

Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie

Obsah

Úvod	2
1 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania	4
2 Profil absolventa	6
3 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka	7
4 Stupne vzdelania	8
5 Forma výchovy a vzdelávania	8
6 Vzdelávacie oblasti	9
7 Vzdelávacie štandardy	11
8 Rámcové učebné plány	12
8.1 RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY S VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM	13
8.2 RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY S VYUČOVACÍM JAZYKOM NÁRODNOSTNEJ MENŠINY	17
8.3 RÁMCOVÝ UČEBNÝ PLÁN PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY S VYUČOVANÍM JAZYKA NÁRODNOSTNEJ MENŠINY	21
9 Vyučovací jazyk	25
10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania	25
10.1 ZABEZPEČENIE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍMI POTREBAMI	25
11 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov v národnostných školách a národnostných triedach	27
12 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov	28
Záverečné ustanovenia	30
Prílohy:	
Príloha Vymedzenie gramotnosti a ich gradačná postupnosť	
Príloha Vzdelávacie štandardy	

Úvod

Deti žijú v súčasnosti v odlišnom svete, ako žili detstvo ich rodičia a iné generácie pred nimi. Majú iné skúsenosti, iné podnety a stoja pred nimi iné príležitosti a výzvy. Väčšina z nich má virtuálny prístup k celému svetu, vďaka čomu môžu poznávať ďaleko viac ako generácie detí pred nimi, žijú v globalizovanom svete. V množstve informácií a dezinformácií však môžu ľahko zablúdiť, digitálny svet ich môže pohltiť, v hustej sieti interakcií s ľuďmi z celého sveta môžu prežívať pocity neistoty, izolácie a osamelosti. Čaká ich budúcnosť, ktorá bude dynamická, no súčasne aj relatívne málo predvídateľná. Preto dnes musíme rozmýšľať o príprave našich detí na budúcnosť inak.

Vzdelávanie pre 21. storočie

Vzdelávacie prostredie

Vzdelávanie pre 21. storočie sa má vyznačovať otváraním príležitostí na poznávanie, prijatím každého človeka (inkluzívna škola), zodpovednosťou za udržateľnosť života na Zemi (zelená škola), podporovaním efektívneho a bezpečného využívania digitálnych technológií vo výchove a vzdelávaní (digitálna škola).

Žiak – učiteľ - rodič

V škole 21. storočia majú všetci aktéri možnosť spoluvytvárať obsah a formy vzdelávania, spoločne sa vlastnou aktivitou učiť a zlepšovať:

- Žiak bude hlavným aktérom spoluzodpovedným za svoje vzdelávanie.
- Učiteľ bude aktívne sprevádzať žiaka a vytvárať príležitosti na efektívne učenie sa, ale zároveň bude mať dostatočný priestor a podporu na vlastný rozvoj.
- Rodič bude prizývaný k aktívnemu podieľaniu sa na tvorbe kultúry školy a k aktívnej podpore podoby výchovno-vzdelávacieho procesu.

Východisko, že učiteľ vzdeláva žiaka odovzdávaním vedomostí už v 21. storočí neobstojí. Schopnosť zrozumiteľne vysvetliť učivo bude stále výhodou kvalitného učiteľa, oveľa dôležitejšou sa však stane schopnosť učiteľa rozumieť procesom prebiehajúcim v mysli žiaka počas jeho učenia sa: ako rozmýšľa o zadanej úlohe, ako si volí stratégie na jej riešenie, ako postupy riešenia vykonáva a ako pristupuje k identifikácii a prekonávaniu chýb, ako uvažuje o hodnotách, o svojom prežívaní a konaní. Pred učiteľom tiež stojí úloha podporiť tvorivosť detí, spolu s nimi hľadať priestor a rôzne spôsoby sebaujadrenia a snažiť sa o pochopenie rozmanitých spôsobov vyjadrenia iných ľudí. S tým súvisí aj pripravenosť učiteľa vytvárať priestor žiakovi samostatne sa zamyslieť nad riešením rôznych typov úloh. Súčasťou vzdelávacieho procesu musí byť reflexia procesu učenia, konania a vyjadrenia. Žiak má byť vedený k tomu, aby vedel opísať (reflektovať) svoje myšlienkové postupy a stratégie učenia a riešenia úloh (metakognícia, metaučenie) a na základe toho zdokonaľovať svoju schopnosť učiť sa, vnímať svoj osobnostný potenciál a preberať zodpovednosť za vlastné učenie sa a rozvoj. Žiak má byť tiež podporovaný v zámernej konfrontácii uvažovania a konania s etickými hodnotami a podnecovaný k tvorivosti.

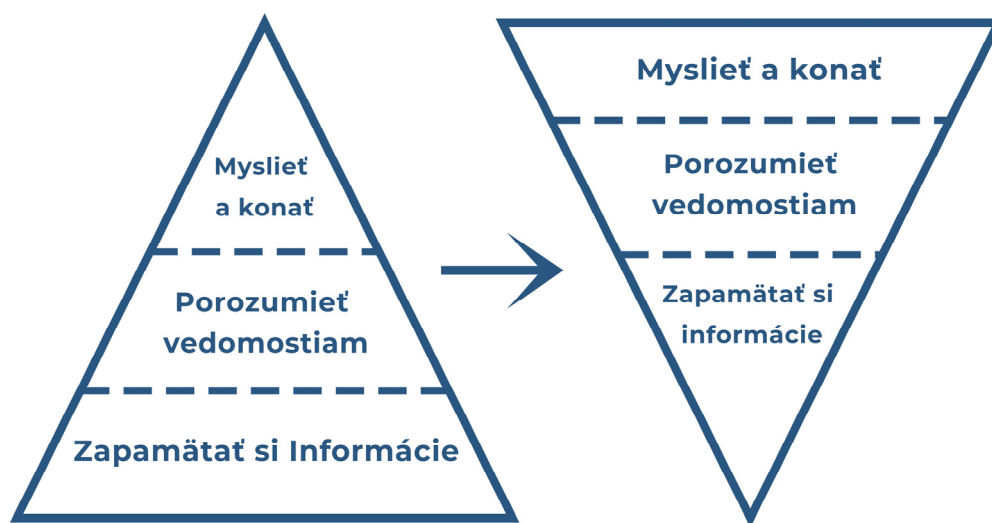
Ciele a obsah vzdelávania

Ťažisko vzdelávania sa v 21. storočí presúva z memorovania poučiek a zapamätávania izolovaných faktov na systematické a zámerné rozvíjanie všestrannej a funkčnej gramotnosti v súlade s požiadavkami spoločnosti, ktorú dokáže uplatniť v každodennom osobnom a spoločenskom živote a pri napĺňaní svojich osobných, vzdelávacích, kultúrnych a sociálnych potrieb. Dôvodom je, že len šírka osvojených vedomostí už nestačí. Pred učiteľom i žiakom stoja náročnejšie méty: ide o hĺbku učenia (sa), schopnosť dávať veci do súvislostí.

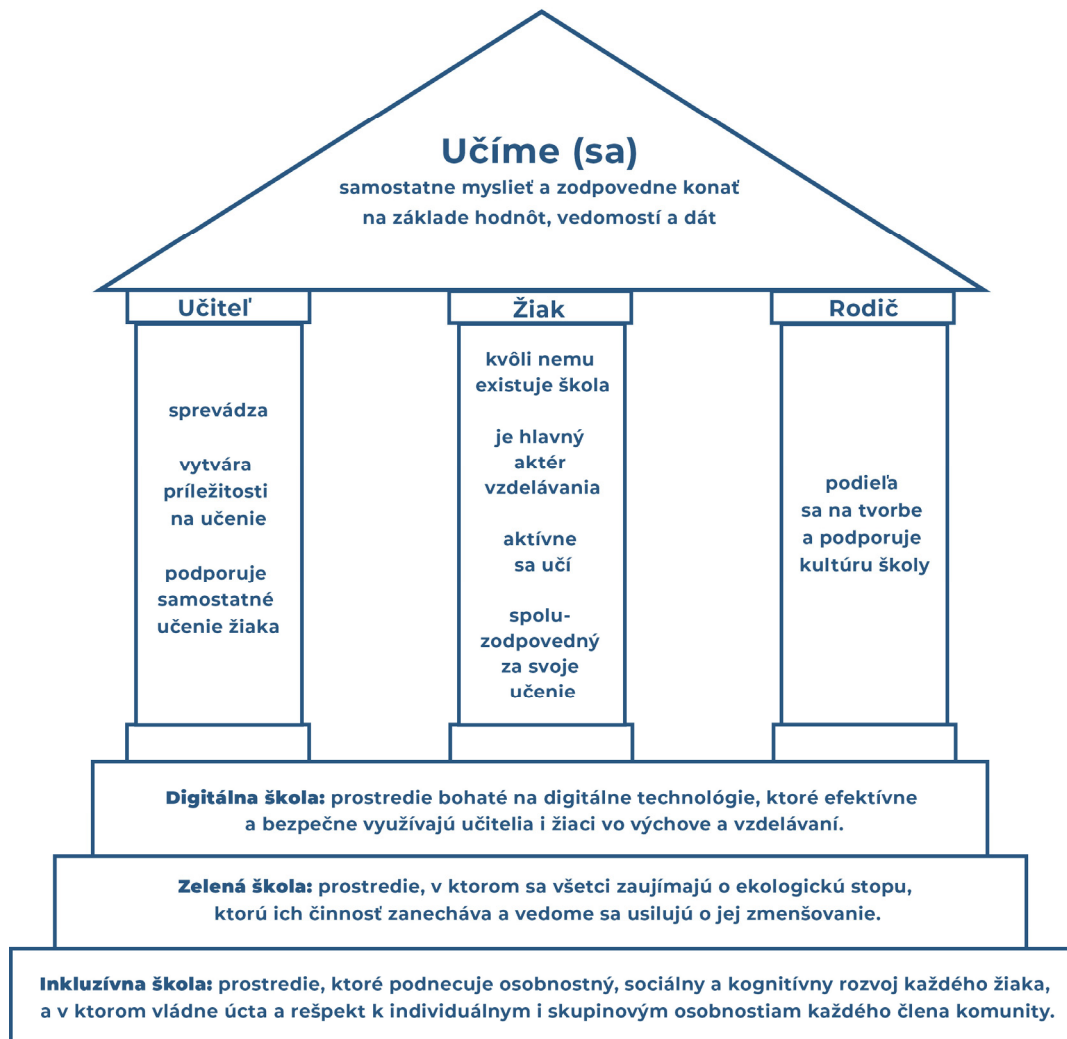
Práve vďaka tomu sa ľudia 21. storočia budú vedieť zapájať do zložitých výziev, prispôbiť sa novým situáciám, preberať zodpovednosť a riešiť zložité problémy, kriticky pristupovať k informáciám, tvoriť a spolupracovať v rôznorodých tímoch.

Vízia vzdelávania pre 21. storočie

“Učíme (sa) samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe hodnôt, vedomostí a dát.”

Obrázok 1 Obrátené kurikulum – vizualizácia zmeny v obsahu vzdelávania

Obrázok 2 Piliere kurikula

1 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania

Základné vzdelávanie poskytuje ucelené a komplexné základy všeobecného vzdelania, ktoré dáva všetkým žiakom predpoklady na porozumenie životu, osvojenie nástrojov učenia sa a základnej orientácie vo svete. Poskytuje základy kultúrnej gramotnosti a podporuje motiváciu k ďalšiemu vzdelávaniu a celoživotnému učeniu sa.

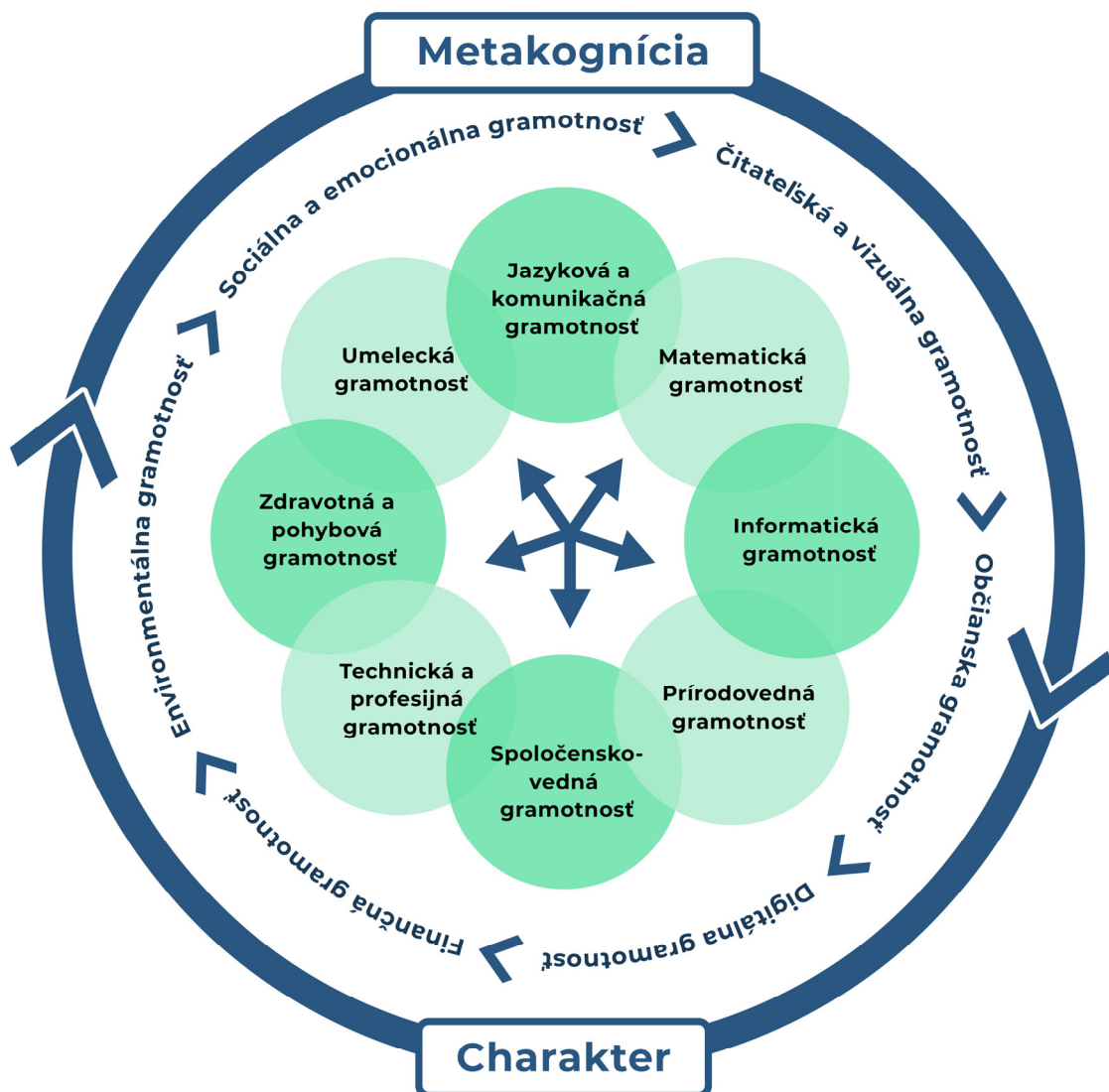
Cieľom základného vzdelávania je, aby každý žiak:

1. získal rozvinutú všestrannú a funkčnú gramotnosť v súlade s požiadavkami spoločnosti, vedel ju uplatniť v každodennom osobnom a spoločenskom živote a pri napĺňaní svojich osobných, vzdelávacích, kultúrnych a sociálnych potrieb,

2. mal vybudovaný základný hodnotovo-kultúrny rámec svojej osobnosti, ktorý ho orientuje a sprevádza pri plánovaní a dosahovaní individuálnych životných cieľov, ako aj pri participácii na širších spoločenských, kultúrnych a globálnych aktivitách,
3. získal reálne vedomie o vlastnom osobnostnom potenciáli pre svoj ďalší vzdelávací rast a celostný rozvoj.

Hlavné ciele sa dosahujú prostredníctvom:

- a) vytvárania a upevňovania kultúry a étosu školy,
- b) vyučovania zameraného na nadobúdanie doménových a prierezových gramotností,
- c) spolupráce s externým prostredím a neformálnym vzdelávaním.

Obrázok 3 Mapa doménových a prierezových gramotností v základnom vzdelávaní

Vymedzenie gramotností a ich gradačná postupnosť sú súčasťou prílohy tohto dokumentu.

2 Profil absolventa

Žiak má byť po absolvovaní základného vzdelávania spôsobilý:

- *vyjadrovať a interpretovať* pojmy a vzťahy medzi nimi, myšlienky, pocity a potreby, fakty a názory ústnou a písomnou formou v slovenskom a v materinskom jazyku (ak je odlišný od slovenského jazyka) v rôznorodých situáciách a príležitostiach;
- *komunikovať* v aspoň jednom cudzom jazyku na požadovanej úrovni;
- *používať a hodnotiť* texty rôznej povahy za účelom ich využitia pri ďalšom učení sa a vo vyhodnocovaní informácií v rôznych životných situáciách,
- *rozvíjať a používať matematické a logické myslenie*, princípy a postupy na riešenie rôznych problémov v každodennom živote a v ďalšom štúdiu a na argumentáciu svojich myšlienok,
- *zodpovedne a bezpečne využívať digitálne technológie* a médiá na vzdelávanie, komunikáciu a vnímať ich prínos k inováciám, uvedomovať si príležitosti aj riziká, ktoré predstavujú,
- *vysvetliť prírodné javy, spoločenské a historické udalosti* pomocou základných vedomostí, metód vedeckého bádania a odvodiť závery podložené dôkazmi,
- *používať technické nástroje a prístroje* na realizáciu návrhov a inovácií, overenie hypotéz a na prijatie rozhodnutia alebo záveru s využitím technológií,
- *zúčastňovať sa na občianskom a sociálnom živote* na základe poznania aktuálneho diania, historických súvislostí, spoločenských, kultúrnych a náboženských špecifik,
- *aktívne pristupovať k riešeniu problémov* a prijímať rozhodnutia na základe poznatkov, zručností a hodnôt z oblastí prírodných, spoločenských, humanitných vied a umenia,
- *vnímať a využívať* rôzne druhy umenia ako spôsob vyjadrenia a chápať miestne, regionálne, národné, európske a globálne prejavy kultúry,
- *konať vedome* v súlade s poznatkami o zdravom životnom štýle a jeho dopade na fyzické a duševné zdravie,
- *robiť informované rozhodnutia o ďalšom vzdelávaní* a životnej budúcnosti vrátane profesijného smerovania, poznať a prijímať svoj potenciál aj limity,
- *spolupracovať* s ostatnými ľuďmi, byť solidárny a preferovať konsenzuálne riešenia v konfliktných situáciách,
- *využívať kreatívny proces*, analýzu, vyhodnocovanie a overovanie informácií pri učení sa, identifikovať a skúmať komplexné problémy,
- *používať kritické myslenie* založené na poznatkoch a etických hodnotách,
- *konať v súlade s hodnotami* smerujúcimi k ochrane životného prostredia a udržateľného života,
- *konať na základe poznania spoločenských a právnych noriem*, ľudských práv, toleranciou rozmanitosti a v súlade s demokratickou kultúrou spoločnosti.

3 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka

Základné vzdelávanie je kľúčovým prvkom vzdelávacieho systému. Buduje sa na ňom základ osobnej, sociálnej, hodnotovo-kultúrnej a profesijnej spôsobilosti každého človeka v súlade s potrebami súčasnej spoločnosti, jej perspektívami, so zohľadnením regionálnych aj globálnych spoločenských požiadaviek a potrieb. Zároveň formuje a rozvíja charakter žiaka v súlade s etickými hodnotami, podporuje utváranie jeho pozitívnych osobných identít. Základné vzdelávanie poskytuje žiakom šance nájsť a rozvinúť svoj potenciál, chápať vlastné prežívanie a regulovať svoje emócie, reflektovať svoje silné a slabé stránky pri plánovaní ďalšieho smerovania v živote, pochopiť a začať pracovať na svojich perspektívach v osobnom, občianskom i profesijnom živote.

Základné vzdelávanie má deväť ročníkov. Vnútoraná štruktúra kurikula základného vzdelávania reflektuje potrebnú rôznorodosť vzdelávacích ciest žiakov a je usporiadaná do troch po sebe idúcich a na seba nadväzujúcich vzdelávacích cyklov. Prvý cyklus tvorí 1. až 3. ročník, druhý cyklus tvorí 4. až 5. ročník a tretí cyklus tvorí 6. až 9. ročník. Vzdelávacie štandardy jednotlivých cyklov určujú obsah vzdelávania a očakávané učebné výstupy na ich konci.

Prvý a druhý cyklus spolu predstavuje prvý stupeň základnej školy a tretí cyklus predstavuje druhý stupeň. Dĺžka trvania prvého stupňa základného vzdelávania podľa tohto vzdelávacieho programu je päť (5) rokov. Dĺžka trvania druhého stupňa základného vzdelávania podľa tohto vzdelávacieho programu je štyri (4) roky.

Prvý cyklus (1. – 3. ročník ZŠ)

Úlohou prvého cyklu je, aby žiak získal vzťah k učeniu sa, vytvoril si pracovné návyky a pracovný režim, aktívne sa zapájal do práce, využíval kreativitu pre zlepšovanie svojich myšlienok.

Žiakom vytvára učiteľ bezpečné prostredie a podporu: „Ty mi pomôžeš.“

Vyučovanie ťažiskovo zabezpečuje učiteľ s aprobáciou na primárne vzdelávanie.

Druhý cyklus (4. – 5. ročník ZŠ)

Úlohou druhého cyklu je, aby žiak dokázal bezpečne a jasne komunikovať svoje pocity, potreby a hranice, vyjadroval pre ne pochopenie u seba aj u iných a reflektoval svoje konanie a postoje. Zámerom súčasne je, aby žiak rozlišoval medzi faktami, domnienkami a hodnoteniami, a aby nadobudol väčšiu samostatnosť v učení a prevzal časť zodpovednosti za svoje učenie, uvedomil si, čo je oblasťou jeho záujmu a čomu by sa chcel hlbšie venovať.

Žiak si vytvára vzťahy s rovesníkmi a učí sa spoločne s nimi riešiť úlohy a výzvy: „Ja to dokážem, som schopný vstúpiť do spolupráce.“

Vyučovanie zabezpečujú spoločne a vyvážené učiteľia s aprobáciou na primárne vzdelávanie a učiteľia so špecializáciou na konkrétnu vzdelávaciu oblasť alebo vyučovací predmet.

Tretí cyklus (6. – 9. ročník ZŠ)

Úlohou tretieho cyklu je, aby žiak okrem rozvinutia všetkých gramotností dostal priestor aj na hlbší rozvoj v oblastiach svojho záujmu a vytvoril si tak predstavu o svojej profesijnej budúcnosti. V tomto kontexte cieľom je, aby vyjadroval záujem a bol motivovaný k samostatnej práci, pýtal si spätnú väzbu a pravidelne využíval kreatívny proces, analýzu, vyhodnocovanie a overovanie informácií pri učení sa.

Tretí cyklus charakterizuje nadobúdanie celospoločenskej a environmentálnej zodpovednosti: „My to dokážeme.“

Vyučovanie zabezpečujú ťažiskovo učitelia so špecializáciou na konkrétnu vzdelávaciu oblasť alebo vyučovací predmet.

Školy si vytvárajú školský vzdelávací program pre tie cykly, v ktorých sa vzdelávajú žiaci v ich škole.

4 Stupne vzdelania

Základné vzdelanie sa formálne člení na primárne vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie.¹

Úspešným absolvovaním 2. cyklu základného vzdelávania získa žiak primárne vzdelanie (ISCED 1) a úroveň 1 Slovenského kvalifikačného rámca/Európskeho kvalifikačného rámca (SKKR /EKR: 1).

Úspešným absolvovaním 3. cyklu základného vzdelávania získa žiak nižšie stredné vzdelanie (ISCED2) a úroveň 2 Slovenského kvalifikačného rámca/Európskeho kvalifikačného rámca (SKKR /EKR: 2).

5 Forma výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie sa v základných školách organizuje dennou formou štúdia.

Denná forma štúdia sa môže uskutočňovať aj ako dištančná:

- a) v celom rozsahu vzdelávania pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku individuálnym vzdelávaním preto, že ich zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole alebo preto, že boli vzatí do väzby alebo sú vo výkone trestu odňatia slobody,²
- b) v rozsahu podľa odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktorí sú vzdelávaní podľa individuálneho vzdelávacieho programu, vrátane žiakov so všeobecným intelektovým nadaním,³
- c) v rozsahu podľa rozhodnutia riaditeľa školy pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku podľa individuálneho učebného plánu,⁴
- d) v rozsahu podľa rozhodnutia ministra školstva, vedy, výskumu a športu v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu pre všetkých žiakov,⁵

¹ § 16 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

² § 24 ods. 2 písm. a) a c) zákona č. 245/2008 Z. z.

³ § 2 písm. k), § 2 písm. q), § 94 ods. 1 písm. b) druhý bod, § 103 ods. 2 a ods. 9 písm. i) zákona č. 245/2008 Z. z.

⁴ § 26 zákona č. 245/2008 Z. z.

⁵ § 150 ods. 8 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z.

- e) v nevyhnutne potrebnom rozsahu, najviac však jeden mesiac:
- zo závažných organizačných dôvodov,
 - z technických dôvodov (napr. havária v budove školy, rekonštrukcia budovy školy),
 - z hygienicko-epidemiologických dôvodov, na základe nariadeného opatrenia príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva alebo
 - z iných dôvodov, ktoré môžu ohroziť bezpečnosť a zdravie detí a zamestnancov alebo môžu spôsobiť závažné škody na majetku.

Dištančné vzdelávanie je organizované bez priameho kontaktu učiteľa alebo odborného zamestnanca so žiakom, komunikáciou prostredníctvom dostupných komunikačných prostriedkov, najmä prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí.

6 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávacia oblasť je základná jednotka obsahu vzdelávania a prostredníctvom nej sa aj postupne vymedzujú a naplňajú ciele všeobecného vzdelávania.

Jednotlivé vzdelávacie oblasti sú koncipované tak, že sú na úrovni cieľov a obsahu vzájomne prepojené a navzájom sa podporujú. Ciele vzdelávacích oblastí sú vymedzené ako okruhy vedomostí, zručností a postojov na konci jednotlivých vzdelávacích cyklov. Vymedzené ciele sú ďalej špecifikované cez detailnejšie vzdelávacie štandardy, ktoré vedú k ich dosiahnutiu.

Vzdelávacie oblasti sú v rámci štátneho vzdelávacieho programu rozpracované na jednotlivé vyučovacie predmety. Tam, kde je to žiadúce, je vzdelávacia oblasť identická s predmetom, čo je spravidla v prvých dvoch vzdelávacích cykloch.

V prvom vzdelávacom cykle **sa uprednostňuje**, aby bol obsah vzdelávania integrovaný a vytvára možnosť pružnej organizácie vzdelávania, ktorá nemusí byť založená výlučne na predmetovo-hodinovom systéme, ale napríklad na blokovom či projektovom vyučovaní. V druhom vzdelávacom cykle, ktorý je chápaný ako prechodový a adaptačný, **sa odporúča**, aby bol obsah vzdelávania integrovaný, vytvára sa možnosť kombinácie pružnej organizácie vyučovania s klasickým predmetovo-hodinovým princípom viazaným na vyučovanie jednotlivých predmetov. V treťom cykle **je vytvorená možnosť** obsah vzdelávania integrovať tak, že niektoré vyučovacie predmety budú identické so vzdelávacou oblasťou alebo sa budú naďalej štruktúrovať do samostatných predmetov, aby si školy mohli vybrať možnosť, ktorá viac vyhovuje ich vízii a cieľom.

Vzdelávacie oblasti a v rámci nich rozpracované jednotlivé vyučovacie predmety sú súčasťou tabuľky vzdelávacieho programu.

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	1. cyklus			2. cyklus		3. cyklus			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jazyk a komunikácia (pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským)	slovenský jazyk a literatúra									
	cudzí jazyk									
	druhý cudzí jazyk									
Jazyk a komunikácia (základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny)	jazyk a literatúra národnostnej menšiny									
	slovenský jazyk a slovenská literatúra/slovenský jazyk a literatúra									
	cudzí jazyk									
	druhý cudzí jazyk									
Jazyk a komunikácia (základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny)	slovenský jazyk a literatúra									
	jazyk a literatúra národnostnej menšiny									
	cudzí jazyk									
	druhý cudzí jazyk									
Matematika a informatika	matematika									
	informatika									
Človek a príroda	človek a príroda ⁶									
	biológia									
	fyzika									
	chémia									
Človek a spoločnosť	človek a spoločnosť ⁷									
	občianska náuka									
	geografia									
	dejepis									
	náboženská výchova; náboženstvo/etická výchova ⁸									
Človek a svet práce	človek a svet práce									
Umenie a kultúra	hudobná výchova									
	výtvarná výchova									
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova									

⁶ V prvých dvoch cykloch sa vyučuje ako integrovaný predmet človek a príroda. V treťom cykle si škola volí buď vyučovanie integrovaného prírodovedného predmetu alebo samostatných predmetov fyzika, chémia, biológia.

⁷ V prvých dvoch cykloch sa vyučuje ako integrovaný predmet človek a spoločnosť. V treťom cykle si škola volí buď vyučovanie integrovaného spoločenskovedného predmetu alebo samostatných predmetov občianska náuka, geografia, dejepis.

⁸ Vyučujú sa v každom cykle ako alternatívne predmety.

7 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy predstavujú takú úroveň kompetencií, teda vedomostí, zručností a postojov, ktorú má žiak získať na konci každého cyklu v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a ktorá mu umožňuje získať príslušný stupeň vzdelania a uchádzať sa o pokračovanie vo vzdelávaní na strednej škole. Sú záväzné pre hodnotenie vzdelávacích výsledkov dosiahnutých žiakmi.

Vzdelávacie štandardy sú obsahové štandardy a výkonové štandardy.

Obsahové štandardy určujú **vedomosti žiaka, čo žiak vie a ako tomu rozumie**. Obsahové štandardy majú svoju pojmovú a **procesuálnu** zložku. Obsahovú zložku tvoria **pojmy**. Procesuálnu zložku tvoria vykonávané **činnosti**. Pojmy a činnosti môžu mať v jednotlivých vzdelávacích oblastiach rôzne pomerné zastúpenie. Obsahové štandardy napomáhajú k dosahovaniu výkonových štandardov.

Výkonové štandardy určujú:

- a) **úroveň zručností** – ako používame to, čo vieme,
- b) **postoje (charakter)** – ako sa správame,
- c) **metaučenie** – ako reflektujeme a nastavujeme myseľ k progresu.

Niektoré rastú počas všetkých troch vzdelávacích cyklov, napríklad čítanie alebo spôsobilosť vedeckej práce. Tieto majú kvalitatívne gradačný a kumulatívny charakter. Iné sa dajú definitívne dosiahnuť v rámci jedného alebo dvoch cyklov (používanie násobilky) alebo sa kumulatívne pridávajú ako nové v rámci jednotlivých cyklov.

Vzdelávacie štandardy sú členené do dvoch úrovní:

- a) **Základnú úroveň** tvorí minimálny učebný výstup ako súbor základných vedomostí, vykonávaných činností (na úrovni obsahových štandardov) a zručností, postojov a spôsobilostí (na úrovni výkonových štandardov) dôležitých pre proces učenia sa a ktoré sú pre žiaka **nutné a postačujúce** pre priznanie stupňa vzdelania a jeho ďalšie vzdelávanie vo vyšších cykloch alebo stupňoch vzdelávania.
- b) **Vyššiu úroveň** tvorí súbor ďalej sa rozvíjajúcich vedomostí a vykonávaných činností (na úrovni obsahových štandardov), zručností, postojov a spôsobilostí (na úrovni výkonových štandardov) dôležitých pre proces učenia sa, ktoré sú určené pre hlbšie poznávanie v rámci cyklov a jednotlivých vzdelávacích oblastí. Orientačne ju možno považovať za takú úroveň vedomostí, zručností a postojov, ktorá dáva predpoklad pre pokračovanie vo vzdelávaní na strednej škole s perspektívou jeho ukončenia maturitnou skúškou, s možnosťou pokračovania v štúdiu na vysokej škole.

V učebných osnovách školského vzdelávacieho programu škola rozdelí obsah vzdelávania (obsahový štandard) jednotlivých vzdelávacích oblastí do vyučovacích predmetov a do jednotlivých ročníkov v rámci cyklu v súlade s učebným plánom školy.

Charakteristiky, ciele a vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí sú súčasťou príloh tohto štátneho vzdelávacieho programu.⁹

⁹ Jednotlivé prílohy obsahujú vyššiu úroveň vzdelávacích štandardov. Základná úroveň vzdelávacích štandardov (minimálny učebný výstup) bude dopracovaná a zverejnená ako dodatok č. 1 k štátnemu vzdelávaciemu programu.

8 Rámcové učebné plány

Rámcový učebný plán (ďalej aj „RUP“) určuje časové dotácie vzdelávacích oblastí alebo vyučovacích predmetov pre jednotlivé vzdelávacie cykly. Vymedzuje počet voliteľných (disponibilných) hodín, ktoré škola konkretizuje v učebnom pláne školského vzdelávacieho programu.

Poznámky k RUP sú pre školu záväzné, škola si však môže v rámci svojho učebného plánu vytvoriť ďalšie poznámky podľa svojich potrieb a možností.

V učebnom pláne škola rozdelí časové dotácie vzdelávacích oblastí pre daný cyklus do jednotlivých ročníkov a vyučovacích predmetov tak, aby bola zachovaná maximálna časová dotácia pre každý ročník základného vzdelávania.

Rámcové vymedzenie časovej dotácie pre vzdelávaciu oblasť umožňuje a podporuje aj iné formy vyučovania,¹⁰ akými je napríklad blokové alebo projektové vyučovanie, ktoré bude vyhovovať potrebám žiakov a dosahovaniu komplexných cieľov.

¹⁰ § 2 ods. 8 Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 223/2022 Z. z. o základnej škole.

8.1 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	1. cyklus			2. cyklus		3. cyklus			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	24			12		19			
	cudzí jazyk	3			6		12			
	druhý cudzí jazyk									
Matematika a informatika	matematika	12			8		17			
	informatika	1			2		3			
Človek a príroda	človek a príroda	3			4		16			
	biológia									
	fyzika									
	chémia									
Človek a spoločnosť	človek a spoločnosť	3			5		13			
	občianska náuka									
	geografia									
	dejepis									
	náboženská výchova náboženstvo/etická výchova	3			2		4			
Človek a svet práce	človek a svet práce	3			2		4			
Umenie a kultúra	hudobná výchova	3			2		3			
	výtvarná výchova	3			2		4			
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	6			4		8			
Sumár hodín (za cyklus bez disponibilných hodín)		64			49		103			
Voliteľné (disponibilné) hodiny		6			4		16			
Spolu za cyklus		70			53		119			
Časové dotácie v ročníkoch		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		22	23	25	26	27	29	30	30	30

Poznámky

Všeobecná časť

1. Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe.
2. Vyučovací predmet pre príslušný ročník, ktorý sa podľa učebného plánu základnej školy vyučuje jednu hodinu týždenne, teda 33 hodín ročne, možno zaradiť do rozvrhu hodín počas celého školského roka vyučovaný jednu vyučovaciu hodinu týždenne alebo dve vyučovacie hodiny každý druhý týždeň, len v prvom polroku alebo v druhom polroku školského roka alebo si škola môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania (exkurzia, blokovo, kurz a pod.).
3. Rozdelenie tried na skupiny a zriaďovanie skupín na vyučovanie jednotlivých predmetov sa uskutočňuje podľa vyhlášky o základnej škole.¹¹ Pri vyučovaní predmetov, ktoré nie sú priamo uvedené vo vyhláške, možno žiakov deliť na skupiny podľa priestorových, personálnych a finančných podmienok školy a podľa náročnosti predmetu s ohľadom na požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
4. Na základe rámcového učebného plánu škola vypracuje učebný plán školy, v ktorom rozhodne o:
 - a. zaradení vyučovacích predmetov do ročníkov príslušného vzdelávacieho cyklu, pričom začiatok vyučovania konkrétneho vyučovacieho predmetu vrátane tých, ktoré vytvárajú profiláciu školy, rešpektuje zásadu veku-primeranosti,
 - b. hodinovej dotácii jednotlivých vyučovacích predmetov v ročníku.
5. Hodinové dotácie vyučovacích predmetov v učebnom pláne škola určí tak, aby boli dodržané tieto pravidlá:
 - a. Každý vyučovací predmet v učebnom pláne školy musí byť zaradený do vzdelávacej oblasti definovanej v štátnom vzdelávacom programe.
 - b. Ak je v rámcovom učebnom pláne určený počet hodín pre konkrétny vyučovací predmet, súčet hodinových dotácií tohto predmetu vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť v učebnom pláne nižší ako určuje rámcový učebný plán.
 - c. Ak je v rámcovom učebnom pláne určený počet hodín pre vzdelávaciu oblasť, súčet hodinových dotácií všetkých vyučovacích predmetov zaradených do vzdelávacej oblasti vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť v učebnom pláne nižší ako je počet hodín určený v rámcovom učebnom pláne.
 - d. Celkový súčet hodín v ročníku rešpektuje počet stanovený v rámcovom učebnom pláne, resp. môže byť navýšený v zmysle poznámky 12.
6. Rozdelenie časových dotácií v učebnom pláne školy je východiskom pre rozdelenie učiva v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu. Rozsah učiva v učebných osnovách pre jednotlivé predmety a ročníky zodpovedá rozdeleniu hodín v učebnom pláne školy.
7. Škola realizuje v 2. a v 3. cykle pre každú triedu tematické dni zamerané na rozvoj prierezových

¹¹ § 3 ods. 1. až 4. vyhlášky č. 223/2022 Z. z.

gramotností v rozsahu najmenej 4 vyučovacích dní v jednom školskom polroku, pričom jeden vyučovací deň predstavuje šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah tematických dní pre jednotlivé ročníky, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov a podporujú dosiahnutie cieľov základného vzdelávania, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.

8. Škola realizuje raz ročne v každom ročníku 1. a 2. cyklu didaktické hry a v každom ročníku 3. cyklu účelové cvičenia. Jeden vyučovací deň predstavuje v 1. cykle päť vyučovacích hodín, v 2. cykle a v 3. cykle šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah didaktických hier a účelových cvičení, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.
9. Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov základného vzdelávania.
10. Pri prestupe žiaka prijímajúca škola v prípade zistených odlišností zohľadní žiakovi ich kompetenciu spravidla v priebehu jedného školského roka.
11. Podľa tohto rámcového učebného plánu sa vzdelávajú aj žiaci so zdravotným znevýhodnením a žiaci s nadaním, a to s uplatnením špecifik podľa časti *10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania* tohto dokumentu.
12. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe určiť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 79 hodín v 1. cykle, 59 hodín v 2. cykle a 131 hodín v 3. cykle. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.

Poznámky k vzdelávacím oblastiam a predmetom

Jazyk a komunikácia

1. V základnom vzdelávaní sa podľa výberu žiaka a možností školy vo vyučovacom predmete *cudzí jazyk* vyučujú tieto cudzie jazyky: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk. Zvolený jazyk žiak navštevuje od 1. cyklu bez možnosti zmeny.
2. Škola je povinná z rámca voliteľných (disponibilných) hodín ponúknuť žiakom 7. – 9. ročníka ako *druhý cudzí jazyk* jeden z jazykov: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk podľa možností školy a záujmu žiakov celkovo najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne v 7. – 9. ročníku. Takto zvolený druhý jazyk žiak navštevuje od 7. do 9. ročníka bez možnosti zmeny, ak riaditeľ školy z vážnych dôvodov nerozhodne inak.
3. Ak žiak ponuku školy na vyučovanie *druhého cudzieho jazyka* nevyužije, zaradí ho škola na iný vyučovací predmet, na ktorý využije šesť hodín z disponibilných hodín pre 3. cyklus. Toto nie je možné uplatniť, ak si žiak nevybral anglický jazyk ako prvý cudzí jazyk. V takom prípade si ho musí v 7. – 9. ročníku vybrať ako druhý cudzí jazyk, a to celkovo najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne v 7. – 9. ročníku, ktoré mu je škola povinná z rámca disponibilných hodín zabezpečiť.

Človek a príroda

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a príroda v 3. cykle realizovať ako integrovaný vyučovací predmet alebo ako samostatné vyučovacie predmety biológia, fyzika, chémia.
2. Pri vyučovaní, kde sa vyžaduje nadobúdanie a overovanie praktických zručností žiakov vo vzdelávacej oblasti človek a príroda, sa odporúča rozdelenie žiakov s ohľadom na požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti práce a podľa podmienok školy.

Človek a spoločnosť

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť, okrem predmetov etická výchova a náboženská výchova, v 3. cykle integrovať tak, že vyučovací predmet bude identický so vzdelávacou oblasťou alebo sa bude štruktúrovať do samostatných vyučovacích predmetov.
2. Vyučovacie predmety etická výchova a náboženská výchova sa vyučujú ako povinne voliteľné predmety. Žiak si vyberá, či bude navštevovať etickú alebo náboženskú výchovu. Vybraný predmet navštevuje žiak počas celého školského roka.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť sa v 2. a 3. cykle vyučuje formou tematických dní podľa poznámky č. 7 vo všeobecnej časti.

Zdravie a pohyb

1. Ak má škola vhodné podmienky na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova, odporúča sa využiť voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie uvedeného predmetu v prvom a druhom cykle.
2. Športové triedy majú navýšenú hodinovú dotáciu vo všetkých ročníkoch o 3 hodiny na vyučovací predmet športová príprava.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb sa vyučuje formou didaktických hier v 1. a 2. cykle, ktoré slúžia na praktické osvojenie si učiva najmä komponentu *Ochrana a bezpečnosť zdravia a obyvateľstva* a formou účelových cvičení v 3. cykle, podľa poznámky č. 8 vo všeobecnej časti.

8.2 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	1. cyklus			2. cyklus		3. cyklus			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jazyk a komunikácia	jazyk a literatúra národnostnej menšiny	17			10		16			
	slovenský jazyk a slovenská literatúra/slovenský jazyk a literatúra	12			9		16			
	cudzí jazyk	2			5		12			
	druhý cudzí jazyk									
Matematika a informatika	matematika	12			8		17			
	informatika	1			2		3			
Človek a príroda	človek a príroda	3			4		16			
	biológia									
	fyzika									
	chémia									
Človek a spoločnosť	človek a spoločnosť	3			5		13			
	občianska náuka									
	geografia									
	dejepis									
	náboženská výchova náboženstvo/ etická výchova	3			2		4			
Človek a svet práce	človek a svet práce	3			2		4			
Umenie a kultúra	hudobná výchova	3			2		3			
	výtvarná výchova	3			2		4			
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	6			4		8			
Sumár hodín (za cyklus bez disponibilných hodín)		68			55		116			
Voliteľné (disponibilné) hodiny		7			3		11			
Spolu za cyklus		75			58		127			
Časové dotácie v ročníkoch		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		23	25	27	28	30	31	32	32	32

Poznámky

Všeobecná časť

1. Podľa tohto rámcového učebného plánu pripravia národnostné školy učebný plán školy, resp. tried, v ktorých sa celý výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.
2. Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe.
3. Vyučovací predmet pre príslušný ročník, ktorý sa podľa učebného plánu základnej školy vyučuje jednu hodinu týždenne, teda 33 hodín ročne, možno zaradiť do rozvrhu hodín počas celého školského roka vyučovaný 1 vyučovaciu hodinu týždenne alebo dve vyučovacie hodiny každý druhý týždeň, len v prvom polroku alebo v druhom polroku školského roka alebo si škola môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania (ekurzia, blokovo, kurz a pod.).
4. Rozdelenie tried na skupiny a zriaďovanie skupín na vyučovanie jednotlivých predmetov sa uskutočňuje podľa vyhlášky o základnej škole.¹² Pri vyučovaní predmetov, ktoré nie sú priamo uvedené vo vyhláške, možno žiakov deliť na skupiny podľa priestorových, personálnych a finančných podmienok školy a podľa náročnosti predmetu s ohľadom na požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
5. Na základe rámcového učebného plánu škola vypracuje učebný plán školy, v ktorom rozhodne:
 - a. o zaradení vyučovacích predmetov do ročníkov príslušného vzdelávacieho cyklu, pričom začiatok vyučovania konkrétneho vyučovacieho predmetu vrátane tých, ktoré vytvárajú profiláciu školy, rešpektuje zásadu veku-primeranosti,
 - b. o hodinovej dotácii jednotlivých vyučovacích predmetov v ročníku.
6. Hodinové dotácie vyučovacích predmetov v učebnom pláne škola určí tak, aby boli dodržané tieto pravidlá:
 - a. Každý vyučovací predmet v učebnom pláne školy musí byť zaradený do vzdelávacej oblasti definovanej v štátnom vzdelávacom programe.
 - b. Ak je v rámcovom učebnom pláne určený počet hodín pre konkrétny vyučovací predmet, súčet hodinových dotácií tohto predmetu vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť v učebnom pláne nižší ako určuje rámcový učebný plán.
 - c. Ak je v rámcovom učebnom pláne určený počet hodín pre vzdelávaciu oblasť, súčet hodinových dotácií všetkých vyučovacích predmetov zaradených do vzdelávacej oblasti vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť v učebnom pláne nižší ako je počet hodín určený v rámcovom učebnom pláne.
 - d. Celkový súčet hodín v ročníku rešpektuje počet stanovený v rámcovom učebnom pláne, resp. môže byť navýšený v zmysle poznámky 13.

¹² § 3 ods. 1. až 4. vyhlášky č. 223/2022 Z. z.

7. Rozdelenie časových dotácií v učebnom pláne školy je východiskom pre rozdelenie učiva v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu. Rozsah učiva v učebných osnovách pre jednotlivé predmety a ročníky zodpovedá rozdeleniu hodín v učebnom pláne školy.
8. Škola realizuje v 2. a v 3. cykle pre každú triedu tematické dni zamerané na rozvoj prierezových gramotností v rozsahu najmenej 4 vyučovacích dní v jednom školskom polroku, pričom jeden vyučovací deň predstavuje šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah tematických dní pre jednotlivé ročníky, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov a podporujú dosiahnutie cieľov základného vzdelávania, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.
9. Škola realizuje raz ročne v každom ročníku 1. a 2. cyklu didaktické hry a v každom ročníku 3. cyklu účelové cvičenia. Jeden vyučovací deň predstavuje v 1. cykle päť vyučovacích hodín a v 2. cykle a v 3. cykle šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah didaktických hier a účelových cvičení, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.
10. Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov základného vzdelávania.
11. Pri prestupe žiaka prijímajúca škola v prípade zistených odlišností zohľadní žiakovi ich kompenzáciu spravidla v priebehu jedného školského roka.
12. Podľa tohto rámcového učebného plánu sa vzdelávajú aj žiaci so zdravotným znevýhodnením a žiaci s nadaním, a to s uplatnením špecifik podľa časti *10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania* tohto dokumentu.
13. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe stanoviť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 84 hodín v 1. cykle, 64 hodín v 2. cykle, 139 hodín v 3. cykle. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.

Poznámky k vzdelávacím oblastiam a predmetom

Jazyk a komunikácia

1. Povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra sa vyučuje v školách s vyučovacím jazykom maďarským. V tomto vyučovacom predmete sa trieda delí na každej vyučovacej hodine. Skupiny sa naplňajú do počtu najviac 17, pričom je možné spájať žiakov rôznych tried toho istého ročníka.
2. V základnom vzdelávaní sa podľa výberu žiaka a možností školy vo vyučovacom predmete *cudzí jazyk* vyučujú tieto cudzie jazyky: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk. Zvolený jazyk žiak navštevuje od 1. cyklu bez možnosti zmeny.
3. Škola je povinná z rámca voliteľných (disponibilných) hodín ponúknuť žiakom 7. – 9. ročníka ako *druhý cudzí jazyk* jeden z jazykov: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk podľa možností školy a záujmu žiakov, súhrnne najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne. Takto zvolený druhý jazyk žiak navštevuje od 7. do 9. ročníka bez možnosti zmeny, ak riaditeľ školy z vážnych dôvodov nerozhodne inak.

4. Ak žiak ponuku školy na vyučovanie *druhého cudzieho jazyka* nevyužije, zaradí ho škola na iný vyučovací predmet, na ktorý využije šesť vyučovacích hodín z disponibilných hodín pre 3. cyklus. Toto nie je možné uplatniť, ak si žiak nevybral anglický jazyk ako prvý cudzí jazyk. V takom prípade si ho musí v 7. – 9. ročníku vybrať ako druhý cudzí jazyk, a to súhrnne najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne, ktoré mu je škola povinná z rámca disponibilných hodín zabezpečiť.

Človek a príroda

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a príroda v 3. cykle realizovať ako integrovaný vyučovací predmet alebo ako samostatné vyučovacie predmety biológia, fyzika, chémia.
2. Pri vyučovaní, kde sa vyžaduje nadobúdanie a overovanie praktických zručností žiakov vo vzdelávacej oblasti človek a príroda, sa odporúča rozdelenie žiakov s ohľadom na požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti práce a podľa podmienok školy.

Človek a spoločnosť

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť, okrem predmetov etická výchova a náboženská výchova, v 3. cykle integrovať tak, že vyučovací predmet bude identický so vzdelávacou oblasťou alebo sa bude štruktúrovať do samostatných vyučovacích predmetov.
2. Vyučovacie predmety etická výchova a náboženská výchova sa vyučujú ako povinne voliteľné predmety. Žiak si vyberá, či bude navštevovať etickú alebo náboženskú výchovu. Vybraný predmet navštevuje žiak počas celého školského roka.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť sa v 2. a 3. cykle vyučuje formou tematických dní podľa poznámky č. 8 vo všeobecnej časti.

Zdravie a pohyb

1. Ak má škola vhodné podmienky na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova, odporúča sa využiť voliteľné (disponibilné hodiny) na posilnenie uvedeného predmetu v prvom a druhom cykle.
2. Športové triedy majú navýšenú hodinovú dotáciu vo všetkých ročníkoch o 3 hodiny na vyučovací predmet športová príprava.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb sa vyučuje formou didaktických hier v 1. a 2. cykle, ktoré slúžia na praktické osvojenie si učiva najmä komponentu Ochrana a bezpečnosť zdravia a obyvateľstva a účelových cvičení v 3. cykle, podľa poznámky č. 9 vo všeobecnej časti.

8.3 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	1. cyklus			2. cyklus		3. cyklus			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	24			12		19			
	jazyk a literatúra národnostnej menšiny	5			4		10			
	cudzí jazyk	3			6		12			
	druhý cudzí jazyk									
Matematika a informatika	matematika	12			8		17			
	informatika	1			2		3			
Človek a príroda	človek a príroda	3			4		16			
	biológia									
	fyzika									
	chémia									
Človek a spoločnosť	človek a spoločnosť	3			5		13			
	občianska náuka									
	geografia									
	dejepis									
	náboženská výchova náboženstvo/ etická výchova	3			2		4			
Človek a svet práce	človek a svet práce	3			2		4			
Umenie a kultúra	hudobná výchova	3			2		3			
	výtvarná výchova	3			2		4			
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	6			4		8			
Sumár hodín (za cyklus bez disponibilných hodín)		69			53		113			
Voliteľné (disponibilné) hodiny		6			5		14			
Spolu za cyklus		75			58		127			
Časové dotácie v ročníkoch		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		23	25	27	28	30	31	32	32	32

Poznámky

Všeobecná časť

1. Podľa tohto rámcového učebného plánu pripraví učebný plán *národnostnej školy*, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje najmenej v dvoch vzdelávacích oblastiach v jazyku národnostnej menšiny, pričom jedným z povinných vyučovacích predmetov je jazyk národnostnej menšiny a literatúra a *národnostné triedy*, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje v najmenej jednom vyučovacom predmete v jazyku národnostnej menšiny, pričom jedným z povinných vyučovacích predmetov je jazyk národnostnej menšiny a literatúra.
2. Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe.
3. Vyučovací predmet pre príslušný ročník, ktorý sa podľa učebného plánu základnej školy vyučuje jednu hodinu týždenne, teda 33 hodín ročne, možno zaradiť do rozvrhu hodín počas celého školského roka vyučovaný 1 vyučovaciu hodinu týždenne alebo dve vyučovacie hodiny každý druhý týždeň, len v prvom polroku alebo v druhom polroku školského roka alebo si škola môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania (exkurzia, blokovo, kurz a pod.).
4. Rozdelenie tried na skupiny a zriaďovanie skupín na vyučovanie jednotlivých predmetov sa uskutočňuje podľa osobitného predpisu **Chyba! Záložka není definována.** Pri vyučovaní predmetov, ktoré nie sú priamo uvedené vo vyhláske, možno žiakov deliť na skupiny podľa priestorových, personálnych a finančných podmienok školy a podľa náročnosti predmetu s ohľadom na požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
5. Na základe rámcového učebného plánu škola vypracuje učebný plán školy, v ktorom rozhodne o:
 - a. zaradení vyučovacích predmetov do ročníkov príslušného vzdelávacieho cyklu, pričom začiatok vyučovania konkrétneho vyučovacieho predmetu vrátane tých, ktoré vytvárajú profiláciu školy, rešpektuje zásadu veku primeranosti,
 - b. hodinovej dotácii jednotlivých vyučovacích predmetov v ročníku.
6. Hodinové dotácie vyučovacích predmetov škola určí tak, aby boli dodržané tieto pravidlá:
 - a. Každý vyučovací predmet v učebnom pláne školy musí byť zaradený do vzdelávacej oblasti definovanej v štátnom vzdelávacom programe.
 - b. Ak je v rámcovom učebnom pláne stanovený počet hodín pre konkrétny vyučovací predmet, súčet hodinových dotácií tohto predmetu vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť v učebnom pláne nižší ako je počet hodín stanovený v rámcovom učebnom pláne.
 - c. Ak je v rámcovom učebnom pláne stanovený počet hodín pre vzdelávaciu oblasť, súčet hodinových dotácií všetkých vyučovacích predmetov zaradených do vzdelávacej oblasti vo všetkých ročníkoch príslušného vzdelávacieho cyklu nesmie byť nižší ako je počet hodín stanovený v rámcovom učebnom pláne.
 - d. celkový súčet hodín v ročníku rešpektuje počet stanovený v RUP, resp. môže byť navýšený v zmysle poznámky 13 v RUP.

7. Rozdelenie časových dotácií v učebnom pláne školy je východiskom pre rozdelenie učiva v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu. Rozsah učiva v učebných osnovách pre jednotlivé predmety a ročníky zodpovedá rozdeleniu hodín v učebnom pláne školy.
8. Škola realizuje v 2. a v 3. cykle pre každú triedu tematické dni zamerané na rozvoj prierezových gramotností v rozsahu najmenej 4 vyučovacie dni v jednom školskom polroku, pričom jeden vyučovací deň predstavuje šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah tematických dní pre jednotlivé ročníky, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov a podporujú dosiahnutie cieľov základného vzdelávania, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.
9. Škola realizuje raz ročne v každom ročníku 1. a 2. cyklu didaktické hry a v každom ročníku 3. cyklu účelové cvičenia. Jeden vyučovací deň predstavuje v 1. cykle päť vyučovacích hodín, v 2. cykle a v 3. cykle šesť vyučovacích hodín. Ciele a obsah didaktických hier a účelových cvičení, ktoré vychádzajú zo vzdelávacích štandardov vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb, si škola zdefiniuje v školskom vzdelávacom programe.
10. Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov základného vzdelávania.
11. Pri prestupe žiaka prijímajúca škola v prípade zistených odlišností zohľadní žiakovi ich kompenzáciu spravidla v priebehu jedného školského roka.
12. Podľa tohto rámcového učebného plánu sa vzdelávajú aj žiaci so zdravotným znevýhodnením a žiaci s nadaním, a to s uplatnením špecifik podľa časti *10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania* tohto dokumentu.
13. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe stanoviť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 84 hodín v 1. cykle, 64 hodín v 2. cykle a 139 hodín v 3. cykle. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.

Poznámky k vzdelávacím oblastiam a predmetom

Jazyk a komunikácia

1. V základnom vzdelávaní sa podľa výberu žiaka a možností školy vo vyučovacom predmete *cudzí jazyk* vyučujú tieto cudzie jazyky: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk. Zvolený jazyk žiak navštevuje od 1. cyklu bez možnosti zmeny.
2. Škola je povinná z rámca voliteľných (disponibilných) hodín ponúknuť žiakom 7. – 9. ročníka ako *druhý cudzí jazyk* jeden z jazykov: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk podľa možností školy a záujmu žiakov, súhrnne najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne. Takto zvolený druhý jazyk žiak navštevuje od 7. do 9. ročníka bez možnosti zmeny, ak riaditeľ školy z vážnych dôvodov nerozhodne inak.
3. Ak žiak ponuku školy na vyučovanie *druhého cudzieho jazyka* nevyužije, zaradí ho škola na iný vyučovací predmet, na ktorý využije šesť vyučovacích hodín z disponibilných hodín pre 3. cyklus. Toto nie je možné uplatniť, ak si žiak nevybral anglický jazyk ako prvý cudzí jazyk. V takom prípade si ho musí v 7. – 9. ročníku vybrať ako druhý cudzí jazyk, a to súhrnne najmenej šesť vyučovacích hodín týždenne, ktoré mu je škola povinná z rámca disponibilných hodín zabezpečiť.

Človek a príroda

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a príroda v 3. cykle realizovať ako integrovaný vyučovací predmet alebo ako samostatné vyučovacie predmety biológia, fyzika, chémia.
2. Pri vyučovaní, kde sa vyžaduje nadobúdanie a overovanie praktických zručností žiakov vo vzdelávacej oblasti človek a príroda, sa odporúča rozdelenie žiakov s ohľadom na požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti práce a podľa podmienok školy.

Človek a spoločnosť

1. Škola môže obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť, okrem predmetov etická výchova a náboženská výchova, v 3. cykle integrovať tak, že vyučovací predmet bude identický so vzdelávacou oblasťou alebo sa bude štruktúrovať do samostatných vyučovacích predmetov.
2. Vyučovacie predmety etická výchova a náboženská výchova sa vyučujú ako povinne voliteľné predmety. Žiak si vyberá, či bude navštevovať etickú alebo náboženskú výchovu. Vybraný predmet navštevuje žiak počas celého školského roka.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť sa v 2. a 3. cykle vyučuje formou tematických dní podľa poznámky č. 8 vo všeobecnej časti.

Zdravie a pohyb

1. Ak má škola vhodné podmienky na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova, odporúča sa využiť voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie uvedeného predmetu v prvom a druhom cykle.
2. Športové triedy majú navýšenú hodinovú dotáciu vo všetkých ročníkoch o 3 hodiny na vyučovací predmet športová príprava.
3. Časť obsahu vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb sa vyučuje formou didaktických hier v 1. a 2. cykle, ktoré slúžia na praktické osvojenie si učiva najmä komponentu Ochrana a bezpečnosť zdravia a obyvateľstva a účelových cvičení v 3. cykle, podľa poznámky č. 9 vo všeobecnej časti.

9 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v základných školách je štátny jazyk.

V národnostných školách alebo v národnostných triedach môže byť vyučovacím jazykom jazyk národnostnej menšiny alebo štátny jazyk a jazyk národnostnej menšiny sa môže vyučovať ako jeden z vyučovacích predmetov. Vyučovací jazyk, v ktorom sa predmet vyučuje, je zároveň aj jazykom, v ktorom sa vykonáva skúška, monitorovanie a hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania.

Výchova a vzdelávanie sa môže uskutočňovať ako bilingválne vzdelávanie v štátnom jazyku a súčasne v cudzom jazyku – anglickom, nemeckom, francúzskom, ruskom, španielskom alebo talianskom. Za bilingválne vzdelávanie sa nepovažuje situácia, ak sú niektoré predmety vyučované v nemeckom jazyku na školách, kde má nemecký jazyk postavenie jazyka národnostnej menšiny. V takom prípade ide o školu s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny.

10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania

Pri výchove a vzdelávaní žiaka so zdravotným znevýhodnením alebo žiaka s nadaním, v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, je nutné zohľadniť všetky jeho individuálne potreby pri prekonávaní prekážok a bariér, ktorým pri vzdelávaní čelí pri dosahovaní svojho plného potenciálu alebo pri využívaní svojich práv sú vzdelávaní na rovnocennom základe s ostatnými žiakmi.

Zohľadňovanie individuálnych potrieb žiaka zabezpečuje rovnocenný, primeraný a efektívny prístup pri učení, v účasti na výchove a vzdelávaní spolu s ostatnými žiakmi školy, pri všetkých činnostiach kolektívu triedy, pri ktorých je to možné. Žiak, ktorý má zariadením poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, môže mať zároveň navrhnuté úpravy týkajúce sa obsahu, metód, foriem alebo spôsobu hodnotenia a spolupráce s odbornými zamestnancami.

10.1 Zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa vzdeláva spolu s ostatnými žiakmi v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania.¹³

Žiak so zdravotným znevýhodnením sa do školy prijíma rozhodnutím riaditeľa školy na základe žiadosti zákonného zástupcu, ktorej súčasťou je správa z diagnostického vyšetrenia zariadenia poradenstva a prevencie, v ktorej sú odporúčané úpravy obsahu, metód, foriem alebo spôsobu hodnotenia a spolupráca s odbornými zamestnancami.

¹³ § 2 písm. ai) a § 3 písm. d) zákona č. 245/2008 Z. z.

Žiak so zdravotným znevýhodnením sa môže vzdelávať aj v špeciálnej triede základnej školy, v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo v špeciálnej základnej škole.¹⁴

Školský vzdelávací program školy a výchovný program školského zariadenia je vypracovaný v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, so zákazom diskriminácie a zákazom segregácie podľa osobitných predpisov.¹⁵

V školskom vzdelávacom programe môže škola definovať podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,¹⁶ ako:

- spoluprácu členov školského podporného tímu, pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov,
- špecifiká organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je dôležité zabezpečiť spoluprácu so školským podporným tímom, zariadením poradenstva a prevencie a so zákonnými zástupcami žiaka.

Žiak sa vzdeláva podľa školského vzdelávacieho programu a učebného plánu školy, ktorú navštevuje. Ak žiakovi jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby neumožňujú, aby sa vzdelával podľa školského vzdelávacieho programu, žiak sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu. Individuálny vzdelávací program žiaka vypracujú v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie pedagogickí zamestnanci poverení riaditeľom školy v spolupráci so školským podporným tímom, alebo so školským špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom a odbornými zamestnancami školy a po konzultácii so zákonným zástupcom žiaka. Individuálny vzdelávací program žiaka možno priebežne počas školského roka upravovať tak, aby zohľadňoval aktuálne potreby žiaka. Kópia individuálneho vzdelávacieho programu sa poskytuje zákonnému zástupcovi.¹⁷

Ak žiak plní školskú dochádzku osobitným spôsobom formou individuálneho vzdelávania,¹⁸ zabezpečuje škola v maximálnej možnej miere podmienky pre jeho vzdelávanie v súlade s vyjadrením všeobecného lekára pre deti a dorast alebo zariadenia poradenstva a prevencie.

Žiak, ktorý bol oslobodený od vzdelávania vo vyučovacom predmete alebo jeho časti,¹⁹ môže využívať tieto vyučovacie hodiny na posilnenie výučby iného vyučovacieho predmetu alebo špecifickú pedagogickú a odbornú podporu a intervenciu v súlade s odporúčením zariadenia poradenstva a prevencie.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami môže mať namiesto vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova vyučovacím predmetom zdravotná telesná výchova, ktorý je špecifickou formou telesnej a športovej výchovy.²⁰

¹⁴ § 94 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z.

¹⁵ § 3 písm. e) zákona č. 245/2008 Z. z.

¹⁶ § 7 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.

¹⁷ § 7 ods. 1 vyhlášky č. 223/2022 Z. z.

¹⁸ § 24 ods. 2 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z.

¹⁹ § 31 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z.

²⁰ § 7 ods. 4 vyhlášky č. 223/2022 Z. z.

11 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov v národnostných školách a národnostných triedach

Výchova a vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny sa zaručuje v národnostných školách a národnostných triedach. Výchovno-vzdelávacia činnosť v národnostných školách a národnostných triedach sa zameriava aj na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity žiakov patriacich k národnostným menšinám.

Prostriedkom na dosiahnutie cieľov výchovy a vzdelávania je vyučovanie jazyka národnostnej menšiny a vyučovanie vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov v jazyku národnostnej menšiny v rámci všetkých cyklov vzdelávania.

Podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní, ktoré nadväzujú na osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, sa vzťahujú aj na výchovu a vzdelávanie žiakov v národnostných školách a národnostných triedach. Pri realizácii podporných opatrení je žiadúce, aby pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci, ktorí poskytujú podporné opatrenia, spĺňali jazykové a kvalifikačné predpoklady v zmysle platnej legislatívy a ovládali aj jazyk národnostnej menšiny.

Osobitosťami výchovy a vzdelávania v národnostných školách a národnostných triedach sú:

- a. vyučovanie povinného vyučovacieho predmetu *jazyk národnostnej menšiny a literatúra*,
- b. vyučovanie vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov v jazyku národnostnej menšiny v rámci všetkých cyklov vzdelávania,
- c. vyučovanie povinného vyučovacieho predmetu *slovenský jazyk a literatúra ako L₁*, resp. vyučovanie povinného vyučovacieho predmetu *slovenský jazyk a slovenská literatúra* pre školy s vyučovacím jazykom maďarským, ktorý sa vyučuje metódami a formami výchovy a vzdelávania ako cudzí jazyk (*L₂*),
- d. vymedzenie špecifického obsahu povinných vyučovacích predmetov vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* vo všetkých cykloch, prostredníctvom ktorého žiaci národnostných škôl a národnostných tried poznávajú reálie, hodnoty a kultúru vlastnej národnostnej menšiny,
- e. vymedzenie špecifického obsahu vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* vo všetkých cykloch, prostredníctvom ktorého žiaci národnostných škôl a národnostných tried poznávajú reálie a hodnoty vlastnej národnostnej kultúry,
- f. používanie edukačných publikácií pre národnostné školy a národnostné triedy, ktoré sú v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania v zmysle školského zákona,
- g. vedenie pedagogickej dokumentácie²¹ školy dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a jazyku príslušnej národnostnej menšiny,
- h. školský vzdelávací program národnostnej školy musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania s príslušným štátnym vzdelávacím programom a má obsahovať aj časť zameranú na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity žiakov patriacich k národnostným menšinám.

²¹ Rozsah pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie, ktorá sa vedie dvojjazyčne, určuje § 5 ods. 6 Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 21/2022 Z. z. o pedagogickej dokumentácii a ďalšej dokumentácii.

12 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu sa berie ohľad na individuálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka – dieťaťa cudzinca²² (ďalej len „žiak – cudzinec“) a uplatňujú sa podporné opatrenia²³ v rozsahu a intenzite, ktorá zodpovedá jeho potrebám.

Podporné opatrenia môžu byť zamerané na:

- uplatňovanie personalizovaného a diferencovaného prístupu úpravou cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní, vrátane metód a foriem skúšania a hodnotenia,
- podporu na osvojovanie si štátneho (slovenského) jazyka a zároveň podporu na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy, pokiaľ ním je iný ako slovenský jazyk,
- využívanie kompenzačných a špeciálnych edukačných pomôcok,
- identifikáciu potrieb, prekážok a bariér vo výchove a vzdelávaní formou pedagogickej a orientačnej diagnostiky, monitoringu a hodnotenia rizík.

Úprava cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania sa môže realizovať formou rozloženia v rámci vzdelávacieho cyklu či stupňa vzdelania, tzn. že pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu sa berie ohľad na úroveň doterajšieho vzdelania, ovládanie vyučovacieho jazyka a na ďalšie individuálne osobitosti žiakov – detí cudzincov.

Hodnotenie žiakov – cudzincov je nevyhnutná súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, tak ako aj u ostatných žiakov školy. Vo všeobecnosti u všetkých žiakov – cudzincov zaradených na základné vzdelávanie v adaptačnom období²⁴ platí, že je potrebné zohľadňovať pri ich hodnotení nedostatnú znalosť štátneho jazyka, resp. vyučovacieho jazyka, nakoľko sa jedná o závažnú súvislosť, ktorá ovplyvňuje ich výkon. Zároveň platí, že základná škola môže zohľadniť úroveň ovládania štátneho jazyka žiaka – cudzinca aj v ďalších rokoch jeho vzdelávania.²⁵ Žiaka - cudzinca je žiadúce hodnotiť individuálne, prispôbiť hodnotenie špecifickým potrebám a rozvojovým možnostiam tohto žiaka.

Podporný systém hodnotenia žiaka – cudzinca nastavujú pedagogickí zamestnanci v spolupráci s odbornými zamestnancami alebo so školským podporným tímom, respektíve s odbornými zamestnancami zariadenia poradenstva a prevencie.

Počas adaptačného obdobia žiaka – cudzinca, v čase osvojovania si vyučovacieho jazyka školy, sa odporúča pri priebežnom aj súhrnnom hodnotení využívať prevažne slovné hodnotenie, a to najmä u žiakov 1. stupňa základnej školy. U žiakov 2. stupňa základnej školy sa odporúča hodnotiť slovné, prípadne doplniť klasifikáciu slovným hodnotením (tzv. kombinované hodnotenie). Pokiaľ je to možné, pri hodnotení žiaka – cudzinca sa zohľadnia aj výsledky predchádzajúceho vzdelávania na škole v cudzine (dostupné v listinnej alebo digitálnej podobe).

²² § 146 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z.

²³ § 145a a § 145b zákona č. 245/2008 Z. z.

²⁴ Adaptačné obdobie žiaka – cudzinca je obdobie prvého roku vzdelávania (t. j. dve hodnotiace obdobia/ jedno hodnotiace obdobie = jeden polrok školského roka) žiaka v škole na území Slovenskej republiky

²⁵ § 55 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.

Ak sa trieda, v ktorej je zaradený žiak – cudzinec, hodnotí klasifikačnými stupňami, odporúča sa žiakovi minimálne počas adaptačného obdobia upraviť formu hodnotenia. Iná forma hodnotenia pre tohto žiaka – cudzinca, sa uvedie do zápisnice z pedagogickej rady aj s predpokladanou dĺžkou obdobia, počas ktorého bude tento žiak hodnotený inak ako ostatní žiaci príslušnej triedy v príslušnom vyučovacom predmete.

Ostatným žiakom triedy je vhodné vysvetliť, prečo je žiak – cudzinec hodnotený inak.

Základné princípy hodnotenia:

- prihliadať na úroveň ovládania vyučovacieho jazyka žiakom,
- hodnotiť pokrok a osvojenie si vzdelávacieho obsahu,
- zohľadňovať pri hodnotení individuálnu situáciu.

Žiakom – cudzincom sa na odstránenie jazykových bariér poskytuje **jazyková podpora** na osvojenie si štátneho (slovenského) jazyka. Jazykovú podporu zabezpečuje škola v rozsahu podľa výsledkov jazykovej diagnostiky, aktuálne platných podmienok vzdelávania žiakov – cudzincov a podmienok školy. Jazykovú podporu môže poskytovať podľa rozhodnutia vedenia školy pedagogický zamestnanec školy, alebo škola sprostredkuje jazykový kurz zabezpečovaný externým poskytovateľom, ktorý je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálno-technickú asistenciu zo strany školy. Škola vytvára skupiny od 1 do 8 žiakov. Skupina môže byť z hľadiska prvého (materinského) jazyka žiakov a veku zmiešaná.

Na základe výsledkov jazykovej diagnostiky je žiak zaradený do jedného z troch variantov jazykovej podpory.

Žiak bez znalosti slovenského jazyka²⁶ je vzdelávaný v rámci intenzívnej jazykovej podpory podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – úroveň 1 s minimálnou časovou dotáciou 48 hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 200 vyučovacích hodín.

Žiakovi so základnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (približne na úrovni A1 – A2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky) sa poskytuje jazyková podpora podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – úroveň 2 s minimálnou časovou dotáciou 64 hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 150 vyučovacích hodín.

Žiakovi s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (prahová úroveň, t. j. približne na úrovni B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky) je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania. V prípade nedostatočnej znalosti akademického jazyka je odporúčaná jazyková podpora s časovou dotáciou 100 vyučovacích hodín prispôbená individuálnym jazykovým potrebám žiaka. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

²⁶ Žiak na najnižšej úrovni ovládania jazyka nedokáže odpovedať na otázky týkajúce sa jeho osoby a rodiny, aj keď mu partner v komunikácii aktívne pomáha. Nerozumie bežným frázam. Neovláda elementárnu slovnú zásobu a elementárne gramatické pravidlá používané v najfrekvencovanejších komunikačných situáciách. Neovláda dostatočne slovenskú abecedu.

Žiakovi s potrebou podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka v národnostných školách alebo národnostných triedach môže škola poskytnúť podporu cez rozšírené vzdelávanie v rámci povinného vyučovacieho predmetu, voliteľného vyučovacieho predmetu, kurzu či doučovania so zameraním na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy. V prípade jazykového kurzu ho môže škola sprostredkovať aj cez externého poskytovateľa, ktorý je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálno-technickú asistenciu zo strany školy. Žiaci – deti cudzincov v národnostných školách a národnostných triedach, ktorí taktiež neovládajú slovenský jazyk, postupujú pri osvojovaní si slovenského jazyka spolu s ostatnými žiakmi. V prípade potreby, napríklad keď nastúpia do školy v inom ako 1. ročníku, môžu školy využiť i vyššie zmienené podporné opatrenia na osvojenie si slovenského jazyka.

Záverečné ustanovenia

Úloha štátneho vzdelávacieho programu

Štátny vzdelávací program je základný dokument, ktorý vymedzuje obsah a ciele vzdelávania, podľa školského zákona je napísaný tak, aby školám umožňoval zohľadniť mnohoraké potreby svojich žiakov a realizovať svoju víziu a naplňovať vlastné ciele školy. Preto rámcovo vymedzuje ciele výchovy a vzdelávania, obsah a rozsah výchovy a vzdelávania. Podrobnejšiu informáciu o zamýšľanom obsahu, procese a hodnotení vzdelávania v konkrétnej škole obsahuje školský vzdelávací program.

Nový štátny vzdelávací program je súčasťou komplexných zmien základného vzdelávania, ktoré zasahujú nielen oblasť obsahu vzdelávania, ale aj tvorbu novej kultúry a etosu školy, ktorú je možné charakterizovať ako učiacu sa organizáciu. Nadväzuje na Štátny vzdelávací program predprimárneho vzdelávania v materských školách, ktorý vytvoril podmienky na prepojenie so Štátnym vzdelávacím programom pre základné vzdelávanie (ďalej len „štátny vzdelávací program“). Zohľadňuje priority štátu v oblasti vzdelávania, ktorými sú predovšetkým rozvoj poznania a stratégií poznávania, podpora kritického myslenia, rozvoj morálneho charakteru a tvorivého prístupu k životu, inklúzia, výchova k environmentálnej zodpovednosti, k etickým princípom, k zdraviu a digitálna transformácia.

Používanie štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie

Podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (ďalej len „ŠVP“), schváleného dňa 31. 3. 2023 pod č. 2023/831:7-A2140:

- a. sa môže uskutočňovať výchova a vzdelávanie od prvého ročníka:
 - od školského roku 2023/2024 v základných školách, s ktorými bude uzavretá dohoda o experimentálnom overovaní,
 - od školského roku 2024/2025 alebo 2025/2026 v základných školách na základe registrácie školy v rezortnom informačnom systéme,
- b. od školského roku 2026/2027 s povinnosťou pre všetky základné školy postupovať podľa neho vo výchove a vzdelávaní od prvého ročníka.

Stratégia revízií

ŠVP môže byť revidovaný na základe dát a informácií z terénu (prax založená na dôkazoch). Predpokladom revízie je evidencia o nutnosti zmien na úrovni jednotlivých častí ŠVP²⁷, najmä však na úrovni vzdelávacích štandardov, ktoré preukázateľne smerujú k vytvoreniu predpokladu na zlepšenie základného vzdelávania.

Proces revízie musí prebiehať aj s ohľadom na tvorbu kritériálnych/overovacích testov a tvorbu edukačných publikácií. Rozsah navrhovaných zmien je postupný a umožňuje priebežnú adaptáciu všetkých aktérov vzdelávania.

Do ŠVP je možné vstupovať na úrovni všetkých jeho častí do roku 2026 (so zverejnením zmien spravidla do apríla daného roku).

- Revíziou vzdelávacích štandardov pre prvý cyklus v roku 2026 (najneskôr do apríla 2026)
- Revíziou vzdelávacích štandardov pre druhý cyklus v roku 2028 (najneskôr do apríla 2028)
- Revíziou vzdelávacích štandardov pre tretí cyklus v roku 2032 (najneskôr do apríla 2032)

Po prvej revízii vzdelávacích štandardov daného cyklu, môže revízia prebiehať pravidelne po intervale jeho trvania (spravidla so zverejnením zmien do apríla daného roku).

Gramatická poznámka

Na označenie osôb v ŠVP sa používa zástupný mužský rod. Napríklad pojmy učiteľ, žiak sú v tomto dokumente používané ako pedagogické kategórie alebo na označenie profesijnej skupiny, t. j. vo význame žiak i žiačka, učiteľ i učiteľka. Výrazy nie sú prechýľované do ženského rodu, aby nedošlo k zníženiu zrozumiteľnosti textu.

27 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania, Profil absolventa, Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka, Stupne vzdelania, Forma výchovy a vzdelávania, Vzdelávacie oblasti, Vzdelávacie štandardy, Rámcové učebné plány, Vyučovací jazyk, Osobitosti výchovy a vzdelávania – žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním, žiakov v národnostných školách a v národnostných triedach – v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov

Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie

Príloha

Vymedzenie gramotnosti a ich gradačná postupnosť

Metakognícia

<p>Charakteristika metakognície</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflektovať procesy myslenia a stratégie učenia, - uvedomovať si vlastný proces premýšľania a poznávania, - zlepšiť spôsobilosť riešiť problémy a kriticky myslieť, - dosahovať nezávislosť v učení, - samostatne regulovať svoje učenie, - dosahovať dlhodobý študijný úspech, - prispôbiť prístupy k učeniu na základe silných a slabých kognitívnych stránok a osobných preferencií. 	<p>Na konci 3. ročníka žiak dokáže pomenovať svoje silné a slabé stránky v myslení a popísať oblasti, v ktorých sa potrebuje zlepšovať. Pozná základné stratégie učenia sa, vykonávania úloh a riešenia problémov s pomocou učiteľa a používa jednoduché stratégie na zapamätanie a usporiadanie informácií.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak prejavuje vyššiu mieru porozumenia svojim silným stránkam v myslení, ako aj oblastiam, v ktorých sa potrebuje rozvíjať. Reflektuje na svoj úspech/neúspech pri riešení úloh a dosahovaní cieľov, využíva možnosť vybrať si a uplatňovať vhodné základné stratégie učenia sa podľa vhodnosti a vlastných preferencií a upravuje ich podľa účinnosti. Žiak dokáže tvoriť jednoduchý plán či postup pre splnenie úlohy, na základnej úrovni monitoruje a hodnotí svoj pokrok v učení a dokáže identifikovať, čo sa z úlohy či nejakého zážitku naučil.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak s väčšou mierou samostatnosti na základe spätnej väzby a sebareflexie zdokonaľuje svoje povedomie a chápanie silných stránok a priestoru pre rozvoj. Identifikuje a ovplyvňuje okolnosti, ktoré mu učenie a rozvoj uľahčujú aj sťažujú. Prijíma informované rozhodnutia v aplikácii rôznych stratégií učenia a kriticky monitoruje a optimalizuje svoj progres tak počas, ako aj po riešení úloh či dosahovaní cieľov. Samostatne, ako aj v spolupráci s inými tvorí, prispôbuje a vyhodnocuje postupy riešenia a identifikuje a aplikuje vhodné nástroje a techniky na usporiadanie a správu informácií.</p>
--	---	--	--

Charakter

<p>Charakteristika rozvoja charakteru</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovať vlastný charakter, rozvážnosť a prosociálnosť, - prispievať k školskej kultúre a étosu, - zvnútorňiť charakterové dispozície (cnosti) a hodnoty , - napodobňovať dobré charakterové správanie učiteľov a spolupracovať 	<p>Na konci 3. ročníka je žiak schopný identifikovať základné morálne emócie, primerane veku sústredene uvažovať nad etickými témami a zamýšľať sa nad príbehmi, v ktorých ľudia prekonávajú samých seba. Dokáže klásť otázky bez zahanbenia, rešpektovať rozdielne názory a vysloviť svoj názor pred druhými.</p>	<p>Na konci 5. ročníka je žiak schopný reflektovať príčiny svojich morálnych emócií a využívať základné techniky na ich reguláciu a vnímať prínos osobností so silným morálnym charakterom. Identifikuje protichodné informácie a priznáva si chyby aj bez vyzvania učiteľom. Vie vysloviť svoj názor pred skupinou aj bez výzvy učiteľa, vychádza zo svojej</p>	<p>Na konci 9. ročníka je žiak schopný identifikovať rozličné odtiene morálnych emócií, konať podľa vnútornej motivácie a uvažovať nad svojím miestom a poslaním vo svete. Vie kriticky posúdiť informácie, nachádzať tvorivé riešenia problémov, pri debate štruktúrovať argumenty. Dokáže obhájiť svoj názor, vytrvá v dobrom konaní aj v anonymnom</p>
--	---	---	--

<p>s nimi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - začleniť rozvoj charakteru do vlastného vzdelávania, - uvedomiť si význam šťastného, naplneného života a príspevok k spravodlivej a solidárnej spoločnosti, - nadobudnúť osobnostné morálne črty, ktoré ovplyvňujú správanie a motiváciu. 	<p>Žiak na základnej úrovni rozumie významu odvahy, pravdy a zodpovednosti, dokáže vytrvať v snahe pri neúspechu. Vie identifikovať dobré vlastnosti blízkych ľudí, vyjadrovať uznanie, prejavovať starostlivosť, kooperovať v skupine a rozhodovať sa s ohľadom na dôsledky svojich činov.</p>	<p>zóny komfortu, zaujíma sa o potreby druhých a koná dobročinne. Dbá o rozvoj svojho talentu, identifikuje a reguluje prekážky, ktoré mu bránia v uskutočňovaní dobrého rozhodnutia. Rešpektuje odlišné názory, prispieva k tvorbe pravidiel a dodržiava ich. Rozlišuje dobré a zlé konanie v rôznych kontextoch a zvažuje dôsledky svojich činov. Pri rozhodovaní zohľadňuje situáciu, ciele a využíva čestné prostriedky, koná zodpovedne a s ohľadom na spoločné dobro.</p>	<p>prostredí a stanovuje si ambiciózne ciele. Je schopný prijať a spracovať zmeny, uplatňuje sebadisciplínu a efektívne začleňuje spätnú väzbu do dosahovania dobročinných cieľov. Prejavuje empatiu, koná s láskavosťou a odpúšťa. Vo vzťahu k spoločenským rozhodnutiam zdôvodňuje svoju pozíciu, koná čestne a eticky. Dbá na spoločenstvo, solidaritu a sebakontrolu, stáva sa vzorom pre druhých.</p>
--	---	---	--

Doménové gramotnosti

Jazyková a komunikačná gramotnosť

Charakteristika gramotnosti	Postojový rámec	Obsahový rámec	Procesuálny rámec
<ul style="list-style-type: none"> - porozumieť, vyjadriť a interpretovať fakty, pojmy, emócie a názory hovoreným a písaným jazykom, využívajúc aj vizuálne, audiovizuálne a digitálne materiály v rôznych kontextoch, - efektívne a rešpektujúco komunikovať, a to vhodným a tvorivým spôsobom. 	<ul style="list-style-type: none"> - vytvárať pozitívny vzťah k jazyku ako k individuálnej, spoločenskej, národnej a kultúrnej hodnote, - porozumieť jazykovej a kultúrnej rozmanitosti, - vytváranie pozitívneho vzťahu k čítaniu, - rešpektovať používateľov iných jazykov a príslušníkov iných národov a etnických skupín, 	<ul style="list-style-type: none"> - získať a rozvíjať komunikačné spôsobilosti v rámci recepcie, produkcie a interakcie s oporou o potrebné jazykové znalosti, - porozumieť rôznym žánrom počúvaného a čítaného textu, s dôrazom na rozvíjanie spôsobilostí vyhodnotiť a využiť získané informácie, - tvoriť rôzne žánre hovoreného a písaného textu a kultivovať verbálne 	<ul style="list-style-type: none"> - osvojovať si stratégie komunikačnej interakcie, porozumenia a tvorenia textu, uplatňovať ich v rôznych komunikačných, vzdelávacích a sebarozvojových kontextoch, - monitorovať a sebaregulovať používanie jazyka (uplatňovanie metakognitívnych procesov), - osvojovať si efektívne stratégie učenia sa jazyka,

	<ul style="list-style-type: none"> - vytvárať a upevňovať pozitívny vzťah k učeniu sa jazykov, - posilňovať autonómnosť pri jazykovom rozvoji. 	<ul style="list-style-type: none"> - a neverbálne vyjadrovanie, - efektívne komunikovať myšlienky, emócie, potreby a názory, rešpektovať komunikačného partnera a uplatňovať sociokultúrne zvyklosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozvíjať kritické myslenie a argumentačné zručnosti pri používaní jazyka a pri komunikačných činnostiach.
Postupnosť rozvíjania jazykovej a komunikačnej gramotnosti je konkretizovaná v rámci troch podoblastí: vyučovanie prvého jazyka, vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka, vyučovanie cudzích jazykov.			
<p>Vo vyučovaní prvého jazyka sa rozvíjanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti osobitne zameriava na postupné osvojovanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti spolu s rozvíjaním dialogickej komunikácie, aktívneho počúvania a tvorenia hovoreného prejavu.</p>	<p>Na konci 3. ročníka má žiak osvojené základy čítania a písania. Dokáže viesť jednoduchý dialóg a vyjadrovať myšlienky a svoje prežívanie hovorenou a písanou formou. Dokáže porozumieť počúvaným a čítaným vecným a literárnym textom na úrovni explicitných významov a vyvodzovať z nich základné implicitné významy. Kládie otázky k obsahu textu a sleduje vlastné porozumenie.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak dokáže viesť dialóg sociálne a vecne primeraným spôsobom, vie si pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav, vie vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text. Vyjadruje svoj názor a podopiera ho argumentmi. Dokáže porozumieť súvislým, nesúvislým, obrazovo-písaným a primeraným digitálnym textom. Vo vecných a literárnych textoch identifikuje explicitné informácie a vyvodzuje z nich základné a prehlbujúce implicitné informácie. Používa základné stratégie porozumenia textu a posudzuje mieru vlastného porozumenia.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak dokáže aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, uplatňuje pritom tvorivosť a efektívnu spoluprácu. Dokáže objasňovať problémy v súvislých hovorených, písaných, obrazovo-hovorených a obrazovo-písaných textoch a svoje názory podopiera argumentmi. Dokáže spracovať a vyhodnotiť informácie z rôznych informačných zdrojov a médií, uplatňuje pritom kritické myslenie a schopnosť riešiť problémy. Uplatňuje stratégie tvorenia a porozumenia textu a reguluje vlastnú komunikačnú činnosť.</p>
<p>Pri osvojení si slovenského jazyka ako druhého jazyka sa vychádza z princípu opory o prvý jazyk. Vo vyučovaní sa rozvíjanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti osobitne zameriava na rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti osvojenej v prvom jazyku.</p>	<p>Na konci 3. ročníka dokáže žiak pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy, orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch, porozumieť sa v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách. Dokáže viesť jedno-</p>	<p>Na konci 5. ročníka dokáže žiak globálne porozumieť veku primeraným počúvaným a čítaným súvislým textom a kratším literárnym ukážkam. Vie sa orientovať v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch, dokáže identifikovať v texte explicitné informácie. Vie ústne a písomne</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak aplikuje nadobudnuté vedomosti s dôrazom na odlišnosti od prvého jazyka. Dokáže aplikovať osvojené jazykové prostriedky, jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť a obhájiť svoj názor a podopierať ho argumentmi. Dokáže samostatne čítať s porozumením veku primerané</p>

	<p>duchý dialóg, odpovedať na otázky primerane situácii a aplikovať jednoduché informácie získané z ostatných vzdelávacích oblastí. Vie čítať a odpisovať krátke texty zložené z jednoduchých rozvitých viet.</p>	<p>vyjadriť myšlienky a názory v rôznych komunikačných situáciách. Dokáže konštruktívne komunikovať a sformulovať jednoduchý ústny a písomný prejav o prebraných témach.</p>	<p>vecné a literárne texty, prerozprávať ich so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti. Dokáže analyticky vyhodnocovať čítaný a počúvaný text, vyhľadať v texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiadať ich podľa významu a dôležitosti, veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie. Žiak uplatňuje tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, využíva jazyk na efektívnu spoluprácu a nenásilnú komunikáciu v kolektíve.</p>
<p>Vo vyučovaní cudzích jazykov sa budovanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti zakladá na postupnom rozvíjaní komunikačných jazykových činností: recepcie (počúvanie a čítanie s porozumením), produkcie (ústny a písomný prejav) a interakcie (ústna a písomná interakcia).</p> <p>V prvom cudzom jazyku žiak postupuje od najnižšej úrovne pred-A1 na konci prvého cyklu až po komunikačnú úroveň A2 na konci tretieho cyklu. V druhom cudzom jazyku dosiahne komunikačnú úroveň A1 na konci tretieho cyklu.</p>	<p>Na konci 3. ročníka žiak vníma nové zvuky, slová a informácie, ktoré mu cudzí jazyk prináša a je motivovaný k jeho ďalšiemu objavovaniu. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou podporou. Na základe poskytnutého vzoru používa veľmi jednoduché slovné spojenia, dokáže písomne reprodukovať krátke vety.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak rozumie bežným jednoduchým hovoreným a písaným textom. Formuluje jednoduché otázky a dokáže na ne odpovedať. Dokáže podať základné informácie o sebe a svojom okolí, opísať osoby, predmety aj jednoduché aktivity. Dokáže napísať jednoduché, krátke texty. Používa základné stratégie komunikácie, aby dokázal jednoducho komunikovať. Žiak si začína uvedomovať dôležitosť učenia sa cudzích jazykov pre svoj ďalší rozvoj a vnímať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť spoločnosti.</p>	<p>Na konci 9. ročníka sa žiak dokáže prostredníctvom jednoduchého jazyka porozprávať s rovesníkmi, učiteľmi alebo inými ľuďmi o bežných témach. Dokáže sledovať dej príbehu a zachytiť konkrétne informácie z primerane náročného počúvaného alebo čítaného textu, dokáže napísať jednoduché súvislé texty a uplatňovať kritické myslenie pri práci s informáciami. Zapája sa do komunikačných situácií, v ktorých využíva vhodné stratégie, spracováva informácie, jednoducho vyjadruje vlastné myšlienky a názory na rôzne témy. Je schopný identifikovať odlišnosti a prieniky medzi vlastnou kultúrou a kultúrami iných národností a krajín. Uvedomuje si význam cudzích jazykov pre praktický život a je schopný reflektovať proces vlastného učenia sa.</p>

Matematická gramotnosť			
<p>Charakteristika gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozoznať matematickú podstatu problémov a riešiť ich pomocou matematiky, - kriticky uvažovať a logicky zdôvodňovať, - porozumieť a vyjadriť podstatu problému, diskutovať o probléme, navrhnúť stratégiu riešenia problému, riešiť problém pomocou nástrojov matematiky a interpretovať riešenie problému, - stanoviť/vysvetliť podmienky alebo hranice platnosti výsledkov a záverov - riešiť životné potreby jednotlivca ako konštruktívneho, zainteresovaného a reflektujúceho člena spoločnosti. <p>Úroveň matematickej gramotnosti je závislá od úrovne osvojenia si matematického obsahu a úrovne zvládnutia matematických praktík, ktoré zahŕňajú matematické modelovanie, prácu s matematickými reprezentáciami a používanie matematického jazyka.</p>	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápať úlohu a význam matematiky pre jednotlivca a spoločnosť, - chápať význam komunikácie a spolupráce pri riešení problémov, - uvedomovať si vlastný matematický potenciál a pociťovať potrebu zvyšovať vlastnú matematickú pripravenosť, - vnímať chybu ako dôležitú súčasť učenia sa, zvládať emócie súvisiace s úspešnosťou, prípadne neúspešnosťou pri riešení problémov, - mať skúsenosť s vplyvom počiatočných podmienok na zvolenú metódu a výsledky - prejavíť kreativitu v riešení problémov, myslieť strategicky a oceňovať konštruktívne prístupy riešenia problémov. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v matematických pojmoch, vzťahoch a postupoch v obsahových oblastiach matematiky (čísla a operácie; závislosti, vzťahy a narábanie s údajmi; geometria), - využívať matematické praktiky (matematické reprezentácie; modelovanie; jazyk, komunikáciu a argumentáciu) pri riešení problémov, - riešiť matematické problémy, ktoré podporujú principiálne a koncepčné pochopenie, rozvoj zručností a návykov mysle, efektívne pracovať s chybou ako dôležitou súčasťou riešenia problémov a navrhovať eliminačné postupy, - zrozumiteľne a konštruktívne prezentovať návrhy stratégií a riešenie problémov. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - kriticky myslieť, konceptualizovať, zovšeobecňovať a využívať - používať metódy vytvárania matematických poznatkov a rozumieť systému skúmania v matematike, - využívať skúsenosti z riešenia matematických úloh v rámci zúčastnenej a produktívnej participácie v spoločnosti.

	<p>Na konci 3. ročníka žiak rozoznáva jednoduché matematické situácie v explicitných situáciách a známych kontextoch, interpretuje ich a používa priame logické úsudky pri ich riešení. Pozná elementárne matematické pojmy, objavuje jednoduché vzťahy medzi nimi, rozumie a rutinne používa základné algoritmy a postupy. Pri riešení úloh využíva jednoduché spôsoby znázornenia, dokáže ich vysvetliť, používa jednoduché matematické symboly a diskutuje o použitých metódach riešenia úloh.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak rieši náročnejšie konkrétne matematické situácie vyžadujúce procesy rozhodovania a uvažovania o jednoduchých obmedzeniach alebo predpokladoch. Pozná a používa rozšírený matematický pojmový aparát, aplikuje rozšírené matematické nástroje a postupy na riešenie a interpretáciu problémov. Samostatne navrhuje, tvorí a používa jednoduché matematické modely, vyhodnocuje jednoduché stratégie riešenia úloh. Objavuje jednoduché súvislosti, vie ich interpretovať a zdôvodniť.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak interpretuje a rieši zložitejšie problémy, identifikuje obmedzenia a špecifikuje predpoklady. Pozná a používa matematický pojmový aparát na pokročilej úrovni, aplikuje pokročilé matematické nástroje a zložitejšie postupy. Využíva a vyhodnocuje rôzne, aj neštandardné, stratégie riešenia úloh. Pri zdôvodňovaní tvorí príklady a kontra-príklady. Aktívne a plynulo využíva v komunikácii matematický jazyk a pri riešení a interpretácii úloh rutinne narába so symbolickými reprezentáciami.</p>
Informatická gramotnosť			
<p>Charakteristika gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - riešiť každodenné informatické problémy a situácie - disponovať primeraným informatickým aparátom, - navrhovať riešenia informatických problémov, - kriticky uvažovať a argumentovať, - využívať vhodné reprezentácie, formálny jazyk a informatické nástroje na dosiahnutie cieľa. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmysluplne vyberať a používať vhodné nástroje na dosiahnutie cieľov, - korektne argumentovať a prezentovať výsledky riešenia v kontexte pôvodného problému, - bezpečne pracovať v digitálnom prostredí. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - na primeranej úrovni, zodpovedajúcej svojim potrebám a schopnostiam, rozumieť informatickým pojmom, vzťahom a procesom. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - analyzovať a porozumieť jednoduchým problémom z reálnych situácií a navrhovať postupy a vhodné nástroje na ich riešenie, - interpretovať vhodné modely, štruktúry a reprezentácie údajov, stavov a procesov, - tvoriť jednoduché predpoklady, zdôvodňovať, optimalizovať a kriticky posudzovať riešenia informatických problémov, vyvodzovať dôsledky, vrátane identifikácie a opravy chýb, - rozumieť, interpretovať, vytvárať a zapisovať vzťahy, návody na riešenie daného problému pomocou konštrukcií formálneho jazyka, - používať digitálne technológie.

	<p>Na konci 3. ročníka žiak pozná jednoduché princípy a koncepty informatiky, vrátane elementárnej logiky, jednoduchej reprezentácie údajov, na úrovni propedeutiky dokáže prakticky vytvoriť počítačové programy, vie zvoliť a použiť primerané nástroje na úpravu údajov rôznych typov, pre vytváranie a ladenie elementárnych programov a pre prácu s webovými stránkami.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak pozná základné princípy a koncepty informatiky vrátane logiky a reprezentácie údajov, dokáže prakticky zostaviť program s konštrukciami a konceptami primeranými jeho veku, analyzovať problémy, používať a posudzovať digitálne technológie, bezpečne sa pohybovať v digitálnom prostredí.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak pozná princípy a koncepty informatiky vrátane abstrakcie, logiky, reprezentácie údajov a programov, dokáže analyzovať problémy z hľadiska digitálnych technológií, má praktické skúsenosti s tvorbou počítačových programov na riešenie problémov, analyticky posudzuje a používa digitálne technológie.</p>
Prírodovedná gramotnosť			
<p>Charakteristika gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - používať prírodovedné (vedecké) poznatky, identifikovať otázky a vyvodzovať dôkazmi podložené závery pre pochopenie a tvorbu rozhodnutí o svete, v ktorom žijeme, prírode a zmenách, ktoré v našom prostredí v dôsledku ľudskej aktivity nastali, - porozumieť princípom objektívneho a systematického skúmania, ako aj úlohe vedy v našej spoločnosti. <p>Prírodovedná gramotnosť pozostáva z troch zložiek: prírodovedných predstáv, prejavov (vedeckého) postoja k realite a spôsobilostí vedeckej práce.</p>	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - prejavovať záujem o prírodu a javy, ktoré v nej prebiehajú, - prejavovať záujem o prírodné vedy, podporovať výskumné aktivity a mať snahu konať zodpovedne (napríklad vo vzťahu k prírodným zdrojom, životnému prostrediu). 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojiť si súbor prírodovedných poznatkov (pojmov a zovšeobecnení) a ich vzťahov, - poznávať reálne javy a procesy s dominantne činnostným a induktívnym charakterom. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať nástroje vytvárania a usporiadania informácií o svete okolo nás, - ovládať a využívať typické prírodovedné spôsoby myslenia a pracovných postupov.
	<p>Na konci 3. ročníka žiaci disponujú určitými čiastočne rozvinutými prírodovednými predstavami a v známych situáciách vedia poskytnúť možné vysvetlenia alebo formulovať závery z jednoduchých pozorovaní a riadených jednoduchých výskumných aktivít. Sú schopní jednoduchého uvažovania a vysvetlenia výsledkov vedeckého výskumu či technologického riešenia problémov, pričom sa spoliehajú na empirické poznanie.</p>	<p>Na konci 5. ročníka sú žiaci schopní vybrať fakty a vedomosti potrebné na vysvetlenie javov a použiť jednoduché modely alebo stratégie skúmania. Dokážu vysvetliť prírodovedné pojmy z rôznych vedných oblastí a použiť ich na krátke zdôvodnenia a tvorbu rozhodnutí založených na ich prírodovedných vedomostiach. Dokážu svoje prírodovedné vedomosti využiť aj vysvetliť ostatným.</p>	<p>Na konci 9. ročníka sú žiaci schopní skúmať a následne vhodne prepojiť vedomosti a kritické uvažovanie. S takto rozvinutou prírodovednou gramotnosťou vedia v danej situácii porovnať, vybrať, zhodnotiť primerané vedecké zdôvodnenie a sú schopní sformulovať vysvetlenia vychádzajúce z kritickej analýzy dôkazov a argumentov.</p>

Spoločenskovedná gramotnosť			
<p>Charakteristika gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - prejavovať sa ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovať svoje práva a naplňovať svoje povinnosti, - byť vnímavý voči sebe aj voči druhým a krajine, - nadobudnúť pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti a k potrebe udržateľnosti života na Zemi, - prejavovať aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov, - uvedomovať si vlastnú identitu v globalizovanom svete, - porozumieť podobným aj odlišným geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám ľudského spoločenstva v rôznych častiach Zeme, - prejavovať rešpekt a ohľaduplnosť voči iným ľuďom, ich kultúram a duchovným hodnotám, - vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe vyvodzovať z nich logicky správne závery, ktoré dokážu argumentačne podložiť a prezentovať. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - vnímať svoju hodnotu, hodnotu druhých a hodnotu krajiny, - kultivovať svoje správanie s rešpektom k sebe i druhým na základe morálnych zásad a uvedomenia si dôsledkov svojho konania, - rozvíjať pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti a k potrebe udržateľnosti života na Zemi, - osvojiť si aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v geografických, historických a spoločenskovedných pojmoch, javoch a procesoch, - pozorovať vzťahy medzi ľuďmi a vzťahy medzi človekom a krajinou v súčasnosti aj minulosti, - klasifikovať skúmané javy, udalosti a procesy na základe stanovených kritérií, - rozlišovať fakty, názory a interpretácie, - odhaľovať príčiny a následky vybraných fenoménov. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe, - získavať kvantitatívne a kvalitatívne údaje potrebné pre ciele vlastného bádania, - viesť kultivovanú diskusiu s využitím vecnej argumentácie, - robiť zodpovedné a odôvodnené rozhodnutia na základe kritického posúdenia informácií, - navrhovať prospešné riešenia a podieľať sa na ich realizácii, aj s ohľadom na budúci vývoj, - uplatňovať svoje práva a naplňovať svoje povinnosti.
	<p>Na konci 3. ročníka je žiak schopný elementárne skúmať svoju obec, jej blízke okolie a vzťahy medzi ľuďmi. Žiak pozoruje, porovnáva a zaznamenáva vybrané aspekty fungovania komunity, v ktorej žije. Vie sa orientovať vo svojom okolí a pozná jeho špecifiká. Pozná základné časové intervaly. Je si vedomý, že súčasnosť je výsledkom konania v minulosti. Rešpektuje základné pravidlá spolunažívania a komunikácie. Zaujíma sa o svoje okolie a je ochotný zapájať sa do aktivít na jeho zlepšovanie.</p>	<p>Na konci 5. ročníka má žiak osvojené základy aktívneho občianstva, uvedomuje si svoje práva, povinnosti a zároveň aj možnosti pozitívne ovplyvňovať svet vo svojom bezprostrednom okolí. Vie vysvetliť základné mechanizmy fungovania demokratickej spoločnosti, spolupracovať na riešení výziev a konfliktov. Žiak je schopný poznávať a porovnávať geografické pomery Slovenska a jeho oblastí s využitím rôznych zdrojov informácií. Dokáže poznávať minulosť pomocou práce s jednoduchými historickými prameňmi.</p>	<p>Na konci 9. ročníka je žiak vnímavý voči sebe aj voči druhým a krajine. Má pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Aktívne sa zapája do riešenia výziev a problémov. Uvedomuje si vlastnú identitu v globalizovanom svete. Rozlišuje rôzne geografické, historické, kultúrne, hospodárske a politické špecifiká ľudského spoločenstva na Zemi, čo vedie k rešpektu a ohľaduplnosti voči iným ľuďom a kultúram. Žiak má rozvinutú schopnosť vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe.</p>

Technická a profesijná gramotnosť			
<p>Charakteristika technickej gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - používať, riadiť, hodnotiť a chápať techniku, - pochopiť, čo je technika a technológie, ako fungujú, ako formujú spoločnosť a ako ich formuje spoločnosť, - technicky myslieť a pracovať s technickými zariadeniami a využiť ich vynaliezavosť pri navrhovaní a stavbe vecí a pri riešení praktických problémov, ktoré sú technologického charakteru. - byť spokojný s používaním technických zariadení a technológií, - mať určitý stupeň vedomostí o povahe, správaní, sile a dôsledkoch mnohých aspektov techniky a technológií z perspektívy reálneho sveta. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápať úlohu techniky v spoločnosti (pochopenie rôznych aspektov techniky) z pohľadu ekonomických, sociálnych, estetických a morálnych vzťahov, - reflektovať úlohu techniky v modernej spoločnosti. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v technických pojmoch a procesoch, narábať s technickými prostriedkami, - vymedzovať základné fakty, pojmy a procesy, ktoré reprezentujú techniku. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojiť si princípy navrhovateľských a konštruktérsko-technologických aktivít, ovládať metódy a systém vedeckého skúmania, - poznať bohatú sociálnu skúsenosť s technikou a poznávať ju v autentickom sociálnom a kultúrnom kontexte, vrátane formovania postojov k technike, - kriticky hodnotiť, klásť vlastné otázky, diskutovať a zdieľať vlastné postoje a názory, vrátane analýz vlastných produktov.
<p>Charakteristika profesijnej gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovať a rozvíjať reálny profesijný cieľ, - poznať svoje silné stránky, - prijať a vyjadriť spätnú väzbu a v procese kariérového plánovania vytvárať konštruktívne rozhodnutia, - mať určitý stupeň vedomostí o kariérových hodnotách, osobnom kariérovom smerovaní a kariérovom plánovaní ako celoživotnom procese. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápať význam kariérových hodnôt v spoločnosti, - realizovať konštruktívne kariérové rozhodnutia. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientácia v pojmoch a procesoch sveta práce, - vymedzovať základné fakty, pojmy a procesy, ktoré reprezentujú kariérovú výchovu. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojiť si princípy kariérového plánovania, - tvoriť osobné kariérové portfólio, ktoré vychádza zo sebapoznania, je zdrojom sebareflexie a podkladom pre stanovenie cieľov, - kriticky posudzovať svoje zručnosti, talent a schopnosti a cieľavedome ich rozvíjať.

Technická gramotnosť v cykloch	Na konci 3. ročníka žiak v rámci technickej gramotnosti rozlišuje prírodné a technické materiály a pracovné postupy, rieši jednoduché technické otázky na základe poznania elementárnych javov a zákonitostí v technike.	Na konci 5. ročníka žiak v rámci technickej gramotnosti rieši technické úlohy a problémy a prezentuje návrhy riešení, používa jednoduché technické zariadenia v každodennom živote.	Na konci 9. ročníka žiak v rámci technickej gramotnosti pracuje s materiálmi a technológiami na ich opracovanie, využíva technické zariadenia, predmety, je schopný tvorivo a s aplikáciou správnych technických postupov navrhovať, realizovať a vyhodnocovať predmety.
Profesijná gramotnosť v cykloch	Na konci 3. ročníka žiak v rámci profesijnej gramotnosti identifikuje vzájomne súvisiace pracovné činnosti a profesie a pomenúva možnosti využitia nadobudnutých pracovných zručností a návykov v rôznych oblastiach ľudskej činnosti.	Na konci 5. ročníka žiak v rámci profesijnej gramotnosti pozná rôzne profesie a povolania súvisiace s rôznymi odbormi, má predstavu o možnostiach ďalšieho štúdia podľa vlastných záujmov, vytvára osobné kariérové portfólio.	Na konci 9. ročníka žiak v rámci profesijnej gramotnosti pri plánovaní kariérneho smerovania kriticky posudzuje svoje zručnosti, talent a schopnosti a aplikuje základné stratégie a metódy plánovania.
Zdravotná a pohybová gramotnosť			
Charakteristika gramotnosti <ul style="list-style-type: none"> - dosiahnuť úroveň vedomostí, osobných zručností a sebadôvery na zlepšenie osobného zdravia a zdravia ľudí v bezprostrednom okolí zmenou osobného životného štýlu, - efektívne využívať informácie o zdraví a podpore zdravia potrebné pre posilnenie starostlivosti o svoje zdravie, - chápať negatívne vplyvy zdraviu škodlivých látok a mať zdravé stravovacie návyky, 	Postojový rámec <ul style="list-style-type: none"> - chápať dôležitosť pohybu z pohľadu zdravotných, sociálnych, estetických a morálnych vzťahov, - uvedomovať si potrebu sebapoznania a sebareflexie pre vlastný pohybový rozvoj, - chápať význam pravidiel a fair play v športe, - vnímať pohybovú aktivitu ako možnosť trávenia voľného času, - chápať dôležitosť zdravého životného 	Obsahový rámec <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v pojmoch súvisiacich so športom a olympizmom, - poznať telovýchovnú terminológiu a pravidlá športov, - využívať moderné technológie pre monitorovanie telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti, - poznať charakteristiky správneho držania tela a dopad chybného držania tela na zdravie, - orientovať sa v pojmoch súvisiacich so zdravým životným štýlom a jeho 	Procesuálny rámec <ul style="list-style-type: none"> - ovládať základné pohybové a športové zručnosti, - rozvíjať pohybové schopnosti prostredníctvom vhodných pohybových a športových prostriedkov, - aplikovať telesné cvičenia zamerané na podporu správneho držania tela, - viesť žiakov k zlepšovaniu svojej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti pri zohľadnení osobných dispozícií, - získať vedomosti a zručnosti potrebné

<ul style="list-style-type: none"> - v prípade ohrozenia života alebo zdravia vedieť primerane veku zareagovať a poskytnúť prvú pomoc. 	<p>štýlu ako prostriedku podpory zdravia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať výchovu žiakov tak, aby viedla k spokojnosti žiakov s vlastným životom. 	<p>obsahovými zložkami,</p> <ul style="list-style-type: none"> - dôraz klásť na vymedzenie základných faktov, pojmov a procesov, ktoré reprezentujú zdravotnú výchovu, - podporovať rozvoj vzájomného rešpektu, solidarity a tolerancie ako súčasti podpory duševného zdravia. 	<p>pre ochranu života a zdravia v krízových situáciách,</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojiť si vedomosti a zručnosti pre poskytnutie prvej pomoci na veku primeranej úrovni, - integrovať postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na vlastnú i celospoločenskú bezpečnosť.
	<p>Na konci 3. ročníka žiak chápe význam pohybu pre svoje zdravie a vníma pohyb ako každodennú súčasť svojho života. Žiak pozná a snaží sa zlepšovať úroveň svojej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Má nadobudnuté základné pohybové zručnosti, ktoré sú predpokladom pre rozvoj pohybovej gramotnosti. Chápe význam pravidiel v športe a snaží sa dodržiavať dohodnuté pravidlá v realizovaných pohybových a športových hrách, ktoré podporia jeho zmysel pre kolektívnosť a spolupatričnosť.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak má osvojené nové športové zručnosti a dokáže ich aplikovať v pohybových a športových hrách. Vie rozpoznať nebezpečenstvo návykových látok a ich negatívny vplyv na zdravie človeka. Vníma šport ako prostriedok podpory sociálnych zručností a morálneho správania a dokáže primerane veku reagovať v krízových situáciách ohrozujúcich zdravie. Žiak dokáže poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak pozná a aplikuje pohybové a športové aktivity, ktoré sú prospešné pre jeho zdravie s ohľadom na svoje vlastné dispozície. Vie využívať moderné technológie pre podporu rozvoja svojej telesnej zdatnosti a udržanie svojej zdravej telesnej hmotnosti. Dokáže ohodnotiť svoju úroveň telesnej zdatnosti a navrhnúť vhodný pohybový program pre jej rozvoj. Vie sa orientovať v oblasti športu, identifikovať problémy súvisiace s dopingom a návykovými látkami a ich dopadom na zdravie. Dokáže rozpoznať jednotlivé krízové situácie, adekvátne zareagovať v prípade ohrozenia bezpečnosti zdravia a života, vie využiť nadobudnuté vedomosti a zručnosti pre poskytnutie prvej pomoci.</p>

Umelecká gramotnosť			
<p>Charakteristika gramotnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - schopnosť vnímať, prijímať, chápať, interpretovať a vyjadrovať sa prostredníctvom rôznych druhov a foriem umenia, - vyjadriť autentický vzťah k umeniu, - porozumieť hodnote umenia vo vzťahu k sebe i spoločnosti, - poznávať a poznať artefakty jednotlivých druhov umenia, vyjadrovať sa ich prostriedkami, - prežívať a reagovať na produkty vytvárané na princípoch umeleckej tvorby, - formovať individuálne postoje a hodnotové preferencie v oblasti umenia a kultúry, - aplikovať tvorivosť, ktorá mu umožňuje prenášať umelecké spôsobilosti aj do iných vzdelávacích oblastí, prostredí a kontextov. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - chápať spoločenské poslanie umenia a kultúry, ako súčasti identity a hodnôt každej spoločnosti v kultúrnom aj historickom kontexte, - porozumieť hodnote umenia pre seba aj spoločnosť, prezentovať individuálne postoje a hodnotové preferencie v oblasti umenia a kultúry, - slobodne prejavovať a uplatňovať rozvinutú umeleckú gramotnosť pri napĺňaní osobných kultúrnych potrieb a životných cieľov samostatným zmocňovaním sa rôznych podôb umenia v oblasti produkcie, percepcie, komunikácie, vyjadrovania aj integrácie s inými druhmi umenia, - prejavovať vzťah ku svetovej kultúre, kultúre vlastného národa, regiónu, k tradičným hodnotám vlastnej kultúry a k folklóru, reálny pozitívny vzťah a empatiu k ostatným kultúram a sociálnym skupinám, - uplatňovať tvorivosť pri učení, seba-vyjadrovaní a prezentovaní rôznych podôb umenia. 	<p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať spôsoby tvorby hudby a výtvarného umenia, ich prezentácie a performancie v individuálnej aj kolektívnej podobe, percepcia, prežívanie, reflexia aj hodnotenie, - orientovať sa v umeleckej tvorbe minulosti i v jej súčasných podobách, v slovenskom aj svetovom kontexte, v umeleckej tvorbe regiónu, etnika, sociálnych skupín, - aplikovať pojmy, javy a vzťahy z oblasti umeleckej tvorby, teórie, histórie a estetiky, - chápať a osvojovať si špecifické vyjadrovacie prostriedky, spôsoby umeleckého vyjadrenia a stvárnenia, médiá, nástroje, techniky, formy, druhy, žánre, štýly, obdobia hudobného a výtvarného umenia, architektúry, dizajnu a audiovizuálneho umenia. 	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - byť flexibilný, tvorivý, kooperovať, byť empatický, schopný sebareflexie aj zodpovedného konania pri tvorbe, prijímaní, vyjadrovaní a integrácii rôznych druhov umenia vo vlastnej societe aj spoločnosti, - uplatňovať základné spôsobilosti (schopnosti, zručnosti a návyky) oblasti tvorby, prijímania, verbálneho, vizuálneho, pohybového a dramatického vyjadrovania, rôznymi spôsobmi, prístupmi, prejavmi a prezentáciami, - využívať umenie ako prostriedok interkultúrnej komunikácie a vzájomného porozumenia, - objavovanie, experimentovanie, seba-vyjadrovanie a seba-poznávanie prostredníctvom činnostného vyučovania, - vytvárať, prezentovať, reflektovať a integrovať vlastné tvorivé artefakty a produkty v oblasti umeleckej tvorby, kultivovať schopnosť vnímať (počúvať, vidieť) a interpretovať umelecké dielo s porozumením a s citovým zážitkom.

	<p>Na konci 3. ročníka žiak pozná základné umelecké výrazové prostriedky a spontánne reaguje na umelecké podnety sprostredkované učiteľom. Žiak postupne objavuje zákonitosti vzniku a existencie hudobného a výtvarného umenia, elementárne podoby produkcie, percepcie, vyjadrovania a stvárňovania hudby a výtvarného umenia.</p>	<p>Na konci 5. ročníka žiak cieľavedome rozpoznáva možnosti umeleckých výrazových prostriedkov, dokáže ich uplatňovať v reakcii na podnety sprostredkované učiteľom. Zvláda základy gramotnosti, dokáže pomenovať, hudbou a výtvarne vyjadriť, interpretovať a elementárne hodnotiť vlastné prijímanie hudby a výtvarného umenia. Žiak prejavuje tvorivosť, hravosť a otvorenosť k spoznávaniu hudobného a výtvarného umenia, schopnosť uvedomelého vnímania a interpretácie umeleckých prejavov rôznej povahy.</p>	<p>Na konci 9. ročníka žiak uplatňuje rozvinutú gramotnosť, ktorá sa prejavuje ako schopnosť zmysluplnej reakcie prostredníctvom umeleckých výrazových prostriedkov na podnety sprostredkované učiteľom a podnety zvolené samotným žiakom. Žiak prejavuje tvorivosť, otvorenosť spoznávaniu hudobného a výtvarného umenia, sám tvorí, vníma, reflektuje a prezentuje výsledky svojej tvorivej činnosti, analyzuje a hodnotí umelecké artefakty aj vlastné produkty umeleckej povahy, svoje hodnotenie zmysluplne argumentuje.</p>
--	---	--	--

Prierezové gramotnosti

VYMEDZENIE GRAMOTNOSTI	POSTOJOVÝ, OBSAHOVÝ A PROCESUÁLNY RÁMEC GRAMOTNOSTI
<p>Vizuálna gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumieť vizuálnemu jazyku a využívať ho na špecifickú formu komunikácie, a to s uplatňovaním tvorivého a kritického myslenia, - citlivo vnímať vizuálne podnety na úrovni každodennosti, - orientovať sa vo svete vizuality a umenia, - prejavovať estetickú otvorenosť vo vnímaní a prežívaní, - rešpektovať a oceňovať rozmanité kultúrne prejavy. <p>Čitateľská gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumieť rôznym druhom textu, a to na viacerých úrovniach – od explicitných významov cez vyvodzovanie implicitných významov až po kritické hodnotenie textu, - využiť získané informácie na učebné, komunikačné a sebarozvojové ciele, - monitorovať vlastné porozumenie a využívať metakognitívne stratégie, - osvojiť si stratégie porozumenia testu a tvoríť text. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - citlivo a otvorene vnímať vizuálne a textové podnety v každodennom živote, - rešpektovať a oceňovať rozmanité kultúrne prejavy, - reflektovať vlastné prežívanie vo svete vizuality a umenia, - využiť získané informácie z textov a vizuálnych podnetov na sebarozvojové, učebné a komunikačné ciele. <p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumieť vizuálnemu jazyku a rôznym druhom textov od explicitných významov cez vyvodzovanie implicitných významov až po ich kritické hodnotenie. <p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - využívať vizuálny jazyk na komunikáciu s uplatňovaním tvorivého a kritického myslenia, - osvojovať si stratégie porozumenia a tvorenia textu, a tým učenia sa z textu vôbec.
<p>Digitálna gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - sebaisto, kriticky a zodpovedne využívať digitálne technológie na vzdelávanie, prácu a účasť na dianí v spoločnosti, - vstupovať do interakcií s digitálnymi technológiami - používať informácie a dáta, komunikovať, spolupracovať, používať médiá, - tvoriť digitálny obsah (vrátane programovania), - využívať digitálne technológie bezpečne (vrátane digitálnej pohody a kybernetickej bezpečnosti), - rešpektovať duševné vlastníctvo, - riešiť problémy a kriticky myslieť. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - správať sa eticky a zodpovedne v digitálnom prostredí, - udržiavať a požadovať informačnú a kybernetickú bezpečnosť. <p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhľadávať, hodnotiť a spravovať dáta, informácie a digitálny obsah, - tvoriť digitálny obsah (vrátane programovania), - rozumieť autorskému právu, licencovaniu a duševnému vlastníctvu, ochrane zariadení, osobných dát a súkromia.

	<p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - efektívne a bezpečne používať digitálne technológie na riešenie problému alebo na vytvorenie digitálneho obsahu, - komunikovať a spolupracovať pomocou digitálnych technológií, poskytovať informácie a digitálny obsah, využívať digitálne občianstvo, - poznať netiketu a spravovať digitálnu identitu, - tvorivo používať digitálne technológie.
<p>Finančná gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti, - vedieť reagovať na nové osobné udalosti a neustále sa meniace ekonomické prostredie s ohľadom na premenné veličiny, ako sú vek, rodinné zázemie, pracovné uplatnenie, kultúra, či miesto bydliska, - finančne plánovať svoju budúcnosť a efektívne dlhodobo hospodáriť, - analyzovať riziká a príležitosti a prijímať zodpovedné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú osobnú ekonomickú a finančnú situáciu, - porozumieť princípom fungovania ekonomických vzťahov v spoločnosti. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - prijímať zodpovedné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú ekonomickú a finančnú situáciu jednotlivca a jeho blízkeho okolia a rozumieť ich dôsledkom, - vnímať ekonomické možnosti rôznych skupín ľudí v závislosti od ich socioekonomického postavenia, - reflektovať etický kontext ekonomického správania a rozhodovania jednotlivca v súlade s osobnými a spoločenskými hodnotami a potrebami. <p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať základné práva a povinnosti v ekonomických a finančných situáciách, - poznať základné princípy súvisiace s hospodárením domácnosti (ľudské hodnoty, záujmy, vzťahy medzi potrebami a hodnotami), - mať základný prehľad o finančných a bankových produktoch a vedieť ich porovnať (aj pomocou online nástrojov), - poznať práva a povinnosti v rôznych socioekonomických jednotkách (rodina, práca, štát), - poznať princípy fungovania ekonomických vzťahov v spoločnosti, - poznať inštitúcie tvoriace finančný systém a ich úlohy a funkcie. <p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - analyzovať riziká a príležitosti, ktoré ovplyvňujú ekonomickú a finančnú situáciu jednotlivca a jeho blízkeho okolia, - finančne plánovať svoju budúcnosť a efektívne hospodárenie.

Občianska gramotnosť

- poznať a aktívne využívať stratégie aktívneho občianstva za účelom pozitívnych zmien vo svojich komunitách,
- byť informovaný, rozumieť procesom a vedieť ako uplatňovať občianske práva a povinnosti na miestnej, štátnej, národnej a globálnej úrovni v súlade s ľudskými právami a princípmi demokracie,
- orientovať sa v kultúrno-spoločenských reáliách svojho okolia, nadobudnúť a upevňovať svoju lokálnu a regionálnu identitu, ktorá je oporným bodom kultúrnej identity a predpokladom zdravej formy patriotizmu.

Mediálna gramotnosť

- prejavovať kritický a rozlišujúci postoj k médiám,
- interpretovať informácie a mediálne obsahy,
- eticky a korektne sa mediálne prezentovať,
- odhaľovať manipulatívne techniky a vyrovnávať sa s informačným preťažením a komercializáciou mediálneho prostredia.

Interkultúrna gramotnosť

- rešpektovať a oceňovať rozmanitosť vo svojom okolí,
- citlivo vnímať životnú realitu ľudí z rozmanitých kultúrnych a sociálnych prostredí,
- rozpoznávať a aktívne odmietať diskriminačné správanie.

Postojový rámec

- vnímať vlastnú jedinečnosť ako člena rozmanitých komunít a skupín,
- rešpektovať perspektívu "iných",
- vnímať kultúrne a spoločenské znaky a prvky, ktoré majú rozmanité skupiny spoločné,
- rozvíjať aktívne občianstvo a záujem o svoje okolie,
- precítiť hodnotu spravodlivosti a rovnosti vo vzťahu k sebe, k iným ľuďom a svetu,
- rozvíjať kritický a rozlišujúci postoj k médiám, vrátane sociálnych sietí a reklamy,
- eticky a zodpovedne sa správať v mediálnom prostredí, vrátane sociálnych sietí,
- vedome pracovať s vlastnými stereotypmi a predsudkami,
- rešpektovať a oceňovať rozmanitosť vo svojom okolí,
- citlivo vnímať životnú realitu a potreby ľudí z rozmanitých kultúrnych a sociálnych prostredí,
- vnímať a oceňovať hodnotu kultúrneho dedičstva.

Obsahový rámec

- poznať rôzne stratégie aktívneho občianstva,
- poznať svoje občianske práva a povinnosti na miestnej, štátnej, národnej a globálnej úrovni,
- poznať lokálne a regionálne kultúrno-spoločenské reálie a históriu a ich význam pri budovaní vlastnej kultúrnej identity,
- orientovať sa v ľudských právach a princípoch demokracie a rozpoznávať riziká v ich porušovaní vo vzťahu k životu jednotlivca a celej spoločnosti,
- poznať stratégie rešpektujúcej komunikácie a spolupráce,

	<ul style="list-style-type: none"> - porozumieť významu a fungovaniu médií (vrátane sociálnych sietí) v každodennom živote, - poznať vplyvy a faktory, ktoré spôsobujú nerovnosti v spoločnosti. <p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktívne napomáhať pozitívnym zmenám vo svojom okolí, - aktívne presadzovať rovnosť a spravodlivosť s dôrazom na rešpektovanie ľudských práv a uplatňovanie princípov demokracie, - férovo sa správať a nenásilne komunikovať, - vedome predchádzať diskriminačnému a ubližujúcemu správaniu a aktívne odmietať všetky formy diskriminácie, - prispievať k tvorbe inkluzívneho prostredia a uplatňovať princíp rovnosti rešpektujúc sociálne a ekonomické zázemie, zdravotný stav, etnickú, kultúrnu, náboženskú príslušnosť, pôvod, svetonázor, pohlavie, sebavnímanie, identitu alebo iné charakteristiky, - aktívne spoznávať spoločenstvo, v ktorom vyrastá, budovať a udržiavať medziľudské vzťahy v lokálnej komunite naprieč generačným spektrom, - interpretovať informácie a mediálne obsahy a odhaľovať manipulatívne techniky.
<p>Environmentálna gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznávať jednotlivé zložky životného prostredia, ako aj vzťahy, ktoré medzi nimi prebiehajú, - rozvíjať pozitívny vzťah k životnému prostrediu a zvažovať, ktoré ľudské hodnoty a potreby (ne)prispievajú k ochrane životného prostredia a udržateľnosti, - rozumieť príčinám a dôsledkom konkrétnych environmentálnych problémov, porovnávať a analyzovať ich riešenia, vrátane vlastného konania, - poznať piliere udržateľnosti a uvedomovať si závislosť ľudskej spoločnosti a ekonomiky od životného prostredia, - prebrať zodpovednosť, osobne sa angažovať a spolupracovať v ochrane životného prostredia a presadzovaní udržateľnosti prostredníctvom aktivít primeraných veku. 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - vnímať hodnotu prírody a kvalitného životného prostredia vo vzťahu k všetkým formám života na Zemi, - uvedomiť si potrebu starostlivosti o životné prostredie, vrátane prírodného a kultúrneho dedičstva a verejného priestoru a zaujať k nim aktívny postoj, - zvažovať dôsledky svojho konania na udržateľnosť a kultivovať proenvironmentálne správanie s rešpektom pre rovnosť a spravodlivosť pre súčasné a budúce generácie. <p>Obsahový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumieť základným princípom fungovania prírodných zložiek životného prostredia a vzťahov medzi nimi - od lokálnej po globálnu úroveň,

	<ul style="list-style-type: none"> - identifikovať, ako konanie jednotlivca a spoločnosti ovplyvňuje fungovanie prírody – od lokálnej po globálnu úroveň, - poznať svoje občianske práva a povinnosti ako aj vlastný potenciál pri ochrane a tvorbe životného prostredia a v presadzovaní udržateľnosti, - identifikovať environmentálne problémy a konflikty vo svojom okolí a vo svete, porozumieť ich príčinám a dôsledkom, poznať príklady riešenia, analyzovať ich a navrhovať riešenia v rámci svojho konania. <p>Procesuálny rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvojiť si a aplikovať základné pravidlá, zručnosti a návyky pre správanie sa v prírode, - zohľadňovať environmentálne aspekty v každodennom rozhodovaní a správať sa ako environmentálne uvedomelý spotrebiteľ, - angažovať sa v prospech ochrany životného prostredia a udržateľnosti ako jednotlivej a v spolupráci s druhými na lokálnej a globálnej úrovni, - navrhovať, realizovať a hodnotiť úspešnosť veku primeraných environmentálnych aktivít.
<p>Sociálna a emocionálna gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> - prejavovať emocionálnu odolnosť, empatiu a sebauvedomenie, - rozvíjať schopnosť spolupracovať, efektívne komunikovať a riešiť konflikty, - bezpečným spôsobom prejavovať a regulovať svoje emócie, prejavovať porozumenie a pomáhať iným pri prežívaní ich emócií s prihliadnutím na uvedomenie si vlastných kapacít, - plánovať svoju krátkodobú a dlhodobú budúcnosť v súlade so svojim rozvíjateľným potenciálom, potrebami a hranicami, prijímať zodpovedné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú životné smerovanie jednotlivca a jeho blízkeho okolia, - vnímať vlastné (emocionálne) prežívanie ako rovnocenné s prežívaním iných, - asertívne ale ohľaduplne obhajovať a dosahovať svoje ciele v komunikácii, - efektívne spolupracovať v homogénnych ako aj rozmanitých tímoch, predchádzať konfliktom, reálne konflikty riešiť nenásilnými spôsobmi, 	<p>Postojový rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvedomovať si emócie ako súčasť vlastného prežívania a potrebu ich identifikácie a vhodného vyjadrovania, - prejavovať záujem o prežívanie druhých ľudí, - uvedomovať si vlastný rozvíjateľný potenciál a potrebu plánovania budúcnosti, - oceňovať otvorenú rešpektujúcu komunikáciu, predchádzanie konfliktom a v prípade ich vzniku hľadať konštruktívne a nenásilné spôsoby riešenia, - uvedomovať si potrebu sebapoznávania a sebareflexie pre vlastný rozvoj a rast, - konať zodpovedne s ohľadom na práva a slobody iných, - utvárať si svoju identitu a osobnú integritu vo vzťahu k hodnotovým princípom, aj témam intimity a sexuality, - rešpektovať rozmanitosť druhých.

- definovať vlastné hodnoty vo vzťahoch a konať zodpovedne rešpektujúc práva a slobody iných,
- utvárať svoju osobnú integritu a identitu vo vzťahu k hodnotovým princípom, aj k témam intimity a sexuality,
- analyzovať riziká a príležitosti a prijímať zodpovedné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú osobný život, vzťahy a zdravie,
- rozlišovať rôzne druhy vzťahov, rôzne prejavy správania v nich, utvárať ich a s rešpektom k sebe a iným v nich fungovať.

Obsahový rámec

- identifikovať a vyjadrovať emócie;
- hodnotiť silné a slabé stránky osobnosti a možnosti vlastného sebarozvoja, sebauplatňovania a osobnostného rastu,
- rozpoznávať stratégie asertívnej a rešpektujúcej komunikácie, konštruktívneho riešenia konfliktov,
- analyzovať chyby a postupy riešení,
- poznať rozmanité spôsoby učenia sa a získavania informácií,
- integrovať spoločenské a vlastné hodnoty do vzťahov k sebe a druhým aj v otázkach osobnej integrity, intimity a sexuality.

Procesuálny rámec

- rozpoznávať emócie a vyjadrovať ich v rozličných situáciách u seba a iných,
- uplatňovať stratégie ochrany, pomoci a podpory osobnej integrity a integrity druhých,
- plánovať vlastnú budúcnosť,
- počúvať a zohľadňovať názory a potreby druhých, hľadať a rešpektovať konsenzus, konštruktívne riešenie problémov,
- rešpektovať súhlas a nesúhlas druhých,
- aplikovať rôzne postupy pri samostatnom učení sa a prekonávaní prekážok,
- formulovať argumenty v diskusiách, identifikovať rozpor či nekonzistentnosť v analýzach,
- rozpoznávať a vyhodnocovať alternatívne riešenia rôznych prístupov a postupov pri riešení problémov.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia

Podoblasť vyučovania prvého jazyka predmetu
slovenský jazyk a literatúra

Jazyk a komunikácia

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Ovládanie jazyka alebo viacerých jazykov je v dnešnej informačnej a globalizovanej spoločnosti nevyhnutným predpokladom spoločenského a pracovného uplatnenia človeka. Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia zohráva dôležitú úlohu pri rozvíjaní jazykovej a komunikačnej gramotnosti žiaka, ktoré ho pripravuje na proces vzdelávania a následne na pracovnú a životnú sebarealizáciu. Učenie sa jazykov žiakovi pomáha aj pri osobnostnom, sociálnom a kultúrnom rozvoji.

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia sa člení na **tri podoblasti**, ktoré odrážajú rôzne potreby učenia sa jazyka:

1. vyučovanie prvého jazyka;
2. vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka;
3. vyučovanie cudzích jazykov.

Všetky tri podoblasti vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia prispievajú k rozvíjaniu **jazykovej a komunikačnej gramotnosti**, ktorá zahŕňa spôsobilosť porozumieť, vyjadriť a interpretovať fakty, pojmy, pocity a názory hovoreným a písaným jazykom, využívajúc aj vizuálne, audiovizuálne a digitálne materiály v rôznych kontextoch. Jazyková a komunikačná gramotnosť zahŕňa aj spôsobilosť efektívne, rešpektujúco a situačne vhodne komunikovať s inými ľuďmi. Pri rozvíjaní uvedených spôsobilostí žiaka v základnom vzdelávaní sa postupuje podľa úrovne a potrieb osvojovania si jazyka s uplatnením gradácie vo vzdelávacích cykloch. Postupnosť rozvíjania jazykovej a komunikačnej gramotnosti je konkretizovaná vo všetkých troch podoblastiach vzdelávacej oblasti.

Vychádzajúc z potrieb nadobúdania jazykovej a komunikačnej gramotnosti pilierom vzdelávacej oblasti sú komunikačné činnosti (interakcia, produkcia a recepcia), ktoré sú v rámci podoblastí spracované podľa špecifik vyučovania jednotlivých jazykov. **Interakcia** zahŕňa schopnosti žiaka primerane vstupovať do komunikácie, efektívne komunikovať myšlienky, pocity, potreby a názory, rešpektovať komunikačného partnera a uplatňovať sociokultúrne zvyklosti. **Produkcia** zahŕňa tvorenie rôznych žánrov hovoreného a písaného textu a kultivovanie verbálneho a neverbálneho vyjadrovania. **Recepcia** zahŕňa vnímanie a porozumenie rôznych žánrov počúvaného a čítaného textu, s dôrazom na vyhodnotenie a využitie získaných informácií.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia (v rámci podoblastí sú ciele konkretizované a doplnené):

- Uplatňovať osvojené jazykové znalosti v praktických komunikačných činnostiach (hovorenie, počúvanie, čítanie, písanie).
- Využívať komunikačné činnosti pri vzdelávaní, sebarealizácii a pri napĺňaní rôznych komunikačných a kultúrnych potrieb.
- Kultivovať jazykovú interakciu a porozumieť jazykovej a kultúrnej rozmanitosti.

- Získať skúsenosti s využívaním rôznych textov a foriem komunikácie (hovorená, písaná, vizuálna, audiovizuálna, digitálna).
- Osvojiť si stratégie porozumenia a tvorenia textu a využívať ich pri spracúvaní a vyhodnocovaní informácií a pri sebvýjadrovaní.
- Vytvárať a upevňovať pozitívny vzťah k učeniu sa jazykov a k jazyku ako spoločenskej, kultúrnej a individuálnej hodnote.
- Osvojiť si efektívne stratégie učenia sa jazyka a posilňovať autonómnosť pri jazykovom rozvoji.

Ciele vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia napomáhajú dosahovať všeobecné **ciele základného vzdelávania** najmä v týchto bodoch: rozvíjanie gramotnosti; praktické používanie jazyka pri napĺňaní komunikačných a vzdelávacích potrieb žiaka; využívanie nových digitálnych foriem komunikácie; formovanie pozitívneho vzťahu k jazyku a chápanie jazykovej a kultúrnej rozmanitosti; vedomé rozvíjanie učebných stratégií a prevzatie zodpovednosti za vlastný jazykový rozvoj.

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia podporuje aj rozvíjanie **prierezových gramotností**. Vo vzťahu k *čitateľskej gramotnosti* kladie vyučovanie jazyka jej základy a vedie žiaka k osvojovaniu stratégií porozumenia a tvorenia textu, čím ho pripravuje na učenie sa z textu vôbec. Prácou s textami, v ktorých sa jazyková zložka kombinuje s vizuálnou zložkou, prispieva vzdelávacia oblasť aj k rozvíjaniu *vizuálnej gramotnosti*. Osvojené stratégie porozumenia a tvorenia textu a schopnosti získať, spracovať a vyhodnotiť informácie z rôznych informačných zdrojov žiak využíva pri rozvíjaní ďalších prierezových gramotností (*občianska gramotnosť, digitálna gramotnosť, finančná gramotnosť, environmentálna gramotnosť, sociálna a emocionálna gramotnosť*). K rozvíjaniu prierezových gramotností vzdelávacia oblasť prispieva aj učením sa tematickej a odbornej slovnej zásoby a spektrom komunikačných, literárnych a diskusných tém súvisiacich s obsahom gramotností.

Podoblasť vyučovania prvého jazyka

Osobitnou podoblasťou vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je vyučovanie prvého jazyka, ktoré sa týka slovenského jazyka a jazykov národnostných menšín. Tejto podoblasti zodpovedajú vyučovacie predmety:

- a) slovenský jazyk a literatúra¹,
- b) jazyky národnostných menšín: maďarský jazyk a literatúra, nemecký jazyk a literatúra, rómsky jazyk a literatúra, rusínsky jazyk a literatúra, ruský jazyk a literatúra a ukrajinský jazyk a literatúra, ktoré sa vyučujú v národnostných školách a triedach.

Členenie podoblasti vyučovania prvého jazyka vychádza z komunikačných činností spoločných pre celú oblasť Jazyk a komunikácia (interakcia, produkcia a recepcia). Vzhľadom na špecifiká vyučovania prvého jazyka je potrebné komunikačné činnosti rozšíriť, spresniť a zdôrazniť tak nadobúdanie i rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti, ako aj osobitnú oblasť recepcie literárnych textov. Uvedené vyučovacie predmety sa preto členia na **päť komponentov: komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia**. Vo všetkých

¹ Povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra sa vyučuje aj v národnostných školách a triedach okrem národnostných škôl a tried, v ktorých je vyučovacím jazykom maďarský.

piatich komponentoch sa funkčne uplatňujú jazykové znalosti žiaka, rozvíja sa jeho gramotnosť a formuje jeho jazyková kultúra. Vymedzenie komponentov slúži výchovno-vzdelávacím cieľom, a preto nemôže v úplnosti odrážať vedecký systém jazykovedy a literárnej vedy, ale je jeho didaktickou modifikáciou.

Komponent **komunikačná interakcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka vecne a sociálne primerane vstupovať do medziľudskej komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera. Zámerom rozvíjania komunikačnej interakcie je uplatňovanie zásad kooperácie a zdvorilosti v rôznych komunikačných situáciách. Osobitne dôležité je uplatňovanie sociokultúrnych zvyklostí a postupné rozvíjanie argumentačných zručností žiaka.

Komponent **hovorená produkcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka tvoriť rôzne žánre hovoreného textu a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. Dôležité je aj aktívne počúvanie hovoreného prejavu a jeho porozumenie. V súlade so súčasným charakterom komunikácie je potrebné hovorený text kombinovať aj s obrazovou zložkou. Zámerom rozvíjania hovorenej produkcie je príprava žiaka na kultivovanú verejnú komunikáciu a na využívanie žánrov hovoreného textu na rôzne účely.

Komponent **písaná produkcia** zahŕňa rozvíjanie schopnosti žiaka tvoriť rôzne žánre písaného textu a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. Od začiatku nácviku písania sa zdôrazňuje význam a účel písaného textu. Dôraz sa kladie na proces písania textu a osvojovanie si postupov a stratégií tvorby písaného textu, vrátane uplatňovania pravopisných pravidiel. V súlade so súčasným charakterom komunikácie je potrebné písaný text kombinovať aj s obrazovou alebo zvukovou zložkou. Zámerom rozvíjania písanej produkcie je pripraviť žiaka na funkčné a kultivované využívanie písania v rôznych komunikačných situáciách a pri vzdelávaní.

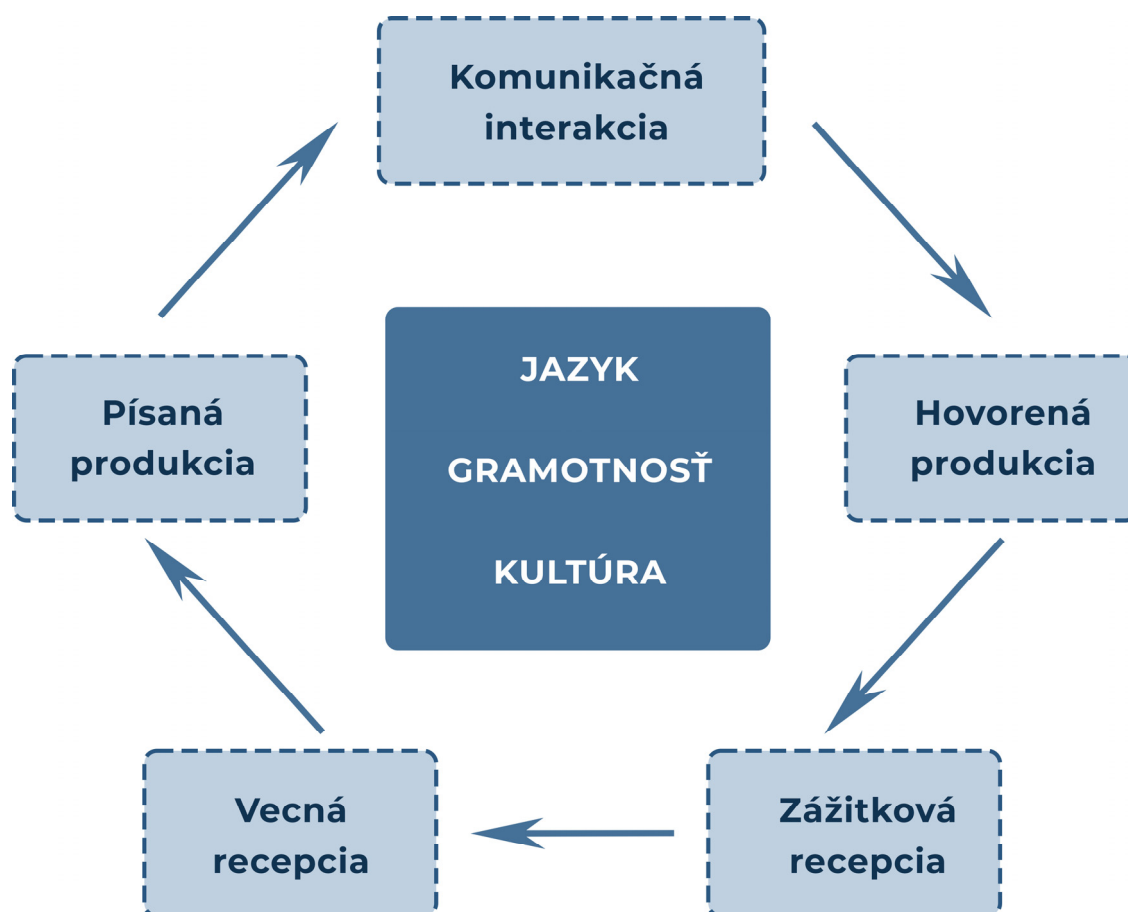
Komponent **vecná recepcia** zahŕňa recepciu rôznych žánrov čítaného a počúvaného textu, pri ktorej ide o získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Okrem porozumenia explicitných informácií treba žiaka viesť k vyvodzovaniu implicitných významov z textu a k ich prepájaniu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami. Rovnako dôležité je sledovanie úspešnosti porozumenia samotným žiakom. Zámerom rozvíjania vecnej recepcie je pripraviť žiaka na analýzu informácií, ich kritické hodnotenie a na samostatné učenie sa z textu.

Komponent **zážitková recepcia** sa od vecnej recepcie odlišuje účelom čítania alebo počúvania, ktorým je získanie emocionálno-estetickéj skúsenosti s literárnym textom. Čítanie a počúvanie literárnych textov, uvažovanie o nich, reflexia a tvorivá práca s nimi umožnia rozšíriť čitateľské teritórium žiaka a budovať jeho čitateľské sebavedomie. Pri výbere textov sa zdôrazňuje estetická a hodnotová stránka literárneho diela, na základe ktorej je možné pôsobiť na emocionálny, morálny a hodnotový rozvoj žiaka. Zámerom rozvíjania zážitkovej recepcie je prostredníctvom intenzívnych čitateľských alebo audiovizuálnych zážitkov kultivovať žiaka ako recipienta umenia.

Všetky komponenty obsahujú **jazykové učivo**, t. j. znalosti jazykových prostriedkov a pravidiel, ktoré nadväzujú na prirodzené skúsenosti žiaka s používaním jazyka. Poznávanie jazyka a jazykového systému nie je konečným cieľom vyučovania, ale oporou pri komunikačnom, kognitívnom, osobnostnom, sociálnom a kultúrnom rozvíjaní žiaka. V učení sa jazykových javov z jednotlivých oblastí jazyka sa neuplatňuje formálny prístup, t. j. izolované jazykové učivo bez komunikačného kontextu, ale funkčný prístup, pri ktorom sa jazykové javy preberajú do takej miery a takým spôsobom, ako to vyžaduje napĺňanie komunikačných a vzdelávacích potrieb žiaka.

Vo vyučovaní prvého jazyka sa rozvíjanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti osobitne zameriava na postupné rozvíjanie **čitateľskej a pisateľskej gramotnosti**. Osvojovanie základov čítania a písania v prvom vzdelávacom cykle nadväzuje na skúsenosti dieťaťa s počúvaním, prezeraním alebo grafickým znázorňovaním textov v predškolskom veku. V druhom vzdelávacom cykle sa gramotnosť žiaka rozvíja tak, aby vedel čítanie a písanie použiť pri porozumení a tvorení textu, pri učení sa a v rôznych ďalších kontextoch. Tretí vzdelávací cyklus sa zameriava na využívanie čítania a písania pri náročnejších tlačených aj digitálnych textoch, pri spracúvaní a vyhodnocovaní informácií z rôznych informačných zdrojov, pri rozvoji kritického a analytického myslenia a schopnosti riešiť problémy.

Úlohou vyučovania prvého jazyka je formovať žiaka ako **kultivovaného používateľa jazyka**, ktorý vie primerane používať jednotlivé jazykové variety (spisovný jazyk, bežný hovorený jazyk, slang, nárečia) podľa typu komunikačnej situácie a rešpektuje pritom sociokultúrne zvyklosti. Dôležité je aj chápanie **jazykovej a kultúrnej rozmanitosti** a rešpektovanie používateľov iných jazykov a príslušníkov iných kultúr. Osobitnou úlohou vyučovania prvého jazyka je **kultivovanie žiaka ako recipienta literárneho textu** a iných druhov umenia.

Obrázok č. 1. Schéma komponentov vyučovania prvého jazyka

Ciele podoblasti vyučovania prvého jazyka

- Uplatňovať vecnú a sociálne primeranú komunikačnú interakciu, rešpektovať pritom komunikačného partnera a sociokultúrne zvyklosti.
- Rozlišovať jazykové variety a používať ich primerane situácii a funkcii komunikácie.
- Používať čítanie a písanie v rôznych komunikačných a vzdelávacích kontextoch.
- Získať vzťah k čítaniu a k písaniu textov, stať sa samostatným a aktívnym čitateľom a pisateľom.
- Vyjadrovať obsahy a komunikačné zámery prostredníctvom rôznych žánrov hovoreného a písaného textu.
- Porozumieť rôznym žánrom počúvaného a čítaného vecného textu, získané informácie využiť pri vzdelávaní a sebarozvoji.
- Získať základné znalosti o jazykovom systéme a o fungovaní jazyka v komunikácii a uplatniť ich v praktickej komunikácii.
- Porozumieť rôznym literárnym textom, interpretovať ich a na základe estetického prežitia textu formovať svoje postoje, hodnoty a osobnosť.
- Orientovať sa v tlačенých a digitálnych médiách, rozlišovať spoľahlivosť a hodnovernosť informácií a informačných zdrojov.
- Získať základné argumentačné zručnosti a používať ich v diskusiách na aktuálne spoločenské témy a pri riešení problémov.
- Upevňovať si pozitívny vzťah k materinskému jazyku a k iným jazykom, uvedomovať si národnú, kultúrnu a individuálnu hodnotu jazyka.

Vzhľadom na špecifiká jednotlivých jazykov a špecifiká ich vyučovania sa ciele vzdelávania a vzdelávací štandard pre jednotlivé cykly vymedzujú osobitne pre jednotlivé vyučovacie predmety z podoblasti vyučovania prvého jazyka.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka a literatúry sú členené podľa **piatich komponentov vyučovacieho predmetu**: komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia a zážitková recepcia. Keďže komponenty sa týkajú rôznych aspektov komplexného procesu komunikácie v prvom jazyku, hranice medzi nimi nie sú ostré, naopak, medzi komponentmi jestvuje viacero prienikov. Z tohto dôvodu nie je možné vyhnúť sa prelínaniu výkonových a obsahových štandardov. Rozdiel je však v tom, do akej miery a na aký účel sa podobné spôsobilosti žiaka a podobné obsahy v jednotlivých komponentoch vymedzujú.

Obsahový štandard sa člení podľa **tematických celkov**, ktoré sú pri dosahovaní spôsobilostí žiaka v jednotlivých komponentoch dôležité. Jazykové učivo ako opora získavania komunikačných spôsobilostí je zaradené do tematického celku *Komunikačné prostriedky a pravidlá* a nachádza sa v obsahu každého komponentu. Komunikačné prostriedky zahŕňajú jazykové prostriedky (fonetické, morfológické, lexikálne, slovotvorné, syntaktické), poprijazykové prostriedky (zvukové a pohybové) a mimojazykové prostriedky. Komunikačné pravidlá zahŕňajú pravidlá spisovnej výslovnosti a pravopisné pravidlá. Členenie na tematické celky je podobné vo všetkých troch vzdelávacích cykloch a uplatňuje sa pri ňom princíp špirálovej postupnosti učiva. V obsahovom štandarde každého komponentu sú uvedené aj školské termíny, ktoré si má žiak v danom cykle osvojiť, a to na základe pochopenia daného pojmu a v spojitosti s komunikačnou činnosťou. Ďalšie pojmy si žiak osvojuje bez použitia termínu, vždy však v spojení s komunikačnou činnosťou.

Členenie vyučovacieho predmetu na komponenty a dôraz na ich úzke prepojenie nahrádza doterajšie členenie predmetu na tri zložky (jazyk, komunikácia a sloh, literárna výchova). Organizácia vyučovania slovenského jazyka a literatúry závisí od veku žiakov, od výchovno-vzdelávacieho cieľa, od obsahu vyučovacej jednotky a od ďalších podmienok výchovno-vzdelávacieho prostredia.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a literatúra pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Viesť jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
2. Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
3. Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
4. Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
5. Počúvať a čítať primerané vecné texty.
6. Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.

7. Počúvať a čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
8. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodíť z textu základné implicitné informácie.
9. Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
10. Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
11. Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom,
- poďakovať a ospravedlniť sa primerane adresátovi a prostrediu,
- sformulovať otázku, prosbu, prianie, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie,
- požiadať o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť,
- viesť jednoduchý dialóg a klásť vecné otázky,
- pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky,
- vyjadriť myšlienky, potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie pozdravov, predstavenia sa, oslovenia, tykania/vykania vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,
- formulovanie ústneho poďakovania a ospravedlnenia.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie zisťovacích a doplňovacích otázok,
- formulovanie prosby, priania, nesúhlasu a námietky, porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia,
- formulovanie jednoduchého zdôvodnenia javu alebo vlastného konania,
- formulovanie vlastných potrieb a prežívaných pocitov primeraným spôsobom,
- presnosť a pravdivosť vyjadrenia pri požiadaní o informáciu a pri poskytnutí informácie.

Dialóg

- nácvik jednoduchého dialógu v dvojici: kladenie otázok a formulovanie odpovedí, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- pozorné počúvanie komunikačného partnera,

- priamy dialóg a telefonický dialóg,
- nácvik dialógu v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu,
- používanie vhodných slovných spojení a viet pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- uplatňovanie a rozlišovanie melódie viet podľa komunikačného zámeru,
- funkčné používanie pohybových prostriedkov počas dialógu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (kvantita, výslovnosť dvojhlások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť).

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- pozdrav, predstavenie sa, tykanie/vykanie, poďakovanie, ospravedlnenie,
- prosba, pranie, nesúhlas, námietka, požiadanie o informáciu, poskytnutie informácie, zdôvodnenie,
- rozhovor, otázka (zistovacia a doplňovacia), odpoveď, pozorné počúvanie,
- slovo, slovné spojenie, veta,
- spisovná výslovnosť (hláska, dĺžka hlásky, dvojhláska, prízvuk, melódia).

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- sformulovať jednoduchú ústnu informáciu,
- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku,
- povedať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,
- predniesť jednoduchý príležitostný prejav,
- korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení,
- vypočúť hovorený prejav a klásť otázky k jeho obsahu,
- uplatniť pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber témy hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie slovnej zásoby a informácií potrebných na rozvíjanie témy,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: informovať, rozprávať, opísať,

- členenie textu, využitie obrázkovej alebo slovnej osnovy,
- artikulačné a výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie mimiky a gest,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy,
- jednoduché techniky zvládania trémy pri prednese prejavu.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- pozorné počúvanie hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich,
- kladenie otázok k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov,
- formulovanie odpovedí na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v jednoduchom informačnom texte (odkaz, oznam),
- jednoduché rozprávanie: prežitá skúsenosť, reálny alebo vymyslený príbeh,
- uplatnenie časovej postupnosti v rozprávaní,
- jednoduchý opisný text: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduchý príležitostný prejav: nácvik ústneho pozvania, privítania, rozlúčenia, blahoželaní a tradičného vinša.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách a jednoduchých súvetiach,
- používanie viet s rôznymi komunikačnými zámerni: oznámenie, otázka, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém (prirovnania alebo iné frazémy, ktorým žiaci rozumejú),
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom, nadradené a podradené slová,
- uplatňovanie melódie, významovej pauzy a tempa prejavu podľa obsahu a komunikačného zámeru textu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (kvantita, výslovnosť dvojhlások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť),
- pozorovanie rozdielov medzi spisovnou výslovnosťou a bežnou výslovnosťou v danom regióne alebo v miestnom nárečí.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- téma, rozvíjanie témy, osnova (úvod, jadro, záver), časová postupnosť,
- informácia (odkaz, oznam), rozprávanie (zážitok, skúsenosť, príbeh), opis (pracovného postupu, predmetu, osoby),

- pozvanie, privítanie, rozlúčenie, blahoželanie, vinš,
- zámer vety: oznámenie, otázka, rozkaz, prosba, prianie, nesúhlas, námietka, zdôvodnenie,
- slová s podobným významom, slová s opačným významom, nadradené a podradené slová, citovo zafarbené slová, prirovnanie,
- spisovná výslovnosť (melódia, prestávka, prízvuk, dĺžka hlásky, dvojhláska).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- písať všetky písmená slovenskej abecedy automatizovane a čitateľne,
- vytvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na tému blízku ich životnej a jazykovej skúsenosti,
- vyjadriť písaním svoje pocity a predstavy,
- zhromaždiť základné informácie k téme textu,
- napísať jednoduchý informačný text,
- napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,
- zapísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- prípravné (predpisateľské) cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- fonematická analýza a diferenciácia, prevod hlásky na písmeno,
- písanie písmen slovenskej abecedy,
- písanie slov, odpis písaného textu, prepis tlačeného textu, písanie podľa diktovania,
- písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia textu

- výber témy písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie,
- využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej osnovy pri členení textu,

- tvorenie konceptu textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy.

Žánre písaného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v jednoduchom informačnom texte (odkaz, oznam),
- tvorenie jednoduchého nesúvislého textu (zoznam) a obrazovo-písaného textu (pozdvanica, pohľadnica),
- jednoduché písomné rozprávanie: vyjadrenie prežitej udalosti, zážitku, vymyslený príbeh,
- uplatnenie časovej postupnosti v rozprávaní,
- jednoduchý opisný text: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduché techniky tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok vo vetách a v jednoduchých súvetiach s rôznymi komunikačnými zámermi: oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka,
- používanie základných prostriedkov nadväzovania viet v texte (opakovanie slova, synonymá, zámená, rovnaký tvar slovesa),
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom, nadradené a podradené slová,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém (prirovnania alebo iné frazémy, ktorým žiaci rozumejú).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- fonemický pravopis: rozlišovacie znamienka; delenie hlások na samohlásky (krátke, dlhé), dvojhlásky a spoluhlásky (tvrdé, mäkké) ako východisko uplatňovania fonemického pravopisu; pravopis i/í po mäkkých spoluhláskach, y/ý po tvrdých spoluhláskach; slabičný pravopis (de, le, lie atď.); pravopis dvojhlások, pravopis ä, dvojzložkové písmená (ch, dz, dž); pravopis slabík so slabikotvornými spoluhláskami,
- sémantický pravopis: písanie veľkého písmena na začiatku vety; rozlišovanie pravopisu všeobecných a vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, miestne geografické názvy),
- etymologický pravopis: vymedzenie obojakých spoluhlások; písanie i/y, í/ý po obojakých spoluhláskach v koreňoch domácich slov (frekventovaných a deťom blízkych); pravopis prevzatých slov (frekventovaných a deťom blízkych),
- morfemický pravopis: vybrané slovesné tvary a slovotvorné prípony: jednotné písanie i/í v tvaroch minulého času; jednotné písanie i/í ako tematickej morfémy (*robiť, robím*); jednotné písanie prípon pri zdobených, zveličených alebo citovo zafarbených slovách (*nos-ík, nos-isko, mam-ička*),
- interpunkčný pravopis: interpunkčné znamienka na konci vety; použitie spojovníka pri delení slov na konci riadka; písanie čiarky v jednoduchej vete.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- písmeno, abeceda, písané písmo, tlačené písmo,
- text, téma, rozvíjanie témy, osnova (úvod, jadro, záver), časová postupnosť,
- informácia (odkaz, oznam, pozvánka, pohľadnica), rozprávanie (zážitok, skúsenosť, príbeh), opis (pracovného postupu, predmetu, osoby),
- zámer vety: oznámenie, otázka, rozkaz, prosba, pranie, nesúhlas, námietka, zdôvodnenie,
- slová s podobným významom, slová s opačným významom, nadradené a podradené slová, citovo zafarbené slová, prirovnanie,
- pravopis a pravopisné pravidlo,
- rozlišovacie znamienka; samohlásky (krátke, dlhé), dvojhlásky a spoluhlásky (tvrdé, mäkké), slabikotvorné spoluhlásky,
- pravopis vlastných podstatných mien (mená osôb a zvierat, miestne geografické názvy),
- obojaké spoluhlásky, vybrané slová, príbuzné slová,
- veta, začiatok vety, koniec vety, interpunkčné znamienka (bodka, otáznik, výkričník, čiarka, spojovník).

Vecná recepcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- prečítať primerane náročný vecný text plynulo a správne, nahlas a potichu,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodiť základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu,
- orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte,
- reprodukovat' text vlastnými slovami a zhrnúť kľúčové informácie,
- sledovať vlastné porozumenie textu,
- rozlíšiť medzi informáciou, opisom a rozprávaním,
- použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov a vetných celkov.

Obsahový štandard**Elementárne čítanie**

- fonemické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky),
- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie hlásky a písmena,
- nácvik čítania slov, viet a krátkych textov (primeranej a postupne sa zvyšujúcej náročnosti),

- oprava vlastných chýb pri čítaní,
- uplatňovanie splývavej výslovnosti, významovej pauzy, melódie a tempa reči pri hlasnom čítaní,
- ovládanie abecedy a jej využitie pri orientácii v abecedných zoznamoch.

Porozumenie textu

- vytváranie predstáv o obsahu textu na základe ilustrácie, obrazového materiálu, nadpisu, s oporou o doterajšie znalosti žiaka,
- identifikovanie kľúčových slov v texte a ich jednoduché zaznamenanie,
- porozumenie doslovného (explicitného) významu textu a jeho reprodukcia,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z textu (vytváranie inferencií) na základe otázok učiteľa: význam slov a slovných spojení, súvislosti medzi slovami a vetami, súvislosti medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka,
- stručné zhrnutie získaných informácií.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- pozorovanie učiteľovho premýšľania pri čítaní (učiteľ „myslí nahlas“): komentovanie porozumenia alebo neporozumenia, identifikovanie príčiny nedostatočného porozumenia, naznačovanie riešenia,
- hodnotenie vlastného porozumenia, posúdenie správnosti vlastnej odpovede, miery istoty (napr. *Podľa čoho viem, že som to správne pochopil?*),
- vnímanie chýb a nepresností pri čítaní ako prirodzenej súčasť učenia sa, ktorú je možné ovplyvniť vlastným úsilím, požiadanim o pomoc a komunikáciou s druhými.

Žánre vecného textu

- vyhľadávanie kľúčových informácií v informačnom texte (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo): oznam a správa,
- porozumenie dejovej postupnosti, konania postáv a sprostredkovanej skúsenosti v bežnom (neumeleckom) rozprávaní: rozprávanie prežitej skúsenosti, reálny alebo vymyslený príbeh,
- porozumenie postupnosti dejov v opise pracovného postupu,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu,
- orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: zoznam, rozvrh, plán, tabuľka,
- porozumenie jednoduchým obrazovo-písaným alebo obrazovo-hovoreným textom: jednoduché schémy a náčrty, piktogramy, obrazové encyklopédie, edukačné videá,
- identifikovanie reklamy v médiách a rozhovor o jej účinku.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- pozorovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru a interpunkčných znamienok na konci vety,
- úvod do poznávania slovných druhov: vytvorenie prvotnej predstavy o význame a využití slovných druhov v texte,

- pojem časovanie a tvary slovesa v jednotlivých osobách prítomného času, rozlišovanie tvarov slovesa v texte,
- rozlišovanie všeobecných a vlastných podstatných mien: základné významové skupiny vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, miestne geografické názvy),
- vyvodzovanie významov slov z textu: neznáme slová, viacvýznamové slová, emocionálne slová, frazeologické prirovnania a iné jednoduché frazémy,
- pozorovanie lexikálnych vzťahov v texte: slová s podobným a s opačným významom, nadradené a podradené slová,
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- text, veta, slovo, slabika, hláska, písmeno, abeceda,
- obsah textu, informácia, kľúčové slová, nadpis, ilustrácia, zhrnutie informácií,
- úvod, jadro, záver, časová postupnosť, odsek,
- súvislý text: informácia (oznam, správa), rozprávanie (zážitok, skúsenosť, príbeh), opis (pracovného postupu, predmetu, osoby),
- nesúvislý text: zoznam, rozvrh, plán, tabuľka, reklama,
- slovné druhy: sloveso (časovanie, osoba), podstatné meno (všeobecné a vlastné podstatné mená),
- slová s podobným významom, slová s opačným významom, nadradené a podradené slová, citovo zafarbené slová, prirovnanie.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- prechádzať od počúvania čítaného textu k vlastnému čítaniu a k čítaniu s pomocou,
- čítať s porozumením texty umeleckej literatúry primeranej náročnosti,
- odpovedať na otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- identifikovať v texte to, čo ho zaujalo (myšlienky, slová, ilustrácie),
- vyjadriť svoje pocity, myšlienky a zážitky z počúvaného, čítaného textu a z ilustrácií,
- podeliť sa o potešenie z individuálnej recepcie textu, vyjadriť svoj postoj a odporúčania k textu,
- predniesť naspamäť literárny text primeraný veku,
- vyrozprávať svoje zážitky z návštevy divadelného alebo filmového predstavenia a z počúvania rozhlasového vysielania,
- dramatizovať s pomocou učiteľa vhodné literárne texty,
- vyhľadávať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania samostatne alebo s pomocou iných.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- rozoznávanie slov a viet v počúvanom a v čítanom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú a vytvárajú text,
- predvídanie z počutého a prečítaného textu,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (názov, strofa, rým, verš, odsek),
- odlíšenie textu od ilustrácie, odlíšenie poézie od prózy,
- domýšľanie jednoduchého príbehu podľa ilustrácie a čítanie ilustrácie,
- prerozprávanie obsahu čítaného a počúvaného textu s pomocnými otázkami a nápovedami učiteľa,
- odhadovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu (prirovnania, frazémy, emocionálne slová),
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a identifikácia literárnych postáv, ich charakteru, vlastností, opis prostredia, situácie, a to s pomocou ilustrácie aj bez nej,
- sebazpoznávanie, porovnávanie seba a vlastných skúsenosti s postavami a textami, hľadanie zhody a rozdielov, hľadanie riešení pre situácie v texte,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému a k počutému textu, k literárnym hrdinom a hrdinkám, k zobrazenej téme,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky pod vedením učiteľa,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného a počúvaného textu,
- spoznávanie vybraných tém v dielach slovenských a svetových autorov a v ľudovej slovesnej tvorbe,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu v knihách a časopisoch,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel (návšteva divadelného a filmového predstavenia),
- porozumenie tomu, akú úlohu zohráva autor pri tvorení textu.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- vytváranie čitateľského portfólia, vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch, a to s pomocou učiteľa alebo samostatne,

- orientovanie sa v zdrojoch na čítanie,
- rozširovanie čitateľského teritória: vlastný, spontánny a cielený výber kníh a časopisov na čítanie,
- spoznávanie dostupných knižníc a ich využívanie (triedna knižnica, školská knižnica, mestská/obecná knižnica),
- spoznávanie čitateľských skúseností a literárnych znalostí v rodine a blízkom okolí.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- monitorovanie kvality čítania a možných zdrojov pomoci (*Viem text prečítať?, Čo mi pri tom môže pomôcť?*),
- monitorovanie porozumenia prípadne neporozumenia obsahu a významu prečítaného textu (*Viem, čo text hovorí?*),
- kladenie otázok na porozumenie, riešenie úloh k textom, prepájanie tém s reálnym životom,
- uvedomenie si významu a potreby čítania literárnych textov a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní.

Tematické okruhy a textová realizácia

- tematické okruhy pre 1. cyklus: domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, medzigeneračné vzťahy a porozumenie, prijatie a odmietanie, česť/čestnosť, záľuby a koníčky, zdravie, dobro, zlo, pravda a lož, hra, humor, príroda okolo nás, svet zvierat, človek ako súčasť prírody, pomoc iným, moje mesto/obec, zvyky, spôsob života, mieste tradície a kultúra;
- čítanie, počúvanie a sledovanie rôznych typov textov a rôznych žánrov (lyrické, epické, dramatické žánre)* slovenskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: riekanka, hádanka, ľudová pieseň, báseň, bájka, rozprávka, povesť, bábková hra, obrázkový príbeh, komiks.

**v 1.cykle sa nevyžaduje znalosť pojmu*

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- text, ilustrácia, autor, spisovateľ, ilustrátor, kniha, časopis, knižnica,
- nadpis, strofa, rým, verš, odsek,
- riekanka, hádanka, ľudová pieseň, báseň, bájka, rozprávka, povesť, bábková hra, obrázkový príbeh.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a literatúra pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjať gramotnosť v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôležité je aj rozvíjanie schopnosti rozlišovať medzi faktami a domnienkami, formulovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

1. Viest' dialóg v súkromnom a verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
2. Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav.
3. Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov a uplatniť pri písaní textov osvojené pravopisné pravidlá.
4. Aktívne počúvať a čítať primerané vecné (aj odborné) texty, orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.
5. Identifikovať v texte explicitné informácie, vyvodíť základné a prehlbujúce implicitné informácie, formulovať a klásť otázky na porozumenie textu.
6. Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
7. Počúvať a čítať primerané literárne texty, porozumieť implicitným významom a prostriedkom obraznosti.
8. Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
9. Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
10. Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
11. Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- komunikovať s rešpektom so spolužiakmi z viacjazyčného prostredia,
- viesť dialóg primerane téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu,
- iniciovať a viesť komunikáciu v skupine rovesníkov,
- vyjadriť názor na bežné alebo aktuálne témy, zdôvodniť ho, prípadne pozmeniť,
- rešpektovať názor komunikačného partnera,

- vyjadriť súhlas, pochvalu, ocenenie, námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom,
- využiť na komunikáciu situačne vhodný komunikačný kanál (pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého),
- používať základné žánre korešpondencie.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- získavanie informácií o iných jazykoch, najmä o inom materinskom jazyku spolužiakov,
- porovnávanie komunikačných zvyklostí v slovenčine a v inom jazyku,
- skupinový dialóg o viacjazyčnosti spolužiakov.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- stavba dialógu: nadviazanie kontaktu, obsah dialógu – striedanie replík, ukončenie kontaktu,
- pravidlá vedenia dialógu: aktívne počúvať komunikačného partnera, vecne a jazykovo primerane reagovať na jeho repliky, neskákať si do reči, povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera, komunikovať zdvorilo a s rešpektom,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- rozlišovanie priameho a sprostredkovaného dialógu v súkromnom a vo verejnom prostredí,
- riziká dialógu vo verejnom a v internetovom prostredí,
- nácvik dialógu v rôznych simulovaných a reálnych komunikačných situáciách.

Korešpondencia

- porovnávanie rukou písanej a elektronickej korešpondencie v bežnej komunikácii,
- nácvik písania základných žánrov korešpondencie: list, jednoduchý e-mail.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom aktuálnych tém dialógu a riešenia vecných problémov,
- používanie viet a jednoduchých súvetí pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (v nadväznosti na 1. cyklus, splývavá výslovnosť, výslovnosť predložkových spojení, výslovnosť spoluhlásky v),
- uplatňovanie vhodnej melódie, dôrazu a pohybových prostriedkov pri vedení dialógu,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel v rukou písanej a v elektronickej korešpondencii.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. cyklu,
- materinský jazyk, druhý jazyk,
- dialóg: nadviazanie kontaktu, ukončenie kontaktu, striedanie v dialógu, pravidiel dialógu,
- názor, zdôvodnenie názoru, fakt, domnienka,
- súkromné a verejné prostredie komunikácie,
- korešpondencia: list, e-mail,
- slovná zásoba, veta, súvetie, komunikačný zámer,
- pravidlá spisovnej výslovnosti a pravopisné pravidlá,
- melódia (klesavá, stúpavá), prízvuk, dôraz, mimika, gestá.

Hovorená produkcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- zhromaždiť potrebné informácie k téme hovoreného prejavu,
- vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením,
- sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- vyjadriť názor na bežné alebo aktuálne témy a zdôvodniť ho,
- predniesť jednoduchý rečnícky prejav,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu,
- aktívne a s rešpektom počúvať hovorený prejav iných, kľásť otázky k obsahu a k jazyku prejavu,
- uplatniť v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard**Príprava a prednes hovoreného prejavu**

- rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu,
- samostatný výber témy prejavu a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru,
- zhromažďovanie informácií potrebných na rozvíjanie témy a uvedenie zdroja informácií,
- usporiadanie informácií a samostatné vytvorenie osnovy textu,
- súvislé a myšlienkovito ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho komunikačného zámeru: informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, emocionálne pôsobiť,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie pohybových prostriedkov,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy alebo školy.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k obsahu, osnove a použitým komunikačným prostriedkom,
- využitie jednoduchých grafických nástrojov na vylepšenie štruktúry textu,
- kladenie otázok k obsahu a k jazyku počúvaného textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu,
- formulovanie a zdôvodnenie odpovedí na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- tvorenie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: oznam, správa (napr. do školského rozhlasu), jednoduchá odborná informácia,
- rozprávanie prežitej skúsenosti, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh so zápletkou a jej riešením,
- tvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu a základných typov statického opisu: opis predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania,
- vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne pozmenenie názoru na základe argumentov spolužiakov,
- nácvik jednoduchého rečníckeho prejavu s informačnou funkciou: pozvanie na školské/záujmové podujatie, sprevádzanie návštevy po škole, obci.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie vetných a súvetných celkov pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom,
- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu (oslovenia, emocionálne slová a frazémy, primerané odborné a abstraktné slová),
- porovnávanie a odlišovanie spisovných a slangových slov (s oporou o jazykové slovníky),
- porovnávanie a odlišovanie spisovných a nespisovných tvarov (podľa ich používania v danom regióne),
- zdokonaľovanie zvukovej a pohybovej stránky hovoreného prejavu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (v nadväznosti na 1. cyklus, splývavá výslovnosť, výslovnosť predložkových spojení, výslovnosť spoluhlásky v).

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. cyklu,
- hovorený prejav, téma, zhromažďovanie informácií, rozvíjanie témy, komunikačný zámer, osnova (stručná, podrobná),
- kontrolné otázky k textu,
- názor, zdôvodnenie názoru, fakt, domnienka,
- súkromné a verejné prostredie komunikácie,
- informácia: oznam, správa, odborná informácia,
- rozprávanie: skúsenosť, udalosť, príbeh so zápletkou, časová postupnosť, príčina a následok,

- opis (pracovného postupu, predmetu, osoby, živočícha, prostredia),
- verejný prejav: pozvanie, sprevádzanie,
- veta, súvetie, komunikačný zámer,
- oslovenie, citovo zafarbené slová, ustálené slovné spojenia, odborné slová,
- spisovné slová, slangové slová, nárečové slová, jazykové slovníky,
- pravidlá spisovnej výslovnosti (z 1. cyklu, splývavá výslovnosť, spojenie predložky a slova, výslovnosť spoluhlásky v),
- melódia (klesavá, stúpavá), prízvuk, dôraz, prestávka, mimika, gestá.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zvolenú tému,
- použiť vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru,
- zhromaždiť potrebné informácie na tvorbu písaného textu,
- využiť písanie pri učení sa,
- napísať príbeh alebo osobný zážitok so zápletkou a jej riešením,
- vyjadriť písaním svoje pocity a fantáziu,
- vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- sformulovať písomne argumenty na podporu svojho postoja k téme,
- upraviť obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- výber témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho/reálneho adresáta,
- výber vhodného slohového postupu na vyjadrenie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme,
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej osnovy,
- tvorenie konceptu a upravovanie obsahu, členenia a jazyka textu,
- pravopisná korektúra v rozsahu osvojených pravopisných zručností,
- grafická úprava textu (aj pomocou základných možností textového editora),
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- plánovanie vhodného postupu pri tvorbe textu,
- sledovanie priebehu tvorenia textu a vlastné posúdenie úspešnosti písania,
- použitie základných stratégií na vylepšenie písaného textu,
- experimentovanie s rôznymi nápadmi pri tvorení textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.

Žánre písaného textu

- písanie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: oznam, správa; rukou písaná alebo elektronická pozvánka na školské/záujmové podujatie;
- stručné písomné zhrnutie odborných informácií,
- písanie reálneho alebo vymysleného príbehu so zápletkou a jej riešením (vyjadrenie zámernosti konania postáv, začlenenie opisných častí do príbehu),
- vytvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu s využitím podporného obrazového materiálu,
- vytvorenie opisu predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania,
- písomné vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému a jeho zdôvodnenie,
- sebavyjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom vetných a súvetných celkov,
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte (pripájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová),
- používanie vhodnej slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie primeraných grafických prostriedkov v rukou písanom a v elektronickom texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- fonemický pravopis: automatizácia získaných pravopisných zručností,
- etymologický pravopis: automatizácia získaných pravopisných zručností; pravopis i/y, í/ý v koreni slova po obojakých spoluhláskach v ďalších domácich slovách, pravopis ďalších prevzatých slov podľa potrieb použitia slov v písaných textoch,
- sémantický pravopis: automatizácia získaných pravopisných zručností; pravopis ďalších významových skupín vlastných podstatných mien (názvy sviatkov, ulíc, geografické názvy v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- morfológický pravopis: delenie spoluhlások podľa znelosti ako východisko uplatňovania morfológického pravopisu pri spodobovaní; pravopis pri spodobovaní spoluhlások na konci slova, na začiatku slova a vnútri slova; pravopis pádových koncoviek podstatných mien a prídavných mien; pravopis ďalších slovesných tvarov a slovotvorných prípon,

- gramatický pravopis: rozlišovanie nominatívu jednotného a množného čísla pri prídavných menách, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *pekný*,
- interpunkčný pravopis: písanie čiarky v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí; písanie interpunkčných znamienok v priamej reči.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. cyklu,
- písaný text, autor, adresát,
- téma, zhromažďovanie informácií, rozvíjanie témy, komunikačný zámer, osnova (stručná, podrobná), členenie textu, odsek,
- tvorenie textu: koncept, úprava textu, oprava textu, slovosled, zrozumiteľnosť textu,
- názor, zdôvodnenie názoru, fakt, domnienka,
- informácia: oznam, správa, pozvánka, odborná informácia,
- rozprávanie: skúsenosť, udalosť, príbeh so zápletkou a rozuzlením, časová postupnosť, príčina a následok, priama reč,
- opis (pracovného postupu, predmetu, osoby, živočícha, prostredia),
- slovná zásoba, veta, súvetie, nadväzovanie viet,
- citovo zafarbené slová, ustálené slovné spojenia, odborné slová,
- jazykové slovníky,
- pravopis a pravopisné pravidlá,
- pravopis po obojakých spoluhláskach: vybrané slová, príbuzné slová, prevzaté slová,
- pravopis vlastných podstatných mien: názvy sviatkov, ulíc (a ďalšie geografické názvy v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- pravopis pri spodobovaní: spoluhlásky podľa znelosti (znelé a neznelé), spodobovanie na konci slova, na začiatku slova a vnútri slova,
- tvar slova, pádová otázka, pádová koncovka, skloňovací vzor, tvary slovesa, slovotvorná prípona,
- čiarka v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí, interpunkčné znamienka v priamej reči.

Vecná recepcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- aktívne počúvať a samostatne prečítať primerane náročný vecný (aj odborný) text,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodiť implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu,
- vyvodiť informácie z nesúvislého, obrazovo-písaného a primeraného digitálneho textu,
- reprodukovať a zhrnúť získané informácie,
- prepojiť získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadriť svoj názor na počúvaný/čítaný text a zdôvodniť ho,

- posúdiť mieru vlastného porozumenia a použiť základné stratégie na zlepšenie porozumenia textu,
- využiť získané informácie pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách,
- odlíšiť texty podľa komunikačného zámeru,
- použiť pri porozumení textu primerané znalosti vetných a súvetných celkov, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov.

Obsahový štandard

Porozumenie textu

- aktívne počúvanie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných žánrov vecného textu v súvislosti s obsahmi jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- reprodukovanie obsahu textu, rozhovor o texte,
- úlohy na porozumenie doslovným (explicitným) informáciám v texte: vymenovanie faktov, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie kľúčových informácií a slov,
- úlohy na vyvodzovanie implicitných informácií z textu (vytváranie inferencií): hľadanie súvislostí medzi informáciami v texte, prepájanie informácií z textu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka, objasňovanie informácií, formulovanie predpokladov a ich overovanie; vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodnenie,
- rozpoznávanie štruktúry textu: úlohy na porozumenie nadväznosti viet a odsekov v texte, členenie textu na časti pomocou osnovy,
- využitie osnovy pri reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia pomocou systematickej spätnej väzby učiteľa („*Myslel si si, že si správne odpovedal, a mal si pravdu.*“),
- reflexia neporozumenia a jeho príčin: identifikovanie nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí,
- plánovanie – vymedzenie potrebného času, voľba vhodného postupu pri práci s textom,
- samostatné používanie jednoduchých postupov a stratégií učenia sa z textu,
- stručné súhrny kľúčových informácií a poznatkov,
- tvorenie vlastných otázok k textu.

Žánre vecného textu

- rozpoznanie základných znakov informačného textu: presnosť, stručnosť a prehľadnosť,
- porozumenie informačným žánrom: odborná informácia, úradná pozvánka, úradný oznam, jednoduchá mediálna správa,
- porozumenie nesúvislým informačným žánrom: jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt,
- rozpoznanie základných znakov rozprávacieho textu: subjektívnosť, časová postupnosť, príčina a následok,

- porozumenie príbehu so zápletkou a jej riešením, porozumenie zámernosti konania postáv a funkcie opisných častí v bežnom (neumeleckom) rozprávaní,
- rozpoznanie základných znakov opisného textu: vymenúvanie a usporiadanie znakov opísaného javu alebo postupnosti opísaných dejov, odlíšenie hlavných a vedľajších znakov,
- porozumenie jednoduchým opisným žánrom: opis pracovného postupu, základné typy statického opisu (opis predmetu, osoby, živočicha, prostredia),
- porozumenie primeraným digitálnym textom s odbornou funkciou: digitálne encyklopédie, webové stránky, prezentácie, inštruktážne videá,
- porozumenie primeraným reklamným textom (písaným, auditívnym alebo audiovizuálnym) a ich presvedčacej funkcii,
- porozumenie jednoduchých rečníckych prejavov.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozoznávanie prostriedkov nadväzovania viet v texte (prípájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová),
- úloha vetnej stavby pri porozumení textu: rozvíjanie slovesa vo vete a vyjadrovanie rôznych syntaktických významov (kto, čo, aký, kde, kedy, ako),
- úloha súvetnej stavby pri porozumení textu: základné typy jednoduchého súvetia v podobe vetných modelov (V1 spojka V2), bez použitia terminológie,
- základné poznávanie významu a funkcie všetkých slovných druhov v texte,
- pojem skloňovanie a pádové otázky, gramatické kategórie podstatných a prídavných mien (rod, číslo, pád),
- významová a formálna spájateľnosť podstatného mena a prídavného mena,
- základné rozlišovanie skloňovacích vzorov podstatných mien (ako východisko pravopisu pádových koncoviek),
- základné rozlišovanie skloňovacích vzorov prídavných mien *pekný* a *cudzí* (ako východisko pravopisu pádových koncoviek),
- rozlišovanie slovesného času a spôsobu v texte,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: abstraktné slová (názvy vlastností a názvy dejov), odborné slová, viacvýznamové slová, ustálené slovné spojenia s priamym významom, ustálené slovné spojenia s obrazným významom (príslovia, porekadlá, pranostiky a iné primerané frazémy),
- identifikovanie slov z rovnakého slovotvorného hniezda v texte, pozorovanie predponového a príponového tvorenia slov, motivačný vzťah medzi základovým a odvodeným slovom.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. cyklu,
- porozumenie textu: aktívne počúvanie, reprodukcia textu, doslovné informácie v texte, vyvodzovanie informácií z textu, členenie textu, nadväzovanie viet v texte,
- vlastné porozumenie (sledovanie, hodnotenie, plánovanie, stratégie),
- informačné texty: odborná informácia, úradná pozvánka, úradný oznam, správa v médiách,

- nesúvislé informačné texty: jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt,
- príbeh so zápletkou a jej riešením, časová postupnosť, príčina a následok,
- opis pracovného postupu, opis predmetu, osoby, živočícha, prostredia,
- digitálny text (webová stránka, digitálna encyklopédia, prezentácia),
- reklama (presvedčacia funkcia), verejný prejav,
- jednoduchá veta (vyjadrovanie významov vo vete), jednoduché súvetie (spájanie viet v súvetí – význam, spojky),
- slovné druhy: podstatné mená, prídavné mená, slovesá, príslovky, zámená, číslovky, spojky, predložky, častice, citoslovčia,
- tvar slova, rod, číslo, pád, pádové otázky, skloňovanie, skloňovací vzor, slovesný čas, slovesný spôsob,
- názvy dejov, názvy vlastností, viacvýznamové slová, ustálené slovné spojenia (s priamym významom a s obrazným významom), príslovia, porekadlá, pranostiky,
- slovotvorné hniezdo, slovotvorný základ, slovotvorná prípona, slovotvorná predpona, základové slovo, odvodené slovo.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- počúvať a prečítať s porozumením primerane náročný literárny text,
- identifikovať explicitné významy a vyvodiť základné implicitné významy z počutého a z prečítaného literárneho textu,
- vytvárať otázky k čítanému a počúvanému textu,
- vyjadriť, ako na nich text a čítanie pôsobia a opísať zážitok,
- zhodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania a počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- zdieľať ústnou aj písomnou formou zážitky z návštevy divadelného alebo filmového predstavenia a z počúvania rozhlasového vysielať,
- predniesť text s výraznou intonáciou a s citovým prežitím v rámci svojich schopností,
- dramatizovať vybrané texty aj s pomocou zástupných rekvizít,
- vybrať si samostatne aj s pomocou knihy na čítanie a zdôvodniť svoj výber,
- odlíšiť jednotlivé žánre na základe štruktúrnych prvkov textu.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného a počúvaného textu s jednou dejovou líniou s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej,
- predvídanie z počutého a prečítaného textu,
- orientácia v primerane náročných literárnych textoch, vyhľadávanie konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu, stručné zhrnutie informácií,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného a počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení,
- formulovanie myšlienok a záverov z prečítaného textu vlastnými slovami,
- porozumenie literárnym pojmom, umeleckému zobrazeniu skutočnosti, obrazným a symbolickým významom slov: rytmus, personifikácia, epiteton, refrén, téma, rozprávač,
- porovnávanie informácií, motívov, udalostí z rôznych druhov umeleckých textov;
- porovnávanie rôznych podôb spracovania príbehu (literárna, dramatická, rozhlasová, filmová podoba).

Čítanie pre zážitok

- čítanie kníh, ktoré žiakovi prinášajú radosť a potešenie (obľúbené knihy rôznych žánrov podľa vlastného výberu),
- formulovanie a zdôvodňovanie čitateľských preferencií,
- formovanie vlastného čitateľského vkusu (aj na základe odporúčania rovesníkov a dospelých),
- sebapoznávanie, porovnávanie vlastných čitateľských aktivít a skúseností z čítania s rovesníkmi, hľadanie zhôd a rozdielov v rámci formovania čitateľskej komunity,
- vyjadrovanie postoja a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- čítanie rozprávok, príbehov, povestí a mýtov viažucich sa k histórii obce alebo regiónu, skúmanie, zaznamenávanie, porovnávanie, prezentovanie,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt, postojov a medzikultúrneho porozumenia na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- spoznávanie ďalších tém v dielach slovenských a svetových autorov alebo v literárnej tvorbe národnostných menšín na Slovensku a v ľudovej slovesnej tvorbe,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu v knihách a časopisoch,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel; návšteva divadelného a filmového predstavenia,
- uvedomovanie si autorstva a kontextu vzniku literárnych diel.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- orientácia v zdrojoch na čítanie, rozširovanie čitateľského teritória o elektronické zdroje, vlastný, spontánny a cielený výber kníh a časopisov na čítanie,
- rozširovanie čitateľského teritória (obrazové knihy, pop-up knihy, komiks, grafické novely, obrazové encyklopédie),
- samostatné budovanie čitateľského portfólia, vedenie podrobnejších záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch,
- čítanie a reflexia čítania rôznych textov, stanovovanie individuálnych čitateľských cieľov a výziev v čítaní, formovanie jednoduchých rituálov,
- uvažovanie o zobrazení postáv, faktov, dejov v texte v kontexte doby a kultúry, na základe doterajších znalostí vyjadrovanie názoru o prečítanom, pokusy o hodnotenie,
- aktívne vyhľadávanie a využívanie aj iných dostupných druhov knižníc (okrem triednej knižnice aj školská knižnica alebo mestská/obecná knižnica).

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- hodnotenie vlastného porozumenia textu žiakom v nadväznosti na monitorovanie kvality čítania (*Viem, čo text hovorí?, Rozumiem obsahu textu?, Viem ho prerozprávať?, Dokážem predvídať pokračovanie?*),
- hľadanie dôvodu prípadného neporozumenia (neznámy kontext, nezrozumiteľné vyjadrenia, slovná zásoba),
- tvorenie vlastných interpretačných otázok k textu,
- plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Tematické okruhy a textová realizácia

- tematické okruhy z 1. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť – nespravodlivosť, spoločné a odlišné vlastnosti ľudí, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska a vzťah k domovu, rodine a blízkej osobe, svet divadla, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi;
- čítanie, počúvanie a sledovanie rôznych typov textov a rôznych žánrov (lyrické, epické, dramatické žánre) slovenskej a svetovej literatúry a ľudovej slovesnej tvorby so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. cyklu sa obohacuje o divadelnú hru, rozhlasovú hru, filmovú a televíznu rozprávku, legendu, baladu, báj, poviedku, román, biografiu, fantasy literatúru.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. cyklu,
- rytmus, personifikácia, epiteton, refrén, téma, rozprávač, nonsens,
- herec, herečka, režisér, scenárista,
- divadelná hra, rozhlasová hra, filmová a televízna rozprávka, povesť, legenda, balada, báj, poviedka, román, biografica, komiks.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a literatúra pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjať gramotnostné schopnosti žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopnosti riešiť problémy. Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú sebareguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

1. Aktívne a s rešpektom vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.
2. Pripraviť a prezentovať primerane náročný hovorený a obrazovo-hovorený text s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
3. Vytvoriť primerane náročný písaný, obrazovo-písaný a digitálny text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
4. Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
5. Čítať a počúvať rôzne druhy vecného (najmä odborného) textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
6. Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
7. Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
8. Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
9. Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie a rešpektu človeka k človeku.
10. Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
11. Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
12. Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej a menšinovej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka v rámci vzdelávania a účasti v sociálnom a občianskom živote.
13. Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť komunikačnú interakciu podľa jazyka, prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru,
- rešpektovať používateľov iných jazykov a príslušníkov iných národov a kultúr,
- vecne a aktívne rozvíjať dialóg, kriticky a s rešpektom reagovať na repliky komunikačného partnera,
- uplatňovať pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti a rešpektu voči inakosti,
- vyjadriť názor na spoločensky aktuálne témy a podporiť ho rôznymi druhmi argumentov,
- diskutovať v skupinách na aktuálne alebo odborné témy a uplatňovať pritom argumentačné zručnosti,
- využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály,
- dodržiavať pravidlá vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie v internetovom prostredí,
- používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie,
- spolupracovať pri riešení problémov v kolektíve, uplatňovať pritom tvorivosť a predchádzať konfliktom reguláciou svojho správania.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- komunikačná situácia, komunikačné činitele, zásady kooperácie a zdvorilosti,
- situačne vhodné používanie jednotlivých variet slovenčiny (spisovný jazyk, bežný hovorený jazyk, slang, nárečie),
- nácvik interakcie v rôznych simulovaných a reálnych komunikačných situáciách (porovnávanie s interakciou v iných jazykoch),
- viacjazyčné prostredie na Slovensku, chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín.

Dialogická komunikácia, diskusia a kooperácia

- nácvik kooperácie v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu: komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne,
- zásady zdvorilosti (takt, veľkorysosť, uspokojenie, súhlas, skromnosť, sympatia) a ich uplatňovanie v komunikácii,
- pravidlá asertívnej komunikácie, asertívne techniky a ich nácvik,
- používanie rôznych druhov argumentov, argumentačných techník a ich nácvik (v prepojení so vzdelávacou oblasťou Človek a spoločnosť),

- rozlišovanie tvrdenia, argumentu a presvedčenia,
- nácvik skupinovej diskusie na aktuálnu alebo odbornú tému,
- zapojenie do diskusného fóra na internete (pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého),
- hľadanie konštruktívnych riešení konfliktnej situácie,
- rozoznávanie a pomenovanie vlastných pocitov v konfliktnej situácii, výber vhodných techník na ich zvládanie,
- identifikovanie manipulatívnej komunikácie a efektívna reakcia na ňu.

Korešpondencia

- formulácia jednoduchej úradnej žiadosti,
- nácvik bežnej a úradnej elektronickej korešpondencie prostredníctvom e-mailu,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít,
- nadväzovanie replík v dialógu, používanie vhodných nadväzovacích prostriedkov (oslovenia, pripájacie častice, zámenné a iné synonymá),
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov (príklady, citáty, frazémy, dôraz, gestá),
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti v domácich a v prevzatých slovách (v nadväznosti na 2. cyklus, pravidlo o rytmickej krátení, spodobovanie hlások na hranici slov, výslovnosť spoluhláskových skupín),
- situačne vhodné používanie zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel v rukou písanej a v elektronickej interakcii.

Termíny, ktoré si majú žiaci osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. a 2. cyklu,
- komunikačná situácia (súkromná, verejná), komunikačný činiteľ (téma, forma, prostredie, adresát, autor),
- spisovný jazyk, bežný hovorený jazyk, slang, nárečie,
- dialóg, diskusia, kooperácia a zdvorilosť v komunikácii,
- asertívna komunikácia, tvrdenie, argument, presvedčenie, manipulatívna komunikácia,
- úradná žiadosť, elektronická korešpondencia,
- prostriedky nadväzovania v dialógu (oslovenie, častice, zámena, synonymá),
- pravidlá spisovnej výslovnosti domácich a prevzatých slov,
- zvukové prostriedky (melódia, tempo, prestávka, sila hlasu, dôraz), pohybové prostriedky (mimika, gestá, pohyb a postavenie tela) a mimojazykové prostriedky (situácia, farba, empatia a pod.).

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržný hovorený text s rôznym komunikačným zámerom,
- rozlíšiť žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- zhromaždiť informácie k textu z viacerých zdrojov a overiť pravdivosť získaných informácií,
- zhrnúť, zhodnotiť a využiť získané informácie,
- prezentovať získané odborné informácie a objasňovať problémy,
- pripraviť a predniesť presvedčiací rečnícky prejav a využiť pritom rôzne druhy argumentov,
- pripraviť a predniesť príležitostný rečnícky prejav,
- použiť vhodné stratégie pri príprave a pri úprave hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- analyzovať a zhodnotiť hovorené prejavy iných a svoje stanovisko podoprieť argumentmi,
- využiť jazykové slovníky a primerané znalosti jazykovedných pojmov a termínov pri tvorení, úprave a pri hodnotení prejavu.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- písomná príprava hovoreného a obrazovo-hovoreného textu podľa týchto fáz: výber témy, zhromažďovanie materiálu, triedenie a členenie, tvorba konceptu, úprava textu,
- príprava vizuálnej zložky textu a jej úprava pri obrazovo-hovorenom texte,
- vhodné stratégie prípravy a úpravy textu (obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne),
- využívanie knižných a elektronických jazykových slovníkov,
- nácvik kultivovaného prednesu hovoreného prejavu,
- nácvik kultivovanej prezentácie obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- sebareflexia prezentovaného prejavu,
- aktívne, kritické a rešpektujúce počúvanie hovorených prejavov iných,
- analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky prejavu podľa vopred stanovených kritérií,
- formulovanie argumentov pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu

- príprava odbornej informácie, príprava a realizácia interview s odborníkom, vytvorenie odbornej prezentácie,
- presvedčací (persuazívny) rečnícky prejav: vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- príležitostný rečnícky prejav: slávnostný príhovor, moderovanie podujatia.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá, grafické prostriedky v obrazovo-hovorenom texte (s využitím možností textového editora),
- využívanie sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti v domácich a v prevzatých slovách (v nadväznosti na 2. cyklus, pravidlo o rytmickom krátení, spodobovanie hlások na hranici slov, výslovnosť spoluhláskových skupín),
- primeraná modulácia hlasu a situačne vhodné používanie pohybových a mimojazykových prostriedkov.

Termíny, ktoré si majú žiaci osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. a 2. cyklu,
- výber témy, zhromažďovanie materiálu, triedenie, členenie, koncept, úprava textu,
- obrazová zložka textu, grafické prostriedky, prezentácia,
- knižné a elektronické jazykové slovníky,
- sebahodnotenie, stanovisko, argument,
- odborná informácia, interview s odborníkom, odborná prezentácia,
- presvedčací rečnícky prejav, slávnostný príhovor, moderovanie podujatia,
- odborné slová, príklad, fakt, citát, rečnícka otázka, frazéma, expresívne slová,
- pravidlá spisovnej výslovnosti domácich a prevzatých slov (pravidlo o rytmickom krátení, spodobovanie hlások na hranici slov, výslovnosť spoluhláskových skupín),
- zvukové prostriedky (melódia, tempo, prestávka, sila hlasu, dôraz), pohybové prostriedky (mimika, gestá, pohyb a postavenie tela) a mimojazykové prostriedky (situácia, farba, empatia a pod.).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržný písaný a obrazovo-písaný text s rôznym komunikačným zámerom,
- zdôvodniť voľbu žánru písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,
- zohľadniť očakávania (potenciálneho/reálneho) adresáta písaného textu,
- využiť písanie ako prostriedok sebvýjadrenia a uplatniť pritom tvorivé postupy,
- využiť písanie ako učebnú stratégiu a písaním referovať o nadobudnutom poznaní,
- využiť písanie na vyjadrenie názoru a na argumentáciu,
- zhromaždiť informácie k textu z viacerých informačných zdrojov a overiť ich pravdivosť,
- uplatniť pri písaní pravopisné pravidlá,
- monitorovať priebeh vlastného písania a využiť rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu,
- využiť primerané znalosti jazykovedných pojmov i termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov pri tvorení a pri úprave textu,
- použiť pri úprave formy textu počítačové textové editory.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- voľba témy podľa komunikačného/autorského zámeru, potenciálneho/reálneho adresáta a individuálnej preferencie,
- voľba vhodného slohového postupu alebo kombinácie slohových postupov na komunikovanie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- členenie obsahu písaného textu s využitím rôznych stratégií (osnova, grafické znázornenie štruktúry textu a pod.),
- tvorenie konceptu a jeho upravovanie po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- pravopisná korektúra s využitím základných korektorských značiek a jazykových slovníkov,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikátoch a využitie ďalších možností textového editora,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie produkčnej úlohy a stanovenie cieľa písania,
- plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu, v prípade neefektívnej stratégie úprava zaužívaného postupu pri tvorení,
- monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu,
- koncentrácia pozornosti a sústredená práca vo fáze štylizácie, vedomé potláčanie rušivých a ne-súvisiacich podnetov,
- analýza a hodnotenie textu a jeho častí vzhľadom na komunikačný zámer, slohový postup a adresáta.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- tvorenie a vypĺňanie administratívnych textov: plagát, úradné formuláre, prihláška, životopis,
- tvorenie odborných textov: odborná informácia, zhrnutie, anotácia, poster, prezentácia, návod na použitie výrobku,
- vyjadrenie subjektívneho názoru na všeobecne známu tému v úvahovom texte,
- písomné vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- vytvorenie zážitkového rozprávacieho textu s premyslenou štruktúrou a zapojením opisných častí,
- sebvýjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania (aj v kombinácii s obrazovou zložkou).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- použitie jednoduchých a zložených súvetí ako prostriedkov vyjadrovania časovo-priestorových alebo logických vzťahov v texte,
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, grafické prostriedky,
- využívanie sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy,
- použitie rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov) v texte (pripájacie častice, opakovanie slov, využitie synonym, antonym, asociácií, slovotvorne súvisiacich slov, opakovanie rovnakých tvarov slovesa).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- automatizácia získaných pravopisných zručností pri jednotlivých pravopisných princípoch,
- morfológický pravopis: pravopis pri spodobovaní hlások na hranici slov; pravopis pádových koncoviek podstatných mien a prídavných mien (v domácich a v prevzatých slovách), pravopis pádových koncoviek zámen a čísloviek; pravopis ďalších slovotvorných prípon,

- gramatický pravopis: pravopis nominatívu jednotného a množného čísla pri zámenách a číslovkách, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *pekný*; pravopis predložiek *s, so, z, zo*; písanie slov osobitne a dovedna (číslovky a príslovky),
- etymologický pravopis: pravopis prevzatých a internacionálnych odborných termínov (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- sémantický pravopis: pravopis zložitejších vlastných podstatných mien (geografické názvy, názvy štátov, obyvateľské mená, názvy ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov – v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- interpunkčný pravopis: písanie čiarky v jednoduchom a zloženom súvetí; pravopis ďalších interpunkčných znamienok (bodkočiarka, dvojbodka, pomlčka atď.).

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu):

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. a 2. cyklu,
- komunikačný zámer (podať informáciu, vymenovať vlastnosti, porozprávať dej, vysvetliť/objasniť fakty a znalosti, presvedčiť, zaujať),
- výber témy, zhromažďovanie materiálu, triedenie, členenie, koncept, úprava textu, pravopisná korektúra,
- obrazovo-písané texty, obrazová zložka textu, grafické prostriedky,
- knižné a elektronické jazykové slovníky,
- cieľ, plánovanie, sledovanie a hodnotenie vlastného písania,
- slohový postup pri tvorení textu: informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový,
- administratívne texty: plagát, formulár, prihláška, životopis,
- odborné texty: odborná informácia, zhrnutie, anotácia, poster, prezentácia, návod na použitie výrobku,
- vyjadrenie a zdôvodnenie názoru: úvaha, argument,
- opisné texty: charakteristika,
- odborné slová, príklad, fakt, citát, apel, rečnícka otázka, frazéma, expresívne slová;
- kompozícia textu, súdržnosť textu, nadväzovacie prostriedky v texte (opakovanie, rovnaký tvar slovesa, synonymá, antonymá, častice, slovtvorne súvisiace slová, asociácie), prijateľnosť textu,
- pomenovanie ďalších jazykových javov (v nadväznosti na 2. cyklus a v súlade s potrebami pri písaní: tvaroslovie, pravopis, slovná zásoba, syntaktické prostriedky).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- cieľavedome a samostatne počúvať a čítať primerane náročné texty s konkrétnym zámerom v rámci vzdelávania, záujmových aktivít alebo zapojenia do spoločenského a občianskeho života,

- využívať pri vzdelávaní alebo pri inom využití textov aj mimoučebnicové zdroje,
- orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí (mediálna, administratívna, odborná),
- rozlíšiť základné charakteristiky rôznych žánrov vecného textu a možnosti ich využitia,
- získať a spracovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych),
- objasniť informácie a vyvodené súvislosti z textu a konfrontovať ich s vlastnými znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadriť svoj názor na počúvaný/čítaný text, podporiť ho argumentmi a prezentovať v skupinovej diskusii,
- kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie,
- využiť získané informácie pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebayjadrenia,
- uplatniť rôzne stratégie porozumenia textu, sledovať vlastné porozumenie a ovplyvňovať ho,
- porovnať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- využiť primerané znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov pri porozumení textu a pri jeho analýze,
- analyzovať úlohu poprijazykových (grafických, pohybových, zvukových) prostriedkov pri porozumení čítaného a počúvaného textu,
- porozumieť hodnote a funkciám jazyka v osobnom a v spoločenskom živote a vytvoriť si pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie textu a využitie získaných informácií

- analytické počúvanie, čítanie a prezeranie rôznych druhov a žánrov vecného textu v súvislosti s obsahmi jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- porozumenie súvislým, nesúvislým a multimodálnym textom na úrovni explicitných a implicitných významov,
- učiteľom usmerňované a samostatné vyvodzovanie implicitných informácií z textu prehlbujúce základné porozumenie textu: objasňovanie súvislostí, vyjadrovanie názoru, uvádzanie podporných argumentov, využívanie predchádzajúcich znalostí na dosiahnutie logicky prijateľných záverov (induktívne inferencie), logické úsudky z informácií a dôkazov priamo dostupných v texte (deduktívne inferencie),
- porozumenie štruktúry textu podľa komunikačného zámeru a použitého slohového postupu,
- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych informačných zdrojov,
- posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií na základe ich overovania a porovnávania vo viacerých zdrojoch,
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie,
- využitie spracovaných informácií z textu pri riešení učebných úloh a problémových situácií, pri vzdelávaní a sebayjadrení.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- orientovanie sa v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch (s dôrazom na využívanie autorských textov, knižných, časopiseckých a encyklopedických publikácií),
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od cieľov čitateľa/poslucháča, vyhodnocovanie cieľov, reflexia a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania,
- upevňovanie osvojených stratégií čítania a učenia sa z textu a náročnejšie formy spracovania obsahu (konspekt, sumarizácia, anotácia, grafické nástroje),
- využívanie osvojených stratégií čítania/počúvania a rozvíjanie špecifických stratégií informačného správania v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti – stratégií zvládania kvantity a rozlišovania kvality dostupných informácií,
- dôraz na podporovanie hodnotiacich postojov, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby pri práci s informáciami,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu

- základné vlastnosti textu a ich uplatnenie pri porozumení textu,
- obsahová súdržnosť textu: rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého slohového postupu (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový),
- formálna súdržnosť textu: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov), analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- rozlišovanie textov podľa komunikačného zámeru: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť,
- porovnávanie textov podľa obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

- porozumenie odborným textom: odborný článok, interview, návod na použitie výrobku, dokumentárny film, rozhlasové a televízne populárno-náučné programy, webové stránky, prezentácie, poster,
- porozumenie mediálnym textom: stručná a rozšírená správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog (vlog), podcast,
- porozumenie administratívnym textom: úradné oznamy a vyhlášky, formuláre, účet a faktúra,
- analyzovanie propagačnej a presvedčacej funkcie v rôznych druhoch reklamného textu,
- porozumenie rečníckych prejavov a rozlišovanie rečníckych žánrov: príležitostné prejavy (slávnostné príhovory, moderovanie), náučné prejavy (prednáška, referát), politické prejavy (príhovory, diskusie).

Význam a funkcie jazyka

- porozumenie funkciám, významu a stavbe jazyka (komunikačné oblasti, jazykové roviny),
- vzťah slovenčiny k iným jazykom (v prepojení s výučbou cudzieho jazyka, so vzdelávacou oblasťou Človek a spoločnosť a s jazykovými skúsenosťami žiaka),
- spoznávanie histórie a jazykovej situácie zahraničných Slovákov,
- individuálny vzťah žiaka k jazykom, porozumenie problematike viacjazyčnosti na území a mimo územia štátu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- využitie znalostí jazykových prostriedkov pri porozumení textu.

Syntaktické prostriedky:

- jednočlenné a dvojčlenné vety ako prostriedky rozvíjania témy,
- vyjadrovanie syntaktických vzťahov v dvojčlennej vete (prisudzovací sklad a určovací sklad) a ich úloha pri porozumení textu,
- vyjadrovanie syntaktických významov vo vete (vetné členy) a ich úloha pri porozumení textu (prísudok, podmet, predmet, prívlastok, príslovkové určenie),
- jednoduché a zložené súvetia ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte.

Lexikálne prostriedky

- analyzovanie slovnej zásoby v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu,
- spôsoby obohacovania slovnej zásoby slovenčiny: nové slová v jazyku – preberanie, tvorenie, ustálené slovné spojenia, prenášanie významu, skratky,
- pragmaticky príznakové slová: odborné termíny, knižné a zastarané slová, expresívne slová, nespisovné slová,
- porozumenie bežným a kultúrnym frazémam.

Slovotvorné prostriedky

- úloha slovotvorby pri porozumení odborných termínov a pri porozumení textu (slovotvorná stavba napovedá význam slova; slová z rovnakého slovotvorného hniezda sú prostriedkom súdržnosti textu),
- motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom (slovotvorná stavba),
- slovotvorné spôsoby (odvodzovanie, skladanie) a slovotvorné prostriedky (predpony, prípony, slovotvorný základ).

Morfologické prostriedky

- analyzovanie významu a funkcie všetkých slovných druhov pri porozumení textu (vrátane prechodov medzi slovnými druhmi),

- základné významové skupiny plnovýznamových slovných druhov: podstatné mená – konkrétne, abstraktné, pomnožné; slovesá – plnovýznamové, neplnovýznamové; prídavné mená – akostné, vzťahové, prívlastňovacie; príslovky – miesta, času, spôsobu, príčiny; číslovky – základné, radové, násobné; zámená – osobné, prívlastňovacie, ukazovacie, opytovacie,
- rozlišovanie ohybných a neohybných slovných druhov,
- prehĺbenie znalostí o komunikačnej funkcii gramatických kategórií (mená: rod, číslo, pád; slovesá: osoba, číslo, čas, spôsob),
- skloňovacie vzory podstatných mien a prídavných mien ako východisko uplatňovania pravopisu pádových koncoviek.

Termíny, ktoré si majú žiaci osvojiť (na základe pochopenia pojmu)

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. a 2. cyklu,
- text: súvislý, nesúvislý, obrazovo-písaný, obrazovo-hovorený, tlačенý, digitálny,
- doslovné informácie, implicitné informácie, štruktúra textu,
- argument, konspekt, sumarizácia, anotácia,
- primárne a sekundárne informačné zdroje, stratégie čítania a učenia sa z textu, fyzické a elektronické knižnice, knižný katalóg,
- komunikačný zámer textu, obsahová súdržnosť textu – slohové postupy (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový), formálna súdržnosť textu – nadväzovacie prostriedky (opakovanie, rovnaký tvar slovesa, synonymá, antonymá, častice, slovotvorne súvisiace slová, asociácie),
- komunikačné oblasti: bežná, odborná, administratívna, mediálna, reklamná,
- odborné texty: odborný článok, interview, návod na použitie, dokumentárny film, poster, prezentácia, populárno-náučný program,
- mediálne texty: správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog/vlog, podcast,
- administratívne texty: úradný oznam, vyhláška, formulár, účet, faktúra,
- reklamný text a jeho propagačná a presvedčacia funkcia,
- rečnicke prejavy: príhovor, moderovanie, prednáška, referát, diskusia,
- materinský jazyk, druhý jazyk, cudzí jazyk, viacjazyčnosť,
- jednočlenné a dvojčlenné vety, prisudzovací sklad, určovací sklad, vetné členy (prísudok, podmet, predmet, prívlastok, príslovkové určenie), jednoduché súvetie, zložené súvetie (spojky, čiarka),
- obohacovanie slovnej zásoby: preberanie, tvorenie, ustálené slovné spojenia, prenášanie významu, skratky,
- odborné termíny, knižné slová, nespisovné slová, expresívne slová, frazémy,
- slovotvorba, slovotvorné hniezdo, slovotvorné spôsoby (odvodzovanie, skladanie) slovotvorné prostriedky (predpony, prípony, slovotvorný základ),
- slovné druhy: ohybné (podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, slovesá) a neohybné (príslovky, predložky, spojky, častice, citoslovčia),

- významové skupiny slovných druhov: podstatné mená – konkrétne, abstraktné, pomnožné; slovesá – plnovýznamové, neplnovýznamové; prídavné mená – akostné, vzťahové, prívlastňovacie; príslovky – miesta, času, spôsobu, príčiny; číslovky – základné, radové, násobné; zámená – osobné, prívlastňovacie, ukazovacie, opytovacie,
- gramatické kategórie (mená: rod, číslo, pád; slovesá: osoba, číslo, čas, spôsob),
- skloňovacie vzory podstatných mien a prídavných mien (chlap, hrdina, dub, stroj; žena, ulica, dlaň, kosť; mesto, srdce, vysvedčenie, dievča; pekný, cudzí, páví, matkin, otcov).

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- cieľavedome, samostatne a kriticky čítať a počúvať primerane náročné literárne texty rôznych žánrov na vlastné účely,
- zhodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- kriticky vyhodnotiť autorov zámer a zaujať stanovisko k prečítanému textu,
- diskutovať o texte a prečítaný text využiť ako podporu pre svoju argumentáciu,
- recitovať so snahou o výrazný prednes a vyjadrenie individuálneho zážitku veku primerané umelecké texty,
- zdieľať svoj zážitok z čítania a počúvania textu, z návštevy divadelného a filmového predstavenia a z rozhlasového vysielania ústnou a písomnou formou,
- určiť na základe štruktúry textu jeho žáner, zameranie a účel, porovnať a zhodnotiť stavebné prvky jednotlivých žánrov umeleckej literatúry,
- samostatne si vybrať knihy na čítanie, zdôvodniť svoj výber a odporučiť knihy s odôvodnením,
- vytvoriť vlastné texty na základe poznania a zážitku z literárneho textu,
- čítať knihy slovenských a svetových autorov, poznávať literárne texty rôznych etníc žijúcich na Slovensku (dostupných v preklade do slovenčiny), s oporou o poznanie základných historických súvislostí,
- analyzovať a hodnotiť rôzne formy spracovania literárnych diel a námetov (filmová, rozhlasová, divadelná).

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného a počúvaného textu, reprodukovanie deja s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní, prerozprávanie príbehu z rôznych uhlov pohľadu, používanie citátov a stručné prerozprávanie príbehu na základe zápletky a/alebo deja, porovnávanie textov,
- vyvodenie pointy počutého/prečítaného literárneho textu,

- identifikácia a opis stavebných prvkov textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností: vnútorná kompozícia literárneho diela, ja- a on-rozprávania, pásmo postáv a pásmo rozprávača, striedavý a združený rým, obkročný a prerývaný rým, voľný verš, básnická otázka, metafora, monológ, dejstvo),
- hodnotenie umeleckých jazykových prostriedkov a ich pôsobenia na čitateľa,
- rozlišovanie priameho a obrazného pomenovania v texte prózy a poézie vo viazanom aj voľnom verši,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- predvídanie z počutého a prečítaného textu,
- dedukcia významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov (iné texty, slovníky),
- formulovanie odpovedí na otázky k textu a pokusy o tvorbu rôznych druhov otázok k textu – faktografické, induktívne, deduktívne, analytické a hodnotiace otázky.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a pomenovanie pôsobenia textu na vlastné prežívanie – vlastná estetická skúsenosť z recepcie textu,
- opísanie, ako text (jeho prvok) môže pôsobiť na iných, aké reakcie môže vyvolať,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického, filmového a rozhlasového spracovania témy a z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- analyzovanie motívov a príčin konania hrdinov a hrdiniek, porovnávanie názorov a pocitov hrdinov a hrdiniek so svojimi pocitmi, zážitkami a skúsenosťami,
- čítanie pre potešenie, pocit oddychu a zážitok, čítanie kníh podľa vlastného výberu a diskusie o prečítaných knihách,
- debatovanie o hodnotách a kvalitách kníh s využitím argumentácie (brak a gýč v literatúre),
- prednes textu so snahou o estetickú intonáciu a citové prežívanie v rámci svojich schopností,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- spoznávanie vybraných tém, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach slovenských a svetových autorov a autoriek,
- poznávanie základných literárnych útvarov z kultúrnych prostredí rôznych etníc žijúcich na Slovensku a zo slovesnej tvorby Slovákov v zahraničí,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu v knihách, časopisoch,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel; návšteva divadelného a filmového predstavenia,
- poznávanie autorského štýlu, rešpektovanie autorstva a vysvetľovanie kontextu vzniku literárnych diel (pseudonym, autorské právo a copyright).

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- pravidelné vyhotovovanie tvorivých záznamov o knihách, svojom čitateľstve a jeho pokrokoch: tvorba myšlienkových máp, reflexia a záznam posolstiev z textov, dojmov z čítania, z divadelného a filmového predstavenia (pokročilé čitateľské portfólio),
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie a počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií (tém, žánrov, autorov),
- komunikovanie významov a zážitku z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia,
- zámerné a cieľavedomé plánovanie a formovanie vlastného čítania a čitateľského vkusu,
- rozširovanie čitateľského teritória (e-knihy, časopisy, internet, audioknihy),
- budovanie čitateľských rituálov, trvalých čitateľských návykov a identity čitateľa,
- samostatné a ciele používajú knižnice, orientácia v knižných katalógoch, využívanie fyzických a elektronických knižníc a databáz.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti vedome pracovať s textom ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,
- pomenovanie toho, čomu neporozumeli, kladenie otázok a namietanie,
- spájanie textu a jeho obsahu s vlastnými skúsenosťami, predstavami a s nadobudnutými poznatkami, prepájanie tém s reálnym životom,
- uvedomenie si možností regulačných procesov, výber stratégie a riešenie úloh na rozvoj porozumenia,
- vyhodnotenie a reflexia vlastného čítania, porozumenia textu a poznania jeho štruktúr,
- plánovanie procesu recepcie umeleckého diela (pri čítaní a počúvaní literárnych textov, v rámci návštevy divadelného a filmového predstavenia atď.) a plánovanie recepčných aktivít,
- identifikovanie vlastných silných stránok v čítaní a oblastí na zlepšenie,
- vytvorenie alebo prispôsobenie si podmienok, v ktorých sa žiakom bude príjemne čítať a budú sa vedieť sústrediť na čítanie.

Tematické okruhy a textová realizácia

- tematické okruhy z 1. a 2. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: dôstojnosť, osobné záujmy – potreby a záujmy iných, písané – nepísané zákony, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, diskriminácia a ľudské práva, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, priateľstvo, zamilovanosť a prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strachy a obavy, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo, slovné hry, krása, realita a fantázia, globálne problémy pri ochrane životného prostredia, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja;

- čítanie, počúvanie a sledovanie rôznych typov textov a rôznych žánrov (lyrické, epické, dramatické žánre) slovenskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. a 2. cyklu sa obohacuje o báseň vo voľnom verši, populárnu pieseň, satiru, prózu – dobrodružnú, dievčenskú, detektívnu, historickú, sci-fi, horor, denník, komédiu, tragédiu, činohru, muzikál, reportážnu literatúru, cestopis, literatúru faktu.

Termíny, ktoré si má žiak osvojiť (na základe pochopenia pojmu)

- upevňujú sa termíny a pojmy z 1. a 2. cyklu,
- vnútorná kompozícia literárneho diela – úvod, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie; ja- a on-rozprávanie, pásmo postáv a pásmo rozprávača,
- striedavý a združený rým, obkročný a prerývaný rým, voľný verš, básnická otázka, metafora, humor, satira, dialóg, monológ, dejstvo,
- e-kniha, audiokniha, knižný katalóg, elektronická knižnica, databáza,
- legenda, balada, báj, poviedka, novela, román (detektívny, biografický, dievčenský, historický, dobrodružný, román vo forme denníka), biografia, komiks, manga, populárna pieseň, próza – dobrodružná, dievčenská, detektívna, historická; sci-fi, horor, denník, komédia, tragédia, činohra, muzikál, reportážna literatúra, cestopis, literatúra faktu.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia Podoblasť vyučovanie prvého jazyka Jazyky národnostných menšín

Vzdelávacia oblasť jazyk a komunikácia

Podoblasť vyučovanie prvého jazyka

Jazyky národnostných menšín

Maďarský jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy maďarského jazyka a literatúry sú členené podľa **piatich komponentov vyučovacieho predmetu**: komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia a zážitková recepcia. V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Keďže komponenty sa týkajú rôznych aspektov komplexného procesu komunikácie v prvom jazyku, hranice medzi nimi nie sú ostré, naopak, medzi komponentmi jestvuje viacero prienikov. Z tohto dôvodu nie je možné vyhnúť sa prelínaniu výkonových a obsahových štandardov. Rozdiel je však v tom, do akej miery a na aký účel sa podobné spôsobilosti žiaka a podobné obsahy v jednotlivých komponentoch vymedzujú. Všetky komponenty obsahujú okrem výkonových a obsahových štandardov aj *tematické okruhy*, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov. Dôležité je vytvárať aj pozitívny postoj k funkčnému používaniu maďarského jazyka s prihliadnutím na rôzne jazykové variety maďarského jazyka na Slovensku. Komponent *Zážitková recepcia* prostredníctvom literárnych diel sprostredkúva aj kultúrne dedičstvo maďarskej národnostnej menšiny a je koncipovaný podľa tematických okruhov a žánrov. Do komponentu sú zaradené aj žánre ľudovej slovesnosti, klasickej i súčasnej maďarskej literatúry, pričom dôraz sa kladie na zážitkovú recepciu textov.

Vzdelávacie štandardy maďarského jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské, pisateľské a komunikačné návyky žiaka. Dôraz sa kladie na osvojenie si elementárneho čítania a vytváranie základov čítania s porozumením.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- Viesť jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
- Vytvoriť veku primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať veku primerané vecné a literárne texty.
- Interpretovať obsah a obraznosť literárnych textov v kontexte vlastných skúseností.

- Porozumieť veku primeraným vecným a literárnym textom.
- Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
- Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu veku primerané znalosti o jazykových prostriedkoch.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie a podporovať dobré ovládanie materinského jazyka so zohľadnením rôznych variet maďarského jazyka.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom: pozdraviť sa, predstaviť a osloviť komunikačného partnera; rozlišovať a správne používať tykanie a vykание podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi,
- sa poďakovať a ospravedlniť adresátovi v komunikačnej situácii,
- viesť jednoduchý dialóg: pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky (verbálne aj neverbálne),
- klásť otázky a odpovedať na ne vecne a jazykovo primerane,
- požiadať o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť,
- veku primerane sformulovať prosbu, prianie, súhlas, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie,
- vyjadriť svoje potreby, pocity a verejne prezentovať a obhájiť vlastné názory jazykovo a sociálne primeraným spôsobom (verbálne aj neverbálne),
- osvojiť si spôsoby komunikácie podporujúce budovanie zdravých a bezpečných vzťahov a prispieť k navrhnutiu spoločných pravidiel komunikácie,
- poskytnúť veku primerané vysvetlenie javov alebo svojho konania,
- pomenovať a rozlíšiť rôzne druhy vzťahov a správania,
- spolupracovať na riešení konkrétnych úloh a problémov a na prezentácii ich výsledkov,
- uplatniť v dialógu zrozumiteľnú artikuláciu, výslovnosť, moduláciu hlasu a vhodnú mimiku a gestá,
- používať pri tvorení dialógu aktívnu slovnú zásobu a uplatniť znalosti o vetách s rôznymi komunikačnými zámermi.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a zámery

- rozlišovanie a správne používanie **pozdravov, predstavenia sa, oslovenia**, tykania/vykания vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,

- formulovanie ústneho **podĎakovania** a **ospravedlnenia** (ospravedlnenie s vysvetlením),
- formulovanie **prosby, priania, súhlasu, nesúhlasu** a **námietky**, porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia,
- formulovanie jednoduchého zdôvodnenia istého javu alebo vlastného rozhodnutia a konania,
- formulovanie **zistovacích a doplňovacích otázok** a odpovedí na ne v kontexte jednotlivých tém dialógu,
- požiadanie o **informáciu** a poskytovanie informácie.

Dialogická komunikácia

- osvojenie si základných pravidiel jednoduchého párového alebo skupinového dialógu a spolupodieľať sa na tvorbe týchto pravidiel,
- tvorenie jednoduchého **dialógu: kladenie otázok a formulovanie odpovedí**, pravidelné striedanie replík komunikačných partnerov,
- priamy dialóg (tvárou v tvár) a sprostredkovaný dialóg (napr. telefonický, prostredníctvom mobilnej aplikácie, on-line),
- dialóg v dvojiciach alebo skupinách pri riešení úloh,
- realizácia detskej hry s dialogickým prejavom,
- identifikovanie a rozlišovanie rešpektujúcej a ubližujúcej verbálnej a neverbálnej komunikácie,
- rozlišovanie rôznych druhov priateľstiev (kamarát, známy, priateľ) a popísanie ich kľúčových zložiek (dôvera, rešpekt, empatia a solidarita).

Jazykové prostriedky

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom tém dialógu,
- formulovanie **slovných spojení a viet** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov (**oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, zvolacie, želacie vety**),
- formulovanie **zistovacích a doplňovacích otázok**,
- správne vyjadrenie a rozlišovanie **melódie viet** podľa komunikačného zámeru,
- osvojenie si a používanie komunikačných a metakomunikačných prostriedkov v rôznych komunikačných situáciách, napr. **artikulácia, výslovnosť, slovný a vetný prízvuk, modulácia hlasu, intonácia, mimika, gestá**.

Tematické okruhy

- rodina, škola, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, svet okolo nás, tradície a kultúra, zdravie a šport, voľný čas a záľuby.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- sformulovať jednoduchú ústnu informáciu a vyjadriť v nej podstatné fakty (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo),
- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku, uplatniť pritom časovú následnosť a príčinnno-dôsledkové vzťahy,
- určiť hlavné znaky pozorovaného objektu (predmetu, osoby, pracovnej činnosti) a na základe pozorovania ich opísať,
- predniesť jednoduchý príležitostný prejav (napr. privítanie, blahoželenie, vinš ku kalendárnej príležitosti),
- pozorne počúvať hovorený prejav iných a klásť otázky k jeho obsahu,
- s pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení,
- uplatniť pri tvorení hovoreného prejavu primerané znalosti o slovnej zásobe a o vetách s rôznymi komunikačnými zámermi,
- uplatniť v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu a výslovnosť,
- v hovorenom prejave primerane použiť moduláciu hlasu, vhodnú mimiku a gestá.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber **témy** hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie slov, informácií a ich systematizácia podľa témy a komunikačného zámeru,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: **informácia, rozprávanie, opis**,
- tvorenie **viet**, krátkych, veku primeraných **textov** s použitím vybranej **slovnej zásoby** podľa komunikačných tém,
- používanie jednoduchých techník na rozširovanie viet,
- využitie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu,
- správna **artikulácia, výslovnosť, modulácia hlasu, mimika, gestá, melódia viet, intonácia**,
- **prednes** hovoreného prejavu,
- pozorné počúvanie hovoreného prejavu a iných,
- kladenie **otázok** k obsahu počúvaného prejavu,
- formulovanie **odpovedí** na položené otázky,
- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení s pomocou učiteľa.

Žánre hovoreného prejavu

- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **oznam, správa**,
- vyžiadanie a podávanie **informácií**,
- **jednoduché rozprávanie**: prežitá skúsenosť, zážitok, reálny alebo vymyslený príbeh,
- uplatnenie **časovej následnosti** a **príčinno-dôsledkových vzťahov** v rozprávacom texte,
- **jednoduchý opis**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opisovaného objektu (konkrétny predmet, blízka osoba, zviera, ilustrácia, jav, činnosť),
- jednoduchý príležitostný **prejav**: ústne **pozvanie, privítanie, rozlúčenie a blahoželenie** a **ľudový vinš** (Vianoce, Nový rok, Veľká noc).

Jazykové prostriedky

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** a **jednoduchých súvetiach**,
- tvorenie a používanie viet s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), pranie, nesúhlas, námietka**,
- zhromažďovanie slov na základe otázok: kto?, čo?, aký?, čo robí?, čo sa deje?, kedy?, kde?, ako?, koľko?,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom jednoduchých frazém,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, **viacvýznamové slová**, tvorenie **synonym** a **antoným** k daným slovám,
- uplatňovanie **melódie, významovej pauzy** a **tempa** prejavu podľa obsahu a komunikačného zámeru,
- uplatňovanie pravidiel **správnej výslovnosti** (správna výslovnosť krátkych a dlhých samohlások a spoluhlások).

Tematické okruhy

- rodina, škola, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, svet okolo nás, tradície a kultúra, zdravie a šport, voľný čas a záľuby.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- písať správne tvary malých a veľkých písmen a ich väzieb maďarskej abecedy automatizovane a čitateľne s primeranou perцепčno-motorickou a vizuomotorickou koordináciou,
- správne, čitateľne odpísať písaný text, prepísať tlačенý text a napísať text podľa diktovania a pri písaní spamäti,
- upraviť text po formálnej stránke (napr. úhľadnosť písma, rozloženie, členenie textu, finálna úprava textu (čistopis) – s pomocou učiteľa),
- napísať jednoduchý informačný text,

- tvoriť súvislý a nesúvislý text na tému blízku ich životnej a jazykovej skúsenosti,
- určiť a zapísať hlavné znaky pozorovaného objektu (predmetu, osoby, pracovnej činnosti),
- upraviť text po obsahovej a kompozičnej stránke (napr. vymeniť slovo alebo vetu za vhodnejšie vyjadrenie – s pomocou učiteľa),
- jednoduchým spôsobom vyhľadať, usporiadať a uložiť dáta, informácie a digitálny obsah,
- použiť jednoduché digitálne technológie a nástroje na komunikáciu, spoluprácu, poskytovanie a využívanie údajov, informácií a digitálneho obsahu,
- vytvoriť, upraviť, spresniť, zlepšiť jednoduchý digitálny obsah a integrovať jeho časti jednoduchých formátoch a zvoliť si spôsob sebaaprezentácie vytvorením jednoduchého originálneho digitálneho obsahu,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá,
- uplatniť pri písaní textu primerané znalosti o slovnej zásobe, základných lexikálnych vzťahoch a o vetách s rôznymi komunikačnými zámermi,
- upraviť text po jazykovej stránke (napr. formálne chyby – chýbajúce písmeno, interpunkčné znamienko a pod., pravopisná korektúra – v rozsahu pravopisných znalostí a zručností – s pomocou učiteľa).

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- prípravné (predpisateľské) cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- fonematická analýza a diferenciácia, prevod **hlásky** na **písmeno**,
- písanie **malých a veľkých písmen maďarskej abecedy, slabík, slov, slovných spojení, viet, textov**,
- zladenie požiadaviek na čitateľnosť písma s tempom písania, zvládanie základných hygienických, pracovných a estetických návykov spojené s písaním,
- písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia písaného textu

- výber **témy** písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: **informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie**,
- využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme,
- zhromažďovanie slov alebo základných informácií a ich systematizácia podľa komunikačných tém,
- tvorenie viet s použitím vybranej slovnej zásoby podľa komunikačných tém,
- používať jednoduché techniky na rozširovanie viet,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu,
- napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,
- prezentovanie vlastného textu.

Žánre písaného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **oznam, správa**,
- tvorenie informačných textov: **oznámenie, správa, pozdrav, poďakovanie, ospravedlnenie, blahoželanie** (v písomnej a elektronickej podobe napr. e-mail, SMS),
- rozlíšenie formátov **digitálneho obsahu (text, obrázok, zvuk, video, aplikácia)**,
- vytvorenie **správy** (rôznych informačných textov) v digitálnom prostredí tak, aby bola ľahko zrozumiteľná príjemcovi,
- uvedomenie si výhody používania digitálnych technológií pri spolupráci na diaľku (dištančné vyučovanie),
- vytvorenie a editovanie digitálneho obsahu v jednoduchých formátoch pomocou digitálnych nástrojov, vyjadrujúceho myšlienky a nápady,
- tvorenie jednoduchých nesúvislých textov (zoznam), obrazovo-písaných textov (napr. **pozvánka, plagát, pojmové mapy, projektové práce**),
- tvorenie jednoduchého **rozprávacieho textu**: prežitá udalosť, zážitok, reálny alebo vymyslený príbeh,
- uplatnenie **časovej následnosti a príčinnno-dôsledkových vzťahov** v rozprávacom texte,
- tvorenie jednoduchého **opisného textu**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opisovaného objektu (konkrétny predmet, osoba, zviera, ilustrácia, jav, činnosť),
- používanie jednoduchých techník tvorivého písania.

Jazykové prostriedky

- vyjadrovanie myšlienok vo **vetách a jednoduchých súvetiach** s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), pranie, nesúhlas, námietka**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, **viacvýznamové slová**, tvorenie **synonym a antonym** k daným slovám,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom jednoduchých frazém (**príslovie, porekadlo, prirovnanie**).

Osvojovanie a uplatnenie pravopisu

- rozlišovanie **samohlások (krátke, dlhé) a spoluhlások (krátke, dlhé, jednozložkové, dvojzložkové a trojzložkové)**, usporiadanie slov podľa **abecedy**, správne rozdeľovanie slov podľa slabičného princípu, správne používanie **diakritických znamienok, pravopis spoluhlások j – ly** v známych slovách,
- písanie **veľkého písmena na začiatku vety**, rozlišovanie pravopisu **všeobecných a vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy)**,
- **interpunkčné znamienka** na konci vety; použitie **spojovníka** pri delení slov na konci riadka, základné pravidlá písania **čiarky** v jednoduchej vete (napr. vo viacnásobnom vetnom člene).

Tematické okruhy

- rodina, škola, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, svet okolo nás, tradície a kultúra, zdravie a šport, voľný čas a záľuby.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať plynulo a správne, nahlas a potichu primerane náročné vecné texty (napísané tlačeným aj písaným písmom),
- sa orientovať v súvislých a nesúvislých, obrazovo-písaných textoch a rozumieť ich explicitným významom,
- identifikovať doslovné, explicitne vyjadrené významy v počúvanom a čítanom vecnom texte,
- vyvodiť pomocou otázok základné implicitne vyjadrené významy z počutého a čítaného vecného textu,
- vyhľadať informácie z prečítaného vecného textu,
- získané informácie stručne zhrnúť a reprodukovať text vlastnými slovami,
- rozlišovať medzi informačným, opisným, rozprávacím textom,
- uplatniť pri porozumení textu primerané znalosti o pravopise, slovnej zásobe, základných lexikálnych vzťahoch a o vetách s rôznymi komunikačnými zámermi.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- čítanie **malých, veľkých, písaných a tlačených písmen maďarskej abecedy**,
- fonematické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky),
- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie **hlásky a písmena**,
- syntéza hlások a písmen do slabík a slov,
- čítanie **slabík, slov, slovných spojení, viet, súvislých a nesúvislých vecných textov** primeranej a postupne sa zvyšujúcej náročnosti,
- uplatňovanie správnej **výslovnosti**, vhodnej **melódie a tempa reči** pri hlasnom čítaní,
- oprava vlastných chýb pri čítaní s pomocou učiteľa.

Porozumenie vecného textu

- vytváranie predstáv o **obsahu** textu na základe ilustrácie, obrazového materiálu, **nadpisu**, s oporou o doterajšie znalosti žiaka,
- identifikovať neznáme slová a komunikovať prípadné neporozumenie kladením otázok,
- porozumenie doslovnému, explicitne vyjadrenému významu textu a jeho reprodukcia,
- vyvodzovanie základných implicitne vyjadrených významov z textu na základe otázok učiteľa,
- triedenie dôležitých a nepodstatných informácií a získané informácie dopĺňať z rôznych zdrojov,

- stručné zhrnutie získaných informácií,
- identifikovanie **klúčových slov** v texte a ich jednoduché zaznamenanie.

Žánre vecného textu

- vyhľadávanie kľúčových informácií v informačnom texte (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo): **oznam, správa, opis postupu,**
- porozumenie jednoduchým obrazovo-písaným (nesúvislým) textom: **pozdávka, plagát, zoznam, rozvrh, tabuľka, jednoduchý plán, diagram, piktogram, obrazové encyklopédie,**
- porozumenie obrazovo-hovoreným textom: **reklama, edukačné videá,**
- porozumenie postupnosti dejov v **opise** pracovného postupu,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu,
- orientácia v jednoduchých **súvislých a nesúvislých vecných textoch,**
- čítanie veku primeraných súvislých a nesúvislých vecných textov: **opisné, náučné, informačné texty,**
- pri praktickej práci s textom používanie pojmov: **téma, nadpis, autor, ilustrácia, kniha, učebnica, časopis.**

Jazykové prostriedky

- poznávanie významu a využitia **pravopisu** v texte,
- poznávanie významu a využitia slovných druhov v texte (bez zapamätania si presných pojmov a definícií): **časovanie a tvary slovesa v jednotlivých osobách,** rozlišovanie tvarov slovesa v texte; rozlišovanie **všeobecných a vlastných podstatných mien** (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy),
- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom čítaných textov,
- vyvodzovanie významov slov z textu: neznáme slová, **viacvýznamové slová, synonymá, antonymá,** frazeologické prirovnania a iné jednoduché frazémy); lexikálne vzťahy v texte,
- identifikovanie a rozlišovanie **komunikačného zámeru vety** v texte.

Tematické okruhy

- rodina, škola, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, svet okolo nás, tradície a kultúra, zdravie a šport, voľný čas a záľuby.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať plynulo a správne, nahlas a potichu veku primerané literárne texty s porozumením,
- identifikovať explicitné významy a vyvodiť základné implicitne vyjadrené významy z počutého a prečítaného literárneho textu,

- vyjadriť svoj zážitok z veku primeraných literárnych textov na základe ich porozumenia a jednoduchej interpretácie (verbálne aj neverbálne),
- vyjadriť vzťah ilustrácie k literárnemu textu a najstť súvislosť s obsahom textu,
- pomenovať základné žánre literatúry pre deti (napr. riekanka, báseň, rozprávka) a základné komponenty umeleckého textu (napr. postava, dej, verš, rým),
- rozlíšiť poéziu od prózy; fakty od fantázie; hlavnú postavu od vedľajšej; ľudovú rozprávku od autorskej,
- identifikovať charakteristické znaky rozprávok (napr. typický začiatok a koniec, magické čísla, nadprirodzené bytosti),
- identifikovať a použiť literárne pojmy pri praktickej práci s literárnym textom,
- jednoducho reprodukovat obsah prečítaného literárneho textu (napr. príbehu, básne) s dôrazom na charakter jednotlivých postáv a na etické motívy, ktoré sú vyjadrené v texte sprostredkovane,
- zreprodukovat dej literárneho textu so zachovaním časovej a príčinnej následnosti,
- dokončiť začatú rozprávku, príbeh formou rozprávania, dramatizácie a ilustrácie,
- výrazne predniesť báseň alebo úryvok prózy (primerane svojim schopnostiam),
- predniesť detskú riekanku, hádanku, ľudovú pieseň,
- vyjadriť sa k téme literárnych textov, jednoduchej obraznosti a explicitným odkazom literárneho textu v kontexte vlastných skúseností,
- vyjadriť svoje pocity, myšlienky a zážitky z literárnych textov a ilustrácií slovami a inými výrazovými prostriedkami (napr. výtvarnými výrazovými prostriedkami, dramatizáciou, dramatickými hrami),
- vyhľadať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania s pomocou učiteľa alebo samostatne a viesť si rôzne typy záznamov,
- vymenovať niektoré literárne diela, najmä z národnej literárnej tvorby a ľudovej tvorby.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením literárneho textu

- čítanie **malých, veľkých, písaných a tlačných písmen** maďarskej abecedy,
- fonematické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky),
- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie **hlásky a písmena**,
- syntéza hlások a písmen do slabík a slov; čítanie **slabík, slov, slovných spojení, viet a textov**,
- rozoznávanie slov a viet v počúvanom aj čítanom literárnom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú, tvoria celok, **text**,
- uplatňovanie správnej **výslovnosti, významovej pauzy, vhodnej melódie a tempa reči** pri hlasnom čítaní,
- čítanie **literárnych** (napr. naratívnych, opisných a lyrických) **textov** primeranej a postupne sa zvyšujúcej náročnosti,

- odhadovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu,
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie,
- identifikácia literárnych **postáv**, ich charakteru, vlastností, opis prostredia, situácie;
- orientácia v **deji** literárneho textu,
- vyhľadávanie **klúčových slov** v texte,
- určenie **hlavnej myšlienky** prečítaného diela, s pomocou učiteľa,
- delenie textu na významové časti a tvorenie **názvov** pre tieto časti,
- samostatné tvorenie rôznych chýbajúcich častí (**úvodu, jadra alebo záveru**) príbehu,
- vypracovanie jednoduchej **osnovy** a prerozprávanie príbehu s pomocou učiteľa,
- vyhľadávanie **rýmov**,
- tvorivé znázornenie deja ľudovej rozprávky,
- rozhovor o filmovom/televíznom príbehu, ktorý čerpá námet z literárneho príbehu,
- vedenie jednoduchých záznamov o prečítaných literárnych dielach (čitateľské portfólio) s pomocou učiteľa,
- orientácia v **detských časopisoch a knihách (obálka, nadpis, článok, kapitola, ilustrácia)**,
- oboznámenie sa s **knižnicou** a orientovanie sa v nej.

Literárnoteoretické pojmy

Žánre umeleckých textov

- žánre **ľudovej slovesnosti (rozprávky, riekanky, hádanky, piesne, detské ľudové hry)**;
- **vyčítanka, riekanka, hádanka, báseň**,
- **príslovie, porekadlo**,
- **príbeh, obrázkový príbeh, komiks**,
- **rozprávka: ľudová, autorská – napr. fantazijná, zvieracia, realistická (typy rozprávok: formulamese (napr. csali-, lánc-, beugrató-, végtelen-, felelgetős mese) hazugságmese, tréfás mese, állatmese, verses mese, novellamese, tündérmese)**,
- **Všeobecné pojmy: autor, spisovateľ, básnik; kniha, ilustrácia, časopis, text, knižnica, čitateľ/divák, bábkové divadlo, báбка, poézia, próza, divadlo, divadelná hra, herec, účinkujúci, televízia, rozhlas, film (kino), hlavná myšlienka; literatúra pre deti, náučná literatúra**,
- **Štylizácia textu: dialóg**,
- **Štruktúra diela: nadpis, téma, verš, strofa, odsek, kapitola, úvod, jadro, záver; časová následnosť, príčinnno-dôsledkové vzťahy, literárna postava: hlavná postava, vedľajšia postava; dej: miesto a čas deja**,
- **Metrika: rým, rytmus.**

Tematické okruhy

- rodina, škola, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, svet okolo nás, tradície a kultúra, zdravie a šport, voľný čas a záľuby.

Vzdelávacie štandardy maďarského jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjanie gramotnosti v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôraz sa kladie aj na čítanie s porozumením a spracovanie literárnych diel.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Realizovať dialóg v súkromnom a verejnom prostredí.
- Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
- Pripraviť a predniesť hovorený prejav na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Pri tvorení textov použiť znalosti jazykových prostriedkov.
- Pri písaní textov uplatniť osvojené pravopisné pravidlá.
- Pri porozumení a tvorení textu použiť veku primerané znalosti jazykových prostriedkov.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Porozumieť vecným i literárnym textom.
- Interpretovať literárny text.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, chápať potrebu dobrého ovládanie spisovného jazyka a pritom podporovať používanie rôznych variet maďarského jazyka na Slovensku.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť otázky a sformulovať odpovede vzhľadom na účel komunikácie,
- viesť dialóg, vyjadriť vlastný názor a používať presvedčivé argumenty,
- používať jazykové prostriedky z bilingválneho prostredia,
- používať vhodný spoločenský tón v súlade so zámerom komunikácie,
- používať internetovú komunikáciu,
- vyberať adekvátne jazykové prvky v súlade s cieľom komunikácie,
- používať vety s rôznym tónom a slovosledom v závislosti od situácie a od zámeru komunikácie,
- uplatniť v komunikačnej situácii nonverbálne prostriedky.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- vyjadrenie komunikačných zámerov (**pozdravenie, prianie, pozvanie, opýtanie sa**),
- používanie základných prvkov **komunikačného procesu** (kód, kódovanie, dekódovanie, spätná väzba, šum),
- adekvátne používanie nonverbálnych komunikačných prostriedkov (**mimika, proxemika, gestikulácia, zrakový kontakt, posturika**),
- uplatňovanie zdvorilostných zásad (napr. **oslovenie, pozdrav, tykanie, vykanie**),
- používanie internetovej komunikácie (napr. **e-mail, chat, sociálne siete**).

Dialogická komunikácia

- tvorba **dialógu** (nadviazanie kontaktu, obsah a ukončenie dialógu),
- aktívne počúvanie partnera, tvorba vhodných zatvorených a otvorených **otázok**,
- formulovanie **replík** (stručne, jasne, konkrétne),
- vyjadrovanie **názorov**, zdôvodnenie názorov.

Jazykové prostriedky

- vhodný výber slovnej zásoby z aspektu komunikačného zámeru (napr. **spisovný jazyk, slang, odborné termíny, prevzaté slová/výpožičky, dialektizmy**),
- používanie adekvátnych jazykových prostriedkov v komunikačnej situácii (napr. **častice, citoslovčia, synonymá, antonymá, frazeologické výrazy** atď.),
- utvorenie **jednoduchých viet a súvetí** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov (napr. **príklady, fakty, prirovnania** a pod.),
- vhodné používanie ortoepických noriem (**splývavá výslovnosť, spodobovanie, sila hlasu, slovný prízvuk, vetný prízvuk, prestávka, pauza, dôraz, tempo a intenzita hlasu**),
- aplikácia paralingvistických prostriedkov (**tón, rýchlosť reči, melódia hlasu, modulovanie hlasu**, zrozumiteľnosť prejavu atď.),
- adekvátne používanie nonverbálnych prostriedkov (**mimika, gestikulácia, zrakový kontakt, proxemika**),
- uplatňovanie princípov komunikácie cez internet (**netiketa**),
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel pri internetovej komunikácii.

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; cestovanie; voľný čas a záľuby; životný štýl; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť potrebné dôveryhodné informácie k téme prejavu,
- reprodukovať texty na základe počúvania alebo čítania,
- vyzozprávať text naratívneho typu,
- sformulovať statický a dynamický opis aj s využitím podporného obrazového materiálu,
- predniesť krátku prezentáciu,
- uplatňovať vhodné jazykové prostriedky (z rôznych registrov jazyka) s ohľadom na cieľ, obsah a adresáta komunikácie,
- uplatniť v hovorenom prejave nonverbálne prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber **témy** a **štýlu** podľa situácie a zámeru komunikácie,
- identifikovanie **cieľa** hovoreného prejavu,
- vyhľadávanie **informácií** (využívať dôveryhodné informačné zdroje) a usporiadanie informácií,
- vytvorenie **osnovy** textu (napr. obrázková, resp. slovná osnova – napr. pri prezentácii),
- tvorba a štylistická úprava textu,
- kultivovaný **prednes** hovoreného prejavu,
- aktívne **počúvanie** hovoreného prejavu iných osôb,
- kladenie **otázok** k obsahu textu,
- ústne **reprodukovanie** počutého alebo čítaného textu,
- využitie rôznych druhov reprodukcie (napr. podrobná, stručná).

Žánre hovoreného prejavu

- aplikovanie rozprávacieho slohového postupu (napr. **rozprávanie** v 1. a 3. osobe, časová a logická postupnosť),
- aplikovanie opisného slohového postupu (napr. **opis rastlín, zvierat, krajín, predmetov, pracovného postupu** – názorne vystihnúť vlastnosti predmetu, zvierťa, atď.),
- aplikovanie informačného slohového postupu (napr. **pozvanie, oznámenie, krátka správa, blahoželanie** – stručné údaje, fakty),
- prednes **prezentácie** (predstaviť cieľ prezentácie, označiť tému, pomenovať hlavné myšlienky, uviesť argumenty k jednotlivým myšlienkam, uzavrieť prezentáciu),
- prednes jednoduchých **argumentačných textov** (vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov).

Jazykové prostriedky

- výber vhodných **jazykových štýlov** (subjektívne, objektívne – *bizalmas, közömbös, választékos*),
- používanie **štruktúry hovorenej reči** (úvod, označenie témy, rozprávanie, odbočenie od témy, dokazovanie, poprenie, záver),
- vhodný výber **slovnej zásoby** z aspektu komunikačného zámeru a situácie (napr. **spisovný jazyk, slang, odborné výrazy, dialektizmy, prevzaté slová/výpožičky**),
- používanie adekvátnych jazykových prostriedkov (napr. **synonymá, antonymá, frazeologické výrazy** atď.),
- správne využitie **slovných druhov** typických pre danú žánrovú formu a štýl,
- správne používanie **gramatických prípon** – pomocou ktorých sa vytvárajú rozličné vzťahy k iným slovám vo vete,
- používanie rôznych **vetných štruktúr** vzhľadom na žáner textu,
- utvorenie **jednoduchých viet** a **súvetí** s rôznou modalitou,
- spájanie viet s **kohéznymi prostriedkami** (spojkami a zámenami),
- vhodné používanie ortoepických noriem (**splývavá výslovnosť, spodobovanie, sila hlasu, slovný prízvuk, vetný prízvuk, prestávka, pauza, dôraz, tempo a intenzita hlasu**),
- aplikácia paralingvistických prostriedkov (**tón, rýchlosť reči, melódia hlasu, modulovanie hlasu, zrozumiteľnosť prejavu** atď.),
- adekvátne používanie nonverbálnych prostriedkov (**mimika, gestikulácia, zrakový kontakt, proxemika**).

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; cestovanie; voľný čas a záľuby; životný štýl; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zvoliť vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru a slohového postupu,
- zhromaždiť potrebné informácie na prípravu písaného textu,
- vytvoriť súvislý alebo obrazovo-písaný text na danú tému, podľa názvu a podľa obrázkov,
- napísať text naratívneho typu s prihliadnutím na kompozíciu,
- napísať statický a dynamický opis aj s využitím podporného obrazového materiálu,
- používať pri tvorení písaného textu primerané jazykové vedomosti,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá maďarského jazyka,
- uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- výber **témy** podľa komunikačného zámeru a potencionálneho adresáta,
- vyjadrenie **komunikačného zámeru** (informovať, vyrozprávať dej, opísať znaky a vlastnosti, vysvetliť niečo) v písanom texte,
- výber vhodného **slohového postupu** (informačný, rozprávací, opisný) na komunikovanie daného obsahu,
- získavanie **informácií** z rôznych informačných zdrojov (vyhľadávanie informácií v spoľahlivých zdrojoch, zapísanie) a využívanie informácií vo vlastnom texte,
- usporiadanie informácií, vytvorenie **osnovy textu (kľúčové slová, frázy, otázky)**,
- úprava obsahu, členenie textu (**úvod, jadro, záver**),
- používanie **jazykových prostriedkov** pri písaní textu,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel,
- kreatívna úprava hotového textu (napr. tvorba alternatívneho nadpisu, úvodu alebo záveru, dokončenie príbehu).

Žánre písaného textu

- tvorba rozličných žánrov (aplikovanie vedomostí o slohových postupoch a útvaroch),
- aplikovanie rozprávacieho slohového postupu (napr. **rozprávanie** v 1. a v 3. osobe; dodržanie časovej a logickej postupnosti; tvorenie reálnych a fiktívnych príbehov),
- aplikovanie opisného slohového postupu – statický a dynamický opis (napr. **opis rastlín, zvierat, krajín, predmetov, pracovného postupu**),
- aplikovanie informačného slohového postupu (napr. **pozvánka, odkaz, oznámenie, blahoželanie, krátka správa, súkromný list** – aj v elektronickej podobe); uvádzanie faktov, údajov, informácií,
- príprava **prezentácie** (predstaviť cieľ prezentácie, označiť tému, pomenovať hlavné myšlienky, uviesť argumenty k jednotlivým myšlienkam, uzavrieť prezentáciu),
- používanie internetovej komunikácie (napr. **e-mail, komentár, chat**).

Jazykové prostriedky

Fonetická rovina

- rozlišovanie krátkych a dlhých **samohlások/spoluhlások** (z pohľadu zmeny významu slova a textu).

Lexikálna rovina

- výber vhodného **jazykového štýlu** (subjektívne, objektívne – *bizalmas, közömbös, választékos*),
- používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a žánrovej formy (**spisovné, odborné, slangové, nárečové výrazy**),

- používanie adekvátnych jazykových prostriedkov pri tvorbe textov (napr. **synonymá, antonymá, homonymá, zvukomalebné slová, zvukomalebné citoslovčia, častice, citoslovčia** atď.),
- používanie frazeologických výrazov (**príslovia, porekadlá, prirovnania**) ohľadom na daný žáner a štýl,
- práca so **slovníkmi (výkladový, synonymický, frazeologický – tlačené aj online)**.

Morfologická rovina

- správne využitie **slovných druhov** typických pre daný slohový postup, resp. žánrovú formu,
- používanie **podstatných mien** v jednotnom a v množnom čísle,
- používanie rôznych tvarov **slovesa** v texte,
- používanie **prídavných mien** a stupňovaných prídavných mien v texte,
- používanie **čísloviek** v texte,
- **gramatické prípony** (pomocou ktorých sa vytvárajú rozličné vzťahy k iným slovám vo vete).

Syntaktická rovina

- vetné štruktúry (podľa komunikačného zámeru a slohového postupu),
- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom **jednoduchých viet** s rôznou modalitou (**oznamovania, opytovania, rozkazovania, želacia, zvolacia**),
- používanie jednoduchých techník na rozširovanie viet,
- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom **jednoduchých súvetí**,
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte (napr. **spojky, zámená**).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- uplatňovanie pravopisných pravidiel pri tvorbe textov (**princípy maďarského pravopisu**),
- pravopis veku primeraných slov obsahujúcich hlásky j a ly,
- pravopis **slovesných tvarov** v minulom a budúcom čase,
- pravopis **podstatných mien** a vlastných podstatných mien (s dôrazom na **mená, názvy miest a sviatkov**),
- pravopis slov s príponami (s dôrazom na **spodobovanie**),
- pravopis **stupňovaných prídavných mien**,
- pravopis **dátumu**,
- uplatnenie slabičného princípu pri **delení slov**,
- pravopis **interpunkčných znamienok** v jednoduchých vetách,
- vyhľadávanie slov v pravopisnom slovníku (aj online).

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; cestovanie; voľný čas a záľuby; životný štýl; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať rôzne typy vecných textov, porozumieť ich významom,
- vyhľadať informácie (napr. údaje, pojmy, vety) zo súvislých a nesúvislých textov,
- porozumieť explicitným významom,
- vyvodiť implicitne vyjadrený význam,
- usporiadať získané informácie,
- integrovať informácie, myšlienky z textu a interpretovať obsah,
- prepájať získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadriť svoj názor na čítané a počúvané texty.

Porozumenie vecného textu

- aktívne počúvanie textu a prispôsobenie čítanie svojmu zámeru (napr. rýchle, pomalé, pozorné atď.),
- odlíšenie textov podľa komunikačného zámeru (napr. informácia, opis, rozprávanie, vysvetľovanie),
- porozumenie primeraným opisným, naratívnym, informatívnym, spotrebiteľským a digitálnym textom,
- predvídanie obsahu textov podľa ich názvu, obrázkov a jednotlivých slov,
- reprodukovanie **obsahu textu**,
- identifikovanie **klúčových informácií** a slov (napr. údaje, fakty, pojmy, vety atď.),
- usporiadanie získaných informácií (podľa dôležitosti, prehľadné usporiadanie, logické členenie atď.),
- zhrnutie klúčových informácií,
- vyjasnenie významov nejasných slov a myšlienok,
- porozumenie (**explicitný** a **implicitný význam**) súvislým a nesúvislým textom,
- hľadanie **súvislosti**, **interpretovanie** obsahu,
- formulovanie **hlavných myšlienok**, prepájanie so žiackymi skúsenosťami,
- vyjadrenie **názoru** na prečítaný alebo počutý text.

Žánre vecného textu

Súvislé texty:

- naratívne texty (napr. **rozprávanie**),
- opisné texty (napr. **opis predmetov, činností, udalostí, krajiny, rastlín, prírodných javov, zvierat**),
- **náučné/populárno-náučné texty** s rôznymi témami.

Nesúvislé texty:

- informatívne texty (napr. **blahoželanía, pozvánky, inzeráty, oznámenia, odkazy, reklamy, krátke správy**),
- spotrebiteľské texty (napr. **katalógy, návody na použitie, etikety výrobkov, letáky, cestovné poriadky**),
- aplikované a študijné texty (napr. **pravidlá, tabuľky, mapy, slovníky**),
- nové digitálne žánre (napr. **infografiky**).

Jazykové prostriedky

- poznávanie významu používaných jazykových prostriedkov (napr. **synonymá, antonymá, frazeologické výrazy** atď.),
- poznávanie významu a funkcie jednotlivých slovných druhov v texte,
- rozlišovanie tvarov **podstatných mien, prídavných mien, čísloviek** a **zámen** v texte, rozlišovanie **slovesného času** a **spôsobu** v texte,
- poznávanie významu **gramatických prípon** (pomocou ktorých sa vytvárajú rozličné vzťahy k iným slovám vo vete),
- určenie kohéznych prostriedkov, ktoré vyjadrujú významovú a gramatickú súvislosť textu (napr. **spojky, zámená**),
- úloha **vetnej stavby** pri porozumení textu – vyjadrovanie rôznych syntaktických významov.

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; cestovanie; voľný čas a záľuby; životný štýl; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Zážitková recepcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- čítať s porozumením veku primerané literárne texty,
- určiť tému, hlavnú myšlienku alebo zámer literárneho textu,
- reprodukovať text vlastnými slovami, prerozprávať ho v chronologickej a logickej postupnosti,
- rozlíšiť faktické texty a literárne fikcie a vyvodiť z nich faktické informácie a fiktívne informácie (realistické a magické prvky v dielach),
- identifikovať v literárnych textoch hlavné a vedľajšie postavy,
- charakterizovať vnútorné vlastnosti a správanie postáv na základe textu,
- analyzovať vzťahy medzi postavami,

- identifikovať konkrétne informácie,
- porozumieť explicitným významom,
- vyvodiť implicitne vyjadrené významy,
- interpretovať literárne texty,
- na základe charakteristických znakov odlíšiť od seba jednotlivé žánre (*epické žánre*: ľudová rozprávka, autorská rozprávka, rozprávkový román, mládežnícky román, detský príbeh/novela o deťoch; *lyricko-epické žánre*: lyricko-epická báseň, veršovaná rozprávka; *lyrické žánre*: detské básne),
- identifikovať v texte druhy rýmov a umelecké jazykové prostriedky.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením literárneho textu

- transformovanie literárneho jazyka na hovorenú reč, reprodukovanie **literárneho textu** vlastnými slovami (vyhľadať dôležité **informácie**, **klúčové slová**, vypracovať **osnovu** rôznymi metódami),
- predvídanie obsahu literárnych textov podľa ich názvu,
- vyhľadávanie **konkrétnych informácií** z čítaného alebo počúvaného literárneho textu,
- vyvodzovanie **implicitných významov** z čítaného alebo počúvaného literárneho textu,
- vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení,
- formulovanie **vlastných myšlienok** a postojov k daným témam,
- porozumenie **literárnoteoretickým pojmom**, umeleckému zobrazeniu skutočnosti, obrazným a symbolickým významom slov,
- rozlíšenie **štýlotvornej vlastnosti textu** (**slávnostný/pochmúrny, komický, dramatický**),
- identifikovanie literárnej adaptácie, hybridných a synkretických literárnych útvarov pre deti a mládež (napr. **komiks, ilustrácia, animácia, zhudobnené básne, divadelné predstavenie, film**) a rozpoznanie súvislosti medzi adaptáciou a textom,
- prepájanie textových významov so svojimi skúsenosťami,
- tvorba vlastných textov na základe poznania a zážitku z literárnych textov.

Literárnoteoretické pojmy

- *epické a lyricko-epické texty* (**rozprávač, postavy, čas a priestor, motívy, dej, kompozícia**),
- *kompozícia a motívy rozprávok* (**rozprávkové bytosti, neskutočné postavy, dej, magické čísla, realistické a fiktívne prostredie, ustálené slovné spojenia**, variabilita, funkcia ilustrácií),
- *autorská rozprávka* (voľný dej, magické a fantastické javy, intertextualita, aktualizácia, funkcia ilustrácií),
- *rozprávkový román* (dejová línia, reálne a fiktívne postavy, špecifický vzťah medzi realitou a fikciou, humor, intertextualita aktualizácia, funkcia ilustrácií),

- **detský príbeh/novela o deťoch** (skutočný každodenný obsah, realistické prvky, pointa, detský hrdina, používanie hovorovej reči a detského jazyka, detská perspektíva, humor, funkcia ilustrácií),
- **mládežnícky román** (aktuálne každodenné situácie, otázky socializácie, mládežnícky hrdina, existenciálna kríza individua, perspektíva a jazyk dospievajúceho, žánrová hybridizácia),
- **lyrické texty** – rytmus, slovné a vetné figúry (napr. stupňovanie, prirovnanie, anafora, refrén) a ďalšie trópy (napr. personifikácia, epiteton, metafora),
- **adaptácia** – porovnávanie literatúry s inými umeleckými žánrami (napr. **animovaná rozprávka, zhudobnená báseň, komiks, ilustrácia, bábková hra, divadelné predstavenie, film**),
- **formy humoru** (humorný dej, funkcia pointy, humorná postava, humorná situácia, jazykový humor, karikatúra, paródia, humor v básňach „švédskeho typu“),
- **umelecké jazykové prostriedky** v literárnych textoch (**epiteton, personifikácia, prirovnanie, metafora, básnická otázka**),
- **metrika**: **prízvučná prozódia, strofa, rým (združený, párový, striedavý, obkročný, prerývaný)**.

Tematické okruhy

- školské prostredie; rodina; jedlá; príroda a zvieratá; dobrodružstvá a zážitky; pomoc, obetavosť a tolerancia.

Literárne diela podľa tematických okruhov

Školské prostredie

Kányádi Sándor: *Bandukol az őszi nap*

Békés Márta: *Hétfőn a hetes még nagy úr*

Lackfi János: *Lányok dala; Fiúk dala*

Zelk Zoltán: *Az állatok iskolája*

Bán Zsófia: *Vagánybagoly és a harmadik Á* (úryvok)

Rodina

Zelk Zoltán: *Este jó* – Lackfi János: *Este rossz*

József Attila: *Altató* – Vörös István: *Ébresztő*

Takács Zsuzsa: *Rejtjeles tábori lap*

Az öregember és a pokróc

Zágoni Balázs: *Tortás mese*

M. Csepécz Szilvia: *Kicsi, kisebb, legkisebb* (úryvok)

Szabó Magda: *Tündér Lala* (úryvok)

N. Tóth Anikó: *Tükörcönyv* (úryvok)

Bálint Ágnes: *Szeleburdi család* (úryvok)

Janikovszky Éva: *Velem mindig történik valami*

Gimesi Dóra: *Csomótündér* (úryvok)

Jedlá

A legfinomabb falat

Kiss Ottó: *A tortagyilkos éjszakája*

Döbrentey Ildikó: *Duci*

Jeney Zoltán: *Miért szeretek otthon ebédelni*

Varró Dániel: *Lecsöppenő Kecöp Benő*

Scheer Katalin: *A bonbonkirálykisasszony*

Fésűs Éva: *A palacsintás király (úryvky)*

Príroda a zvieratá

A békakirály – Kertész Erzs: Iszup

Petőfi Sándor: *Anyám tyúkja – Lackfi János: Apám kakasa*

Petőfi Sándor: *Pató Pál úr; Arany Lacinak*

Kányádi Sándor: *Feketerigó*

Nemes Nagy Ágnes: *Lila fecske*

Varró Dániel: *Andris beszélget az állatokkal (úryvok)*

Czigány Zoltán: *Csoda és Kósza mint boltosok*

Berg Judit: *Rumini (úryvok)*

Nyulász Péter: *Helka (úryvok)*

Dobrodružstvá a zážitky

Pilinszky János: *Aranymadár (úryvok)*

Tankó Sirató Károly: *Tengerecki Pál*

Nemes Nagy Ágnes: *Hol lakik Bors néni?*

Weöres Sándor: *Csiribiri – Vörös István: Cserebere*

A macskacicó – Tamás Zsuzsa: Macskakirálylány (úryvok)

Mészöly Miklós: *Tréfás mese*

Petőfi Sándor: *János vitéz – Szabó Borbála: A János vitéz-kód (úryvok)*

Pomoc, obetavosť a tolerancia

Világhírű Szép Miklós – Lázár Ervin: A legkisebb boszorkány (úryvok)

Andersen: *A rút kiskacsa*

Szegedi Katalin: *Lenka; Palkó (úryvky)*

Oscar Wilde: *A boldog herceg*

Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő (úryvok)*

Békés Pál: *A Félőlény (úryvok)*

L. Frank Baum: *Óz, a nagy varázsló (úryvok, adaptácia)*

Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk – Bosnyák Viktória: Tündérboszorkány (úryvok)*

Vzdelávacie štandardy maďarského jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie sociálne a kultúrne významných gramotnostných schopností žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopností riešiť problémy. Dôležité je aj rozvíjanie čitateľskej gramotnosti prostredníctvom poznania klasických a súčasných maďarských literárnych diel.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus:

- Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať argumenty.
- Pripraviť a prezentovať hovorené prejavy a obrazovo-hovorené texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť písaný, obrazovo-písaný text s cieľom objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní.
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Získať a spracovať informácie získané z dôveryhodných zdrojov.
- Interpretovať literárny text.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej kultúry v bilingválnom prostredí, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka, a pritom podporovať používanie rôznych variet maďarského jazyka na Slovensku.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozpoznať formy komunikácie, identifikovať funkciu komunikácie a na základe toho reagovať,
- rozvíjať dialóg a dodržiavať zásady diskusie,

- používať vhodný spoločenský tón v súlade so zámerom komunikácie,
- rešpektovať názory iných, námietku alebo nesúhlas vyjadrovať sociálne primeraným spôsobom a na základe podložených argumentov,
- usporiadať svoje stanoviská podľa logickej postupnosti,
- vyberať vhodný štýl a jazykový variant pre danú rečovú situáciu,
- vyjadriť vlastný názor o veku primeraných témach, sformulovať argumenty a obhájiť svoj názor,
- diskutovať v skupinách na vybranú tému,
- používať internetovú komunikáciu,
- dodržiavať základné zásady netikety a noriem správania v interakcii v digitálnom prostredí,
- sa vyjadriť aj nonverbálnymi prostriedkami.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie komunikačnej interakcie podľa komunikačného partnera a **komunikačného zámeru**,
- komunikačné zámery (napr. **navrhovanie, odporúčanie, prikazovanie, usmerňovanie, objasňovanie, vysvetľovanie, dokazovanie**),
- rozlišovanie funkcie komunikácie (napr. **informovať, presvedčovať, motivovať, zblížovať, spoločensky integrovať**),
- vplyv viacjazyčného prostredia (**bilíngvizmus**) na komunikáciu,
- uplatniť zásady konverzácie (stručnosť, jasnosť, konkrétnosť),
- vyjadrovanie **názorov** (počúvať, zhrnúť, kriticky reagovať, vyjadriť námietky, argumenty),
- používanie internetovej komunikácie (napr. **e-mail, chat, sociálne siete**),
- jazykové a grafické špecifiká krátkych textových správ,
- uplatnenie asertívneho prístupu,
- adekvátne používanie nonverbálnych komunikačných prostriedkov (**mimika, proxemika, gestikulácia, zrakový kontakt, posturika**).

Dialogická komunikácia a diskusia

- tvorba **súkromného dialógu**: aplikácia hovorového štýlu (napr. **nárečové, slangové výrazy, expresívne slová, oslovenia**, prerušenia, zmeny témy, nedokončené vety, rýchlejšie tempo),
- používanie rôznych druhov **argumentov**,
- realizácia **skupinovej diskusie** na vybranú tému.

Jazykové prostriedky

- používanie vhodnej slovnej zásoby z pohľadu interakčných a diskusných aktivít (napr. **spisovný jazyk, slang, odborné termíny, prevzaté slová/výpožičky, dialektizmy**),
- používanie adekvátnych jazykových prostriedkov v komunikačnej situácii (napr. **častice, citoslovcia, spojky, zámená, synonymá, antonymá** atď.).

- využívanie argumentačných funkcií komunikačných prostriedkov (napr. **príklady, fakty, prirovnania** a pod.),
- využívanie sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov (napr. zámerné **opakovanie, rečnícke otázky, apely, frazémy** a iné **expresívne výrazy, metafora**),
- adekvátne používanie **jednoduchých viet a súvetí** s rôznou modalitou;
- uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel**,
- uplatňovanie princípov komunikácie cez internet (**netiketa**),
- vhodné používanie ortoepických noriem (**splývavá výslovnosť, spodobovanie, sila hlasu, slovný prízvuk, vetný prízvuk, prestávka, melódia, pauza, dôraz, tón, tempo a intenzita hlasu**),
- aplikácia paralingvistických prostriedkov (**tón, rýchlosť reči, melódia hlasu, modulovanie hlasu**, zrozumiteľnosť prejavu atď.),
- situačne vhodné používanie nonverbálnych prostriedkov (**mimika, gestikulácia, zrakový kontakt, proxemika**).

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; životný štýl; cestovanie; voľný čas a záľuby; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť informácie k textu z dôveryhodných informačných zdrojov,
- používať pri tvorení hovoreného alebo obrazovo-hovoreného prejavu jazykové prostriedky z rôznych registrov jazyka, lexikálne vzťahy a vetné štruktúry podľa komunikačného zámeru, slohového postupu a použitého žánru textu,
- pripraviť a prezentovať hovorený alebo obrazovo-hovorený prejav s rôznym komunikačným zámerom a s uplatnením jednotlivých slohových postupov,
- analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných,
- uplatniť v hovorenom prejave nonverbálne prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- výber **témy** podľa zámeru komunikácie a situácie,
- identifikovanie **cieľa** hovoreného prejavu,

- vyhľadávanie **informácií** (využívať dôveryhodné informačné zdroje) a usporiadanie informácií, vytvorenie **osnovy** textu (napr. obrázková, resp. slovná osnova) – pri určitých žánroch (napr. beseda, prednáška, rečnícky prejav),
- kultivovaný **prednes** hovoreného alebo obrazovo-hovoreného prejavu, funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného prejavu

- tvorenie naratívnych textov (napr. **rozprávanie s prvkami opisu**),
- tvorenie opisných textov (napr. **opis krajiny, prírodných javov, činností, pracovného postupu, (štruktúrovaný) životopis, opis osoby, charakteristika**),
- aplikovanie informačného slohového postupu (napr. **rozhovor, interview, reportáž**),
- príprava **prezentácie** (predstaviť cieľ prezentácie, označiť tému, pomenovať hlavné myšlienky, uviesť argumenty k jednotlivým myšlienkam, uzavrieť prezentáciu),
- aplikovanie výkladového slohového postupu (napr. **úvaha, prednáška, referát, slávnostný príhovor**),
- tvorenie jednoduchých **argumentačných textov** (vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov).

Jazykové prostriedky

- výber vhodného **jazykového štýlu** (hovorový, náučný, publicistický, rečnícky),
- výber vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu (napr. **oslovenia, spisovný jazyk, slang, odborné termíny, dialektizmy, frazémy**, primerané **odborné a abstraktné slová** atď.),
- dvojjazyčné prostredie na Slovensku – vplyv bilingválneho prostredia na používanie maďarského jazyka, **bilingvizmus** na úrovni lexiky (napr. **prevzaté slová/výpožičky**),
- používanie adekvátnych jazykových prostriedkov (napr. **synonymá, antonymá, frazeologické výrazy** atď.),
- správne využitie **slovných druhov** typických pre danú žánrovú formu,
- používanie rôznych **vetných štruktúr** vzhľadom na žáner textu,
- využívať celú škálu vetných štruktúr pri tvorbe textov ohľadom aj na daný jazykový štýl,
- tvorenie **jednoduchých viet a súvetí** s rôznou modalitou,
- **kohézne prostriedky** (*spojky, vsuvky a zámená*),
- vhodné používanie ortoepických noriem (**splývavá výslovnosť, spodobovanie, sila hlasu, slovný prízvuk, vetný prízvuk, prestávka, pauza, dôraz, tempo a intenzita hlasu**),
- aplikácia paralingvistických prostriedkov (napr. **tón, rýchlosť reči, melódia hlasu, modulovanie hlasu**, zrozumiteľnosť prejavu),
- adekvátne používanie nonverbálnych prostriedkov (**mimika, gestikulácia, zrakový kontakt, proxemika**).

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; životný štýl; cestovanie; voľný čas a záľuby; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť potrebné informácie z dôveryhodných informačných zdrojov,
- využívať pri príprave písaného alebo obrazovo-písaného textu vhodnú slovnú zásobu, lexikálne vzťahy a vetné štruktúry podľa komunikačného zámeru, štýlu, slohového postupu a použitého žánru textu,
- vytvoriť obsahovo a formálne súdržný písaný text s rôznym komunikačným zámerom a s uplatnením jednotlivých slohových postupov, tvoriť naratívne, opisné, reálne a fiktívne texty,
- transformovať text z jedného žánru do druhého, z jedného jazykového variantu na druhý a tvoriť modifikovaný text,
- pri tvorbe písaného textu správne používať vetné členy a slovné druhy,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá maďarského jazyka,
- uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- výber **témy** podľa zámeru komunikácie,
- ujasnenie si **cieľa** jazykového prejavu (výber štýlu, slohového postupu a žánru),
- získavanie **informácií** z dôveryhodných informačných zdrojov (vyhľadávanie vhodných informácií, zapísanie) a využívanie informácií pri tvorbe textu,
- usporiadanie informácií, vytvorenie **osnovy** textu, tvorba **konceptu** (vyjadrenie kľúčových pojmov osnovy v ucelených vetách),
- práca s jazykovými variantami (napr. **nárečové, slangové a odborné texty**),
- používanie štylistických a jazykových prostriedkov (napr. **oslovenie, opakovanie slov, rečnícke otázky, obrazné vyjadrovanie, slang, nárečové a bilingválne javy, prebraté slová/výpožičky, archaizmy a neologizmy**),
- práca so **slovníkmi (výkladový, synonymický, frazeologický)** – tlačené aj online,
- formálna úprava textu na základe vybraného žánru – členenie textu (**úvod, jadro, záver**),
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- písanie naratívnych textov (napr. **rozprávania** v 1. a v 3. osobe; dodržanie časovej a logickej postupnosti; tvorenie **reálnych a fiktívnych príbehov**),
- písanie opisných textov – statický a dynamický opis (napr. **opis krajiny, prírodných javov, činností, pracovného postupu, (štruktúrovaný) životopis, opis osoby, charakteristika**),
- aplikovanie informačného slohového postupu (napr. **správa, oznámenie, interview, reportáž, pozvánka, vizitka, žiadosť, úradný list, súkromný list, reklama, plagát, program**),
- aplikovanie výkladového slohového postupu (napr. **úvaha, prednáška, referát**),
- príprava **prezentácie** (predstaviť cieľ prezentácie, označiť tému, pomenovať hlavné myšlienky, uviesť argumenty k jednotlivým myšlienkam, uzavrieť prezentáciu),
- používanie internetovej komunikácie (napr. **e-mail, komentár, chat, profil**),
- výber vhodného **jazykového štýlu** (**hovorový, administratívny, náučný, publicistický, rečnícky**).

Jazykové prostriedky

Lexikálna rovina

- používanie adekvátnych slov pri tvorbe textov (napr. **synonymá, antonymá, homonymá, spisovné, odborné, slangové a nárečové výrazy**) s ohľadom na daný jazykový štýl,
- vhodný výber frazeologických výrazov (**príslovia, porekadlá, prirovnania**) a ich používanie vo vlastných textoch,
- vhodný výber jazykových prostriedkov (napr. **opakovanie slov, rečnícke otázky, obrazné vyjadrovanie, citovanie, slovné spojenia**) charakteristických pre daný jazykový štýl.

Obohacovanie slovnej zásoby

- tvorenie slov (**odvodzovanie príponami, skladanie slov, skracovanie**),
- **preberanie slov** z cudzích jazykov,
- používanie **sémantických výpožičiek** – vplyv bilingválneho prostredia.

Morfologická rovina

- správne využitie **slovných druhov** typických pre daný slohový postup, resp. žánrovú formu a jazykový štýl,
- **slovesá** (gramatické kategórie sloves, pomocné slovesá),
- **podstatné mená** (všeobecné mená, vlastné mená aj v kontexte dvojjazyčnosti – napr. názvy inštitúcií, zemepisné názvy, sviatky atď.),
- **prídavné mená** (stupňovanie prídavných mien, prídavné mená s odvođením),
- **číslovky** (určité, neurčité, základné, radové číslovky, zlomky, dátum),
- **zámená** (osobné, ukazovacie, opytovacie, vzťažné, privlastňovacie, vzájomné),
- **príslovky** (miesta, času, spôsobu),
- **verboidy** (neurčitok, prídastie, prechodník),
- **slovné druhy, ktoré vyjadrujú gramatický vzťah** (**určitý člen, neurčitý člen, spojky, postpozície**),
- **citoslovcia, častice, zvukomalebné slová**.

Syntaktická rovina

- **vetné štruktúry** (využívať celú škálu vetných štruktúr podľa komunikačného zámeru a slohového postupu pri tvorbe textov ohľadom aj na daný jazykový štýl),
- **poradie slov** – z aspektu významu vety a textu,
- **vetné členy** a ich funkcia v jednoduchých vetách a v textoch,
- syntagmy (**prisudzovací sklad, určovací sklad, priraďovací sklad**),
- **jednoduché vety** s rôznou modalitou,
- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom **priraďovacích** (podmetové, predmetové, príslovkové, prívlastkové, prísudkové) a **podraďovacích súvetí** (zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, dôvodové, dôsledkové),
- kohézne prostriedky (**spojky, vsuvky a zámená, anafora, katafora**).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- uplatňovanie získaných pravopisných zručností pri jednotlivých pravopisných princípoch (**fonematický princíp, morfematický princíp, etymologický princíp, princíp zjednodušenia**),
- pravopis **slovesných tvarov**; pomocných slovíes,
- **pravopis sviatkov, periodík a kníh, zemepisných názvov, názvov štátov, ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov** (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- pravopis **odvođených prídavných mien, radových čísloviek s príponami, dátumu**,
- pravopis prevzatých a internacionálnych odborných termínov (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- písanie **čiarky** v jednoduchých vetách a súvetiach; pravopis ďalších interpunkčných znamienok (**bodkočiarka, dvojbodka, pomlčka, úvodzovka** atď.).

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; životný štýl; cestovanie; voľný čas a záľuby; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať a čítať s porozumením rôzne typy vecných textov,
- porozumieť súvislým a nesúvislým textom na úrovni explicitných a implicitných významov,
- získať informácie z rôznych dôveryhodných zdrojov,
- analyzovať text na základe získaných informácií,
- formulovať zhrnutia a závery z textu,

- vyjadriť, zdieľať a prezentovať svoj názor a podložiť ho argumentmi,
- rozlíšiť rôzne žánre vecného textu a možnosti ich využitia,
- porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať jazykové prostriedky v texte (morfologické, slovtvorné, lexikálne, syntaktické).

Obsahový štandard

Porozumenie vecného textu

- čítanie rôznych druhov a žánrov vecných textov a prispôsobenie čítania svojmu zámeru (napr. rýchle, pomalé, pozorné, atď.),
- počúvanie s porozumením rôznych druhov vecných textov,
- vyhľadávanie podstatných **informácií**,
- systematizácia, sumarizácia a organizácia získaných informácií,
- porozumenie (**explicitný** a **implicitný význam**) súvislým, nesúvislým textom,
- analýza a hodnotenie informácií (hľadať **súvislosti**, robiť **závery** a **rozhodnutia**),
- prezentácia vlastných myšlienok, vlastného **názoru** a jeho vysvetlenie a zdôvodnenie.

Vlastnosti textu

- obsahová **súdržnosť textu**: rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého **slohového postupu** (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový),
- formálna súdržnosť textu: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov **nadväzovacích prostriedkov** (konektorov), analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- rozlišovanie textov podľa **komunikačného zámeru**: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť,
- porovnávanie textov podľa obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

Súvislé texty:

- opisné texty (napr. **opis osoby/charakteristika, opis činnosti, udalostí, krajiny, rastlín, prírodných javov, zvierat**),
- **náučné/populárno-náučné texty** s rôznymi témami.

Nesúvislé texty:

- mediálne texty (napr. **správy, rozhovory, reportáže, reklamy, letáky**),
- informatívne texty (napr. **štruktúrovaný životopis, slávnostný príhovor, denník, list: úradný/súkromný, písaný/elektronický**),
- spotrebiteľské texty (napr. **vizitky, návody na použitie, cestovné poriadky**),
- aplikované a študijné texty (napr. **tabuľky, grafy, diagramy, mapy, plagáty, ilustrácie**),
- nové digitálne žánre (napr. **infografiky, komentáre, blogy**).

Jazykové prostriedky

Syntaktické prostriedky

- **jednoduché vety** a **súvetia** ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte,
- **vetné členy** a ich úloha pri porozumení textu (**prísudok, podmet, predmet, prívlastok, prí-slovkové určenie**).

Lexikálne prostriedky

- analyzovanie **slovnej zásoby** v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu,
- spôsoby obohacovania slovnej zásoby maďarského jazyka (**nové slová v jazyku – preberanie, tvorenie, ustálené slovné spojenia, skratky**),
- porozumenie bežným a kultúrnym **frazémam**,

Slovotvorné prostriedky

- **predpony, prípony, slovotvorný základ** – úloha slovotvorby pri porozumení textu,
- slovotvorné spôsoby (**odvodzovanie, skladanie**).

Morfologické prostriedky

- analyzovanie významu a funkcie slovných druhov pri porozumení textu,
- **slovesá** – gramatické kategórie sloves, pomocné slovesá,
- **podstatné mená** – všeobecné mená, vlastné mená aj v kontexte dvojjazyčnosti,
- **prídavné mená** – stupňované, prídavné mená s odvodením,
- **číslovky** – určité, neurčité, základné, radové číslovky, zlomky, dátum,
- **zámená** – osobné, ukazovacie, opytovacie, vzťažné, prívlastňovacie, vzájomné,
- **príslovky** – miesta, času, spôsobu,
- **verboidy** – neurčitok, prídavné, prechodník,
- slovné druhy, ktoré vyjadrujú gramatický vzťah – **určitý člen, neurčitý člen, spojky, postpozície**,
- **citoslovcia, častice, zvukomalebné slová, zvukomalebné citoslovcia**.

Tematické okruhy

- rodina; škola; príroda; ohrozenie a ochrana životného prostredia; životný štýl; cestovanie; voľný čas a záľuby; tolerancia, pomoc iným; rozmanité kultúry; pohostinnosť, rozmanitosť a podobnosť kultúr.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- plynulo a zmysluplne čítať literárne texty,

- vyhľadať kľúčové slová, zostaviť osnovu prečítaných diel alebo úryvkov a zoradiť myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti,
- porozumieť explicitným významom,
- vyvodiť implicitné významy z literárnych textov,
- analyzovať literárne texty z obsahového hľadiska a z hľadiska morálnych hodnôt,
- transformovať literárny jazyk na vlastný jazyk (t. j. reprodukovať texty) a interpretovať prečítané literárne texty,
- identifikovať a analyzovať základné žánre a charakteristické znaky žánrov (*epické žánre*: román, legenda, poviedka, novela, esej, balada, lyricko-epická báseň, literárna sociografia; *lyrické žánre*: epigram, elégia, rapsódia, pieseň, óda, hymna, ecloga, štvorveršie, básne „švédskoho typu“),
- rozpoznať naratologické črty malej a veľkej epiky: identifikovať vývoj postáv pod vplyvom prostredia či udalosti; identifikovať v danom texte rozprávača,
- transformovať formy rozprávača z ja-formy do on-formy a naopak,
- v epických dielach identifikovať a analyzovať vzťahy medzi časom a priestorom, rozlíšiť čas rozprávania od času, ktorý je predmetom rozprávania,
- rozlíšiť štýlotvornú vlastnosť textu (slávnostný/pochmúrny, komický, dramatický),
- identifikovať a vysvetliť funkciu umeleckých jazykových prostriedkov,
- aplikovať vedomosti z metriky,
- prepájať textové významy s vlastnými životnými a čitateľskými skúsenosťami.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením literárneho textu

- samostatné prerozprávanie **obsahu** čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie **deja** s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní,
- prerozprávanie príbehu z rôznych uhlov pohľadu, stručné prerozprávanie príbehu,
- identifikácia a opis **kompozície textu** na základe poznania žánru,
- rozlišovanie priameho a **obrazného pomenovania** v texte, prenesený význam slov,
- **umelecké jazykové prostriedky**, vysvetľovanie v kontexte vlastných skúseností,
- vysvetľovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov,
- vyhľadávanie **konkrétnych informácií** z čítaného alebo počúvaného literárneho textu,
- vyvodzovanie **implicitne vyjadrených významov** z čítaného alebo počúvaného literárneho textu,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej **interpretácie** literárneho textu,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných **pocitov, myšlienok a zážitkov** z literárneho textu,
- formovanie empatie, súcitu na základe čítaného alebo počúvaného literárneho textu.

Literárnoteoretické pojmy

- *epické a lyricko-epické texty (dej, čas, priestor)*,
- **kompozícia**, kompozičný postup (chronologický, retrospektívny),
- **rozprávač 3. osoby** – autorský, onipotentný (on-forma),
- **rozprávač 1. osoby** – priamy (ja-forma),
- **postavy** (hlavné a vedľajšie),
- **konflikt** (vzťahy medzi postavami),
- **žánre epiky: legenda, novela, poviedka, esej, balada, lyricko-epická báseň, literárna socio-
grafia, román** (napr. *historický, dobrodružný, rodinný, mládežnícky/adolescentný, rozpráv-
kový*),
- **žánre lyriky: báseň, epigram, elégia, rapsódia, pieseň, óda, hymna, ecloga, štvorveršie,
básne „švédskeho typu“**,
- **adaptácia**: porovnávanie literatúry s inými umeleckými žánrami (napr. multimedialne ume-
lecké žánre, **zhudobnená báseň, komiks, ilustrácia, divadelné predstavenie, film**),
- **umelecké jazykové prostriedky** v literárnych textoch (napr. **prirovnanie, epiteton, personifi-
kácia, metafora, básnická otázka, aliterácia, symbol, enjambement, katafora, anafora**),
- **metrika: prízvučná prozódia, strofa, rým (združený, párový, striedavý, obkročný, prerývaný)**.

Tematické okruhy

- školské prostredie; rodina; láska; jedlá; zvieratá; krajina a príroda; vlasť, vojna, hrdina; spo-
ločnosť a spoločenské problémy; dobrodružstvá a zážitky; humor; formovanie osobnosti/do-
spievanie; zmysel života a viera.

Literárne diela podľa tematických okruhov**Školské prostredie**

Ágai Ágnes: *Nemzedék*

Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem* (úryvok – *Röhög az egész osztály*) – N. Tóth Anikó: *Tanárnő kérem* (úryvok)

Németh László: *Lányaim* (úryvok)

Nógrádi Gábor – Nógrádi Gergely: *A másik felet is meg kell hallgatni*

Vámos Miklós: *Pofon*

Tóth Krisztina: *A tolltartó*

Szabó Magda: *Abigél* (úryvok)

Leiner Laura: *A Szent Johanna gimi* (úryvok)

Garaczi László: *Pompásan buszozunk!* (úryvok)

Rodina

Petőfi Sándor: *Egy estém otthon*

Arany János: *Családi kör* – Lackfi János: *Zsámbéki kör*

József Attila: *Mama*

Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz*

Ingrid Sjöstrand: *Anyuban azt nem bírom*

Siv Widerberg: *Jó, ha nővére van az embernek*

Kiss Ottó: *Apa nagy sportember*

Mikszáth Kálmán: *Lapaj, a híres dudás*

Kosztolányi Dezső: *A kulcs*

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta* (úryvok)

J. K. Rowling: *Harry Potter és a Bölcsék Köve* (úryvok)

Méhes György: *Micsoda társaság* (úryvok)

Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljünk...?* (úryvok)

Jedlá

Móricz Zsigmond: *Tragédia*

Krúdy Gyula: *Utolsó szivar az Arabs Szürkénél*

Szécsi Noémi: *Vega vagyok*

Cserna Szabó András: *Legenda a bárányfejlevesről*

Emma asszony (Ignotus): *A Hét szakácskönyve* (úryvok) – Dragomán György: *Főzőskönyv* (úryvok)

Zvieratá

Jean de la Fontaine: *A róka és a holló* – Romhányi József: *A Róka és a Holló* (úryvok):

A téma, Első variáció, Második variáció

Mészöly Miklós: *Csengős bárány* – Németh Zoltán: *Adhatok egy pofont?*

R. Kipling: *A dzsungel könyve* (úryvok)

Szabó Magda: *Sziget-kék* (úryvok)

Krajina a príroda

Petőfi Sándor: *Az Alföld*

Juhász Gyula: *Magyar táj, magyar ecsettel*

Tóth Árpád: *Körúti hajnal*

Babits Mihály: *Messze... messze...* – Kovács András Ferenc: *Messze... messze...* (úryvok)

Kosztolányi Dezső: *Üllői-úti fák*

Weöres Sándor: *Galagonya* – Lackfi János: *Kukorica*

Fekete István: *Tüskevár* (úryvok)

Dobrodružtvá a zážitky

Mark Twain: *Tom Sawyer kalandjai* (úryvok)

Daniel Defoe: *Robinson Crusoe* (úryvok)

William Golding: *A legyek Ura* (úryvok)
Michael Ende: *Momo* (úryvok)
J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura* (úryvok)
Csukás István: *Vakáció a halott utcában* (úryvok)
Irene Adler: *Sherlock, Lupin és én* (úryvok)
Dóka Péter: *Az ellopott zsiráf* (úryvok)

Vlast', vojna, hrdina

Csodaszarvas-monda

Arany János: *Toldi* (úryvok)

Margit-legenda

Balassi Bálint: *Egy katonaének* – Lackfi János: *Plaza Balassi*

Kölcsey Ferenc: *Huszt, Himnusz*

Vörösmarty Mihály: *Szózat*

Petőfi Sándor: *Nemzeti dal, Egy gondolat bánt engemet..., Szabadság, szerelem....*

Arany János: *A walesi bárdok*

Ady Endre: *A föl-földobott kő, A magyar Ugaron*

Radnóti Miklós: *Nem tudhatom, Hetedik ecloga*

Örkény István: *Tóték* (úryvok)

Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai* (úryvok)

Spoločnosť a spoločenské problémy

Mikszáth Kálmán: *A néhai bárány*

Móricz Zsigmond: *Hét krajcár*

Illyés Gyula: *Puszták népe* (úryvok)

Wéber Anikó: *El fogsz tűnni* (úryvok)

George Orwell: *Állatfarm* (úryvok)

Formovanie osobnosti/dospievania

Ágai Ágnes: *Kamaszságok*

Ingrid Sjöstrand: *A felnőttek furcsák néha*

Karinthy Frigyes: *Találkozás egy fiatalemberrel*

Janikovszky Éva: *A tükör előtt*

Dragomán György: *Ugrás*

Láska

Kőműves Kelemen

Arany János: *Tetemre hívás*

Petőfi Sándor: *Szeptember végén*

Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*

Juhász Gyula: *Milyen volt...*

Babits Mihály: *Szerelmes vers*

Tóth Árpád: *Esti sugárkoszorú*

Ady Endre: *Szeretném, ha szeretnének, Őrizem a szemed, Lédával a bálban*

József Attila: *Mikor az uccán..., Rejtelmek*

Varró Dániel: *sms*

Jókai Mór: *Az arany ember* (úryvok)

Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*

Mikszáth Kálmán: *Szent Péter esernyője* (úryvok)

Móricz Zsigmond: *Pillangó* (úryvok)

Békés Pál: *Ottília*

Humor

Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram, Szerелеmdal a csikóbőrös kulacshoz*

Arany János: *A tudós macskája, A fülemile*

Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél – Kilencedik fejezet, melyben a bolgár kalauzzal cseveg bolgárul, s a bábeli nyelvzavar édes rémületét élvezi* (úryvok)

Örkény István: *Egypercesek – Egy meghasonlott tulipán, Hogylétemről*

Rideg Sándor: *Indul a bakterház* (úryvok)

Tamási Áron: *Ábel a rengetegben* (úryvok)

Grendel Lajos: *Nálunk, New Hontban* (úryvok)

Zs. Nagy Lajos: *Egy bűvész története*

Darvasi László: *Trapiti – Kovács Lajos, a gonosz feltaláló* (úryvok)

Zmysel života a viera

Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*

Kosztolányi Dezső: *Akarsz-e játszani, Mostan színes tintákról álmodom*

Tóth Árpád: *Meddő órán*

Balassi Bálint: *Adj már csendességet*

Ady Endre: *Hiszek hitetlenül Istenben, Az Úr érkezése*

József Attila: *Tiszta szívvel, Születésnapomra* – Varró Dániel: *A Bús, Piros Vödör dala*

Radnóti Miklós: *Razglednicák* (úryvky)

Szabó Lőrinc: *Tücsökzene* (úryvky)

Weöres Sándor: *Valse triste*

Nemecký jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry (komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia). V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Práca s textom poskytuje možnosť sa jazyk učiť v kontexte a v rôznych situáciách. Súčasťou jednotlivých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu písaných a ústnych textov a na komunikáciu. V každom cykle a komponente je priestor na sprostredkovanie kultúry a histórie nemeckej národnostnej menšiny na Slovensku.

Vzdelávacie štandardy nemeckého jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je rozvíjanie schopnosti komunikácie v nemeckom jazyku, vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské, pisateľské a komunikačné návyky žiaka. Dôraz sa kladie na komunikačnú interakciu a na osvojenie si elementárneho čítania a čítania s porozumením.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- Viest jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
- Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
- Počúvať a čítať veku primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné informácie.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti o slovnej zásobe a vetných štruktúrach.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom: správne používať tykanie a vykvanie,
- pozdraviť, predstaviť a primerane osloviť komunikačného partnera,

- predstaviť seba, kamarátov, príslušníkov rodiny,
- poďakovať a primerane sa ospravedlniť adresátovi,
- viesť krátky, jednoduchý dialóg, klásť jednoduché otázky a odpovedať na ne,
- pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky,
- požiadať o informáciu a na požiadanie poskytnúť informáciu, týkajúcu sa tém z jeho bezprostredného okolia,
- sformulovať otázku, prosbu, prianie, súhlas, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie,
- predniesť blahoželanie, vinš ku kalendárnej príležitosti,
- vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie a správne používanie **pozdravov, oslovenia**,
- rozlišovanie **tykania a vykania** podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi,
- formulovanie ústneho **poďakovania a ospravedlnenia**,
- primerané vyjadrenie potreby, pocitu.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie **prosby, priania, súhlasu, nesúhlasu**,
- formulovanie **zistovacích a doplňovacích otázok** a odpovedí v kontexte tém dialógu,
- **predstavenie** seba, kamarátov, príslušníkov rodiny a komunikačného partnera,
- poskytovanie **pokynov**,
- požadovanie/poskytovanie **informácií**, ktoré sa týkajú tém z bezprostredného okolia (napr. moja škola, obec a jej blízke okolie).

Dialóg

- nácvik jednoduchého **dialógu** v dvojici: **kladenie otázok** a formulovanie **odpovedí**, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- realizovanie detskej hry so slovným/dialogickým prejavom,
- priamy dialóg a sprostredkovaný dialóg na deťom blízke témy (telefonický alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie),
- dialóg v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh,
- aktívne **počúvanie** partnera v dialógu a primerané reagovanie na jeho repliky.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom tém dialógu,
- používanie vhodných ustálených **slovných spojení** a **viet** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- formulovanie **zistovacej** (Ja/Nein Fragen) a **doplňujúcej otázky** (W-Fragen),

- vyjadrenie **prosby, rozkazu**,
- rozlišovanie **melódie a intonácie viet** podľa komunikačného zámeru,
- využívanie vhodných **pohybových aktivít, mimiky, gestikulácie a artikulácie** počas dialógov, využívanie **rolových hier, detských riekaniiek, hádaniiek a piesní**,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti a intonácie viet** (napríklad výslovnosť dvojhĺások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť),
- osvojenie si a používanie komunikačných a metakomunikačných prostriedkov v rôznych komunikačných situáciách: napr. **artikulácia, slovný a vetný prízvuk, mimika a gestá**.

Tematické okruhy na komunikáciu

Žiak komunikuje so svojim komunikačným partnerom o témach obsahujúcich slovnú zásobu týkajúcu sa jeho osobných údajov a záujmov, emócií a potrieb v rámci každodenných situácií, napr. ja, moja rodina a priatelia, môj domov, domáce zvieratá, škola, výlety a zážitky, voľný čas a záľuby, príroda okolo nás – význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, svet okolo nás, zdravie a šport, tradície a kultúra.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- formulovať jednoduché informácie a pokyny,
- predniesť detskú riekanku, vinš, hádanku, miestnu ľudovú pieseň, detskú pieseň,
- vyrozprávať krátky príbeh na základe vlastnej skúsenosti/zážitku alebo krátkeho prečítaného/počutého textu,
- počúvať hovorené prejavy iných a reagovať k jeho obsahu,
- jednoducho opísať pozorovaný objekt, pozorovanú činnosť, svoje konanie,
- pripraviť krátku prezentáciu na známe témy,
- prezentovať výsledky vlastného učenia sa (napríklad svojpomocne vyrobené plagáty, krátke projekty),
- uplatňovať pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky,
- s pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti v ústnom vyjadrení.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber **témy** hovoreného prejavu/prezentácie s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie **klúčovej** slovnéj zásoby a kľúčových informácií na rozvíjanie témy,
- vytvorenie **osnovy** textu, využívanie pri prezentácii vizuálne pomôcky,

- **členenie** textu, využitie obrázkovej alebo slovnej osnovy,
- uplatnenie **časovej následnosti** a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: **informovať, rozprávať, opísať**,
- **artikulačné a výslovnostné cvičenia**, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie mimiky a gest,
- **prednes** hovoreného prejavu alebo prezentácie v prostredí triedy alebo školy.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- **pozorné počúvanie** hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich,
- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- vyslovovanie domnienok/predpokladov,
- kladenie **otázok** k obsahu počúvaného prejavu a formulovanie odpovedí.

Žánre hovoreného textu

- jednoduchý **informačný text**: krátke odkazy, výzvy, oznamy,
- jednoduché **rozprávanie**: prežitá skúsenosť, reálny alebo vymyslený krátky príbeh,
- jednoduchý **opisný text**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu, hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet, blízka osoba),
- jednoduchý **príležitostný prejav**: ústne blahoželanie napr. k narodeninám, pozvanie, privítanie, priania (Vianoce, Nový rok, Veľká noc).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v **ucelených vetách** a **jednoduchých súvetiach**,
- používanie viet/**ustálených slovných spojení** s rôznymi komunikačnými zámermi: oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), želanie, súhlas, nesúhlas,
- **vyjadrovanie vzťahu** k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém,
- uplatňovanie **jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte**: významové okruhy slov, slovo-творne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom, nadradené a podradené slová,
- uplatňovanie **vhodnej vetnej melódie**, významovej **pauzy a tempa prejavu** podľa obsahu a komunikačného zámeru textu,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti**,
- porovnávanie spisovnej výslovnosti v Nemecku, v Rakúsku a výslovnosti v miestnom nárečí.

Tematické okruhy na tvorbu hovorených textov

Žiak produkuje hovorený prejav, obsahujúci slovnú zásobu týkajúcu sa jeho osobných údajov, emócií a potrieb v rámci každodenných situácií a tém z oblastí jeho záujmov, napr.: ja, moja rodina a priatelia, môj domov, moja obec, domáce zvieratá, moja škola, výlety a zážitky, voľný čas a záľuby, príroda okolo nás – význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, svet okolo nás, zdravie a šport, tradície a kultúra.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- napísať všetky tlačené a písané písmená nemeckej abecedy automatizovane a čitateľne,
- správne odpísať slová, krátke vety,
- zhromažďovať základné informácie k téme textu,
- napísať/tvoriť krátke súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na tému blízku ich životnej a jazykovej skúsenosti,
- vyjadriť písaním svoje pocity a predstavy,
- napísať jednoduchý informačný text,
- napísať krátke príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,
- krátko a jednoducho opísať pozorovaný objekt a pozorovanú činnosť,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu,
- používať základné pravidlá nemeckého pravopisu v písomnom prejave.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- prípravné (predpisateľské) cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- fonematická analýza a diferenciácia, prevod hlásky na písmeno,
- písanie **malých a veľkých, tlačných a písaných písmen** nemeckej abecedy,
- písanie/odpisovanie **slabík, slov, slovných spojení, viet, textu**,
- prepis tlačného textu,
- jednoduché písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia textu

- výber **témy** písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: **informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie**,
- zhromažďovanie myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu,
- tvorenie **konceptu** textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,
- logické usporiadanie informácií v popisnom texte,

- uplatnenie **časovej následnosti** a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte,
- **prezentovanie** vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- **informačný text: oznam, krátka správa, email, sms** – vyjadrenie kľúčových informácií,
- jednoduchý nesúvislý text: zoznam činností alebo vecí a **obrázkovo-písaný text: pozvánka, pozdrav, blahoželenie, plagát, projektové práce**,
- jednoduché a krátke písomné **rozprávanie o prežitej udalosti, zážitku**, vymysleného príbehu,
- jednoduchý krátky **opisný text**: postupnosť dejov pri opise jednoduchého pracovného postupu, hlavné znaky opisovaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- **tvorivé písanie**: jednoduché techniky.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v **oznamovacích vetách a jednoduchých súvetiach** s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka**,
- **rozlišovanie všeobecných a vlastných podstatných mien: základné významové skupiny vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy)**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové tematické okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom: **synonymá, antonymá, zložené slová**, nadradené a podradené slová,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenovaným javom prostredníctvom **emocionálnych slov** alebo **jednoduchých frazém**,
- úvod do poznávania slovných druhov: prvotná predstava o význame a využití slovných druhov v texte,
- časovanie a tvary slovesa v jednotlivých osobách, rozlišovanie tvarov slovesa v texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- *fonematický pravopis*: **samohlásky** (ä, ü, ö), **dvojhásky** (au, eu, ie, ei) a **spoluhlásky** (chs, tsch, ck, h, r, l, ss, ß, z, pf, th) ako východisko uplatňovania fonematického pravopisu,
- *sémantický pravopis*: **písanie veľkého písmena** pri podstatných menách a na začiatku vety,
- *interpunkčný pravopis*: **interpunkčné znamienka** na konci vety; použitie spojovníka pri delení slov na konci riadka; základné pravidlá písania **čiarky** v jednoduchej vete (napr. vo viacnásobnom vetnom člene).

Tematické okruhy na tvorbu písaných textov

Žiak produkuje písaný prejav, obsahujúci slovnú zásobu týkajúcu sa jeho osobných údajov, emócií a potrieb v rámci každodenných situácií a tém z oblastí jeho záujmov, napr.: ja, moja rodina a priatelia, môj domov, domáce zvieratá, škola, výlety a zážitky, voľný čas a záľuby, príroda okolo nás: Význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, svet okolo nás, zdravie a šport, tradície a kultúra.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- prečítať krátke a jednoduché vecné texty plynulo a správne, nahlas a potichu,
- porozumieť významu obrázkov a ilustrácií pre lepšie pochopenie textu,
- identifikovať základné, explicitné informácie v počúvanom alebo čítanom texte s vizuálnou podporou,
- orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch,
- reprodukovať jednoduchý, krátky text vlastnými slovami a zhrňajú kľúčové informácie,
- sledovať vlastné porozumenia textu,
- rozlíšiť medzi informáciou, rozprávaním a opisom,
- používať pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- fonemické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky),
- poznávanie malých a veľkých písmen, upevňovanie korešpondencie **hlásky a písmena**,
- syntéza hlások a písmen do slabík a slov,
- nácvik čítania **slabík, slov, slovných spojení, viet a krátkych vecných textov** (primeranejšie a postupne sa zvyšujúcej náročnosti),
- oprava vlastných chýb pri čítaní,
- uplatňovanie správnej **výslovnosti**, významovej **pauzy, melódie a tempa reči** pri hlasnom čítaní.

Porozumenie textu

- vytváranie hypotéz/predstáv a očakávania o **obsahu textu** na základe ilustrácie, obrazového materiálu, **nadpisu**, formy textu (súvislý text, odseky, tabuľková forma) s oporou o doterajšie znalosti žiaka,
- identifikovanie **kľúčových slov** vo vecnom texte,
- porozumenie doslovného (explicitného) významu textu a jeho reprodukcia,
- triedenie dôležitých a nepodstatných informácií,
- stručné zhrnutie získaných informácií.

Žánre jednoduchého vecného textu

- informačný a jednoduchý nesúvislý text: **reklama, oznam, správa, zoznam, rozvrh, jednoduchý plán, tabuľka**,
- **vyhľadávanie kľúčových informácií** (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo),
- porozumenie postupnosti dejov v **opise** jednoduchého pracovného postupu,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu,
- porozumenie jednoduchým obrazovo-písaným alebo obrazovo-hovoreným textom: **piktogramy, obrazové encyklopédie, edukačné videá**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- **vyvodzovanie významov neznámych slov** z krátkeho vecného textu na základe obrazovej podpory lebo z kontextu,
- vyvodzovanie významov slov z textu: **viacvýznamové slová, synonymá, antonymá**, nadradené a podradené slová, **emocionálne slová**, frazeologické prirovnania a iné jednoduché frazémy,
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu,
- identifikovanie a reprodukovanie **základných informácií** vo vecnom texte.

Tematické okruhy na čítanie a tvorbu vecných textov

Tematické okruhy tvoria obsahový základ na tvorbu textov, a tým ponúkajú kontext pre praktické používanie nemeckého jazyka. Žiaci čítajú vecné texty, primerané veku a jazykovej úrovni, obsahujúce aj odbornú slovnú zásobu. napríklad o zdraví, prírode, ohrození a ochrane životného prostredia, rodine, sviatkoch, tradíciách, rozmanitých kultúrach, cestovaní – o vlasti, krajinách, obľúbenom mieste, nemecky hovoriacich krajinách.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať správne, plynulo a v primeranom tempe krátke texty umeleckej literatúry (beletrie) primeranej veku a náročnosti,
- porozumieť obsahu krátkych literárnych textov: na kontrolu porozumenia alebo na zapamätanie si deja využívať aj obrázky a ilustrácie,
- identifikovať v texte to, čo ich zaujalo (myšlienky, slová, ilustrácie),
- dokončiť začatú rozprávku, príbeh formou rozprávania, dramatizácie a ilustrácie,
- vyjadriť svoje emocionálne a estetické zážitky z počúvaného a z čítaného detského literárneho textu a z ilustrácií,
- vyrozprávať svoje zážitky z divadelného, filmového a rozhlasového predstavenia,

- predniesť krátky literárny text primeraný veku,
- dramatisovať vhodné literárne texty,
- pomenovať základné žánre literatúry pre deti (napr. riekanka, báseň, rozprávka) a základné komponenty umeleckého textu (napr. postava, dej, verš, rým),
- rozlíšiť poéziu od prózy, fakty od fantázie, hlavnú postavu od vedľajšej, ľudovú rozprávku od autorskej,
- identifikovať charakteristické znaky rozprávok (napr. typický začiatok a koniec, magické čísla, nadprirodzené bytosti).

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- zdokonaľovanie sa v porozumení čítaného textu,
- rozoznávanie **písmen** nemeckej abecedy (písané aj tlačené), **slov a viet** v počúvanom aj čítanom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú a tvoria celok – **text**,
- vyhľadávanie **klúčových slov** a viet v počúvanom aj čítanom texte,
- formovanie hypotéz z počutého alebo prečítaného textu,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (**nadpis, strofa, odsek**), **odlíšenie textu od ilustrácie, poézie od prózy**,
- rozlíšenie autorskej reči od reči postáv,
- **odhadovanie významu neznámych slov**, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu,
- **čítanie** krátkych textov v **primeranom tempe** s porozumením,
- uplatňovanie správnej **výslovnosti, významovej pauzy, vhodnej melódie a tempa reči** pri hlasnom čítaní,
- využívanie **obrázkov a ilustrácií** na kontrolu porozumenia alebo na zapamätanie si deja,
- doplnenie ilustrácií do jednoduchého príbehu, čítanie **ilustrácie**,
- rozpoznanie a identifikácia **literárnych postáv**, ich charakteru, vlastností, opis prostredia, situácie, a to s pomocou ilustrácie aj bez nej,
- orientovanie sa v **deji** literárneho textu,
- určenie **hlavnej myšlienky** deja textu,
- formovanie empatie, súcitu, na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- vyjadrenie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- sprostredkovanie **umeleckého zážitku** cez rôzne formy spracovania textu (divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel),
- **vyhľadávanie informácií**, ktoré sú uvedené v texte priamo podľa otázky,
- krátke **reprodukovanie obsahu** čítaného alebo počúvaného textu s otázkami a pomocou učiteľa,

- stvárnenie obsahu textu **metódami tvorivej dramatiky** (krátke dialógy, pantomíma, krátke divadelné scény),
- čítanie rôznych literárnych textov so **správnou intonáciou** na zlepšenie čitateľskej skúsenosti a na rozšírenie čitateľských zručností,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému textu, k literárnym hrdinom, zobrazenej téme.

Samostatný čitateľ

- orientácia v zdrojoch na čítanie, rozširovanie čitateľského teritória, **vlastný**, spontánný a cieľový **výber diel, textov, mediálnych obsahov**,
- zdokonaľovanie sa v **technike čítania**,
- spoznávanie dostupných knižníc a ich využívanie (triedna/školská/mestská/obecná),
- budovanie **čitateľského portfólia**, vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch, a to s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- prednes (aj vlastných) textov, naspamäť alebo podľa predlohy (v rámci triedy, školy, recitačnej alebo literárnej súťaže) napr. detské básničky, krátke príbehy.

Tematické okruhy a žánre

Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby a koníčky, zdravie, dobro, zlo, pravda a lož, hra, príroda okolo nás – význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, svet zvierat, pomoc iným, Slovensko, Nemecko, zvyky, tradície a kultúra.

Čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov nemeckej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: riekanka, obrázkový príbeh, komiks, krátky príbeh, jednoduchá rozprávka, poézia a próza, bájka, riekanka, hádanka, pieseň, báseň.

Vzdelávacie štandardy nemeckého jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjanie gramotnosti v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na rozvíjanie hovorenej produkcie, na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s procesom čítania a písania. Dôraz sa kladie aj na čítanie krátkych literárnych a vecných textov s porozumením.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Viest' dialóg v súkromnom a vo verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
- Vyjadriť sa zrozumiteľným spôsobom k známym témam.
- Pripraviť a predniesť krátky hovorený prejav.

- Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.
- Identifikovať v texte explicitné informácie, vyvodiť základné informácie.
- Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Počúvať a čítať krátke primerané literárne texty.
- Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť otázky a primerane formulovať odpovede,
- viesť dialóg so spolužiakmi na známe témy a reagovať na repliky komunikačného partnera používaním nacvičených slov a viet pre danú situáciu,
- vyjadriť a zdôvodniť vlastný názor na bežné alebo aktuálne témy a podoprieť ho argumentmi,
- rešpektovať názor komunikačného partnera, vyjadriť pochvalu, ocenenie, súhlas, námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom,
- používať telefonickú, internetovú komunikáciu alebo iný situačne vhodný komunikačný kanál na komunikáciu (pod dohľadom učiteľa),
- používať základné žánre korešpondencie,
- iniciovať komunikáciu v skupine rovesníkov a rozvíjať ju,
- rešpektovať viacjazyčné prostredie a podporovať žiakov s iným materinským jazykom.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- dodržiavanie pravidiel úspešnej komunikácie, **ohľaduplnosť, akceptovanie názoru komunikačného partnera**, akceptovanie spätnej väzby (napr. pri spoločnom učení, pri riešení konfliktov),
- využívanie adekvátnych neverbálnych prostriedkov,

- porovnávanie **komunikačných zvyklostí v nemeckom jazyku** a inom jazyku,
- získavanie informácií o iných jazykoch, najmä o inom materinskom jazyku spolužiakov, vedenie dialógov o **viacjazyčnosti**,
- hľadanie podobností v nemeckom a inom jazyku.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- nácvik **dialógu** na aktuálnu, zaujímavú a veku primeranú tému v rôznych komunikačných situáciách, rozlišovanie dialógu v súkromnom a verejnom prostredí, (**tykanie, vykanie**),
- **stavba dialógu: nadviazanie kontaktu (oslovenie, pozdrav), obsah dialógu** – striedanie replík, vecné a jazykovo primerané reagovanie na repliky, **ukončenie** kontaktu,
- pravidlá vedenia dialógu: **aktívne počúvanie** a neprerušovanie komunikačného partnera, vecne a jazykovo primerané **reagovanie** na jeho **repliky**, povzbudenie, pochválenie a ocenenie komunikačného partnera, uplatňovanie pravidiel zdvorilosti,
- riešenie jednoduchých **bežných situácií** (napr. nakupovanie, stravovanie...),
- rozlišovanie priameho a sprostredkovaného dialógu (telefonického alebo prostredníctvom internetovej/mobilnej aplikácie) v súkromnom a vo verejnom prostredí,
- pochopenie a vyhýbanie sa rizikám komunikačnej interakcie vo verejnom a v internetovom prostredí.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom **aktuálnych tém** dialógu a riešenia vecných problémov,
- **oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie vety v budúcom, prítomnom a minulom čase a s modálnym slovesom a jednoduché súvetia** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- používanie **členov**: určitý a neurčitý člen podstatných mien v nominatívne, datíve a v akuzatívne,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel,
- uplatňovanie správnej **výslovnosti, melódie viet** a **dôrazu** niektorých replík (slovný a vetný prízvuk) pri vedení dialógu, správna **výslovnosť**,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel pri internetovej komunikácii, vhodné využívanie pohybových a neverbálnych prostriedkov v dialógu (**zrakový kontakt, mika, gestikulácia...**), využívanie **didaktických a scénických hier** na nácvik dialógov a rôznych aktivít na nácvik slovnej zásoby, gramatických štruktúr a plynulosti reči.

Tematické okruhy na komunikáciu

Žiak komunikuje so svojím komunikačným partnerom o témach obsahujúcich slovnú zásobu týkajúcu sa jeho osoby, záujmov, emócií, potrieb a skúseností v rámci každodenných situácií: ja (napr. ľudské telo, oblečenie, nakupovanie), priatelia, rodina, škola, voľný čas a záľuby, výživa a zdravie/choroby, šport, príroda okolo nás, ohrozenie a ochrana životného prostredia, svet okolo nás: môj domov, moji predkovia a ich tradície, môj región, kultúrne dedičstvo, zvyky a tradície, krajiny, mestá a miesta, Nemecko, Rakúsko a Slovensko.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať potrebné informácie na prípravu textu,
- vytvoriť myšlienково ucelené hovorené texty,
- reprodukovať krátky počutý alebo prečítaný text,
- vyrozprávať krátky súvislý naratívny príbeh,
- vylepšiť svoj hovorený prejav pomocou otázok alebo jednoduchých vizuálnych prostriedkov,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu,
- sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať pozorované objekty (veci, osoby, zvieratá),
- predniesť krátku prezentáciu, krátky referát,
- vyjadriť svoj názor na bežné alebo aktuálne témy a zdôvodniť ho,
- uplatňovať v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové jazykové prostriedky, neverbálne komunikačné prostriedky a vhodnú moduláciu hlasu,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu,
- aktívne počúvať hovorené prejavy iných, klásť otázky k obsahu textu.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- samostatný výber **témy** hovoreného prejavu a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru,
- vyhľadávanie/brainstorming **informácií zo spoľahlivých zdrojov**, potrebných na rozvíjanie témy,
- usporiadanie informácií a samostatné vytvorenie **osnovy** textu,
- súvislé a myšlienково ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho komunikačného zámeru: informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, emocionálne pôsobiť,
- kontrolovanie gramatiky, pravopisu a štylistická úprava textu,
- **výslovnostné cvičenia**, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie pohybových prostriedkov,
- **prednes** hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- upresnenie hovoreného prejavu pomocou kontrolných **otázok** k obsahu, osnove a použitým komunikačným prostriedkom,
- formulovanie a zdôvodnenie odpovedí na položené otázky,

- využitie jednoduchých grafických nástrojov na vylepšenie štruktúry textu (napr. plagát, projekt),
- **aktívne počúvanie** hovoreného prejavu iných osôb a kladenie otázok k obsahu textu,
- vyjadrenie **názoru** na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov.

Žánre a druhy hovoreného textu

- **informačné texty** určené pre verejné (školské) prostredie: oznámenie, správa, pozvanie (na školské/záujmové podujatie), referát, prezentácia k známej téme,
- **rozprávanie prežitej skúsenosti**, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh,
- jednoduchý **opis osoby, predmetu, pracovného postupu, živočícha, rastliny alebo prostredia** na základe priameho pozorovania alebo obrazovej predlohy,
- krátky jednoduchý **prejav** s informačnou funkciou (napr. sprevádzanie návštevy po škole, obci).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a komunikačného zámeru textu (oslovenia, emocionálne slová a frazémy, primerané odborné a abstraktné slová),
- používanie **hlavnej a vedľajšej vety** pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom,
- používanie adekvátnych **jazykových prostriedkov** (napr. synonymá, antonymá),
- zdokonaľovanie zvukovej jazykovej stránky hovoreného prejavu,
- uplatňovanie spisovnej **výslovnosti** v nemeckom jazyku,
- porovnávanie a odlišovanie spisovnej a nárečovej výslovnosti, spisovných a nárečových tvarov (so zameraním na nárečový región, v ktorom žiaci žijú), ako aj **rozdielných výrazov** a pojmov medzi nemčinou v Nemecku, Rakúsku a vo Švajčiarsku.

Tematické okruhy na tvorbu hovorených textov

Tematické okruhy tvoria obsahový základ na tvorbu textov, a tým ponúkajú kontext pre praktické používanie nemeckého jazyka. Žiaci produkujú hovorený prejav obsahujúci slovnú zásobu týkajúcu sa nielen jeho osoby a zážitkov, ale aj zážitkov iných osôb a každodenných situácií z ich bezprostredného prostredia, napríklad: plánovanie voľnočasových aktivít, školské výlety, prázdniny a dovolenka, vyučovanie, nakupovanie (ceny, váhy, miery) potraviny a jedlá, v reštaurácii, u lekára, v nemocnici, o zvykoch a zvyklostiach v nemecky hovoriacich krajinách a na Slovensku, v prostredí nemeckej národnostnej menšiny, o sviatkoch a živom kultúrnom dedičstve, dialektoch nemčiny na Slovensku, o sviatkoch.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať potrebné informácie na prípravu písaného textu a využiť pri jeho tvorbe osnovu, členiť vlastný písaný text na základné kompozičné celky,
- použiť vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru,
- tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zvolenú tému,
- napísať krátky príbeh/naratívny text podľa obrázkov, témy, názvu alebo osobný zážitok,
- vyjadriť písaním svoje pocity a fantáziu,
- vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať pozorované objekty,
- sformulovať písomne argumenty na podporu svojho postoja k téme,
- používať pri tvorení písaného textu primerané znalosti slovnej zásoby, lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr,
- upraviť obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá,
- využiť písanie pri učení sa,
- písať si poznámky,
- viesť portfólio s vlastnými textami.

Obsahový štandard

Proces tvorenia a revidovania textu

- výber **témy** podľa **komunikačného/autorského zámeru** a potenciálneho adresáta,
- získavanie **informácií** z rôznych dôveryhodných informačných zdrojov,
- stručné písomné zhrnutie odborných informácií,
- výber vhodného **slohového postupu** na vyjadrenie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme,
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej **osnovy**,
- **tvorenie** konceptu a **upravovanie** obsahu, členenia (**úvod, jadro, záver**) a jazyka textu,
- pravopisná **korektúra** textu v rozsahu osvojených pravopisných zručností,
- **grafická úprava** textu (aj pomocou základných možností textového editora),
- **prezentovanie** vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- **plánovanie** vhodného postupu pri tvorbe textu,
- sledovanie priebehu tvorenia textu a vlastné posúdenie úspešnosti písania,
- použitie základných **stratégií** na vylepšenie písaného textu.

Žánre a druhy písaného textu

- **informačné texty** určené pre verejné (školské) prostredie: oznam, správa; písaná alebo elektronická pozvánka na školské/záujmové podujatie,
- blog: písanie **naratívnych textov** (reálneho alebo vymysleného príbehu – vyjadrenie zámernosti konania postáv, začlenenie opisných častí do príbehu),
- návod na použitie: vytvorenie **jednoduchého opisu pracovného postupu** s využitím podporného obrazového materiálu,
- **osobný list, e-mail, plagát, opis, inzerát, recept.**

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom **súvetí**,
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte: **spojky** (und, aber, weil...), **častice**, synonymické opakovanie, slovtvorne súvisiace slová (napr. Zusammengesetzte Wörter, tvorba slov predponami a príponami),
- používanie préterita **pravidelných aj nepravidelných slovies** v písaných textoch,
- používanie **podstatných mien** v jednotnom a v množnom čísle,
- používanie nominatívu jednotného a množného čísla pri **prídavných menách** po určitom, neurčitom a nulovom člene,
- používanie **čísloviek** v texte,
- používanie vhodnej **slovnej zásoby** a lexikálnych vzťahov podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie primeraných grafických prostriedkov v písanom a elektronickom texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- uplatňovanie **pravopisných pravidiel** (nemecký pravopis) pri tvorbe textov,
- tvorba **zložených slov** (Apfel-saft), **slov s odlučiteľnými predponami** (napr. mit-, ab-, weg,),
- písanie **čiarky** v hlavnej a vedľajšej vete, písanie interpunkčných znamienok v priamej reči.

Tematické okruhy na tvorbu písaných textov

Tematické okruhy tvoria obsahový základ na tvorbu textov, a tým ponúkajú kontext pre praktické používanie nemeckého jazyka. Žiak píše texty primerané veku a jazykovej úrovni, obsahujúce slovnú zásobu týkajúcu sa jeho osoby, zážitkov, zážitkov iných osôb, o každodenných situáciách z ich bezprostredného prostredia, napríklad: o rodine, svojej izbe/bytu/dome, oblečení, obľúbenom mieste, priateľoch (opis osôb), škole, spolužiakoch, školských výletoch, prázdninách, voľnočasovej aktivite, záľubách, móde, sviatkoch a zvykoch, svojej krajine a o nemecky hovoriacich krajinách.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať a samostatne čítať krátke primerane náročné vecné texty,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodiť implicitné informácie z čítaného textu,
- vyvodiť informácie z nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textov,
- zhrnúť a reprodukovať získané informácie,
- prepájať získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadriť svoj názor na čítané/počúvané texty a zdôvodniť ho,
- posúdiť mieru vlastného porozumenia a používať základné stratégie na zlepšenie porozumenia textu,
- využiť získané informácie pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách,
- identifikovať charakteristické znaky rôznych typov textov a odlíšiť texty podľa komunikačného zámeru,
- použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, lexikálnych vzťahov a vetných a súvetných štruktúr.

Obsahový štandard

Porozumenie textu

- aktívne počúvanie, samostatné čítanie a porozumenie primeraným opisným, informatívnym, a digitálnym vecným textom v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- **pochopenie** významu niektorých neznámych slov z kontextu prečítaného textu,
- identifikovanie nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí,
- porozumenie doslovným (explicitným) informáciám v texte pomocou úloh: vymenovanie faktov, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie a zhrnutie **klúčových informácií** a poznatkov,
- rozpoznanie **štruktúry textu**: úlohy na porozumenie nadväznosti viet a odsekov v texte, členenie textu na časti pomocou osnovy,
- rozpoznanie základných **znakov vecného textu**: presnosť, stručnosť a prehľadnosť,
- využitie osnovy pri reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte,
- reprodukovanie **obsahu textu**, tvorenie vlastných otázok k textu, rozhovor o texte
- samostatné používanie jednoduchých postupov a **stratégií učenia sa** z textu.

Žánre a druhy vecného textu

- informačný žáner: **odborná informácia, mediálna správa,**

- nesúvislý informačný žáner: **jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram,**
- náučné/populárno-náučné texty: **encyklopédie, časopisy,**
- jednoduchý opisný žáner: **opis pracovného postupu, opis pozorovaného objektu (predmet, živočích, osoba),**
- primerané digitálne texty s odbornou funkciou: **digitálne encyklopédie, webové stránky, prezentácie, inštruktážne, náučné videá,**
- primerané **reklamné texty.**

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- úloha **hlavnej vety** pri porozumení textu,
- úloha **vedľajšej vety** pri porozumení textu,
- základné poznávanie významu a funkcie jednotlivých **slovných druhov** v texte,
- rozlišovanie **tvarov podstatných mien, prídavných mien, čísloviek a zámen,**
- rozlišovanie **pádových otázok,**
- rozlišovanie **slovesného času** (préteritum, perfektum, prítomný a budúci čas) v texte,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: abstraktné slová (názvy vlastností a názvy dejov), **odborné slová,** viacvýznamové slová, ustálené slovné spojenia s priamym významom,
- identifikovanie **odvodených slov** napr. predponou alebo príponou,
- identifikovanie **slov zložením** napr. podstatné meno + podstatné meno, prídavné meno + prídavné meno, podstatné meno + prídavné meno.

Tematické okruhy na tvorbu vecných textov:

Tematické okruhy tvoria obsahový základ na tvorbu textov, a tým ponúkajú kontext pre praktické používanie nemeckého jazyka. Žiaci čítajú vecné texty primerané veku a jazykovej úrovni, obsahujúce aj odbornú slovnú zásobu. napríklad: o prírode, vesmíre, ohrození a ochrane životného prostredia, mojej rodine, sviatkoch, zvykoch a tradíciách, oslavách sviatkov v mojej rodine a obci, rozmanitých kultúrach, kultúrnom dedičstve a o prejavoch rôznych spoločenských. Zdôvodnenie: akcent na budovanie vzťahu s rodinou a miestnou komunitou, presun od akcentu na odlišnosti k pojmu dedičstvo vo všeobecnosti, o cestovaní, krajinách, móde, obľúbenom mieste, svojej krajine a o nemecky hovoriacich krajinách.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať nahlas aj potichu a s porozumením tlačený aj písaný text primeranej náročnosti,
- porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu,

- pomenovať, ako na nich text a čítanie pôsobia, opísať zážitok,
- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- predniesť text s výraznou intonáciou a s citovým prežitím v rámci svojich schopností,
- dramatizovať vybrané texty alebo časti textov aj s pomocou rekvizít,
- vytvoriť otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- vybrať si diela, texty, mediálne obsahy atď. samostatne alebo aj s pomocou a zdôvodniť svoj výber,
- odlíšiť diela z poézie, prózy a drámy, na základe štruktúrnych prvkov textu/charakteristických znakov rozoznať jednotlivé žánre (napr. epické: ľudová rozprávka, autorská rozprávka, súčasná literatúra pre mládež (mládežnícky román), príbeh; lyrické: báseň, pieseň).

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- predvídanie pokračovania deja z počutého alebo prečítaného textu,
- orientácia v primerane náročných literárnych textoch, **vyhľadávanie konkrétnych informácií**, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu, stručné zhrnutie informácií,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení,
- samostatné **prerozprávanie** obsahu čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie deja s jednou dejovou líniou s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej,
- **formulovanie vlastných myšlienok a záverov** z prečítaného vlastnými slovami,
- porozumenie **literárnym pojmom**, umeleckému zobrazeniu skutočnosti, obrazným a symbolickým významom slov,
- porovnávanie informácií, motívov, udalostí z rôznych druhov umeleckých textov navzájom, porovnávanie rôznych typov spracovania príbehu (dramatická, rozhlasová, filmová podoba).

Čítanie pre zážitok

- **čítanie** diel, textov, mediálnych obsahov atď., ktoré žiakovi prinášajú **radosť a potešenie** (knihy rôznych žánrov s ilustráciami),
- čitateľské preferencie, ktoré sa viažu na odporúčanie rovesníkov aj dospelých,
- **opakované čítanie** obľúbených textov, výber tém a žánrov podľa záujmov,
- sebapoznávanie, porovnávanie vlastných čitateľských aktivít a skúseností z čítania s rovesníkmi, hľadanie zhôd a rozdielov,
- vyjadrovanie postoja a zdieľanie **vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov** z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,

- pátranie po rozprávkach, príbehoch, povestiach a mýtoch k **histórii obce alebo regiónu**, skúmanie, zaznamenávanie, porovnávanie, prezentovanie,
- stvárnenie obsahu textu metódami **tvorivej dramatiky**, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu,
- sprostredkovanie **umeleckého zážitku** cez rôzne formy spracovania textu – divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel,
- uvedomovanie si autorstva a kontextu vzniku literárnych diel.

Samostatný čitateľ

- vlastný **samostatný** a cielený **výber** diel, textov, mediálnych obsahov atď. na čítanie,
- samostatné budovanie **čitateľského portfólia**, vedenie podrobnejších záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch,
- čítanie a **reflexia** čítania textov rôznych žánrov, stanovenie individuálnych čitateľských cieľov a výziev v čítaní, formovanie jednoduchých rituálov,
- uvažovanie o **zobrazení postáv, faktov, dejov v texte** v kontexte doby a kultúry, vyjadrovanie názoru, pokusy o hodnotenie,
- aktívne vyhľadávanie knihy a využívanie aj iných dostupných druhov knižníc (okrem triednej knižnice aj školskú alebo mestskú/obecnú).

Žánre

Čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov nemeckej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 2. cyklu sa obohacuje o scenár, jednoduchú divadelnú a rozhlasovú hru, poviedku, detský román.

Vzdelávacie štandardy nemeckého jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie sociálne a kultúrne významných gramotnostných schopností žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopností riešiť problémy. Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú seba reguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.

- Pripraviť a prezentovať primerané hovorené a obrazovo-hovorené texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný alebo digitálny text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného (najmä odborného) textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií, zdrojov a ich zmysluplné využitie.
- Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
- Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka v rámci vzdelávania a účasti v sociálnom a občianskom živote.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť komunikačnú interakciu podľa prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru,
- rozlíšiť špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch, rešpektujú príslušníkov iných národov a kultúr,
- rozvíjať dialóg vecne a aktívne, kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera,
- uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti,
- vyjadriť názor na aktuálne témy a podporiť ho rôznymi druhmi argumentov,
- diskutovať v skupinách na aktuálne alebo odborné témy, uplatňovať pritom argumentačné zručnosti,
- využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály,

- dodržiavať pravidlá vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie v bezpečnom internetovom prostredí,
- používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie,
- spolupracovať pri riešení problémov v kolektíve, predchádzať konfliktom reguláciou svojho správania.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- rozlišovanie komunikačnej interakcie podľa prostredia, komunikačného partnera a **komunikačného zámeru** so zohľadnením zásad kooperácie a zdvorilosti,
- situačne vhodné používanie jednotlivých variet nemčiny (spisovný jazyk, štandardná varieta, slang, nárečie),
- nacvičovanie **interakcie** v rôznych komunikačných situáciách,
- poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch,
- **viacjazyčné prostredie** na Slovensku, chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín.

Dialogická komunikácia, diskusia a kooperácia

- nacvičovanie kooperácie v **priamom** alebo v **sprostredkovanom dialógu**: komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne,
- **zásady zdvorilosti** (takt, veľkorysosť, uspokojenie, súhlas, skromnosť, sympatia) a ich uplatňovanie v komunikácii,
- pravidlá asertívnej komunikácie, **asertívne techniky** a ich nácvik,
- druhy argumentov, **argumentačných techník** a ich nácvik,
- nácvik **skupinovej diskusie** na aktuálnu alebo odbornú tému,
- participácia v **internetovej diskusii**, zapojenie **do diskusného fóra**,
- **hľadanie konštruktívnych riešení konfliktných situácií**,
- identifikovanie manipulatívnej komunikácie a obranná reakcia na ňu.

Korešpondencia

- formulácia jednoduchej **úradnej žiadosti**,
- nácvik bežnej a úradnej elektronickej korešpondencie prostredníctvom **e-mailu**,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty,
- jazykové a grafické špecifiká krátkych textových správ.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie **tematickej a odbornej slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít,

- **nadväzovanie replík v dialógu**, používanie vhodných nadväzovacích prostriedkov (oslovenia, pripájacie častice, zámenné a iné synonymá),
- využívanie **argumentačnej funkcie** komunikačných prostriedkov (príklady, citáty, frazémy, dôraz, gestá),
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti** v domácich a v cudzích slovách,
- situačne vhodné používanie zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov,
- uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel** v písanej a v elektronickej interakcii.

Tematické okruhy na komunikáciu

Tematické okruhy z 2. cyklu sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť – nespravodlivosť, odlišnosť od iných, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska a vzťah k domovu a rodine, svet divadla, moje životné prostredie, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi sa rozširujú a obohacujú o témy a pohľady, ako napr. moji predkovia, cesta mojich predkov na Slovensko, aktuálne témy, ktoré sa týkajú mojej rodiny, priateľov, môjho bydliska, mojej školy, okolia, dôstojnosti, osobných záujmov – potreby a záujmy iných, písané a nepísané zákony, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spoloňažovanie, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť kultúr, národná kultúra, slovné hry, krása, realita a fantázia, globálne environmentálne problémy a ich riešenia, princípy udržateľného rozvoja, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvárať obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom,
- rozlíšiť žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- zhromažďovať informácie k textu z viacerých zdrojov, overiť dôveryhodnosť zdrojov a získaných informácií,
- usporiadať, hodnotiť, triediť a využívať získané informácie,
- prezentovať získané odborné informácie a objasniť problémy,
- pripraviť a predniesť prejav, využiť aj rôzne druhy argumentov,
- pripraviť a predniesť krátky príležitostný prejav,
- používať vhodné stratégie pri príprave a úprave hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných,
- pri tvorení, úprave a hodnotení prejavu využívať jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- **písomná príprava** hovoreného a obrazovo-hovoreného textu podľa týchto fáz: výber témy, zhromažďovanie materiálu, selekcia a kompozícia, tvorba konceptu, úprava textu,
- príprava **vizuálnej zložky textu** a jej úprava pri obrazovo-hovorenom texte,
- vhodné **stratégie** prípravy a úpravy textu (obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne),
- využívanie knižných a elektronických jazykových slovníkov,
- **nácvik** kultivovaného **prednesu** hovoreného prejavu,
- nácvik kultivovanej **prezentácie** obrazovo-hovoreného textu, funkčné **prepájanie jazykovej a obrazovej zložky**,
- **prezentovanie** vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- **sebareflexia** prezentovaného prejavu,
- aktívne a **kritické počúvanie** hovorených prejavov iných,
- **analyzovanie a hodnotenie** obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky prejavu podľa vopred stanovených kritérií,
- formulovanie argumentov pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu

- príprava **odbornej informácie**, príprava a realizácia **interview** s odborníkom, vytvorenie odbornej prezentácie,
- **presvedčací** (persuazívny) **rečnícky prejav: vyjadrenie názoru** na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- **príležitostný rečnícky prejav**: slávnostný príhovor, moderovanie podujatia.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie **tematickej a odbornej slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie **argumentačnej funkcie** komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá, grafické prostriedky v obrazovo-hovorenom texte (s využitím možností textového editora),
- využívanie **sugestívnej funkcie** komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti** v domácich a cudzích slovách,
- primeraná **modulácia hlasu** a situačne vhodné používanie pohybových a mimojazykových prostriedkov.

Tematické okruhy a žánre na tvorbu hovorených textov

Tematické okruhy z 2. cyklu sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť – nespravodlivosť, odlišnosť od iných, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska a vzťah k domovu a rodine, svet divadla, moje životné prostredie, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi sa rozširujú a obohacujú o témy a pohľady, ako napr. moji predkovia, cesta mojich predkov na Slovensko, aktuálne témy, ktoré sa týkajú mojej rodiny, priateľov, môjho bydliska, mojej školy, okolia, dôstojnosti, osobných záujmov – potreby a záujmy iných, písané – nepísané zákony, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolužijanie, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť kultúr, národná kultúra, slovné hry, krása, realita a fantázia, globálne environmentálne problémy a ich riešeníach + princípy udržateľného rozvoja, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja. Čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov nemeckej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 2. cyklu sa obohacuje o scenár, jednoduchú divadelnú a rozhlasovú hru, poviedku, detský román.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť obsahovo a formálne súdržné písané a obrazovo-písané texty s rôznym komunikačným zámerom,
- zdôvodniť voľbu žánra písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,
- zohľadniť očakávania (potenciálneho) adresáta písaného textu,
- využiť písanie ako prostriedok sebvýjadrenia,
- využiť písanie ako učebnú stratégiu a písaním referujú o nadobudnutom poznaní,
- využiť písanie na vyjadrenie názoru a na argumentáciu,
- zhromaždiť informácie k textu z viacerých informačných zdrojov a overiť ich dôveryhodnosť,
- uplatniť pri písaní pravopisné pravidlá,
- monitorovať priebeh vlastného písania a využívajú rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu,
- pri tvorení a úprave textu využívať znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov,
- používať pri úprave formy textu počítačové textové editory.

Obsahový štandard

Proces tvorenia a revidovania textu

- individuálna voľba **témy** podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho/reálneho adresáta,
- voľba vhodného **slohového postupu** na komunikovanie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- **členenie obsahu** písaného textu s využitím rôznych stratégií (osnova, grafické znázornenie štruktúry textu a pod.),
- **tvorenie konceptu** a jeho upravovanie po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- **pravopisná korektúra** s využitím základných korektorských značiek a jazykových slovníkov,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikáciách a využitie ďalších možností textového editora,
- **prezentovanie vlastného textu** v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- **porozumenie** produkčnej úlohy a stanovenie **cieľa** písania,
- **plánovanie** efektívnych **stratégií** pri tvorení textu, v prípade neefektívnej stratégie úprava zaužívaného postupu pri tvorení,
- monitorovanie priebehu **zhromažďovania a triedenia** vhodného jazykového materiálu,
- koncentrácia pozornosti a sústredená práca vo fáze štylizácie, vedomé potlačanie rušivých a nesúvisiacich podnetov,
- **analýza a hodnotenie textu** a jeho častí vzhľadom na **komunikačný zámer, slohový postup a adresáta**.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- tvorenie a vyplňanie **administratívnych textov**: plagát, úradné formuláre, prihláška, životopis,
- tvorenie **odborných textov**: odborná informácia, zhrnutie, anotácia, plagát, návod na použitie,
- vyjadrenie **subjektívneho názoru** na všeobecne známu tému v úvahovom texte,
- písomné vyjadrenie názoru na **aktuálne témy** s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- vytvorenie zážitkového rozprávacieho textu s premyslenou štruktúrou a zapojením opisných častí,
- sebavyjadrenie prostredníctvom rôznych techník **tvorivého písania** (aj v kombinácii s obrazovou zložkou).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- použitie hlavných a vedľajších viet ako prostriedkov vyjadrovania **časovo-priestorových alebo logických vzťahov v texte**,
- porozumenie a používanie **tematickej a odbornej slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie **argumentačnej funkcie** komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, grafické prostriedky,
- využívanie **sugestívnej funkcie** komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia atď.,
- použitie rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (**konektorov**) v texte: pripájacie častice, lexikálne opakovanie (zámenné a iné synonymá, antonymá, metafora/metonymia, slovotvorné prostriedky, asociácie), morfológické opakovanie (kategória zhody), kontextová elipsa atď.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- automatizácia získaných **pravopisných zručností** pri jednotlivých pravopisných princípoch,
- *etymologický pravopis*: nacvičovanie pravopisu prevzatých a **internacionálnych odborných termínov** (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- *sémantický pravopis*: nacvičovanie pravopisu zložitejších **zemepisných názvov, názvov štátov, ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov** (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- *interpunkčný pravopis*: písanie **čiarky** v hlavnej a vedľajších vetách; pravopis ďalších **interpunkčných znamienok** (bodkočiarka, dvojbodka, pomlčka atď.).

Tematické okruhy na tvorbu písomných textov

Tematické okruhy z 2. cyklu ako napríklad sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť – nespravodlivosť, odlišnosť od iných, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska a vzťah k domovu a rodine, svet divadla, moje životné prostredie, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi sa rozširujú a obohacujú o nové témy a pohľady, ako napr. moji predkovia, cesta mojich predkov na Slovensko, aktuálne témy, ktoré sa týkajú mojej rodiny, priateľov, môjho bydliska, mojej školy, okolia, dôstojnosti, osobných záujmov – potreby a záujmy iných, písané – nepísané zákony, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť kultúr, národná kultúra, slovné hry, krásy, realita a fantázia, globálne environmentálne problémy a ich riešeniach + princípy udržateľného rozvoja, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- počúvať a čítať cieľavedome a samostatne primerane náročné texty s konkrétnym zámerom v rámci vzdelávania, záujmových aktivít alebo zapojenia do spoločenského a občianskeho života, využívať pritom aj mimoučebnicové zdroje,
- orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí (mediálna, administratívna, odborná), rozlišovať ich základné charakteristiky a možnosti využitia,
- získavať a spracúvať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych),
- objasňovať informácie a vyvodené súvislosti z textu, konfrontovať ich s vlastnými znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadrovať svoj názor na čítané/počúvané texty, podporiť ho argumentmi a prezentovať v skupinovej diskusii,
- kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií zdrojov a ich zmysluplné využitie,
- využívať získané informácie pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebayjadrenia,
- uplatňovať rôzne stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, dokážu regulovať vlastné porozumenie textu,
- porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať jazykové prostriedky v texte (syntaktické, lexikálne, slovotvorné, morfológické) a ich úlohu pri porozumení textu, využívať pritom rôzne druhy jazykových slovníkov,
- analyzovať úlohu poprijazykových (grafických, pohybových, zvukových) a mimojazykových prostriedkov pri porozumení čítaného a počúvaného textu,
- pri porozumení textu a pri jeho analýze využívať znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov,
- chápať hodnotu a funkcie jazyka v osobnom a v spoločenskom živote, upevňovať si pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie textu a využitie získaných informácií

- **analytické počúvanie, čítanie a prezeranie** rôznych druhov a žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- porozumenie **súvislým a nesúvislým** textom na úrovni explicitných a implicitných významov;

- učiteľom riadené a samostatné vyvodzovanie **implicitných informácií** z textu prehlbujúce základné porozumenie textu: objasňovanie **súvislostí**, vyjadrenie **názoru**, uvádzanie podporných argumentov, využívanie **predchádzajúcich znalostí** na dosiahnutie logicky prijateľných záverov (induktívne inferencie), logické úsudky z informácií a dôkazov priamo dostupných v texte (deduktívne inferencie),
- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych informačných zdrojov,
- posúdenie **pravdivosti a spoľahlivosti informácií** na základe ich overovania a konfrontovania vo viacerých zdrojoch;
- zdieľanie a **prezentovanie** získaných informácií v **skupinovej diskusii**, **obhajovanie názoru** pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie,
- **využitie spracovaných informácií** z textu **pri riešení** učebných úloh a **problémových situácií**, pri vzdelávaní a sebvýjadrení,
- porozumenie štruktúry textu podľa komunikačného zámeru a použitého slohového postupu.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- orientovanie sa v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch (s dôrazom na využívanie autorských textov, knižných, časopiseckých a encyklopedických publikácií),
- **vlastný výber a vyhľadávanie textov** na čítanie alebo počúvanie v závislosti od cieľov čitateľa/poslucháča, vyhodnocovanie cieľov, reflexia a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania,
- upevňovanie osvojených **stratégií čítania a učenia sa** z textu a náročnejšie formy spracovania obsahu (**konspekt, sumarizácia, anotácia, grafické nástroje**),
- využívanie osvojených stratégií čítania/počúvania a rozvíjanie špecifických stratégií informačného správania v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti – stratégií zvládania **kvantity a rozlišovania kvality dostupných informácií**,
- kladenie dôrazu na podporovanie hodnotiacich postojov, na **kritické myslenie** a vlastnú autorskú tvorbu pri **práci s informáciami**,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu

- rozlišovanie základných vlastností textov a ich uplatnenie pri **porozumení textu**:
- **obsahová súdržnosť textu**: rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého slohového postupu (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový),
- **formálna súdržnosť textu**: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov), analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- **rozlišovanie textov podľa komunikačného zámeru**: **informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť**,
- **porovnávanie textov** podľa obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

- **porozumenie odborným textom:** odborný článok, interview, návod na použitie výrobku, dokumentárny film, rozhlasové a televízne populárno-náučné programy, webové stránky, prezentácie, plagát,
- **porozumenie mediálnym textom:** stručná a rozšírená správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog (vlog), podcast,
- **porozumenie administratívnym textom:** úradné oznamy a vyhlášky, formuláre, účet a faktúra,
- **analyzovanie** propagačnej a presvedčacej funkcie v rôznych druhoch reklamného textu a rozmer manipulácie,
- **porozumenie rečníckych prejavov** a rozlišovanie rečníckych žánrov: príležitostné prejavy (slávnostné príhovory, moderovanie), náučné prejavy (prednáška, referát), politické prejavy (príhovory, diskusie).

Význam a funkcie jazyka, komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie funkciám, významu a **stavbe jazyka** (jazykové roviny a oblasti jazyka),
- vzťah nemčiny k iným jazykom (svetové jazyky, slovenskému jazyku),
- poznávanie **histórie a jazykovej situácie nemeckej národnostnej menšiny na Slovensku**,
- individuálny vzťah žiaka k jazykom, porozumenie problematike viacjazyčnosti na území a mimo územia štátu,
- využitie znalostí jazykových prostriedkov pri porozumení textu:
- **syntaktické prostriedky:** hlavné a vedľajšie vety ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte; vyjadrovanie syntaktických významov vo vete (vetné členy) a ich úloha pri porozumení textu (prísudok, podmet, predmet, prívlastok, príslovkové určenie),
- lexikálne prostriedky: analyzovanie slovnej zásoby v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu; spôsoby obohacovania slovnej zásoby nemčiny (nové slová v jazyku – tvorenie, ustálené slovné spojenia, internacionalizmy, skratky); pragmaticky príznakové slová (odborné termíny, knižné a zastarané slová, expresívne slová, nespisovné slová), porozumenie bežným a kultúrnym frazémam,
- **slovotvorné prostriedky:** úloha slovotvorby pri porozumení odborných termínov a pri porozumení textu (slovotvorná stavba napovedá význam slova; slová z rovnakého slovotvorného hniezda sú prostriedkom súdržnosti textu); motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom (slovotvorná stavba), slovotvorné spôsoby (odvodzovanie, skladanie), slovotvorné prostriedky (predpony, prípony, slovotvorný základ);
- **morfologické prostriedky:** analyzovanie významu a funkcie slovných druhov pri porozumení textu; základné významové skupiny plnovýznamových slovných druhov: podstatné mená (konkrete und abstrakte Nomen, zusammengestzte Nomen, bestimmter und unbestimmter Artikel – Begleitwörter, Nomen mit Präpositionen, Nomen deklinieren, Singular und Pluralformen, das Nomen als Subjekt, Nomen als Attribut, Nomen als Objekte), prídavné mená (die Funktion von Eigenschaftswörtern oder Wie-Wörtern, attributiv, prädikativ und adverbial, Deklination, Komparation), čísla (die natürlichen Zahlen, die ganze Zahlen, die rationalen Zah-

len, Ordinalzahlen (Datum, Reihenfolge, Aufzählungen) Bruchzahlen), zámená (Personalpronomen, Possesivpronomen, Reflexivpronomen, Relativpronomen, Demonstrativpronomen, Idefinitpronomen, Interrogativpronomen (Frageföwort), trpný rod (Passiv – Vorgangspassiv, Zustandspassiv).

Tematické okruhy na čítanie a tvorbu vecných textov:

Tematické okruhy tvoria obsahový základ na tvorbu textov, a tým ponúkajú kontext pre praktické používanie nemeckého jazyka. Žiaci čítajú vecné texty primerané veku a jazykovej úrovni obsahujúce aj odbornú slovnú zásobu, napríklad o prírode, vesmíre, ohrození a ochrane životného prostredia rodine, sviatkoch – zvyky a tradície, oslava sviatkov v mojej rodine a obci, rozmanité kultúry, kultúrne dedičstvo a prejavy rôznych spoločností. Zdôvodnenie: akcent na budovanie vzťahu s rodinou a miestnou komunitou, presun od akcentu na odlišnosti k pojmu dedičstvo vo všeobecnosti, o nemeckej kolonizácii, tradičnej kultúre a histórii Karpatských Nemcov na našom území, tradíciách a kultúrnom dedičstve Karpatských Nemcov na Slovensku, cestovaní, krajinách, móde, obľúbenom mieste, svojej krajine a o nemecky hovoriacich krajinách.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže

- čítať a počúvať cieľavedome, samostatne a kriticky primerane náročné literárne texty všetkých žánrov na vlastné účely,
- recitovať so snahou výrazný prednes a vyjadriť individuálny zážitok primerané veku, hodnotné umelecké texty,
- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- určiť na základe štruktúry textu jeho žáner, zameranie a účel,
- porovnávať a hodnotiť štruktúrne prvky jednotlivých žánrov umeleckej literatúry,
- kriticky vyhodnocovať autorov zámer, zaujať stanovisko k prečítanému textu,
- diskutovať o texte a prečítaný text využiť ako podporu pre svoju argumentáciu,
- samostatne si vybrať texty, diela, mediálne obsahy, zdôvodniť svoj výber, odporúčať ich s odôvodnením,
- zoznámiť sa s vybranými náročnejšími témami v literatúre, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach slovenských a svetových autorov,
- tvoriť na základe poznania a zážitku z literárneho textu vlastné texty,
- poznať základné historické súvislosti, analyzovať a zdôvodniť rozdiely/podobnosti vybraných slovesných prejavov etnických skupín na Slovensku,
- analyzovať a hodnotiť rôzne formy spracovania literárnych diel, námetov (filmová, rozhlasová, divadelná).

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- **samostatné prerozprávanie obsahu** čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie deja s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní, prerozprávanie príbehu z rôznych uhlov pohľadu, používanie citátov a stručné prerozprávanie príbehu na základe zápletky a/alebo deja, porovnávanie textov,
- **identifikovanie a opísanie stavebných prvkov textu** na základe poznania žánru a čitateľských skúseností,
- hodnotenie štruktúry a prvkov textu, umelecké jazykové prostriedky a ich pôsobenie na čitateľa,
- rozlišovanie priameho a obrazného pomenovania v texte, prenesený význam slov, umelecké jazykové prostriedky, vysvetľovanie v kontexte vlastných skúseností,
- **diskutovanie o texte**, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- **dedukovanie významu neznámych slov, slovných spojení** a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov (iné texty, slovníky),
- **tvorenie** rôznych druhov **otázok** k textu – faktografické, induktívne, deduktívne, fantazijné, analytické a hodnotiace otázky.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a pomenovanie pôsobenia textu na vlastné prežívanie, rozoznávanie príčin tohto pôsobenia, schopnosť predstaviť si ako text (jeho prvok) môže pôsobiť na iných, aké reakcie môže vyvolať,
- **vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov** z literárneho, dramatického a filmového spracovania a z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- rozpoznanie **motívov, príčin konania hrdinov**, porovnávanie názorov a pocitov hrdinov so svojimi emóciami, zážitkami a skúsenosťami,
- čítanie pre **potešenie a zážitok**, čítanie textov, diel, mediálnych obsahov podľa vlastného výberu a diskusie o prečítanom,
- **debatovanie** s argumentáciou o hodnotách a kvalitách textov, diel, mediálnych obsahov, brak a gýč v literatúre,
- stvárnenie témy v literárnom, dramatickom, rozhlasovom a filmovom spracovaní,
- **prednesenie textu** so snahou o estetickú intonáciu a citové prežívanie v rámci svojich schopností,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- poznávanie autorského štýlu, rešpektovanie autorstva a vysvetľovanie kontextu vzniku literárnych diel, pseudonym, autorské právo a copyright.

Samostatný čitateľ

- pravidelné **vyhotovovanie** tvorivých záznamov o knihách, svojom čitateľstve a jeho **pokro- koch**: tvorba myšlienkových máp, reflexia a záznam posolstiev z textov, dojmov z čítania, z di- vadelného a filmového predstavenia (pokročilé čitateľské portfólio),
- **analyzovanie vlastného čítania** a jeho potenciál: zámerné a cieľavedomé plánovanie a for- movanie vlastného čítania,
- **rozširovanie čitateľského teritória** (e-knihy, časopisy, internet, audioknihy),
- budovanie čitateľských rituálov a trvalých čitateľských návykov,
- samostatné a ciele používajúce knižnice, orientácia v knižných katalógoch, využívanie fyzic- kých a elektronických knižníc a databáz.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti **vedome pracovať s textom** ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,
- pomenovanie toho, čomu neporozumeli, kladenie otázok, namietanie, spájanie textu a jeho obsahu so svojimi skúsenosťami, predstavami a s nadobudnutými poznatkami,
- uvedomenie si obsahu a významu prečítaného a možností regulačných procesov (výber stra- tégie na overenie porozumenia),
- **vyhodnotenie a reflexia vlastného čítania, hlbšie porozumenie textu a jeho štruktúr,**
- riešenie úloh na porozumenie textu (overenie porozumenia) a prepájanie tém s reálnym živo- tom,
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií (tém, žánrov, autorov),
- komunikovanie významov a zážitku z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia,
- plánovanie procesu recepcie umeleckého diela (pri čítaní a počúvaní literárnych textov, v rámci návštevy divadelného a filmového predstavenia atď.) a plánovanie recepčných aktivít.

Žánre

Čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov slovenskej, nemeckej, rakúskej, švajčiarskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. a 2. cyklu sa obohacuje o epos, báseň vo voľnom verši, populárnu pieseň, prózu – dobrodružnú, dievčenskú, detektívnu, historickú, sci-fi, denník, komédiu, tragédiu, činohru, muzikál, reportážnu literatúru, cestopis, lite- ratúru faktu.

Rómsky jazyk a literatúra

Rómsky jazyk a literatúra má v systéme vzdelávania špecifické postavenie. V prvom vzdelávacom cykle je primárnym cieľom rómčiny ako materinského jazyka upevňovať a rozvíjať komunikačné zručnosti zo slovenčiny. Pomôže to zvýšiť školskú úspešnosť žiakov z rómskej komunity, pre ktorých je rómčina materinským jazykom, a tiež zlepšiť sociálnu klímu medzi žiakmi v triede a škole. V druhom a treťom vzdelávacom cykle prostredníctvom rôznych príbehov, textov a rozprávok všetci žiaci v triede spoznávajú rómčinu, rôzne jazykové variety rómčiny, získavajú základné informácie o histórii Rómov, rómskej kultúre a tradíciách. Jazykový systém vychádza zo štandardizovanej rómčiny z roku 2008, ktorou komunikuje väčšina rómskeho obyvateľstva na Slovensku. Predmet rozvíja interkultúrne kompetencie, vzájomné porozumenie medzi žiakmi. Vyučovanie predmetu je zamerané na používanie rómčiny v každodenných komunikačných situáciách. Vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry (*komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia*). Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov.

Vzdelávacie štandardy rómskeho jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Vzbudiť záujem o rómsku literatúru a kultúru prostredníctvom rómskeho jazyka.
- Viest jednoduchý a primeraný dialóg vo vzťahu ku komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Osvojiť si základné pravidlá rómskeho pravopisu.
- Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní rómsky pravopis.
- Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
- Počúvať a čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodiť z textu základné implicitné významy.
- Klásť otázky zamerané na obsah textu a na porozumenie textu.
- Vyjadriť pomocou verbálnych a neverbálnych prostriedkov predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primeranú slovnú zásobu a znalosti o vetných štruktúrach.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pozdraviť sa, predstaviť sa a primerane osloviť komunikačného partnera,
- poďakovať a ospravedlniť sa primerane adresátovi a prostrediu,
- predniesť blahoželanie, vinš ku kalendárnej príležitosti,
- rozlíšiť tykanie a vyknanie podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi,
- dokáže viesť jednoduchý dialóg,
- klásť otázky a odpovedať na ne vecne a jazykovo primerane,
- počúvať partnera v dialógu, primerane reagovať na jeho repliky,
- sústrediť sa na počúvaný text a porozumieť verbálnym aj neverbálnym prejavom,
- osvojiť si spôsoby komunikácie podporujúce budovanie zdravých a bezpečných vzťahov,
- sformulovať prosbu, prianie, súhlas a nesúhlas,
- požiadať o informáciu a na požiadanie primeranú informáciu poskytnúť,
- pri komunikačnej interakcii rozoznať typy médií (tlačené, rozhlasové, televízne, internetové),
- si uvedomiť zásady kultúry správania sa na sociálnych sieťach v každodennej komunikácii,
- primerane zdôvodniť svoje konanie v každodennej komunikácii v škole a v rodine,
- vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom,
- spolupracovať pri riešení úloh vo dvojiciach alebo v skupinách,
- primerane opísať znaky spoločenstva, ktoré utvára jeho skupinovú identitu,
- jednoducho opísať významné prvky vo svojom okolí a vyjadriť k nim svoj pozitívny či negatívny vzťah (napr. prírodné prvky),
- jednoducho vyjadriť, čo sa mu v prírode, v okolí školy a jeho domova páči a nepáči, čo by chcel zmeniť a prečo,
- primerane v diskusii opísať zmeny v prírode počas roka,
- primerane pochopiť zásady správania sa v prírode na základe jednoduchých komunikačných situácií,
- primerane identifikovať svoje potreby, pochopiť potreby iných a toho, čo je to hodnotový svet,
- primerane vysvetliť v dialógu význam práce pre človeka.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie a správne používanie **pozdravov, predstavenia sa, oslovenia**,
- rozlišovanie tykania/vykania vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,
- formulovanie ústneho **poďakovania a ospravedlnenia**.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie zisťovacích a doplňovacích otázok,
- formulovanie **prosby, priania, súhlasu a nesúhlasu**,
- formulovanie jednoduchého zdôvodnenia istého javu alebo vlastného konania.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- realizácia detskej hry so slovným/dialogickým prejavom,
- kladenie jednoduchých otázok a premýšľanie o aktuálnych témach a problémoch,
- vyjadrenie pocitov k prvkom, ktoré sa nachádzajú doma či v prírode,
- nácvik jednoduchého dialógu vo dvojici na témy, ktoré sú žiakom blízke (napr. striedanie dňa a noci, striedanie ročných období),
- rozprávanie o vlastnej rodine, komunite, zdieľanie zážitkov a skúseností vlastného jedinečného života (rodinné rituály, tradície, zvyklosti),
- kladenie otázok a formulovanie odpovedí, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- priamy dialóg a sprostredkovaný dialóg (telefonický alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie),
- **rozhovor** vo dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh (napr. ako aplikovať zásady správania sa v prírode),
- určenie si pravidiel komunikácie, základné pravidlá párového a skupinového dialógu,
- identifikovanie a rozlišovanie rešpektujúcej a ubližujúcej **verbálnej a neverbálnej komunikácie**,
- spoločné sledovanie rovnakého výstupu v jednotlivých typoch médií a diskusia o rozdieloch,
- vymenovanie základných prejavov kultúrneho a rešpektujúceho správania sa v online priestore.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom zaujímavých tém dialógu,
- používanie **jazykových prostriedkov** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov (slovné spojenia a jednoduché súvetia),
- rozlišovanie **melódie viet** podľa komunikačného zámeru,
- funkčné používanie **pohybových prostriedkov** počas dialógu,
- uplatňovanie **pravidiel správnej výslovnosti** (správna výslovnosť neznelých aspirátov: čh, kh, ph, th).

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- predniesť detskú riekanku, vinš, hádanku, miestnu ľudovú pieseň, detskú pieseň,
- ústne reprodukovať prečítaný alebo počutý text a zhrnúť kľúčové informácie,
- sformulovať jednoduchú informáciu a vyjadriť v nej podstatné fakty (kto, čo, kde, kedy),

- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku,
- opísať opakujúce sa deje (pracovné činnosti) a vystihnúť ich hlavné znaky,
- predniesť jednoduchý príležitostný rečnícky prejav (privítanie, blahoželanie a pod.),
- pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení,
- pozorne počúvať hovorené prejavy iných a klásť k nim jednoduché otázky,
- používať pri tvorení hovoreného textu slovnú zásobu a druhy viet podľa komunikačného zámeru,
- uplatniť v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu a spisovnú výslovnosť pri neznelých aspirátoch (čh, kh, ph, th).

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber témy hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie kľúčovej slovnej zásoby a kľúčových informácií na rozvíjanie témy,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: **informácia, rozprávanie, opis**,
- členenie textu, využitie obrázkovej alebo slovnej **osnovy**,
- artikuláčn a výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie mimiky a gest,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy alebo školy.

Aktívne počúvanie

- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- pozorné počúvanie hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich,
- kladenie otázok k obsahu počúvaného textu, vyslovovanie predpokladov,
- formulovanie odpovedí na položené jednoduché otázky,
- formulovanie jednoduchých viet vyjadrujúcich podstatné fakty o rodine, škole, spolužiakoch, učiteľoch.

Žánre hovoreného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **oznam, správa**,
- jednoduché **rozprávanie príbehu** o vlastnej rodine, triede,
- uplatnenie časovej následnosti a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte,
- jednoduchý **opisný text** na základe vlastného pozorovania, čo robia doma,
- jednoduchý príležitostný rečnícky prejav: nácvik ústneho **pozvania, privítania, blahoželaní a ľudového vinša** (Vianoce, Nový rok, Veľká noc),
- jednoduchý rečnícky prejav pred rodičmi, čo robia v škole,
- jednoduchý rečnícky prejav pred učiteľmi, čo robia doma.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** a jednoduchých súvetiach,
- používanie viet s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, súhlas, nesúhlas**,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom **expresívnych výrazov** alebo **jednoduchých frazém**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace **slová, slová s podobným a opačným významom**, nadradené a podradené slová,
- uplatňovanie **melódie, významovej pauzy a tempa** prejavu podľa obsahu a komunikačného zámeru textu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (správna výslovnosť neznelých **aspirátov: čh, kh, ph, th**).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať rozdiely rómskej a slovenskej abecedy,
- tvoriť súvislý písaný text a tvoriť obrazovo-písaný text na tému blízku jeho životnej a jazykovej skúsenosti,
- primerane korigovať vlastný písaný text po obsahovej stránke,
- písomne sformulovať jednoduchú informáciu a vyjadriť v nej základné fakty (kto, čo, kde, kedy),
- napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok a uplatňovať pri tom časovú následnosť a príčinnno-dôsledkové vzťahy,
- použiť pri tvorení písaného textu primeranú slovnú zásobu a druhy viet podľa komunikačného zámeru,
- primerane uplatniť v písomnom prejave rómsky pravopis,
- použiť jednoduché digitálne technológie a nástroje na komunikáciu.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- precvičovanie prípravných (predpisateľských) cvikov, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- spájanie písmen do slov,
- písanie malých a veľkých písmen rómskej a slovenskej abecedy,
- písanie slov, odpis písaného textu, prepis tlačeneho textu, písanie podľa diktovania,
- písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia textu

- výber témy písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie,
- využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej osnovy pri členení textu,
- tvorenie konceptu textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,
- vytvorenie jednoduchej a zrozumiteľnej správy v digitálnom prostredí,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- tvorenie primeraných žánrov písaného alebo obrazovo-písaného textu,
- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte – oznam, správa (kto, čo, kde, kedy),
- jednoduché písomné rozprávanie (písomné vyjadrenie prežitej udalosti, zážitku, vymyslený príbeh),
- uplatnenie časovej následnosti a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte,
- tvorenie jednoduchého opisného textu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduché techniky tvorivého písania,
- vyjadrenie postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách a jednoduchých súvetiach,
- používanie základných prostriedkov pri nadväzovaní viet v texte (doslovné opakovanie, synonymá, zámená, rovnaký tvar slovesa),
- používanie slovných druhov v texte na vyjadrovanie rôznych významov,
- aktivovanie a rozširovanie slovnej zásoby podľa témy produkovaného textu,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom expresívnych výrazov alebo jednoduchých frazém (frazeologické prirovnania a pod.).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- **fonematický pravopis**: delenie hlások na samohlásky a spoluhlásky (tvrdé, mäkké) ako východisko uplatňovania fonematického pravopisu; pravopis **i** po mäkkých spoluhláskach **d', t', ň', l'** [d'ives], nepísanie **y** po tvrdých spoluhláskach, ale len výslovnosť tvrdého **y** po tvrdých spoluhláskach **d, t, n, l** [dilos]; slabičný pravopis [d'i, t'i, ň'i, l'i, d'e, t'e, ň'e, l'e], dvojzložkové písmená (ch, dz, dž), aspiráty [čh, kh, th, ph],

- **sémantický pravopis**: písanie veľkého písmena na začiatku vety, rozlišovanie pravopisu všeobecných a vlastných podstatných mien, rozlišovanie rodu podľa členov **o** (mužský rod), **e** (ženský rod) – sg.; pravidlo určovania člena **o** pri oboch rodoch – pl.,
- **etymologický pravopis**: písanie pôvodných a prevzatých slov,
- **morfematický pravopis**: jednotné písanie morfémy (na rozdiel od zmien vo výslovnosti paralelných znelých a neznelých spoluhlások, gad [gat] – gada),
- **interpunkčný pravopis**: interpunkčné znamienka; použitie spojovníka pri delení slov na konci riadka.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozoznať slová a vety v počúvanom texte,
- porozumieť explicitným významom a vyvodiť základné implicitné významy z počúvaného vecného textu, dokáže získané informácie stručne zhrnúť,
- rozoznať slová a vety v čítanom texte,
- čítať plynulo a správne, nahlas a potichu,
- porozumieť explicitným významom čítaného vecného textu,
- nájsť v texte kľúčové slová a jednoduchým spôsobom ich zaznamenať,
- vyvodiť pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok základné implicitné významy z čítaného vecného textu, získané informácie stručne zhrnúť,
- kontrolovať, či textom rozumie, dokáže identifikovať neznáme slová a komunikuje prípadné neporozumenie,
- rozlíšiť medzi informačným, opisným a slohovým postupom a určiť ich funkciu,
- rozlíšiť pri počúvaní a čítaní textu komunikačný zámer výpovede (oznámenie, otázka, výzva, prianie),
- porozumieť významu obrázkov a ilustrácií pre lepšie pochopenie textu,
- reprodukovať text vlastnými slovami a zhrnúť kľúčové informácie.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie hlásky a písmena,
- syntéza hlások a písmen do slabík a slov,
- nácvik čítania slabík, slov, viet a krátkych textov,
- oprava vlastných chýb pri čítaní,
- uplatnenie splývavej výslovnosti, správneho čítania a vyslovovania aspirátov, významovej pauzy, melódie a tempa reči pri hlasnom čítaní.

Porozumenie textu

- vytváranie predstáv o obsahu textu na základe ilustrácie, obrazového materiálu,
- identifikovanie kľúčových slov v rómskom texte a ich jednoduché zaznamenanie,
- porozumenie doslovného (explicitného) významu rómskeho textu a jeho reprodukcia,
- prerozprávanie vlastnými slovami počúvaný rómsky text,
- identifikovanie základnej myšlienky rómskeho textu a jej rozvinutie.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- kladenie otázok na porozumenie, poskytovanie spätnej väzby na správnosť odpovedí, zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti odpovedí,
- pomenovanie neznámych pojmov,
- identifikácia informačného, opisného a rozprávacieho slohového primeraného rómskeho textu a určenie ich účelu,
- podporovanie sebavedomého čitateľa/poslucháča schopného posúdiť a ovplyvniť výsledok svojho čítania/počúvania vlastným úsilím, s pomocou a v komunikácii s druhými.

Žánre jednoduchého vecného textu

- porozumenie dejovej postupnosti, konania postáv a sprostredkovanej skúsenosti v rozprávanom texte: rozprávanie prežitej skúsenosti, reálny alebo vymyslený príbeh,
- porozumenie postupnosti dejov v opise pracovného postupu,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- pozorovanie písaného a hovoreného textu a používanie interpunkčných znamienok v písanom texte,
- úvod do poznávania slovných druhov: prvotná predstava o význame a využití slovných druhov v texte,
- pojem časovanie a tvary slovesa v jednotlivých osobách, rozlišovanie tvarov slovesa v texte,
- rozlišovanie všeobecných a vlastných podstatných mien,
- vyvodzovanie významov slov z textu: neznáme slová, viacvýznamové slová, expresívne výrazy, frazeologické prirovnania, zdrobneniny a iné jednoduché frazémy,
- pozorovanie lexikálnych vzťahov v texte (slová s podobným a opačným významom),
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť svoj estetický zážitok z vekovo primeraných literárnych textov na základe ich porozumenia a jednoduchej interpretácie,
- vyjadriť vzťah ilustrácie k literárnemu textu a nájsť súvislosť s obsahom textu,
- vyjadriť pocity z literárneho textu verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- uviesť príklady a predviesť základné ľudové slovesné útvary,
- vymenovať niektoré literárne diela (rómske riekanky, básne, rozprávky, legendy),
- vyjadriť hlavnú postavu a dej v rozprávkach, príbehoch,
- využiť skúsenosti z vlastných rodinných príbehov, prípadne obľúbených literárnych obsahov,
- jednoducho reprodukovat obsah prečítaného textu,
- vyjadriť sa k téme literárnych textov, jednoduchej obraznosti a explicitným odkazom literárneho textu v kontexte vlastných skúseností,
- podeliť sa o estetickú skúsenosť a potešenie z individuálnej recepcie literárneho textu s ostatnými a veku primerane vyjadriť svoj postoj k zobrazovanému správaniu postáv,
- zaujať postoj k zobrazenému správaniu postáv a ich činom,
- využiť estetickú skúsenosť z literárneho textu vo vlastných komunikačných a tvorivých aktivitách.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- osvojovanie si rómskych riekaniek a básní,
- oboznamovanie sa s rómskymi rozprávkami, básňami a legendami, rozpoznávanie hlavných postáv,
- rozoznávanie slov a viet v počúvanom aj čítanom rómskom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú, tvoria celok, text,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného rómskeho textu,
- odlíšenie textu od ilustrácie, poézie od prózy,
- domýšľanie jednoduchého príbehu podľa ilustrácie, čítanie ilustrácie,
- prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného rómskeho textu s pomocnými otázkami a nápoveďami učiteľa,
- prerozprávanie základnej dejovej línie rómskych básni, rozprávok a legiend,
- porozumenie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu,
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie.

Čítanie pre zážitok

- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z rómskeho textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému rómskemu textu,
- stvárnenie obsahu textu hravými formami vyučovania prostredníctvom rôznych techník a štruktúrovaných hier (dialóg, skupinové diskusné metódy, pohybové, výtvarné a hudobné hry, dramatizácia),
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného rómskeho textu,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu (divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel),
- porozumenie významu autora pre tvorbu textu.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- budovanie čitateľského portfólia, vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch, a to s pomocou učiteľa alebo samostatne.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- kladenie otázok na porozumenie, riešenie úloh k textom, prepájanie tém s reálnym životom,
- uvedomenie si významu a potreby čítania literárnych textov a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní.

Tematické okruhy a žánre na výber

- okruhy pre 1. cyklus: ja a moja rodina, domov a bývanie, moje spoločenstvo – rodná krajina, život v meste a na dedine, život v rómskej komunite, rodina a spoločnosť, základné príbuzenské vzťahy, rodinné zvyky, sviatky a oslavy, voľný čas a záľuby, v škole/v triede, priateľstvo a pomoc iným, príbehy a legendy o dobre a zle, ľudské telo, moja rodina a umenie, starostlivosť o zdravie, význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, človek a príroda, príroda a zvieratá, rómske zvyky a tradície, rómske remeslá a povolania, cestovanie a doprava, rómske jedlá a oblečenie, čas, ročné obdobia a počasia;
- súčasné literárne prozaické texty, texty z ľudovej slovesnosti, texty reprezentujúce rómsku literatúru na Slovensku;
- texty na počúvanie: krátke príbehy, rozprávky, legendy, divadelné hry, rozhovory, piesne;
- texty na čítanie: dialogické texty, ilustrované literárne texty, príbehy zo života Rómov, rozprávky, legendy, príslovia, básne, divadelné hry, zábavné texty, rómske hádanky, vtipy, kvízy, zábavné príbehy, jazykolamy.

Vzdelávacie štandardy rómskeho jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjanie gramotnosti v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôležité je aj rozvíjanie schopnosti rozlišovať medzi faktami a domnienkami, formulovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Viest dialóg v súkromnom a verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
- Prekonávať komunikačné a etnické bariéry, a tak prispievať k zvýšeniu mobility žiaka v jeho osobnom živote, v ďalšom štúdiu a napokon aj na trhu práce.
- Podporovať otvorenejší prístup k potrebe a nutnosti udržiavať, rozvíjať, zveľaďovať a učiť sa rómsky jazyk s cieľom budovania a uchovania rómskej identity.
- Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav určený pre verejné komunikačné prostredie.
- Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný rómsky text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá rómskeho pravopisu.
- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné (aj odborné) rómske texty.
- Identifikovať v texte explicitné informácie, vyvodiť základné a prehlbujúce implicitné významy.
- Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.
- Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Počúvať a čítať primerané rómske literárne texty, porozumieť implicitným významom a prostriedkom obraznosti.
- Zdieľať pocity a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
- Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- viesť dialóg, primerane formulovať repliky a reagovať na repliky komunikačného partnera,

- rozlíšiť vedenie dialógu v súkromnom a vo verejnom prostredí,
- na komunikáciu využívať situačne vhodný komunikačný kanál (pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého),
- vymenovať typy informačných zdrojov,
- komunikovať s rešpektom k iným – rozmanitým ľuďom a skupinám,
- identifikovať prvky bezpečného správania sa k iným ľuďom v online komunikácii,
- identifikovať kultúrne prejavy správania na sociálnych sieťach,
- rozlíšiť vhodné a nevhodné obsahy v médiách a identifikovať ich vplyvy na sebaobraz a vzťahy,
- zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky a prispôbiť prejav komunikačnej situácii,
- konštruktívne komunikovať, identifikovať a držať sa témy rozhovoru, rozpoznať možnú manipuláciu,
- iniciovať komunikáciu v skupine rovesníkov a rozvíjať ju,
- povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera,
- vyjadriť názor na bežné alebo aktuálne témy,
- zdôvodniť svoj pozitívny/negatívny názor na životné prostredie v okolí školy/domova/regiónu,
- opísať postavenie členov rodiny pri zabezpečovaní životných potrieb,
- vysvetliť používanie peňazí v bežných situáciách (hotovostná a bezhotovostná forma peňazí),
- rešpektovať názor komunikačného partnera, nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom,
- riešiť vo dvojiciach alebo v skupinách jednoduché problémy, uplatniť pravidlá skupinového dialógu,
- rozpoznať a použiť jednoduché digitálne nástroje na komunikáciu,
- porozumieť významu neverbálnych správ (emoji) používaných v digitálnych prostrediach.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- získavanie informácií o iných jazykoch, najmä o inom materinskom jazyku spolužiakov,
- poznávanie identít iných ľudí v komunitách, v ktorých sa žiak pohybuje,
- porovnávanie komunikačných zvyklostí v rómčine a v inom jazyku,
- nácvik skupinového dialógu o veku primeraných aktuálnych témach,
- nácvik skupinového dialógu o viacjazyčnosti spolužiakov.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- nácvik dialógu na aktuálnu a zaujímavú tému (napr. prioritizácia primárnych potrieb pred ostatnými potrebami, hotovostná a bezhotovostná forma peňazí, bankomat, zásady výberu/vkladu peňazí),
- rozlišovanie dialógu v súkromnom a vo verejnom prostredí, rozlišovanie bežnej hovorenej a spisovnej variety rómčiny,

- nácvik inštitucionálneho dialógu (napr. u lekára) prostredníctvom metódy rolového dialógu,
- formulovanie jasných a vecných replík s rôznym komunikačným zámerom (oznámenie, otázka, prosba, pranie a pod.),
- nácvik vecného dialógu v skupine s cieľom odovzdať si informácie, vymieňať si názory alebo riešiť jednoduché problémy,
- stavba dialógu: nadviazanie kontaktu, obsah dialógu – striedanie replík, ukončenie kontaktu,
- pravidlá vedenia dialógu: aktívne počúvať komunikačného partnera, vecne a jazykovo primerane reagovať na jeho repliky, neskákať si do reči, povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera, uplatňovať zdvorilosť, rozpoznanie možnej manipulácie,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- iniciovanie a rozvíjanie dialógu, vyjadrenie svojich myšlienok, ocenenie myšlienok a nápadov účastníkov dialógu,
- riziká dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí,
- identifikovanie pozitívnych a negatívnych dopadov používania sociálnych médií na partnerskú, priateľskú, rodinnú a pracovnú (triednu) komunikáciu,
- diskutovanie o životnom prostredí v blízkom okolí,
- nácvik dialógu v rôznych komunikačných situáciách.

Korešpondencia

- porovnávanie písanej a elektronickej korešpondencie v bežnej komunikácii,
- nácvik písania základných žánrov korešpondencie: pohľadnica, súkromný list, krátka textová správa (sms, čet), jednoduchý e-mail,
- používanie digitálnych nástrojov na komunikáciu,
- rozpoznanie viacerých typov informačných zdrojov pomocou praktických príkladov,
- identifikovanie pozitívnych, negatívnych a neutrálnych prejavov správania a reakcií ľudí v komentároch, statusoch, postoch.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom aktuálnych tém dialógu a riešenia vecných problémov,
- vety a jednoduché súvetia pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- uplatňovanie melódie, dôrazu a pohybových prostriedkov pri vedení dialógu,
- uplatňovanie pravidiel výslovnosti spisovnej variety rómčiny, rozlišovanie bežnej hovorenej rómčiny a spisovnej rómčiny,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel v písanej a elektronickej korešpondencii,
- uplatňovanie zdvorilosti a rešpektu voči dospelému účastníkovi dialógu.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť myšlienково ucelené hovorené texty s konkrétnym komunikačným zámerom,
- svoj hovorený prejav vylepšiť pomocou otázok alebo jednoduchých grafických nástrojov,
- aktívne počúvať hovorené prejavy iných, vie klásť otázky k obsahu,
- reprodukovať, vytvoriť a ústne predniesť príbeh so zápletkou a jej riešením,
- sformulovať jednoduchý dynamický opis (opis pracovného postupu),
- ústne opísať objekty (predmety, osoby, prostredie) vystavené priamemu pozorovaniu,
- v súvislom hovorenom prejave vyjadriť svoj názor na bežné alebo aktuálne témy, zdôvodniť ho, prípadne skorigovať,
- rozlíšiť medzi súkromným a verejným hovoreným prejavom, vie pripraviť a predniesť jednoduchý rečnícky prejav s informačnou funkciou (napr. sprevádzanie návštevy po škole, obci a pod.), detský veršovaný slovesný repertoár (detská báseň, text piesne, vinš),
- použiť pri tvorení hovoreného textu primerané znalosti slovnej zásoby,
- v hovorenom prejave uplatniť pravidlá spisovnej výslovnosti, vhodnú moduláciu hlasu a vhodné pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu,
- rozlišovanie medzi komunikáciou v domácnosti (tykanie) a v škole (vykanie), tvorenie jednoduchých otázok a odpovedí s cudzou osobou (sociálny pracovník, komunitný pracovník, lekár, náhodný hosť),
- samostatný výber témy prejavu a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru,
- spôsoby zhromažďovania informácií potrebných na rozvíjanie témy,
- usporiadanie informácií a samostatné vytvorenie osnovy textu,
- súvislé a myšlienково ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho komunikačného zámeru: informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, vyjadriť pocity,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k obsahu, osnove a použitým komunikačným prostriedkom;
- vylepšenie hovoreného prejavu pomocou jednoduchých grafických nástrojov zameraných na odpovede,

- aktívne počúvanie hovoreného prejavu iných osôb, kladenie otázok k obsahu textu,
- kladenie otázok rozvíjajúce vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu,
- formulovanie a zdôvodnenie odpovedí na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- tvorenie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: oznámenie, správa (napr. do školského rozhlasu), pozvánka (na školské/záujmové podujatie),
- rozprávanie prežitej skúsenosti, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh so zápletkou a jej riešením,
- tvorenie jednoduchého opisu objektov (predmety, osoby, prostredie) vystavené priamemu pozorovaniu: vybavenie domácnosti, predmety používané pri varení, praní, upratovaní, rola otca v domácnosti, štýl obliekania, obsah školskej tašky, vybavenie triedy,
- vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov,
- nácvik jednoduchého rečnickeho prejavu s informačnou funkciou (napr. sprevádzanie návštevy po škole, obci).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie rôznych vetných a súvetných štruktúr pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom,
- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu (oslovenia, expresívne výrazy a frazémy),
- porovnávanie a odlišovanie spisovnej a nárečovej rómčiny, spisovných a nárečových tvarov (so zameraním na nárečový región, v ktorom žiaci žijú),
- zdokonaľovanie zvukovej a pohybovej stránky hovoreného prejavu,
- uplatňovanie pravidiel rómskeho pravopisu.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť primeraný súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zadanú tému,
- k svojmu komunikačnému/autorskému zámeru zvoliť vhodný druh textu a zohľadňovať pri tvorbe písaného textu základné znaky zvoleného žánru a slohového postupu,
- primerane uplatniť v písomnom prejave pravidlá rómskeho pravopisu,
- využiť písanie ako učebnú stratégiu pri práci s textom (identifikuje a vypíše kľúčové slová, zapíše si dôležité poznámky, dokáže parafrázovať určité časti textu, kladie relevantné otázky k obsahu textu),
- napísať príbeh alebo osobný zážitok so zápletkou a jej riešením,

- vyjadriť v písanom príbehu zámernosť konania postáv (najmä protagonistu), začleniť do príbehu vhodným spôsobom opisné časti (opis postáv, prostredia),
- sformulovať jednoduchý dynamický opis (opis pracovného postupu) aj s využitím podporného obrazového materiálu,
- písomne opísať objekty (predmety, osoby, prostredie) vystavené priamemu pozorovaniu,
- písomne sformulovať argumenty na podporu svojho postoja k téme,
- použiť pri tvorení písaného textu primerané znalosti slovnej zásoby, lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr,
- upraviť vlastný písaný text po obsahovej, kompozičnej, jazykovej a formálnej stránke na základe osvojených znalostí a zručností,
- pri úprave formálnej stránky tvoreného textu uplatniť svoje grafické zručnosti (aj s využitím počítačových textových editorov).

Obsahový štandard

Proces tvorenia a revidovania textu

- výber témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho adresáta,
- vyjadrenie komunikačného zámeru (informovať, vyrozprávať dej, opísať znaky a vlastnosti, vysvetliť, objasniť niečo) v produkovanom texte,
- výber vhodného slohového postupu na vyjadrenie zamýšľaného obsahu,
- využívanie vhodných spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme (fáza invencie),
- výber vhodného jazykového materiálu pre produkováný text (fáza selekcie),
- usporiadanie jazykového materiálu, napr. s využitím podrobnej alebo stručnej osnovy (fáza kompozície),
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej osnovy,
- tvorenie konceptu a upravovanie obsahu, členenia a jazyka textu,
- pravopisná korektúra v rozsahu osvojených pravopisných zručností,
- grafická úprava textu (aj pomocou základných možností textového editora),
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- plánovanie vhodného postupu pri tvorbe textu,
- poznanie podobností a rozdielov medzi písanou a hovorenou produkciou,
- uvedomovanie si výhod a limitov písanej produkcie,
- stanovenie cieľa pri komunikovaní písaním,
- uplatňovanie vhodných stratégií a postupov vedúcich k vytvoreniu textu podľa zadania,
- monitorovanie priebehu tvorenia textu pri plánovaní, samotnom písaní textu a jeho editovaní,
- hodnotenie procesu tvorenia textu a jeho výsledku, analýza a vylepšovanie vlastného textu (obsahová súdržnosť a formálna nadväznosť jednotlivých častí textu),

- experimentovanie s rôznymi nápadmi pri tvorení textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.

Žánre písaného textu

- tvorenie primeraných žánrov písaného alebo obrazovo-písaného textu,
- písanie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: oznámenie, správa,
- tvorenie písanej alebo elektronickej pozvánky na školské/záujmové podujatie, kombinovanie jazykovej a obrazovej zložky (prepojenie s výtvarnou výchovou a s informatikou),
- stručné písomné zhrnutie odborných informácií,
- písanie reálneho alebo vymysleného príbehu so zápletkou a jej riešením (vyjadrenie zámerosti konania postáv, začlenenie opisných častí do príbehu),
- vytvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu s využitím podporného obrazového materiálu,
- vytvorenie opisu predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania,
- písomné vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému a jeho zdôvodnenie,
- sebvýjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie rôznych vetných a súvetných štruktúr pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom (informovať, objasniť, vyjadriť názor, zaujať a pod.),
- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu (expresívne výrazy a frazémy, primerané odborné a abstraktné slová atď.),
- uplatňovanie lexikálnych a slovotvorných vzťahov pri používaní jednotlivých slovných druhov s cieľom pestrého, presného a výstižného vyjadrenia,
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte: pripájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová,
- používanie vhodnej slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie primeraných grafických prostriedkov v písanom alebo elektronickej texte (veľkosť, typ, farba písma, grafické rozmiestnenie textu a ďalšie možnosti textového editora).

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- *fonemický pravopis*: automatizácia získaných pravopisných zručností,
- *etymologický pravopis*: automatizácia získaných pravopisných zručností; nácvik pravopisu prevzatých a domácich slov,
- *sémantický pravopis*: automatizácia získaných pravopisných zručností,
- *morfemický pravopis*: uplatňovania morfemického pravopisu pri spodobovaní; skloňovanie podstatných a prídavných mien ako východisko uplatňovania morfemického pravopisu pri pravopise pádových koncoviek; morfemický pravopis ďalších slovesných tvarov a slovotvorných prípon,

- *gramatický pravopis*: rozlišovanie nominatívu jednotného a množného čísla pri prídavných menách a podstatných menách, určovanie rodu a slovného druhu; aplikovanie vedomostí o písaní samohlások a spoluhlások *d', l', ň, ť*, aplikovanie vedomostí o písaní záporovej častice **na** pri slovesách,
- *interpunkčný pravopis*: uplatňovanie pravidiel interpunkčného pravopisu.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať rôzne typy vecných textov, rozumie ich explicitným významom,
- vyvodí pomocou otázok implicitné významy z počúvaného vecného textu,
- samostatne čítať primerané vecné texty, porozumieť ich explicitným významom,
- vyvodí pomocou otázok implicitné významy z čítaného vecného textu,
- využívať jednoduché stratégie porozumenia textu: identifikovať a písomne zaznamenať kľúčové slová textu, napísať stručné zhrnutie kľúčových informácií, triediť informácie, tvoriť otázky k textu, organizovať informácie pomocou jednoduchých grafických nástrojov, pojmového mapovania a pod.,
- odlíšiť texty podľa komunikačného zámeru (informácia, opis, rozprávanie, vysvetľovanie, presvedčanie) a pozná základné znaky rôznych typov textu,
- pomocou osnovy rozdeliť text na časti a použiť osnovu pri zhrnutí informácií, reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte,
- informácie z textu objasniť, prepojiť ich so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami, vyjadriť pritom svoj názor a jednoducho ho zdôvodniť, vie získané informácie interpretovať verejne a využiť ich pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách,
- aplikovať pri porozumení textu primerané znalosti o vetách a súvetiach,
- aplikovať pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov (synonymá, homonymá, antonymá).

Obsahový štandard

Porozumenie textu

- aktívne počúvanie a porozumenie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných rómskych textov v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- reprodukovanie obsahu s porozumením rómskeho textu, rozhovor o texte,
- reagovanie na kladené otázky z rómskeho textu,
- úlohy na vyvodzovanie implicitných významov z rómskeho textu (vytváranie inferencií): hľadanie súvislostí medzi informáciami v texte, prepájanie informácií z textu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka, objasňovanie informácií, formulovanie predpokladov a ich overovanie; vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodnenie,

- tvorenie textov v rómskom jazyku podľa žánru (opis, rozprávanie),
- využitie osnovy pri reprodukcii rómskeho textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom rómskom texte.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia žiakom na základe systematickej spätnej väzby učiteľa na výkon (správnosť/prijateľnosť porozumenia) a spätnej väzby na hodnotenie vlastného výkonu žiakom („*Myslel si si, že si správne odpovedal, a mal si pravdu.*“),
- reflexia neporozumenia a jeho príčin: identifikovanie nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí,
- plánovanie – vymedzenie potrebného času, voľba vhodného postupu pri práci s textom,
- samostatné používanie jednoduchých postupov a stratégií učenia sa z rómskeho textu,
- stručné súhrny kľúčových informácií a poznatkov z rómskeho textu,
- rozlišovanie rómskeho textu podľa komunikačného zámeru (informácia, opis, rozprávanie, vysvetľovanie, presvedčanie) a rozpoznanie základných znakov rôznych typov textu,
- tvorenie vlastných otázok k rómskemu textu,
- podporovanie aktívneho čitateľa/poslucháča schopného vlastné čítanie/počúvanie zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania/počúvania a v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- rozpoznanie základných znakov informačného rómskeho textu: presnosť, stručnosť a prehľadnosť,
- porozumenie informačným žánrom: odborná informácia, mediálna správa,
- porozumenie nesúvislým informačným žánrom: jazykový slovník,
- rozpoznanie základných znakov rozprávacieho rómskeho textu: subjektívnosť, časová následnosť, príčinnno-dôsledkové vzťahy,
- porozumenie príbehu zo života Rómov so zápletkou a jej riešením, porozumenie zámernosti konania postáv a funkcie opisných častí v príbehu,
- porozumenie jednoduchým opisným žánrom: opis pracovného postupu, opis objektu (predmet, živočích, osoba),
- porozumenie jednoduchých rečníckych prejavov.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozoznávanie prostriedkov nadväzovania viet v rómskom texte,
- úloha súvetnej stavby pri porozumení textu (základné typy jednoduchého súvetia v podobe vetných modelov, bez použitia terminológie),
- základné poznávanie významu a funkcie jednotlivých slovných druhov v texte,
- pojem skloňovanie a pádové otázky,

- rozlišovanie tvarov podstatných mien, prídavných mien a zámen v texte; rozlišovanie slovesného času v texte,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: abstraktné slová (názvy vlastností a názvy dejov), odborné slová, viacvýznamové slová, ustálené slovné spojenia s priamym významom, ustálené slovné spojenia s obrazným významom (príslovia, porekadlá, pranostiky a iné primerané frazémy).

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť svoj estetický zážitok z vekovo primeraných literárnych textov na základe ich prehĺbeného porozumenia a emocionálno-estetickéj osobnej skúsenosti,
- vytvárať inferencie (vyvodzuje informácie z textu), obohacujúce porozumenie textu a prepájajúce explicitné aj implicitné textové významy so svojimi skúsenosťami,
- rozlíšiť okrem základných (rozprávka, povesť, riekanka a pod.) aj ďalšie žánre literatúry pre deti, vrátane hybridných a synkretických literárnych útvarov (obrázkový príbeh),
- rozlíšiť základné štruktúrno-výrazové komponenty umeleckého textu (napr. rozprávač, téma, zápleтка a pod.),
- identifikovať a vymenovať žánre literatúry pre deti a mládež aj s uvedením príkladov z najnovšej tvorby pre deti a mládež,
- prepojiť svoj postoj k zobrazenému správaniu postáv a k ich činom z morálneho hľadiska,
- konštruktívne komunikovať, identifikovať a držať sa témy rozhovoru, rozpoznať možnú manipuláciu,
- využiť estetickú skúsenosť z literárneho textu vo vlastnej hovorenej alebo písanej produkcii,
- zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky a prispôbiť prejav komunikačnej situácii.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného rómskeho textu, reprodukovanie deja s jednou dejovou líniou s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného rómskeho textu,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného rómskeho textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení,
- formulovanie vlastných myšlienok a záverov z prečítaného vlastnými slovami,

- porozumenie literárnym pojmom, umeleckému zobrazeniu skutočnosti, obrazným a symbolickým významom slov,
- porovnávanie informácií, motívov, udalostí z rôznych druhov umeleckých rómskych textov navzájom, porovnávanie rôznych typov spracovania príbehu (dramatická, rozhlasová, filmová podoba).

Čítanie pre zážitok

- opakované čítanie obľúbených rómskych textov, výber tém a žánrov podľa záujmov,
- sebapoznávanie, porovnávanie vlastných čitateľských aktivít a skúseností z čítania s rovesníkmi, hľadanie zhôd a rozdielov,
- vyjadrovanie postoja a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok, zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- pátranie po rozprávkach, príbehoch, legendách k histórii Rómov, skúmanie, zaznamenávanie, prezentovanie,
- poznávanie regionálne a lokálne príznačných skupín obyvateľstva podľa druhu obživy, ich sociálneho statusu, ozrejmienie činností, dôležitosti a významu ich práce v rámci dedinského/mestského spoločenstva,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého rómskeho textu,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu – divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel,
- uvedomovanie si autorstva a kontextu vzniku literárnych diel.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- samostatné budovanie čitateľského portfólia, vedenie podrobnejších záznamov o svojom čítaní a jeho pokrokoch,
- čítanie a reflexia čítania textov rôznych žánrov, stanovovanie individuálnych čitateľských cieľov a výziev v čítaní, formovanie jednoduchých rituálov,
- uvažovanie o zobrazení postáv, faktov, dejov v texte v kontexte doby a kultúry, vyjadrovanie názoru, pokusy o hodnotenie.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- hodnotenie vlastného porozumenia textu žiakom (nadväznosť na monitorovanie vlastného čítania),
- posúdenie porozumenia/neporozumenia textu; hľadanie dôvodu prípadného neporozumenia (neznámy kontext, písaný text v nárečí/inom dialekte, nezrozumiteľné vyjadrenia, slovná zásoba),

- tvorenie vlastných interpretačných otázok k rómskemu textu,
- plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické oblasti z 1. cyklu ostávajú v platnosti a obohacujú sa o nové témy: sociálna situácia v rómskych komunitách, vzájomné vzťahy v rómskej rodine, osobné záujmy a potreby, úcta k starším, česť/čestnosť, porozumenie, rozmanitosť kultúr v spoločnosti, zdravý životný štýl, bezpečnosť, hudobná a tanečná kultúra Rómov, rómske divadlo a umenie, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi;
- súčasné literárne prozaické texty, texty z ľudovej slovesnosti, texty reprezentujúce rómsku literatúru na Slovensku;
- texty na počúvanie: krátke príbehy, rozprávky, legendy, divadelné hry, rozhovory, piesne;
- texty na čítanie: dialogické texty, ilustrované literárne texty, príbehy zo života Rómov, rozprávky, legendy, príslovia, básne, divadelné hry, zábavné texty, rómske hádanky, vtipy, kvízy, zábavné príbehy, jazykolamy.

Vzdelávacie štandardy rómskeho jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie sociálne a kultúrne významných gramotnostných schopností žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopnosti riešiť problémy. Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú sebareguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.
- Pripraviť a prezentovať primerané hovorené a obrazovo-hovorené rómske texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný alebo digitálny rómsky text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti rómskeho pravopisu.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
- Uplatňovať stratégie porozumenia rómskemu textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.

- Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačných, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
- Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
- Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
- Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam a dôležitosť jazyka ako reprezentanta vlastnej identity a národnej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovnej variety rómčiny v rámci vzdelávania a aktívnej účasti v sociálnom a občianskom živote.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spolupracovať pri vedení dialógu s komunikačným partnerom, vecne rozvíjať dialóg, aktívne a kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera,
- nenásilným spôsobom komunikovať svoje postoje, pocity a potreby s rešpektom k sebe a ku komunikačnému partnerovi,
- pomenovať rôzne aspekty svojej identity a vysvetliť, ktoré rôzne vplyvy pôsobia na utváranie identity,
- prejaviť pozitívne pocity o svojom tele, ktoré majú vplyv na zdravie, sebaobraz a správanie (imidž tela) v období dospievania,
- uplatňovať pri vedení dialógu zásady zdvorilosti, sociokultúrne zvyklosti, ale aj asertívny prístup,
- zdôvodniť potrebu starostlivosti o prírodné a kultúrne dedičstvo a verejné priestranstvá a podobne,
- vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb,
- opísať moderné spôsoby platenia a rozlíšiť platobné karty podľa funkcie (debetné, kreditné),
- rozlíšiť a rešpektovať špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch,
- podnietiť komunikáciu a diskutovať o primeranej aktuálnej alebo odbornej téme, dodržiavať pritom pravidlá skupinovej diskusie,

- vyjadriť názor na primerané spoločensky aktuálne témy, riešiť problémy, svoje stanoviská podporiť rôznymi druhmi argumentov,
- rešpektovať názory iných, nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom a na základe podložených argumentov,
- využiť na komunikáciu situačne vhodné hovorené, obrazovo-hovorené alebo písané komunikačné kanály,
- efektívne spolupracovať a komunikovať pri riešení problémov v kolektíve, chápať príčiny konfliktov a vie im reguláciou svojho správania predchádzať,
- identifikovať a popísať nepravdivé a nebezpečné obsahy v mediálnom prostredí,
- vybrať a použiť vhodné digitálne nástroje na komunikáciu,
- vytvoriť jednoduchý a zmysluplný digitálny obsah.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- komunikačná situácia, komunikačné činitele, zásady kooperácie a zdvorilosti,
- komunikovanie svojich postojov, pocitov a potrieb s rešpektom k sebe a ku komunikačnému partnerovi,
- rôzne aspekty identity a toho, čo žiaka formuje počas života,
- rozhovor o tom, čo spôsobí úmyselne nepravdivá informácia,
- situačne vhodné používanie jednotlivých variet rómčiny (štandardná varieta, slang, nárečie),
- nácvik interakcie v rôznych komunikačných situáciách (napríklad praktické využitie peňazí, moderné spôsoby a nástroje platenia – internetbanking a bezpečnosť pri platení),
- poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch,
- viacjazyčné prostredie na Slovensku, chápanie jazykových a kultúrnych potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín.

Efektívna a asertívna komunikácia

- nácvik kooperácie v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu: komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne,
- uplatňovanie zásad zdvorilosti a sociokultúrnych zvyklostí,
- pravidlá asertívnej komunikácie, asertívne techniky a ich nácvik,
- druhy argumentov, argumentačných techník a ich nácvik,
- rozlišovanie tvrdenia, argumentu a presvedčenia,
- iniciovanie diskusie, diskutovanie v skupinách na aktuálnu alebo odbornú tému (napr. uplatňovanie princípov ekologického záhradníčenia pri starostlivosti o školskú/komunitnú záhradu),
- uplatňovanie efektívnej dialogickej komunikácie pri riešení problémov v kolektíve, regulovať svoje správanie a tak predchádzať potenciálnym konfliktom,
- participácia v internetovej diskusii, zapojenie do diskusného fóra,

- identifikovanie manipulatívnej komunikácie a obranná reakcia na ňu,
- poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch (kontaktové prostriedky, tykanie – vykanie, symbolika gest, farieb a pod.),
- vyjadrovanie názorov na aktuálnu spoločenskú tému, podporenie stanoviska rôznymi druhmi argumentov,
- podporovanie empatického vzťahu k vlastnému telu, zdravé sebavedomie a seba prijatie,
- rešpektovanie názoru účastníkov diskusie, vyjadrenie nesúhlasu alebo námietky sociálne primeraným spôsobom s podporou argumentov,
- dodržiavanie pravidiel skupinovej diskusie (prihlásiť sa o slovo, počkať na vyzvanie, neskákať do reči, reagovať jazykovo a sociálne primerane).

Neformálna a formálna korešpondencia

- nácvik inštitucionálneho dialógu (u lekára, na úrade, v záujmových inštitúciách a pod.),
- nácvik sprievodného dialógu pri vykonávaní spoločných činností,
- nácvik vecného dialógu o aktuálnej alebo odbornej téme,
- nácvik bežnej a úradnej elektronickej korešpondencie prostredníctvom e-mailu,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty,
- jazykové a grafické špecifiká krátkych textových správ,
- vytváranie jednoduchých digitálnych obsahov.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnéj zásoby v rámci obsahového zamerania interakčných a diskusných aktivít,
- nadväzovanie replík v dialógu, používanie vhodných jazykových prostriedkov,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov (príklady, citáty, frazémy, dôraz, gestá),
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti,
- situačne vhodné používanie zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel v písanej a v elektronickej interakcii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom a s uplatnením jednotlivých slohových postupov,
- rozlíšiť rôzne žánre hovoreného alebo obrazovo-hovoreného (multimodálneho) textu;
- použiť pri príprave hovoreného alebo multimodálneho textu vhodné obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne stratégie,

- ústnou formou zhrnúť a zhodnotiť informácie získané z rôznych zdrojov a využiť ich pri vzdelávaní alebo sebvýjadrení,
- pripraviť a prezentovať hovorený alebo obrazovo-hovorený text s komunikačným zámerom sprostredkovať informácie a objasniť problém,
- pripraviť a predniesť príležitostný rečnícky prejav a využívať pritom sugestívnu funkciu komunikačných prostriedkov,
- pripraviť a predniesť rečnícky prejav s komunikačným zámerom presvedčiť adresáta, používať pritom rôzne druhy argumentov a argumentačnú funkciu komunikačných prostriedkov,
- aktívne a kriticky počúvať hovorené prejavy iných, analyzovať a zhodnotiť obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku a vyjadriť svoje stanovisko,
- využiť pri príprave hovoreného alebo obrazovo-hovoreného prejavu vhodnú slovnú zásobu, lexikálne vzťahy a vetné štruktúry podľa komunikačného zámeru, slohového postupu a použitého žánru textu,
- hovorený prejav predniesť kultivovane, s rešpektovaním pravidiel spisovnej výslovnosti, s vhodnou moduláciou hlasu a súhrou jazykových, popri jazykových aj mimojazykových prostriedkov,
- porozumieť primeraným jazykovedným pojmom a termínom, používať ich pri analýze a hodnotení textov.

Obsahový štandard

Kultivovanie hovoreného prejavu

- písomná príprava hovoreného a obrazovo-hovoreného textu podľa týchto fáz: výber témy, zhromažďovanie materiálu, selekcia a kompozícia, tvorba konceptu, úprava textu,
- písomná príprava hovoreného a obrazovo-hovoreného textu s komunikačným zámerom sprostredkovať informácie a objasniť problém z rodinného prostredia, resp. zo školského prostredia podľa individuálnych schopností žiaka/čky,
- príprava vizuálnej zložky textu a jej úprava pri obrazovo-hovorenom texte,
- príprava obsahovo a formálne súdržného hovoreného textu s rôznym komunikačným zámerom a s uplatnením jednotlivých slohových postupov v komunikácii s členom rodiny o rozdeľovaní úloh v domácnosti, s učiteľmi o obľúbených a neobľúbených predmetoch v škole, o tom, čo chcú robiť po ukončení základnej školy,
- vhodné stratégie prípravy a úpravy textu (obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne),
- nácvik kultivovaného prednesu hovoreného prejavu,
- nácvik kultivovanej prezentácie obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- sebareflexia prezentovaného prejavu,
- aktívne a kritické počúvanie hovorených prejavov iných,
- analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky prejavu podľa vopred stanovených kritérií,
- formulovanie argumentov pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu

- presvedčací (persuazívny) rečnícky prejav: vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- príprava odbornej informácie,
- príležitostný rečnícky prejav: slávnostný príhovor, moderovanie podujatia.

Komunikačné prostriedky a pravidlá odborného hovoreného a obrazovo-hovoreného

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá, grafické prostriedky v obrazovo-hovorenom texte (s využitím možností textového editora),
- využívanie sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti,
- primeraná modulácia hlasu a situačne vhodné používanie pohybových a mimojazykových prostriedkov.

Písaná produkcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržné písané texty s rôznym komunikačným zámerom a s uplatnením jednotlivých slohových postupov,
- rozlíšiť rôzne druhy a žánre textov a ich funkcie pri komunikácii písaním,
- zdôvodniť voľbu druhu textu pre naplnenie svojho komunikačného/autorského zámeru v písanej produkcii,
- tvoriť písané texty ako prostriedok sebavyjadrenia a ako prejav nadobudnutého poznania v zadanej téme,

- adekvátne skúsenostiam rešpektovať princípy vyplývajúce zo zákonitostí textovej výstavby (princíp prehľadnosti, postupnosti),
- využiť písanie ako učebnú stratégiu pri práci s textom (dokážu vytvoriť súhrn, zostručiť rozsiahlejšie časti textu, vizualizovať obsah textu s použitím grafických nástrojov),
- zohľadniť očakávania (potenciálneho) adresáta textu pri písanej produkcii,
- používať pri tvorbe písaného textu vhodné obsahové, kompozičné, jazykové a grafické stratégie, využiť jazykové slovníky v tlačenej aj digitálnej forme,
- využiť pri príprave písaného alebo obrazovo-písaného textu vhodnú slovnú zásobu, lexikálne vzťahy a vetné štruktúry podľa komunikačného zámeru, slohového postupu a použitého žánru textu,
- využiť pravopisné pravidlá a princípy v písanom prejave,
- monitorovať priebeh písania a korigovať vlastný písaný text z obsahového, kompozičného, jazykového a formálneho hľadiska,
- pri úprave formálnej stránky tvoreného textu uplatniť svoje grafické zručnosti s využitím počítačových textových editorov,
- primerane skúsenostiam analyzovať a zhodnotiť kvalitu vlastného písaného textu a vlastný proces tvorenia textu, využívať pri tom znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- vyjadrenie komunikačného zámeru (informovať, vyrozprávať dej, opísať znaky a vlastnosti, vysvetliť, objasniť niečo, obhájiť stanovisko a pod.) v produkovanom texte v závislosti od vlastného komunikačného cieľa (čo chcem písaným textom dosiahnuť),
- individuálna voľba témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho/reálneho adresáta,
- voľba vhodného slohového postupu na komunikovanie zamýšľaného obsahu,
- využívanie efektívnych spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme aj s využitím relevantných zdrojov a interakcie s inými osobami (fáza invencie pri tvorení textu, napr. asociačné zhlukovanie, pojmové mapovanie, výpisky zo zdrojov, rozhovory s inými a pod.),
- využívanie efektívnych stratégií pri štruktúrovaní obsahu produkovateľného textu (napr. osnova, grafické znázornenie štruktúry textu a pod.);
- upravovanie vlastného textu po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- upravovanie textu a pravopisná korektúra s využitím základných korektorských značiek a vhodných jazykových slovníkov,
- upravovanie textu (čistopis), v prípade multimodálnych a digitálnych komunikátov vrátane finálnej úpravy obrazovej a grafickej zložky,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie produkčnej úlohy a stanovenie cieľa písania,
- uvedomenie si zmyslu písanej produkcie,
- plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu, v prípade neefektívnej stratégie úprava používaného postupu pri tvorení,
- komunikovanie motivácie tvoriť písaný text na zvolenú tému, stanovenie cieľa pri komunikovaní písaním,
- uplatnenie znalostí o žánroch narácie, opisu, informácie, argumentácie, výkladu,
- monitorovanie priebehu zberu a následnej selekcie vhodného jazykového materiálu (vhodnosť podľa témy, stanoveného cieľa, zámeru, potenciálneho adresáta),
- koncentrácia pozornosti a sústredená práca vo fáze štylizácie, vedomé potláčanie rušivých a nesúvisiacich podnetov,
- analýza a hodnotenie textu a jeho častí vzhľadom na komunikačný zámer, slohový postup a adresáta.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- tvorenie rôznych žánrov písaného, multimodálneho alebo digitálneho textu s využitím jednotlivých slohových postupov (informačný, rozprávací, opisný, výkladový/úvahový) alebo ich kombináciou,
- tvorenie a vyplňanie administratívnych textov: plagát, úradné formuláre, prihláška, životopis,
- tvorenie odborných textov: odborná informácia, zhrnutie, anotácia, poster,
- vyjadrenie subjektívneho názoru na všeobecne známu tému v úvahovom texte,
- písomné vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- vytvorenie zážitkového rozprávacieho textu s prepracovanou štruktúrou a zapojením opisných častí,
- sebvýjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania (aj v kombinácii s obrazovou zložkou).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- použitie jednoduchých a zložených súvetí ako prostriedkov rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte,
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- vyjadrovanie syntaktických významov vo vete (vetné členy) a ich úloha pri tvorení textu,
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: príklady, fakty, citáty, grafické prostriedky (veľkosť, typ, farba písma, grafické rozmiestnenie textu a ďalšie možnosti

- textového editora) atď.,
- využívanie sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov: zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia atď.,
 - využívanie slovotvorného vzťahu medzi slovami pri rozvíjaní témy textu (slovotvorné hniezdo),
 - použitie rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov) v texte: pripájacie častice, lexikálne opakovanie (zámenné a iné synonymá, antonymá, slovotvorné prostriedky), morfológické opakovanie (kategória zhody), kontextová elipsa atď.

Osojovanie a uplatňovanie pravopisu

- automatizácia získaných pravopisných zručností pri jednotlivých pravopisných princípoch,
- morfeematický pravopis: upevňovanie skloňovania podstatných a prídavných mien ako východisko uplatňovania morfeematického pravopisu pri pravopise pádových koncoviek; nacvičovanie pravopisu pádovej koncovky pri ďalších ohybných slovných druhoch (zámená, číslovky) a nácvik pravopisu ďalších slovotvorných prípon,
- gramatický pravopis: nacvičovanie rozlišovania nominatívu jednotného a množného čísla podstatných mien, nacvičovanie pravopisu čísloviek; nacvičovanie písania spoluhlások *ď, ľ, ň, ť* pred samohláskami *i* alebo *e* pred koncovkami ženského rodu, v pluráli pôvodných ženských podstatných mien bez koncovky, pred zdrobňovacou príponou ženského rodu *-ori, -ica*, pred príponami *-ipen/iben, -pen/ben* pri odvodených podstatných menách, v minulom čase, pred sufixom *-ar* a pri odvodzovaní slovíes,
- etymologický pravopis: nacvičovanie pravopisu pri udomácnených slovách prevzatých z cudzích jazykov alebo internacionálnych odborných termínoch,
- sémantický pravopis: nacvičovanie pravopisu pri zložitejších zemepisných názvoch, názvoch štátov, inštitúcií,
- interpunkčný pravopis: precvičovanie interpunkčného pravopisu, písanie interpunkčných znamienok (bodka, otáznik, výkričník, úvodzovky, čiarka).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť súvislým a nesúvislým textom, ako aj multimodálnym textom (kombinácia jazyka, statického obrazu, dynamického obrazu, zvuku, pohybu) na úrovni explicitných a implicitných významov,
- informácie a vyvedené súvislosti z textu objasniť, konfrontovať s vlastnými znalosťami a skúsenosťami, vyjadriť svoj názor a podložiť ho argumentmi, zdieľať a prezentovať ho v skupinovej diskusii,

- ústne a písomne spracovať zhrnutia a závery z textu, vie získané informácie využiť pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebavyjadrenia, pri riešení učebných úloh, zadaní a problémových situácií,
- počúvať a čítať texty s konkrétnym zámerom a analyzovať ich, využívať pritom aj voľne dostupné otvorené zdroje,
- získať, spracovať a selektovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych), veku primerane,
- porozumieť základným vlastnostiam textu (obsahová a formálna súdržnosť, komunikačný zámer, spôsob rozvíjania témy – slohový postup) a vie ich uplatniť pri porozumení textu a pri tvorení vlastného textu,
- porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať úlohu popri jazykových (grafických, pohybových, zvukových) a mimojazykových prostriedkov pri porozumení čítaného a počúvaného textu.

Obsahový štandard

Porozumenie textu, spracovanie a využitie získaných informácií

- aktívne počúvanie rómskych textov aj audionahrávok,
- učiteľom riadené a samostatné vyvodzovanie implicitných významov z textu prehlbujúce základné porozumenie textu: objasňovanie súvislostí, vyjadrovanie názoru, uvádzanie podporných argumentov, využívanie predchádzajúcich znalostí na dosiahnutie logicky prijateľných záverov (induktívne inferencie), logické úsudky z informácií a dôkazov priamo dostupných v texte (deduktívne inferencie),
- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych informačných zdrojov,
- posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií na základe ich overovania a konfrontovania vo viacerých zdrojoch,
- posúdenie pravdivých a nepravdivých informácií z textov, zo sociálnych sietí,
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie,
- využitie spracovaných informácií z textu pri riešení učebných úloh a problémových situácií, pri vzdelávaní a sebavyjadrení,
- porozumenie štruktúry textu podľa komunikačného zámeru a použitého slohového postupu.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od cieľov čitateľa/poslucháča, vyhodnocovanie cieľov, reflexia a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania,
- čítanie vybraných textov z periodiká, napr. Romano džaniben (mimoučebnicový zdroj),
- porovnávanie rôznych rómskych textov podľa formy a obsahu, následne ich určovanie odlišností,

- upevňovanie osvojených stratégií čítania a učenia sa z textu a náročnejšie formy spracovania obsahu (konspekt, sumarizácia, anotácia, grafické nástroje),
- využívanie osvojených stratégií čítania/počúvania a rozvíjanie špecifických stratégií informačného správania v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti – stratégií zvládania kvantity a rozlišovania kvality dostupných informácií,
- dôraz na podporovanie hodnotiacich postojov, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby pri práci s informáciami,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu

- základné vlastnosti textu a ich uplatnenie pri porozumení textu:
- obsahová súdržnosť textu: rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého slohového postupu (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový),
- formálna súdržnosť textu: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov), analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- rozlišovanie textov podľa komunikačného zámeru: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť,
- porovnávanie rôznych rómskych textov podľa formy a obsahu, následne ich určovanie odlišností.

Žánre vecného textu

- porozumenie odborným textom: odborný článok, interview, prezentácie, poster,
- porozumenie rečníckych prejavov a rozlišovanie rečníckych žánrov: príležitostné prejavy (slávnostné príhovory, moderovanie), náučné prejavy (prednáška, referát), politické prejavy (príhovory, diskusie).

Komunikačné prostriedky a pravidlá, význam jazyka

- porozumenie funkciám, významu a stavbe jazyka (jazykové roviny a oblasti jazyka),
- individuálny vzťah žiaka k jazykom, porozumenie problematike viacjazyčnosti na území a mimo územia štátu,
- využitie znalostí jazykových prostriedkov pri porozumení textu:
- syntaktické prostriedky: jednoduché a zložené súvetia ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte;
- lexikálne prostriedky: analyzovanie slovnej zásoby v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu; spôsoby obohacovania slovnej zásoby rómčiny (nové slová v jazyku – preberanie, tvorenie, ustálené slovné spojenia, prenášanie významu); pragmaticky príznakové slová (odborné termíny, expresívne slová, nespisovné slová), porozumenie bežným a kultúrnym frazémam;

- slovotvorné prostriedky: úloha slovotvorby pri porozumení odborných termínov a pri porozumení textu (slovotvorná stavba napovedá význam slova; slová z rovnakého slovotvorného hniezda sú prostriedkom súdržnosti textu); motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom (slovotvorná stavba), slovotvorné spôsoby (odvodzovanie, skladanie), slovotvorné prostriedky (predpony, prípony, slovotvorný základ);
- morfológické prostriedky: analyzovanie významu a funkcie slovných druhov pri porozumení textu; základné významové skupiny plnovýznamových slovných druhov (podstatné mená – konkrétne, abstraktné; slovesá – činnostné, stavové; prídavné mená – akostné, vzťahové, privlastňovacie; príslovky – vlastnostné, okolnostné; číslovky – základné, radové, násobné, druhové (určité a neurčité); zámená – osobné, privlastňovacie, zvrätané, ukazovacie, opytovacie, neurčité); ohybné a neohybné slovné druhy; gramatické kategórie pri ohybných slovných druhoch (člen, rod, číslo, pád, pri slovesách osoba, číslo, čas).

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- využiť osobnú estetickú skúsenosť a imagináciu z recepcie žánrovo rôznorodých literárnych textov (vrátane multimediálnych umeleckých žánrov) vo vlastnej pisateľskej činnosti,
- vytvárať inferencie (vyvodzovať informácie z textu) prehlbujúce porozumenie textu a prepájajúce textové významy s vlastnými životnými a čitateľskými skúsenosťami,
- analyzovať estetickú funkciu jazykových prostriedkov v žánrovo rôznorodých literárnych textoch,
- identifikovať a vymenovať hodnotné literárne diela z rómskej literárnej tvorby,
- v komunikácii oceniť kultúru rómskeho národa a etnika aj na základe literárnej tvorby a zároveň rešpektovať literatúru ako kultúrne dedičstvo s dôrazom na hodnoty ľudskosti a tolerance s vnímaním kultúrnych paralel a odlišností,
- komunikovať a premýšľať aj o implicitných hodnotovo-morálnych odkazoch a posolstvách literárneho textu,
- zdieľať osobnú estetickú, hodnotovú a názorovú skúsenosť z recepcie literárneho diela s ostatnými,
- využiť estetickú skúsenosť z literárneho textu vo vlastnej hovorenej a písanej produkcii, ako aj vo vlastných tvorivých aktivitách.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného rómskeho textu, reprodukovanie deja s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní, stručné prerozprávanie príbehu na základe zápletky a/alebo deja, porovnávanie textov,

- identifikácia a prerozprávanie rómskeho literárneho textu, rozdelenie postáv na hlavné a vedľajšie,
- prehĺbovanie čitateľského záujmu rozprávaním o svojich dojmach,
- hodnotenie štruktúry a prvkov textu, umelecké jazykové prostriedky a ich pôsobenie na čitateľa,
- rozlišovanie priameho a obrazného pomenovania v texte, prenesený význam slov, umelecké jazykové prostriedky, vysvetľovanie v kontexte vlastných skúseností,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, dotváranie textu podľa vlastnej fantázie,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- dedukcia významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov (iné texty, slovníky),
- tvorba rôzneho druhu otázok k textu – faktografické, induktívne, deduktívne, fantazijné, analytické a hodnotiace otázky.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a pomenovanie pôsobenia textu na vlastné prežívanie, rozoznávanie príčin tohto pôsobenia, schopnosť predstaviť si ako text (jeho prvok) môže pôsobiť na iných, aké reakcie môže vyvolať,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického a filmového spracovania a z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- analyzovanie estetickej funkcie jazykových prostriedkov v žánrovo rôznorodých literárnych textoch,
- motívy, príčiny konania hrdinov, porovnávanie názorov a pocitov hrdinov so svojimi emóciami, zážitkami a skúsenosťami,
- čítanie pre potešenie a zážitok, čítanie rómskych textov podľa vlastného výberu a diskusie o prečítaných textoch,
- prednes textu so snahou o estetickú intonáciu a citové prežívanie v rámci svojich schopností,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného rómskeho textu,
- literatúra ako súčasť kultúrneho a národného dedičstva, literatúra iných národov a národnostných menšín.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- pravidelné vyhotovovanie tvorivých záznamov o svojom čitateľstve a pokrokoch,
- analýza vlastného čítania a jeho potenciál: zámerné a cieľavedomé plánovanie a formovanie vlastného čítania,
- budovanie čitateľských rituálov a trvalých čitateľských návykov.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti vedome pracovať s textom ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,

- pomenovanie toho, čomu neporozumeli, kladenie otázok, namietanie, spájanie textu a jeho obsahu so svojimi skúsenosťami, predstavami a s nadobudnutými poznatkami,
- uvedenie si obsahu a významu prečítaného a možností regulačných procesov (výber stratégie na overenie porozumenia),
- vyhodnotenie a reflexia vlastného čítania, hlbšie porozumenie textu a jeho štruktúr,
- riešenie úloh na porozumenie textu (overenie porozumenia) a prepájanie tém s reálnym životom,
- vyvodzovanie informácií z textu prehlbujúce porozumenie textu a prepájajúce textové významy s vlastnými životnými a čitateľskými skúsenosťami,
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií (tém, žánrov, autorov),
- komunikovanie významov a zážitku z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia,
- plánovanie procesu recepcie umeleckého diela (pri čítaní a počúvaní literárnych textov, v rámci návštevy divadelného a filmového predstavenia atď.) a plánovanie recepčných aktivít.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy z 1. a 2. cyklu ostávajú v platnosti a obohacujú sa o nové témy: dôstojnosť, potreby a záujmy iných, hodnoty uznávané v rómskych komunitách, pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti, kultúrne dedičstvo, celoživotné vzdelávanie, environmentálna etika, globálne environmentálne problémy a ich riešenia + princípy udržateľného rozvoja, rôznorodosť rómskych nárečí/dialektov, cestovanie Rómov v minulosti a súčasnosti, odievanie a móda;
- súčasné literárne prozaické texty, texty z ľudovej slovesnosti;
- texty reprezentujúce rómsku literatúru na Slovensku, texty reprezentujúce rómsku kultúru a rómsku históriu;
- texty na počúvanie: krátke príbehy, rozprávky, legendy, divadelné hry, rozhovory, piesne;
- texty na čítanie: dialogické texty, informačné texty z histórie Rómov, ilustrované literárne texty, príbehy zo života Rómov, rozprávky, legendy, príslovia, básne, divadelné hry, zábavné texty, rómske hádanky, vtipy, kvízy, zábavné príbehy, jazykolamy.

Rusínsky jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry (komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia). V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov. Rusínsky jazyk používa v písomnom prejave azbuku, ktorej znalosť môže byť pre žiakov veľkou výhodou pre učenie sa iných východoslovanských jazykov. Obsah učiva rešpektuje špecifiká daného materinského jazyka a cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru žiaci dospejú k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Vzdelávacie štandardy rusínskeho jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Vieť jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
- Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
- Počúvať a čítať primerane náročné literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodíť z textu základné implicitné informácie.
- Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
- Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti o slovnej zásobe a vetných štruktúrach.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom,
- poďakovať a ospravedlniť sa primerane adresátovi a prostrediu,
- viesť jednoduchý dialóg, klásť vecné otázky,
- pozorne počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky,
- požiadať o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť,
- sformulovať prosbu, prianie, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie,
- vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie **pozdravov, predstavenia sa, oslovenia, tykania/vykania** vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,
- formulovanie ústneho **poďakovania a ospravedlnenia**.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie **zistovacích a doplňovacích otázok**,
- formulovanie **prosby, priania, nesúhlasu a námietky**, porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia,
- formulovanie jednoduchého **zdôvodnenia** istého javu alebo vlastného konania,
- presnosť a pravdivosť vyjadrenia pri požiadaní o **informáciu** a pri poskytnutí informácie.

Dialóg

- nácvik **jednoduchého dialógu** v dvojici: **kladenie otázok a formulovanie odpovedí**, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- priamy **dialóg** a sprostredkovaný dialóg (telefonický alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie),
- dialóg v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh,
- základné pravidlá párového a skupinového dialógu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom tém dialógu,
- slovné spojenia a vety pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- rozlišovanie **melódie viet** podľa komunikačného zámeru,

- funkčné používanie pohybových prostriedkov počas dialógu
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (najmä kvantita, **jotované písmená, spodobovanie a splývavá výslovnosť**).

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- sformulovať jednoduchú ústnu informáciu,
- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku,
- povedať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,
- predniesť jednoduchý príležitostný prejav,
- s pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení,
- vypočúť hovorený prejav a klásť otázky k jeho obsahu,
- uplatniť pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky,
- rozlíšiť spisovnú výslovnosť od výslovnosti v miestnom nárečí.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber **témy** hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie kľúčovej slovnej zásoby a kľúčových informácií na rozvíjanie témy,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: informácia, rozprávanie, opis,
- členenie textu, využitie **obrázkovej** alebo **slovnej osnovy**,
- artikulačné a výslovnostné cvičenia, cvičenia na **moduláciu hlasu** a na situačne vhodné používanie pohybových prostriedkov,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy alebo školy.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- pozorné počúvanie hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich,
- **kladenie otázok** k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov,
- **formulovanie odpovedí** na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- vyjadrenie **kľúčových informácií** v informačnom texte: **oznam, správa,**
- **jednoduché rozprávanie**: prežitá skúsenosť, reálny alebo vymyslený príbeh,
- uplatnenie **časovej následnosti** a **príčinno-dôsledkových vzťahov** v rozprávacom texte,
- **jednoduchý opisný text**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduchý príležitostný rečnícky prejav: **pozvanie, privítanie, blahoželanie**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** a jednoduchých súvetiach,
- používanie viet s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka,**
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom **emocionálnych slov** alebo **jednoduchých frazém,**
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom,
- uplatňovanie **melódie, významovej pauzy a tempa** reči podľa obsahu a komunikačného zámeru textu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (najmä kvantita, spodobovanie a splývavá výslovnosť).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- písať všetky písmená rusínskej azbuky automatizovane a čitateľne,
- vytvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na tému blízku jeho životnej a jazykovej skúsenosti,
- vyjadriť písaním svoje pocity a predstavy,
- zhromaždiť základné informácie k téme textu,
- napísať jednoduchý informačný text,
- napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,
- zapísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- prípravné (predpisateľské) cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- fonemická analýza a diferenciácia, prevod **hlásky** na **písmeno**,
- **písanie malých a veľkých písmen rusínskej azbuky**,
- písanie slov, odpis písaného textu, prepis tlačeneho textu, písanie podľa diktovania,
- písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia textu

- výber témy písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: **informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie**,
- využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu,
- tvorenie **konceptu** textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,
- **prezentovanie** vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **oznam, správa**,
- tvorenie jednoduchého nesúvislého textu (**zoznam**) a obrazovo-písaného textu (**pozvánka, pohľadnica**),
- jednoduché **písomné rozprávanie**: vyjadrenie prežitej udalosti, zážitku, vymyslený príbeh,
- uplatnenie **časovej následnosti** a **príčinno-dôsledkových vzťahov** v rozprávacom texte,
- **jednoduchý opisný text: postupnosť dejov** pri opise pracovného postupu; **hlavné znaky opísaného objektu** (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduché techniky tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok **vo vetách a jednoduchých** súvetiach s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva** (rozkaz, prosba), **prianie, nesúhlas, námietka**,
- používanie základných prostriedkov **nadväzovania viet v texte** (opakovanie slova, synonymá, zámená, rovnaký tvar slovesa),
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, **slová s podobným a opačným významom**, nadradené a podradené slová,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- **fonematický pravopis:** delenie hlások na samohlásky a spoluhlásky (tvrdé, mäkké) ako východisko uplatňovania fonematického pravopisu; **pravopis i/и/ы;** **pravopis jotovaných písmen (я, е, ю, ї, є)** a **dvojjložkové písmená (дз, дж),**
- **sémantický pravopis:** písanie veľkého písmena na začiatku vety, rozlišovanie pravopisu všeobecných a vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy),
- **etymologický pravopis:** rozvoj jazyka v historickom kontexte. **Pravopis slov so samohláskou i, ktoré pochádza z etymologického o** (napr. конь >кінь, стол>стіл, нос>ніс). Pravopis slov s i, ktoré pochádza z historického ъ (лѣто >літо, дѣдо>дідо, сѣно>сіно),
- **morfematický pravopis:** vybrané slovesné tvary a slovotvorné prípony: jednotné písanie **и** v tvaroch minulého času; jednotné písanie prípon pri zdobnených, zveličených alebo emocionálnych slovách,
- **interpunkčný pravopis:** interpunkčné znamienka na konci vety; **použitie spojovníka** pri delení slov na konci riadka; základné **pravidlá písania čiarky** v jednoduchej vete (napr. vo viacnásobnom vetnom člene).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- prečítať primerane náročný vecný text plynulo a správne, nahlas a potichu,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodiť základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu,
- orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte,
- reprodukovat' text vlastnými slovami a zhrnúť kľúčové informácie,
- sledovať vlastné porozumenie textu,
- rozlíšiť medzi informáciou, opisom a rozprávaním ,
- použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- fonematické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky),
- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie hlásky a písmena,
- **syntéza hlások** a písmen do slabík a slov,

- nácvik čítania **slabík, slov, viet a krátkych textov** (primeranejšie a postupne sa zvyšujúcej náročnosti),
- **oprava** vlastných **chýb** pri čítaní,
- uplatňovanie splývavej výslovnosti, významovej pauzy, melódie a tempa reči pri hlasnom čítaní.

Porozumenie textu

- vytváranie predstáv o **obsahu textu** na základe ilustrácie, obrazového materiálu, nadpisu, s oporou o doterajšie znalosti žiaka,
- identifikovanie **klúčových slov** v texte a ich jednoduché zaznamenanie,
- porozumenie doslovného (explicitného) významu textu a jeho **reprodukcia**,
- triedenie dôležitých a nepodstatných **informácií**,
- vyvodzovanie základných **implicitných významov** z textu (vytváranie inferencií) na základe otázok učiteľa: súvislosti medzi jednotlivými obsahovými prvkami textu (slová, slovné spojenia, medzivetné súvislosti, nadväznosť rámcovej štruktúry textu); súvislosti nad rámec textu (medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka),
- stručné zhrnutie získaných informácií.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní učiteľom (učiteľ „myslí nahlas“): hlasné verbalizovanie učiteľovho porozumenia, komentovanie neporozumenia, identifikovanie príčiny nedostatočného porozumenia, naznačovanie riešenia,
- kladenie otázok na porozumenie, **poskytovanie spätnej väzby** na správnosť odpovedí, zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti odpovedí,
- kladenie priamych otázok na hodnotenie vlastného porozumenia, posúdenie správnosti vlastnej odpovede, miery istoty (napr. *Podľa čoho viete, že ste to správne pochopili?*),
- podporovanie sebavedomého čitateľa/poslucháča schopného posúdiť a ovplyvniť výsledok svojho čítania/počúvania vlastným úsilím, s pomocou a v komunikácii s druhými.

Žánre vecného textu

- vyhľadávanie kľúčových informácií v **informačnom texte** (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo): **oznam a správa**,
- porozumenie dejovej postupnosti, konania postáv a sprostredkovanej skúsenosti v rozprávanom texte: rozprávanie prežitej skúsenosti, **reálny alebo vymyslený príbeh**,
- porozumenie postupnosti dejov v **opise pracovného postupu**,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu,
- orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: **zoznam, rozvrh, plán, tabuľka**,
- porozumenie jednoduchým **obrazovo-písaným alebo obrazovo-hovoreným textom**: jednoduché **schémy a náčrty, piktogramy, obrazové encyklopédie, edukačné videá**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- pozorovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru a **interpunkčných znamienok** na konci vety,
- úvod do poznávania slovných druhov: prvotná predstava o význame a využití slovných druhov v texte; pojem časovanie a tvary slovesa v jednotlivých osobách, rozlišovanie tvarov slovesa v texte; rozlišovanie všeobecných a vlastných podstatných mien: základné významové skupiny vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy),
- vyvodzovanie významov slov z textu: **neznáme slová, viacvýznamové slová, emocionálne slová, frazeologické prirovnania a iné jednoduché frazémy, pozorovanie lexikálnych vzťahov v texte** (slová s podobným a s opačným významom, nadradené a podradené slová),
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- prečítať s porozumením literárny text primeranej náročnosti,
- odpovedať na otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- identifikovať v texte to, čo ich zaujalo (myšlienky, slová, ilustrácie),
- vyjadriť svoje pocity, myšlienky, zážitky z čítaného/počúvaného textu a z ilustrácií,
- podeliť sa o potešenie z individuálnej recepcie textu, vyjadriť svoj postoj a odporúčania k textu,
- predniesť naspamäť primerane náročný literárny text,
- vyrozprávať svoje zážitky z divadelného, filmového a rozhlasového predstavenia,
- dramatizovať vhodné literárne texty,
- vyhľadať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania samostatne alebo s pomocou iných a viesť si rôzne typy záznamov.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- rozoznávanie slov a viet v počúvanom aj čítanom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú, tvoria celok, **text**,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (**nadpis, strofa, odsek**), odlíšenie textu od ilustrácie, **poézie od prózy**,
- domýšľanie jednoduchého príbehu podľa **ilustrácie**, čítanie ilustrácie,

- prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu s pomocnými otázkami a nápoveďami učiteľa,
- odhadovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu (**prirovnania, frazémy, emocionálne slová**),
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a identifikácia literárnych postáv, ich charakteru, vlastností, **opis prostredia**, situácie, a to s pomocou ilustrácie aj bez nej,
- sebazpoznávanie, porovnávanie seba a vlastných skúsenosti s postavami a textami, hľadanie zhody a rozdielov, hľadanie riešení pre situácie v texte,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému textu, k **literárnym hrdinom**, zobrazenej téme,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej **dramatiky**,
- formovanie **empatie, súcitu, hodnôt a postojov** na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu (divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel).

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- budovanie čitateľského portfólia, vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch, a to s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- orientácia v zdrojoch na čítanie, rozširovanie čitateľského teritória, vlastný, spontánný a cieľový výber kníh a časopisov na čítanie,
- spoznávanie dostupných knižníc a ich využívanie (**triedna knižnica, školská knižnica, mestská/obecná knižnica**).

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- monitorovanie kvality čítania (*Viem text prečítať?*),
- monitorovanie porozumenia (prípadne neporozumenia) obsahu a významu prečítaného (*Viem, čo text hovorí?*),
- kladenie otázok na porozumenie, riešenie úloh k textom, prepájanie tém s reálnym životom,
- uvedomenie si významu a potreby čítania literárnych textov a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy pre 1. cyklus: domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, medzigeneračné vzťahy a porozumenie, česť/čestnosť, záľuby a koníčky, zdravie, dobro, zlo, pravda a lož, hra, humor, príroda okolo nás, svet zvierat, pomoc iným, rodná krajina, zvyky, tradície a kultúra;
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov rusínskej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: rozprávka, povesť, príbeh, obrázkový príbeh, komiks, nonsensová poézia a próza, bájka, riekanka, hádanka, pieseň, báseň.

Vzdelávacie štandardy rusínskeho jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjanie gramotnosti v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôležité je aj rozvíjanie schopnosti rozlišovať medzi faktami a domnienkami, formulovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Viest dialóg v súkromnom a verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
- Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav určený pre verejné komunikačné prostredie.
- Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné (aj odborné) texty.
- Orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.
- Identifikovať v texte explicitné informácie, vyvodiť základné a prehlbujúce implicitné informácie.
- Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.
- Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Počúvať a čítať primerane náročné literárne texty, porozumieť implicitným významom a prostriedkom obraznosti.
- Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
- Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- komunikovať s rešpektom so spolužiakmi z viacjazyčného prostredia,
- viesť dialóg primerane téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu,
- iniciovať a viesť komunikáciu v skupine rovesníkov,
- vyjadriť názor na bežné alebo aktuálne témy, zdôvodniť ho, prípadne skorigovať,
- rešpektovať názor komunikačného partnera,
- vyjadriť pochvalu, ocenenie, námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom,
- využiť na komunikáciu situačne vhodný komunikačný kanál (pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého),
- použiť základné žánre korešpondencie.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- získavanie informácií o iných jazykoch, najmä o inom materinskom jazyku spolužiakov,
- porovnávanie komunikačných zvyklostí v rusínčine a v inom jazyku,
- skupinový dialóg o viacjazyčnosti spolužiakov.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- stavba dialógu: **nadviazanie kontaktu, obsah dialógu – striedanie replík**, ukončenie kontaktu,
- pravidlá vedenia dialógu: **aktívne počúvať** komunikačného partnera, **vecne a jazykovo primerane reagovať** na jeho repliky, neskákať si do reči, povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera, uplatňovať zdvorilosť,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- rozlišovanie priameho a sprostredkovaného dialógu v súkromnom a vo verejnom prostredí,
- riziká dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí,
- nácvik dialógu v rôznych komunikačných situáciách

Korešpondencia

- **porovnávanie písanej a elektronickej korešpondencie** v bežnej komunikácii,
- nácvik písania základných žánrov korešpondencie: **pohľadnica, súkromný list, krátka textová správa (sms, čet), jednoduchý e-mail.**

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom aktuálnych tém dialógu a **riešenia vecných problémov**,
- vety a jednoduché súvetia pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- **uplatňovanie melódie**, dôrazu a pohybových prostriedkov pri vedení dialógu,
- uplatňovanie **pravidiel spisovnej výslovnosti**, rozlišovanie bežnej hovorenej (štandardnej) a spisovnej výslovnosti,
- uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel** v písanej a elektronickej korešpondencii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromaždiť potrebné informácie k téme hovoreného prejavu,
- vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením,
- sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu,;
- opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- vyjadriť svoj názor na bežné alebo aktuálne témy a zdôvodniť ho,
- predniesť jednoduchý rečnícky prejav,
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu,
- aktívne počúvať hovorený prejav, klásť otázky k obsahu a k jazyku textu,
- rozlíšiť spisovnú výslovnosť od výslovnosti v miestnom nárečí,
- uplatniť v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu,
- samostatný **výber témy** prejavu a **zdôvodnenie výberu** podľa komunikačného zámeru,
- **spôsoby zhromažďovania informácií** potrebných na rozvíjanie témy,
- usporiadanie informácií a samostatné vytvorenie **osnovy textu**,
- súvislé a myšlienково ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho komunikačného zámeru: **informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, emocionálne pôsobiť**,
- používanie **jednoduchých argumentov** na podporu názoru, **rozlišovanie medzi faktami a domnienkami**,
- výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie pohybových prostriedkov,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k obsahu, osnove a použitým komunikačným prostriedkom,
- využitie jednoduchých **grafických nástrojov** na vylepšenie štruktúry textu,
- kladenie otázok k obsahu a k jazyku počúvaného textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu,
- formulovanie a zdôvodnenie odpovedí na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- tvorenie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: **oznámenie, správa** (napr. do školského rozhlasu), **pozvanie** (na školské/záujmové podujatie),
- rozprávanie prežitej skúsenosti, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh **so zápletkou** a jej riešením,
- tvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu, opisu predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania,
- vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov,
- nácvik jednoduchého rečníckeho prejavu s informačnou funkciou (sprevádzanie návštevy po škole, obci).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie rôznych vetných a súvetných štruktúr pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom,
- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu (**oslovenia, emocionálne slová a frazémy, primerané odborné a abstraktné slová**),
- porovnávanie a odlišovanie spisovnej a nárečovej výslovnosti, spisovných a nárečových tvarov so zameraním na nárečový región, v ktorom žiaci žijú,
- zdokonaľovanie zvukovej a pohybovej stránky hovoreného prejavu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (**kvantita, spodobovanie, splývavá výslovnosť, výslovnosť spoluhláskových skupín**).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zvolenú tému,
- použiť vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru,
- zhromaždiť potrebné informácie na tvorbu písaného textu,

- napísať príbeh alebo osobný zážitok so zápletkou a jej riešením,
- vyjadriť písaním svoje pocity a fantáziu,
- vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- sformulovať písomne argumenty na podporu svojho postoja k téme,
- upraviť obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu,
- uplatniť osvojené pravopisné pravidlá pri písaní.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- výber témy podľa **komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho adresáta**,
- výber vhodného slohového postupu na vyjadrenie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme,
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej **osnovy**,
- tvorenie konceptu a upravovanie obsahu, členenia a jazyka textu,
- **pravopisná korektúra** v rozsahu osvojených pravopisných zručností,
- **grafická úprava textu** (aj pomocou základných možností textového editora),
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- plánovanie vhodného postupu pri tvorbe textu,
- použitie základných stratégií na vylepšenie písaného textu,
- **experimentovanie** s rôznymi nápadmi pri tvorení textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.

Žánre písaného textu

- písanie informačných textov určených pre verejné (školské) prostredie: **oznámenie, správa, písaná alebo elektronická pozvánka na školské/zaujímavé podujatie**,
- stručné písomné zhrnutie odborných informácií,
- písanie reálneho alebo vymysleného **príbehu so zápletkou a jej riešením** (vyjadrenie zámernosti konania postáv, začlenenie opisných častí do príbehu),
- vytvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu s využitím podporného obrazového materiálu,
- vytvorenie **opisu** predmetu, osoby, živočicha alebo prostredia na základe priameho pozorovania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom základných typov priradovacieho a podradovacieho súvetia (využitie vetných modelov: V1, ale V2, V1, aby V2 atď.),
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte: **pripájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová,**
- používanie vhodnej slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie primeraných grafických prostriedkov v písanom a elektronickom texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- *fonemický pravopis*: automatizácia získaných pravopisných zručností, **pravopis písmena ь** (mäkký znak), **pravopis písmena ъ** (tvrdý znak),
- *etymologický pravopis*: **duálna forma podstatných mien** (napr. мнѣсо - мясо, память - память, тѣмнѣя – тѣмѣя), pričom zachované -n- považujeme za pozostatok bývalého nosového ě.
- *sémantický pravopis*: automatizácia získaných pravopisných zručností; nácvik pravopisu ďalších významových skupín **vlastných podstatných mien** (názvy sviatkov, ulíc, zemepisné názvy v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- *morfemický pravopis*: **delenie spoluhlások podľa znelosti** ako východisko uplatňovania morfemického pravopisu pri spodobovaní; nacvičovanie morfemického **pravopisu pri spodobovaní hlások v jednotlivých pozíciách** (na konci slova, na začiatku slova, vnútri slova, na hranici slov),
- *interpunkčný pravopis*: **písanie čiarky** v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí; **písanie interpunkčných znamienok v priamej reči**.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať a samostatne prečítať primerane náročný vecný (aj odborný) text,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodíť implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu,
- vyvodíť informácie z nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textov,
- reprodukovať a zhrnúť získané informácie,
- prepojiť získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadriť svoj názor na čítané/počúvané texty a zdôvodniť ho,
- posúdiť mieru vlastného porozumenia a použiť základné stratégie na zlepšenie porozumenia textu,

- využiť získané informácie pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách,
- odlíšiť texty podľa komunikačného zámeru a poznať základné znaky rôznych typov textu,
- použiť pri porozumení textu primerané znalosti vetných a súvetných štruktúr, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov.

Obsahový štandard

Porozumenie textu

- **aktívne počúvanie**, samostatné **čítanie a prezeranie** primeraných žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- reprodukovanie obsahu textu, **rozhovor o texte**,
- úlohy na porozumenie doslovným (explicitným) informáciám v texte: vymenovanie **faktov**, objasňovanie nových **pojmov**, identifikovanie **klúčových informácií** a slov,
- úlohy na vyvodzovanie implicitných informácií z textu (vytváranie inferencií): **hľadanie súvislostí** medzi informáciami v texte, **prepájanie informácií** z textu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka, **objasňovanie** informácií, **formulovanie** predpokladov a ich overovanie; **vyjadrovanie názoru** a jeho jednoduché **zdôvodnenie**,
- rozpoznávanie štruktúry textu: úlohy na porozumenie nadväznosti viet a odsekov v texte, členenie textu na časti pomocou osnovy;
- **využitie osnovy** pri reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia žiakom na základe systematickej spätnej väzby učiteľa na výkon (správnosť/prijateľnosť porozumenia) a spätnej väzby na hodnotenie vlastného výkonu žiakom („*Myslel si si, že si správne odpovedal, a mal si pravdu.*“),
- reflexia neporozumenia a jeho príčin: identifikovanie **nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí**,
- plánovanie – vymedzenie potrebného času, voľba vhodného postupu pri práci s textom,
- samostatné používanie jednoduchých postupov a stratégií učenia sa z textu,
- stručné súhrny klúčových informácií a poznatkov,
- **tvorenie vlastných otázok k textu**,
- podporovanie aktívneho čitateľa/poslucháča schopného vlastné čítanie/počúvanie zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania/počúvania a v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- rozpoznanie základných znakov informačného textu: **presnosť, stručnosť a prehľadnosť**,
- porozumenie informačným žánrom: **odborná informácia, úradná pozvánka, úradný oznam, mediálna správa**,

- porozumenie nesúvislým informačným žánrom: **jazykový slovník, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt**,
- rozpoznanie základných znakov rozprávacieho textu: **subjektívnosť, časová následnosť, príčinnno-dôsledkové vzťahy**,
- porozumenie príbehu so zápletkou a jej riešením, porozumenie zámernosti konania postáv a funkcie opisných častí v príbehu,
- rozpoznanie základných znakov opisného textu: vymenúvanie a usporiadanie znakov opísaného javu alebo postupnosti opísaných dejov, odlíšenie hlavných a vedľajších znakov,
- porozumenie jednoduchým opisným žánrom: **opis pracovného postupu, opis objektu** (predmet, živočích, osoba),
- porozumenie jednoduchých **rečníckych prejavov**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozoznávanie prostriedkov nadväzovania viet v texte,
- úloha vetnej stavby pri porozumení textu: rozvíjanie **slovesa** vo vete a vyjadrovanie rôznych **syntaktických významov** (kto, čo, aký, kde, kedy, ako),
- úloha súvetnej stavby pri porozumení textu (základné typy jednoduchého súvetia v podobe vetných modelov, bez použitia terminológie),
- základné poznávanie významu a funkcie jednotlivých slovných druhov v texte,
- pojem **skloňovanie a pádové otázky**; rozlišovanie tvarov podstatných mien, prídavných mien a zámen v texte; rozlišovanie slovesného času a spôsobu v texte,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: **abstraktné slová** (názvy vlastností a názvy dejov), **viacvýznamové slová, ustálené slovné spojenia s priamym významom, ustálené slovné spojenia s obrazným významom (príslovia, porekadlá, pranostiky a iné primerané frazémy)**,
- identifikovanie slov z rovnakého slovotvorného hniezda v texte, pozorovanie predponového a príponového tvorenia slov, motivačný vzťah medzi základovým a odvodeným slovom.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať a prečítať s porozumením primerane náročný literárny text,
- identifikovať explicitné významy a vyvodiť základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu,
- vyjadriť, ako na nich text a čítanie pôsobia a opísať zážitok,
- zhodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,

- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- predniesť text s výraznou intonáciou a s citovým prežitím v rámci svojich schopností,
- dramatisovať vybrané texty aj s pomocou zástupných rekvizít,
- vytvoriť otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- odlíšiť diela z poézie, prózy a drámy na základe štruktúrnych prvkov textu,
- odlíšiť jednotlivé žánre na základe štruktúrnych prvkov textu.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie deja s jednou **dejovou líniou** s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- orientácia v primerane náročných literárnych textoch, vyhľadávanie konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu, stručné zhrnutie informácií,
- vysvetľovanie významu **neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov**,
- formulovanie vlastných myšlienok a záverov z prečítaného vlastnými slovami,
- porozumenie literárnym pojmom umeleckému zobrazeniu skutočnosti, obrazným a symbolickým významom slov: **rytmus, personifikácia, epiteton, refrén, téma, rozprávač**,
- porovnávanie informácií, motívov, udalostí z rôznych druhov umeleckých textov navzájom,
- porovnávanie rôznych typov spracovania príbehu (**dramatická, rozhlasová, filmová podoba**).

Čítanie pre zážitok

- čítanie kníh, ktoré žiakovi prinášajú radosť a potešenie (knihy rôznych žánrov a s menším počtom ilustrácií v pomere k textu),
- opakované čítanie obľúbených textov, tém a žánrov podľa záujmov,
- sebazpoznávanie, porovnávanie vlastných čitateľských aktivít a skúseností z čítania s rovesníkmi, hľadanie zhôd a rozdielov,
- vyjadrovanie postoja a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- pátranie po **rozprávkach, príbehoch, povestiach a mýtoch k histórii obce alebo regiónu**, skúmanie, zaznamenávanie, porovnávanie, prezentovanie,
- stvárnenie obsahu textu metódami **tvorivej dramatiky**, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami,
- formovanie **empatie, súcitu, hodnôt a postojov** na základe čítaného alebo počutého textu,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu – divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- samostatný a cielený výber kníh a časopisov na čítanie,
- samostatné budovanie čitateľského portfólia, vedenie podrobnejších záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokroku,
- čítanie a reflexia čítania textov rôznych žánrov, stanovenie individuálnych čitateľských cieľov a výziev v čítaní,
- uvažovanie o zobrazení **postáv, faktov, dejov v texte v kontexte doby a kultúry**, vyjadrovanie názoru, pokusy o hodnotenie,
- aktívne vyhľadávanie a využívanie aj iných dostupných druhov knižnice (okrem triednej knižnice aj školská knižnica alebo mestská/obecná knižnica).

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- **hodnotenie vlastného porozumenia textu žiakom** (nadväznosť na monitorovanie vlastného čítania),
- posúdenie porozumenia/neporozumenia textu; hľadanie dôvodu prípadného neporozumenia (neznámy kontext, nezrozumiteľné vyjadrenia, slovná zásoba),
- tvorenie vlastných interpretačných otázok k textu,
- riešenie úloh na porozumenie textu (*Viem, čo text hovorí?*, *Rozumiem obsahu textu?*, *Viem ho prerozprávať?*, *Dokážem predvídať pokračovanie?*) ako súčasť a základ regulačných procesov pre evalváciu a reflexiu vlastného čítania, pre hlbšie porozumenie textu, jeho štruktúru,
- plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy z 1. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: **sebahodnotenie**, osobné záujmy a potreby, **spravodlivosť – nespravodlivosť**, odlišnosť od iných, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska k domovu a rodine, svet divadla, životné prostredie, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi,
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov rusínskej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. cyklu sa obohacuje o **scenár, divadelnú hru, rozhlasovú hru, legendu, baladu, báj, poviedku, román, biografiu, fantasy literatúru**.

Vzdelávacie štandardy rusínskeho jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie sociálne a kultúrne významných gramotnostných schopností žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopnosti riešiť problémy. Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú sebareguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.
- Pripraviť a prezentovať primerané hovorené a obrazovo-hovorené texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný alebo digitálny text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
- Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
- Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
- Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka v rámci vzdelávania a účasti v sociálnom a občianskom živote.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť komunikačnú interakciu podľa prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru,
- rozlíšiť špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch, rešpektovať príslušníkov iných národov a kultúr,
- rozvinúť dialóg vecne a aktívne, kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera,
- uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti,

- vyjadriť názor na spoločensky aktuálne témy a podporiť ho rôznymi druhmi argumentov,
- diskutovať v skupinách na aktuálne témy, uplatniť pritom argumentačné zručnosti,
- využiť na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály,
- použiť rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie,
- spolupracovať pri riešení problémov v kolektíve a predchádzať konfliktom reguláciou svojho správania.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- komunikačná situácia, komunikačné činitele, zásady kooperácie a zdvorilosti,
- situačne vhodné používanie jednotlivých variet rusínčiny (**spisovný jazyk, štandardná varieta, slang, nárečie**),
- nácvik interakcie v rôznych komunikačných situáciách,
- poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch,
- viacjazyčné prostredie na Slovensku, chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín.

Dialogická komunikácia, diskusia a kooperácia

- nácvik kooperácie v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu: komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť pravdivo, k veci, jasne a zrozumiteľne,
- zásady zdvorilosti (**takt, veľkorysosť, uspokojenie, súhlas, skromnosť, sympatia**) a ich uplatňovanie v komunikácii,
- pravidlá asertívnej komunikácie a jej nácvik,
- druhy argumentov, argumentačných techník a ich nácvik,
- rozlišovanie **tvrdenia, argumentu a presvedčenia**,
- nácvik **skupinovej diskusie** na aktuálnu tému,
- participácia v internetovej diskusii, zapojenie do **diskusného fóra**,
- hľadanie konštruktívnych riešení konfliktných situácií,
- identifikovanie manipulatívnej komunikácie a obranná reakcia na ňu.

Korešpondencia

- nácvik bežnej elektronickej korešpondencie prostredníctvom e-mailu,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty,
- jazykové a grafické špecifiká krátkych textových správ.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania interaktívnych aktivít,
- nadväzovanie replík v dialógu, používanie vhodných nadväzovacích prostriedkov (oslovenia, pripájacie častice, zámenné a iné synonymá),
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov (**príklady, citáty, frazémy, dôraz, gestá**),
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti v domácich a v cudzích slovách,
- situačne vhodné používanie zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov,
- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel v písanej a v elektronickej interakcii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržný hovorený text s rôznym komunikačným zámerom,
- rozlíšiť žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- zhromaždiť informácie k textu z viacerých zdrojov, overiť pravdivosť získaných informácií,
- zhrnúť, zhodnotiť a využiť získané informácie,
- prezentovať získané informácie a objasniť problémy,
- pripraviť a predniesť presvedčiací rečnícky prejav, využiť pritom rôzne druhy argumentov,
- pripraviť a kultivovane predniesť príležitostný rečnícky prejav,
- použiť vhodné stratégie pri príprave a pri úprave hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- analyzovať a zhodnotiť hovorené prejavy iných, svoje stanovisko podoprieť argumentmi,
- využiť jazykové slovníky pri tvorení, úprave a hodnotení prejavu.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- písomná príprava **hovoreného a obrazovo-hovoreného textu** podľa týchto fáz: výber témy, zhromažďovanie materiálu, selekcia a kompozícia, tvorba konceptu, úprava textu,
- príprava vizuálnej zložky textu a jej úprava pri obrazovo-hovorenom texte,
- vhodné stratégie prípravy a úpravy textu (obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne),
- využívanie knižných a elektronických **jazykových slovníkov**,
- nácvik kultivovaného prednesu hovoreného prejavu,
- nácvik kultivovanej prezentácie obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- sebareflexia prezentovaného prejavu,
- aktívne a kritické počúvanie hovorených prejavov iných,
- analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky prejavu podľa vopred stanovených kritérií,
- formulovanie argumentov pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu

- **presvedčací (persuazívny) rečnícky prejav:** vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- **príležitostný rečnícky prejav: slávnostný príhovor, moderovanie podujatia.**

Komunikačné prostriedky a pravidlá odborného hovoreného a obrazovo-hovoreného prejavu

- porozumenie a používanie tematickej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: **príklady, fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá, grafické prostriedky v obrazovo-hovorenom texte** (s využitím možností textového editora),
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti v domácich a cudzích slovách,
- primeraná modulácia hlasu a situačne vhodné používanie pohybových a mimojazykových prostriedkov.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržný písaný a obrazovo-písaný text s rôznym komunikačným zámerom,
- zdôvodniť voľbu žánra písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,
- zohľadniť očakávania (potenciálneho) adresáta písaného textu,
- využiť písanie ako prostriedok sebvýjadrenia, uplatniť pritom tvorivé postupy,
- využiť písanie ako učebnú stratégiu,
- využiť písanie na vyjadrenie názoru a na argumentáciu,
- zhromaždiť informácie k textu z viacerých informačných zdrojov, overiť pravdivosť informácií,
- pri písaní uplatniť pravopisné pravidlá,
- zmonitorovať priebeh vlastného písania a využiť rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu,

- pri tvorení a úprave textu využiť druhy jazykových slovníkov,
- použiť pri úprave formy textu počítačové textové editory.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- individuálna voľba témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho/reálneho adresáta,
- voľba vhodného slohového postupu na komunikovanie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- členenie obsahu písaného textu s využitím rôznych stratégií (**osnova, grafické znázornenie štruktúry textu a pod.**),
- tvorenie konceptu a jeho upravovanie po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- pravopisná korektúra s využitím základných korektorských značiek a jazykových slovníkov,
- upravovanie **obrazovej a grafickej zložky** textu pri **multimodálnych a digitálnych textoch** a využitie ďalších možností textového editora,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie produkčnej úlohy a stanovenie cieľa písania,
- plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu, v prípade neefektívnej stratégie úprava zaužívaného postupu pri tvorení,
- monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu,
- koncentrácia pozornosti a sústredená práca vo fáze štylizácie, vedomé potlačanie rušivých a nesúvisiacich podnetov,
- analýza a hodnotenie textu a jeho častí vzhľadom na komunikačný zámer, slohový postup a adresáta.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- vyjadrenie subjektívneho názoru na všeobecne známu tému v **úvahovom texte**,
- písomné vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- vytvorenie zážitkového rozprávacieho textu s premyslenou štruktúrou a zapojením opisných častí,
- sebavyjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania (aj v kombinácii s obrazovou zložkou).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- použitie jednoduchých a zložených súvetí ako prostriedkov vyjadrovania časovo-priestorových alebo logických vzťahov v texte,
- porozumenie a používanie tematickej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie **argumentačnej funkcie** komunikačných prostriedkov: **príklady, fakty, citáty, grafické prostriedky**,
- použitie rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov) v texte: **pripájacie častice, lexikálne opakovanie (zámenné a iné synonymá, antonymá, metafora/metonymia, slovo- tvorné prostriedky, asociácie), morfológické opakovanie (kategória zhody)**.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- automatizácia získaných pravopisných zručností pri jednotlivých pravopisných princípoch,
- morfemický pravopis: poznávanie a upevňovanie **typov/vzorov** skloňovania **podstatných mien a prídavných mien** ako východisko uplatňovania morfemického pravopisu pri pravopise **pádových koncoviek**,
- nacvičovanie pravopisu pádovej koncovky pri ďalších ohybných slovných druhoch (**zámená, číslovky**) a nácvik pravopisu ďalších **slovo- tvorných prípon a predpôn**,
- etymologický pravopis: výslovnosť a písanie **samohlásky и** s priblížením **do e** (зима, липа, сиела). Výslovnosť a písanie **samohlásky o** v prípadoch, kedy sa vyslovuje **ako zatvorené ô**. (вôвк, стôвка, кôнôплі, вôрôблі, мôркôв). Výslovnosť a písanie **samohlásky e**, kedy sa vyslovuje **ako zatvorené ê** (кêшêня, на бêрезі, пêлêвня, вêрьба),
- sémantický pravopis: nacvičovanie pravopisu zložitejších **zemepisných názvov, názvov štátov, ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov** (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- interpunkčný pravopis: písanie **čiarky** v jednoduchom a zloženom súvetí; pravopis ďalších interpunkčných znamienok (**bodkočiarka, dvojbodka, pomlčka, úvodzovky** atď.).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- cieľavedome a samostatne počúvať a prečítať primerane náročný text s konkrétnym zámerom v rámci vzdelávania, záujmových aktivít alebo zapojenia do spoločenského a občianskeho života,
- orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu,
- získať a spracovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych),
- objasniť informácie a vyvodené súvislosti z textu, konfrontovať ich s vlastnými znalosťami a skúsenosťami,

- vyjadriť svoj názor na čítané/počúvané texty, podporiť ho argumentmi a prezentovať v skupinovej diskusii,
- kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie,
- využiť získané informácie pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebavyjadrenia,
- uplatniť rôzne stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia,
- regulovať vlastné porozumenie textu,
- porovnať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať jazykové prostriedky v texte (syntaktické, lexikálne, slovotvorné, morfológické) a ich úlohu pri porozumení textu, využiť pritom rôzne druhy jazykových slovníkov,
- analyzovať úlohu poprijazykových (grafických, pohybových, zvukových) a mimojazykových prostriedkov pri porozumení čítaného a počúvaného textu,
- využiť rôzne druhy jazykových slovníkov pri porozumení textu a pri jeho analýze,
- porozumieť hodnote a funkciám jazyka v osobnom a v spoločenskom živote a vytvoriť si pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie textu a využitie získaných informácií

- **analytické počúvanie**, čítanie a prezeranie rôznych druhov a žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- porozumenie súvislým, nesúvislým a multimodálnym textom na úrovni explicitných a implicitných významov,
- učiteľom riadené a samostatné vyvodzovanie implicitných informácií z textu prehlbujúce základné porozumenie textu: objasňovanie súvislostí, vyjadrovanie názoru, uvádzanie podporných argumentov, využívanie predchádzajúcich znalostí na dosiahnutie logicky prijateľných záverov (**induktívne inferencie**), logické úsudky z informácií a dôkazov priamo dostupných v texte (**deduktívne inferencie**),
- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych **informačných zdrojov**,
- posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií na základe ich overovania a konfrontovania vo viacerých zdrojoch,
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie,
- využitie spracovaných informácií z textu pri riešení učebných úloh a problémových situácií, pri vzdelávaní a sebavyjadrení,
- porozumenie štruktúry textu podľa komunikačného zámeru a použitého slohového postupu.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- orientácia v dostupných **primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch** (s dôrazom na využívanie autorských textov, knižných, časopiseckých a encyklopedických publikácií),

- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od cieľov čitateľa/poslucháča, vyhodnocovanie cieľov, reflexia a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania,
- upevňovanie osvojených stratégií čítania a učenia sa z textu a náročnejšie formy spracovania obsahu (**konspekt, sumarizácia, anotácia, grafické nástroje**),
- využívanie osvojených stratégií čítania/počúvania a rozvíjanie špecifických stratégií informačného správania v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti – stratégií zvládania kvantity a rozlišovania kvality dostupných informácií,
- dôraz na podporovanie **hodnotiacich postojov, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby pri práci s informáciami**,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu

- základné vlastnosti textu a ich uplatnenie pri porozumení textu:
- obsahová súdržnosť textu: rozvíjanie témy a logické usporiadanie **viet a odsekov** podľa použitého slohového postupu (informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový),
- **formálna súdržnosť textu**: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov), analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- rozlišovanie textov podľa komunikačného zámeru: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť,
- porovnávanie textov podľa obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

- porozumenie rečníckych prejavov a rozlišovanie rečníckych žánrov: **príležitostné prejavy (slávnostné príhovory, moderovanie)**.

Význam a funkcie jazyka, komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie funkciám, významu a stavbe jazyka (**jazykové roviny a oblasti jazyka**),
- vzťah rusínčiny k iným jazykom: základné informácie o svetových jazykoch (v prepojení s výučbou cudzieho jazyka), o zemepisne blízkych jazykoch a o **slovanských jazykoch**,
- základné informácie o **histórii** a jazykovej situácii zahraničných **Rusínov**,
- individuálny vzťah žiaka k jazykom, porozumenie problematike **viacjazyčnosti** na území a mimo územia štátu,
- využitie znalostí jazykových prostriedkov pri porozumení textu:
- syntaktické prostriedky: jednoduché a zložené súvetia ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte; vyjadrovanie syntaktických významov vo vete (**vetné členy: podmet, prísudok, predmet, prívlastok, príslovkové určenie**) a ich úloha pri porozumení textu,

- lexikálne prostriedky: analyzovanie slovnej zásoby v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu; spôsoby obohacovania slovnej zásoby rusínčiny (nové slová v jazyku – preberanie, tvorenie, ustálené slovné spojenia, prenášanie významu, skratky); pragmaticky príznakové slová (**knižné a zastarané slová, expresívne slová, nespisovné slová**), porozumenie bežným a kultúrnym frazémam,
- **slovotvorné prostriedky**: úloha slovotvorby pri porozumení textu (slovotvorná stavba napovedá význam slova; slová z rovnakého slovotvorného hniezda sú prostriedkom súdržnosti textu); motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom (slovotvorná stavba), slovotvorné spôsoby (odvodzovanie, skladanie), slovotvorné prostriedky (predpony, prípony, slovotvorný základ),
- **morfologické prostriedky**: analyzovanie významu a funkcie slovných druhov pri porozumení textu; základné významové skupiny plnovýznamových slovných druhov (**podstatné mená** – konkrétne, abstraktné, vlastné, nevlastné; prídavné mená – akostné, vzťahové, privlastňovacie; **číslovky** – základné, radové, skupinové, neurčité; **slovesá** – činnostné, stavové; **príslovky** – miesta, času, spôsobu, príčiny; **zámená** – osobné, privlastňovacie, ukazovacie, opytovacie, zvrtné, neurčité, vymedzovacie; ohybné a neohybné slovné druhy; **gramatické kategórie** pri ohybných slovných druhoch (rod, číslo, pád; pri slovesách – osoba, číslo čas, spôsob, vid).

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- samostatne a kriticky prečítať primerane náročný literárny text,
- zhodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- určiť na základe štruktúry textu jeho žáner, zameranie a účel,
- recitovať so snahou o výrazný prednes a vyjadrenie individuálneho zážitku primerane náročný, hodnotný umelecký text,
- porovnať a zhodnotiť štruktúrne prvky jednotlivých žánrov umeleckej literatúry (vnútorná kompozícia literárneho diela, ja- a on-rozprávanie, striedavý a združený rým, obkročný a prerývaný rým, voľný verš, básnická otázka, metafora, monológ, dejstvo,
- kriticky vyhodnotiť autorov zámer, zaujať stanovisko k prečítanému textu,
- diskutovať o texte a prečítaný text využiť ako podporu pre svoju argumentáciu,
- samostatne si vybrať knihy na čítanie, zdôvodniť svoj výber, odporučiť knihy s odôvodnením.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie deja s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní, prerozprávanie príbehu z rôznych uhlov pohľadu, používanie citátov a stručné prerozprávanie príbehu na základe zápletky alebo deja, porovnávanie textov,
- identifikácia a opis stavebných prvkov textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností,
- hodnotenie štruktúry a prvkov textu, **umelecké jazykové prostriedky** a ich pôsobenie na čitateľa,
- rozlišovanie priameho a obrazného pomenovania v texte **prózy a poézie** vo viazanom aj **voľnom verši, prenesený význam slov, umelecké jazykové prostriedky**,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu;
- dedukcia významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov (iné texty, slovníky),
- formulovanie rôznych druhov otázok k textu – **faktografické, induktívne, deduktívne, fantazijné, analytické a hodnotiace otázky**).

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a pomenovanie pôsobenia textu na vlastné prežívanie, rozoznávanie príčin tohto pôsobenia, schopnosť predstaviť si ako text (jeho prvok) môže pôsobiť na iných, aké reakcie môže vyvolať,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického a filmového spracovania a z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- motívy, príčiny konania hrdinov, porovnávanie názorov a pocitov hrdinov so svojimi emóciami, zážitkami a skúsenosťami,
- čítanie pre potešenie a zážitok, čítanie kníh podľa vlastného výberu a diskusie o prečítaných knihách,
- stvárnenie témy v literárnom, dramatickom, rozhlasovom a filmovom spracovaní,
- prednes textu so snahou o estetickú **intonáciu** a citové prežívanie v rámci svojich schopností,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- pravidelné vyhotovovanie tvorivých záznamov o knihách, svojom čitateľstve a jeho pokroku: tvorba **myšlienkových máp, reflexia a záznam posolstiev z textov**, dojmov z čítania, z divadelného a filmového predstavenia,

- analýza vlastného čítania a jeho potenciál: zámerné a cieľavedomé plánovanie a formovanie vlastného čítania,
- rozširovanie čitateľského teritória (**e-knihy, časopisy, internet, audioknihy**),
- samostatné a ciele používajú knižnice, orientácia v knižných katalógoch, využívanie fyzických a elektronických knižníc a databáz.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti vedome pracovať s textom ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,
- uvedomenie si obsahu a významu prečítaného a možností regulačných procesov (výber stratégie na overenie porozumenia),
- vyhodnotenie a reflexia vlastného čítania, hlbšie porozumenie textu a jeho štruktúr,
- riešenie úloh na porozumenie textu (overenie porozumenia) a prepájanie tém s reálnym životom,
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií (tém, žánrov, autorov),
- komunikovanie významov a zážitku z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia,
- plánovanie procesu recepcie umeleckého diela (pri čítaní a počúvaní literárnych textov, v rámci návštevy divadelného a filmového predstavenia) a plánovanie recepčných aktivít.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy z 1. a 2. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: dôstojnosť, osobné záujmy – potreby a záujmy iných, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, hrdinstvo, mier, obeta, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť kultúr, národná kultúra, slovné hry, krása, realita a fantázia, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja;
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov rusínskej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. a 2. cyklu sa obohacuje o **epos, báseň vo voľnom verši, ľudovú/populárnu pieseň, satiru, prózu – dobrodružnú, dievčenskú, detektívnu, historickú, komédiu, muzikál.**

Ruský jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry (komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia). V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov. Vyučovaci predmet ruský jazyk a literatúra zohráva dôležitú úlohu pri príprave žiaka na komunikáciu a vzdelávanie. Je orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane reagovať na jazykové situácie. Vyučovanie jazyka a literatúry odráža dorozumievaciu, poznávaciu, estetickú a reprezentatívnu funkciu, ktoré jazyk v spoločnosti a v živote jednotlivca plní.

Vzdelávacie štandardy ruského jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov rozvíjať čitateľské a pisateľské návyky žiaka (osvojenie si a upevnenie dvoch grafických systémov – priorityne cyriliky a následne latinky) a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Viesť jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Písať čitateľným rukopisom, používať korektné formy písaného písma (latinku aj azbuku) a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
- Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
- Počúvať a čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodíť z textu základné implicitné informácie.
- Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
- Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti o slovnej zásobe a vetných štruktúrach.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať kontakt s komunikačným partnerom,
- poďakovať a ospravedlniť sa primerane adresátovi a prostrediu,
- viesť jednoduchý dialóg, klásť vecné otázky,
- počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky,
- požiadať o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť,
- sformulovať prosbu, prianie, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie,
- predniesť blahoželanie, vinš ku kalendárnej príležitosti,
- vyjadrovať potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie **pozdravov, predstavenia sa, oslovenia**, tykania/vykania vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,
- formulovanie ústneho **poďakovania a ospravedlnenia**.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie **zistovacích a doplňujúcich otázok**,
- formulovanie **prosb, priania, nesúhlasu a námietky**, porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia,
- formulovanie jednoduchého zdôvodnenia istého javu alebo vlastného konania,
- presnosť a pravdivosť vyjadrenia pri požiadaní o informáciu a pri poskytnutí informácie.

Dialóg

- nácvik jednoduchého **dialógu** v dvojici: kladenie otázok a formulovanie odpovedí, pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- priamy dialóg a sprostredkovaný dialóg (telefonický alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie),
- detská hra so slovným/dialogickým prejavom,
- **rozhovor** v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh,
- základné pravidlá párového a skupinového dialógu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom tém dialógu,
- **slovné spojenia a vety** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- rozlišovanie melódie viet podľa komunikačného zámeru,
- funkčné používanie pohybových prostriedkov počas dialógu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej **výslovnosti** (najmä kvantita, výslovnosť dvojhlások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť).

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať základné informácie k téme hovoreného prejavu,
- sformulovať jednoduchú ústnu informáciu,
- vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku,
- opísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,
- predniesť jednoduchý príležitostný prejav,
- s pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení,
- počúvať hovorené prejavy iných a klásť otázky k obsahu textu,
- predniesť detskú riekanku, vinš, hádanku, miestnu ľudovú pieseň, detskú pieseň,
- uplatňovať pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- výber **témy** hovoreného prejavu s pomocou učiteľa alebo samostatne,
- zhromažďovanie kľúčovej slovnej zásoby a kľúčových informácií na rozvíjanie témy,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: **informácia, rozprávanie, opis**,
- členenie textu, využitie obrázkovej alebo slovnej **osnovy**,
- artikulačné a výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie mimiky a gest,
- prednes **hovoreného prejavu** v prostredí triedy alebo školy.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- **pozorné počúvanie** hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich,

- **kladenie otázok** k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov,
- **formulovanie odpovedí** na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- vyjadrenie **klúčových informácií** v informačnom texte: **oznam, správa,**
- **jednoduché rozprávanie**: prežitá skúsenosť, reálny alebo vymyslený príbeh,
- uplatnenie časovej následnosti a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte,
- jednoduchý **opisný text**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduchý príležitostný **rečnícky prejav**: nácvik ústneho **pozvania, privítania, blahoželania** a ľudového vinša (Vianoce, Nový rok, Veľká noc).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách a jednoduchých súvetiach**,
- používanie viet s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka**,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom **emocionálnych slov** alebo **jednoduchých frazém**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s **podobným a opačným významom**, nadradené a podradené slová,
- uplatňovanie **melódie, významovej pauzy a tempa prejavu** podľa obsahu a komunikačného zámeru textu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej **výslovnosti** (najmä kvantita, výslovnosť dvojhlások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť).

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- písať všetky tlačené a písané písmená ruskej abecedy automatizovane a čitateľne,
- tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na tému blízku ich životnej a jazykovej skúsenosti,
- vyjadrovať písaním svoje pocity a predstavy,
- zhromažďovať základné informácie k téme textu,
- napísať jednoduchý informačný text,
- napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok,
- zapísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti,

- upravovať obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatňovať pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- prípravné (predpisateľské) cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní,
- fonematická analýza a diferenciácia, prevod **hlásky** na **písmeno**,
- **písanie** malých a veľkých, tlačných a písaných **písmen ruskej abecedy**,
- po zvládnutí latinskej abecedy sa zoznamujú s **písmenami ruskej abecedy** v nasledovnej postupnosti: písmená ruskej abecedy zhodujúce sa so slovenskými (A, K, M, O, T); písmená latinskej abecedy, ktoré označujú v ruskej abecede iné hlásky (B, C, E, H, P, X); ostatné písmená ruskej abecedy,
- **písanie slov**, odpis písaného textu, prepis tlačeneho textu, písanie podľa diktovania,
- písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia textu

- výber **témy** písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne,
- rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: **informácia, rozprávanie, opis, voľné písanie**,
- využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme,
- výber vhodných slov, slovných spojení a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru,
- využívanie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu,
- tvorenie konceptu textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok,
- **prezentovanie** vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **oznam, správa**,
- tvorenie jednoduchého nelineárneho textu (**zoznam**) a obrazovo-písaného textu (**pozvánka**),
- jednoduché písomné rozprávanie: vyjadrenie prežitej udalosti, zážitku, vymyslený príbeh,
- uplatnenie **časovej následnosti** a **príčinno-dôsledkových vzťahov** v **rozprávacom texte**,
- **jednoduchý opisný text**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opísaného objektu (konkrétny predmet alebo blízka osoba),
- jednoduché techniky tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok vo vetách a jednoduchých súvetiach s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva (rozkaz, prosba), prianie, nesúhlas, námietka**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, slová s podobným a opačným významom, nadradené a podradené slová,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom **emocionálnych slov** alebo **jednoduchých frazém**.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- **fonematický pravopis**: delenie hlások na samohlásky a spoluhlásky (tvrdé, mäkké) ako východisko uplatňovania fonematického pravopisu; pravopis и po spoluhláskach к, г, х; použitie mäkkého znaku ь a tvrdého znaku ъ; prízvučné a neprízvučné slabiky,
- **sémantický pravopis**: písanie veľkého písmena na začiatku vety, rozlišovanie pravopisu všeobecných a vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy),
- **etymologický pravopis**: pravopis frekventovaných prevzatých slov (Йорупт, atď.),
- **interpunkčný pravopis**: interpunkčné znamienka na konci vety; použitie spojovníka pri delení slov na konci riadka; základné pravidlá písania čiarky v jednoduchej vete (napr. vo viacnásobnom vetnom člene).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať vecné texty plynulo a správne, nahlas a potichu,
- vysvetliť význam obrázkov a ilustrácií pre lepšie pochopenie textu,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodzovať základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu,
- orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch,
- reprodukovat' text vlastnými slovami a zhŕňajú kľúčové informácie,
- sledovať vlastné porozumenie textu,
- rozlišovať medzi informáciou opisom a rozprávaním,
- používať pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- fonematické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči (**rozlišovanie slov, slabík, identifikácia hlásky**),
- poznávanie písmen, upevňovanie korešpondencie hlásky a písmena,
- **rozlišovanie samohlások a spoluhlások**, prízvučné a neprízvučné samohlásky, tvrdé a mäkké spoluhlásky,
- formovanie zručnosti slabičného čítania (orientácia na písmeno označujúce samohlásku),
- syntéza hlások a písmen do slabík a slov,
- nácvik čítania slabík, slov, viet a krátkych textov (primeranej a postupne sa zvyšujúcej náročnosti),
- oprava vlastných chýb pri čítaní,
- uplatňovanie splývavej **výslovnosti**, významovej pauzy, melódie a tempa reči pri hlasnom čítaní.

Porozumenie textu

- vytváranie predstáv **o obsahu textu** na základe ilustrácie, obrazového materiálu, nadpisu, s oporou o doterajšie znalosti žiaka,
- identifikovanie **klúčových slov** v texte a ich jednoduché zaznamenanie,
- porozumenie **doslovného (explicitného) významu textu** a jeho reprodukcia,
- triedenie dôležitých a nepodstatných informácií,
- vyvodzovanie základných **implicitných významov z textu** (vytváranie inferencií) na základe otázok učiteľa: súvislosti medzi jednotlivými obsahovými prvkami textu (slová, slovné spojenia, medzivetné súvislosti, nadväznosť rámcovej štruktúry textu); súvislosti nad rámec textu (medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka),
- stručné zhrnutie získaných informácií.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní učiteľom (učiteľ „myslí nahlas“): hlasné verbalizovanie učiteľovho porozumenia, komentovanie neporozumenia, identifikovanie príčiny nedostatočného porozumenia, naznačovanie riešenia,
- **kladenie otázok** na porozumenie, poskytovanie spätnej väzby na správnosť odpovedí, zdôvodňovanie **správnosti a nesprávnosti odpovedí**,
- kladenie priamych otázok na hodnotenie vlastného porozumenia, posúdenie správnosti vlastnej odpovede, miery istoty (napr. *Podľa čoho viete, že ste to správne pochopili?*),
- podporovanie sebavedomého čitateľa/poslucháča schopného posúdiť a ovplyvniť výsledok svojho čítania/počúvania vlastným úsilím, s pomocou a v komunikácii s druhými.

Žánre vecného textu

- vyhľadávanie kľúčových informácií v **informačnom texte** (kto, čo, kde, kedy, ako, prečo): oznam a správa,
- porozumenie **dejovej postupnosti**, konania postáv a sprostredkovanej skúsenosti v rozprávaní textu: rozprávanie prežitej skúsenosti, reálny alebo vymyslený príbeh,
- porozumenie postupnosti dejov v opise pracovného postupu,
- identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu,
- orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: **zoznam, rozvrh, plán, tabuľka**,
- porozumenie jednoduchým obrazovo-písaným alebo obrazovo-hovoreným textom: jednoduché **schémy a náčrty, piktogramy, obrazové encyklopédie, edukačné videá**,
- identifikovanie **reklamy** v médiách a rozhovor o jej účinku a komunikačnom zámere.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- pozorovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru a **interpunkčných znamienok** na konci vety,
- úvod do poznávania slovných druhov: prvotná predstava o význame a využití slovných druhov v texte,
- pojem **časovanie a tvary slovesa** v jednotlivých osobách, rozlišovanie tvarov slovesa v texte,
- rozlišovanie **všeobecných a vlastných podstatných mien**: základné významové skupiny vlastných podstatných mien (mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy),
- vyvodzovanie významov slov z textu: **neznáme slová, viacvýznamové slová, emocionálne slová, frazeologické prirovnania** a iné jednoduché frazémy,
- pozorovanie lexikálnych vzťahov v texte (slová s podobným a s opačným významom, nadradené a podradené slová),
- pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- prečítať s porozumením literárny text primeranej náročnosti,
- odpovedať na otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- identifikovať v texte to, čo ich zaujalo (myšlienky, slová, ilustrácie),
- vyjadrovať svoje pocity, myšlienky a zážitky z počúvaného a z čítaného textu a z ilustrácií,
- podeliť sa o potešenie z individuálnej recepcie textu, vyjadriť svoj postoj a odporúčania k textu,
- predniesť naspamäť literárny text primeraný veku,
- vyzozprávať svoje zážitky z divadelného, filmového a rozhlasového predstavenia;

- dramatizovať vhodné literárne texty,
- zoznamovať sa v literatúre s vybranými témami, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach ruských a svetových autorov,
- vyhľadávať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania samostatne alebo s pomocou iných a viesť si rôzne typy záznamov.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- rozoznávanie slov a viet v počúvanom aj čítanom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú, tvoria celok, **text**,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (**nadpis, strofa, odsek**), odlíšenie textu od **ilustrácie**, poézie od prózy,
- domýšľanie jednoduchého príbehu podľa ilustrácie, čítanie ilustrácie,
- prerozprávanie **obsahu** čítaného alebo počúvaného textu s pomocnými otázkami a nápovedami učiteľa,
- odhadovanie významu **neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov** z kontextu,
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a identifikácia **literárnych postáv**, ich charakteru, vlastností, **opis prostredia, situácie**, a to s pomocou ilustrácie aj bez nej,
- sebapoznávanie, porovnávanie seba a vlastných skúsenosti s postavami a textami, hľadanie zhody a rozdielov, hľadanie riešení pre situácie v texte,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému textu, k literárnym hrdinom, zobrazenej téme,
- stvárnenie obsahu textu metódami **tvorivej dramatiky**,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu (divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel),
- porozumenie významu autora pre tvorbu textu.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- budovanie čitateľského portfólia, vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch, a to s pomocou učiteľa alebo samostatne,

- orientácia v zdrojoch na čítanie, rozširovanie čitateľského teritória, vlastný, spontánný a cieľový výber kníh a časopisov na čítanie,
- spoznávanie dostupných **knižníc** a ich využívanie (triedna knižnica, školská knižnica, mestská/obecná knižnica).

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- monitorovanie kvality čítania (*Viem text prečítať?*),
- monitorovanie porozumenia (prípadne neporozumenia) obsahu a významu prečítaného (*Viem, čo text hovorí?*),
- kladenie otázok na porozumenie, riešenie úloh k textom, prepájanie tém s reálnym životom,
- uvedomenie si významu a potreby čítania literárnych textov a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy pre 1. cyklus: domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, medzigeneračné vzťahy a porozumenie, česť/čestnosť, záľuby a koníčky, zdravie, dobro, zlo, pravda a lož, hra, humor, príroda okolo nás, svet zvierat, pomoc iným, rodná krajina, ľudové zvyky a sviatkovanie, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo (moja rodina, obec), význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody;
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov ruskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: rozprávka, povesť, príbeh, obrázkový príbeh, komiks, non-sensová poézia a próza, bájka, riekanka, hádanka, pieseň, báseň.

Vzdelávacie štandardy ruského jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjanie gramotnosti v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôležité je aj rozvíjanie schopnosti rozlišovať medzi faktami a domnienkami, formulovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- viesť dialóg v súkromnom a verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
- pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav.
- vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
- aktívne počúvať a čítať primerané vecné (aj odborné) texty.
- orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.

- Identifikovať v texte explicitné informácie, vyvodiť základné a prehlbujúce implicitné informácie.
- Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.
- Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Počúvať a čítať primerané literárne texty, porozumieť implicitným významom a prostriedkom obraznosti.
- Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie textu syntetickej umeleckej kultúry hovorenou a písanou formou.
- Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- nachádzať komunikačné porozumenie so spolužiakmi z viacjazyčného prostredia,
- viesť dialóg primerane téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu,
- iniciovať a viesť komunikáciu v skupine rovesníkov,
- vyjadrovať názor na bežné alebo aktuálne témy, zdôvodniť ho, prípadne skorigovať,
- rešpektovať názor komunikačného partnera, pochvalu, ocenenie, námietku alebo nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom,
- na komunikáciu využívať situačne vhodný komunikačný kanál (pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého),
- používať základné žánre korešpondencie.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- získavanie informácií o iných jazykoch, najmä o inom materinskom jazyku spolužiakov,
- porovnávanie komunikačných zvyklostí v ruštine a v inom jazyku,
- **skupinový dialóg** o viacjazyčnosti spolužiakov.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- **stavba dialógu**: nadviazanie kontaktu, obsah dialógu – striedanie replík, ukončenie kontaktu,
- pravidlá vedenia dialógu: aktívne počúvať komunikačného partnera, vecne a jazykovo prime-

- rane reagovať na jeho repliky, neskákať si do reči, povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera, uplatňovať zdvorilosť,
- používanie jednoduchých argumentov na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
 - rozlišovanie priameho a sprostredkovaného dialógu v súkromnom a vo verejnom prostredí,
 - riziká dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí,
 - nácvik dialógu v rôznych komunikačných situáciách.

Korešpondencia

- porovnávanie písanej a elektronickej korešpondencie v bežnej komunikácii,
- nácvik písania základných žánrov korešpondencie: **pohľadnica, súkromný list, krátka textová správa (SMS, čet), jednoduchý e-mail.**

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom aktuálnych tém dialógu a riešenia vecných problémov,
- **vety a jednoduché súvetia** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- uplatňovanie **melódie, dôrazu a pohybových prostriedkov** pri vedení dialógu,
- vhodné používanie **spisovnej alebo štandardnej variety ruštiny,**
- uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel** v písanej a elektronickej korešpondencii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať potrebné informácie k téme hovoreného textu,
- vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením,
- sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu,
- opisovať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- vyjadrovať svoj názor na bežné alebo aktuálne témy a zdôvodnia ho,
- predniesť jednoduchý rečnícky prejav,
- upravovať obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu,
- aktívne počúvať hovorené prejavy iných, klásť otázky k obsahu a k jazyku textu,
- uplatňovať v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- rozlišovanie **spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu**,
- samostatný výber témy prejavu a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru,
- spôsoby zhromažďovania informácií potrebných na rozvíjanie témy,
- usporiadanie informácií a samostatné vytvorenie osnovy textu,
- súvislé a myšlienkovito ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho komunikačného zámeru: **informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, emocionálne pôsobiť**,
- používanie jednoduchých **argumentov** na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami,
- výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie pohybových prostriedkov,
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k **obsahu, osnove** a použitým komunikačným prostriedkom,
- využitie jednoduchých grafických nástrojov na vylepšenie štruktúry textu,
- kladenie otázok k obsahu a k jazyku počúvaného textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu,
- formulovanie a zdôvodnenie odpovedí na položené otázky.

Žánre hovoreného textu

- tvorenie **informačných textov** určených pre verejné (školské) prostredie: oznámenie, správa (napr. do školského rozhlasu), pozvanie (na školské/zaujmové podujatie), jednoduchá odborná informácia,
- rozprávanie **prežitej skúsenosti, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh** so zápletkou a jej riešením,
- tvorenie **jednoduchého opisu pracovného postupu, opisu predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia** na základe priameho pozorovania,
- vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov,
- nácvik jednoduchého **rečnického prejavu** s informačnou funkciou (sprevádzanie návštevy po škole, obci).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie rôznych **vetných a súvetných štruktúr** pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom,
- používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a komunikačného zámeru textu (**oslovenia, emocionálne slová a frazémy, primerané odborné a abstraktné slová**),

- porovnávanie a odlišovanie **spisovných, subštandardných a slangových slov** (s oporou o jazykové slovníky,
- zdokonaľovanie zvukovej a pohybovej stránky hovoreného prejavu,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti (kvantita, slovný prízvuk, spodobovanie, splývavá výslovnosť, výslovnosť spoluhláskových skupín)**.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zvolenú tému,
- používať vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru,
- zhromažďovať potrebné informácie na tvorbu písaného textu,
- využívať písanie pri učení sa,
- napísať príbeh alebo osobný zážitok so zápletkou a jej riešením,
- vyjadrovať písaním svoje pocity a fantáziu,
- vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu,
- opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- sformulovať písomne argumenty na podporu svojho postoja k téme,
- upravovať obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku napísaného textu,
- uplatňovať grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu,
- uplatňovať pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- výber témy podľa **komunikačného/autorského zámeru** a potenciálneho adresáta,
- výber vhodného **slohového postupu** na vyjadrenie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (**slov, slovných spojení a vetných celkov**) k zvolenej téme,
- členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej osnovy,
- tvorenie **konceptu** a upravovanie **obsahu, členenia a jazyka textu**,
- **pravopisná korektúra** v rozsahu osvojených pravopisných zručností,
- **grafická úprava textu** (aj pomocou základných možností textového editora),
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- plánovanie vhodného postupu pri tvorbe textu,
- sledovanie priebehu tvorenia textu a vlastné posúdenie úspešnosti písania,
- použitie základných stratégií na vylepšenie písaného textu,
- experimentovanie s rôznymi nápadmi pri tvorení textu,
- kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.

Žánre písaného textu

- písanie informačných textov určených pre verejnú (školské) prostredie: **oznámenie, správa; písaná alebo elektronická pozvánka** na školské/záujmové podujatie,
- stručné písomné **zhrnutie** odborných informácií,
- písanie reálneho alebo vymysleného príbehu so zápletkou a jej riešením (vyjadrenie zámernosti konania postáv, začlenenie opisných častí do príbehu),
- vytvorenie jednoduchého opisu pracovného postupu s využitím podporného obrazového materiálu,
- vytvorenie opisu predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania,
- písomné vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému a jeho zdôvodnenie,
- sebvýjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom základných typov **priraďovacieho a podradovacieho súvetia**,
- uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte: **pripájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová**,
- používanie vhodnej slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie primeraných **grafických prostriedkov** v písanom a elektronickom texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- **fonematický pravopis**: automatizácia získaných pravopisných zručností,
- **etymologický pravopis**: automatizácia získaných pravopisných zručností; nácvik pravopisu ďalších domácich slov (vybrané a príbuzné slová) a prevzatých slov podľa potrieb použitia slov v písaných textoch,
- **sémantický pravopis**: automatizácia získaných pravopisných zručností; nácvik pravopisu ďalších významových skupín vlastných podstatných mien (názvy sviatkov, ulíc, zemepisné názvy v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí); samohlásky v pozícií prízvuchných a neprízvuchných slabík (замок – замок),

- **morfematický pravopis:** delenie spoluhlások podľa znelosti ako východisko uplatňovania morfematického pravopisu pri spodobovaní; nacvičovanie morfematického pravopisu pri spodobovaní hlások v jednotlivých pozíciách (na konci slova, na začiatku slova, vnútri slova, na hranici slov); poznávanie skloňovacích vzorov podstatných a prídavných mien ako východisko uplatňovania morfematického pravopisu pri pravopise pádových koncoviek; morfematický pravopis ďalších slovesných tvarov a slovotvorných prípon; vytváranie zvratných slovies pomocou prípony –ся; na príkladoch slov: интересоваться, заниматься, учиться..., použitie predložiek из – с, в – на,
- **gramatický pravopis:** písanie я, ю / а, у po písmenách ж,ш, ч,щ, ц, pravopis mäkkého znaku ь a tvrdého znaku ъ, pravopis hlásky й,
- **interpunkčný pravopis:** písanie čiarky v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí; písanie interpunkčných znamienok v priamej reči.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aktívne počúvať a samostatne čítať primerane náročné vecné (aj odborné) texty,
- identifikovať doslovné (explicitné) informácie v počúvanom a v čítanom texte,
- vyvodzovať implicitné informácie z počúvaného a čítaného textu,
- vyvodzovať informácie z nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textov,
- reprodukovat a zhŕňať získané informácie,
- prepájať získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadrovať svoj názor na čítané/počúvané texty a zdôvodniť ho,
- posudzovať mieru vlastného porozumenia a používať základné stratégie na zlepšenie porozumenia textu,
- využívať získané informácie pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách,
- odlišovať texty podľa komunikačného zámeru a identifikovať základné znaky rôznych typov textu,
- používať pri porozumení textu primerané znalosti vetných a súvetných štruktúr, slovnej zäsoby a lexikálnych vzťahov.

Obsahový štandard

Porozumenie textu

- aktívne počúvanie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- reprodukovanie obsahu textu, rozhovor o texte,
- úlohy na porozumenie **doslovným (explicitným) informáciám** v texte: vymenovanie faktov,

- objasňovanie nových pojmov, identifikovanie kľúčových informácií a slov,
- úlohy na vyvodzovanie **implicitných informácií** z textu (vytváranie inferencií): hľadanie súvislostí medzi informáciami v texte, prepájanie informácií z textu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka, objasňovanie informácií, formulovanie predpokladov a ich overovanie; vyjadrovanie **názoru** a jeho jednoduché zdôvodnenie,
 - rozpoznávanie **štruktúry textu**: úlohy na porozumenie nadväznosti viet a odsekov v texte, členenie textu na časti pomocou osnovy,
 - využitie osnovy pri reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia žiakom na základe systematickej spätnej väzby učiteľa na výkon (**správnosť/prijateľnosť porozumenia**) a spätnej väzby na hodnotenie vlastného výkonu žiakom („Myslel si si, že si správne odpovedal, a mal si pravdu?“),
- **reflexia neporozumenia** a jeho príčin: identifikovanie nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí,
- plánovanie – vymedzenie potrebného času, voľba vhodného postupu pri práci s textom,
- samostatné používanie jednoduchých **postupov a stratégií učenia sa** z textu,
- stručné súhrny **kľúčových informácií a poznatkov**,
- tvorenie vlastných otázok k textu,
- podporovanie aktívneho čitateľa/poslucháča schopného vlastné čítanie/počúvanie zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania/počúvania a v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- rozpoznanie základných **znakov informačného textu**: presnosť, stručnosť a prehľadnosť,
- porozumenie informačným žánrom: **odborná informácia, úradná pozvánka, úradný oznam, mediálna správa**,
- porozumenie nesúvislým informačným žánrom: **jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt**,
- rozpoznanie základných znakov rozprávacieho textu: **subjektívnosť, časová následnosť, príčinnno-dôsledkové vzťahy**,
- porozumenie príbehu so zápletkou a jej riešením, porozumenie zámernosti konania postáv a funkcie opisných častí v príbehu,
- rozpoznanie základných znakov opisného textu: vymenúvanie a usporiadanie znakov opísaného javu alebo postupnosti opísaných dejov, odlíšenie hlavných a vedľajších znakov,
- porozumenie jednoduchým opisným žánrom: **opis pracovného postupu, opis objektu** (predmet, živočích, osoba),
- porozumenie primeraným digitálnym textom s odbornou funkciou: **digitálne encyklopédie, webové stránky, prezentácie, inštruktážne videá**,
- porozumenie primeraným **reklamným textom** (písaným, auditívnym alebo audiovizuálnym) a ich presvedčacej funkcii,
- porozumenie jednoduchých **rečníckych prejavov**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozoznávajúce prostriedkov nadväzovania **viet v texte**,
- úloha vetnej stavby pri porozumení textu: rozvíjanie slovesa vo vete a vyjadrovanie rôznych **syntaktických významov** (kto, čo, aký, kde, kedy, ako),
- úloha **súvetnej stavby** pri porozumení textu (základné typy jednoduchého súvetia v podobe vetných modelov, bez použitia terminológie),
- základné poznávanie **významu a funkcie jednotlivých slovných druhov** v texte,
- pojem **skloňovanie a pádové otázky**; rozlišovanie tvarov podstatných mien, prídavných mien a zámen v texte; rozlišovanie slovesného času a spôsobu v texte,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: **abstraktné slová** (názvy vlastností a názvy dejov), **odborné slová**, **viacvýznamové slová**, **ustálené slovné spojenia s priamym významom**, **ustálené slovné spojenia s obrazným významom** (príslovia, porekadlá, pránostiky a iné primerané frazémy),
- identifikovanie slov z rovnakého slovotvorného hniezda v texte, pozorovanie **predponového a príponového tvorenia slov**, motivačný vzťah medzi základovým a odvodeným slovom.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať nahlas aj potichu a s porozumením tlačený aj písaný text primeranej náročnosti,
- porozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu,
- pomenovať, ako na nich text a čítanie pôsobia, opísať zážitok,
- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu syntetickej umeleckej kultúry primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- predniesť text s výraznou intonáciou a s citovým prežitím v rámci svojich schopností,
- dramatizovať vybrané texty aj s pomocou zástupných rekvizít,
- vytvárať otázky k čítanému alebo počúvanému textu,
- zoznamovať sa s ďalšími témami v literatúre, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach ruských a svetových autorov,
- vyberať si samostatne aj s pomocou textov/diel na čítanie a zdôvodňujú svoj výber,
- odlišovať diela z poézie, prózy a drámy; na základe štruktúrnych prvkov textu odlišovať jednotlivé žánre.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie **obsahu** čítaného alebo počúvaného textu, reprodukovanie **deja s jednou dejovou líniou s obrazovou alebo slovnou oporou a bez nej**,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- orientácia v primerane náročných **literárnych textoch**, vyhľadávanie konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na **obsah textu**, stručné zhrnutie informácií,
- vyvodzovanie základných **implicitných významov** z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- vysvetľovanie významu **neznámych slov a slovných spojení**,
- formulovanie vlastných myšlienok a záverov z prečítaného vlastnými slovami,
- porozumenie **literárnym pojmom**, umeleckému zobrazeniu skutočnosti, **obrazným a symbolickým významom slov**,
- porovnávanie informácií, motívov, udalostí z rôznych druhov umeleckých artefaktov navzájom, porovnávanie rôznych **typov spracovania príbehu** (dramatická, rozhlasová, filmová podoba).

Čítanie pre zážitok

- čítanie kníh/textov/diel, ktoré žiakovi prinášajú radosť a potešenie (knihy/texty/diela rôznych žánrov a s menším počtom ilustrácií v pomere k textu),
- čitateľské preferencie, ktoré sa viažu na odporúčanie rovesníkov aj dospelých,
- opakované čítanie obľúbených textov, výber tém a žánrov podľa záujmov,
- **sebapoznávanie**, porovnávanie vlastných čitateľských aktivít a skúseností z čítania s rovesníkmi, hľadanie zhôd a rozdielov,
- vyjadrovanie **postoja** a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z rôznych artefaktov syntetickej umeleckej kultúry verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- pátranie po rozprávkach, príbehoch, povestiach a mýtoch k histórii obce, regiónu, národa, skúmanie, zaznamenávanie, porovnávanie, prezentovanie,
- stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami,
- formovanie **empatie, súcitu, hodnôt a postojov** na základe čítaného, videného alebo počutého textu,
- sprostredkovanie **umeleckého zážitku** cez rôzne formy spracovania textu – divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel,
- uvedomovanie si **autorstva** a kontextu vzniku umeleckých diel.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- vlastný samostatný a cielený výber kníh/časopisov/textov/diel na čítanie,

- samostatné budovanie **čitateľského portfólia**, vedenie podrobnejších záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch,
- čítanie a **reflexia čítania** textov rôznych žánrov, stanovovanie individuálnych čitateľských cieľov a výziev v čítaní, formovanie jednoduchých rituálov,
- uvažovanie o zobrazení postáv, faktov, dejov v texte v kontexte doby a kultúry, vyjadrovanie **názoru**, pokusy o **hodnotenie**,
- aktívne vyhľadávanie a využívanie aj iných dostupných druhov knižnice (okrem triednej knižnice aj školská knižnica alebo mestská/obecná knižnica).

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- hodnotenie vlastného porozumenia textu žiakom (nadväznosť na monitorovanie vlastného čítania),
- **posúdenie porozumenia/neporozumenia** textu; hľadanie dôvodu prípadného neporozumenia (**neznámy kontext, nezrozumiteľné vyjadrenia, slovná zásoba**),
- tvorenie vlastných **interpretačných otázok** k textu,
- riešenie úloh na porozumenie textu (*Viem, čo text hovorí?*, *Rozumiem obsahu textu?*, *Viem ho prerozprávať?*, *Dokážem predvídať pokračovanie?*) ako súčasť a základ regulačných procesov pre evalváciu a reflexiu vlastného čítania, pre hlbšie porozumenie textu, jeho **štruktúru**,
- plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy z 1. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť – nespravodlivosť, odlišnosť a podobnosť s inými, zdravý životný štýl, bohatstvo – chudoba, bezpečnosť, láska k domovu a rodine, svet divadla, životné prostredie - ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi;
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov ruskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. cyklu sa obohacuje o scenár, divadelnú hru, rozhlasovú hru, legendu, baladu, báj, poviedku, román, biografiiu, fantasy literatúru.

Vzdelávacie štandardy ruského jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie sociálne a kultúrne významných gramotnostných schopností žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopnosti riešiť problémy. Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú sebareguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne a s rešpektom vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.
- Pripraviť a prezentovať primerané hovorené a obrazovo-hovorené texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný alebo digitálny text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného (najmä odborného) textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
- Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
- Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
- Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka v rámci vzdelávania a účasti v sociálnom a občianskom živote.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať komunikačnú interakciu podľa prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru,
- rozlišovať špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch, rešpektovať príslušníkov iných národov a kultúr,
- rozvíjať dialóg vecne a aktívne, kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera,

- uplatňovať pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti,
- vyjadrovať názor na spoločensky aktuálne témy a podporovať ho rôznymi druhmi argumentov,
- diskutovať v skupinách na aktuálne alebo odborné témy, uplatňovať pritom argumentačné zručnosti,
- využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály,
- dodržiavať pravidlá bezpečnej, vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie v internetovom prostredí,
- používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie,
- spolupracovať pri riešení problémov v kolektíve, uplatňovať pri tom tvorivosť, vedieť predchádzať konfliktom reguláciou svojho správania.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- **komunikačná situácia, komunikačné činitele**, zásady kooperácie a zdvorilosti;
- situačne vhodné používanie jednotlivých variet ruštiny (**spisovný jazyk, štandardná varieta, slang**),
- nácvik **interakcie** v rôznych komunikačných situáciách,
- poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch,
- viacjazyčné prostredie na Slovensku, chápanie **jazykových potrieb** príslušníkov iných národov a národnostných menšín.

Dialogická komunikácia, diskusia a kooperácia

- formulácia jednoduchej **úradnej žiadosti**,
- nácvik bežnej a úradnej **elektronickej korešpondencie** prostredníctvom e-mailu,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty,
- jazykové a grafické špecifiká **krátkych textových správ**.

Korešpondencia

- formulácia jednoduchej **úradnej žiadosti**,
- nácvik bežnej a úradnej **elektronickej korešpondencie** prostredníctvom e-mailu,
- používanie veľkých písmen na vyjadrenie úcty,
- jazykové a grafické špecifiká **krátkych textových správ**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej a **odbornej slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít,

- nadväzovanie **replík v dialógu**, používanie vhodných nadväzovacích prostriedkov (**oslovenia, pripájacie častice, zámenné a iné synonymá**),
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov (**príklady, citáty, frazémy, dôraz, gestá**),
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti** v domácich a v cudzích slovách,
- situačne vhodné používanie zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov;
- uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel** v písanej a v elektronickej interakcii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvárať obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom,
- rozlišovať žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- zhromažďovať informácie k textu z viacerých zdrojov, overovať pravdivosť získaných informácií,
- zhromažďovať, hodnotiť a využívať získané informácie,
- prezentovať získané odborné informácie a objasňovať problémy,
- pripraviť a predniesť agitačný rečnícky prejav, využiť pritom rôzne druhy argumentov,
- pripraviť a kultivovane predniesť príležitostný rečnícky prejav,
- používať vhodné stratégie pri príprave a pri úprave hovoreného a obrazovo-hovoreného textu,
- analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných, svoje stanovisko podopierať argumentmi,
- pri tvorení, úprave a hodnotení prejavu využívať jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- písomná príprava hovoreného a obrazovo-hovoreného textu podľa týchto fáz: výber témy, zhromažďovanie materiálu, **selekcia a kompozícia**, tvorba **konceptu**, úprava textu,
- príprava **vizuálnej zložky** textu a jej úprava pri **obrazovo-hovorenom texte**,
- vhodné stratégie prípravy a úpravy textu (obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne),
- využívanie **knižných a elektronických jazykových slovníkov**,
- nácvik kultivovaného prednesu hovoreného prejavu,
- nácvik kultivovanej prezentácie obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- **sebareflexia** prezentovaného prejavu,
- aktívne a kritické počúvanie hovorených prejavov iných,
- analyzovanie a **hodnotenie** obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky **prejavu** podľa vopred stanovených kritérií,
- **formulovanie argumentov** pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného textu

- príprava **odbornej informácie**, príprava a realizácia **interview** s odborníkom, vytvorenie **odbornej prezentácie**,
- **agitačný rečnícky prejav**: vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- **príležitostný rečnícky prejav (persuazívny)**: slávnostný príhovor, moderovanie podujatia.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie **tematickej a odbornej slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov: **príklady, fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá, grafické prostriedky v obrazovo-hovorenom texte** (s využitím možnosti textového editora),
- využívanie **sugestívnej funkcie** komunikačných prostriedkov: **zámerné opakovanie, enume-rácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia**,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti** v domácich a cudzích slovách,
- primeraná **modulácia hlasu** a situačne vhodné používanie pohybových a mimojazykových prostriedkov.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť obsahovo a formálne súdržné písané a obrazovo-písané texty s rôznym komunikačným zámerom,
- zdôvodňovať voľbu žánru písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,
- zohľadňovať očakávania (potenciálneho) adresáta písaného textu,
- využívať písanie ako prostriedok sebvýjadrenia a uplatňovať pritom tvorivé postupy,
- využívať písanie ako učebnú stratégiu a písaním referovať o nadobudnutom poznaní,

- využívať písanie na vyjadrenie názoru a na argumentáciu,
- zhromažďovať informácie k textu z viacerých informačných zdrojov, overiť pravdivosť informácií,
- uplatňovať pri písaní pravopisné pravidlá,
- monitorovať priebeh vlastného písania a využívať rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upravovať obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu,
- pri tvorení a úprave textu využívať znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov,
- používať pri úprave formy textu počítačové textové editory.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- individuálna voľba témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho/reálneho adresáta,
- voľba vhodného **slohového postupu** na komunikovanie zamýšľaného obsahu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- členenie obsahu písaného textu s využitím rôznych stratégií (**osnova, grafické znázornenie štruktúry textu** a pod.),
- tvorenie **konceptu** a jeho upravovanie po obsahovej, kompozičnej a jazykovej stránke,
- **pravopisná korektúra** s využitím základných korektorských značiek a jazykových slovníkov,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikátoch a využitie ďalších možností textového editora,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie produkčnej úlohy a stanovenie cieľa písania,
- plánovanie **efektívnych stratégií** pri tvorení textu, v prípade neefektívnej stratégie úprava zaužívaného postupu pri tvorení,
- monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu,
- koncentrácia pozornosti a sústredená práca vo fáze **štylizácie**, vedomé potláčanie rušivých a nesúvisiacich podnetov,
- **analýza a hodnotenie textu** a jeho častí vzhľadom na **komunikačný zámer, slohový postup** a adresáta.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- tvorenie a vypĺňanie administratívnych textov: **plagát, úradné formuláre, prihláška, životopis,**
- tvorenie odborných textov: **odborná informácia, zhrnutie, anotácia, poster, prezentácia, návod na použitie výrobku,**
- vyjadrenie subjektívneho názoru na všeobecne známu tému v úvahovom texte,
- písomné vyjadrenie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- vytvorenie zážitkového rozprávacieho textu s premyslenou štruktúrou a zapojením opisných častí,
- **sebavyjadrenie** prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania (aj v kombinácii s obrazovou zložkou).

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- použitie **jednoduchých a zložených súvetí** ako prostriedkov vyjadrovania časovo priestorových alebo logických vzťahov v texte,
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie **argumentačnej funkcie** komunikačných prostriedkov: **príklady, fakty, citáty, grafické prostriedky,**
- využívanie **sugestívnej funkcie** komunikačných prostriedkov: **zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a iné expresívne výrazy, metafora a metonymia** atď.,
- použitie rôznych druhov **nadväzovacích prostriedkov** (konektorov) v texte: **prípájacie častice, lexikálne opakovanie (zámenné a iné synonymá, antonymá, metafora/metonymia, slovo tvorné prostriedky, asociácie), morfológické opakovanie (kategória zhody), kontextová elipsa** atď.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- **automatizácia** získaných pravopisných zručností pri jednotlivých pravopisných princípoch,
- **morfematický pravopis:** upevňovanie skloňovacích vzorov podstatných a prídavných mien ako východisko uplatňovania morfematického pravopisu pri pravopise pádových koncoviek; nacvičovanie pravopisu pádovej koncovky pri ďalších ohybných slovných druhoch (zámená, číslovky) a nácvik pravopisu ďalších slovo tvorných prípon,
- **etymologický pravopis:** nacvičovanie pravopisu prevzatých a internacionálnych odborných termínov (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- **sémantický pravopis:** nacvičovanie pravopisu zložitejších zemepisných názvov, názvov štátov, ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov (v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí),
- **interpunkčný pravopis:** písanie čiarky v jednoduchom a zloženom súvetí; pravopis ďalších interpunkčných znamienok (bodkočiarka, dvojbodka, pomlčka atď.).

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- počúvať a čítať cieľavedome a samostatne primerane náročné texty s konkrétnym zámerom v rámci vzdelávania, záujmových aktivít alebo zapojenia do spoločenského a občianskeho života, využívať pritom aj mimoučebnicové zdroje,
- orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí (mediálna, administratívna, odborná), rozlišovať ich základné charakteristiky a možnosti využitia,
- získavať a spracúvať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych),
- objasňovať informácie a vyvodené súvislosti z textu, konfrontovať ich s vlastnými znalosťami a skúsenosťami,
- vyjadrovať svoj názor na čítané/počúvané texty, podporovať ho argumentmi a prezentovať v skupinovej diskusii,
- kriticky posudzovať pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie,
- využívať získané informácie pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebvýjadrenia,
- uplatňovať rôzne stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu,
- porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať jazykové prostriedky v texte (syntaktické, lexikálne, slovotvorné, morfológické) a ich úlohu pri porozumení textu, využívať pritom rôzne druhy jazykových slovníkov,
- analyzovať úlohu poprijazykových (grafických, pohybových, zvukových) a mimojazykových prostriedkov pri porozumení čítaného a počúvaného textu,
- pri porozumení textu a pri jeho analýze využívať znalosti jazykovedných pojmov a termínov a rôzne druhy jazykových slovníkov,
- porozumieť hodnote a funkcie jazyka v osobnom a v spoločenskom živote, upevňovať si pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie textu a využitie získaných informácií

- analytické počúvanie, čítanie a prezeranie rôznych druhov a žánrov **vecného textu** v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí,
- porozumenie **súvislým, nesúvislým a multimodálnym textom** na úrovni explicitných a implicitných významov,

- učiteľom usmerňované a samostatné vyvodzovanie **implicitných informácií** z textu prehĺbujúce základné porozumenie textu: objasňovanie súvislostí, vyjadrovanie názoru, uvádzanie podporných argumentov, využívanie predchádzajúcich znalostí na dosiahnutie logicky prijateľných záverov (**induktívne inferencie**), logické úsudky z informácií a dôkazov priamo dostupných v texte (**deduktívne inferencie**),
- získavanie, spracovanie a triedenie informácií z rôznych informačných zdrojov,
- posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií na základe ich **overovania a konfrontovania vo viacerých zdrojoch**,
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou **argumentov**, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie,
- využitie spracovaných informácií z textu pri riešení učebných úloh a problémových situácií, pri vzdelávaní a sebvýjadrení,
- porozumenie **štruktúry textu** podľa komunikačného zámeru a použitého slohového postupu.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- orientácia v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch (s dôrazom na využívanie **autorských textov, knižných, časopiseckých a encyklopedických publikácií**),
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od cieľov čitateľa/poslucháča, vyhodnocovanie cieľov, reflexia a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania,
- upevňovanie osvojených **stratégií čítania** a učenia sa z textu a náročnejšie formy spracovania obsahu (**konspekt, sumarizácia, anotácia, grafické nástroje**),
- využívanie osvojených **stratégií čítania/počúvania** a rozvíjanie špecifických stratégií informačného správania v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí **informačnej gramotnosti** – stratégií zvládania kvantity a rozlišovania kvality dostupných informácií,
- dôraz na podporovanie **hodnotiacich postojov, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby** pri práci s informáciami,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu

- základné vlastnosti textu a ich uplatnenie pri porozumení textu:
- obsahová súdržnosť textu: rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého slohového postupu (**informačný, opisný, rozprávací, výkladový/úvahový**),
- formálna súdržnosť textu: nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov **nadväzovacích prostriedkov (konektorov)**, analyzovanie nadväzovacích prostriedkov v texte,
- rozlišovanie textov podľa **komunikačného zámeru**: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť,
- porovnávanie textov podľa **obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov**.

Žánre vecného textu

- porozumenie odborným textom: **odborný článok, interview, návod na použitie výrobku, dokumentárny film, rozhlasové a televízne populárno-náučné programy, webové stránky, prezentácie, poster,**
- porozumenie mediálnym textom: **stručná a rozšírená správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog (vlog), podcast,**
- porozumenie administratívnym textom: **úradné oznamy a vyhlášky, formuláre, účet a faktúra,**
- analyzovanie propagačnej a presvedčacej funkcie v rôznych druhoch **reklamného textu,** rozoznávanie manipulácií v reklamách,
- porozumenie rečníckych prejavov a rozlišovanie rečníckych žánrov: príležitostné prejavy (**slávnostné príhovory, moderovanie**), náučné prejavy (**prednáška, referát**), politické prejavy (**príhovory, diskusie**).

Význam a funkcie jazyka, komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie funkciám, významu a stavbe jazyka (**jazykové roviny a oblasti jazyka**),
- vzťah ruštiny k iným jazykom (**svetové jazyky, areálovo blízke jazyky, slovanské jazyky**),
- individuálny vzťah žiaka k jazykom, porozumenie problematike viacjazyčnosti na území a mimo územia štátu,
- využitie znalostí **jazykových prostriedkov** pri porozumení textu:
- syntaktické prostriedky: **jednoduché a zložené súvetia** ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte; vyjadrovanie syntaktických významov vo vete (**vetné členy**) a ich úloha pri porozumení textu (**prísudok, podmet, predmet, prívlastok, príslovkové určenie**),
- lexikálne prostriedky: analyzovanie slovnej zásoby v texte z hľadiska komunikačného zámeru, slohového postupu a témy textu; spôsoby obohacovania slovnej zásoby slovenčiny (nové slová v jazyku – preberanie, tvorenie, **ustálené slovné spojenia, prenášanie významu, skratky**); pragmaticky príznakové slová (**odborné termíny, knižné a zastarané slová, expresívne slová, nespisovné slová**), porozumenie bežným a kultúrnym frazémam,
- slovotvorné prostriedky: úloha slovotvorby pri porozumení odborných termínov a pri porozumení textu (**slovotvorná stavba** napovedá význam slova; slová z rovnakého **slovotvorného hniezda** sú prostriedkom súdržnosti textu); motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom (slovotvorná stavba), slovotvorné spôsoby (**odvodzovanie, skladanie**), slovotvorné prostriedky (**predpony, prípony, slovotvorný základ**),
- morfológické prostriedky: analyzovanie významu a funkcie slovných druhov pri porozumení textu; základné významové skupiny plnovýznamových slovných druhov (**podstatné mená** – konkrétne, abstraktné, látkové, skupinové, pomnožné; slovesá – činnostné, stavové; **prídavné mená** – akostné, vzťahové, prívlastňovacie; **príslovky** – vlastnostné, okolnostné; číslovky – základné, radové, určité a neurčité; zámená – osobné, prívlastňovacie, zvrtné, ukazovacie, opytovacie, neurčité); **ohybné a neohybné slovné druhy; gramatické kategórie pri ohybných slovných druhoch** (rod, číslo, pád, pri slovesách osoba, číslo, čas, spôsob).

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- čítať a počúvať cieľavedome, samostatne a kriticky primerane náročné literárne texty všetkých žánrov na vlastné účely (vrátane multimediálnych umeleckých žánrov),
- recitovať so snahou o výrazný prednes a vyjadrenie individuálneho zážitku veku primerané, hodnotné umelecké texty,
- hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- určiť na základe štruktúry textu jeho žáner, zameranie a účel,
- porovnávať a hodnotiť štruktúrne prvky jednotlivých žánrov umeleckej literatúry,
- kriticky vyhodnocovať autorov zámer, zaujímať stanovisko k prečítanému textu,
- diskutovať o texte a prečítaný text využívať ako podporu pre svoju argumentáciu,
- samostatne si vybrať knihy/texty/časopisy na čítanie, zdôvodniť svoj výber, odporučiť knihy/texty/časopisy s odôvodnením,
- interpretovať vybrané náročné témy v literatúre, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach ruských a svetových autorov,
- tvoriť na základe poznania a zážitku z literárneho textu vlastné texty,
- analyzovať a hodnotiť rôzne formy spracovania literárnych diel, námetov (filmová, rozhlasová, divadelná),
- odlišovať diela z poézie, prózy a drámy; na základe štruktúrnych prvkov textu odlišovať jednotlivé žánre.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu, **reprodukovanie deja** s viacerými dejovými líniami, zmena času a miesta udalostí pri prerozprávaní, prerozprávanie príbehu z rôznych uhlov pohľadu, používanie citátov a stručné prerozprávanie príbehu na základe zápletky a/alebo deja, porovnávanie textov,
- identifikácia a opis **stavebných prvkov** textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností,
- hodnotenie **štruktúry a prvkov textu, umelecké jazykové prostriedky** a ich pôsobenie na čitateľa,
- rozlišovanie **priameho a obrazného pomenovania v texte, prenesený význam slov, umelecké jazykové prostriedky**, vysvetľovanie v kontexte vlastných skúseností,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,

- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- dedukcia významu **neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu**, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov (iné texty, slovníky),
- tvorba rôzneho druhu otázok k textu – faktografické, induktívne, deduktívne, fantazijné, analytické a hodnotiace otázky.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznanie a pomenovanie pôsobenia textu na vlastné prežívanie, rozoznávanie príčin tohto pôsobenia, schopnosť predstaviť si ako text (jeho prvok) môže pôsobiť na iných, aké reakcie môže vyvolať,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných **pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov** z literárneho, dramatického a filmového spracovania a z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- motívy, príčiny konania hrdinov, porovnávanie **názorov a pocitov hrdinov** so svojimi emóciami, zážitkami a skúsenosťami,
- čítanie pre potešenie a zážitok, čítanie kníh/textov/časopisov podľa vlastného výberu a diskusia o prečítaných knihách,
- debaty s argumentáciou o **hodnotách a kvalitách kníh/textov/časopisov, brak a gýč v literatúre**,
- stvárnenie **témy v literárnom, dramatickom, rozhlasovom a filmovom spracovaní**,
- prednes textu so snahou o **estetickú intonáciu a citové prežívanie** v rámci svojich schopností,
- formovanie **empatie, súcitu, hodnôt a postojov** na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- poznávanie **autorského štýlu**, rešpektovanie autorstva a vysvetľovanie kontextu vzniku literárnych diel, **pseudonym, autorské právo a copyright**.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- pravidelné vyhotovovanie tvorivých záznamov o knihách, svojom čitateľstve a jeho pokroku: tvorba **myšlienkových máp**, reflexia a záznam posolstiev z textov, dojmov z čítania, z divadelného a filmového predstavenia (pokročilé čitateľské portfólio),
- analýza vlastného čítania a jeho potenciál: zámerné a cieľavedomé plánovanie a formovanie vlastného čítania,
- rozširovanie čitateľského teritória (**e-knihy, časopisy, internet, audioknihy**),
- budovanie čitateľských rituálov a trvalých čitateľských návykov,
- samostatné a cielené používanie knižnice, orientácia v **knižných katalógoch**, využívanie **fyzických a elektronických knižníc a databáz**.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti vedome pracovať s textom ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,
- pomenovanie toho, čomu neporozumeli, kladenie otázok, namietanie, spájanie textu a jeho obsahu so svojimi skúsenosťami, predstavami a s nadobudnutými poznatkami,

- uvedomenie si obsahu a významu prečítaného a možností regulačných procesov (výber **stratégie na overenie porozumenia**),
- vyhodnotenie a reflexia vlastného čítania, hlbšie porozumenie textu a jeho štruktúr,
- riešenie úloh na porozumenie textu (**overenie porozumenia**) a prepájanie tém s reálnym životom,
- vlastný výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií (tém, žánrov, autorov),
- komunikovanie **významov a zážitku** z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia,
- plánovanie **procesu recepcie** umeleckého diela (pri čítaní a počúvaní literárnych textov, v rámci návštevy divadelného a filmového predstavenia atď.) a plánovanie **recepčných aktivít**.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy z 1. a 2. cyklu sa obohacujú o nové témy a pohľady: dôstojnosť, osobné záujmy – potreby a záujmy iných, písané – nepísané zákony, odvaha, sloboda, zodpovednosť, hodnoty, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo, slovné hry, krása, realita a fantázia, enviroglobálne problémy a ich riešenia ochrane životného prostredia a princípy udržateľného rozvoja, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí a rodného kraja;
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov slovenskej a svetovej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov z 1. a 2. cyklu sa obohacuje o epos, báseň vo voľnom verši, kaligram, pásmo, populárnu pieseň, satiru, prózu – dobrodružnú, dievčenskú, detektívnu, historickú, sci-fi, horor, denník, komédiu, tragédiu, činohru, muzikál, reportážnu literatúru, cestopis, literatúru faktu.

Ukrajinský jazyk a literatúra

Vzdelávacie štandardy (výkonové a obsahové) sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry (komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, vecná recepcia, zážitková recepcia). V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov.

Vyučovací predmet ukrajinský jazyk a literatúra má medzi predmetmi v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským osobitné postavenie. Je procesuálne orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane reagovať na jazykové situácie.

Jeho úlohou je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej a etickej rovine a prostredníctvom literárnych textov sprostredkovať estetickú skúsenosť a podporovať jej využitie pri kultúrnom a hodnotovom sebarozvoji.

Vzdelávacie štandardy ukrajinský jazyka a literatúry pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytváranie základov čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka z MŠ. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Viest jednoduchý dialóg primerane situácii a komunikačnému partnerovi.
- Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
- Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
- Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
- Počúvať a čítať primerané vecné texty.
- Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
- Počúvať a čítať primerané literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodíť z textu základné implicitné informácie.
- Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
- Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové znalosti o slovnej zásobe a vetných štruktúrach.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- oslovovať komunikačného partnera zdvorilým pozdravom, predstavením sa, ospravedlnením, poďakovaním, formulovať prosbu, prianie, nesúhlas, predniesť blahoželanie, vinš ku kalendárnej príležitosti,
- rozlišovať tykanie a vykanie podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi,
- viesť jednoduchý dialóg, klásť otázky a odpovedať na nich jazykovo primerane,
- vyjadrovať potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom,
- spolupracovať vo dvojiciach alebo v skupinách na riešení úloh, prispievať k navrhnutiu spoločných pravidiel spolupráce a dodržiavať ich.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti

- rozlišovanie **pozdravov, predstavenie sa, oslovenie**,
- tykanie/vykanie vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí,
- formulovanie ústneho **poďakovania, ospravedlnenia** sa a jeho rôznych jazykových foriem podľa situácie a adresáta.

Komunikačné zámery a ich vyjadrenie

- formulovanie **prosby, rozkazu, priania, nesúhlasu** a porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia,
- nacvičovanie požiadania o informáciu a poskytnutia informácie prostredníctvom rolovej hry s dôrazom na presnosť a pravdivosť vyjadrenia.

Dialóg

- počúvanie partnera pri nácviiku **jednoduchého dialógu** v dvojiciach,
- **kladenie otázok a formulovanie odpovede** s dôrazom na pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov,
- nacvičovanie **priameho** (tvárou v tvár) a sprostredkovaného (**telefonického**) **dialógu** prostredníctvom rolovej hry s dodržiavaním pravidiel dialógu,
- počúvanie učiteľa a spolužiakov a vykonávanie činností podľa ústnych pokynov,
- realizácia detskej hry so slovným/dialogickým prejavom.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom zaujímavých tém dialógu,
- využívanie jazykových prostriedkov pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov,
- nacvičovanie **artikulácie, výslovnosti a intonácie**.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- formulovať jednoduchú informáciu a vyjadriť v nej podstatné fakty,
- reprodukovať prečítaný alebo počutý text na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku, uplatňovať pritom časovú následnosť,
- predniesť jednoduchú riekanku, vinš, hádanku, miestnu ľudovú pieseň, detskú pieseň,
- s pomocou učiteľa korigovať nepresnosti alebo nejasnosti v svojom ústnom vyjadrení,
- uplatňovať v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu a spisovnú výslovnosť.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- **zhromažďovanie kľúčovej slovnej zásoby** a kľúčových **informácií** na **rozvíjanie témy** hovoreného prejavu,
- reprodukovanie vypočutého alebo čítaného textu a rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru,
- využívanie stručnej **reprodukcie** obrázkovej alebo slovnej **osnovy**.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- úprava **nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení** pomocou učiteľa alebo spolužiakov,
- **počúvanie** hovoreného prejavu spolužiakov, **kladenie otázok** k obsahu počutého a **formulovanie odpovede** na položené otázky.

Žánre hovorového textu

- tvorenie primeraných žánrov hovoreného textu,
- vyjadrenie **kľúčových informácií** v informačnom texte,
- reprodukovanie prežitej skúsenosti, reálneho príbehu s vyjadrením **časovej následnosti** a **príčinnno-dôsledkových vzťahov**,
- vyjadrenie postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti,
- formulovanie jednoduchého príležitostného rečníckeho prejavu: ústne pozvanie, privítanie, rozlúčenie a blahoželanie, **ľudový vinš (Vianoce, Nový rok, Veľká noc)**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** s rôznymi komunikačnými zámermi,
- aktivovanie a rozširovanie slovnej zásoby podľa témy produkovaného textu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- písať všetky tlačené a písané písmená ukrajinskej azbuky,
- korigovať vlastný písaný text, zosúladiť požiadavky na čitateľnosť písma s tempom písania,
- formulovať jednoduchú informáciu a vyjadriť v nej základné fakty,
- používať pri tvorení písaného textu primerané znalosti slovnej zásoby a druhov viet podľa komunikačného zámeru,
- uplatňovať pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- precvičovanie percepčno-motorických zručností,
- získavanie správnych návykov pri písaní,
- odpisovanie **písaného textu**, prepisovanie **tlačeného textu** a písanie podľa diktovania.

Proces tvorenia textu

- vyjadrenie postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti a určenie ich hlavných znakov,
- vytvorenie **konceptu textu** a jeho úprava prostredníctvom **kontrolných otázok**,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- tvorenie primeraných **žánrov** písaného alebo obrazovo-písaného textu,
- vyjadrenie kľúčových informácií v **informačnom texte**,
- vytvorenie jednoduchého písomného **záznamu**,
- uplatňovanie časovej následnosti a príčinnno-dôsledkových vzťahov v rozprávacom žánri.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách s rôznymi **komunikačnými zámermi** v texte,
- aktivovanie a rozširovanie slovnej zásoby podľa témy produkovaného textu,
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom **emocionálnych slov** alebo **jednoduchých frazém**,
- uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- odpisovanie, komentovanie a vysvetľovanie pravopisu,
- dopĺňovanie rôznych typov nácvičných diktátov.

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozoznávať slová a vety v čítanom texte, čítať plynulo a správne, nahlas a potichu,
- orientovať sa v nesúvislých alebo obrazovo-písaných textoch a porozumieť ich explicitným a základným implicitným významom,
- identifikovať neznáme slová a komunikovať prípadné nedorozumenie,
- rozlišovať pri počúvaní a čítaní textu komunikačný zámer výpovede.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- čítanie primerane obťažného písaného a tlačeneho textu nahlas a potichu,
- rozvíjanie čitateľských zručností a uvedomovanie si vlastných chýb pri čítaní.

Porozumenie textu

- reprodukovanie **obsahu textu, rozhovor s pomocnými otázkami** na porozumenie s explicitným významom textu,
- prezentovanie získaných **informácií** ústnou formou,
- využívanie predchádzajúcich vedomostí a skúseností v praxi.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní,
- zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti odpovedí,
- chápanie seba ako poslucháča/čitateľa schopného porozumieť textu, ovplyvňovanie výsledku svojho počúvania/čítania vlastným úsilím a s pomocou druhých.

Žánre vecného textu

- rozlišovanie a poznávanie primeraných **druhov a žánrov vecného textu**,
- vyhľadávanie kľúčových informácií v informačnom texte,
- porozumenie a orientovanie sa v jednoduchých **obrazovo-písaných alebo obrazovo-hovorených nesúvislých textoch**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- pozorovanie, identifikovanie a rozlišovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru v počúvanom a čítanom texte,
- rozpoznávanie základných prostriedkov nadväzovania **viet** v texte,
- pozorovanie slovtvorene súvisiacich slov v texte, **rozhovor** o ich významovom vzťahu,
- zdôvodňovanie použitých a osvojených **pravopisných pravidiel** v texte.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť svoj estetický zážitok verbálnym a neverbálnym spôsobom z literárnych textov a ilustrácií na základe ich porozumenia a jednoduchej interpretácie,
- rozlišovať niektoré jednoduché jazykové prostriedky bežného a umeleckého vyjadrenia,
- rozpoznať základné žánre literatúry pre deti a základné komponenty umeleckého textu najmä z národnej literárnej tvorby,
- reprodukovať obsah prečítaného textu a zaujať postoj k zobrazenému správaniu postáv a k ich činom.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- rozvíjanie čitateľských zručností a **tempa** pri čítaní textu,
- porozumenie explicitným významom a vyvodzovanie implicitných významov z prečítaného a počúvaného textu,
- čítanie krátkych **naratívnych a opisných textov** a odpovedanie na ústne otázky.

Čítanie pre zážitok

- opisovanie ilustrácie k textu a vysvetľovanie jej súvislosti s **obsahom**,
- charakterizovanie postáv v **naratívnych príbehoch**,
- stvárňovanie vybranej postavy a jej konania v rolovej hre,
- porovnávanie konania, vlastností, **pocitov** hlavnej/vedľajšej postavy so svojím správaním v podobnej situácii.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- sledovanie usporiadania textu, detského časopisu a knihy,
- oboznamovanie a orientovanie sa v miestnej **knižnici**, samostatné požičiavanie/vrátenie knihy, vyhľadávanie kníh s preferovanou tematikou,
- porovnávanie vlastností **kladnej postavy** so svojimi vlastnosťami.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- monitorovanie kvality čítania, porozumenia, neporozumenia obsahu a **významu prečítaného**,
- prepojenie tém s reálnym životom,
- uvedomovanie si významu a potreby čítania a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní; vnímanie mediálnych obsahov ako zdroja informácií,
- zdôvodňovanie najsledovanejších programov v domácom prostredí, **rozhovor o filmovom/televíznom príbehu**, ktorý čerpá námety z **literárneho príbehu**,
- uvedomovanie rozdielu medzi čitateľom a divákom pri návšteve predstavenia.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické okruhy pre 1. cyklus: domov, rodina, priateľstvo, medziľudské a medzigeneračné vzťahy;
- vzťahy a porozumenie, česť/čestnosť, záľuby a koníčky, zdravie, dobro, zlo, pravda a lož, hra;
- humor, význam prírody pre človeka/človek ako súčasť prírody, svet zvierat, pomoc iným, rodná krajina, ľudové zvyky a sviatkovanie, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo (moja rodina, obec);
- čítanie a počúvanie textov z rôznych typov a žánrov ukrajinskej literatúry so zreteľom na detský aspekt a záujmy žiakov: rozprávka, povesť, príbeh, obrázkový príbeh, komiks, nonsensová poézia a próza, bájka, riekanka, hádanka, pieseň, báseň.

Vzdelávacie štandardy ukrajinského jazyka a literatúry pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, schopnosť primerane a na dobrej jazykovej úrovni reagovať na najrozmanitejšie jazykové situácie.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Viesť dialóg v súkromnom a verejnom prostredí vecne a sociálne primeraným spôsobom.
- Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav určený pre verejné komunikačné prostredie.
- Vytvoriť písaný a obrazovo-písaný text na vyjadrenie rôznych komunikačných zámerov.
- Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.

- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné (aj odborné) texty.
- Orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.
- Identifikovať v texte implicitné informácie, vyvodiť základné a prehlbujúce implicitné informácie.
- Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne.
- Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
- Počúvať a čítať primerané literárne texty, porozumieť implicitným významom a prostriedkom obraznosti.
- Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
- Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané znalosti jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky.
- Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- viesť dialóg k téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu,
- iniciovať, porovnávať komunikačné zvyklosti, viesť komunikáciu v skupine rovesníkov z viacjazyčného prostredia a rozvíjať ju,
- rešpektovať názor komunikačného partnera, námietku alebo nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom,
- používať základné žánre korešpondencie,
- riešiť v dvojiciach alebo v skupinách jednoduché problémy.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- získavanie informácií o iných jazykoch v skupinových dialógoch,
- porovnávanie **komunikačných zvyklostí** v ukrajinskom a v inom jazyku.

Dialogická komunikácia a kooperácia

- nadväzovanie kontaktu s využitím pravidiel vedenia **dialógu, spisovnej variety ukrajiničiny** a jeho rozlišovanie v súkromnom a vo verejnom prostredí,

- uvedomovanie si **rizík dialógu** vo verejnom alebo v internetovom prostredí,
- nacvičovanie dialógu v rôznych komunikačných situáciách.

Korešpondencia

- porovnávanie písanej a **elektronickej korešpondencie** v bežnej komunikácii.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom aktuálnych tém dialógu,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti v písanej a elektronickej korešpondencii,
- uvedomovanie si rozdielov medzi ukrajinskými a slovenskými slovami.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať potrebné informácie a vytvárať myšlienkové ucelené hovorené texty s konkrétnym komunikačným zámerom,
- vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením,
- opisovať objekty vystavené priamemu pozorovaniu,
- počúvať hovorené prejavy iných, klásť otázky, upravovať obsahovú a jazykovú stránku v jednoduchom rečníckom prejave,
- používať vhodnú jazykovú príručku a overovať v nej význam neznámych lexikálnych jednotiek.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- rozlišovanie spontánneho a pripraveného **hovoreného prejavu**,
- zhromažďovanie informácií potrebných na rozvíjanie témy, zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru,
- usporadúvanie informácií a vytváranie **osnovy textu**,
- prednášanie hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- počúvanie a vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou **kontrolných otázok** k obsahu, osnove a k jazyku textu,
- využívanie jednoduchých **grafických nástrojov** na zlepšovanie **štruktúry textu**.

Žánre hovorového textu

- využívanie jednoduchých **odborných informácií** určených pre verejné školské prostredie,
- rozprávanie prežitej skúsenosti, objasňovanie a plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený príbeh so zápletkou a jej riešením,
- opisovanie jednoduchých pracovných postupov na základe **priameho pozorovania**,
- rozlišovanie súkromného a verejného **hovoreného prejavu**.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- porovnávanie a odlišovanie **spisovnej a nárečovej výslovnosti**,
- charakterizovanie a určovanie **gramatických kategórií** v ukrajinčine v porovnaní so slovenčinou.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zhromažďovať potrebné informácie a tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na zvolenú tému s použitím vhodného žánru,
- vyjadrovať písaním svoje pocity a fantáziu,
- opisovať objekty vystavené priamemu pozorovaniu, upravovať obsahovú, kompozičnú, jazykovú a grafickú stránku textu,
- aplikovať pri tvorbe vlastného textu nadobudnuté znalosti z pravopisu,
- vyhľadávať v akomkoľvek texte explicitne vyjadrené informácie a správne spájať jednotlivé údaje do komplexnej informácie.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- vyjadrovanie komunikačného zámeru prostredníctvom vhodného **slohového postupu**,
- zhromažďovanie jazykového materiálu k zvolenej téme,
- **členenie textu** s využitím podrobnej alebo stručnej osnovy,
- aplikovanie **pravopisnej korektúry** a **grafickej úpravy textu** v rozsahu pravopisných znalostí a zručností,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie zadania, plánovanie postupu a sledovanie priebehu tvorenia textu,
- posúdenie úspešnosti vlastného písania,
- používanie základných stratégií na vylepšenie písaného textu.

Žánre písaného textu

- používanie informačných textov určených pre verejné a školské prostredie,
- vyjadrovanie zámernosti konania postáv v reálnom alebo vymyslenom príbehu,
- pozorovanie pracovného postupu s využitím podporného obrazového materiálu,
- sebvýjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania,
- vyjadrenie myšlienok a návrhov pomocou myšlienkových máp.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- uplatňovanie **lexikálnych, slovotvorných vzťahov** a nadväzovania viet v texte,
- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru,
- používanie primeraných grafických prostriedkov v písanom alebo elektronickom texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- nacvičovanie pravopisných zručností v ukrajinských alebo prevzatých slovách,
- uplatňovanie morfológického, gramatického a interpunkčného pravopisu.

Vecná recepcia**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- vyjadriť a zdôvodniť svoj názor na čítaný text,
- identifikovať explicitné a vyvodzovať implicitné informácie v počutých, čítaných, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch,
- zhromažďovať, reprodukovat' a posudzovať mieru vlastného porozumenia zo získaných informácií,
- používať a prispôbovať znalosti vetných štruktúr, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov pri porozumení textu.

Obsahový štandard**Porozumenie textu**

- počúvanie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných **žánrov** vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí;

- reprodukovanie obsahu umeleckého textu so zachovaním **časovej a logickej postupnosti**,
- porozumenie explicitným informáciám, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie **klúčových informácií** a slov,
- vyvodzovanie, prepájanie a objasňovanie **implicitných informácií**, vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodňovanie pomocou ústnych a písomných otázok,
- rozpoznanie štruktúry textu, členenie na časti pomocou **osnovy** a jej využívanie pri reprodukcii textu.

Metakognitívne procesy pri recepcii vecného textu

- monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia na základe systematickej **spätnej väzby**,
- plánovanie, vymedzovanie potrebného času a voľba vhodného postupu pri práci s textom,
- používanie jednoduchých postupov a stratégií učenia sa z textu,
- vnímanie seba ako aktívneho čitateľa/poslucháča schopného zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania/počúvania v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- porozumenie súvislým a nesúvislým informačným a opisným žánrom, primeraným **digitálnym textom** s odbornou funkciou, **reklamným textom** a jednoduchým **rečnickým prejavom**,
- vnímanie **príbehu so zápletkou** a jej riešením, pozorovanie konania postáv a funkcie opisných častí v príbehu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- rozoznávanie, rozvíjanie a vyjadrovanie rôznych syntaktických významov,
- analyzovanie morfológického a štylistického rozboru ohybných slovných druhov,
- vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozumieť explicitným významom a vyvodzovať základné implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu,
- hľadať kľúčové informácie, odlišovať ich od nepodstatných a objasňovať neznáme slová a slovné spojenia z kontextu,
- zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom,
- zoznamovať sa s ďalšími témami ukrajinských a svetových autorov,
- vyberať si knihy na čítanie a zdôvodňovať svoj výber.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- reprodukovanie umeleckého čítaného alebo počúvaného textu so zachovaním časovej a **logickej postupnosti**,
- vyhľadávanie a stručné zhrnutie konkrétnych informácií, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu,
- vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok,
- vysvetľovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov,
- porovnávanie motívov, udalostí a rôznych typov spracovania príbehu.

Čítanie pre zážitok

- formovanie jednoduchých čitateľských rituálov, empatií, súcitov, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu pri individuálnom čítaní,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne **formy spracovania textu**,
- uvedomovanie si **autorstva a kontextu vzniku** literárnych diel.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- budovanie čitateľského portfólia v rôznych formách a podobách;
- reflexia čítania ukážok v oblasti rôznych žánrov,
- vyhľadávanie rôznych dostupných **druhov knižnice** a zdrojov mediálnych textov pre vlastný samostatný a cielený výber kníh, audiokníh, časopisov, internetových článkov.

Metakognitívne procesy pri čítaní s porozumením

- hodnotenie vlastného porozumenia a posúdenia textu **tvorením, kladením otázok a riešením úloh**,
- prepojenie tém s reálnym životom,
- plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické oblasti z 1. cyklu zostávajú v platnosti a obohacujú sa o nové témy a pohľady;
- okruhy pre 2. cyklus: sebahodnotenie, osobné záujmy a potreby, spravodlivosť, nespravodlivosť, odlišnosť od iných, zdravý životný štýl, bohatstvo, chudoba, bezpečnosť, láska k domovu a rodine, svet divadla, ohrozenie a ochrana životného prostredia, pomoc ľuďom a zvieratám v núdzi;
- texty reprezentujúce rôzne typy a žánre z ukrajinskej aj svetovej literatúry, na základe potrieb a záujmov žiakov a so zreteľom na detský aspekt z najnovšej, ale aj z klasickej literatúry.

Vzdelávacie štandardy ukrajinského jazyka a literatúry pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej, estetickej a etickej rovine prostredníctvom uvedomenia si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerance a orientácie v multikultúrnom prostredí.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne vstupovať do hovorenej a písanej komunikačnej interakcie, vecne a sociálne primerane reagovať na repliky komunikačného partnera, formulovať primerané argumenty.
- Pripraviť a prezentovať primerané hovorené a obrazovo-hovorené texty s komunikačným zámerom objasniť problém alebo presvedčiť adresáta.
- Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný alebo digitálny text s cieľom objektívne informovať, objasniť problém a vyjadriť názor podložený argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Čítať a počúvať rôzne druhy vecného (najmä odborného) textu, rozumieť mu, zhrnúť a vyhodnotiť získané informácie, využiť informácie pri vzdelávaní a v iných komunikačných oblastiach.
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Získať a spracovať informácie z rôznych médií (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
- Nadobudnúť estetickú skúsenosť z recepcie rôznych literárnych žánrov, zdieľať obsahové, emocionálne a hodnotové posolstvá textu vo vlastných tvorivých aktivitách.
- Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerance a rešpektu človeka k človeku.
- Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
- Použiť pri porozumení a tvorení textu znalosti o systéme jazykových prostriedkov, využívať pritom jazykové slovníky v knižnej a elektronickej podobe.
- Objasniť význam jazyka ako reprezentanta národnej kultúry, chápať potrebu dobrého ovládania spisovného jazyka v rámci vzdelávania a účasti v sociálnom a občianskom živote.
- Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť v spoločnosti, chápať jazykové potreby príslušníkov iných národov a národností.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch, rešpektovať príslušníkov iných národov a kultúr,
- zapájať sa do rozhovoru vhodným spoločenským tónom a rešpektovať základné komunikačné pravidlá a kriticky reagovať na repliky komunikačného partnera,
- používať a uplatňovať pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti,
- diskutovať v skupinách na aktuálne alebo odborné témy, vyjadrovať svoj názor a podporovať ho rôznymi druhmi argumentov,
- využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály a vyhodnocovať riziká komunikácie v internetovom prostredí,
- dodržiavať pravidlá bezpečnej, vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie,
- používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie,
- spolupracovať a komunikovať v kolektíve pri riešení problémov, pomenovať príčiny konfliktov a reguláciou svojho správania im predchádzať.

Obsahový štandard

Komunikačné zvyklosti a viacjazyčnosť

- používanie jednotlivých variet ukrajinčiny, delenie a základné **znaky ukrajinských nárečí**,
- poznávanie, porovnávanie a nacvičovanie **komunikačnej interakcie** vo viacerých jazykoch,
- chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín vo viacjazyčnom prostredí.

Dialogická komunikácia, diskusia a kooperácia

- využívanie primeraného množstva informácií v dialógu pravdivo, vecne, jasne a zrozumiteľne dodržiavaním pravidiel sociálne primeranej a etickej diskusie,
- nacvičovanie skupinovej diskusie na aktuálnu alebo odbornú tému prostredníctvom rôznych argumentov a argumentačných techník,
- participovanie v internetovej diskusii zapojením sa do diskusného fóra.

Korešpondencia

- formulácia jednoduchej úradnej žiadosti,
- kompletizovanie bežnej a úradnej elektronickej korešpondencie prostredníctvom **e-mailu**,
- aplikovanie jazykových a grafických špecifik krátkych textových správ.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov s uplatňovaním pravidiel spisovnej výslovnosti v písanej a v elektronickej interakcii.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvárať obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom,
- zhromažďovať, hodnotiť, využívať získané informácie z viacerých zdrojov, overovať ich a prezentovať ich pravdivosť,
- pripravovať a kultivovane prednášať príležitostné rečnícke prejavy s rešpektovaním a uplatňovaním jazykových pravidiel, popri jazykových a mimojazykových prostriedkoch,
- analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných, svoje stanovisko podoprieť argumentmi,
- využívať jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- zhromažďovanie materiálu selektovaním vhodných stratégií prípravy a úpravy textu, využívanie **knižných a elektronických jazykových slovníkov**,
- prezentovanie kultivovaného prednesu hovoreného prejavu a **obrazovo-hovoreného textu**, funkčné prepojenie jazykovej a obrazovej zložky v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Reflexia hovoreného/počúvaného prejavu

- počúvanie hovorených prejavov iných, sebareflexia prezentovaného,
- analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky prejavu podľa vopred stanovených kritérií,
- formulovanie argumentov pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovorového a obrazovo-hovoreného textu

- identifikovanie, systematizovanie a zovšeobecňovanie poznatkov o slohových útvaroch/žánroch hovoreného alebo obrazovo-hovoreného textu,
- vyjadrovanie názoru na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- moderovanie podujatia formou rečníckeho prejavu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- používanie tematickej a odbornej slovnnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej a sugestívnej funkcie komunikačných prostriedkov s využitím možností textového editora,
- uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti**,
- zapájanie sa do rozhovorov a rešpektovanie základných komunikačných pravidiel.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť voľbu žánrov písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru,
- zohľadniť očakávania (potenciálneho) adresáta písaného textu,
- využiť písanie ako prostriedok sebvýjadrenia na vyjadrenie názoru a na argumentáciu,
- monitorovať priebeh vlastného písania a využívať rôzne stratégie na jeho vylepšenie,
- upravovať obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu, počítačové textové editory s využívaním rôznych druhov jazykových slovníkov,
- vysvetliť a určiť pri tvorení a úprave textu význam štandardizovaných pojmov.

Obsahový štandard

Proces tvorenia textu

- zhromažďovanie, komunikovanie a odôvodnenie výberu textu v konkrétnej situácii podľa vhodného **slohového postupu**,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri **multimodálnych a digitálnych komunikátoch** a využívanie ďalších možností **textového editora**,
- prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.

Metakognitívne procesy pri písaní textu

- porozumenie produkčnej úlohy, stanovenie cieľa písania, analyzovanie a hodnotenie textu vzhľadom na **komunikačný zámer, slohový postup a adresáta**,
- plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu;
- monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu;
- koncentrovanie pozornosti vo fáze štylizácie, potlačenie rušivých a nesúvisiacich podnetov.

Žánre písaného a obrazovo-písaného textu

- vyjadrovanie rôznych komunikačných zámerov s využitím jednotlivých slohových postupov alebo ich kombináciou, podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta,
- sebavyjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania.

Komunikačné prostriedky a pravidlá

- vyjadrovanie syntaktických významov vo vete pri písanej produkcii,
- porozumenie a používanie tematickej a odbornej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu,
- využívanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov,
- používanie rôznych druhov nadväzujúcich prostriedkov v texte.

Osvojovanie a uplatňovanie pravopisu

- získavanie a aplikovanie pravopisných zručností v oblasti **morfológie, gramatiky, etymológie, sémantiky a interpunkcie**,

Vecná recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí, záujmových aktivít alebo zapojenia sa do spoločenského a občianskeho života využívať aj mimo učebnicové zdroje,
- konfrontovať s vlastnými znalosťami a skúsenosťami informácie z rôznych informačných zdrojov pri tvorení vlastných textov s uplatnením rôznych stratégií,
- porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu,
- analyzovať jazykové prostriedky v texte, využívať pritom rôzne druhy jazykových slovníkov,
- porozumieť primeraným jazykovedným pojmom a termínom a aplikovať ich pri analýze a hodnotení textov,
- pomenovať hodnotu a funkcie jazyka v osobnom, v spoločenskom živote, rozvíjať pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie textu a využitie získaných informácií

- porozumenie súvislým, nesúvislým a multimodálnym textom na úrovni **explicitných a implicitných významov**,
- vyvodzovanie implicitných informácií z textu prehlbujúce základné porozumenie textu,

- získavanie, spracovanie, triedenie, posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií z rôznych informačných zdrojov na základe **konfrontácie**,
- zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v skupinovej diskusii, obhajovanie názoru pomocou argumentov, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie.

Metakognitívne procesy pri spracovaní informácií

- orientovanie sa v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch,
- vyhodnocovanie cieľov, **reflexia** a komunikovanie výsledkov čítania alebo počúvania podľa vlastného výberu,
- upevňovanie a využívanie osvojených stratégií čítania, učenia sa z textu a náročnejších foriem spracovania obsahu v digitálnom prostredí,
- formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti, kritického myslenia a vlastnej **autorskej tvorby** pri práci s informáciami,
- využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch.

Vlastnosti textu na novú stranu

- rozvíjanie témy a logické usporiadanie viet a odsekov podľa použitého slohového postupu,
- analyzovanie, nadväzovanie viet prostredníctvom rôznych druhov nadväzujúcich prostriedkov (konektorov),
- porovnávanie textov podľa obsahu, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

- analyzovanie **propagačnej a presvedčovacej funkcie** v rôznych druhoch reklamného textu,
- porozumenie a rozlišovanie **rečníckych žánrov**,
- identifikovanie manipulácie v rôznych druhoch reklamného textu.

Komunikačné prostriedky a pravidlá, význam jazyka

- porozumenie funkciám, významu, **stavbe jazyka** a problematike **viacjazyčnosti na území a mimo územia štátu**,
- vyjadrenie významu syntaktických, lexikálnych, slovotvorných a morfológických prostriedkov.

Zážitková recepcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdieľať, hodnotiť svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- porovnávať a hodnotiť štruktúrne prvky jednotlivých žánrov ukrajinskej a svetovej literatúry, kriticky vyhodnocovať autorov zámer, zaujímať stanovisko k prečítanému textu,

- diskutovať o texte a prečítaný text využívať ako podporu pre svoju argumentáciu,
- vyberať si zdroje na čítanie, zdôvodňovať svoj výber, odporúčať knihy s odôvodnením, analyzovať a hodnotiť rôzne formy spracovania literárnych diel, námetov,
- tvoriť na základe poznania a zážitku z literárneho textu vlastné texty.

Obsahový štandard

Čítanie s porozumením

- reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu s viacerými **dejovými líniami**,
- identifikovanie a odpisovanie stavebných prvkov textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností,
- diskutovanie o texte, prezentovanie vlastnej **interpretácie textu**, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- dedukovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov.

Čítanie pre zážitok

- rozpoznávanie, pomenovanie a vyjadrovanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z **literárneho, dramatického, filmového a ilustrovaného spracovania**,
- debatovanie s argumentáciou o hodnotách a kvalitách kníh,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu,
- uvedomovanie si a rešpektovanie autorstva a kontextu vzniku literárnych diel vlastnej kultúry a kultúry iných národov.

Samostatný/sebavedomý čitateľ

- vedenie tvorivých záznamov o knihách, analyzovanie a rozširovanie vlastného čítania a pokrokov v rôznych čitateľských teritóriách,
- budovanie čitateľských rituálov a trvalých čitateľských návykov,
- používanie knižnice a orientovanie sa v knižných katalógoch.

Metakognitívne procesy pri recepcii literárneho textu

- budovanie schopnosti vedome pracovať s textom ako so zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku,
- vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií, plánovanie procesu čítania a čitateľských aktivít,
- uvedomovanie si obsahu a významu prečítaného, hlbšie porozumenie textu a možností regulačných procesov,
- komunikovanie a opisovanie zážitku z čítania alebo počúvania.

Tematické okruhy a žánre na výber

- tematické oblasti z 1. a 2. cyklu zostávajú v platnosti a obohacujú sa o nové témy a pohľady;
- okruhy pre 3. cyklus: dôstojnosť, osobné záujmy, potreby a záujmy iných, písané a nepísané zákony, chápanie dobra a zla, odvaha, sloboda, zodpovednosť, priateľstvo, hodnoty, klamstvo, nenávisť, ľudské a spoločenské dilemy, hrdinstvo, mier, ľudská česť, obeta, láska, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, zlyhanie jednotlivca/spoločnosti, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, prvá láska, spoločné hodnoty, spoločné konanie a osamelosť, strach, problémy v škole, tolerancia, dovolené a zakázané, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo slovné hry, krása, realita a fantázia, globálne environmentálne problémy a ich riešenia pri ochrane životného prostredia, úcta k živej a neživej prírode, minulosť, prítomnosť a budúcnosť, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, rodného kraja;
- texty reprezentujúce rôzne typy a žánre z literatúry ukrajinskej aj svetovej proveniencie, na základe potrieb a záujmov žiakov a so zreteľom na detský aspekt, z najnovšej literatúry, ale aj z klasickej literatúry.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia

Podoblasť vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka

Vzdelávacia oblasť jazyk a komunikácia

Podoblasť slovenský jazyk ako druhý jazyk

Charakteristika podoblasti

Vzdelávaciu podoblasť Jazyk a komunikácia – vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka tvorí vyučovací predmet **slovenský jazyk a slovenská literatúra**. Vyučuje sa ako povinný predmet v národnostných školách a národnostných triedach, v ktorých je vyučovací jazyk maďarský.

Cieľom vzdelávacej podoblasti je naučiť žiakov komunikovať v slovenskom jazyku, dorozumievať sa v bežných komunikačných situáciách, ako aj v situáciách typických pre školské prostredie, pričom sa kladie dôraz na praktické využitie osvojených spôsobilostí, efektívnu komunikáciu a **činnostne zameraný prístup**. Činnostne zameraný prístup považuje žiakov za aktívnych účastníkov procesu učenia sa a používateľov jazyka. Žiaci teda nie sú pasívnymi prijímateľmi informácií, ale osvojujú si jazyk vykonávaním zmysluplných úloh, ktoré reflektujú ich reálny život. Novozískavané vedomosti sa pre-pájajú s predchádzajúcimi a zároveň s poznatkami z iných predmetov. Zdôrazňuje sa **uplatňovanie metód a techník vyučovania cudzích jazykov**, aktívne a zmysluplné používanie jazyka, pri ktorom sa rozvíja počúvanie s porozumením, hovorenie, čítanie s porozumením a písanie.

Vzdelávacia podoblasť – slovenský jazyk ako druhý jazyk, v súlade s ostatnými predmetmi vo vzde-lávacej oblasti Jazyk a komunikácia, obsahuje tri základné zložky: **receptiu**, **produkciiu** a **interakciu**, ktoré sú komplementárne prepojené a vytvárajú jeden komponent pod názvom Komunikačné ja-zykové činnosti. **Receptia** zahŕňa porozumenie rôznych druhov a žánrov počúvaného a čítaného textu, t. j. získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Rozvíja schopnosť žiakov počúvať a či-tať text a porozumieť mu. **Produkciiu** zahŕňa tvorbu rôznych útvarov/žánrov hovoreného alebo písaného textu. Rozvíja schopnosť žiakov tvoriť hovorený alebo písaný text a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. **Interakcia** zahŕňa aktívnu komunikáciu v ústnej alebo písomnej forme. Zámerom rozvíjania interakcie je efektívna komunikácia myšlienok, pocitov, potrieb a ná-zorov, kladenie otázok a aktívne počúvanie (čítanie). Rozvíja schopnosť žiakov primerane vstupovať do komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera.

Obrázok č. 1. Komponent vzdelávacej podoblasti J a K – slovenský jazyk ako druhý jazyk

Pragmatická, jazyková a sociolingválna zložka komunikácie tvoria integrálnu súčasť komunikačnej kompetencie, ako sú definované v Rámci¹. Tieto zložky sú neoddeliteľné a vzájomne prepojené pri používaní akéhokoľvek jazyka. Významnou mierou sa podieľajú na obsahu výučby slovenského jazyka ako druhého jazyka a vytvárajú základ obsahového štandardu. Pragmatická zložka zahŕňa komunikačné **funkcie jazyka**, pričom na každej komunikačnej úrovni je možné vyjadriť rovnakú funkciu jazyka inak (pomocou iných jazykových prostriedkov). Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. Jazyková zložka zahŕňa **jazykové prostriedky** (slovná zásoba, výslovnosť a gramatické javy). **Sociolingválna zložka** obsahuje stratégie, ktoré žiakom umožňujú osvojovať si vhodné komunikačné nástroje. Súčasťou sociolingválnej zložky je aj rozvoj interkultúrneho povedomia, ktoré sa viaže na správne používanie jazyka v prepojení na spoločenské konvencie, sociokultúrne podmienky, rôzne funkčné štýly a umožňuje tak vhodne a efektívne komunikovať s ľuďmi z iného kultúrneho prostredia.

Ciele vzdelávacej podoblasti

- Primerane využívať komunikačné jazykové činnosti na dosiahnutie svojho komunikačného zámeru v súlade so spoločenskými a kultúrnymi očakávaniami.
- Porozumieť hovorenému a písanému textu.
- Komunikovať v ústnej a písomnej forme.
- Sprostredkovať informácie iným ľuďom.
- Využívať komunikačnú a kognitívnu funkciu jazyka pri napĺňaní vzdelávacích, sociálnych a osobných potrieb.
- Formovať si pozitívne postoje a pozitívny vzťah k slovenskému jazyku, jeho učeniu sa, ku kultúre a národu prostredníctvom jazyka.

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

Charakteristika

Východiskom vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra je **komunikatívne vyučovanie**, komunikatívny prístup k tvorbe koncepcie a stratégie vyučovania. Komunikatívny prístup k tvorbe obsahu a procesu vyučovania, učenia sa a osvojovania slovenského jazyka sa riadi princípom tematického modelovania jazyka.

Špecifikácia cieľov, výber a štruktúracia učebného obsahu a modelovanie procesu sa riadia princípmi vyučovania cudzích jazykov s prihliadnutím na vývinové špecifiká žiakov. Špecifické ciele definujú získané kompetencie žiakov v počúvaní s porozumením, hovorení, čítaní s porozumením a v písaní v jednotlivých cykloch vzdelávania prihliadajúc na jazykové prostredie školy, jazykové schopnosti, osvojený jazykový kód a vek žiakov. V rámci vyučovacieho predmetu sú vymedzené tematické okruhy, pojmové okruhy a funkcie jazyka.

¹ Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – doplnujúce vydanie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2022. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnuje-vydanie.pdf>

Pri osvojovaní si slovenského jazyka **sa vychádza z princípu opory o maďarský jazyk**. Obsah, metódy, formy, ale aj tempo vyučovania sa má prispôsobovať jazykovým zručnostiam žiakov s dôsledným uplatnením komunikačného princípu v rámci vyučovacieho predmetu.

Vyučovanie a osvojovanie si funkčnej gramatiky slovenského jazyka **v systematickej konfrontácii s gramatikou maďarského (vyučovacieho) jazyka** má prispieť k vytvoreniu a získaniu schopností používať slovenský jazyk na príslušnom a požadovanom stupni gramatickosti. V učení sa o jazykových javoch uplatňuje **funkčný prístup**, pri ktorom sa jazykové javy preberajú do takej miery a takým spôsobom, ako to vyžaduje napĺňanie konkrétnych vzdelávacích a komunikačných potrieb žiaka.

Literatúra zahŕňa **čítanie a interpretáciu** pôvodných slovenských literárnych textov, **literárnu komunikáciu** na základe analýzy literárnych textov, oboznamovanie sa s vybranými literárnymi druhmi a žánrami. Ťažiskom učebného obsahu je pozorovanie a estetické vnímanie umeleckého textu, analýza textov z aspektu komunikácie (reprodukcia obsahu literárneho textu, hodnotenie, neskoršie charakteristika postáv), osvojovanie hodnotiaceho postoja k literárnym ukážkam, rozvíjanie čitateľských a interpretačných zručností, utváranie návykov potrebných na čítanie **pôvodnej slovenskej poézie a prózy**. Paralelne s rozvíjaním čitateľských zručností sa realizuje rozvíjanie ústneho vyjadrovania žiakov (estetické, etické a morálne cítenie).

Vyššia úroveň osvojenia slovenského jazyka sa dosahuje využívaním vzťahov medzi jednotlivými vzdelávacími oblasťami, konkrétnych každodenných situácií, názorným vyučovaním a tvorivou aplikáciou získaných poznatkov.

Ciele vyučovacieho predmetu

- Vybudovať si pozitívny vzťah a pozitívne postoje k slovenskému jazyku a jeho učeniu sa.
- Získať interkultúrne kompetencie a pripravovať sa na život v plurikultúrnej a mnohojazyčnej spoločnosti.
- Využívať základné kultúrne nástroje na kultivovanú komunikáciu, postupne rozlišovať rôzne súčasti kultúry, formovať a uplatňovať vizuálnu, sluchovú, jazykovú a pohybovú gramotnosť a tvorivosť.
- Uvedomiť si hodnoty vlastnej kultúrnej identity, akceptovať inakosť a vážiť si hodnoty iných kultúr.
- Porozumieť významu kultúrnych a umeleckých pamiatok na Slovensku.
- Využívať komunikačnú a kognitívnu funkciu jazyka a získané informácie z textov a vizuálnych podnetov pre rozvoj osobnostných, sociálnych a sebarozvojových spôsobilostí.
- Získať základné znalosti o jazykovom systéme a o fungovaní jazyka v komunikácii, uplatniť ich pri zdokonaľovaní svojej komunikačnej praxe a pri vzdelávaní.
- Porozumieť rôznym druhom počúvaného a čítaného vecného textu, získať a spracovať informácie, využiť ich pri vzdelávaní, sebarozvoji, pri zapojení sa do sociálneho a občianskeho života.
- Porozumieť rôznym druhom literárnych textov a interpretovať ich, využiť estetickú skúsenosť pri hodnotovom, emocionálnom a kultúrnom rozvoji.
- Orientovať sa v printových a digitálnych zdrojoch informácií, rozlišovať spoľahlivosť a hodnovernosť informácií a informačných zdrojov.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je získať základné jazykové a rečové zručnosti.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- Primerane veku a schopnostiam pochopiť odlišnosti a rovnosti medzi jazykmi.
- Pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy v slovenskom jazyku.
- Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch.
- Čítať a odpisovať krátke texty zložené z jednoduchých rozvitých viet bez neznámych slov.
- Na primeranej úrovni veku a schopnostiam dorozumievať sa v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách.
- Aplikovať jednoduché informácie z jednotlivých vzdelávacích oblastí.
- Primerane veku a schopnostiam komunikovať vlastné pocity a potreby (aj pocity druhých), porozumieť významu toho, čo je komunikované, vedieť klásť otázky.
- Viesť jednoduchý dialóg, klásť otázky a odpovedať na ne primerane situácii.
- Na primeranej úrovni veku a schopnostiam použiť osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na krátku a jednoduchú ústnu a písomnú komunikáciu v rámci tematických okruhov.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek základného komponentu (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia/Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa,
- porozumieť krátkemu súvislému prejavu i dialógu, globálne porozumieť jednoduchému východiskovému textu vo vzorovom prednese,
- reagovať na príkazy a na povel, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov,

- porozumieť krátkej jednoduchej rozprávke, ktorá je bez neznámych slov,
- presne a správne opakovať jednoduché vety po učiteľovi,
- rozumieť významu vybraných pojmov a na základe pokynov vykonávať požadovanú činnosť.

Recepcia/Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- na základe vzorového prednesu a po príprave čítať so správnou výslovnosťou spoluhlásky *h, ch, l*, slabikotvorné spoluhlásky *í, ř*, samohlásky *a, á, e, é, ä, ó*, dvojhlásky *ia, ie, iu, ô* a hláskové skupiny,
- na základe vzorového prednesu a po príprave čítať so správnou výslovnosťou hláskové skupiny a slová, v ktorých nastáva spodobovanie,
- po príprave čítať známe texty v učebnici správnym tempom, správnou výslovnosťou a intonáciou,
- podľa vzoru a s pomocou učiteľa odpovedať na otázky súvisiace s prečítaným textom,
- s pomocou učiteľa vyhľadať v textoch základné informácie na základe pomocných otázok,
- po vzorovom prednese a po príprave čítať s porozumením jednoduché a krátke texty,
- podľa vzoru a s pomocou učiteľa tvoriť jednoduché otázky k prečítanému textu,
- po príprave a s pomocou učiteľa reprodukovať stručný obsah prečítaného textu na základe osnovy alebo pomocných otázok,
- porozumieť písaným jednoduchým pokynom bez neznámych slov,
- porozumieť významu vybraných pojmov a na základe pokynov vykonávať požadovanú činnosť,
- identifikovať v textoch základné explicitné informácie na základe pomocných otázok,
- s pomocou učiteľa v detských časopisoch, detských encyklopédiách, v digitálnych edukačných obsahoch (na internete) vyhľadať texty, ktoré sú pre nich zaujímavé,
- podľa pokynov a s pomocou učiteľa pracovať s obrázkovým slovníkom.

Produkcia/Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- primerane reagovať na bežné pokyny učiteľa v slovenskom jazyku,
- používať veľmi jednoduché pokyny a pozdravy,
- predstaviť sa, poďakovať sa za pomoc, ospravedlniť sa,
- rozlíšiť tykanie a vyknanie podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi,
- dorozumieť sa na primeranej úrovni svojmu veku a schopnostiam,
- pozorne počúvať spolužiaka počas dialógu a na neho primerane reagovať,
- vyjadriť svoje myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej svojmu veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov,

- aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku,
- požiadať o informáciu a na požiadanie poskytnúť primeranú odpoveď,
- na základe osvojených vetných modelov samostatne rozprávať o živote v škole a v rodine,
- vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom,
- tvoriť jednoduché otázky a odpovede v rámci tematických okruhov,
- primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii.

Produkcia/Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- odlišovať kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy, odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy, používať písmená slovenskej abecedy,
- používať interpunkčné znamienka známe z maďarského jazyka v rámci troch druhov viet (oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie),
- pri delení slov na slabiky využívať osvojené a utvrdené vedomosti z maďarského jazyka,
- s pomocou učiteľa rozdeľovať najznámejšie slová s dvojhláskami a so slabikotvornými spoluhláskami na slabiky,
- správne písať známe slová so slabikami *de, te, ne, le, di, ti, ni, li*,
- podľa vzoru a po príprave písomne odpovedať na otázky k známym textom,
- s pomocou učiteľa a na základe pomocných otázok rozvíjať vety o nové slová, slovné spojenia,
- s pomocou učiteľa opísať osobu, zviera alebo predmet v rozsahu primeranom veku a schopnostiam,
- s pomocou učiteľa charakterizovať známu osobu v rozsahu primeranom veku a schopnostiam,
- s pomocou učiteľa spájať jednoduché vety do krátkych súvislých textov,
- napísať podľa štruktúry pozdrav, pozvánku a napísať dátum,
- s pomocou učiteľa a podľa vzoru zoštylizovať vybrané písomné formy spoločenského styku,
- pracovať s doplnovačkami a krížovkami v detských časopisoch.

Interakcia/Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať a aplikovať základné neverbálne prostriedky týkajúce sa jednoduchého nadviazania kontaktu (napr. podanie ruky pri pozdrave),
- neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy,
- nadviazať základnú konverzáciu s použitím najjednoduchších spôsobov vyjadrenia zdvorilosti: pozdraviť a rozlúčiť sa, predstaviť sa, poďakovať a pod.,

- zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím osvojených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti prebraných tematických okruhov a prispôbi svoj prejav ich individuálnym rečovým schopnostiam,
- začať, rozvíjať a ukončiť jednoduché rozhovory v danej situácii.

Interakcia/Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- jednoducho reagovať na krátke správy alebo oznámenia (napr. pozdrav z výletu, blahoželenie k narodeninám, pozvánka na oslavu), pričom používa jednoduché slová a slovné spojenia,
- zapojiť sa do jednoduchej online komunikácie,
- napísať krátku, veľmi jednoduchú textovú správu (SMS, e-mail), v ktorej poskytne informácie alebo sa niečo opýta.

Obsahový štandard

Obsahový štandard pozostávajúci zo siedmich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností osvojoval slovenský jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka sú prostriedkom pre dosiahnutie zmysluplnej komunikácie. Ich realizáciu v komunikácii podmieňuje vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od jazykovej úrovne žiaka.

- **Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky:** pozdravy, odpovedať na pozdravy, oslovenia, pozvať, privítať, lúčiť sa, zdvorilostné výrazy, blahoželenia, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa, prosba, slušne vyjadriť prosby.
- **Požadovať a poskytnúť informácie:** získať informácie, požiadať o pomoc alebo o radu, upozorniť, identifikovať niekoho/niečo.
- **Vyjadriť a zistiť želania a pocity:** vyjadriť radosť, smútok, slušne vyjadriť prosbu, požiadať o pomoc, vyjadriť radosť, vyjadriť fyzickú bolesť, smútok, prekvapenie.
- **Oznámiť a vyjadriť stanovisko:** získať informácie a informovať druhých v rámci tematických okruhov.
- **Predstaviť záľuby a preferencie:** vyjadriť, že sa niečo páči alebo nepáči, vyjadriť, že komunikujúca osoba niekoho alebo niečo má/nemá rada.
- **Opísať:** jednoducho opísať osobu/predmet/zviera.
- **Vyjadriť názor:** vyjadriť, či je tvrdenie pravda/nepravda, vybrať si z ponúkaných možností.
- **Zaujať postoj:** dať pokyn/príkaz, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa.

- **Vyjadriť návrh a reagovať naň:** požiadať o niečo, odpovedať na vyjadrenie vďaky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.
- **Korešpondovať:** vhodne začať list/e-mail, oslovenie, vhodne ukončiť list/e-mail, napísať pozdrav z výletu, k sviatkom, napísať krátku textovú správu, blahoželanie, pozvánku.
- **Reagovať na udalosť:** blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie.
- **Reagovať na príbeh:** vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne).
- **Uskutočniť audio/video hovor:** vhodne začať audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie, požiadať o vysvetlenie povedaného, vhodne ukončiť audio/video hovor.

2. Jazykové prostriedky zahŕňajú slovnú zásobu, výslovnosť a gramatické javy. Predstavujú repertoár slov, slovných spojení a vetných modelov, ktoré si žiak osvojuje v rámci tematických okruhov. Osvojovanie gramatických javov prebieha prostredníctvom aktívneho nacvičovania v modelových komunikačných situáciách. Cieľom je, aby bol žiak schopný aktívne využívať osvojenú slovnú zásobu v komunikácii.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie: sloveso byť v prítomnom a minulom čase,
- vyjadrenie vlastníctva: sloveso mať v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená: *môj, moja, moje, tvoj, tvoja, tvoje, náš, naša, naše*,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: smer (*tam, hore, dole/dolu, dopredu, dozadu, doprava, doľava*), používanie predložiek s genitívom (*od, do, z*), datívom (*k, ku*), akuzatívom (*cez*), poloha (*tu, tam, hore, dole/dolu, vpredu, vzadu, vľavo, vpravo*), používanie predložiek s akuzatívom (*na, pod, nad, za, pred*), lokálom (*v, na, pod, za, pred, nad, pri*), situácia: používanie predložiek s lokálom (*o*), inštrumentálom (*s, so*), blízko, ďaleko, veľkosť (*veľký, malý*),
- vyjadrenie časových vzťahov: čas (*celé hodiny, včera, dnes, zajtra, predvčerom, pozajtra, minulý/budúci týždeň/rok, časti dňa, dni v týždni*),
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: základné určité číslovky do 100, neurčité (*veľa, málo*) a radové číslovky (*prvý, druhý, tretí* a pod.), poradie (*prvý, posledný*), vek žiaka, jeho rodičov a súrodencov,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava (*vysoká, nízka*), tvar, farba (*biela, žltá, červená, modrá, zelená, čierna, hnedá, fialová, oranžová, sivá, ružová*),
- jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela,
- vhodné používanie pohybových prostriedkov v interakcii: pohľad očí, mimika, gestá, podávanie ruky, postoj, vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii,
- jednoduchý opis niekoho alebo niečoho, jednoduchá charakteristika niekoho na základe pomocných otázok.

Lexikológia

- slovná zásoba: osvojovanie 400 – 500 slov a frazeologických spojení aktívne a 200 – 250 slov a slovných spojení pasívne za 1. cyklus.

Pojmy

- porozumenie významu pojmov: *abeceda, veta, slovo, slabika, hláska (samohláska, spoluhláska, dvojhláska), písmeno (tlačené, písané), text, článok, (ľudová) rozprávka, báseň, (ľudová) hádanka, (ľudová) riekanka, (ľudová) vyčítanka, (ľudová) pieseň, (ľudová) hra, rozhovor (dialóg), postava, autor, list, pozdrav, pozvánka; čítanie, písanie, slabikovanie, delenie slov na slabiky, tvorba slov (z písmen, zo slabík), tvorba viet (zo slov), tvorba otázok, tvorba odpovedí,*
- používanie pojmov: *abeceda, veta, slovo, písmeno, text, článok, rozprávka, báseň, hádanka, pieseň, hra, dialóg, otázka, odpoveď.*

Pozdravy

- *Dobré ráno! Dobrý deň! Dobrý večer! Dobrú noc! Ahoj! Dovoďenia!*

Zvuková stránka reči a pravopis

- správna výslovnosť hlások slovenskej abecedy,
- odlišnosti a rovnosti vo výslovnosti medzi slovenskými a maďarskými hláskami,
- správna artikulácia slovenských foném a správne čítanie ich písaných tvarov (grafém) s využitím osvojených vedomostí a zručností z maďarského jazyka, uvedomenie si kontrastívnych znakov maďarskej a slovenskej abecedy, aplikácia odlišností a rovností medzi slovenským a maďarským jazykom,
- slovenská abeceda, písmená slovenskej abecedy a ich správna aplikácia,
- písanie dátumu (odlišné písanie v maďarskom a slovenskom jazyku), písanie oslovenia.

Morfológia

- 1., 2. a 3. gramatická osoba jednotného čísla a 1. gramatická osoba množného čísla činnostných slovies v rámci tematických okruhov,
- prítomný a minulý čas slovies v rámci tematických okruhov,
- najfrekvencovanejšie zvrtné slovesá, ktoré sa týkajú tematických okruhov Ľudské telo, starostlivosť o zdravie, Vzdelávanie a práca, Obchod a služby,
- rod a číslo najfrekvencovanejších podstatných mien v rámci tematických okruhov,
- zhoda prídavných mien s najfrekvencovanejšími podstatnými menami,
- základné určité, neurčité a radové číslovky v spojení s podstatnými menami v rámci tematických okruhov.

Syntax

- jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby a vedomostí z maďarského jazyka.

Vetné modely

- všeobecný podmet – slovesno-menný prísudok (pomenovanie osôb, zvierat a vecí, napr. To je otec. To je líška. To je pohár.),
- podmet – slovesný prísudok (pomenovanie činnosti osôb, zvierat, napr. Deti sa hrajú.),
- podmet – slovesný prísudok (pomenovanie činnosti vzťahujúce sa na 1. a 2. gramatickú osobu, napr. Ja čítam. Ty spíš.),
- podmet – slovesno-menný prísudok (pomenovanie vlastnosti osôb, zvierat a vecí, napr. Strom je vysoký.),
- podmet – slovesný prísudok – príslovkové určenie miesta, času, spôsobu (napr. Peter sa hrá na dvore.),
- podmet – prísudok – priamy predmet (napr. Katka píše úlohu.),
- podmet – prísudok vyjadrený slovesom „mať“ – predmet (napr. Otec má auto.),
- podmet – prísudok – prívlastkom rozvitý priamy predmet (napr. Babka pečie makový koláč.).

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia.

- sprievodné gestá na podporu komunikácie v produkcii, interakcii a očný kontakt,
- spoločenské konvencie (správanie sa vo verejných priestoroch, oslavy, oblečenie, návštevy a pod.),
- pozdravy a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situačných rozhovorov (napr. *dobré ráno, dobrý deň, ahoj, dovidenia, prosím, ďakujem* a pod.),
- súkromná a verejná komunikácia: vhodné formy oslovenia v škole a mimo školy, tykanie/vykanie vo verejnom a súkromnom komunikačnom prostredí, rozhovory doma a v škole, pri nákupoch, ústne blahoželanie, pozdravy z výletov, komunikácia v on-line priestore, *SMS, e-mail* – primerané veku a jazykovej úrovni žiakov,
- vybrané aspekty každodenného života žiaka (pravidlá v škole a triede, denný režim, činnosti vo voľnom čase a pod.),
- vybrané sviatky, zvyky a tradície (*Vianoce a vianočné vinše, veľkonočné sviatky*).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Tvoria základ na prepojenie obsahu vyučovacieho predmetu so všetkými vzdelávacími oblasťami a vytvárajú priestor pre uplatnenie medzipredmetových vzťahov a prierezových gramotností.

Rodina a spoločnosť: členovia rodiny, priatelia, meno žiaka, rodičov a súrodencov, vek žiaka, rodičov a súrodencov, zamestnanie členov rodiny, sviatky.

Domov a bývanie: dom/byt, miestnosti v dome/v byte, zariadenie v dome/byte, činnosti v jednotlivých miestnostiach, domáce práce, práca okolo domu, v záhrade, pomoc v domácnosti, orientácia v meste/dedine.

Voľný čas a záľuby: rok, mesiac, týždeň, dni v týždni, pracovný deň, sviatok, dátum, určenie času, časti dňa, začiatok a koniec školského roka, ročné obdobia, prázdniny.

Doprava a cestovanie: dopravné prostriedky, cesta do školy, kultúra cestovania.

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo, zdravie, choroba, nehoda/úraz, osobná hygiena, u lekára/zubára, obliekanie podľa počasia, zdravá výživa, životospráva, šport, vychádzky, exkurzie, výlety, hry v prírode.

Vzdelávanie a práca: škola, trieda, budova a okolie školy, personál školy, zariadenie triedy, režim dňa, učebné predmety, rozvrh, učebné pomôcky, domáca príprava a činnosti žiaka v škole, vysvedčenie, kalendár, časti dňa, školský rok, dištančné/on-line vzdelávanie.

Obchod a služby: samoobsluha, tržnica, kultúra nakupovania, spôsob nákupu a platenia, tovar, množstvo, základné potraviny, zelenina, ovocie, kvety, kupovanie darčiekov.

Človek a príroda: domáce zvieratá a ich mláďatá, lesné a poľné zvieratá, sťahovavé vtáky, rastliny z okolia žiaka, ročné obdobia, premena prírody a činnosti ľudí a zvierat podľa ročných období, starostlivosť o zvieratá, aktuálne počasie, činnosti v záhrade.

Naša vlasť: mesto/dedina, adresa bydliska žiaka, bydlisko starých rodičov.

5. Druhy textov (autentické vecné a literárne na primeranej úrovni náročnosti a jazykových schopností) predstavujú priestor na aplikáciu jednotlivých komunikačných jazykových činností a stratégií.

- literárne texty: rozprávky známe z materinského/maďarského jazyka, slovenské ľudové rozprávky, hádanky, riekanky, texty ľudových piesní a ľudových detských hier, autorské rozprávky od slovenských spisovateľov, poézia pre deti od slovenských autorov,
- jednoduchý opis osoby/predmetu/zvieraťa, jednoduchá charakteristika,
- texty spojené so školským prostredím: pokyny v učebniciach a pracovných zošitoch, rozvrh hodín, pozvánky, jednoduché formuláre (napr. žiacka knižka, čitateľský preukaz),

- verejné nápisy a tabule: informačné a smerové tabule, výstrahy, plány,
- reklamné texty: plagáty, jedálny lístok (v školskej jedálni),
- publicistické texty v detských časopisoch a na internete: jednoduché rozhovory, krátke správy.

6. Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom

Počúvanie s porozumením

- počúvanie inštrukcií a prejavu prednesených vzorovo učiteľom,
- počúvanie zadaní úloh a cvičení v pracovnom zošite a v učebnici vo vzorovom prednese učiteľa,
- počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tematických okruhov,
- počúvanie textov z učebnice vo vzorovom prednese učiteľa,
- počúvanie krátkych príbehov z detských časopisov vo vzorovom prednese učiteľa,
- počúvanie zvukových nahrávok (riekanky, vyčítanky, ľudové piesne, pôvodná slovenská detská literatúra) primeraných veku a jazykovým schopnostiam žiakov.

Čítanie s porozumením

- plynulé hlasné čítanie s dodržaním správnej artikulácie, intonácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka, dodržiavanie správneho dýchania pri čítaní,
- čítanie pokynov, ktoré sú jednoznačne formulované (jednoduché rozvité vety na začiatku s činnostným slovesom),
- čítanie krátkych, veku primeraných jednoduchých textov (v rozsahu maximálne 200 slov) v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme, ktoré súvisia s tematickými okruhmi.

Práca s textom

- práca so situačnými obrazmi, ilustráciami, s obrázkovými a maľovanými príbehmi,
- časová postupnosť pri rozprávaní,
- členenie textov na menšie logické celky,
- riešenie hádaniek, krížoviek, tajničiek,
- riešenie zadaní a úloh (vtipy, dopĺňovačky, krížovky) v detských časopisoch v rámci tematických okruhov.

7. Tvorba dialógov a súvislých prejavov

Štylizácia a kompozícia

- tematické rozprávanie v rámci tematických okruhov; jednoduché rozprávanie o živote v škole a v rodine,

- reprodukcia rozprávky alebo deja podľa ilustrácie alebo pomocných otázok,
- reprodukcia hádaniek, riekaniek, vyčítaniek, básní, textov piesní a detských hier,
- ukončenie známeho príbehu,
- spájanie krátkych jednoduchých viet do krátkych súvislých textov.

Písomné formy spoločenského styku

- písanie pohľadníc z výletu a z dovolenky podľa vzoru; písanie vianočných a veľkonočných pozdravov podľa vzoru, štruktúra pozdravu a pozvánky.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjať komunikačnú kompetenciu žiakov potrebnú na aktívne používanie slovenského jazyka v bežných komunikačných situáciách a vychovať aktívneho čitateľa.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus:

- Globálne porozumieť počutým a čítaným súvislým textom a kratším literárnym ukážkam, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jazykovej úrovni a skúsenostiam žiaka.
- Vyjadriť myšlienky a stanoviská (ústne a písomne) v rôznych sociálnych situáciách v rámci tematických okruhov.
- Primerane veku a individuálnym schopnostiam vyjadrovať pochopenie pre komunikáciu druhých, reflektovať svoje konanie, konštruktívne komunikovať a držať sa témy rozhovorov.
- Sformulovať jednoduchý ústny a písomný prejav v rámci osvojených tematických okruhov.
- V danej komunikačnej situácii dodržiavať správnu výslovnosť, zrozumiteľne artikulovať, primerane gestikulovať, používať adekvátnu mimiku a vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím.
- Čítať a počúvať s porozumením primerané súvislé texty o známych témach a kratšie ukážky zo slovenskej literatúry pre deti a mládež.
- Orientovať sa v nesúvislých, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych textoch.
- Identifikovať v texte explicitné informácie a s pomocou vyvodit' základné implicitné informácie.
- Vyjadriť svoj názor na prečítaný text, jednoducho a jasne sformulovať svoj čitateľský zážitok.
- Aplikovať osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na ústnu a písomnú komunikáciu s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek základného komponentu (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia/Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť bežným jednoduchým otázkam, frázam a inštrukciám, prípadne ich parafrázam v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne týkajú a súvisia s osvojenými témami, vie na ne jednoducho verbálne reagovať,
- porozumieť a reagovať, ak partner v komunikácii hovorí jednoducho a zreteľne, prispôbi tempo reči a slovnú zásobu jeho individuálnym rečovým schopnostiam,
- globálne porozumieť počutým, veku primeraným súvislým textom a kratším literárnym ukážkam s menším počtom neznámych slov, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam,
- rozoznať kľúčové informácie v počutom texte, ktorý je obsahovo a gramaticky jednoduchý, prednesený zreteľne, pomaly a týka sa známych tém a osvojenej slovnej zásoby,
- klásť otázky k obsahu textu,
- odpovedať na jednoduché otázky na základe počutého textu.

Receptia/Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- čítať nahlas aj potichu a s porozumením veku primerané vecné a literárne texty,
- pri čítaní uplatňovať správnu intonáciu a výslovnosť, primeranú silu hlasu a dodržiavať správnu melódiu,
- prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby čo najefektívnejšie pochopil informácie,
- po príprave výrazne čítať veku primerané vecné a literárne texty,
- globálne pochopiť podstatu veku primeraných vecných a literárnych textov s menším počtom neznámych slov,
- klásť otázky k obsahu textu,
- porozumieť explicitným významom a vyhľadať v texte základné informácie,
- s pomocou učiteľa vyvodíť základné implicitné významy z prečítaného vecného a literárneho textu,
- s pomocou učiteľa členiť text na menšie významové celky,

- s pomocou učiteľa vyhľadať v texte kľúčové slová,
- vyhľadať konkrétne informácie v jednoduchých informačných materiáloch,
- rozlíšiť v texte hlavnú myšlienku od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných,
- samostatne čítať veku a jazykovým zručnostiam primerané kratšie ukážky zo slovenskej literatúry pre deti a mládež,
- zdieľať svoj zážitok z čítania textu primeraným spôsobom verbálne alebo neverbálne,
- s pomocou učiteľa vyvodiť význam neznámeho slova z kontextu,
- pracovať s prekladovými slovníkmi a príručkami.

Produkcia/Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať komunikáciu s osobami hovoriacimi po slovensky,
- predstaviť sa, používať bežné pozdravy a oslovenia primerane situácii,
- sledovať a pochopiť krátky ústny prejav partnera,
- adekvátne reagovať na bežné príkazy a pokyny učiteľa,
- primerane jazykovej úrovni a veku jednoducho, pomocou krátkych viet komunikovať v rámci osvojených tematických okruhov,
- zoštylizovať jednoduché vety a vetné konštrukcie podľa modelov,
- na základe osnovy alebo otázok zoštylizovať kratšie súvislé texty na známe témy s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- svoju výpoveď usporiadať podľa časovej postupnosti,
- začať, rozvíjať a ukončiť rozhovor v bežných komunikačných situáciách,
- podľa vzoru tvoriť krátke dialógy, súvislý text v rámci osvojených tém, jednoducho opísať niekoho/niečo, riešiť štandardné sociálne situácie, reagovať na ne,
- v danej komunikačnej situácii primerane gestikulovať, používať adekvátnu mimiku a vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje,
- jednoduchým spôsobom vyjadriť svoj názor na určitú tému,
- po príprave voľne reprodukovať kratší veku primeraný prečítaný alebo vypočutý vecný a literárny text,
- po príprave zahrať situačné hry a prečítaný literárny text,
- vyjadriť svoje pocity, myšlienky, zážitky z počúvaného i čítaného textu a z ilustrácií,
- predniesť krátku, vopred pripravenú prezentáciu na danú tému,
- správne artikulovať, jasne, nahlas a zrozumiteľne rozprávať,

- zvoliť vhodnú intonáciu, prízvuk a tempo v súlade s cieľom komunikácie,
- použiť vhodné jazykové prostriedky s ohľadom na cieľ, obsah a adresáta komunikácie/komunikačnej situácie,
- aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na ústnu komunikáciu.

Produkcia/Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy,
- utvoriť kratšie slohové útvary/žánre známe z predchádzajúceho cyklu (napr. pozdrav z výletu, blahoželenie a pod.),
- podľa vzoru vyplniť formuláre (napr. žiacky preukaz, čitateľský preukaz, obálku, pohľadnicu a pod.) a veku primeraný osobný dotazník,
- tvoriť jednoduché vety podľa obsahu v rámci osvojených tematických okruhov,
- podľa vetných modelov tvoriť jednoduché holé a rozvité vety,
- použiť správnu interpunkciu na konci jednoduchých viet,
- sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu s využitím osvojenej slovnej zásoby i podporného obrazového materiálu,
- stručne opísať objekty (predmety, osoby, prostredie, prírodné javy) vystavené priamemu pozorovaniu,
- po príprave napísať jednoduchú charakteristiku podľa vonkajších znakov osoby a jej charakterových vlastností,
- použiť vhodnú slovnú zásobu podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- aplikovať osvojené lexikálne jednotky, štylizovať vety a vetné konštrukcie podľa modelov,
- pri tvorbe písomného prejavu aplikovať osvojené jazykové prostriedky a základné pravidlá slovenského pravopisu súvisiace s osvojovaním slovnej zásoby a gramatiky.

Interakcia/Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať jednoduchými vetami na známe otázky, resp. na ich parafrázy a inštrukcie, ktoré sa týkajú známych tém a bezprostrednej skúsenosti,
- jednoducho, ale efektívne udržiavať spoločenskú konverzáciu prostredníctvom jednoduchých bežných výrazov a fungovaním v rámci základných zvyklostí v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú (napr. predstaviť sa, ospravedlniť sa, požiadať o niečo, pozvať niekoho, reagovať na pozvanie a pod.),
- aktívne sa zapojiť do jednoduchých rozhovorov, ak partner v komunikácii používa bežné slová a frázy z oblasti osvojených tém,

- začať, udržať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory, požiadať o pozornosť,
- viesť jednoduchý telefonický rozhovor (napr. dohodnúť si stretnutie s kamarátom a pod.),
- vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, jednoduchým spôsobom požiadať o zopakovanie informácie, pomalšie tempo reči či vysvetlenie neznámeho výrazu (kompenzačná stratégia),
- identifikovať a použiť základné neverbálne prostriedky týkajúce sa nadviazania kontaktu a jednoduchej komunikácie,
- komunikovať v jednoduchých a bežných situáciách, ktoré si vyžadujú priamu výmenu informácií (napr. poskytnúť a požiadať o informácie o smere cesty, kúpiť si lístky do kina, urobiť jednoduché nákupy alebo objednať si jedlo v reštaurácii a pod.),
- zvládnuť krátke spoločenské konverzácie pomocou bežných zdvorilostných slovných spojení.

Interakcia/Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy (napr. odpoveď na pozvanie, potvrdenie alebo zmena dohodnutého stretnutia a pod.),
- zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie a pod.),
- stručne komentovať on-line príspevky iných (napr. fotografie, videá),
- jednoducho reagovať na krátke správy, on-line príspevky alebo oznámenia (napr. blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu) s použitím osvojenej slovnej zásoby.

Obsahový štandard

Obsahový štandard pozostávajúci zo siedmich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností osvojoval slovenský jazyk a bol schopný jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka sú prostriedkom pre dosiahnutie zmysluplnej komunikácie. Ich realizáciu v komunikácii podmieňuje vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov. Umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie.

- **Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky:** upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa.
- **Požadovať a poskytnúť informácie:** požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie, vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.

- **Opísať:** s použitím detailov osobu/predmet/miesto/činnosť.
- **Vyjadriť názor:** zistiť a vyjadriť názor, vyjadriť presvedčenie, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber.
- **Vyjadriť schopnosť:** zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť, zistiť a vyjadriť schopnosť vykonať nejakú činnosť.
- **Vyjadriť a zistiť želania a pocity:** vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/ podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných.
- **Predstaviť záľuby a preferencie:** vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť, čo uprednostňujem a zdôvodniť to.
- **Zaujať postoj:** dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa.
- **Vyjadriť návrh a reagovať naň:** navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.
- **Korešpondovať:** vhodne začať list/e-mail, rozvinúť obsah listu/e-mailu, vhodne ukončiť list/e-mail, napísať krátku textovú správu.
- **Reagovať na udalosť:** vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť.
- **Porozprávať príbeh a reagovať naň:** vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, vyjadriť porozumenie príbehu, začať príbeh, rozvinúť dej príbehu, ukončiť príbeh, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať príbeh/tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh.
- **Uskutočniť audio/video hovor:** vhodne začať audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie, vysvetlenie povedaného, vhodne ukončiť audio/video hovor.

2. Jazykové prostriedky zahŕňajú slovnú zásobu, výslovnosť a gramatické javy. Predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických štruktúr, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka. Osvojovanie gramatických javov prebieha prostredníctvom opakovaného používania i aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v konkrétnych, zmysluplných situáciách v rámci stanovených tematických okruhov. Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky žiak používa v konkrétnych komunikačných situáciách.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie: sloveso byť v prítomnom a minulom čase,
- vyjadrenie vlastníctva: sloveso mať v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: *smer, miesto, poloha, diaľka, vzdialenosť, predložkové väzby, príslovky miesta,*

- vyjadrenie časových vzťahov: konkrétny čas, určitý a neurčitý čas, dĺžka trvania deja, časové ohraňovanie deja, termíny, dátumy, deje a udalosti, časová postupnosť činností a dejov súvisiacich so životom žiaka, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, odkazovanie na prítomnosť, minulosť a budúcnosť,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: *počet, poradie, množstvo, dĺžka, hmotnosť, miera*, objem, porovnávanie počtu, množstva a miery,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: rozmery a miery (dĺžka, šírka, výška, hĺbka, vzdialenosť, váha, hmotnosť, objem, plocha, teplota), stav zraku, sluchu, chuť, vôňa, farba, materiál, látka, vek, fyzický stav,
- vyjadrenie mentálnych procesov: myslenie, pamäť, pocity,
- vyjadrenie logických vzťahov: priraďovanie, protiklady, príčina, dôvod, následok,
- vyjadrenie modality: postoj hovoriaceho – *oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie a želacie vety* na základe modelových viet,
- používanie osvojených jazykových a mimojazykových prostriedkov kohézie (gestikulácia, mimika, dodržiavanie vhodnej vzdialenosti s komunikujúcou osobou v danej komunikačnej situácii),
- nácvik vhodnej vetnej melódie a dôrazu; uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (kvantita, slovný prízvuk, splývavá výslovnosť),
- jednoduchý opis niekoho alebo niečoho, jednoduchá charakteristika niekoho na základe pomocných otázok.

Lexikológia

- *slovná zásoba*: osvojovanie ročne približne 200 – 250 lexikálnych jednotiek aktívne a 100 receptívne, najfrekventovanejšie páry antoným a synonym, aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek a ustálených slovných spojení,
- používanie slovníkov a príručiek: práca so slovensko-maďarským a maďarsko-slovenským prekladovým slovníkom a s obrázkovým slovníkom, synonymickým slovníkom, frazeologickým slovníkom, Pravidlami slovenského pravopisu, slovníkom cudzích slov pre školy, Krátkym slovníkom slovenského jazyka.

Zvuková stránka reči a pravopis

- *správna výslovnosť, artikulácia, intonácia, sila hlasu, pauza, tempo, dynamika a rytmus*,
- výslovnosť slabík *de, te, ne, le, di, ti, ni, li* v najfrekventovanejších slovách, výslovnosť „i“ po tvrdých spoluhláskach v najfrekventovanejších slovách cudzieho pôvodu a vo zvukomalebných slovách,
- *slovenská abeceda, delenie slovenských hlások*; kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy, *hláska a písmeno*,
- písanie odlišných *spoluhlások (s, š, č, ď, dž, ť, ň, ľ, í, ý, ž)*, *samohlások (ä, y, ý)* a *dvojhások (ia, ie, iu, ô)*,

- významotvorná funkcia dĺžky samohlások,
- *delenie slov na slabiky* s využitím osvojených a utvrdených vedomostí z maďarského jazyka,
- *rozdeľovanie známych slov* s dvojhláskami a so slabikotvornými spoluhláskami,
- písanie známych slov so slabikami *de, te, ne, le, di, ti, ni, li; hy, chy, ky, gy, dy, ty, ny, ly; ži, či, ši, dži, ci, dzi, ji*,
- písanie *i/y, í/ý* v koreni najfrekventovanejších slovenských slov *po tvrdých a mäkkých spoluhláskach*,
- *pravidlo o rytmickej krátení* a jeho aplikácia,
- *pravopis vlastných mien – osobných mien, zemepisných názvov miest a obcí*,
- písanie *interpunkčných znamienok za oznamovacími, opytovacími, rozkazovacími, želacími a zvolacími vetami*.

Morfológia

- *podstatné mená: rod a číslo* najfrekventovanejších podstatných mien (osvojených a používaných v rámci tematických okruhov),
- *prídavné mená: praktické používanie zhody prídavných mien s podstatnými menami*,
- *predložky: systematizácia poznatkov predchádzajúceho cyklu* (vyjadrenie miesta, smerovania, času, prostriedku a účelu pomocou predložiek) a ich vhodné používanie,
- *slovesá: tvorenie a používanie správnych tvarov slovík podľa osoby, čísla a času; modálne slovesá* (*chcieť, musieť, vedieť, môcť*),
- *príslovky: času, miesta, spôsobu, príčiny* – praktické používanie správnych tvarov slovík s príslovkami,
- *zámená: praktické používanie osobných, ukazovacích, opytovacích a privlastňovacích zámen*.

Syntax

- *vety podľa zámeru hovoriaceho, tvorenie jednoduchých viet podľa obsahu, správna intonácia viet a pravopis, kladné a záporné vety*,
- *jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet s použitím osvojenej slovnej zásoby v rámci tematických okruhov*.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia.

- sprievodné gestá na podporu komunikácie v interakcii a produkcii,
- vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (rodina, stravovanie, denný režim, činnosti vo voľnom čase, cestovanie a pod.),
- spoločenské konvencie (návštevy, oslavy, oblečenie, správanie sa v súkromných a verejných

- priestoroch a pod.),
- súkromná a verejná komunikácia: rozhovory doma, v škole, na nákupoch, na pošte, na železničnej a autobusovej stanici, ústne blahoželanía, telefonovanie, SMS, e-mail, čet, pozdravy z výletov – primerané jazykovej úrovni a veku žiakov,
 - základné podobnosti a rozdiely medzi kultúrami (napr. sviatky, zvyky, tradície v rodine a pod.).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie medzipredmetových vzťahov a prierezových gramotností.

Rodina a spoločnosť: členovia rodiny, príbuzenstvo, priatelia, meno žiaka, rodičov a súrodencov, osobné údaje žiaka, vek rodičov a súrodencov, život v rodine, pomoc rodičom, vzájomná pomoc v rodine, charakteristika členov rodiny, povolanie rodičov, záľuby a zamestnania členov rodiny, adresa bydliska žiaka a starých rodičov, režim dňa, sviatky, zvyky a tradície.

Domov a bývanie: dom/byt, miestnosti v dome/v byte, opis miestností, zariadenie domu/bytu, stroje a prístroje v domácnosti, činnosti v dome/byte, v okolí domu, udržiavanie čistoty a poriadku, skrášľovanie bytu/domu a prostredia, pomoc v domácnosti, domáce práce, režim dňa rodiny, orientácia v meste/dedine, prostredie, bydlisko, rastliny a zvieratá v najbližšom okolí.

Voľný čas a záľuby: určenie času, ročné obdobia, karneval, činnosti v rámci voľného času, knihy a čítanie, hry, športové aktivity, turistika, základná umelecká škola, centrum voľného času, knižnica, pravidlá slušného správania počas zábavy a športovania.

Doprava a cestovanie: dopravné prostriedky, cesta do školy, školský výlet, kultúra cestovania, najdôležitejšie dopravné značky a predpisy pre chodcov a cyklistov, mestská doprava.

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo, zdravie, choroby detí – predchádzanie chorobám, nehoda/úraz, osobná hygiena, u lekára/zubára, obliekanie podľa počasia, odev a obuv, zdravá výživa, jedlá, správna životospráva, význam športu, vychádzky, exkurzie, výlety, hry v prírode.

Vzdelávanie a práca: budova a okolie školy, adresa školy, personál školy, trieda, zariadenie triedy, život v škole, režim dňa žiaka, vyučovacie predmety, rozvrh hodín, učebné pomôcky, činnosti v škole, dištančné/on-line vzdelávanie, vysvedčenie, záujmové krúžky, záujmová a mimoškolská činnosť, školská knižnica, centrum voľného času, kalendár, školský rok, prázdniny, skrášľovanie triedy a školy.

Obchod a služby: kultúra nakupovania, spôsob nákupu a platenia, tovar, množstvo, základné potraviny, zelenina, ovocie, kvety, darčeky, občerstvenie, pošta, vyplnenie sprievodky na balík, pohľadnica, cukráreň, divadlo, kino, nákupy v rozličných obchodoch, v tržnici.

Človek a príroda: domáce zvieratá a ich mláďatá, poľné a lesné zvieratá, zvieratá v zoo, život v lese, na lúčkach, poliach; rastliny, premena prírody a činnosti ľudí a zvierat podľa ročných období, ochrana životného prostredia, počasie, poľnohospodárske práce, práce v ovocnom sade a záhrade.

Naša vlasť: mesto/dedina, adresa, naša obec, naše mesto, základné poznatky o Slovenskej republike, Bratislava – hlavné mesto Slovenska, bydlisko a blízke okolie, okresné mesto.

5. Druhy textov predstavujú priestor na aplikáciu jednotlivých komunikačných jazykových činností a stratégií. Využívajú sa rôzne autentické, prípadne upravené vecné a literárne texty, texty z médií na primeranej úrovni náročnosti v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme.

Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy:

- texty osobného charakteru: *blahoželanía, vinše, pohľadnice, krátke správy (SMS, čet, e-mail), jednoduché súkromné listy, poznámky a odkazy,*
- *jednoduchý opis* niekoho alebo niečoho, *jednoduchá charakteristika* niekoho na základe pomocných otázok (napr. opis osoby/predmetu, návody, ilustrované návody, inštrukcie, jednoduché recepty a pod.),
- texty spojené so školským prostredím: rozvrh hodín, pokyny v učebniciach, jednoduché náučné texty z učebníc, detských časopisov a encyklopédií s vizuálnou podporou, jednoduché *formuláre (žiacky preukaz, čitateľský preukaz, sprievodka na balík a pod.), jednoduché osobné dotazníky, pozvánky,*
- reklamné texty: *letáky, katalógy, brožúry, plagáty, programy, jedálne a nápojový lístok,*
- publicistické texty v novinách alebo na internete: *inzeráty, krátke správy, jednoduché rozhovory, predpoveď počasia,*
- verejné nápisy a tabule: bežné *nápisy* na verejných priestranstvách, *informačné a smerové tabule, plány, mapy, výstrahy, piktogramy.*

Literárne texty

- *rozprávky:* ľudové a autorské rozprávky,
- slovenské *ľudové rozprávky (charakteristické prvky ľudových rozprávok na základe vedomostí z maďarského jazyka a literatúry, čarovné prvky, rozprávkové motívy, hrdinovia ľudových rozprávok,* podobní a odlišní hrdinovia slovenských a maďarských ľudových rozprávok, kompozícia ľudových rozprávok, najznámejší *zberatelia ľudových rozprávok),*
- *autorské rozprávky:* rozprávky pre deti od slovenských autorov (rozdiel medzi ľudovými a autorskými rozprávkami, hlavné znaky rozprávky),

- *ľudové piesne, detské hry, krátke útvary ľudovej slovesnosti: príslovia a porekadlá* viažuce sa k práci, *hádanky, pranostiky* (podobné motívy v slovenskej a v maďarskej ľudovej slovesnosti), slovenské ľudové piesne, tematika a stavba (prednes ľudových riekaniek, vyčítaniek, krátkych básní, hádaniek, detských hier, textov detských piesní),
- obrazy zo života detí a prírody: krátke *básnické a prozaické diela* zo súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež (detský hrdina, *hlavné a vedľajšie postavy, štruktúra básne: verš, strofa, rytmus, rým*; charakteristika literárnych hrdinov a prostredia),
- *obrázkový príbeh, komiks*.

6. Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom

Počúvanie s porozumením

- aktívne počúvanie textov v podaní učiteľa (vzorové čítanie a predčítanie veku primeraných textov),
- počúvanie zvukových nahrávok veku primeraných vecných a literárnych textov (rozprávky, krátke dialógy, básne, piesne a pod.),
- porozumenie jednoduchým otázkam, krátkemu súvislému prejavu, resp. dialógu s menším počtom neznámych slov,
- pochopenie bežných príkazov, pokynov, pozdravov, zdvorilostných fráz a kratších veku primeraných prejavov a reagovanie na ne,
- rozlišovanie komunikačného zámeru v počúvanom texte,
- globálne porozumenie súvislým textom primeraným veku a kratším literárnym ukážkam s menším počtom neznámych slov,
- pochopenie dejovej podstaty veku primeraných rozhlasových a televíznych programov.

Čítanie s porozumením

- správna výslovnosť, intonácia, prízvuk, tempo, rytmus, melódia, sila hlasu dôraz, pauza
- plynulé hlasné a tiché čítanie,
- hlasné a tiché čítanie s porozumením súvislých a nesúvislých, vecných a literárnych textov,
- čítanie s porozumením a výrazné čítanie textov z jednotlivých jazykových štýlov (jednoduchý náučný, administratívny) a slohových postupov (rozprávací a informačný),
- vyhľadávanie kľúčových slov a základných informácií v texte,
- výrazné čítanie známych literárnych ukážok,
- samostatné čítanie,
- predčítanie známych textov,
- informačné čítanie – získavanie informácií, kľúčové slová, hlavná myšlienka,

- práca s informáciami – základné a doplňujúce, špecifické informácie,
- čítanie veku primeraných dialogických textov,
- čítanie s dôrazom na rolu – rolové čítanie,
- vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (nadpis, strofa, odsek), odlíšenie textu od ilustrácie, poézie od prózy,
- spoznávanie dostupných knižníc a ich využívanie (triedna knižnica, školská knižnica, mestská/obecná knižnica).

Práca s textom

- práca s veku primeraným vecným a literárnym textom, so súvislým a nesúvislým textom (napr. *nápisy, jedálne lístky, cestovné poriadky, programy, letáky, oznámenia, správy* a pod.), práca s *ilustráciami*, situačnými obrazmi, jednoduchými obrazovo-písanými textami,
- *členenie textu* na menšie významové celky (dávať im vhodné *nadpisy*), na *úvod, jadro a záver*,
- spájanie viet a tematických jednotiek do súvislých celkov, usporiadanie činností a dejov podľa *časovej postupnosti*,
- pochopenie významu niektorých neznámych slov z kontextu prečítaného textu,
- rozlišovanie komunikačného zámeru v čítanom texte,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- práca so slovníkmi a príručkami,
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu, ilustrácie a z obrázkov verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému textu, k literárnym hrdinom, zobrazenej téme,
- formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu,
- vyrozprávanie zážitkov z divadelného, filmového a rozhlasového predstavenia,
- hranie rolí podľa známych textov (aj literárnych).

7. Tvorba dialógov a súvislých prejavov

Štylizácia a kompozícia

- zoštylizovanie viet a vetných konštrukcií, syntaktické usporiadanie jednoduchých viet podľa modelov, usporiadanie myšlienok podľa časovej postupnosti, členenie prejavu na *úvod, jadro a záver*, *osnova* prejavu – rozvíjanie jednotlivých bodov prejavu na základe otázok,

- *reprodukcia* kratších prečítaných a vypočutých veku primeraných vecných a literárnych textov, jednoduchých opisov, charakteristík, pracovných postupov a výkladov v učebnici a v detských časopisoch na základe osnovy alebo pomocných otázok,
- postupnosť dejov pri opise pracovného postupu,
- *rozprávanie*, jednoduchý *opis s rozprávaním*, *hranie rolí* na základe jednoduchých krátkych textov,
- *členenie textu* na menšie logické celky,
- zadávanie pokynov, tvorenie jednoduchých viet podľa obsahu, tvorba otázok, tvorba odpovedí na jednoduché otázky, tvorba krátkych súvislých textov spájaním viet v rámci osvojených tém,
- príprava a prednes krátkych dialógov a situačných hier v rámci osvojených tém,
- vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: *oznam*, *správa*,
- tvorenie jednoduchého nelineárneho textu (*zoznam*) a obrazovo-písaného textu (*pozvánka*).

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti žiaka, aby dokázal vyjadriť svoje myšlienky, pocity a spracovať informácie, zapojiť sa do komunikácie v rozličných sociálnych kontextoch.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus:

- Globálne pochopiť podstatu vypočutých a prečítaných textov s menším počtom neznámych slov.
- Primerane veku a schopnostiam komunikovať (ústne a písomne) v rámci tematických okruhov.
- Jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť a obhájiť svoj názor na určitú tému.
- Aplikovať osvojené lexikálne jednotky, štylizovať vety a vetné konštrukcie.
- Samostatne, správne a plynule čítať s porozumením veku primerané vecné a literárne texty.
- Pracovať s vecným a umeleckým textom, so súvislým a nesúvislým textom.
- Analyticky a kriticky vyhodnocovať čítaný a počutý text (primerane svojmu veku a schopnostiam).
- Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu.
- Vyhľadať v primeranom umeleckom i vecnom texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiadať ich podľa významu a dôležitosti.

- Prerozprávať prečítané a vypočuté veku primerané texty so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti.
- Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
- Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel.
- Aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortoepie, ortografie, lexikológie, morfológie, syntaxe s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.
- Samostatne pracovať so slovníkmi (aj s elektronickými), príručkami, lexikónmi a encyklopédiami.
- Získať a spracovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť informácií, spoľahlivosť zdrojov a ich zmysluplné využitie.
- Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov, efektívne pritom spolupracovať v kolektíve.
- Využívať jazyk na efektívnu spoluprácu a predchádzanie konfliktov, nenásilnú komunikáciu (schopnosť aktívne počúvať, porozumieť, inšpirovať, spolupracovať, empaticky komunikovať).

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek základného komponentu (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia/Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- využívať jednoduché stratégie porozumenia textu: identifikovať a písomne zaznamenať kľúčové slová počúvaného textu, napísať stručné zhrnutie kľúčových informácií, triediť informácie (základné a rozširujúce, špecifické, podstatné a menej podstatné), tvoriť otázky k textu, organizovať informácie pomocou jednoduchých grafických nástrojov, pojmového mapovania a pod.,
- aktívne počúvať hovorené prejavy iných, klásť otázky k obsahu a k jazykovým prostriedkom textu,
- porozumieť krátky ústny prejav a rečový zámer partnera (učiteľa, spolužiakov, rovesníkov a dospelých) v bežných komunikačných situáciách,
- porozumieť jednoduchým rečovým prejavom informatívneho charakteru s tematikou každodenného života (oznamy, inštrukcie, opisy, odkazy, pokyny, upozornenia, rady) prednesenom v primeranom tempe reči a v spisovnom jazyku,
- sledovať s porozumením jednoduchú prezentáciu na známu tému,

- pochopiť podstatu autentických rozhovorov a kratších súvislých prejavov (rozprávanie o zážitkoch, informácie o knihách, návody a jednoduché recepty), v ktorých hovoriaci hovoria kultivovanou slovenčinou v prirodzenom tempe,
- globálne pochopiť súvislé texty v rozsahu max. 5 minút s menším počtom (5 – 6) neznámych slov prednášané učiteľom, resp. vypočuté zo zvukovej nahrávky,
- porozumieť základným informáciám z rozhlasových a televíznych správ s tematikou každodenného života, ktoré sú prednesené v primeranom tempe reči,
- zachytiť v počutom texte základné informácie potrebné k porozumeniu textu,
- používať pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov (viacvýznamovosť, ustálené spojenia, frazémy, odborné slová, slovotvorné vzťahy atď.),
- porozumieť explicitným významom a vyvodiť základné implicitné významy z počúvaného textu a získané informácie stručne zhrnúť,
- samostatne odpovedať na otázky na základe vypočutého textu,
- informácie a vyodené súvislosti z počúvaného textu objasniť, konfrontovať s vlastnými znalosťami a skúsenosťami, vyjadriť svoj názor a podložiť ho argumentmi, zdieľať a prezentovať ho v skupinovej diskusii.

Recepcia/Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- samostatne, správne a plynule čítať s porozumením veku primerané vecné a literárne texty,
- samostatne čítať s porozumením dlhšie vecné a literárne texty (cca 70 – 80 riadkov) vo veku primeraných detských a populárno-náučných časopisoch, v magazínoch a on-line príspevkoch,
- globálne pochopiť podstatu súvislých a nesúvislých textov s menším počtom neznámych slov,
- vyhľadať kľúčové slová, základné a doplňujúce, špecifické a detailné informácie v rôznych veku primeraných súvislých, nesúvislých, vecných a literárnych textoch,
- pochopiť logickú štruktúru jednoduchšieho textu na základe obsahu, ale aj lexikálnych a gramatických prostriedkov,
- vyhľadať v umeleckom i vecnom texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiadať ich podľa významu a dôležitosti,
- z kontextu prečítaného textu pochopiť význam niektorých neznámych slov a slovných spojení,
- logicky usporiadať myšlienky a členiť text na menšie významové celky,
- samostatne odpovedať na otázky a tvoriť otázky k prečítaným textom,
- nájsť súvislosti medzi myšlienkami/jednotlivými časťami textu,
- kriticky hodnotiť obsah, jazyk a textové prvky prečítaného textu,
- vyvodiť záver zo zistených súvislostí medzi informáciami v texte,

- primerane veku vecne argumentovať – zdôvodniť úsudok s odkazom na text,
- formou tichého čítania skontrolovať vlastný text s cieľom identifikovať a opraviť chyby, pričom pri oprave aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie a zo syntaxe,
- samostatne pracovať so slovníkmi, príručkami, lexikónmi, encyklopédiami a s elektronickým slovníkom na webovom sídle www.slovník.juls.savba.sk.

Produkcia/Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- začať, udržať a ukončiť komunikáciu s osobami hovoriacimi po slovensky primerane danej spoločenskej situácii v rámci tematických okruhov, pričom zosúlaďuje výber jazykových prostriedkov s cieľom komunikácie,
- rešpektovať názor komunikačného partnera, námietku alebo nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom,
- jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť vôľu a pocity, zaujať stanovisko, vyjadriť svoj názor na určitú tému a kultivovaným spôsobom ho obhájiť,
- analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných, svoje stanovisko podoprieť argumentmi,
- odpovedať na otázky a tvoriť otázky k prečítaným a vypočutým textom,
- po príprave prerozprávať prečítané a vypočuté veku primerané texty so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti,
- predniesť krátku, vopred pripravenú prezentáciu na známu tému,
- vyjadriť svoj čitateľský dojem z prečítaného textu na základe subjektívnych pocitov,
- zaujať stanovisko k prečítanému literárnemu textu a k postavám v literárnych ukážkach,
- hodnotiť správanie postáv na základe všeobecne platných morálnych hodnôt,
- po príprave vytvoriť krátky súvislý text (napr. opis, výsledok pozorovania a pod.) na danú tému v rámci tematických okruhov s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- vo svojom prejave používať rôzne druhy viet podľa obsahu a podľa zámeru hovoriaceho,
- po príprave použiť dané slová, slovné spojenia a ustálené slovné spojenia vo svojom prejave,
- svoju výpoveď usporiadať podľa logickej a časovej postupnosti,
- po príprave stručne vyzozprávať svoj zážitok a jednoduchý príbeh, referovať o učive z ostatných vyučovacích predmetov, ktoré si už osvojil vo vyučovanom jazyku,
- na základe východiskového textu vytvoriť a zahrať dialógy a situačné hry na osvojené témy,
- riešiť vo dvojici alebo v skupinách jednoduché problémy, uplatňovať pravidlá skupinovej diskusie a tímovej spolupráce,
- vo svojom prejave aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortoepie, lexikológie, morfológie a syntaxe,

- pri príprave hovoreného textu používať vhodné obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne stratégie,
- vo svojom prejave uplatňovať pravidlá spisovnej výslovnosti, vhodnú moduláciu hlasu a vhodné jazykové, poprijazykové a mimojazykové prostriedky,
- v komunikačnej situácii používať vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje.

Produkcia/Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- využívať písanie ako učebnú stratégiu pri práci s textom (identifikovať a vypísať kľúčové slová, zapísať dôležité poznámky, parafrázovať určité časti textu, klásť relevantné otázky k obsahu textu),
- používať pri tvorbe písaného textu vhodné obsahové, kompozičné, jazykové a grafické stratégie,
- zhromažďovať informácie k textu z viacerých informačných zdrojov, posúdiť pravdivosť informácií a spoľahlivosť zdrojov,
- napísať stručnú osnovu prejavu, prečítaného alebo vypočutého vecného a literárneho textu,
- tvoriť kratšie slohové útvary/žánre známe z predchádzajúcich cyklov,
- aplikovať osvojené lexikálne jednotky, štylizovať vety a vetné konštrukcie podľa modelov,
- napísať jednoduchú charakteristiku podľa vonkajších znakov osoby a jej charakterových vlastností,
- tvoriť krátky súvislý písomný text na danú tému s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- stručne opísať osobu, predmet, prírodu a prostredie, bežnú činnosť a jednoduchý pracovný postup na základe modelových viet,
- pri tvorbe vlastného textu aplikovať nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a zo slohu,
- po príprave a podľa vzoru napísať súkromný list, pohľadnicu na danú tému a dodržiavať pravidlá písania veľkých písmen v korešpondencii,
- vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému SMS, e-mail a čet, krátke oznámenie a správu,
- vytvoriť na zadanú tému jednoduchý opis pracovného postupu s dodržaním časovej a logickej postupnosti, stručný opis s rozprávaním, jednoduchý opis na základe osvojených vedomostí z iných vyučovacích predmetov/vzdelávacích oblastí,
- utvoriť krátky súvislý text s použitím daných slov,
- podľa vzoru napísať štruktúrovaný životopis,
- používať pri úprave formy textu počítačové textové editory.

Interakcia/Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na otázky a inštrukcie, ktoré sa týkajú osvojených tém a bezprostrednej skúsenosti,
- komunikovať v bežných situáciách, ktoré si vyžadujú priamu výmenu informácií (napr. poskytnúť a požiadať o informácie, požiadať o pomoc, urobiť jednoduché nákupy alebo objednať si jedlo v reštaurácii a pod.),
- efektívne udržiavať spoločenskú konverzáciu prostredníctvom bežných výrazov a fungovaním v rámci základných zvyklostí v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú (napr. telefonické rozhovory, privolanie pomoci, podanie informácie, objednávanie produktu a pod.),
- rozvíjať dialóg vecne a aktívne, reagovať na repliky komunikačného partnera,
- uplatňovať zásady kooperácie a zdvorilosti pri vedení dialógu,
- dodržiavať pravidlá vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie v bezpečnom internetovom prostredí,
- identifikovať a sprostredkovať kľúčové informácie z krátkeho bežného textu,
- diskutovať v skupinách na dané témy, uplatňovať pritom argumentačné zručnosti,
- spolupracovať pri riešení problémov v kolektíve, využívať tvorivosť, predchádzať konfliktom reguláciou svojho správania,
- použiť základné neverbálne prostriedky týkajúce sa nadviazania kontaktu a jednoduchej komunikácie.

Interakcia/Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- uplatňovať osvojené pravopisné pravidlá v písanej a v elektronickej interakcii,
- sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy a pod. v rámci osvojených tém,
- zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie,
- spoločensky vhodne komentovať on-line príspevky iných s použitím osvojenej slovnej zásoby,
- reagovať na správy a oznámenia, ktoré sa ho bezprostredne týkajú,
- formulovať bežnú a úradnú elektronickú korešpondenciu prostredníctvom e-mailu, jednoduché žiadosti, objednávky, prihlášky a pod.

Obsahový štandard

Obsahový štandard pozostávajúci zo siedmich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností osvojoval slovenský jazyk.

1. Funkcie jazyka sú prostriedkom pre dosiahnutie zmysluplnej komunikácie. Ich realizáciu v komunikácii podmieňuje vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov. Umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie.

- **Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky:** upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa.
- **Požadovať a poskytnúť informácie:** požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.
- **Opísať:** s použitím detailov osobu/predmet/miesto/činnosť/problém.
- **Vyjadriť názor:** zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber.
- **Vyjadriť schopnosť:** zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť.
- **Vyjadriť a zistiť želania a pocity:** vyjadriť radosť, smútok, žiaľ, ľútosť, fyzickú bolesť, zlosť; utešiť, podporiť, dodať odvalu; vyjadriť obdiv, vďaku, pochvalu, sklamanie, prekvapenie; vyjadriť želanie, nádej, požiadavku; vyjadriť strach, znepokojenie; vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných.
- **Predstaviť záľuby a preferencie:** vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť, čo uprednostňujem a zdôvodniť to, zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje.
- **Zaujať postoj:** dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, vyjadriť odporúčania, príkazy, zákazy so zdôvodnením, sľúbiť, ospravedlniť sa.
- **Vyjadriť návrh a reagovať naň:** navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.
- **Korešpondovať:** vhodne začať a ukončiť list/e-mail, rozvinúť obsah listu/e-mailu, napísať krátku textovú správu.
- **Reagovať na udalosť:** vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť.
- **Porozprávať príbeh a reagovať naň:** vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, vyjadriť porozumenie príbehu, začať príbeh, rozvinúť dej príbehu, ukončiť príbeh, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať príbeh/tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh.
- **Uskutočniť audio/video hovor:** vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného.
- **Kooperovať:** v priamom alebo v sprostredkovanom dialógu (telefonickom alebo prostredníctvom internetovej/mobilnej aplikácie), komunikovať primerané množstvo informácií, hovoriť k veci, jasne a zrozumiteľne.

- **Dodržiavať pravidlá skupinovej diskusie:** prihlásiť sa o slovo, počkať na vyzvanie, neskákať do reči, reagovať jazykovo a sociálne primerane, uplatňovať efektívnu dialogickú komunikáciu pri riešení problémov v kolektíve, regulovať svoje správanie a tak predchádzať potenciálnym konfliktom (nenásilná komunikácia).

2. Jazykové prostriedky zahŕňajú slovnú zásobu, výslovnosť a gramatické javy. Predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických štruktúr, ktoré si žiak osvojuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka. Osvojovanie gramatických javov prebieha prostredníctvom aktívneho objavovania jazykových zákonitostí v rôznych komunikačných situáciách, opakovaného používania i aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v konkrétnych, zmysluplných situáciách v rámci stanovených tematických okruhov. Cieľom je, aby bol žiak schopný aktívne využívať osvojenú slovnú zásobu a gramatické štruktúry v komunikácii. Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky žiak používa v konkrétnych komunikačných situáciách.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie v priestore a čase,
- vyjadrenie vlastníctva a vlastníka: mať koho/čo, vlastníctvo koho/čoho a používaním lexikálne osvojených privlastňovacích zámen aj pri tvorbe otázok,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť,
- vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka trvania, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta, časová postupnosť dejov, odkazovanie na prítomnosť, minulosť a budúcnosť, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, poradie, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchu, farba, vek, hmota/látka/materiál, chute, pachy, vône, spôsob vykonávania činnosti,
- vyjadrenie mentálnych procesov: myslenie, pamäť, pocity,
- vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, stupňovanie, odporovanie, vylučovanie, príčina – dôsledok, účel – prostriedok, podmienka v rámci tematických okruhov,
- vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru na základe modelových viet,
- vyjadrenie uvažovania, znalosti, informovanosti, prekvapenia,
- jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, slovesá, príslovky, citoslovčia, častice, spojky, opakovanie slov, synonymá, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela,
- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (kvantita, slovný prízvuk, splývavá výslovnosť, spodobovanie); primeraná modulácia hlasu (vetná melódia, dôraz, intenzita hlasu, tempo),

- vhodné používanie pohybových prostriedkov v dialógu: pohľad očí, mimika, gestá, postoj, podávanie rúk.

Lexikológia

- *slovná zásoba*: osvojovanie ročne približne 200 – 250 lexikálnych jednotiek aktívne, 100 receptívne, aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek a ustálených slovných spojení rozličného typu; *tvorenie slov* odvodzovaním, skladaním, skracovaním,
- poučenie o slovnej zásobe: *rozvrstvenie slovnej zásoby* (na základe poznatkov z maďarského jazyka) – členenie slovnej zásoby – *spisovné a nespisovné slová* (slang), *cudzíe slová, jednovýznamové a viacvýznamové slová, homonymá, synonymá, antonymá, neutrálne a citovo zafarbené slová, zvukomalebné slová, jednoslovné názvy a ustálené slovné spojenia (združené pomenovania a ustálené frazeologické jednotky)* – porovnanie s maďarským jazykom, funkcia a praktické používanie *frazeologických jednotiek* v komunikácii; preberanie cudzích slov,
- používanie slovníkov a príručiek: práca so slovensko-maďarským a maďarsko-slovenským prekladovým slovníkom, synonymickým slovníkom, frazeologickým slovníkom, školským lexikónom, encyklopédiami, Pravidlami slovenského pravopisu, Pravidlami slovenskej výslovnosti, slovníkom cudzích slov pre školy, Krátkym slovníkom slovenského jazyka, elektronickým slovníkom na webovom sídle www.slovník.juls.savba.sk

Zvuková stránka reči a pravopis

- uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti (*slovný prízvuk, splývavá výslovnosť, spodobovanie*), primeraná modulácia hlasu (*vetná melódia, dôraz, intenzita hlasu, pauza, tempo*),
- správna výslovnosť spoluhlások na konci slova, *spodobovanie spoluhlások vnútri slova, splývanie spoluhlások* v prúde reči,
- výslovnosť slabík *de, te, ne, le, di, ti, ni, li* v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a v niektorých domácich slovách, výslovnosť „i“ po tvrdých spoluhláskach v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a vo zvukomalebných slovách,
- správna výslovnosť pádovej prípony *-ov*,
- vhodné používanie pohybových prostriedkov v dialógu (pohľad očí, mimika, gestá, postoj, podávanie rúk),
- písanie odlišných spoluhlások (*s, š, č, ď, dž, ť, ň, ľ, í, ř, ž*), samohlások (*ä, y, ý*) a dvojhlasok (*ia, ie, iu, ô*),
- písanie *y/ý* v základných vybraných slovách; písanie *i/y, í/ý* po obojakých spoluhláskach v koreni najpoužívanejších slovenských slov; pravopis slabík *de, te, ne, le, di, ti, ni, li* v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a v niektorých domácich slovách, písanie „i“ po tvrdých spoluhláskach v najfrekvencovanejších slovách cudzieho pôvodu a vo zvukomalebných slovách,
- písanie *i/y, í/ý* v ohýbacích príponách,

- *znelé a neznelé spoluhlásky* v slovenskom jazyku; odlišnosti v spodobovaní spoluhlások v slovenskom a v maďarskom jazyku,
- správne písanie spoluhlások na konci slova, *spodobovanie spoluhlások* vnútri slova,
- významotvorná funkcia dĺžky samohlások, *rozdeľovanie slov* s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka,
- *pravidlo o rytmickej krátení* a jeho aplikácia,
- *interpunkcia* v jednoduchých vetách a súvetiach, *interpunkčné znamienka*, používanie interpunkčných znamienok: *spojovník, pomlčka, lomka, dvojbodka, bodkočiarka, zátvorky, úvodzovky, tri bodky*,
- odlišné písanie dátumu, oslovenia, zámen a zemepisných názvov v maďarskom a v slovenskom jazyku.

Morfológia

- *podstatné mená: všeobecné a vlastné mená, pomnožné podstatné mená*, používanie správnych tvarov podstatných mien podľa vzorov a pádov, *skloňovanie, pády a pádové otázky, predložky, predložkové väzby* podstatných mien podľa pádov, tvorenie a používanie predložkových väzieb podľa pádových otázok a modelov, tvorenie správnych tvarov podstatných mien mužského, ženského a stredného rodu podľa modelov – praktická aplikácia v komunikačných situáciách, tvorenie správnych tvarov frekventovaných cudzích slov, výslovnosť frekventovaných cudzích slov,
- *prídavné mená: zhoda prídavných mien s podstatnými menami, predložkové väzby prídavných mien* podľa pádov, tvorenie a používanie predložkových väzieb podľa pádových otázok a modelov, tvorenie správnych tvarov prídavných mien, *vlastnostné prídavné mená (akostné a vzťahové), zvieracie a privlastňovacie prídavné mená, stupňovanie akostných prídavných mien*, tvorenie správnych tvarov prídavných mien tvrdého a mäkkého zakončenia podľa modelov, tvorenie správnych tvarov slovenských a cudzích priezvisk podľa tvarov vlastnostných prídavných mien, vyjadrenie vlastníka privlastňovacími prídavnými menami, tvorenie a používanie privlastňovacích prídavných mien – praktická aplikácia v komunikačných situáciách a pri tvorbe ústneho/písomného prejavu, funkcia prídavných mien v reči,
- *zámená: odlišné druhy zámen* v maďarskom a v slovenskom jazyku, *tvorenie* a používanie správnych tvarov *osobných, privlastňovacích, ukazovacích a opytovacích zámen* podľa modelov, správne používanie zvrtných zámen *sa, si, svoj* – porovnanie s maďarským jazykom, používanie *neurčitých a vymedzovacích zámen*, používanie dlhších a kratších tvarov osobných zámen v reči, vyjadrenie vlastníka zámenami, využívanie zámen na spájanie viet a vetných celkov, funkcia zámen v textovej nadväznosti,
- *číslovky: tvorenie správnych tvarov základných čísloviek* a ich používanie v reči, správny gramatický tvar počítanej veci, správny gramatický tvar slov vo vetnej štruktúre: *číslovka – predmet – sloveso, zlomkové číslovky*, tvorenie správnych tvarov *radových čísloviek* podľa mode-

- lov, gramatická zhoda radových čísloviek a podstatného mena, odlišnosti od maďarského jazyka: *skupinové, druhové a násobné číslovky*, spájanie skupinových čísloviek s pomnožnými podstatnými menami, používanie druhových a násobných čísloviek, neurčité číslovky – praktická aplikácia v komunikačných situáciách a pri tvorbe ústneho/písomného prejavu,
- *slovesá: činnostné a stavové slovesá, plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá, modálne slovesá, zvrtné slovesá* v rámci tematických okruhov, tvorenie správnych tvarov slovies v *oznamovacom* a v *rozkazovacom spôsobe* podľa modelov, *vykanie* v slovenskom jazyku, *neurčitok* – slovníkový tvar slovies v slovenskom jazyku, praktické používanie správnych tvarov slovies s príslovkami, *slovesný vid* a *zvrtné slovesá* – praktický nácvik používania dokonavých, nedokonavých a zvrtných slovies, *vidové dvojice* – porovnanie s maďarským jazykom, najfrekventovanejšie *väzby slovies* – *odlišné slovesné väzby* v maďarskom a v slovenskom jazyku,
 - *príslovky: príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny* – odlišnosti od maďarského jazyka, odlišovanie prísloviek od prídavných mien a predložkových väzieb podstatných mien, využívanie prísloviek v textovej nadväznosti, tvorenie prísloviek z prídavných mien, *stupňovanie prísloviek*, praktické používanie správnych tvarov slovies s príslovkami,
 - *predložky: predložky s G, D, A, L, I*, predložky s viacerými pádmi, vyjadrenie miesta, smerovania, času, prostriedku a účelu pomocou predložiek,
 - *spojky: tvorenie vetných štruktúr s priradovacími a s podradovacími spojkami* podľa vetných modelov, spájanie slov vo vetách a viet do súvetí pomocou spojok na základe modelov, intonácia a interpunkcia viet so spojkami,
 - *častice: funkcia častíc v komunikácii, intonácia viet s časticami*,
 - *citoslovcia: odlišnosti od maďarského jazyka; funkcia citosloviec v komunikácii, intonácia viet s citoslovcami*.

Syntax

- *tvorenie jednoduchých rozvitých viet, správny slovosled slov vo vetách*,
- *vety podľa zámeru hovoriaceho: druhy viet podľa komunikačného zámeru hovoriaceho, kladné a záporné vety*, správna intonácia, obmieňanie rozličných druhov viet, mimojazykové prostriedky vyjadrenia záporu,
- *základné/hlavné vetné členy: podmet a prísudok, vyjadrený a nevyjadrený podmet vo vete*, odlišné *vyjadrenie menného prísudku* v slovenskom a v maďarskom jazyku, tvorenie viet s vyjadreným podmetom, *zhoda prísudku s podmetom vety* – odlišnosti od maďarského jazyka, *zhoda slovesa v prísudku s viacnásobným podmetom*,
- *rozdviacivé/vedľajšie vetné členy: predmet (priamy a nepriamy)*, odlišnosti od maďarského jazyka, *rozdviacenie slovesa v prísudku priamym a nepriamym predmetom* podľa otázok a modelov s dôrazom na odlišné *väzby slovesa v prísudku, príslovkové určenie miesta, času, spôsobu, príčiny, prostriedku, účelu, miery*, *rozdviacenie slovesa v prísudku rozličnými druhmi príslovkových určení vyjadrených príslovkami a predložkovými väzbami podstatných mien* s dôrazom

na tvorbu viet a na odlišnosti od maďarského jazyka, *prívlastok (zhodný a nezhodný)*, odlišnosti od maďarského jazyka, rozvíjanie podstatného mena vo vete zhodným a nezhodným prívlastkom, miesto prívlastku vo vete,

- *vetné sklady: prisudzovací, určovací a priradovací sklad*, tvorba viet pomocou skladov,
- stavba jednoduchej vety: *jednočlenné a dvojčlenné vety; vetný základ (slovesný a neslovesný)*, tvorenie jednočlenných a dvojčlenných viet; odlišné druhy jednočlenných viet v slovenskom a v maďarskom jazyku,
- *súvetie*: praktický nácvik tvorby jednoduchých súvetí podľa vetných modelov v rámci tematických okruhov.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia.

- sprievodné gestá na podporu komunikácie v interakcii a produkcii,
- vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (v rámci tematických okruhov),
- spoločenské konvencie (návštevy, oslavy, oblečenie, správanie sa v súkromných a verejných priestoroch a pod.),
- základné podobnosti a rozdiely medzi kultúrami (napr. sviatky, zvyky, tradície v rodine a pod.),
- súkromná a verejná komunikácia: rozhovory doma, v škole, pri nákupoch, v obchodoch, na pošte, na železničnej a autobusovej stanici, ústne blahoželanía, telefonovanie a pod., SMS, e-mail, čít, pozdravy z výletov – primerané jazykovej úrovni a veku žiakov.

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a sú východiskom pri tvorbe textov aj na základe osvojených vedomostí z ostatných vzdelávacích oblastí, resp. vyučovacích predmetov. Tvoria kontext pre praktické využívanie jazyka v rôznych situáciách s využitím primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie medzipredmetových vzťahov a prierezových gramotností.

Rodina a spoločnosť: osobné údaje – adresa, telefónne číslo, dátum narodenia, materinský jazyk; záľuby členov rodiny, domáce práce, deľba práce v domácnosti, pomoc v domácnosti, práca okolo domu; prázdniny a sviatky v rodinnom kruhu, život v rodine, širšie príbuzenské vzťahy, rodinné udalosti: napr. narodenie nového člena rodiny, sobáš, zásnuby, rozvod; rodinný stav, život v neúplných rodinách, život v detských domovoch; priateľstvo, priatelia, osobné a písomné kontakty so známymi a s priateľmi, vzťah k priateľom, rovesníkom, dospelým a k starým; rodinné udalosti (smutné a veselé); zvyky a tradície; riešenie konfliktov medzi súrodencami, členmi rodiny, spolužávanie viacerých generácií, riešenie problémov a vyrovnávanie sa s nimi.

Domov a bývanie: životné podmienky; byt/dom, zariadenie a vybavenie domácnosti; prostredie, v ktorom žijeme – bývanie v meste/na dedine, domov a jeho okolie, utváranie životného prostredia – skrášľovanie bytu/domu, okolia, mesta/dediny, starostlivosť o čistotu prostredia.

Vzdelávanie a práca: základná škola, zariadenie a vybavenie školy, aktivity v škole, telocvičňa, školské ihrisko, školský dvor, školská jedáleň/výdajná školská jedáleň, stravovanie v školskej jedálni, zamestnanci školy, vyučovacie predmety, odborné a špeciálne učebne, laboratóriá; vzťahy v triede – vzťahy so spolužiakmi, vzťah k telesne postihnutým spolužiakom a k žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia; záujmová činnosť v škole, zaujímavosti zo školského života, žiacky parlament, školský časopis, projekty a pod., predmetové olympiády a postupové súťaže; systém vzdelávania na Slovensku, možnosti ďalšieho štúdia a zamestnania, príprava na budúce povolanie, voľba povolania, pracovný trh, druhy povolání a zamestnaní, pracovné činnosti a profesie, nové a zaujímavé profesie, pracovné príležitosti; dištančné/on-line vzdelávanie.

Obchod a služby: možnosti nákupov v meste a na dedine, obchody/služby, nákupy v obchodnom dome, v tržnici, butikoch, maloobchode, merné jednotky a ceny; služby pre obyvateľstvo – centrá krásy a zdravia (kaderníctvo, kozmetika, fitness, wellness); komunikačné situácie v reštaurácii, u obuvníka, opravára hodín a hodínok, v čistiarni, u holiča, u kaderničky, v kvetinárstve, v klenotníctve, v potravinách, v mäsiarstve, v obuvi, v kníhkupectve, v obchodoch so športovými potrebami, v predajni elektroniky, v drogérii a pod.; sieť služieb v mieste bydliska, hotely a hotelové služby; druhy a spôsoby nákupu a platenia, nakupovanie v kamenných a internetových obchodoch (on-line nákupy), kultúra nakupovania a služieb, druhy a spôsoby nákupu a platenia.

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: časti tela, osobná hygiena, najčastejšie choroby a úrazy, všeobecný lekár, špecialisti v oblasti zdravotníctva, predchádzanie úrazom a chorobám, prvá pomoc, ordinácia, nemocnica, vyšetrenie u lekára, na poliklinike, v nemocnici, domáca lekárnica, lekárska a záchranná služba, lekárska pohotovosť, lekárne, lieky, racionálna výživa, liečivé byliny a čaje, zdravý spôsob života, správna životospráva, stravovanie – stravovací režim, racionálna výživa, obľúbené jedlá a nápoje, kultúra stravovania a stolovania pri rozličných sviatkoch a oslavách, škodlivý vplyv alkoholu, drog a fajčenia, fajčenie, drogy – ochrana a boj proti nim.

Človek a príroda: živá a neživá príroda, kvety a rastliny okolo nás, pestovanie izbových kvetín a rastlín, záhradkárstvo, domáce, poľné a lesné zvieratá, zvieratá ďalekých krajín; počasie – predpoveď počasia; ochrana prírody a životného prostredia, národné parky, chránené oblasti a prírodné rezervácie, separovanie odpadu.

Sociálne kontakty žiakov: osobné a písomné kontakty so známymi a s priateľmi, priateľstvo, priatelia, spoločné aktivity, vzťah medzi spolužiakmi; činnosť v miestnych organizáciách (miestna mládežnícka organizácia), verejnoprospešná práca, aktivity pre deti a mládež, činnosť v kluboch a v zariadeniach pre deti a mládež, charitatívna činnosť.

Doprava a cestovanie: druhy dopravy (železničná, letecká, cestná, lodná), dopravné prostriedky (vlak, autobus, auto, električka, trolejbus, lietadlo, loď a pod.), cestovanie rôznymi dopravnými prostriedkami, dopravné prostriedky – ich výhody a nevýhody, mestská doprava, medzinárodná doprava, osobná a nákladná doprava; dopravné predpisy, cestovný poriadok, cestovné lístky, informačné tabule, orientácia podľa mapy a plánu mesta, predpisy pre chodcov, príprava na cestovanie, v informačnej kancelárii na železničnej a na autobusovej stanici, bezpečnosť pri cestovaní; doprava – cestovanie – životné prostredie, cestovanie po SR a do zahraničia, obľúbené výletné miesta doma a v zahraničí.

Voľný čas a záľuby: voľný čas, aktívne a pasívne trávenie voľného času, záľuby, športovanie, efektívne využívanie voľného času; spoločenské hry, umelecké činnosti (hra na hudobnom nástroji, tanec, maľovanie a pod.); prázdniny – zážitky, aktivity, príbehy, udalosti; činnosti v rôznych kluboch, v centrách voľného času; návšteva knižnice, kina, divadla, koncertu, výstavy, športového alebo kultúrneho podujatia; počítač, tablet, internet, mobilný telefón, kniha, video, CD, rozhlas, televízia; sledovanie významných svetových športových udalostí/šampionátov v televízii; turistika, výlety, táborenie; jazda na bicykli, dopravné predpisy pre chodcov a cyklistov.

Šport: zimné športy, letné športy, celoročné športy, kolektívne a individuálne športy, rozličné odvetvia športu, tradičné športy a športové disciplíny: futbal, hádzaná, volejbal, basketbal, hokej, vodné športy, atletické disciplíny (beh, hod, skok do výšky a pod.), netradičné športy, obľúbený šport, pravidlá v športe, fair play v športe; ihrisko, štadión, plaváreň, posilňovňa, športové centrum, telocvičňa; významné svetové šampionáty, olympijské hry, majstrovstvá sveta a Európy, história olympijských hier; význam športovania pre človeka, zdravý životný štýl; možnosti športovania v mieste bydliska, možnosti športovania v rámci Slovenska; významné športové osobnosti Slovenska; obľúbení špičkoví športovci a olympionici; plavecký a lyžiarsky kurz; iné druhy športu: jazda na koni, karate, džudo, snoubording, florbal a pod.

Kultúra a umenie: knihy, časopisy, noviny, rozhlas, televízia, divadlo, film a hudba v našom živote; kultúrny život v mieste bydliska; významní predstavitelia filmového, divadelného, výtvarného, literárneho a hudobného umenia na Slovensku; literárne umenie, beseda so spisovateľom, básnikom; návšteva divadelného a filmového predstavenia, koncertu populárnej a vážnej hudby; známe maďarské a slovenské divadelné a hudobné telesá na Slovensku; rozličné hudobné žánre, klasická hudba, populárna hudba, ľudová hudba; obľúbený druh hudby, hudobné skupiny, speváci, herci; tanečné umenie, balet, muzikál; známe budovy, pamätníky a sochy v regióne a v SR; návšteva výstavy maľby a grafiky, vernisáž; kultúra obliekania, vhodné a vkusné oblečenie na rôzne príležitosti; móda mladých.

Veda a technika: vymoženosti vedy a techniky, využívanie informačných technológií v každodennom živote; elektrospotrebiče v domácnosti; chemické výrobky okolo nás; potravinársky priemysel; zaujímavosti zo sveta vedy a techniky; technické vynálezy v živote človeka; vedecký pokrok, udeľovanie Nobelovej ceny za vedecký výskum, technické objavy a za prínos pre ľudstvo.

Naša vlasť: základné údaje o SR – rozloha, obyvateľstvo, podnebie; geografická charakteristika: rieky, jazerá, hory, nížiny, mestá; významné priemyselné a kultúrne centrá, prírodné, historické a kultúrne pamätihodnosti v našej vlasti; Bratislava, hlavné mesto SR; opis vlastného regiónu, turistické zaujímavosti regiónu, cestovanie po vlasti – Vysoké Tatry, Košice, krajské mestá, kúpeľné mestá, hrady a zámky na Slovensku; najznámejšie výletné a rekreačné oblasti v SR; zaujímavosti zo života slovenského národa a národnostných menšín.

5. Druhy textov predstavujú priestor na aplikáciu jednotlivých komunikačných jazykových činností a stratégií. Využívajú sa rôzne autentické, prípadne upravené vecné a literárne texty, texty z médií na primeranej úrovni náročnosti v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme.

Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy:

- texty osobného charakteru: *blahoželanía, pohľadnice, krátke správy (SMS, čet, e-mail), jednoduché súkromné listy, poznámky a odkazy, komentáre,*
- *jednoduchý opis osoby/predmetu, jednoduchá charakteristika, návody, ilustrované návody, inštrukcie, postupy, pravidlá hry, recepty,*
- texty spojené so školským prostredím: *rozvrh hodín, pokyny v učebniciach, jednoduché náučné texty z učebníc, z populárno-náučných časopisov a encyklopédií s vizuálnou podporou, formuláre (preukazy, poštové služby, objednávky, žiadosti a pod.), jednoduché osobné dotazníky, pozvánky, štruktúrovaný životopis,*
- reklamné texty: *letáky, katalógy, brožúry, plagáty, programy, jedálne a nápojový lístok,*
- publicistické texty v novinách alebo na internete: *inzeráty, krátke správy, jednoduché rozhovory, interview, predpoveď počasia,*
- verejné nápisy a tabule: *bežné nápisy na verejných priestranstvách, informačné a smerové tabule, plány, mapy, výstrahy, cestovné poriadky,*
- nové digitálne žánre (napr. *infografiky, komentáre, podcasty, blogy*).

Literárne texty

- *slovenská literatúra pre deti a mládež* (tematika a žánre veku primeranej súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež),
- *poviedka a román* (dejová osnova príbehu; reprodukcia príbehu podľa otázok a podľa osnovy),
- *básnická a prozaická tvorba* (rozdiel medzi *lyrikou* a *epikou*, ukážky zo slovenskej básnickej tvorby pre deti a mládež; *jazykové prostriedky* – aplikovanie vedomostí a poznatkov z maďarského jazyka a literatúry – *zosobnenie, básnický prívlastok, opakovanie slov, prirovnávanie, zdobneniny; lyrika; lyrická, lyricko-epická a epická báseň; štruktúra básne: verš, strofa; rytmus, rým: združený, striedavý, obkročný, prerývaný*),
- ukážky zo súčasnej slovenskej dramatickej tvorby pre deti a mládež,
- *rozprávka: ľudová a autorská rozprávka* (charakteristické prvky rozprávok),

- *povešť: ľudové a autorské povesti; tematika povestí (historické udalosti, miestne povesti); hrdinovia slovenských povestí; spoločné a odlišné črty v rozprávkach, bájach a v povestiach; postava kráľa Mateja a Juraja Jánošíka v slovenských ľudových povestiach,*
- *balada: ľudová a umelá balada (ukážky zo slovenských balád; funkcia rýmu a opakovania v balade),*
- *báj (tematika a hrdinovia slovenských bájí – porovnanie s hrdinami rozprávok),*
- *bájka (ukážky zo slovenských bájok; ľudské vzťahy a charaktery v bájkach; rozdiel medzi bájami a bajkami; zosmiešňovanie a kritika ľudských nerestí v bájkach; ponaučenia z bájok),*
- *krátke útvary ľudovej slovesnosti (najfrekvencovanejšie príslovia a porekadlá, hádanky, pránostiky),*
- *ľudové piesne: slovenské ľudové piesne – súčasť kultúrneho dedičstva národa (tematika a stavba ľudových piesní, rým, rytmus, strofa, refrén, opakovanie slov a častí; jazykové výrazové prostriedky ľudových piesní: obrazné pomenovanie, slovosled, prízvuk),*
- *populárne piesne (ukážky textov známych slovenských piesní od známych slovenských textárov).*

6. Počúvanie, čítanie s porozumením, práca s textom

Počúvanie s porozumením

- počúvanie textov v podaní učiteľa (vzorové čítanie a predčítanie vecných a literárnych textov),
- aktívne počúvanie zvukových nahrávok (veku primerané vecné a literárne texty, dialógy, interview a pod.),
- počúvanie primeraných rozhlasových a televíznych správ s tematikou každodenného života prednesené v primeranom tempe reči,
- počúvanie vhodných veku primeraných podcastov,
- sledovanie populárno-náučných audiovizuálnych nahrávok.

Čítanie s porozumením

- plynulé hlasné a tiché čítanie známych vecných a literárnych textov,
- hlasné a tiché čítanie s porozumením súvislých a nesúvislých textov, vecných a literárnych textov,
- čítanie s porozumením veku primeraných digitálnych textov/elektronickej podoby textu (napr. e-knihy, odkazy zadané učiteľom na internete a pod.),
- výrazné čítanie – hlasné, správne a plynulé čítanie (prízvuk, prestávka, sila hlasu, tempo, dôraz) veku primeraných textov z jednotlivých jazykových štýlov (jednoduchý náučný, administratívny) a slohových postupov (rozprávací a informačný),
- predčítanie známych textov,

- informačné čítanie – *získavanie informácií, kľúčové slová, hlavná myšlienka*,
- selektívne čítanie,
- čítanie dialogických textov s prevahou priamej reči,
- čítanie s dôrazom na rolu – rolové čítanie,
- správne členenie textu pri čítaní,
- identifikovanie kľúčových slov, základných, doplnujúcich a špecifických informácií v texte,
- diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu,
- identifikovanie základných stavebných prvkov textu (nadpis, strofa, odsek), odlíšenie poézie od prózy,
- porozumenie primeraným digitálnym textom s odbornou funkciou – digitálne encyklopédie, webové stránky, prezentácie, inštruktážne videá,
- porozumenie primeraným mediálnym textom – stručná a rozšírená správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog (vlog), podcast,
- porozumenie administratívnym textom: úradné oznamy, formuláre, účet a faktúra,
- aktívne a samostatné využívanie fyzických a elektronických knižníc, orientácia v knižných katalógoch,
- rozširovanie čitateľského teritória (*e-knihy, časopisy, internet, audioknihy*).

Práca s textom

- práca s veku primeraným vecným a literárnym textom, so súvislým a nesúvislým textom,
- predvídanie z počutého alebo prečítaného textu,
- členenie textu na menšie významové celky (dávať im vhodné nadpisy), na úvod, jadro a záver,
- spájanie viet a tematických jednotiek do súvislých celkov, usporiadanie činností a dejov podľa časovej postupnosti,
- pochopenie významu niektorých neznámych slov z kontextu prečítaného textu,
- rozlišovanie komunikačného zámeru v čítanom texte,
- získavanie a spracúvanie informácií z rôznych informačných zdrojov (tlačených, audiovizuálnych, digitálnych) – práca s informáciami,
- sprostredkovanie umeleckého zážitku cez rôzne formy spracovania textu (divadelné, filmové, rozhlasové a iné spracovanie literárnych diel),
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického i filmového spracovania, z ilustrácií verbálnym aj neverbálnym spôsobom,
- motívy, príčiny konania hrdinov, porovnávanie názorov a pocitov hrdinov so svojimi pocitmi, zážitkami a skúsenosťami.

7. Tvorba dialógov a súvislých prejavov

Štylizácia a kompozícia

- používanie vhodnej slovnej zásoby podľa témy a komunikačného zámeru textu,
- využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu (slov, slovných spojení a vetných celkov) k zvolenej téme s využitím potrebných zdrojov (vrátane jazykových slovníkov) a interakcie s inými osobami,
- aplikácia rôznych druhov nadväzovacích prostriedkov (konektorov) v texte: pripájacie častice, lexikálne opakovanie (zámenné a iné synonymá, antonymá, slovtvorné prostriedky, asociácie), morfológické opakovanie (kategória zhody),
- tvorenie viet (*kladné, záporné, oznamovacie, opytovacie, želacie rozkazovacie, zvolacie vety*),
- spájanie viet a tematických jednotiek do súvislých celkov, usporiadanie činností a dejov podľa časovej postupnosti,
- členenie slohového útvaru na *úvod, jadro a záver*, členenie písomného prejavu na *odseky, téma a nadpis* písomného prejavu,
- zostavovanie osnovy ústnych a písomných prejavov,
- pretváranie viet podľa obsahu a situácie; opytovacie, záporné, rozkazovacie vety, interpunkcia,
- *priama a nepriama reč* pri tvorbe súvislých písomných prejavov,
- *priama reč, uvádzacia veta*,
- *interpunkcia v priamej reči* – porovnanie s maďarským jazykom, pretváranie priamej reči na nepriamu reč a nepriamej reči na priamu reč,
- tvorenie a vyplňanie administratívnych textov: *úradné formuláre, prihláška, životopis*,
- upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri digitálnych komunikátoch a využitie ďalších možností textového editora,
- príprava prezentácie na danú alebo ľubovoľnú tému v rámci tematických okruhov.

Zážitkovo-dejové prejavy

- *reprodukcia* (ústna a písomná) veku primeraných textov, voľná a stručná reprodukcia, reprodukcia s využitím dialógov, reprodukcia s rozvíjaním tvorivej fantázie, reprodukcia spojená s opisom prírody a situácie,
- *rozprávanie*, prerozprávanie zážitku, príbehu s dejovým napätím, spojené s *opisom prostredia a situácie*; rozprávanie na základe *tvorivej fantázie; dejové napätie*; aktívne používanie jazykových prostriedkov rozprávania; *oživenie rozprávania priamou rečou*.

Hodnotiace prejavy

- *opis osoby, hry, prírody, prostredia, opis pracovného postupu,*
- *porovnávanie pri opise,*
- *vonkajšia a vnútorná charakteristika,*
- *charakteristika priateľa, členov rodiny, charakteristika osoby na základe jej činností,*
- *charakteristika literárneho hrdinu, postáv, ľudských vzťahov a osudov.*

Náučné prejavy

- *štruktúra textov náučného charakteru,*
- *tvorenie primeraných opisov a vysvetlení (z dejepisu, geografie, biológie a z iných vyučovacích predmetov/vzdelávacích oblastí) podľa modelových textov,*
- *opis pozorovania, opis na základe exkurzie, jednoduchý odborný opis.*

Administratívne a reklamné prejavy

- *pozvánka, objednávka, štruktúrovaný životopis, vyplňanie rozličných tlačív a dotazníkov, žiacky preukaz, čitateľský preukaz, kratší veku primeraný osobný dotazník a prihláška, plagát, reklama, informačné tabule, nápisy na verejných priestranstvách, piktogramy, brožúry, reklamný materiál, vtipy, komiksy.*

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy Slovenský jazyk ako druhý jazyk

Slovenský jazyk ako druhý jazyk

Charakteristika

Slovenský jazyk ako druhý jazyk má poskytnúť žiakom základnú jazykovú podporu pri osvojovaní si slovenského jazyka a je primárne určený pre žiakov – deti cudzincov¹ a žiakov po ukončení osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky,² ktorí nedostatočne ovládajú slovenský jazyk.

Vo vzdelávaní týchto žiakov má slovenský jazyk špecifické postavenie. Je chápaný ako druhý jazyk aj z toho dôvodu, že žiaci sú od neho závislí z hľadiska výchovno-vzdelávacieho procesu a integrácie do spoločnosti. Zároveň už na veľmi nízkej úrovni ovládania slovenského jazyka si osvojujú slovnú zásobu, ktorá je určujúca pre školské prostredie (akademický jazyk). Jazyková podpora je preto vstupnou a nevyhnutnou požiadavkou ich ďalšieho vzdelávania.³

Jazyková podpora je zameraná prakticky a zdôrazňuje využívanie slovenského jazyka v kontexte každodenných situácií blízkyh životu žiakov. Vo vyučovaní sa uplatňuje **prístup zameraný na žiaka**, v ktorom je výučba prispôbovaná potrebám žiakov a rešpektujú sa ich vývinové a individuálne osobitosti. Prístup k učeniu sa slovenského jazyka a štruktúra vzdelávacích štandardov odrážajú aj **princípy činnostne zameraného prístupu**. Činnostne zameraný prístup považuje žiakov za aktívnych účastníkov procesu učenia sa a používateľov jazyka. Žiaci teda nie sú pasívnymi prijímateľmi informácií, ale osvojujú si jazyk vykonávaním zmysluplných úloh, ktoré reflektujú ich reálny život. Novozískavané vedomosti sa prepájajú s predchádzajúcimi a zároveň s poznatkami z iných predmetov. Zdôrazňuje sa **uplatňovanie metód a techník vyučovania cudzích jazykov**, aktívne a zmysluplné používanie jazyka, pri ktorom sa rozvíja počúvanie s porozumením, hovorenie, čítanie s porozumením a písanie.

Výučba je usmerňovaná tak, aby žiaci dokázali úspešne komunikovať v slovenskom jazyku a realizovať svoj komunikačný zámer v každodenných situáciách. Na uskutočnenie tohto zámeru sa žiaci zapájajú do **komunikačných jazykových činností** (receptcia, produkcia, interakcia) a využívajú vhodné stratégie, aby ich komunikácia bola primeraná danej situácii a stanovenej úrovni ovládania slovenského jazyka. V súlade s vyučovacími predmetmi vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia obsahuje slovenský jazyk ako druhý jazyk tri základné zložky: **receptciu, produkciu a interakciu**, ktoré sú navzájom úzko prepojené a vytvárajú jeden komponent pod názvom Komunikačné jazykové činnosti.

Receptcia zahŕňa porozumenie rôznych žánrov počúvaného a čítaného textu, t. j. získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Rozvíja schopnosť žiaka počúvať a čítať text a porozumieť mu. **Produkcia** zahŕňa tvorbu rôznych útvarov/žánrov hovoreného alebo písaného textu. Rozvíja schopnosť žiaka tvoriť hovorený alebo písaný text a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámeru. **Interakcia** zahŕňa aktívnu komunikáciu v ústnej alebo písomnej forme. Zámerom rozvíjania

¹ § 146 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov vymedzuje deti cudzincov ako: a) deti osôb, ktoré sú občanmi iného štátu alebo osôb bez štátnej príslušnosti, s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky; b) deti žiadateľov o udelenie azylu na území Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu; c) deti Slovákov žijúcich v zahraničí; d) deti ako žiadatelia o udelenie azylu podľa osobitného predpisu; e) deti ako cudzinci, ktorí sa nachádzajú na území SR bez sprievodu zákonného zástupcu.

² § 25 ods. 10 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³ Štátny vzdelávacie program pre základné vzdelávanie, 12 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov.

interakcie je efektívna komunikácia myšlienok, emócií, potrieb a názorov, kladenie otázok a aktívne počúvanie (čítanie). Rozvíja schopnosť žiaka primerane vstupovať do komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera.

Obrázok 1. Komponent Komunikatívnej jazykovej činnosti

Pragmatická, jazyková a sociolingválna zložka komunikácie tvoria integrálnu súčasť komunikačnej kompetencie, ako je definovaná v Spoločnom európskom referenčnom rámci pre jazyky.⁴ Tieto zložky sú neoddeliteľné a vzájomne prepojené pri používaní akéhokoľvek jazyka. Významnou mierou sa podieľajú na obsahu výučby slovenského jazyka ako druhého jazyka a vytvárajú základ obsahového štandardu. **Pragmatická zložka** zahŕňa komunikačné **funkcie jazyka**, pričom na každej komunikačnej úrovni (úroveň 1, úroveň 2) je možné vyjadriť rovnakú funkciu jazyka inak (pomocou iných jazykových prostriedkov). Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. **Jazyková zložka** zahŕňa **jazykové prostriedky** (slovná zásoba, výslovnosť a gramatické javy). **Sociolingválna zložka** obsahuje stratégie, ktoré žiakovi umožňujú osvojiť si vhodné komunikačné nástroje. Súčasťou sociolingválnej zložky je aj rozvoj interkultúrneho povedomia, ktoré sa viaže na správne používanie jazyka v prepojení na spoločenské konvencie, sociokultúrne podmienky a rôzne funkčné štýly a umožňuje tak vhodne a efektívne komunikovať s ľuďmi z iného kultúrneho prostredia.

⁴ Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – doplnujúce vydanie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2022. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnujuce-vydanie.pdf>

Ciele

- Primerane využívať komunikačné jazykové činnosti na dosiahnutie svojho komunikačného zámeru v súlade so spoločenskými a kultúrnymi očakávaniami.
- Porozumieť jednoduchému hovorenému a písanému textu.
- Jednoducho komunikovať v ústnej a písomnej forme.
- Jednoducho sprostredkovať informácie iným ľuďom.
- Využívať komunikačnú a kognitívnu funkciu jazyka pri napĺňaní vzdelávacích, sociálnych a osobných potrieb.
- Formovať si pozitívne postoje a pozitívny vzťah k slovenskému jazyku a jeho učeniu sa.
- Byť otvorený k jazykovej a kultúrnej rozmanitosti.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka

Vzdelávacie štandardy sú formulované súhrnne pre celé základné vzdelávanie. Stanovujú výkonnový a obsahový štandard pre **dve komunikačné úrovne: základná** (komunikačná úroveň 1) a **rozširujúca** (komunikačná úroveň 2).

Všeobecná charakteristika a obsah komunikačných úrovní boli citlivo prispôsobené podmienkam edukačného procesu v Slovenskej republike, zámerne nevyužívajú v celej miere škálu stanovenú Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky, lebo ten nie je zameraný na výučbu druhého jazyka, ale cudzieho jazyka. Jednotlivé cykly (vekovej kategórie) sa líšia predovšetkým požiadavkami na rozsah slovnej zásoby a gramatických štruktúr, požiadavkami na mieru samotnej produkcie (ústny prejav, písomný prejav), dĺžku a štruktúru textov, s ktorými sa pracuje, dĺžku a mieru štruktúrovanosti textov na čítanie a pod.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka pre komunikačnú úroveň 1 (základná)

Hlavným cieľom komunikačnej úrovne 1 je dosiahnuť úroveň počiatočného osvojenia si slovenského jazyka. Žiak sa prostredníctvom počúvania a hovorenia učí používať známe výrazy a jednoduché slovné spojenia. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou podporou. Dokáže podať základné informácie o sebe a svojom okolí. Dokáže napísať jednoduché, krátke vety. Používa základné stratégie komunikácie, aby dokázal jednoducho komunikovať. Začína si uvedomovať dôležitosť učenia sa slovenského jazyka pre ďalší rozvoj a vnímať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre komunikačnú úroveň 1 (základná)

- Porozumieť slovám, jednoduchým modelovým frázam, bežným jednoduchým otázkam a pokynom, ak sú prednesené zreteľne a pomaly, v prípade nutnosti opakované, a verbálne alebo neverbálne na ne reagovať.

- Porozumieť známym každodenným výrazom a konkrétnym informáciám o témach v oblastiach záujmu a bezprostrednej skúsenosti (škola, rodina, voľný čas).
- Čítať s porozumením krátke jednoduché texty s vizuálnou podporou.
- Zapojiť sa do základnej jednoduchej sociálnej interakcie.
- Dohovoriť sa jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva zreteľne, pomaly a je pripravený pomôcť.
- Sformulovať krátke jednoduchý ústny a písomný prejav o známych témach.
- Jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie prejavu.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiakov na konci komunikačnej úrovne a je zostavený podľa jednotlivých zložiek komunikačných jazykových činností (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia

Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť krátkym jednoduchým otázkam a modelovým frázam v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne týkajú, a veľmi jednoducho neverbálne alebo verbálne (jednoslovne, dvojslovne) na ne reagovať,
- rozoznať v pomalom a zreteľnom prejave kľúčové slová, frázy a slovné spojenia, ktoré sa týkajú osvojených tém a slovnej zásoby, s ktorou sa vopred zoznámil,
- porozumieť slovám, frázam a jednoduchým vetám za predpokladu, že sú prednesené pomaly a zreteľne, sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami, a hovoriaci v prípade potreby dôležitý obsah zopakuje.

Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- prečítať slová a krátke jednoduché vety alebo frázy, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- vyhľadať základné informácie (slová a slovné spojenia) vo vetách alebo v krátkom štruktúrovanom texte s vizuálnou podporou, ktorý sa týka osvojených tém,
- porozumieť krátkym textom z oblastí jeho záujmu alebo osvojených tém, ktoré majú vizuálnu podporu a sú písané veľmi jednoduchým jazykom,
- vyvodiť význam neznámeho slova zo sprievodného obrázka.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať základné predmety, javy, podať informácie o veciach osobného významu, ak má k dispozícii vizuálnu podporu,
- podľa príkladu opísať seba a svoje bezprostredné okolie pomocou známych slov a jednoduchých viet,
- predniesť veľmi krátku, vopred pripravenú prezentáciu na známu tému,
- zrozumiteľne reprodukovat hlásky a prízvuk v slovách a slovných spojeniach, ktoré používa.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- podľa predlohy a s vizuálnou podporou napísať izolované slová, slovné spojenia a krátke jednoduché vety, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- doplniť do textu, ktorý sa týka osvojených tém a obsahuje známu slovnú zásobu, naučené slová a slovné spojenia,
- napísať základné informácie o sebe a pomocou jednoduchých slovných spojení opísať osoby, predmety a aktivity z oblastí jeho záujmu,
- správne používať základné interpunkčné znamienka (bodka, otáznik).

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- neverbálne alebo jednoducho verbálne reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy,
- nadviazať základnú konverzáciu s použitím najjednoduchších spôsobov vyjadrenia zdvorilosti: *pozdraviť a rozlúčiť sa, predstaviť sa, poďakovať* a pod.,
- zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím naučených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti osvojených tém a prispôsobí svoj prejav jeho individuálnym rečovým schopnostiam,
- začať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory,
- jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo nepochopenie prejavu (kompenzačná stratégia),
- rozoznať základné neverbálne prostriedky týkajúce sa jednoduchého nadviazania kontaktu (napr. podanie ruky pri pozdrave).

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na správu alebo on-line príspevok, pričom používa jednoduché slová a krátke vety (s pomocou slovníka alebo on-line prekladača),
- napísať krátku, veľmi jednoduchú textovú správu, v ktorej poskytne informácie alebo sa niečo opýta,
- jednoducho reagovať na krátke správy alebo oznámenia (napr. blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu).

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných komunikačných úrovniach využívať.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval slovenský jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

- 1. Funkcie jazyka** umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme.

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa.

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, identifikovať niekoho/niečo.

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť.

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností.

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť.

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných.

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči.

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa.

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu.

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie.

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť pochopenie príbehu (aj neverbálne).

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- recepcie slovenského jazyka,
- osvojovania si novej slovnej zásoby spolu s korektnou výslovnosťou a správnu písomnou podobou v kontexte konkrétnych situácií,
- opakovaného používania a aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v konkrétnych, zmysluplných situáciách.

Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch. Proces osvojovania si gramatických javov sa na tejto úrovni nelíši od procesu osvojovania si slovnej zásoby.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie v priestore a čase: sloveso *byť* v prítomnom, minulom a budúcom čase, modálne sloveso *mať*,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smer, svetové strany, vzdialenosť, pohyb – príslovky miesta, podstatné mená, slovesá a príslovky spojené s pohybom, predložkové väzby,
- vyjadrenie časových vzťahov: čas, časové úseky (ročné obdobia, názvy mesiacov, dní, fázy dňa, sviatky), orientácia v čase (hodiny, dni, dátum), časová postupnosť činností a dejov súvisiacich so životom žiakov, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti – podstatné mená, príslovky, fázové slovesá,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, poradie, násobnosť, zlomky, množstvo – určité a neurčité číslovky, základné, radové a násobné číslovky, číslovka a počítaný predmet,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: rozmery a miery (dĺžka, šírka, výška, hĺbka, vzdialenosť, váha, hmotnosť, objem, plocha, teplota), stav zraku, sluchu, chuť, vôňa, farba, materiál, látka, vek, fyzický stav človeka/zvieraťa – podstatné mená, prídavné mená, slovesá, príslovky,
- vyjadrenie mentálnych procesov: emócie – prídavné mená, slovesá,
- vyjadrenie vlastníctva a vlastníka: sloveso *mať* v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená,
- vyjadrenie logických vzťahov: priraďovanie, stupňovanie, protiklady,
- vyjadrenie modality: postoj hovoriaceho – oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie vety na základe modelových viet.

Morfológia

- skloňovanie: rod, číslo a pád (aktívna znalosť – nominatív, akuzatív jednotného a množného čísla) podstatných mien, praktické používanie zhody prídavného mena s nadradeným podstatným menom (nominatív, akuzatív jednotného a množného čísla)
- vybrané tvary zámen osobných, privlastňovacích a opytovacích, čísloviek základných, radových, príp. neurčitých (*málo, veľa*),
- časovanie: osoba, číslo, čas (prítomný, minulý a budúci), spôsob (oznamovací, rozkazovací – preberané v spojení s inými slovnými druhmi ako ucelené frázy),
- stupňovanie: prídavných mien a prísloviek (pri vybraných tvaroch),
- neohybné slovné druhy: príslovky (miesta, času), častice (*áno, nie, možno*), citoslovčia (vyjadrujúce city a vôľu), vybrané predložky (na vyjadrenie priestorových a časových vzťahov) a spojky (*a, alebo, ale, lebo*).

Syntax

- jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- súvetie: tvorenie jednoduchých (zlučovacích) súvetí s využitím osvojenej slovnej zásoby.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. Na komunikačnej úrovni 1 zahŕňa:

- oboznamovanie sa so zvyklosťami vo verbálnej a neverbálnej komunikácii:
 - o pozdravy a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situačných rozhovorov (napr. *dobré ráno, dobrý deň, dovidenia, prosím, ďakujem ...*),
 - o vhodné formy oslovenia v škole a mimo školy,
 - o rozlišovanie tykania/vykania vo verejnom a súkromnom komunikačnom prostredí,
 - o sprievodné gestá na podporu komunikácie a očný kontakt.
- oboznamovanie sa so základnými spoločenskými pravidlami, zvykmi a tradíciami prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov:
 - o vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (pravidlá v škole a triede, denný režim, činnosti vo voľnom čase a pod.),
 - o základné sviatky a zvyky (Vianoce, Veľká noc).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiaka s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiaka.

Zoznámenie sa: osobné údaje (meno, priezvisko, bydlisko, vek).

Trieda: moja trieda (trieda, zariadenie triedy, vyučovacie predmety, základné školské pomôcky, rozvrh hodín, činnosti v triede).

Škola: moja škola (budova a okolie školy, miestnosti v škole, ľudia v škole, činnosti v škole).

Čas a program dňa: režim dňa (časti dňa, dni v týždni, týždeň, mesiac, rok, pracovný deň, voľný deň, prázdniny, sviatok).

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, spolužiaci, priatelia), členovia rodiny a priatelia (zovňajšok, charakter, profesie).

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky), šport (zimné a letné športy).

Jedlo a stravovanie: potraviny (základné potraviny, ovocie, zelenina), stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, stravovacie návyky), obchod a služby (nákupné zariadenia, jednoduchá komunikácia pri nakupovaní, platení – pozdraviť sa, vypýtať si niečo, poďakovať).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (základné časti tela, vonkajšia charakteristika), starostlivosť o zdravie (osobná hygiena), odievanie a móda (základné druhy oblečenia, obuv, výber oblečenia podľa aktivity).

Miesto, kde žijem: domov a bývanie (byt/dom, miestnosti v byte/dome, zariadenie bytu/domu), doprava a cestovanie (dopravné prostriedky, cesta do školy).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (druhy zvierat a rastlín), sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine (Vianoce, Veľká noc).

- 5.** Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiaka.

Autentické, prípadne upravené vecné a umelecké texty, texty z rôznych médií na primeranej úrovni náročnosti. Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy a spadajúce do rámca žiakových skúseností:

- texty osobného charakteru: blahoželania, pohľadnice, krátke správy (SMS, čet),
- úryvky z (ilustrovaných) rozprávok a príbehov známych z materinského jazyka, komiksy,
- texty piesní, básne, riekanky na nácvik správnej výslovnosti,
- jednoduchý opis osoby/predmetu, návody: ilustrované návody/inštrukcie,
- texty spojené so školským prostredím: rozvrh hodín, jednoduché pokyny v učebniciach, krátke jednoduché náučné texty s vizuálnou podporou, jednoduché formuláre (žiacky preukaz, čitateľský preukaz), pozvánky,
- reklamné texty: letáky, katalógy, plagáty, programy, základná orientácia v jedálnom lístku,
- publicistické texty v novinách alebo na internete: jednoduché inzeráty, jednoduché rozhovory, predpoveď počasia s vizuálnou podporou,
- verejné nápisy a tabule: bežné nápisy na verejných priestranstvách, informačné a smerové tabule.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka pre komunikačnú úroveň 2 (rozširujúca)

Hlavným cieľom komunikačnej úrovne 2 je dosiahnuť komunikačnú úroveň 2 v slovenskom jazyku. Žiak sa prostredníctvom jednoduchého jazyka dokáže porozprávať s inými ľuďmi o bežných témach zo svojho reálneho života. Dokáže porozumieť primerane náročnému počúvanému alebo čítanému textu a napísať jednoduché súvislé texty. Prirodzene sa zapája do komunikačných situácií, v ktorých využíva vhodné stratégie. Uvedomuje si význam slovenského jazyka pre praktický život a je schopný reflektovať proces vlastného učenia sa.

Ciele vzdelávania pre komunikačnú úroveň 2 (rozširujúca)

- Porozumieť frekventovaným frázam, jednoduchým otázkam a pokynom a primerane na ne verbálne alebo neverbálne reagovať.
- Zachytiť z vypočutého textu hlavnú myšlienku a konkrétne informácie o témach v oblastiach záujmu a bezprostrednej skúsenosti.
- Čítať s porozumením primerané súvislé texty o známych témach alebo témach v oblastiach záujmu.
- Dorozumieť sa v bežných komunikačných situáciách v škole a v osobnom živote, za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva zreteľne, pomaly a je pripravený pomôcť.
- Sformulovať jednoduchý súvislý ústny a písomný prejav o známych témach.
- Aktívne sa zapojiť do základnej sociálnej interakcie.
- Jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, jednoduchým spôsobom požiadať o opakovanie informácie alebo pomalšie tempo reči.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiakov na konci komunikačnej úrovne a je zostavený podľa jednotlivých zložiek základného komponentu (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia

Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť bežným jednoduchým otázkam, frázam a inštrukciám, príp. ich parafrázam v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne týkajú a súvisia s osvojenými témami, a neverbálne alebo jednoducho verbálne (slovom alebo jednoduchou vetou) na ne reagovať,

- rozoznať známe kľúčové informácie v počutom texte, ktorý je obsahovo a gramaticky jednoduchý, je prednesený zreteľne, pomaly a týka sa osvojených tém a slovnej zásoby, s ktorou sa vopred zoznámil,
- porozumieť a reagovať, ak partner v komunikácii hovorí jednoducho a zreteľne, prispôbi tempo reči a slovnú zásobu jeho individuálnym rečovým schopnostiam.

Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- prečítať krátky jednoduchý text, ktorý sa týka osvojených tém,
- identifikovať konkrétne, predvídateľné informácie v krátkych jednoduchých textoch, ktoré sa týkajú tém každodenného života alebo osvojených tém,
- v texte vyhľadať čísla, dátumy, názvy, vlastné mená, kľúčové slová a pod. a využiť ich na identifikáciu témy textu,
- porozumieť krátkym jednoduchým textom z oblastí jeho záujmu alebo osvojených tém, ktoré obsahujú známu slovnú zásobu,
- vyvodiť význam neznámeho slova z kontextu.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- samostatne tvoriť naučené slovné spojenia, frázy, jednoduché vety a otázky v oblastiach jeho záujmu a bezprostrednej skúsenosti,
- jednoducho opísať seba, iných ľudí, činnosti, miesta a predmety,
- jednoducho porozprávať o svojich záľubách a aktivitách, opísať svoje plány,
- predniesť krátku, vopred pripravenú prezentáciu na tému z oblastí jeho záujmu a bezprostrednej skúsenosti,
- uplatňovať v komunikácii zrozumiteľnú výslovnosť.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- napísať naučené krátke jednoduché vety, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- doplniť slová alebo číselné údaje do krátkeho jednoduchého textu, ktorý obsahuje známu slovnú zásobu,
- (podľa vzoru) napísať jednoduchý súvislý text o rodine, škole a iných bežných témach,
- jednoducho opísať ľudí, miesta a aktivity z oblastí jeho záujmu,
- správne používať základné interpunkčné znamienka (bodka, otáznik, výkričník).

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať neverbálne alebo jednoducho verbálne izolovanými slovami, slovnými spojeniami alebo jednoduchými vetami na známe otázky, príp. ich parafrázy a inštrukcie, ktoré sa týkajú bezprostrednej potreby alebo osvojených tém,
- jednoducho, ale efektívne udržiavať spoločenskú konverzáciu prostredníctvom najjednoduchších bežných výrazov v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú (*predstaviť sa, ospravedlniť sa, požiadať o niečo, pozvať niekoho, reagovať na pozvanie* a pod.),
- aktívne sa zapojiť do jednoduchých rozhovorov, ak partner v komunikácii používa frekventované slová a frázy z oblasti osvojených tém,
- začať, udržať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory, požiadať o pozornosť,
- viesť jednoduchý telefonický rozhovor (napr. dohodnúť si stretnutie s kamarátom),
- jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, jednoduchým spôsobom požiadať o zopakovanie informácie, pomalšie tempo reči či vysvetlenie neznámeho výrazu (kompenzačná stratégia),
- rozpoznať a použiť základné neverbálne prostriedky týkajúce sa nadviazania kontaktu a jednoduchej komunikácie.

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy (napr. odpovedať na pozvanie, potvrdiť alebo zmeniť dohodnuté stretnutie),
- zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie),
- stručne komentovať on-line príspevky iných (napr. fotografie, videá), pričom používa jednoduchý jazyk.

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných komunikačných úrovniach využívať.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval slovenský jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom výber slovnej zásoby a spôsob používania jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme.

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa.

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov.

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber.

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť.

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných.

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť, čo uprednostňujem a zdôvodniť to, zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje.

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa.

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu.

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť.

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, vyjadriť porozumenie príbehu, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať príbeh/tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh.

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného.

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- osvojovania si a rozširovania slovnej zásoby a gramatických javov spolu s korektnou výslovnosťou a správnu písomnou podobou v rôznych aktivitách v slovenskom jazyku,
- aktívneho využívania osvojenej slovnej zásoby a gramatických javov v komunikácii.

Žiak na tejto úrovni správne používa niektoré jednoduché konštrukcie. Preukazuje však zatiaľ iba obmedzené ovládanie gramatických štruktúr a dopúšťa sa základných chýb, ktoré však nebránia porozumeniu. Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie v priestore a čase: sloveso *byť, existovať*, deje a udalosti, prítomnosť, neprítomnosť, procesy, zmeny,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smer, svetové strany, vzdialenosť, pohyb – slovesá a príslovky spojené s pohybom, predložkové väzby,
- vyjadrenie časových vzťahov: konkrétny čas a určenie času, časové úseky, dĺžka trvania deja, časová postupnosť činností a dejov súvisiacich so životom žiaka, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, odkazovanie na prítomnosť, minulosť a budúcnosť – podstatné mená, príslovky, slovesá,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, poradie, násobnosť, zlomky, množstvo, stupeň alebo miera vlastnosti – určité a neurčité číslovky, základné, radové a násobné číslovky, číslovka a počítaný predmet, stupňovanie prídavných mien a prísloviek,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: rozmery a miery (dĺžka, šírka, výška, hĺbka, vzdialenosť, dĺžkové miery, hmotnosť, niektoré jednotky hmotnosti, objem, niektoré jednotky objemu, plocha, teplota), stav zraku, sluchu, chuť, vôňa, farba/odtieň, vek, fyzický stav človeka/zvierata – podstatné mená, prídavné mená, stupňovanie prídavných mien, slovesá, príslovky,
- vyjadrenie mentálnych procesov: myslenie, pamäť, emócie – prídavné mená, slovesá, rád + sloveso,
- vyjadrenie vlastníctva a vlastníka: sloveso *mať* v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená,
- vyjadrenie logických vzťahov: priradovanie, stupňovanie, protiklady, príčina, dôvod, následok,
- vyjadrenie modalít: postoj hovoriaceho – oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie a želacie vety na základe modelových viet.

Morfológia

- skloňovanie: rod, číslo a pád podstatných mien (aktívna znalosť – všetky pády jednotného čísla a nominatív, akuzatív množného čísla a genitív množného čísla pri vybraných podstatných mien), praktické používanie zhody prídavného mena s nadradeným podstatným menom,
- vybrané tvary zámen osobných, privlastňovacích, ukazovacích, opytovacích, neurčitých, čísloviek základných, radových, neurčitých, násobných,
- časovanie: osoba, číslo, čas (prítomný, minulý a budúci), spôsob (oznamovací, rozkazovací – preberané v spojení s inými slovnými druhmi ako ucelené frázy, vybrané slovesá v podmieňovacom spôsobe v prítomnom čase v spojení s časticou *by*),
- stupňovanie: prídavných mien a prísloviek (pri vybraných tvaroch),

- neohybné slovné druhy: príslovky (miesta, času, spôsobu, príčiny, odvodzovanie od prídavných mien), častice (na vyjadrenie súhlasu a množstva), citoslovčia (vyjadrujúce zvuky, city a vôľu), vybrané predložky (na vyjadrenie priestorových a časových vzťahov) a spojky (*a, aj, alebo, ale, lebo*).

Syntax

- jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- súvetie: tvorenie jednoduchých súvetí s využitím osvojenej slovnej zásoby.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. Na komunikačnej úrovni 2 zahŕňa:

- oboznamovanie sa so zvyklosťami vo verbálnej a neverbálnej komunikácii:
 - ododenie významu slova/gesta zo sprievodného obrázka, ikony alebo piktogramu,
 - využívanie sprievodných gest na podporu komunikácie v interakcii, produkcii;
- oboznamovanie sa so základnými spoločenskými pravidlami, zvykmi a tradíciami prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov:
 - vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (rodina, stravovanie, denný režim, činnosti vo voľnom čase a pod.),
 - spoločenské konvencie (návštevy, oslavy, oblečenie, základné pravidlá telefonovania, správania sa v súkromných a verejných priestoroch);
 - základné podobnosti a rozdiely medzi kultúrami (napr. sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiaka s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiaka.

Zoznámene sa: osobné údaje (meno, priezvisko, bydlisko, telefónne číslo, vek, národnosť).

Trieda: moja trieda (trieda, zariadenie triedy, vyučovacie predmety, školské pomôcky, rozvrh hodín, činnosti v triede).

Škola: moja škola (budova a okolie školy, miestnosti v škole, ľudia v škole, činnosti v škole, školský rok, prázdniny, sviatky).

Čas a program dňa: režim dňa (časti dňa, dni v týždni, týždeň, mesiac, rok, pracovný deň, voľný deň, prázdniny, sviatok, čo som robil, čo budem robiť).

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, príbuzní, priatelia), členovia rodiny a priatelia (vonkajšia a vnútorná charakteristika osôb, profesie), sviatky, zvyky, tradície v rodine (narodeniny, meniny, svadba, pohreb).

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky, spoločenské hry, umelecké činnosti), šport (zimné a letné športy, individuálne a kolektívne športy).

Jedlo a stravovanie: potraviny (druhy potravín, ovocie, zelenina), stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, stravovacie návyky, stravovacie zariadenia, príprava jedál), obchod a služby (nákupné zariadenia, reštauračné služby, komunikácia pri nakupovaní a platení).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (časti tela, vonkajšia charakteristika), prežívanie (city, emócie, stres, osobná spokojnosť), vyšetrenie u lekára (choroby, úrazy, prevencia chorôb), starostlivosť o zdravie (osobná hygiena, životospráva, zdravé stravovanie, pohyb), odievanie a móda (základné druhy oblečenia, obuv a doplnky, výber oblečenia podľa ročného obdobia, na rôzne príležitosti).

Miesto, kde žijem: domov a bývanie (byt/dom, miestnosti v byte/dome, zariadenie bytu/domu, prostredie, v ktorom bývam), bývanie v meste a na dedine (opis prostredia, orientácia v meste/na dedine, výhody/nevýhody bývania v meste/na dedine), doprava a cestovanie (druhy dopravných prostriedkov, ich využitie, cesta do školy, školský výlet, najdôležitejšie dopravné značky a značenia).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (druhy zvierat a rastlín, domáce zvieratá a ich mláďatá, život v lese, na lúkach, poliach, starostlivosť o zvieratá a rastliny), sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine (Vianoce, Veľká noc, Pamiatka zosnulých).

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiaka.

Autentické, prípadne upravené vecné a umelecké texty, texty z rôznych médií na primeranej úrovni náročnosti. Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy a spadajúce do rámca žiakových skúseností:

- texty osobného charakteru: blahoželania, pohľadnice, krátke správy (SMS, čet, e-mail), jednoduché súkromné listy, poznámky,
- úryvky z (ilustrovaných) rozprávok a príbehov známych z materinského jazyka, jednoduché rozprávanie (v rámci tematických okruhov), komiksy,
- texty piesní, básne, riekanky na nácvik správnej výslovnosti,
- jednoduchý opis osoby/predmetu, jednoduchá charakteristika, návody: ilustrované návody/inštrukcie, jednoduché recepty,
- texty spojené so školským prostredím: rozvrh hodín, jednoduché pokyny v učebniciach, krátke jednoduché náučné texty z učebníc, detských časopisov a encyklopédií s vizuálnou podporou, jednoduché formuláre (žiacky preukaz, čitateľský preukaz), jednoduché osobné dotazníky, pozvánky,

- reklamné texty: letáky, katalógy, brožúry, plagáty, programy, jedálny a nápojový lístok,
- publicistické texty v novinách alebo na internete: inzeráty, krátke správy, jednoduché rozhovory, predpoveď počasia,
- verejné nápisy a tabule: bežné nápisy na verejných priestranstvách, informačné a smerové tabule, plány, mapy, výstrahy.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia Podoblasť cudzie jazyky

Vzdelávacia oblasť jazyk a komunikácia

Podoblasť cudzie jazyky – anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk

Charakteristika podoblasti

Vzdelávaciú podoblasť Jazyk a komunikácia – cudzie jazyky (ďalej aj JaK CJ) tvoria vyučovacie predmety: anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk. Počas prvého a druhého cyklu sa vyučuje prvý cudzí jazyk. V treťom cykle sa vyučuje prvý a druhý cudzí jazyk v súlade s rámcovými učebnými plánmi.

Pri vyučovaní a učení sa cudzích jazykov sa uplatňuje model vzdelávania podľa komunikačných úrovní, ktorý vychádza z dokumentov Rady Európy s názvom Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky (2017, ďalej aj ako Rámec) a doplnujúceho vydania k Spoločnému európskemu referenčnému rámcu pre jazyky (2022). Všeobecná charakteristika a obsah komunikačných úrovní boli citlivo prispôsobené podmienkam edukačného kontextu na Slovensku a vývinovo-psychologickým osobitostiam žiakov mladšieho a staršieho školského veku.

Osvojovanie si cudzieho jazyka má veľký význam pre komplexný rozvoj žiakov a ich ďalšie vzdelávanie. Pri rozvíjaní cudzojazyčnej komunikácie sa prehlbuje schopnosť žiakov porozumieť vlastnej a cudzej kultúre, čo vytvára predpoklady pre ich flexibilitu a otvorenosť svetu. Žiaci sa učia predchádzať vytváraniu stereotypov pri vnímaní iných kultúr, prípadne ich odbúraniu a byť otvorení kultúrnej a etnickej rôznorodosti.

Vzdelávacia podoblasť je zameraná prakticky a zdôrazňuje využívanie cudzích jazykov v kontexte každodenných situácií blízkyh životu žiakov. Vo vyučovaní sa uplatňuje **prístup zameraný na žiaka**, v ktorom je výučba prispôbovaná potrebám žiakov a rešpektujú sa ich vývinové a individuálne osobitosti. Prístup k učeniu sa jazykov a štruktúra vzdelávacích štandardov sú založené na **princípoch činnostne zameraného prístupu** definovaného v Rámci. Činnostne zameraný prístup považuje žiakov za aktívnych účastníkov procesu učenia sa a používateľov jazyka. Teda žiaci nie sú pasívnymi prijímateľmi informácií, ale osvojujú si jazyk vykonávaním zmysluplných úloh, ktoré reflektujú ich reálny život. Novozískavané vedomosti sa prepájajú s predchádzajúcimi a zároveň s poznatkami z iných predmetov. Žiaci sú vedení k tomu, aby vedeli kriticky hodnotiť svoj pokrok, prijímať spätnú väzbu a vytvárať si základy efektívnych stratégií učenia sa.

Cudzojazyčná výučba je usmerňovaná tak, aby žiaci dokázali úspešne komunikovať v cieľovom jazyku a realizovať svoj komunikačný zámer v každodenných situáciách. Na uskutočnenie tohto zámeru sa žiaci zapájajú do **komunikačných jazykových činností** (receptia, produkcia, interakcia) a využívajú vhodné stratégie, aby ich komunikácia bola primeraná danej situácii a stanovenej úrovni ovládania cudzieho jazyka. Vzdelávacia podoblasť – cudzie jazyky, v súlade s ostatnými predmetmi vo vzdelávacej oblasti JaK, obsahuje tri základné zložky: **receptiu, produkciu a interakciu**. Tieto sú navzájom úzko prepojené a vytvárajú jeden komponent pod názvom Komunikačné jazykové činnosti.

Recepcia zahŕňa porozumenie rôznych druhov počúvaného a čítaného textu, t. j. získanie, spracovanie a vyhodnotenie informácií. Rozvíja schopnosť žiaka počúvať a čítať text a porozumieť mu. **Produkcia** zahŕňa tvorbu rôznych druhov hovoreného alebo písaného textu. Rozvíja schopnosť žiaka tvoriť text a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. **Interakcia** zahŕňa aktívnu komunikáciu v ústnej alebo písomnej forme. Zámerom rozvíjania interakcie je efektívna komunikácia myšlienok, emócií, potrieb a názorov, kladenie otázok a aktívne počúvanie (čítanie). Rozvíja schopnosť žiaka primerane vstupovať do komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera. Osobitne dôležité v cudzojazyčnej komunikácii je aj rešpektovanie sociokultúrnych zvyklostí.

Obrázok č. 1 Komponent vzdelávacej podoblasti JaK CI

Pragmatická, jazyková a sociolingválna zložka komunikácie tvoria komunikačnú kompetenciu tak, ako je definovaná v Rámci¹. Tieto zložky sú neoddeliteľné a vzájomne prepojené pri používaní akéhokoľvek jazyka. Významnou mierou sa podieľajú na obsahu cudzojazyčného vzdelávania, a preto vytvárajú základ obsahového štandardu. **Pragmatická zložka** zahŕňa komunikačné **funkcie jazyka**, pričom na každej úrovni (pred-A1, A1, A2) je možné vyjadriť rovnakú funkciu jazyka inak (pomocou iných jazykových prostriedkov). Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. **Jazyková zložka** zahŕňa **jazykové prostriedky** (slovná zásoba, výslovnosť a gramatické javy). **Sociolingválna zložka** obsahuje stratégie, ktoré žiakovi umožňujú osvojiť si vhodné komunikačné nástroje. Súčasťou sociolingválnej zložky je aj rozvoj interkultúrneho povedomia, ktoré umožňuje vnímanie odlišností medzi vlastnou kultúrou a kultúrou cieľového jazyka.

¹ Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – doplnujúce vydanie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2022. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnujuce-vydanie.pdf>

Ciele vzdelávacej podoblasti

- Primerane používať cudzí jazyk na dosiahnutie komunikačného zámeru.
- Porozumieť jednoduchému hovorenému a písanému textu.
- Jednoducho komunikovať v ústnej a písomnej forme.
- Jednoducho sprostredkovať informácie iným ľuďom.
- Využívať cudzí jazyk ako prostriedok na získavanie poznatkov a informácií.
- Byť motivovaný a mať pozitívny vzťah k učeniu sa cudzích jazykov.
- Využívať vhodné stratégie učenia sa cudzieho jazyka.
- Byť otvorený k jazykovej a kultúrnej rozmanitosti.

Vzdelávacie štandardy pre anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je dosiahnuť úroveň počiatočného osvojenia si prvého cudzieho jazyka (pred-úroveň A1). V prvom cykle žiak dokáže vnímať nové zvuky, slová a informácie, ktoré mu cudzí jazyk prináša. Prostredníctvom počúvania a hovorenia sa učí používať známe výrazy a veľmi jednoduché slovné spojenia. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou oporou. Na základe poskytnutého vzoru používa veľmi jednoduché slovné spojenia v hovorenej a písomnej podobe. Je motivovaný k ďalšiemu objavovaniu cudzieho jazyka a učí sa vnímať základné podobnosti a rozdiely medzi vlastnou kultúrou a kultúrou iných krajín/ľudí.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Rozoznať známe slová a jednoduché slovné spojenia, ktoré sa týkajú osoby žiaka a jeho bezprostredného okolia.
- Porozumieť krátkym, jednoduchým textom s vizuálnou oporou.
- Porozumieť krátkym pokynom.
- Verbálne reagovať na základe príkladov a podnetov z okolia.
- Na základe príkladu vedieť písomne reprodukovať jednoduché slovné spojenia a krátke vety.
- Vytvoriť si pozitívny vzťah k učeniu sa cudzích jazykov.

Komunikačné jazykové činnosti (repcia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek komunikačných jazykových činností (repcia, produkcia a interakcia).

Recepcia

Počúvanie/Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- rozoznať bežné, známe slová (napr. farby, oblečenie, jedlá) za predpokladu, že sú vyslovené zreteľne a pomaly v známom kontexte,
- porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam a vetám za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami,
- porozumieť ilustrovanému príbehu s jednoduchými každodennými slovami a jednoduchým informačným materiálom (napr. pozvánke na narodeninovú oslavu),
- odhadnúť význam slova zo sprievodného obrázka.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- zrozumiteľne vysloviť jednotlivé hlásky a obmedzený počet naučených slov a slovných spojení,
- imitovať správnu výslovnosť a intonáciu,
- podľa príkladu vytvoriť krátke vety o sebe,
- podľa príkladu opísať svoje bezprostredné okolie pomocou jednoduchých slov a viet,
- na niečo ukázať a opýtať sa, čo to je,
- reprodukovať krátku riekanku/pieseň.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- podľa predlohy napísať bežné jednoduché slová a jednoduché krátke vety,
- napísať základné informácie o sebe a svojom okolí.

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť jednoduchým pozdravom a reagovať na ne (dokáže pozdraviť, povedať svoje meno, opýtať sa druhých, ako sa volajú, a jednoduchým spôsobom sa rozlúčiť),

- (podľa vzoru) klásť jednoduché otázky a porozumieť krátkym, jednoduchým odpovediam, ktoré sa týkajú tém z jeho bezprostredného okolia (napr. farby, názvy niektorých živočíchov, potravín, oblečenia). Verbálny prejav môže byť sprevádzaný gestikuláciou,
- v priamej komunikácii používať základné slová a slovné spojenia, ako sú „áno“, „nie“, „pre-páčte“, „prosím“, „ďakujem“, „nie, ďakujem“,
- porozumieť veľmi jednoduchým pokynom, ktoré učiteľ dáva v škole, a reagovať na ne (napr. „Otvor si knihu.“, „Pod' sem.“, „Vezmi si pero.“).

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných cykloch využívať. Niektoré časti obsahového štandardu sú spoločné pre všetky cudzie jazyky a niektoré (funkcie jazyka a jazykové prostriedky) sú uvedené osobitne pre jednotlivé jazyky a doplnené príkladmi.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval cudzí jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. Uvedené príklady (*kurzívou*) ilustrujú vyjadrenie danej funkcie, použitie slovnej zásoby a gramatických javov v súlade s komunikačnou úrovňou pred-A1.

Anglický jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: osloviť niekoho, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *Miss/Sir (oslovenie učiteľky/a), excuse me. Good morning. Good afternoon. Good evening. Good night. Hello. I'm Silvia. Goodbye.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *Is she your friend? Yes, she is. Where's Grandma? She's in the house. Is it a bag? No, it's a book.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *I'm happy. She's sad.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *I like pizza. I don't like summer.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *Can I open the window, please? Yes, you can. No, you can't.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *Can I have an apple? Thank you. Can I play a game? Yes, you can.*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *Happy birthday! Merry Christmas! Happy Name Day!*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne): *The story is great! I like it. It's not good.*

Francúzsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *Bonjour. Mon nom est Pierre. Je suis slovaque. Au revoir.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *Ça va ? Oui, ça va. Merci. C'est qui ? C'est mon/ma camarade Pierre/Léa.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *Super! Génial! Oh non! Dommage!*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *J'aime le chocolat. Je déteste les tomates.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *C'est possible ? S'il te/vous plaît? Oui, OK! Non, merci.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *S'il te/vous plaît. Merci!*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *Bravo! Très bien!*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne): *Oh là là! J'adore. C'est bien/super! C'est nul/dommage!*

Nemecký jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *Bitte. Hallo, Alex! Guten Morgen! / Guten Tag! Ich bin Susi. Tschüss, Filip! Auf Wiedersehen!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *Kommst du aus Bratislava? Ja. / Nein, aus Dunajská Streda. Wie alt bist du? Ich bin 7 Jahre alt.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *Ich bin glücklich. Ich bin traurig.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *Ich liebe Deutsch. Ich mag Mathe nicht.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *Darf ich ins Kino gehen? Ja, du darfst./Nein, du darfst nicht.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *Spielst du mit? Nein, ich habe keine Zeit. Kannst du mir bitte helfen? Ja, gern. Danke/Danke sehr.*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *Alles Gute zum Geburtstag.*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne): *Die Geschichte ist interessant/langweilig.*

Ruský jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *Привет! Добрый день! Добрый вечер! Доброе утро! Здравствуй! Здравствуйте! Меня зовут Как тебя (Вас) зовут? Пока! До свидания! До встречи! Увидимся!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *Это твоя мама? Да, это моя мама. Это учитель? Нет, это бабушка. Сколько тебе лет? Мне лет (год, года).*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *Хорошо! Отлично! Нормально. Плохо. Очень плохо.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *Я люблю читать. Я не люблю смотреть сериалы. Мне нравится футбол. Мне не нравится гимнастика.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *Могу я выйти? Да, можешь. Нет, не можешь.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *Дай мне, пожалуйста, ручку. Позвони мне завтра вечером. Спасибо.*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *Поздравляю тебя с Новым годом! Желаю тебе здоровья! С днём рождения!*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne): *Мне нравится эта сказка. Она очень весёлая. Мне не нравится этот рассказ. Он очень длинный.*

Španielsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: pozdraviť, odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *¡Hola! Buenos días. Buenas tardes. Me llamo Juan. Hasta luego.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *¿Qué es? Es una blusa. ¿Quién es? Es mi amigo José.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *Estoy feliz. Carlos está triste.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *Me gusta bailar. No me gusta el fútbol.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *¿Puedo entrar? Sí, puedes. No puedes.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *¿Me dejas el lápiz? Gracias.*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *¡Feliz cumpleaños!*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne): *Me gusta el cuento. No me gusta el cuento.*

Taliensky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, rozlúčiť sa: *Buongiorno! Ciao! Mi chiamo Lucia. Arrivederci! A domani!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu: *Vuoi un gelato? Voglio un gelato. Prendi qualcosa da mangiare? Prendo un panino.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, vyjadriť smútok: *Sono felice. Mi fa piacere. Lei è triste.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád: *Mi piace il gelato. Non mi piace la mortadella. Mi piacciono i ravioli. Non mi piacciono le lasagne.*

Zaujať postoj: požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas: *Posso andare in bagno? Sì, certo, puoi. Vuoi andare in bici? No, non mi va.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa: *Posso uscire? Grazie.*

Reagovať na udalosť: blahoželať: *Buon compleanno! Auguri! Bravo! Brava! Bravi! Brave!*

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (neverbálne): *Questa storia è bellissima. È molto bello. È troppo noioso.*

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci odporúčaných tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- recepcie cieľového jazyka (v tomto cykle najmä počúvaním),
- osvojovania si novej slovnej zásoby spolu s korektnou výslovnosťou v kontexte konkrétnych situácií,
- opakovaného používania a aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v modelových komunikačných situáciách.

Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké gramatické javy si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch. Proces osvojovania si gramatických javov sa na tejto úrovni nelíši od procesu osvojovania si slovnej zásoby. Vysvetľovanie gramatických pravidiel a štruktúr je nežiaduce.

Anglický jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien s pravidelným tvorením množného čísla.
- Osobné zámená: I, you, he, she, it.
- Základné privlastňovacie zámená: my, your, his, her.
- Ukazovacie zámeno this.
- Opytovacie zámená: who, what, where, how many.
- Sloveso to be v prítomnom čase jednoduchom.
- Sloveso can v prítomnom čase jednoduchom.
- Sloveso have got v prítomnom čase jednoduchom.
- Prítomný čas jednoduchý základných plnovýznamových slovies.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Predložky miesta, napr. on, in, under.
- Oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, zvolacie vety.

Francúzsky jazyk

- Jednotné číslo podstatných mien.
- Mužský a ženský rod jednoduchých prídavných mien.
- Osobné zámená: Je/Tu/Il/Elle.

- Základné privlastňovacie zámená: mon/ton/son, ma/ta/sa.
- Ukazovacie zámená Ce/C'.
- Opytovacie zámená Qui/Que/Quoi/Combien?
- Časovanie slovesa être v prítomnom čase.
- Časovanie slovies s'appeler/aimer/adorer/détester v jednotnom čísle v prítomnom čase.
- Jednočlenné vety.
- Otázky položené intonáciou.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Zdvorilé slová.
- Uvádzacie slová.

Nemecký jazyk

- Jednotné číslo podstatných mien.
- Určité a neurčité členy podstatných mien: der/ein, die/eine, das/ein.
- Prídavné mená ako menný prísudok: Er ist klein.
- Osobné zámená: ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie.
- Privlastňovacie zámená: mein, dein, unser.
- Opytovacie zámená: wer, was, wo, woher, wie.
- Pomocné slovesá haben, sein v prítomnom čase, otázka, zápor.
- Pravidelné slovesá v prítomnom čase, otázka, zápor.
- Nepravidelné slovesá v prítomnom čase, napr. lesen, fahren, otázka, zápor.
- Modálne slovesá müssen, dürfen, können, otázka, zápor.
- Prítomný čas pravidelných, nepravidelných, modálnych a pomocných slovies.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Predložky určujúce miesto (Wechselpräpositionen): auf, in, vor, hinter, neben, s datívom mit, aus.
- Vyjadrenie postojov, napr. vielleicht, nur.
- Citoslovcia – zvuky zvierat napr. kikeriki, wau wau.
- Slovosled v oznamovacej vete, napr. Ich bin krank.
- Opytovacie vety (Ja/Nein Fragen) Bist du krank? (W-Fragen) Wer ist das?; intonácia opytovacích viet.

Ruský jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien: дедушка – дедушки, ручка – ручки, школа – школы, сестра – сёстры.
- Akostné prídavné mená v základnom tvare: красивая, высокий.
- Osobné zámená: я, ты, он, она, оно, мы, вы, они.
- Opytovacie zámená: кто?, что?, где?, как?, чей?

- Ukazovacie zámená: это, этот, эта, эти.
- Základné privlastňovacie zámená: мой, твой, наш, ваш, их, его, её, их.
- Pomocné sloveso byť sa nepoužíva: это собака, я мальчик, мой папа инженер.
- Slovesá v prítomnom čase, otázka, zápor: люблю, зовут, нравится, не нравится.
- Príslovky spôsobu: хорошо, отлично, нормально, плохо.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Predložky určujúce miesto: на, в, под, над.

Španielsky jazyk

- Podstatné a prídavné mená: jednotné a množné číslo, ženský a mužský rod.
- Osobné zámená: yo, tú, él, ella.
- Privlastňovacie zámená: mi, tu, su.
- Ukazovacie zámená: este, esta, estos, estas.
- Otázka a opytovacie zámená: qué, quién, cómo, dónde, cuántos/as.
- Slovesá ser, estar, hay.
- Sloveso gustar a osobné zámená v 3. páde me/te/le gusta.
- Prítomný čas:
 - o pravidelné slovesá na -ar, -er, -ir,
 - o základné nepravidelné slovesá, napr. hacer, tener, querer.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Predložky miesta, napr. en, dentro, delante, debajo, detrás (de/del).
- Určitý a neurčitý člen: el, la, los, las, un, una, unos, unas.
- Interpunkčné znamienka: otáznik (¿ ?) a výkričník (¡ !).
- Abeceda, rozlíšiť výslovnosť niektorých písmen (napr. ch, h, j, ñ).

Taliánsky jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Jednotné a množné číslo prídavných mien.
- Osobné zámená: io, tu, lui, lei, noi, voi, loro.
- Základné privlastňovacie zámená: mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro.
- Ukazovacie zámená: qui, lì.
- Opytovacie zámená: chi, che cosa, dove.
- Prítomný čas základných plnovýznamových slovičiek, otázka a zápor.
- Nepravidelné slovesá essere, avere, potere v prítomnom čase, otázka a zápor.
- Väzba c'è, ci sono – oznamovacia veta, otázka a zápor.
- Základné číslovky 0 – 20.
- Predložky určujúce miesto: a, in, da, di.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. V 1. cykle zahŕňa:

- oboznamovanie sa so zvyklosťami vo verbálnej a neverbálnej komunikácii v cudzom jazyku (napr. spôsoby oslošovania v škole a mimo školy, pozdravy, gestá),
- oboznamovanie sa s rozmanitosťou kultúr prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov (základné sviatky, zvyky a tradície).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiakov s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiakov.

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, priatelia).

Domov a bývanie: môj domov (byt/dom, kde bývam).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (časti tela), jedlo a stravovanie (základné potraviny/zdravé potraviny/ovocie/zelenina).

Vzdelávanie: moja škola (škola, trieda).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia, počasie, zvieratá a rastliny.

Voľný čas a záľuby: záľuby, aktivity voľného času.

Multikultúrna spoločnosť: sviatky, zvyky a tradície v rodine a krajine (narodeniny, Vianoce)

Odievanie a móda: základné druhy oblečenia.

Obchod a služby: jednoduchá komunikácia pri nakupovaní (pozdraviť, vypýtať si niečo, poďakovať).

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiakov: úryvky ilustrovaných rozprávok a príbehov, krátke opisy, piesne, básničky, riekanky, komiksy, plagáty, oznámenia, letáky a pod.

Vzdelávacie štandardy pre anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je dosiahnuť komunikačnú úroveň A1 v prvom cudzom jazyku. V tomto cykle sa zintenzívňuje kontakt s cieľovým jazykom najmä prostredníctvom využívania rôznych druhov textov v hovorenej, printovej a audiovizuálnej forme. Žiak rozumie bežným jednoduchým hovoreným a písaným textom. Dokáže spontánne reagovať, získať a podať základné informácie o sebe a svojom okolí, opísať osoby, predmety a jednoduché aktivity tak, aby dokázal jednoducho komunikovať v ústnej aj písomnej forme. Začína si uvedomovať dôležitosť učenia sa cudzích jazykov pre svoj ďalší rozvoj a vnímať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus:

- Porozumieť bežným každodenným výrazom a jednoduchým vetám a dokázať ich používať.
- Porozumieť krátkemu príbehu alebo vypočutému textu s vizuálnou oporou.
- Podľať a sprostredkovať základné informácie o sebe a o svojom okolí.
- Získať informácie jednoduchými otázkami.
- Primerane reagovať na jednoduché otázky.
- Čítať s porozumením jednoduché texty.
- Napísať jednoduché slovné spojenia a vety o sebe a veciach osobného významu.
- Dohovoriť sa jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva pomaly, jasne a je pripravený hovoriacemu pomôcť.
- Byť motivovaný k učeniu sa cudzieho jazyka.
- Vnímať rozmanitosť kultúr a jazykov.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek komunikačných jazykových činností (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia

Počúvanie/Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- sledovať reč a pochopiť význam, ak je reč pomaly a zreteľne artikulovaná (napr. jednoduchý opis priestoru, domáceho zvieratka),
- porozumieť slovám a krátkym vetám v jednoduchom rozhovore na známu tému,
- porozumieť jednoduchým pokynom vysloveným pomaly a postupovať podľa nich,
- porozumieť krátkym textom na témy osobného záujmu vo veľmi jednoduchom jazyku, ktoré sú podporené ilustráciami a obrázkami,
- porozumieť krátkym, jednoduchým textovým správam a e-mailom,
- rozoznať známe názvy a slová na jednoduchých oznamoch,
- identifikovať konkrétne informácie z krátkych textov o známych témach,
- z kontextu odhadnúť pravdepodobný význam neznámeho slova.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- zrozumiteľne reprodukovat hlásky, prízvuk a intonáciu v slovách, slovných spojeniach a vetách, ktoré používa,
- opísať seba, čo robí a kde žije,
- opísať jednoduché aktivity zo svojho života pomocou krátkych viet za predpokladu, že sa môže vopred pripraviť,
- pomenovať predmet a opísať jeho vlastnosti,
- poskytnúť informácie o veciach osobného významu (napr. čo má alebo nemá kto rád, o rodine, škole) pomocou jednoduchých slov a základných výrazov,
- predstaviť veľmi krátko, väčšinou vopred pripravené prezentácie,
- používať prirodzenú gestikuláciu na podporu vlastného vyjadrovania.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- správne napísať slová, ktoré pozná,
- správne používať základné interpunkčné znamienka (napr. bodky, otázniky),
- poskytovať informácie o veciach osobného významu (napr. čo má alebo nemá kto rád, o rodine, domácich zvieratách) pomocou jednoduchých slov a základných výrazov,
- pomocou jednoduchých slovných spojení opísať osoby, predmety a aktivity, ktoré sú mu blízke.

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- nadviazať základný spoločenský kontakt použitím bežných zdvorilostných slov a slovných spojení,
- pozdraviť a rozlúčiť sa spôsobom primeraným danej situácii,
- v rozhovore reagovať na jednoduché otázky o základných faktoch alebo pocitoch, vymieňať si názory o tom, čo sa mu páči alebo nepáči/čo má alebo nemá kto rád,
- konať podľa základných pokynov, ktoré obsahujú čísla, údaje o čase, mieste a pod.,
- vhodným spôsobom reagovať v bežných spoločenských situáciách,
- dať jednoduchým spôsobom najavo, že nerozumie a požiadať ľudí, aby zopakovali, čo hovoria, alebo aby hovorili pomalšie.

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na správu alebo online príspevok, pričom používa jednoduché slová a krátke vety, pri písaní môže použiť slovník alebo online prekladač,
- napísať krátku, veľmi jednoduchú textovú správu/e-mail, v ktorej poskytne informáciu alebo sa niečo spýta,
- jednoducho reagovať na krátke správy alebo oznámenia (napr. blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu).

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných cykloch využívať. Niektoré časti obsahového štandardu sú spoločné pre všetky cudzie jazyky a niektoré (funkcie jazyka a jazykové prostriedky) sú uvedené osobitne pre jednotlivé jazyky a doplnené príkladmi.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval cudzí jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. Uvedené príklady (*kurzívou*) ilustrujú vyjadrenie danej funkcie, použitie slovnej zásoby a gramatických javov v súlade s komunikačnou úrovňou A1.

Anglický jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *Excuse me, please. Miss/Sir, Ms Kováčová/Mr Kováč (oslovenie učiteľky/a),... Hello. I'm Ada. This is my sister Ela. Good morning. I'm John. And this is my friend Luke. Good bye. See you.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *What lessons have we got today? We've got Slovak, English, Science and PE. Are you good at English? Yes, I am. Excuse me, where's the library? Is it in this building? Yes, it is. It's on the second floor.*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť: *My grandma is very kind and polite. Jim is wearing blue jeans, a green T-shirt and trainers. In my bedroom there's a bookcase, next to my bed.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *OK. Yes. What do you think? I think you are right. No. I don't think so. Do you think it's important to take care of animals? I think it's very important. I want to read this book about nature. I don't want to watch TV.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *I can sing. I can't swim. Can he dance? Yes, he can.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Today I am happy. Yesterday I was sad. I am sorry. Ouch, my leg hurts! What's wrong? Are you OK?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči: *I like travelling by bus but I don't like planes. I like swimming. I don't like skating. Do you like hot weather? No, I don't like hot weather.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa: *Come here, please. Don't play next to traffic. Can you give me the book? Yes, here you are. No, I can't. I'm sorry.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *What can we do? Let's go to the skate park. That's a good idea. That sounds nice. Thank you. I can help you.*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu. *Dear Jana, How are you? I'm writing to tell you about.... With best wishes, Kate*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *That's very interesting. That's great. How boring. I don't like it. All the best for your birthday! Hope you have a great birthday! Best wishes for the New Year. Please, come to my party on Saturday. Thanks for the invitation.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať/rozvinúť/ ukončiť príbeh, reprodukovať príbeh: *The story was great. It was fun. It was boring. I did not like it. Once upon a time, there was... This is a story about... It was... There were... The story was about...*

Francúzsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *S'il vous (te) plaît! Pardon! Excuse(z)-moi, Maître, Maîtresse / Monsieur, Madame... Bonjour, bonsoir, salut! Je m'appelle Zoé. Je suis française. Voici/C'est Pierre, mon ami/camarade. Il est français aussi. Enchanté(e)! Merci, au revoir! À bientôt! À demain!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *Comment ça va ? Ça va/Je vais bien, merci. C'est qui/quoi ? C'est mon/ma maître/maîtresse/un livre. Tu vas où ? C'est quand ? Je vais à l'école. C'est à 8h30. Oui, c'est (bien) mon stylo. C'est sa trousse. Ce sont des enfants. Voici Sandrine. Voilà le bus. Il y a deux personnes. C'est la cantine/ce restaurant/cette école. Ce sont mes ami(e)s.*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť. *Mon grand-père est grand. Ma sœur est petite. Tu as les cheveux blonds. C'est rond. C'est carré. Il y a trois chambres. C'est vaste. C'est haut. Il y a de la neige. C'est rapide. C'est lent. Il y a du pain.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *OK. D'accord/Je suis d'accord/Je suis pour. Non. Je ne suis pas d'accord/Je suis contre. Tu/Vous penses/pensez ? Oui, moi aussi. Tu/Vous ne penses pas/ne pensez pas ? Non, moi non plus. Lequel ? Je voudrais ça/ce livre/cette chaise/ces crayons.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Je sais. Je connais Zoé/Paris. Je ne sais pas. Je ne connais pas Pierre/Montréal/le code. Et toi/vous, tu/vous peux/pouvez ouvrir cette boîte ? Tu/Vous connais/connaissez le mot de passe ? Oui, je peux ouvrir cette boîte. Non, je ne sais pas allumer l'ordinateur.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Quelle (bonne) surprise! Je suis (trop) contente(-e)! Je suis triste. Ça ne va pas. Ça va mal. Je suis désolé(-e). Je te/vous comprends. Aïe. J'ai mal à la jambe. Tout va bien ? Ça va aller ? Tu te sens bien ?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči: *J'aime le sport. Je n'aime pas la télévision. J'apprécie les personnes polies. Je n'aime pas (trop) la musique techno. Et toi, tu aimes ça ? Oui, quelle merveille! Non, quelle horreur! Bof! Ce n'est pas terrible. Je préfère la musique pop. Et toi, tu préfères quoi ?*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa: *Écoute!/Écoutez! Tu dois/Il faut écouter. Interdit de/C'est interdit de/Il est interdit de parler. Je peux/Est-ce que je peux demander s'il te/vous plaît ? Je voudrais/J'aimerais (bien) partir. Pardon. Excuse(z)-moi! Désolé(e). Je regrette.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Je peux/Est-ce que je peux ? Tu/Vous peux/pouvez ? Est-ce que tu/vous peux/pouvez regarder ? Oui. D'accord. OK. Non, désolé, je ne peux pas. C'est impossible. Merci. C'est gentil. Je peux aider ?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Cher/Chère Pierre/Zoé, Salut Pierre, Coucou Zoé, Ça va ? Moi, ça va. Je suis en vacances. Et toi ? Tu viens ? À bientôt!/Au revoir!/Bises./Bisous. Salut, je peux venir avec toi ? Tu viens aussi ?*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *Intéressant! Ah bon ?! Vraiment! J'aime ça. Bof! Et alors ?! Ça m'est égal. Félicitations! Tu/Vous veux/voulez ? On peut aller à la piscine ? Oui, pourquoi pas ?! Bonne idée! Peut-être. Non, je ne veux pas. Non merci.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať/rozvinúť/ ukončiť príbeh, reprodukovať príbeh: *J'aime cette histoire/cette chanson/ce conte. Aujourd'hui, je vais à l'école/à la campagne/en ville. Je rencontre un(e) ami(e). Nous jouons ensemble. Nous prenons le goûter. Et nous rentrons à la maison. C'est l'histoire de deux camarades.*

Nemecký jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *Hallo, ich bin Filip. Guten Tag! Ich heiße... und komme aus der Slowakei. Das ist mein Freund/meine Freundin. Tschüss Viktor! Bis bald. Auf Wiedersehen, Frau.../Herr...!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *Wo ist meine Tasche? Im Schrank. Was machst du heute? Ich gehe schwimmen. Bist du gut in Deutsch? Ja, sehr gut. /Nein, nicht so gut. Stimmt das so? Entschuldigung, wo ist hier eine Post? Hier rechts? Ja, hinter der Bank. Ondrej ist der Junge mit der Brille.*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť: *Viktor ist... Jahre alt. Er hat braune Augen und schwarze Haare. Der Ball ist rot und klein. Der Garten ist sehr schön. Im Garten sind viele Bäume und Blumen. Ich stehe jeden Tag um 7 Uhr auf. Dann frühstücke ich.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *Ja, das stimmt. Ja, genau. Das stimmt nicht. Das ist nicht so schlimm. Wie findest du...? Ich finde, dass ... toll/interessant/langweilig... Ich möchte dieses Buch lesen. Ich möchte heute nicht lesen.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Ich kann gut Deutsch sprechen. Ich kenne ihn sehr gut./Ich kenne ihn nicht. Das weiß ich nicht. Kannst du schwimmen? Ich kann sehr gut schwimmen. /Ich kann nicht schwimmen.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Ich bin heute glücklich! Gestern war ich traurig. Das tut mir leid. Mein Kopf tut weh. Wie geht es dir? Danke gut. Nicht so gut.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči: *Ich esse gern Pizza. Šimon mag keine Hunde. Magst du Deutsch? Zita mag Geschichte. Gefällt dir diese Bluse? Warum gefällt dir die Hose nicht?*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/ne-súhlas, ospravedlniť sa: *Lies laut! Sprich leise! Hier darf man nicht telefonieren/parken. Darf ich...? Bitte sehr. Gut, in Ordnung. Du darfst nicht ins Kino gehen. Entschuldigung.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Kannst du mir helfen? Na klar. Möchtest du spielen? Ja, ich möchte. Nein, ich habe keine Lust. Möchtest du den Ball haben? Ja, danke. Kann ich dir helfen?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Hallo, Zita, ich bin in Zvolen. Das Wetter ist sehr schön. Die Sonne scheint. Am Sonntag gehen wir wandern. Wir fahren am Montag wieder nach Hause. Bis Montag Liebe Grüße Viktor*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *Das war sehr interessant. Das ist mir egal. Mich interessiert das nicht. Herzlichen Glückwunsch zum Geburtstag. Frohe Weihnachten! Frohe Ostern! Ich lade dich zu meiner Geburtstagsparty ein. Ich freue mich auf dich! Danke sehr, ich komme gern.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať/rozvinúť/ukončiť príbeh, reprodukovať príbeh: *Ich war am Bodensee, wir hatten viel Spaß. Die Kinder waren sehr lustig. Nur ein Junge war immer traurig. Er hat viel geweint. Und mein Zimmer hat mir auch nicht gefallen. Wir haben viel gespielt.*

Ruský jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *Привет! Добрый день! Добрый вечер! Доброе утро! Здравствуй(те)! Как твои (ваши) дела? Меня зовут Как тебя (Вас) зовут? Это моя подруга, её зовут ... Познакомься, это мой брат, его зовут.... Пока! До встречи! Увидимся завтра! Чао! Прости меня, пожалуйста.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *Какой язык ты учишь? Я учу русский язык. За какую команду ты болеешь? Я болею за нашу команду. Это книга Пушкина? Я думаю, что да. Скажи пожалуйста, кто нарисовал эту картину? Её нарисовал Марк Шагал. Где ты живёшь? Я живу в маленьком городе. В доме или в квартире? В квартире.*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť: *Это моя бабушка, ей 60 лет, у неё светлые волосы и зелёные глаза, она архитектор. Это наша квартира, она небольшая, три комнаты и кухня. Братислава - столица Словакии. Это большой город. В Братиславе много домов, парков и садов, есть школы и университет, музеи и кинотеатры. Я занимаюсь спортом каждый день. Я бегаю, прыгаю, хожу в спортзал. В школе мы учимся - пишем и читаем, делаем презентации и домашние задания.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *Да. Давай. Это хорошо. Это правильно. Нет. Это неправильно. Я не хочу. Это твои друзья? Нет, это друзья не мои, а моего брата. Что ты делаешь утром? Утром я умываюсь, одеваюсь, завтракаю. Что можно подарить на день рождения другу из другой страны? Думаю, что ему можно подарить словацкий сувенир или хорошую книгу.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Я могу плавать. Ты можешь рисовать? Конечно, могу. Да, могу. Нет, не могу. Ты не знаешь, когда у нас тест по математике? Да, тест по математике будет через два дня. Ты знаешь немецкий язык? Да, я могу говорить, писать и читать по немецки.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/ľútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Хорошо! Отлично! Нормально. Мне (очень) нравится. Мне (очень) жаль. Плохо. Очень плохо. Мне не нравится. Мне больно. У меня болит голова. Я болею ангиной. Как ты себя чувствуешь? Я себя чувствую хорошо (плохо). Как дела? У меня всё хорошо.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu ráci/neráci: *Я люблю заниматься спортом. Я не люблю гулять с собакой. Мне нравится ходить в кино. Мне не нравится гимнастика. Ты любишь готовить? Я люблю готовить десерты. Тебе нравится этот фильм? Нет, мне не очень нравится этот фильм.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/ne-súhlas, ospravedlniť sa: *Дай мне тетрадь, пожалуйста. Садись! Не открывайте окно! Не переходите улицу на красный свет! Могу я войти? Да, можешь. Нет, не можешь. Я согласен (согласна). Да, хорошо. Ладно. Конечно. Нет, я не согласен. Я не хочу. Извини меня, пожалуйста.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Дай мне, пожалуйста, билет. На, бери! Давай пойдём в театр или в галерею? Давай пойдём! Конечно! Пойдём! Могу я тебе помочь? Тебе нужна помощь? Что ты хочешь? Тебе помочь? Спасибо за помощь! Спасибо большое!*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Добрый день! Пишет вам Привет, бабушка! Мы с родителями были на море. Мы много плавали и загорали. Как у вас дела? Пиши мне, твоя Катя Пока, до встречи! До свидания, всего хорошего.*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *Поздравляю тебя с днём рождения! Желаю тебе много счастья! Не болей! Приглашаю тебя в гости в пятницу в 6 часов. У меня будет вечеринка. Мы будем есть пельмени и играть в игры, а потом танцевать. Спасибо, я приду! Я с радостью приду! К сожалению, я не приду, я болею.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať/rozvinúť/ukončiť príbeh, reprodukovat príbeh: *Очень интересно! Очень интересная история! Мне нравится! Хочу вам рассказать сказку. Однажды.... Один раз... Давным-давно... Конец*

Španielsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *¡Hola! ¿Qué tal? Buenas tardes. Yo soy Cristina. Ella es Marta. ¿De dónde es Marta? Es española, pero vive en Bratislava. Hasta luego.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *¿Dónde está tu madre? Está en el supermercado. ¿Qué tiempo hace en verano? Hace sol. ¿Qué hora es? ¿Ya son las cinco? Sí. Es mi perro.*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť: *Patricia, mi mejor amiga, es un poco vaga pero muy inteligente. El bolso es amarillo. Es un lugar tranquilo. Aurora está leyendo el libro.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *¿Te gusta el pastel? Es muy bueno. Prefiero este trozo. Este jersey es para ti. ¡Qué bonito! ¿Os gusta el tenis? A mí sí. A mí no.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť, zistiť a vyjadriť schopnosť vykonať nejakú činnosť: *¿Conoces Barcelona? No, no conozco Barcelona. ¿Sabes nadar? Sí, sé nadar.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Muy bien. Estoy triste. Lo siento. Me duele la cabeza. ¿Cómo te sientes?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči: *Me gusta/no me gusta bailar. ¿Te gusta esta canción? Mi asignatura favorita son las Matemáticas. No me gusta mucho la Historia.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa: *Tiene que escribir la tarea. Tengo que ir de compras. No se puede. ¿Puedo ir al cine? Sí, por supuesto. ¿Vamos juntos? ¡Vale! Perdona.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *¿Abres la puerta, por favor? No, ahora no puedo. Muchas gracias. Te voy a ayudar.*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Queridos padres: ¿Cómo estáis? Hola, Laura: ¿Que hacemos este fin de semana? Hola papá. Todo está bien. Un abrazo.*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *Me gusta mucho. No le gusta nada. Es aburrido. ¡Felicidades! Te invito a mi casa.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať príbeh, rozvinúť dej príbehu, ukončiť príbeh, reprodukovať príbeh: *Este cuento no me gusta. ¡Qué bonito es el cuento! Me gusta bastante la historia. Érase una vez, ... Juan está muy contento. El cuento habla de una chica pobre.*

Taliansky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa: *Scusami! Guarda! Ecco! Salve! Sono Teresa. Questa è Laura. Ti presento Gianni. Arrivederci! Buona giornata! Ciao!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, identifikovať niekoho/niečo: *Sei bravo in matematica? Dove è l'aula numero 10? Cosa significa? Significa... Vuol dire... Posso chiedere qualcosa? È vero? È così? Hai ragione. Chi è? Che cos'è?*

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť: *È una ragazza alta. È abbastanza grande. Si trova in via Dante, è vicino. Vado a casa. Volentieri leggo libri.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností: *Vuoi giocare a pallone? Sì, con piacere. No, non mi va oggi. Vuoi un gelato? Voglio un gelato. Quale gelato vuoi? Prendo al limone.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť, zistiť a vyjadriť schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Sai dov'è la Slovacchia? Lo so. Non lo so. Sai nuotare? So suonare la chitarra.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných: *Sono felicissimo. Mi fa piacere. Sono molto triste. Mi dispiace. Mi fa male la pancia. Come stai? Tutto a posto?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči: *Mi piace la pizza. Adoro i cioccolatini. Non sopporto i frutti di mare. Ti piacciono i tortellini? Preferisco la pizza napoletana. Tu cosa preferisci?*

Zaujať postoj: dať pokyn/prikaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa: *Aiutami! Fermati! Posso aprire la finestra, per favore? Non puoi uscire. Certamente sì. Assolutamente no. Scusa! Scusi!*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Mi dai un fazzoletto? Certo! Volentieri. Grazie! Ti serve aiuto? Vuoi qualcosa?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Cara Caterina! Abbiamo passato una settimana in Sardegna. Ti mando le foto dalla nostra vacanza. Bacio! Abbracci! Scusami, sono in ritardo! Sono tornata dalla scuola, ho mangiato il pranzo.*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie: *Sembra interessante. Che bello! Che noia! Auguri! Complimenti! Ti invito alla mia festa. Che piacere! Mi dispiace!*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, začať/rozvinúť/ukončiť príbeh, reprodukovať príbeh: *Mi piace molto. Non mi piace per niente. È interessante! È noiosissimo! Ti racconto una storia. Poi viene il lupo. Finisce tutto bene. Sai cosa mi è successo? Ho incontrato Barbara.*

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci odporúčaných tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- recepcie cieľového jazyka,
- osvojovania si novej slovnej zásoby spolu s korektnou výslovnosťou a správnou písomnou podobou v kontexte konkrétnych situácií,
- opakovaného používania a aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v konkrétnych, zmysluplných situáciách.

Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké gramatické javy si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch. Proces osvojovania si nových gramatických javov sa na tejto úrovni nelíši od procesu osvojovania si slovnej zásoby. Gramatické javy osvojené v rámci 1. cyklu sa začínajú v 2. cykle systematizovať. Pri komplexnejších gramatických javoch postačí uviesť žiakov do ich základného používania.

Anglický jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Privlastňovacie tvary podstatných mien (father's bag).
- Akostné prídavné mená v základnom tvare.
- Pravidelné stupňovanie krátkych prídavných mien – oboznámenie sa so základmi.
- Nepravidelné stupňovanie prídavných mien good, bad.
- Vyjadrenie množstva pomocou any, some, a lot of.
- Osobné a privlastňovacie zámená.
- Ukazovacie zámená.
- Opytovacie zámená: who, where, why, what, when, which, how, how much/how many.
- Slovesá to be, have got v prítomnom čase jednoduchom.
- Vázba there is/there are.
- Modálne sloveso can/could.
- Prítomný čas jednoduchý plnovýznamových sloviess.
- Prítomný čas priebehový.
- Minulý čas jednoduchý základných plnovýznamových sloviess (aj cca 5 - 8 nepravidelných sloviess) – oboznámenie sa so základmi.

- Oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie vety.
- Slovesá like/love/hate, napr. I like chocolate. I like dancing.
- Neurčitý a určitý člen.
- Príslovky miesta: here, there.
- Príslovky času: sometimes, never, always, yesterday.
- Základné číslovky do 100.
- Predložky miesta: on, at, in, under, next to, behind, in front of, between.
- Predložky času: on, at, in.
- Spojky: and, but, because.
- Abeceda – hláskovanie.

Francúzsky jazyk

- Množné číslo jednoduchých podstatných mien.
- Množné číslo jednoduchých prídavných mien.
- Osobné zámená: Je/Tu/Il/Elle/Nous/Vous/Ils/Elles.
- Základné privlastňovacie zámená: mon/ton/son, ma/ta/sa, mes/tes/ses, notre/votre/leur, nos/vos/leurs.
- Ukazovacie zámená: Ce/Cet/Cette/Ces.
- Opytovacie zámená: Quoi/Qui/Combien/Où/Quand ?
- Určitý a neurčitý člen le/la/les a un/une/des.
- Delivý člen du/de la/de l'.
- Časovanie sloviac prvého typu v prítomnom čase (s'appeler, aimer, adorer, détester, préférer...).
- Časovanie pomocných sloviac être, avoir, pouvoir, devoir, falloir v prítomnom čase.
- Neurčitok sloviac.
- Perifrastické futúrum aller + neurčitok.
- Rozkazovací spôsob prítomný jednoduchých sloviac.
- Jednoduché záporné vety : Ce n'est pas... Je ne suis pas...
- Opytovacie konštrukcie: intonácia – est-ce que... ?
- Francúzska syntax: podmet – sloveso – predmet/príslovkové určenie.
- Kladné a záporné oznamovacie vety.
- Základné číslovky do 100.
- Uvádzacie výrazy: C'est, Il y a, Voici, Voilà.
- Priestorové a smerové predložky: à, de, sur, dans.

Nemecký jazyk

- Používanie členov: určitý/neurčitý člen podstatných mien (der/ein die/eine, das/ein) a nulový člen (druhy športov, hry, hudobné nástroje, školské predmety, jedlo, pitie, názvy povolání – v spojení so slovesom byť, názvy obcí a miest, názvy krajín).

- Skloňovanie podstatných mien s neurčitým, určitým a záporným členom, s privlastňovacími zámenami – nominatív, datív a akuzatív.
- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Záporný člen kein, napr. kein Kuli.
- Prídavné meno v prísudku.
- Pravidelné stupňovanie prídavných mien.
- Nepravidelné stupňovanie: gut, gern, viel.
- Osobné zámená: ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie.
- Privlastňovacie zámená: mein, dein, unser, sein, ihr.
- Opytovacie zámená: wer, wem, wen, was, wo, woher, wie, wann.
- Zápor s nicht, napr. Ich spiele nicht.
- Slovesá s odlučiteľnou predponou: ein-, mit-.
- Slovesá s neodlučiteľnou predponou be-, ver-, zer-.
- Modálne slovesá: müssen, dürfen, können, sollen, wollen, mögen (möchten).
- Rozkazovací spôsob.
- Pomocné slovesá haben, sein v prítomnom a minulom čase (préteritum).
- Pravidelné slovesá v prítomnom a minulom čase (perfektum).
- Nepravidelné slovesá v prítomnom a minulom čase (perfektum), napr. lesen, fahren, finden, bekommen, erzählen.
- Príslovky miesta: hier, dort, links, rechts, weg, oben, unten, draußen, drinnen.
- Príslovky času: jetzt, dann.
- Predložky miesta s datívom a akuzatívom (Wechselpräpositionen): auf, in, vor, hinter, neben, an.
- Predložky s akuzatívom: für.
- Predložky s datívom: aus, bei, mit, nach, von, zu.
- Časové predložky: um, an, in, vor/nach.
- Častice, napr. eigentlich, ja, ruhig.
- Citoslovčia, napr. ach, aha, oh, au, bah, hurra, hoppla, o lala, pfui, tja, uups, wow.
- Tvorba slov s predponou un- a s príponou -los.
- Oznamovacia veta s modálnym slovesom, so slovesom s odlučiteľnou predponou.
- Oznamovacia veta v perfekto, s modálnym slovesom.
- Opytovacia veta: doplňovacie otázky, zisťovacie otázky.
- Rozkazovacia veta.
- Vedľajšie vety s weil, dass.
- Intonácia viet.

Ruský jazyk

- Skloňovanie podstatných mien.
- Genitív podstatných mien pri vyjadrení želania.

- Spojenie prídavných mien s podstatnými menami, napr. русский язык, за нашу команду, в маленьком городе.
- Prídavné mená miery, farby a kvality v základnom tvare, napr. светлые волосы, зелёные глаза, хорошая книга.
- Opytovacie zámená.
- Osobné a privlastňovacie zámená, napr. друзья не мои, моего брата, у нас, мне, тебе.
- Prítomný čas sloviess I. a II. časovania: хотеть, желать.
- Časovanie sloviess v prítomnom čase: знать, уметь, говорить, любить.
- Rozkazovací spôsob sloviess, napr. не болей, приходите, не открывай.
- Slovné spojenie prítomný čas + infinitív: будем есть, люблю заниматься спортом.
- Zvratné slovesá: нравиться, умываться, одеваюсь.
- Prítomný čas, budúci čas, minulý čas.
- Použitie prísloviess: хорошо, отлично, жалко, плохо, больно.
- Základné číslovky do 100.
- Väzba číslovky s podstatným menom год, года, лет; час, часа, часов.
- Predložky: в, на, под, у.
- Záporná častica не, napr. не люблю, не нравится.
- Intonácia zvolacej vety.
- Intonácia opytovacej vety.
- Rozkazovacie vety, oznamovacie vety a zvolacie vety.
- Používanie výrazov можно, нельзя.
- Vyjadrenie súhlasu a nesúhlasu.
- Ustálené slovné spojenia.

Španielsky jazyk

- Podstatné a prídavné mená:
 - o jednotné a množné číslo; ženský a mužský rod,
 - o zhoda podstatného a prídavného mena,
 - o pravidelné stupňovanie prídavných mien.
- Nesamostatné osobné zámená:
 - o v 1. páde: yo, tú, él, ella, usted, nosotros/as, vosotros/as, ellos, ellas, ustedes,
 - o v 3. páde: me, te, le, nos, os, les.
- Nesamostatné privlastňovacie zámená: mi, tu, su, nuestro, vuestro, su.
- Ukazovacie zámená.
- Opytovacie zámená.
- Časovanie a použitie sloviess ser, estar, hay.
- Slovesá typu gustar, napr. encantar, interesar, doler.
- Vyjadrenie prítomného priebehového času pomocou konštrukcie estar + prechodník.

- Vyjadrenie blízkeho budúceho času pomocou konštrukcie ir + a + neurčitok.
- Vyjadrenie povinnosti pomocou konštrukcie tener + que + neurčitok.
- Prítomný čas:
 - o časovanie pravidelných, nepravidelných a zvratných slovies,
 - o tvorenie záporu.
- Príslovky času, napr. ahora, hoy, mañana.
- Príslovky miesta, napr. aquí, allí, cerca.
- Príslovky množstva, napr. mucho, muy, poco, bastante.
- Základné číslovky do 100.
- Radové číslovky 1 – 10.
- Predložky (základný význam a použitie): a, de, en, con, para.
- Predložky miesta, napr. a la izquierda, a la derecha, entre, al lado de.
- Spojky: y, o, pero, porque.
- Určitý a neurčitý člen – tvary a základné použitie.
- Oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie vety.
- Intonácia, interpunkčné znamienka (¿ ? a ¡ !).
- Výslovnosť a pravopis.
- Prízvuk.
- Abeceda.

Taliansky jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Neurčité a určité členy v jednotnom a množnom čísle.
- Jednotné a množné číslo prídavných mien.
- Osobné zámená: io, tu, lui, lei, noi, voi, loro.
- Základné privlastňovacie zámená: mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro.
- Ukazovacie zámená: qui, lì.
- Zámená v treťom a štvrtom páde: mi, ti, ci, vi, gli, le, lo, la, li, le, ne.
- Opytovacie zámená: chi, che cosa, dove, come, quale, perché, quando, quanto, che.
- Základné nepravidelné slovesá v prítomnom čase, otázka a zápor.
- Prítomný čas plnovýznamových slovies, otázka a zápor.
- Základy minulého času passato prossimo.
- Vykanie a tykanie, zdvorilostná forma Lei.
- Základné číslovky do 100.
- Radové číslovky 1 – 10.
- Predložky: di, da, a, in, con, su, per, fra.
- Spojky: e, o, ma.
- Abeceda.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. V 2. cykle zahŕňa:

- využívanie základných stratégií v bežných komunikačných situáciách:
 - o odvodenie významu slova/gesta zo sprievodného obrázka, ikonky alebo piktogramu,
 - o využívanie sprievodných gest na podporu komunikácie a očný kontakt.
- rozvíjanie schopnosti vnímať rozmanitosť kultúr prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov:
 - o vnímanie zvyklostí vo verbálnej a neverbálnej komunikácii v cudzom jazyku (napr. zoznamovanie sa, predstavovanie sa, víťanie, rozlúčenie),
 - o vnímanie základných podobností a rozdielov medzi vlastnou kultúrou a kultúrami krajín, v ktorých sa daným cudzím jazykom hovorí (napr. zvyky, sviatky, hudba).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiakov s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiakov.

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, spolužiaci, priatelia), osobné údaje (meno, bydlisko, vek), členovia rodiny a priatelia (zovňajšok, charakter).

Domov a bývanie: môj domov (byt/dom, kde bývam, miestnosti v byte/ dome, zariadenie bytu/domu), bývanie v meste a na dedine (opis prostredia).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (časti tela, vonkajšia charakteristika), jedlo a stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, druhy potravín, stravovacie návyky), starostlivosť o zdravie (životospráva, zdravé stravovanie, pohyb).

Doprava a cestovanie: dopravné prostriedky, cesta do školy.

Vzdelávanie: moja škola (škola, trieda, zariadenie školy/triedy, vyučovacie predmety, pomôcky, rozvrh hodín), ľudia v škole.

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (starostlivosť o zvieratá a rastliny), príroda okolo nás.

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), šport (zimné a letné športy), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky), režim dňa (pracovný deň, voľný deň, prázdniny).

Multikultúrna spoločnosť: sviatky (rodinné sviatky, štátne, cirkevné sviatky a pod.), zvyky a tradície v rôznych rodinách, krajinách, význam učenia sa cudzích jazykov.

Krajiny, mestá a miesta: moja krajina/región/mesto/dedina (zaujímavé miesta); krajina, ktorej jazyk sa učím (zaujímavosti, miesto, ktoré by som rád navštívil) a iné krajiny.

Odievanie a móda: základné druhy oblečenia (popis), výber oblečenia podľa ročného obdobia, môj vkus (čo sa mi páči/nepáči).

Komunikácia a jej formy: komunikačné prostriedky (mobilný telefón, počítač, sociálne siete).

Obchod a služby: nákupné zariadenia (názvy obchodov), komunikácia pri nakupovaní, platení.

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiakov: úryvky z rozprávok a príbehov, opisy, osobný list, blahoželanie, pozvánka, email, blog, status, formuláre, brožúry, inzeráty, rozhovory, recepty, ilustrované návody, reklamný materiál, letáky, plagáty, oznámenia, poznámky a pod.

Vzdelávacie štandardy pre anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk – prvý cudzí jazyk pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je dosiahnuť komunikačnú úroveň A2 v prvom cudzom jazyku. Na konci tretieho cyklu sa žiak dokáže prostredníctvom jednoduchého jazyka porozprávať s inými ľuďmi o bežných témach zo svojho reálneho života. Dokáže porozumieť primerane náročnému počúvanému alebo čítanému textu a napísať jednoduché súvislé texty, pričom uplatňuje kritické myslenie pri práci s informáciami. Prirodzene sa zapája do komunikačných situácií, v ktorých využíva vhodné stratégie, jednoducho vyjadruje vlastné myšlienky a názory na rôzne témy. Je schopný identifikovať odlišnosti a prieniky medzi vlastnou kultúrou a kultúrami iných národností a krajín. Uvedomuje si význam učenia sa cudzích jazykov pre praktický život a je schopný reflektovať proces vlastného učenia sa.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus – prvý cudzí jazyk:

- Porozumieť vetám a často používaným výrazom vzťahujúcim sa na oblasti, ktoré sa žiaka bezprostredne týkajú.
- Zachytiť hlavnú myšlienku a konkrétne informácie z vypočutého textu.
- Čítať s porozumením primerané súvislé texty.
- Vyhľadávať nové informácie, analyzovať a kriticky hodnotiť získané informácie.
- Iniciovať a zapojiť sa do základnej sociálnej interakcie v ústnej a písomnej forme.
- Komunikovať v situáciách vzťahujúcich sa na oblasti, ktoré sa žiaka bezprostredne týkajú v ústnej a písomnej forme.
- Vyjadriť svoje myšlienky, názory a postoje na primeranej úrovni v ústnej a písomnej forme.
- Napísať jednoduchý opis osoby, predmetu, činnosti alebo udalosti.
- Byť motivovaný k učeniu sa cudzích jazykov.
- Vnímať a rešpektovať jedinečnosť iných kultúr a jazykov.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiaka na konci cyklu a je zostavený podľa jednotlivých zložiek komunikačných jazykových činností (receptia, produkcia a interakcia).

Recepcia

Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- v hlavných rysoch sledovať a porozumieť jednoduchým rozhovorom, ktoré sa uskutočňujú pomaly a zreteľne,
- sledovať s porozumením jednoduchú prezentáciu na známu tému, ak je doplnená vizuálnymi podnetmi a konkrétnymi príkladmi,
- pochopiť hlavnú myšlienku jednoduchých správ a oznámení,
- porozumieť usmerneniam a pokynom k bežným úlohám,
- porozumieť dôležitým bodom príbehu a sledovať jeho dej, pokiaľ je príbeh rozprávaný pomaly a zreteľne,
- zachytiť a porozumieť číselným a časovým údajom v jednoduchom texte.

Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť jednoduchým textom, ktoré obsahujú frekventovanú slovnú zásobu,
- porozumieť krátkym osobným listom a e-mailom,
- nájsť konkrétne, predvídateľné informácie a pochopiť súvislosti medzi nimi v jednoduchých textoch,
- porozumieť textom, ktoré opisujú ľudí, miesta, bežný život a kultúru a pod. za predpokladu, že je použitý jednoduchý jazyk,
- postupovať podľa jednoduchého návodu doplneného obrázkami,
- porozumieť krátkym príbehom, ktoré sú napísané jednoduchým jazykom,
- vyhľadať v texte čísla, dátumy, názvy, vlastné mená a pod. a využiť ich na identifikáciu témy textu,
- vyhľadať význam neznámych slov a slovných spojení pomocou slovníka/digitálneho prekladača, hoci nemusí vždy zvoliť správny význam.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- používať rôzne typy viet (oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie) a komunikovať o sebe a iných ľuďoch, o ich činnostiach, miestach, veciach zo svojho prostredia,
- zrozumiteľne vyslovovať slová a vety a používať správnu intonáciu,

- opísať svoju rodinu a životné podmienky,
- porozprávať o svojich záľubách a aktivitách,
- jednoducho opísať ľudí, miesta a predmety,
- stručne opísať svoje plány,
- pomocou základných výrazov dať pokyny, ako sa dostať z miesta X do miesta Y,
- predniesť krátku, vopred pripravenú, jednoduchú prezentáciu na známu tému,
- vyjadriť svoj názor a zdôvodniť ho jednoduchým spôsobom.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- uplatňovať správny pravopis pri tvorbe textu,
- napísať súvislý text a tvoriť súvetia spojkami, ako napr. „a“, „ale“, „pretože“,
- opísať svoje aktivity, ľudí a miesta z oblasti svojho záujmu,
- napísať jednoduchý príbeh (napr. o vlastných/vymyslených zážitkoch alebo živote v budúcnosti),
- jednoduchými vetami vyjadriť svoje postoje a názory na témy osobného záujmu (napr. životný štýl, šport, móda).

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- jednoduchým jazykom sa porozprávať s rovesníkmi, učiteľmi alebo inými ľuďmi o bežných témach a praktických otázkach,
- jednoduchým spôsobom vyjadriť svoj názor a zdôvodniť ho v rozhovore,
- komunikovať v jednoduchých a bežných situáciách, ktoré si vyžadujú priamu výmenu informácií (napr. poskytnúť a požiadať o informácie o smere cesty, kúpiť si lístky do kina, urobiť jednoduché nákupy alebo objednať si jedlo v reštaurácii),
- viesť jednoduchý telefonický rozhovor (napr. dohodnúť si stretnutie s kamarátom),
- verbálne a neverbálne vyjadriť, že sleduje, čo sa hovorí,
- verbálne a neverbálne vyjadriť, že nerozumie, o čom sa hovorí,
- spolupracovať na jednoduchých praktických úlohách (napr. niečo navrhnúť; opýtať sa, čo si o tom myslia iní),
- identifikovať a sprostredkovať kľúčové informácie z krátkeho bežného textu.

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- zostaviť jednoduché osobné listy, e-maily a textové správy (napr. odpovedať na pozvanie, potvrdiť a zmeniť dohodnuté stretnutie),
- sa zapojiť do jednoduchej spoločenskej komunikácie online (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie),
- stručne komentovať online príspevky iných (napr. fotografie, videá), pričom používa jednoduchý jazyk.

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných cykloch využívať. Niektoré časti obsahového štandardu sú spoločné pre všetky cudzie jazyky a niektoré (funkcie jazyka a jazykové prostriedky) sú uvedené osobitne pre jednotlivé jazyky a doplnené príkladmi.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval cudzí jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. Uvedené príklady (*kurzívou*) ilustrujú vyjadrenie danej funkcie, použitie slovnej zásoby a gramatických javov v súlade s komunikačnou úrovňou A2.

Anglický jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *Excuse me. Is that you, Kate? Ms Kováčová/Mr Kováč (oslovenie učiteľky/a),... Good afternoon, Mrs. Smith. How are you? (I am) fine, thanks. I'm Kate and this is Barbara. Barbara, this is Lucy. Nice to meet you, (too). Come in, John. Welcome! Bye-bye! See you soon. Have a nice weekend!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *Could anyone tell me...? Whose phone is this? Ask Jenny. I think it is hers. You sit next to John, don't you? Yes, I sit next to him. We went there in June – I mean July. Sorry, I don't understand. What are you trying to say? Give me an example, please. Be careful! If you don't turn it down, you will hurt your ears. This is my grandmother. C is the correct answer.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *Mary is as smart as Albert Einstein. My best friend Jane is cheerful and a very positive person. A mobile phone is a device that we use to communicate with other people. In the summer, I visited the Island of Seal with my parents. There are many beautiful beaches where the water is clear and dark blue most months of the year. Watching films in the cinema is always so much fun/better than watching at home. You can eat popcorn while you are watching the film.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *What do you think? Do you think that...? In my opinion... Yes, I agree with you. Exactly! Yes, but... I am sure you can do it. Experts believe we will lose many languages this century. Perhaps, you are right. It might be difficult. It could be in Britain. I'll download Zet. It is a great app because it's free and very easy to use.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Do you know...? I have no idea. What does this word mean? I don't know. Let's look it up in the dictionary. Could you swim when you were five?*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *How happy I am! She was sad because her friend forgot to say goodbye before he left. I'm so sorry to hear that. Poor, you! He is sorry (that) he can't come. I'm sorry but I can't come. Ouch! It hurts badly. I have a sore throat. Come on! You'll be fine. I will help you. Don't worry – you can do it. I get angry when people ignore me. I would like to go to Italy. I am afraid of the dark. I can't believe! This is amazing! You've done a great job. You look sad! Are you ok? What's wrong?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *It's the best film I have ever seen. The actress who played the queen was excellent. What does she like? She likes reading fantasy stories. When we travel abroad we usually book our accommodation online. We love meeting new people and talking to them. I don't like cities. I prefer living in the country. I prefer basketball to tennis. Basketball is a team sport so I can play it with my friends. It's fun. Do you prefer to do sports alone, or in a team?*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa: *Open the window, please. Sit down! You have to wear a special hat when you go horse riding. Stop! You mustn't drink that! Pets not allowed! Can I borrow your pen? May I? Nope, sorry! Yeah, I promise. Believe me – I will come on time. Sorry. It was all my fault. I am really sorry. It was an accident.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Why don't we go shopping? Let's watch the game together. Sure! Let's go. I'd love to go but I don't have time. Can you give me some advice about...? No problem! How about...? Thanks. You're welcome. If you are always tired, you should get more sleep. I think you should/must... Thanks for telling me! May I help you? What can I do for her? Let me know if she needs help.*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Dear Liz / Dear Mr or Ms Smith, Guess what? I am coming next week./ I am writing to ... With love/ Best regards, ... / I look forward to hearing from you soon. Hi! What's up? I haven't heard from you for a week. How are you?*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *I'd be happy to go to your party. I'd love to come! I would love to, but I am afraid I can't. Oh, really? What a surprise! Wow! OMG! Remember to come on time. Say hello to her when you see her. Wish you all the best! Congrats! Great job! Join us to celebrate Jane's 15th birthday. I would like to invite you to my birthday party. Thanks for inviting me. I'll be there at five. We had a wonderful time!*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *Wow! The story was great! I really liked the part about vampires. Max wanted to make a cake for his mom's birthday. First, he went to the supermarket to buy some eggs, butter and flour. Then, he mixed everything together and put it in the oven. When his mother came home, the cake was ready. She was so excited! We finally met late at night. Luckily, it all turned out well in the end. It was boring at the beginning but... It was amazing! I think that this film is good because it is the same as the book.*

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Hello. This is Kate. Is John around? I can't reach him on his phone. Excuse me, I didn't catch your name. Could you repeat your name, please? Could you spell it for me? What did you say? Did you just say...? Could you repeat that, please? I've just told you that John is not at home. Weren't you listening? Take care! I'll call (you) back later.*

Francúzsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *Madame, Monsieur, /Mesdames, Messieurs, (votre attention,) s'il vous plaît! Ça va ?/Comment allez-vous ? Ça peut aller. Comme ci, comme ça. Très bien, je vous remercie. Bien, merci vous ? Permettez-moi de me présenter, je m'appelle Xavier Dupont. Je vous présente Madame Dupont./Je suis ravi(e) de vous présenter Monsieur Dupont. Enchanté(e) de faire ta/votre connaissance. Bienvenue! Soyez le(s) bienvenu(es)! Je vous en prie, veuillez entrer! Bonne journée! Bonne soirée!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *Je voudrais savoir quel/comment/combien/pourquoi/si... (Est-ce que) tu sais que / Sais-tu si... ? C'est sûr/certain ? Oui, tout à fait! Hein ? Quoi ? J(e n')ai pas compris. Vous pouvez répéter/m'expliquer s'il vous plaît ? Hé, attention, qu'est-ce que vous faites ? C'est vrai, c'est important! C'est grand, remarque! C'est cette personne qui a parlé. C'est le film que j'ai vu. C'est l'école où j'étudie. C'est le livre dont je t'ai parlé.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *C'est une petite dame avec de grandes lunettes grises. Elle semble autoritaire mais elle est très gentille. Regarde la voiture de ma mère. Elle paraît petite mais elle est très vaste et confortable à l'intérieur. Elle est plus grande que la voiture de mon père. Voici la ville où j'ai grandi. C'est une petite ville. Il y a beaucoup de parcs et de fontaines. Maintenant j'habite dans la capitale. Il y a plus d'habitants et d'immeubles. J'adore ce sport. On peut courir, sauter, s'arrêter et recommencer. Je joue souvent. Et toi ? Moi, rarement mais plus souvent que ma sœur.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *Tu crois que... ? Je ne pense pas. Je ne suis pas d'accord. Tu as tort. Non, il a raison. Je pense que c'est correct/incorrect. À mon avis, c'est faux. C'est certain. Peut-être. Je ne suis pas sûr parce que/car j'ai compris l'inverse.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Tu sais si/que... ? J'ai appris que... Non, je ne sais pas. J'ignore si/que/qui/quand/où... Tu sais faire ? Tu peux ? Tu es capable de sauter ? Oui, je peux sauter. Non, je ne suis pas capable de sauter. C'est trop haut. Ce n'est pas assez solide.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *Que je suis heureux(-se)! Qu'est-ce qu'il y a ? Ça ne va pas ? Je suis déprimé(-e). J'ai le moral à zéro! Allez! Vas-y! Ça va aller. Ne t'inquiète pas! J'aimerais participer. Je voudrais venir. J'ai envie de parler. Je souhaiterais faire une pause. J'espère trouver la bonne réponse. J'espère que tu vas trouver la bonne réponse. Espérons qu'ils gagnent le match! Quel dommage! Je suis déçu(-e) de son travail/par mon camarade. J'ai peur du noir. J'ai peur de dormir dans le noir. Ça me fait peur! Je suis très content(-e). Je suis satisfait(-e) de mon travail. Oh non! C'est nul/mauvais. Je n'aime pas (du tout) ton attitude. Je déteste parler pour ne rien dire. Tu as trouvé ça bien ? Comment as-tu trouvé le film ? Quelque chose ne va pas ?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *Ça/Ce genre de musique me plaît. J'admire cet artiste car'il s'habille toujours à la mode. Je déteste la choucroute car ça sent (trop) mauvais. Je préfère la quiche parce que je la digère plus facilement. Je préfère le jambon aux haricots verts. Mais les légumes sont meilleurs à la santé que la viande. Et vous, que préférez-vous ? Comment tu trouves ma maison ? C'est mieux chez toi que chez moi. C'est plus grand et plus confortable. J'aimerais mieux habiter ici.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, slúbiť, ospravedlniť sa: *Il est obligatoire/obligé de se laver les mains. Il ne faut pas crier. Il est interdit/défendu de courir. On doit poser ses chaussures. Entrée interdite. Passage obligatoire. Est-ce qu'on peut commencer ? Est-ce qu'il est possible de poser une question ? Oui c'est bon, vous pouvez commencer. Bien sûr, pose une question! Tu as la permission de jouer plus longtemps. Je suis d'accord. Je t'autorise à jouer. Désolé (-e), je refuse, je regrette. Je te/vous promets de venir à l'heure. C'est promis. C'est une promesse. Je suis désolé(-e). Je vous demande pardon pour ce retard. Toutes mes/Mille excuses !*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Vous voulez lire le texte s'il vous plaît ? (Est-ce que) tu pourrais te lever ? Oui bien sûr! Pourquoi pas ? Non, absolument pas. Je ne veux pas lire ce texte. Je vous propose de venir avec moi. Et si toute la classe venait aussi ? Oh oui bonne idée! Oui volontiers. Non, en aucun cas! Je refuse. Avez-vous besoin d'aide ? Est-ce que je peux faire quelque chose pour vous ? Comment est-ce je peux vous aider ? En quoi est-ce que je peux vous être utile ?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Madame, Monsieur, Cher/Chère ami(-e) Je voudrais/J'aimerais te raconter mes*

vacances. Je dois t'/vous annoncer une triste nouvelle. Tu sais ce qui s'est passé ? Cordialement,/Bien à vous,/Avec mes amitiés,/Sincères salutations,/Je t'embrasse./Je vous dis à bientôt.

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *Merci pour l'invitation, je viendrai avec plaisir. Non merci mais ce n'est pas pour moi. Je m'intéresse à la musique. Cette vidéo m'intéresse. Je trouve cela intéressant. Sérieux ?! C'est incroyable! Cela ne m'intéresse pas! Je suis surpris de ta présence. J'ai été surpris par sa réaction. Rappelle-toi de fermer la porte. Souviens-toi de nos vacances. N'oublie pas de te brosser les dents. Bravo! C'est super! (Tous/Toutes mes) Compliments/Félicitations!*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *J'aime bien cette histoire mais je préfère la première parce qu'elle est plus longue. Il était une fois un roi qui habitait dans un grand château. Les oiseaux chantaient et le soleil brillait, quand la méchante fée est arrivée. Donc,/Finalement,/À la fin,/C'est une histoire intéressante parce qu'il y a du suspens.*

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Allô! Bonjour! Ici l'école de votre fils/fille. Je voudrais parler à/avec Monsieur/Madame XY Excusez-moi, je n'ai pas (très bien) compris. Pouvez/Pourriez-vous répéter/épeler s'il vous plaît? D'accord, merci au revoir! À bientôt! À tout à l'heure! À demain/lundi/la semaine prochaine!*

Nemecký jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *Entschuldigung! Guten Morgen Frau/Herr Müller. Wie geht es Ihnen? Mein Name ist... Darf ich dir/Ihnen... vorstellen? Es freut mich. Herzlich willkommen! Bis bald. Bis Montag.*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *Wie ist das Wetter morgen? Wahrscheinlich regnet es den ganzen Tag. Morgen kann man nicht Fußball spielen. Ich bin ziemlich/ganz sicher. Das habe ich falsch verstanden. Ich habe dich nicht verstanden. Kannst du mir das bitte noch einmal sagen? Schau, da ist... Der Junge, da rechts, ist das nicht dein Freund Filip? Ja, das ist er.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *Unser Lehrer ist sehr nett/streng/nervös. Er hat große blaue Augen. Wie ist dein Zimmer? Mein Zimmer ist nicht so groß. Mein Schreibtisch steht unter dem Fenster. Mein Bett steht zwischen dem Fenster und der Tür. Das Regal steht in der Ecke. Vor dem Regal liegt ein Teppich. An der Wand hängen Poster. Zuerst waren wir auf dem... Platz, dann sind wir zum Flughafen/zum Bahnhof gefahren.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *Was denkst du darüber? Das ist in Ordnung. Ja, klar! Ich bin auch der Meinung. Ich bin nicht einverstanden. So ein Quatsch! Machst du Witze? So ein Unsinn. Ich bin überzeugt, dass... Das ist sicher so. Glaubst du wirklich? Ich bin für/gegen..., weil...*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Bist du sicher? Ich weiß es. Ich weiß, dass... Das kenne ich gut. Das weiß ich doch nicht. Ich habe wirklich keine Ahnung/keine Idee. Kannst du...? Ich kann... gut/sehr gut...*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *Ich freue mich sehr über ... Wie fühlst du dich? Ich habe mich mit meinem Freund gestritten. Ich habe mich geärgert. Wie fühlst du dich? Ich fühle mich so allein. Ich wünsche mir... Wie geht es dir? Ich habe große Schmerzen und hohes Fieber. Das tut mir wirklich leid. Ich hoffe... Ich bin enttäuscht. Ich habe Angst vor... Zum Glück ist es nicht so schlimm.*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *Ich finde...toll/super... ... ist mir wirklich unsympathisch. Magst du Pizza? Gefällt dir dieser Film? Dieser Film hat mir sehr gut/nicht so gut gefallen. Was möchtest du? Einen Fisch oder eine Pizza? Möchtest du lieber ein Eis oder einen Kuchen essen? Ich möchte lieber Eis essen. Im Sommer möchte mein Bruder in die Berge, aber ich möchte lieber ans Meer.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa: *Lies den Text! Räume dein Zimmer auf! Du darfst heute nicht ins Kino gehen! Hier darf man nicht fotografieren. Das ist verboten. Hier darf man kein Eis essen. In diesem Punkt gebe ich dir recht. Ich werde noch heute meine Hausaufgaben machen. Entschuldige, bitte.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Ich helfe dir. Danke sehr. Wollt ihr ins Kino gehen? Super Idee! Kann ich dich heute anrufen? Esst keinen Kuchen im Wohnzimmer. Seid pünktlich und gebt mir den Schlüssel. Natürlich. Das kannst du so machen. Vielen Dank. Brauchst du Hilfe? Womit kann ich dir helfen?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Liebe/Sehr geehrte Frau .../Lieber/Sehr geehrter Herr... Hallo Alex!*

Wie geht es Dir/Ihnen? Ich muss Dir/Ihnen einige sehr wichtige Neuigkeiten mitteilen./Ich möchte Dich/Sie über... informieren. Ich habe seit einer Woche nichts von dir gehört. Viele Grüße... Mit freundlichen Grüßen. Kannst du mich heute um 18.00 in der ...straße 5 abholen? Danke sehr.

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *Das ist aber eine Überraschung! Hast du das nicht vergessen? Könntest du bitte deine Lautsprecher mitbringen? Ich wünsche dir alles Gute! Ich möchte dich zu meiner Party einladen. Die Party ist am Samstag bei mir zu Hause. Danke für die Einladung. Ich komme gern/Ich kann leider nicht kommen. Die Party hat Spaß gemacht. Die Party war langweilig.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *Die Geschichte war großartig! Die Geschichte hat mir gut gefallen/hat mir nicht gefallen, weil... Am besten war.... Filip wollte seiner Mutter zum Geburtstag einen Kuchen backen. Zuerst ging er in den Supermarkt. Er kaufte Eier, Butter und Mehl. Dann machte er aus allen Zutaten ein*

Teig. Zum Schluss schob er den Kuchen in den Ofen. Als seine Mutter nach Hause kam, war der Kuchen fertig. Sie war so glücklich! Es war ein herrlicher Tag. Das Wetter war sehr schön, die Vögel sangen. Am Anfang war es langweilig, aber... Es war unglaublich! Der Film war spannend. Ich finde diesen Film gut, weil ...

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Hallo, hier ist.../ Ist Susi zu Hause? Kann ich Alex sprechen? Ich verstehe nicht. Kannst du das noch einmal sagen? Entschuldigung, du sprichst so schnell. Kannst du bitte langsam und deutlich sprechen? Wie sagt man das auf Deutsch? Dann bis morgen. Auf Wiederhören!*

Ruský jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *Можно у вас спросить? Рад был с вами поговорить! Очень приятно! Добро пожаловать! Добро пожаловать к нам! Прошу вас (тебя), проходи(те)! До встречи! Увидимся завтра! Чао!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *Во сколько начинается спектакль в театре завтра? По-моему, спектакль начинается в семь часов вечера. Правда, что ты читаешь книги и смотришь фильмы на русском языке? Да, это так, я много читаю и смотрю на русском. Прости, я не расслышала. Можешь повторить? Осторожно! Плита ещё горячая! Внимание! Аккуратно переходи через дорогу, тут очень много машин. Правильно я помню, что “Сказку о рыбаке и рыбке” написал Пушкин? Да, ты прав, это он написал.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *Это моя бабушка, ей 61 год, у неё длинные русые волосы и большие добрые карие глаза, она всю жизнь работала архитектором, но сейчас она на пенсии. Это наша квартира, она небольшая, находится на пятом этаже многоэтажного дома. В ней есть уютная кухня с плитой, холодильником и микроволновкой. В гостиной большое окно с занавесками, а в моей комнате светлые стены и современная мебель чёрного цвета. Москва – столица России. Это город – миллионник. В Москве живет больше пятнадцати миллионов человек, это огромный, динамичный город. Там есть метро, парки и сады, всемирно известные музеи. В самом центре Москвы находится Кремль, а около него – Красная площадь. Это главные символы города.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *Я полностью с тобой согласна! Я не согласен! У меня другая точка зрения. Да, я тоже так думаю. Нет, я считаю, что ты не прав. Поверь мне, я знаю точно. Я (не) уверен. Может быть. Наверное. Это невозможно. Ни в коем случае. Я выбираю этот вариант, потому что он мне больше нравится.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Ты не знаешь, когда едет поезд до Кошиц? Да, конечно знаю, через полчаса. Мог бы ты мне помочь приготовить торт сестре на день рождения? Давай, конечно, я люблю готовить. Могу. Конечно я помогу тебе.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *Да, я доволен. Жалко! Мне грустно! Я бы хотел(а)... Мне хочется... Мне очень надо... Мне больно. Я плохо себя чувствую. Держись, я с тобой. Не грусти, не плачь! Не бойся, ты сможешь! Это не страшно! Надеюсь, всё будет хорошо! Я верю, что ты сможешь. У меня болит нога, голова, живот. Я боюсь, мне страшно. Я беспокоюсь о... У тебя есть какие-то проблемы?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *Я люблю заниматься спортом, потому что это хорошо для здоровья. Я не хочу гулять с собакой, потому что на улице сильная гроза. Мне нравится ходить в кино, потому что там мы с друзьями хорошо проводим время. Тебе нравятся документальные фильмы? Да, я очень люблю смотреть документальные фильмы, я люблю узнавать что-то новое!*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, slúbiť, ospravedlniť sa: *Не забудьте выключить свет! Не открывать окно! Нельзя пользоваться лифтом, он не работает! Можно мне/Могу ли я.... Обещаю, что... Клянусь (клянёмся), что... Прошу прощения за... Прошу меня простить.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavku, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Давай на выходных поедем в горы. Давай будем вместе делать этот проект. Я с удовольствием! Я тебе рекомендую... Хочу посоветовать... Могу рекомендовать... Спасибо большое, это важно для меня! Благодарю за Тебе (вам) помочь? Чем я могу помочь? Давай(те) я тебе (вам) помогу!*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Привет, дорогие наши друзья! Мы с родителями и братьями были на каникулах на море. Мы отлично отдыхали, много плавали и загорали, погода была отличная, светило солнце и было не очень жарко. Как у вас дела? Пишите нам, очень ждём. Всем привет,... Пока, до встречи, пиши мне, до свидания, всего хорошего*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *Удивительно!! Вот это да!! Не может быть! Ничего себе! Чудеса! Напоминаю тебе (вам), что... Хочу напомнить, что... Не забудь(те), что... Не забудь(те) про... Желаю тебе всего самого хорошего! Желаю много здоровья и счастья! Желаю хороших друзей и удачи! Хочу тебе пожелать... Разрешите вам пожелать... Привет, сестра, приглашаю тебя в пятницу днём на кофе в центре города. Ой, к сожалению, я не смогу, я уже обещала пойти в кино с одноклассником. Всё было прекрасно! Кино было отличное, мне очень понравилось. Было неплохо. Мне не очень понравилось.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *Мне очень понравился твой рассказ, было смешно и интересно. Мне не понравился новый фильм, он очень долгий и скучный. Одним словом,... Короче говоря... Ты очень интересно рассказываешь!*

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Здравствуйте, рад(а) вас видеть (слышать). Добрый день, меня хорошо слышно? Меня хорошо видно? Извините, я не расслышал(а). Простите, повторите ещё раз, я не всё понял(а). Если можно - ещё раз, пожалуйста, были проблемы с интернетом. Объясни свою последнюю фразу пожалуйста. Спасибо, до свидания, до связи!*

Španielsky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *¡Oye! Tú eres Juan, ¿no? Perdona, ¿es usted la señora López? Buenas tardes, me llamo Rodrigo y estudio en Bratislava. Te presento a mi hermano Rafael. ¿Cómo está, Sr. Sánchez? Estoy muy bien, gracias. ¡Bienvenido! Hasta luego. Nos vemos (pronto).*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *¿Puedes decirme a qué hora empieza la clase? A las ocho de la mañana. ¿Hay una farmacia cerca? Sí, sigue todo recto y allí está la farmacia. Ella ha visto la película en Netflix, ¿verdad? Pues, claro. No entiendo. Otra vez. Más espacio, por favor. Ten cuidado, hay mucha agua. Es el chico que está a la izquierda de la puerta.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *Elisa es una persona muy generosa y alegre. Mi abuela es una persona encantadora, dulce y optimista. La adoro. Luis se ha comprado una camiseta verde de manga corta. Esta playa me parece mágica, tranquila e inolvidable. Vivo en Madrid desde hace 10 años. Es una ciudad muy viva. Antes la ropa sucia se lavaba a mano. No existían lavadoras y no se utilizaban detergentes o suavizantes.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *¿Crees que es mejor ir esta tarde? Tienes razón. ¿Qué tal el examen? ¡Estupendo! Claro que sí. Estoy seguro. Probablemente. Para mí, viajar en tren es más cómodo. Prefiero quedarme en casa porque hoy hace mucho frío.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *¿Has estudiado matemáticas? Solo un poco. ¿Sabes cocinar bien? Sé cocinar solo un poco.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *¡Cuánta alegría! ¡Qué divertida es esta ciudad! Me siento triste. Me gustaría hablar portugués. Yo y mi hermana queremos una bicicleta nueva. ¡Cuánto lo siento! ¿Qué te pasa? Me duelen los pies. Tengo dolor de cabeza. No te preocupes. Si tienes problemas, aquí estoy yo. Espero encontrar un buen amigo. ¡Qué mala suerte! Tengo miedo. El examen va a ser difícil. Estoy preocupada porque Luis no coge el teléfono. Estoy/no estoy contento. ¿Qué tal estás? ¿Todo bien?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *A mí me encanta bailar porque me gusta la música alegre. A Juan le gusta/no le gusta el cine español. Odio la música clásica. Me gustan los pantalones más que las*

faldas porque son más cómodos. ¿Qué queréis hacer el fin de semana? Yo quiero ir a la playa, pero a mi hermana no le gusta el sol. ¿Qué os interesa más: el cine o el teatro? ¿Y a ti? ¿Te gusta más el queso o el jamón? ¿Le gusta el chocolate a María? Creo que prefiere el helado.

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/ne-súhlas, slúbiť, ospravedlniť sa: *Hay que comprar el billete de tren. ¿Vienes a cenar a casa? Está prohibido. ¿Se permite entrar? Por favor, necesito dejar un mensaje a Rodrigo. Sí, yo también creo que es la mejor película. La solución del examen es muy difícil. No es verdad. No estoy de acuerdo. Te lo prometo. Siento mucho llegar tarde. Gracias. Está rico pero no puedo más.*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *¿Te apetece ir al cine con nosotros? Sí, con mucho gusto. Entonces, ¿vienes con nosotros? Vale. Encantado. Pásame la sal, por favor. Sí, cógelo. Tienes que estudiar más. Es necesario hacer un poco de ejercicio todos los días. Muchas gracias. ¿Puedo hacer algo por ti?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Hola, Miguel: ... Querido/a...: ... Estimado/a Sr. /Sra.: ... Te escribo porque... Espero tu respuesta. Escríbeme. Un saludo cordial. Saludos. Un beso. Un abrazo.*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *Me parece muy interesante este tema. No me interesa conocer otras culturas. ¿De verdad? ¡Increíble! Lo hemos visto esta mañana, ¿te acuerdas? ¡Enhorabuena! ¡Felices fiestas! Te invito a la fiesta de mis cumpleaños. Sí, vale. Sí, pero... Me ha gustado mucho el viaje. Está muy bien. Está bastante mal.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *Me ha gustado mucho su historia. Ocurrió un día de agosto cuando yo pasaba mis vacaciones en casa de mis abuelos. En primer lugar, ... Primero... luego... después... Hacía mucho sol, o sea, era un día muy bonito. Por último, ... En conclusión, ... Y para terminar... Creo que la novela no está mal. La película está bastante mal. ¡Qué aburrido!*

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Buenos días. A continuación, voy a hablar de... Como sabemos... Pienso que... Para mí... En mi opinión, ... ¿Cómo? ¿Qué ha dicho? ¿Puede repetirlo, por favor? El problema es... La verdad es que... Para resumir, ... Muchas gracias y hasta pronto.*

Taliansky jazyk

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť, pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa: *Senti! Senta! Ciao a tutti! Buona sera! Vorrei presentarmi, sono il vostro nuovo compagno di classe, mi chiamo Daniele. Ragazzi, questa è Nina, una mia amica ucraina. Ciao, piacere! Sono lieta di conoscerti finalmente. Benvenuto! Bentornati! A presto! A più tardi!*

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie

informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo: *Posso chiedere qualcosa? Di chi è questo cellulare? Mi può dire dove/quando/che cosa/perché... Certo, dimmi, cosa ti serve? Devi andare dritto e poi girare a sinistra, poi vedi la stazione. È vero che...? Quando ci incontriamo? Cosa fai stasera? Dove è l'università? Non ho capito bene. Me lo può ripetere, per cortesia? Me lo può spiegare, per piacere? Ti avverto che... Volevo dirti che... Sono certo che è lui. La risposta corretta è C. Questa è la mia bici.*

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov: *È un uomo quarantenne, magro e alto, simpatico e sorridente. È un oggetto che usiamo ogni giorno per parlare con gli altri, per cercare informazioni o leggere giornali. È una città italiana, non grande ma affascinante sul fiume Arno, con il suo campanile famosissimo. È un'attività che facciamo per mantenerci in forma e in buona salute.*

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber: *Ti va di uscire stasera? Hai voglia di fare un po' di jogging? Sono d'accordo con te. D'accordissimo! Non sono mica d'accordo con te. Sono convinto che ce la farai. Ne sono abbastanza certo. Non ne sono molto sicuro. Preferirei andare al mare perché amo fare il windsurf.*

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť: *Sai qual è il fiume più lungo d'Italia? Il monte più alto d'Europa si chiama il Monte Bianco. Te la cavi bene con le lingue straniere? Sono capace di ripararlo.*

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných: *Mi fa piacere. Ne sono orgoglioso. Ne sono tristissimo. Mi rincresco. Mi dispiace moltissimo. Vorrei aiutarti. Vorrei andare via. Sono spiacente. Ho un forte dolore di testa. Coraggio! Forza! Spero che tutto andrà bene. Sono deluso del tuo comportamento. Mi preoccupa tanto. Sono preoccupato per te. Ho paura di volare. Sono veramente contento. Cosa ne pensi? Come ti senti?*

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť čo uprednostňujem a zdôvodniť to; zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje: *Vado pazzo per il tiramisù perché è così leggero e delicato. Non mi piace la pancetta perché è troppo grassa. Cosa ne dici tu? Cosa piace a te? Cosa piace a Lei? A mio fratello non piace il latte. Io personalmente preferisco Puccini perché le sue opere sono buffe e divertenti. Chi preferisci tu, Verdi o Rossini? A mia sorella piace tanto Verdi.*

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa: *Fallo subito, non aspettare! Sta attenta! Zitti! Veramente non si può fumare qui. È vietato sporgersi! Posso aprire la finestra, per favore? Le dà fastidio se chiudo la porta? Perché no, anzi è un'ottima idea. Non mi va per niente. Ti prometto che lo farò il più presto possibile. Scusami! Mi scusi! Perdonami! Mi perdoni!*

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc: *Cosa ne diresti di uscire stasera insieme? Andiamo a prendere una pizza? Sì, sono d'accordissimo! Mi dispiace, non mi va! Potresti aiutarmi un attimo? Mi serve la tua mano. Certo, nessun problema. Ti sconsiglio di farlo. Ti raccomando di provare quel ristorante pugliese. Ti ringrazio per i tuoi consigli. Ti serve una mano? Hai bisogno di qualcosa?*

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu: *Egregio signor Messi, mi permetta di chiederLe di farmi un autografo. La ringrazio moltissimo per la Sua gentilezza. Distinti saluti, Francesco Totti. Mamma, butta la pasta, sto arrivando e ho fame da lupo, Filippo*

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť: *Mi interessa tanto quello che dicevi. Non ne posso più delle tue storie. Che sorpresa! Non me lo aspettavo! Ti ricordi che oggi è il compleanno di Luca? Buon Natale e felice anno nuovo! Buona Pasqua! Buon compleanno! Perché non venite da noi la prossima settimana? Grazie, verremmo volentieri. Ti offro una pizza. Sei molto gentile! È stato un piacere ospitarvi. La cena è riuscita.*

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, samostatne porozprávať príbeh, tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh: *La storia (non) mi è piaciuta tanto perché era poco/molto autentica e raccontata male/bene. Adesso vi racconterò ch cosa mi è successo stamattina. Volevo dirti cosa mi è successo oggi. Vorrei fare un breve riassunto di quello che mi ha detto la professoressa. È stata una storia interessante e mi è veramente piaciuta.*

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného: *Buongiorno, vorrei salutare tutti i presenti! Ciao a tutti! Vi saluto tutti! Non ho capito bene. Questo non ho capito per niente. Lo puoi ripetere, per favore? Potrebbe ripetere, per cortesia?*

Per oggi è tutto, arrivederci. Grazie per la vostra attenzione, per oggi finiamo qui. Ciao ragazzi!

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci odporúčaných tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- osvojovania si a rozširovania slovnej zásoby a gramatických javov spolu s korektnou výslovnosťou a správnou písomnou podobou v rôznych aktivitách v cieľovom jazyku,
- aktívneho využívania osvojenej slovnej zásoby a gramatických javov v komunikácii.

Žiak na tejto úrovni správne používa niektoré jednoduché konštrukcie. Preukazuje však zatiaľ iba obmedzené ovládanie gramatických štruktúr a dopúšťa sa základných chýb; napriek tomu je zvyčajne jasné, čo sa snaží povedať. Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké gramatické javy si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch.

Anglický jazyk

- Počítateľné a nepočítateľné podstatné mená.
- Neurčitý a určitý člen, nulový člen.
- Privlastňovacie tvary podstatných mien (father's bag).
- Akostné a vzťahové prídavné mená.
- Stupňovanie prídavných mien.
- Prídavné mená s koncovkou -ed, -ing.

- Osobné zámená.
- Privlastňovacie zámená: my/mine, your/yours, his/his, her/hers, our/ours, your/yours, their/theirs.
- Zvratné zámená.
- Ukazovacie zámená.
- Opytovacie zámená: who, where, why, what, when, which, how, how much/how many, whose.
- Neurčité zámená: some-/any-/no-/every- + body/thing/where.
- Modálne slovesá: can, could, may, might, must, mustn't, have to, should.
- Prítomný čas jednoduchý plnovýznamových sloviess.
- Prítomný čas priebehový.
- Vyjadrenie budúceho deja pomocou to be going to, prítomného priebehového času, will.
- Minulý čas jednoduchý plnovýznamových sloviess.
- Minulý čas priebehový.
- Vyjadrenie minulosti pomocou used to.
- Predprítomný čas jednoduchý.
- Jednoduché vzťažné vety s použitím who, which, that, where.
- Krátke prídavné otázky v prítomnom a minulom čase.
- Slovesné väzby (sloveso + sloveso v -ing tvare; sloveso + sloveso v neurčitku).
- Slovesá s predložkovými väzbami, napr. listen to, look at, smile at, wait for.
- Bežné frázové slovesá (cca 5 – 8).
- Väzba I'd like to + sloveso.
- Prvý kondicionál.
- Oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie, zvolacie vety.
- Slová vyjadrujúce intenzitu very, really, quite, so, a bit.
- Vyjadrenie modalít pomocou possibly, probably, perhaps.
- Vyjadrenie množstva pomocou any, some, a lot of, all, none, not (any), enough, (a) few, little, much, many.
- Príslovky frekvencie always, often, usually, sometimes, never, ever.
- Príslovky miesta, spôsobu a času, napr. everywhere, quickly, tomorrow.
- Základné číslovky nad 100.
- Radové číslovky.
- Násobné číslovky, napr. double, three times, twice.
- Spojky and, but, because, while, when, unless, if.
- Spájacie výrazy first, next, then, finally.
- Predložky.
- Jednoduché citoslovčia Ouch! Sh!

Francúzsky jazyk

- Množné číslo jednoduchých nepravidelných podstatných mien.
- Množné číslo jednoduchých nepravidelných prídavných mien.
- Zhoda akostného prídavného mena s podstatným menom (epiteta, prívlastky).
- Stupňovanie pravidelných a nepravidelných prídavných mien v komparatíve a superlatíve.
- Neosobné zámena On a Il.
- Predmetové osobné zámená: me/te/le/nous/vous/les; me/te/lui/nous/vous/leur.
- Delivý člen s predložkou de + du/de la/de l'.
- Zvratné slovesá.
- Užitočné slovesá: venir, aller, mettre, savoir, voir, prendre.
- Niektoré slovesá s infinitívom: vouloir, pouvoir, devoir, il faut + infinitív.
- Časovanie sloviess v kladnom a zápornom tvare v prítomnom čase oznamovacieho spôsobu, v prítomnom čase rozkazovacieho spôsobu, v imperfekte a v zloženom minulom čase.
- Perifrastické préteritum (passé récent) venir (juste) de + neurčitok a nedokonavý prítomný čas (présent progressif) être en train de + neurčitok.
- Futúrum sloviess prvého a druhého typu.
- Prítomný čas podmieňovacieho spôsobu slušnosti J'aimerais/je voudrais/je souhaiterais + substantív/neurčitok.
- Infinitívne súvetia s à a de.
- Vzťažné vety pomocou vzťažných zámen que, qui, quand, où.
- Záporné vety, napr. Il n'y a pas de...
- Opytovacie konštrukcie: est-ce que... ? a inverzia podmet – predmet.
- Opytovacie vety pomocou opytovacích zámen: quand, combien, pourquoi, où, comment.
- Základné číslovky nad 100.
- Časové a priestorové predložky: avant, pendant, après, depuis, jusque, chez, à droite, à gauche, en haut, en bas.

Nemecký jazyk

- Používanie členov: určitý a neurčitý člen podstatných mien (der/ein die/eine, das/ein) a nulový člen (druhy športov, hry, hudobné nástroje, školské predmety, jedlo, pitie, názvy povolání – v spojení so slovesom byť, názvy obcí a miest, názvy krajín).
- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Záporný člen kein, napr. kein Kuli.
- Skloňovanie podstatných mien s neurčitým, určitým a záporným členom, s privlastňovacími zámenami – nominatív, datív a akuzatív.
- N-skloňovanie, napr. der Junge, der Nachbar, der Mensch.
- Všeobecný podmet man.
- Prídavné meno v prísudku.

- Stupňovanie prídavných mien – pravidelné, nepravidelné.
- Komparatív a superlatív; porovnania v komparatíve: als, pozitív: wie.
- Skloňovanie prídavného mena po určitom a neurčitom člene v nominatíve, datíve a v akuzatíve.
- Osobné zámená: ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie – datív a akuzatív.
- Základné privlastňovacie zámená: mein, dein, unser, sein, ihr – datív a akuzatív.
- Opytovacie zámená: wer, wem, wen, was, wo, woher, wie, wann.
- Zápor s nicht, napr. Ich kann leider nicht schwimmen.
- Nepravidelné slovesá v prítomnom a minulom čase (perfektum), napr. lesen, fahren, finden, bekommen, erzählen.
- Slovesá s datívom, napr. schenken, gefallen, schicken, geben a akuzatívom, napr. sehen, treffen.
- Slovesá s odlučiteľnou predponou: napr. ab-, aus-, mit-, vor-, zu-, nach-, los-, weiter-, rein, raus-, weg-, runter-, rüber-, entlang-, fern-, fest-, fort-.
- Slovesá s neodlučiteľnou predponou: be-, ge-, ent-, ver-, zer-, er-.
- Modálne slovesá: müssen, dürfen, können, sollen, wollen, mögen (möchten), wissen – prítomný čas a préteritum.
- Konjuktív II – können – pri návrhu a zdvorilej prosbe.
- Rozkazovací spôsob v jednotnom a v množnom čísle, napr. Lies! Lest!
- Zvratné slovesá, napr. sich freuen.
- Slovesá s predložkovými väzbami, napr. sich interessieren für, sich freuen über/auf, sprechen über, wissen über, mitmachen bei.
- Sloveso werden.
- Pomocné slovesá haben, sein v prítomnom a minulom čase (préteritum).
- Vyjadrenie budúceho deja, otázka, zápor.
- Príslovky miesta: da, dort, drinnen, fort, hier, irgendwo, links, überall, unten, vorn.
- Príslovky času: ald, danach, davor, endlich, gestern, immer, nie, oft, regelmäßig, sofort, täglich, zurzeit.
- Základné číslovky nad 100.
- Radové číslovky.
- Predložky miesta s datívom a akuzatívom (Wechselpräpositionen): auf, in, vor, hinter, neben, an, zwischen, über, unter, bei.
- Predložky s akuzatívom: für.
- Predložky s datívom: aus, bei, mit, nach, von, zu.
- Časové údaje a predložky v spojení s hodinami (um), v spojení s dňom, časťou dňa alebo dátumu (am, in der Nacht), v spojení s mesiacom, ročným obdobím (im), vor/nach pri časových údajoch (Es ist 5 vor 10).
- Spojky und, oder, aber, deshalb, trotzdem, denn.
- Častice napr. denn, bloß, etwa, ruhig, eben.
- Citoslovcia ach, aha, oh, au, bäh, huh, hurra, hoppla, igitt, nanu, oha, o lala, pfui, tja, uups,

- wow, grr ey, hey, hallo, huhu, tschüss, pst, ahoi, na.
- Slovosled v hlavnej vete, vo vedľajšej vete.
 - Oznamovacia veta s modálnym slovesom, so slovesom s odlučiteľnou predponou.
 - Oznamovacia veta v perfekte, s modálnym slovesom.
 - Opytovacia veta: doplňovacie otázky, zisťovacie otázky.
 - Rozkazovacia/Zvolacia veta.
 - Vety s dass.
 - Vedľajšia veta príčinná: weil.
 - Vedľajšia veta podmienková: wenn.
 - Vedľajšia veta časová als, wenn, seit.
 - Vedľajšie vety účelové so spojku damit.
 - Vzťažné vety.
 - Nepriama otázka.
 - Intonácia viet.
 - Slovtvorba: odvodzovaním pomocou predpôn napr. spielen – mitspielen, das Spiel. odvodzovaním pomocou prípon napr. arbeitslos, tvorenie slov zložením napr. Kinderzimmer.

Ruský jazyk

- Skloňovanie podstatných mien, napr. через дорогу, работает поваром, символы города, помогать людям.
- Skloňovanie prídavných mien, napr. у нее длинные русые волосы, большими добрыми карими глазами, в документальном фильме.
- Krátke tvary prídavných mien, napr. учитель строг ко мне, мой брат очень умён.
- Záporné zámená: никто, ничего, никакой, ничей, никогда, нигде, никуда.
- Vymedzovacie zámená: сам, самый, весь, каждый.
- Skloňovanie osobných zámen: нам, мне нравится, важно для меня, её телефон, их класс.
- Časovanie sloviess v prítomnom čase, napr. мы фотографируем, она фотографирует, они фотографируют.
- Časovanie zvratných sloviess, napr. мы одеваемся, она умывается, они встречаются.
- Rozkazovací spôsob sloviess, napr. Держись! Не грусти, не плачь! Не бойся! Давай! Принеси, пожалуйста, воды! Вернитесь!
- Časovanie sloviess давать – дать, знать, уметь, мочь.
- Modálne slovesá + infinitív: он хочет спать, они могут летать, мы должны делать уроки.
- Časovanie modálnych sloviess: я могу, ты можешь, он может, мы можем, вы можете, они могут, я умею, ты умеешь, он умеет, мы умеем, вы умеете, они умеют.
- Časovanie sloviess s ottienom modálnych: хотеть, любить, ненавидеть.
- Slovné spojenia: любить + akuzatív (кого? что?); увлекаться /интересоваться + inštrumentál (кем?чем?), napr. любить весну и лето, увлекаться хоккеем, интересоваться модой.

- Časovanie slovesa владеть + inštrumentál (чем?) podstatných mien: владеть иностранным языком.
- Oddelené písanie zápornej častice не so slovesami, napr. не бойся, не уходи.
- Podmieňovací spôsob sloviess: хотел бы, купили бы, училась бы (нет категории времени).
- Slovesný vid, napr. строить — построить, говорить — сказать, поздравлять — поздравить, слышать — услышать.
- Prítomný, minulý a budúci čas sloviess.
- Používanie prísloviess; 2. a 3. stupeň prísloviess: больше, меньше, больше всех, лучше, хуже, чаще.
- Základné číslovky nad 100.
- Predložky: у, к, от, за, в, под, по, над, на, с, от, про, из, около, для.
- Častice: почти, не, ни, к сожалению.
- Citoslovcia: Ах, ох, кукареку, мяу, ква-ква, тик-так, алло,боже, ура, чао.
- Zvolacie vety, intonácia zvolacích viet.
- Štruktúra oznamovacej vety.
- Intonácia opytovacích viet s opytovacím zámenom, aj bez neho.
- Aktívne a pasívne konštrukcie.
- Ustálené slovné spojenia.

Španielsky jazyk

- Podstatné a prídavné mená:
 - o rod a číslo,
 - o pravidelné a nepravidelné stupňovanie prídavných mien, porovnávacie výrazy.
- Určitý a neurčitý člen:
 - o použitie a vynechanie,
 - o člen stredného rodu lo, napr. Lo he pasado fenomenal,
 - o člen el, un pred podstatnými menami ženského rodu, napr. el agua – las aguas.
- Osobné zámená:
 - o nesamostatné osobné zámená v 3. páde: me, te, le, nos, os, les,
 - o nesamostatné osobné zámená v 4. páde: me, te, lo, la, nos, os, los, las,
 - o samostatné osobné zámená: para mí, a mí, contigo,
 - o použitie osobných zámen a ich postavenie vo vete.
- Samostatné privlastňovacie zámená: mío, tuyo, suyo, nuestro, vuestro, suyo.
- Neurčité a záporné zámená: alguno, ninguno, alguien, nadie, otro, cada, todo...
- Dvojitý zápor.
- Zvratné zámená, neosobné použitie zvratného zámena se.
- Ukazovacie zámená.
- Opytovacie zámená.

- Jednoduché vzťažné vety a vzťažné zámeno que.
- Slovesá ser a estar s prídavnými menami.
- Rozdiel medzi estar a hay.
- Slovesné perifrázy – napr. empezar a + neurčitok, hay que + neurčitok, estar + prechodník.
- Prítomný čas sloviess (opakovanie a rozšírenie).
- Zložený minulý čas:
 - o pravidelné a nepravidelné slovesá,
 - o časové výrazy, napr. hoy, esta mañana, todavía no.
- Jednoduchý minulý čas:
 - o pravidelné a nepravidelné slovesá,
 - o časové výrazy, napr. ayer, la semana pasada, entonces.
- Opisný minulý čas:
 - o pravidelné a nepravidelné slovesá,
 - o časové výrazy, napr. antes, siempre, normalmente.
- Porovnanie minulých časov (zložený / jednoduchý / opisný) a rozdiely v ich používaní.
- Kladný rozkazovací spôsob – pravidelné a nepravidelné slovesá.
- Príslovky na -mente, vyjadrenie spôsobu.
- Príslovky a príslovkové výrazy:
 - o času, napr. antes, todavía, ya, desde hace,
 - o frekvencie, napr. nunca, todos los días, muchas veces,
 - o množstva, napr. más, casi, demasiado,
 - o iné, napr. también, tampoco.
- Základné číslovky nad 100.
- Radové číslovky.
- Predložky:
 - o použitie základných predložiek: a, de, en, con, desde, hasta,
 - o predložky por a para (porovnanie), vyjadrenie účelu pomocou para + neurčitok,
 - o predložky miesta.
- Spojky: cuando, por eso, si.
- Jednoduché citoslovčia, napr. ¡ay! ¡silencio!
- Zvolacie vety s ¡qué!
- Textové spájacie výrazy, napr. primero, o sea, además, para terminar.

Taliansky jazyk

- Jednotné a množné číslo podstatných mien.
- Neurčité a určité členy v jednotnom a množnom čísle.
- Jednotné a množné číslo prídavných mien.

- Stupňovanie prídavných mien.
- Komparatív a superlatív prídavných mien.
- Osobné zámená: io, tu, lui, lei, noi, voi, loro.
- Základné privlastňovacie zámená: mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro.
- Ukazovacie zámená qui, lì.
- Zámená v treťom a štvrtom páde: mi, ti, ci, vi, gli, le, lo, la, li, le, ne.
- Všetky ostatné zámená, zámenné častice ci, ne.
- Zdvojené zámená.
- Opytovacie zámená: chi, che cosa, dove, come, quale, perché, quando, quanto, che.
- Vzťažné zámená: che, quale, chi.
- Základné nepravidelné slovesá v prítomnom čase, otázka a zápor.
- Prítomný čas plnovýznamových sloviess, otázka a zápor.
- Základy minulého času passato prossimo.
- Vykanie a tykanie, zdvorilostná forma Lei.
- Prítomný priebehový čas.
- Minulý čas passato prossimo, nepravidelné minulé prídavné.
- Minulý čas imperfetto.
- Jednoduchý podmieňovací spôsob.
- Rozkazovací spôsob formálny, neformálny.
- Budúci čas.
- Vykanie a tykanie, zdvorilostná forma Lei.
- Spojky: e, o, ma, perché, perciò, quando.
- Príslovky miesta, času, spôsobu.
- Základné číslovky 1000+.
- Radové číslovky 1 – 10.
- Predložky di, da, a, in, con, su, per, fra.
- Predložky kombinované s členom.
- Jednoduché citoslovčia.
- Abeceda.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. V 3. cykle zahŕňa:

- využívanie vhodných stratégií v komunikácii s ohľadom na komunikačného partnera, tému a sociokultúrny kontext:
 - o odvodenie významu slova/gesta zo sprievodného obrázka, ikonky alebo piktogramu,
 - o oboznamovanie sa s odlišnosťami využívania a významu gest v závislosti od kultúrneho kontextu.

- oboznamovanie sa s vybranými aspektami každodenného života a spôsobom života ľudí v rôznych kultúrnych kontextoch:
 - o identifikovanie podobností, odlišností a prienikov medzi vlastnou kultúrou a kultúrami iných národností a krajín (napr. zvyky, tradície, sviatky),
 - o rozvíjanie schopnosti rešpektovať jedinečnosť iných kultúr.
- rozvíjanie viacjazyčnosti:
 - o prieniky a špecifiká používania rôznych jazykov, ktoré žiaci ovládajú (plurilingválny prístup).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiakov s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiakov.

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (príbuzní, priatelia, vonkajšia a vnútorná charakteristika osôb), osobné údaje (meno, bydlisko, vek, národnosť), pozitívne a negatívne vzory (individuálne priority a hodnoty, človek, ktorého si vážim), medziľudské vzťahy (vzťahy medzi rovesníkmi, generčné vzťahy).

Domov a bývanie: môj domov (byt/dom, kde bývam, miestnosti v byte/ dome, zariadenie bytu/ domu, prostredie, v ktorom bývam), bývanie v meste a na dedine (výhody/ nevýhody), ideálne bývanie s ohľadom na životné prostredie.

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (časti tela), jedlo a stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, druhy potravín, stravovacie návyky, stravovacie zariadenia, príprava jedál), starostlivosť o zdravie (životospráva, zdravé stravovanie, pohyb), prežívanie (city, emócie, stres, osobná spokojnosť), vyšetrenie u lekára (choroby, úrazy, prevencia chorôb).

Doprava a cestovanie: dopravné prostriedky (druhy dopravných prostriedkov, ich využitie a vplyv na životné prostredie), turistika a cestovný ruch (zážitky z cestovania, obľúbené destinácie).

Vzdelávanie: moja škola (vyučovacie predmety, pomôcky, rozvrh hodín, zariadenie školy/ triedy), reflexia vlastného učenia sa (čo už viem/ čo ešte neviem, ako sa učím, som so sebou spokojný, v čom sa chcem zlepšiť), ľudia v škole, školský rok, moje budúce povolanie (pracovné činnosti a profesie).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (druhy zvierat a rastlín, starostlivosť o zvieratá a rastliny), životné prostredie (klíma, ochrana životného prostredia).

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), šport (zimné a letné športy, individuálne a kolektívne, česťnosť športového zápolenia), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky, prínosy/riziká voľnočasových aktivít), režim dňa (odlišnosti pracovného a voľného dňa), prázdniny (predstavy, plánovanie, zážitky).

Multikultúrna spoločnosť: sviatky (rodinné sviatky, štátne a cirkevné sviatky), zvyky a tradície v rôznych regiónoch, krajinách a kultúrach, význam učenia sa cudzích jazykov, zblížovanie kultúr a rešpektovanie rozmanitosti.

Krajiny, mestá a miesta: moja krajina/región/mesto/ dedina, turisticky zaujímavé miesta (hrady, zámky, kúpele, prírodné atrakcie), krajina, ktorej jazyk sa učím (zaujímavosti, kultúrne pamiatky, miesto, ktoré by som rád navštívil), život a zaujímavosti z iných krajín sveta.

Odievanie a móda: základné druhy oblečenia a doplnky, výber oblečenia na rôzne príležitosti, trendy v odievaní (v minulosti a dnes), udržateľnosť módy.

Komunikácia a jej formy: typy a formy komunikácie (osobná, online), komunikačné prostriedky (mobilný telefón, počítač, sociálne siete), kultúra komunikácie, masmédiá (TV, rádio, internet, printové médiá).

Obchod a služby: nákupné zariadenia (obchody, trhoviská, online nakupovanie), služby (pošta, kaderníctvo, fitnesscentrum, hotelové a reštauračné služby), komunikácia pri nakupovaní, platení.

Veda a technika: veda a technika v mojom živote, život kedysi a dnes (prístroje a pomôcky v domácnosti, v škole), objavy a vynálezy, ktoré pozitívne/ negatívne ovplyvňujú život ľudí.

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiakov: informačné tabule, nápisy na verejných priestranstvách, osobný list, blahoželanie, pozvánka, e-mail, blog, vlog, status, brožúry, reklama, reklamný materiál, opisy, úryvky z rozprávok a príbehov, úryvky z článkov a umeleckých textov, texty piesní, interview, podcasty, poznámky, komiksy a pod.

Vzdelávacie štandardy pre anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk – druhý cudzí jazyk pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je dosiahnuť komunikačnú úroveň A1 v druhom cudzom jazyku. Učenie sa druhého cudzieho jazyka v tomto cykle prispieva k ďalšiemu rozvíjaniu doménovej gramotnosti. Na konci tretieho cyklu žiak v druhom cudzom jazyku rozumie bežným jednoduchým hovoreným a písaným textom. Dokáže spontánne reagovať, získať a podať základné informácie o sebe a svojom okolí, opísať osoby, predmety a jednoduché aktivity tak, aby dokázal jednoducho komunikovať v ústnej aj písomnej forme. Učenie sa druhého cudzieho jazyka prispieva k uvedomeniu si významu učenia sa cudzích jazykov pre praktický život žiaka a rozvíja jeho schopnosť vnímať a rešpektovať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus – druhý cudzí jazyk:

- Porozumieť bežným každodenným výrazom a jednoduchým vetám a dokázať ich používať.
- Podať a sprostredkovať základné informácie o sebe a o svojom okolí.
- Získať informácie jednoduchými otázkami.
- Primerane reagovať na jednoduché otázky.
- Čítať s porozumením jednoduché texty.
- Napísať jednoduché slovné spojenia a vety o sebe a veciach osobného významu.

- Dohovoriť sa jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva pomaly, jasne a je pripravený hovoriacemu pomôcť.
- Byť motivovaný k učeniu sa ďalšieho cudzieho jazyka.
- Rozvíjať vlastnú viacjazyčnosť.

Komunikačné jazykové činnosti (repcia, produkcia, interakcia)

Výkonový a obsahový štandard

Výkonový a obsahový štandard pre 2. cudzí jazyk vyučovaný v 3. cykle je identický s výkonovým a obsahovým štandardom pre komunikačnú úroveň A1 uvedeným pre 2. cyklus. Platí však zásada, že obsahový štandard (najmä tematické okruhy, druhy textov) je nutné prispôbiť vývinovo-psychologickým osobitostiam žiakov 3. cyklu.

Použitá literatúra:

British Council – EAQUALS (European Association for Quality Language Services). A Core Inventory for General English. British Council/EAQUALS, 2010. ISBN 978-086355-653-1. Dostupné na: <https://www.eaquals.org/resources/the-core-inventory-for-general-english/>

Conseil de l'Europe. Niveau A1.1 pour le français – Référentiel et certification (DILF) pour les premiers acquis en français. Les éditions Didier : Paris, 2005. ISBN 978-2-278-05854-9.

Conseil de l'Europe. Niveau A1 pour le français – Un référentiel. Les éditions Didier : Paris, 2007. ISBN 978-2-278-05642-2.

Conseil de l'Europe. Niveau A2 pour le français – Un référentiel. Les éditions Didier : Paris, 2008. ISBN 978-2-278-06299-7.

Conseil de l'Europe. Niveau A1 et Niveau A2 pour le français – Textes et références. Les éditions Didier : Paris, 2008. ISBN 978-2-278-05643-9.

ETIENNE, S. Créer des parcours d'apprentissage pour le niveau A1.1. Les éditions Didier : Paris, 2008. ISBN 978-2-278-05643-9.

Plan curricular del Instituto Cervantes. Niveles de referencia para el español. Dostupné na: https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/indice.htm

Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2017. ISBN 978-80-8118-201-3. Dostupné na: https://www.statpedu.sk/files/sk/publikacna-cinnost/publikacie/serr_tlac-indd.pdf

Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – doplňujúce vydanie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2022. ISBN 978-80-8118-282-2. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnujuce-vydanie.pdf>

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Matematika a informatika

Predmet matematika

Charakteristika predmetu

Matematické vzdelávanie na základných školách má primárne vytvárať príležitosti na kultiváciu matematických činností, založených na aktívnom získavaní skúseností, objavovaní, overovaní a zovšeobecňovaní v kontexte matematického obsahu. Integrácia matematických činností do vzdelávania vedie k rozvoju dôležitých vlastností a návykov mysle, akými sú vytrvalosť či presnosť, ale aj k rozvoju sociálnych kompetencií (spolupráca, komunikácia), sebarozvojových kompetencií a kritického myslenia.

Cieľom matematického vzdelávania je vytvoriť veku a schopnostiam primerané podmienky na dosiahnutie rozvinutej matematickej gramotnosti, ďalších doménových gramotností a prierezových spôsobilostí žiakov. Matematická gramotnosť (zjednodušene) je súbor zručností, schopností a znalostí, ktoré umožňujú rozoznať matematickú podstatu problémov a riešiť ich pomocou matematiky. Matematicky gramotný jedinec disponuje kompetenciami, akými sú schopnosť komunikácie v matematike, schopnosť matematizácie, schopnosť používania vhodných reprezentácií, schopnosť logického uvažovania a argumentácie, schopnosť navrhnuť stratégiu riešenia problému, schopnosť používať symbolický matematický jazyk a schopnosť používať matematické nástroje pri riešení problémov.

Vo vzťahu k čitateľskej gramotnosti, ako jednej z prierezových gramotností, sa matematická gramotnosť prejavuje tým, že žiak vie čítať s porozumením texty slovných úloh.

Matematický obsah je v tomto dokumente členený na tri obsahové komponenty: Čísla a operácie s číslami; Závislosti, vzťahy a práca s údajmi; Geometria, ktoré sa ďalej delia na menšie tematické oblasti. Pre každú tematickú oblasť a každý cyklus sú definované pojmy (súbor matematických pojmov a ich vlastností), vzťahy (súbor väzieb medzi pojmi) a postupy (súbor návodov, algoritmov, metód riešenia problémov).

Komponent: Čísla a operácie s číslami

Obsahový komponent *Čísla a operácie s číslami* poskytuje príležitosti na rozvíjanie rôznorodých predstáv o číslach a ich významoch na nadobudnutie skúseností s operáciami s číslami a s úpravou číselných výrazov, ako aj s riešením aplikačných úloh a problémov s využitím aritmetických operácií a vzťahov medzi nimi.

Komponent: Závislosti, vzťahy a práca s údajmi

Obsahový komponent *Závislosti, vzťahy a práca s údajmi* je zameraný na rozvíjanie schopností žiakov objavovať pravidlá, závislosti, vzťahy, vedieť ich opísať pomocou algebrických výrazov, rovníc a nerovníc a narábať s údajmi. Narábanie s údajmi znamená vedieť ich vyhľadávať, nachádzať vzťahy a súvislosti medzi nimi, uskutočňovať zber údajov, zaznamenávať ich, usporadúvať a triediť, reprezentovať a interpretovať údaje.

Komponent: Geometria

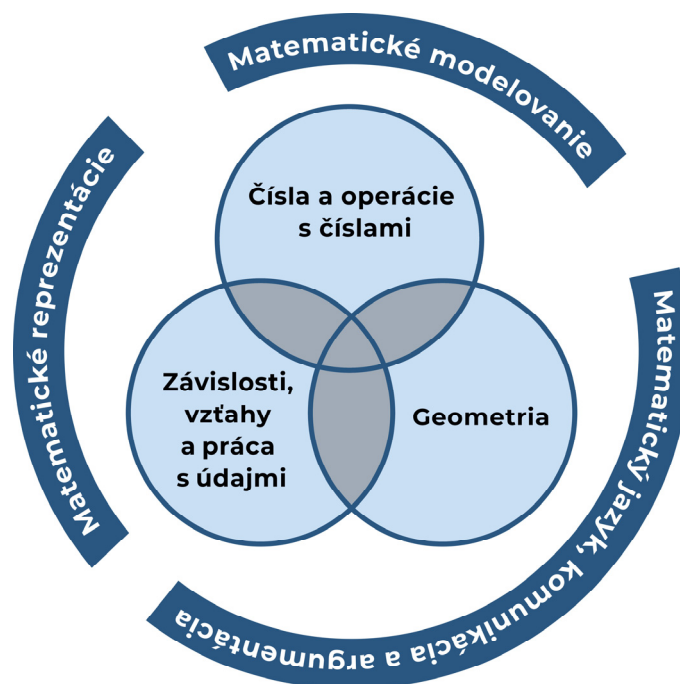
Obsahový komponent *Geometria* je zameraný na rozvíjanie geometrického uvažovania žiakov s využitím geometrických reprezentácií. Komponent je zameraný na skúmanie rovinných a priestorových útvarov a vzťahov medzi nimi, na osvojovanie si princípov merania, rozvíjanie schopnosti odhadovať mieru a nadobudnúť praktické zručnosti pri riešení polohových a metrických geometrických úloh, ktoré majú svoje uplatnenie v mnohých profesiách.

Matematické praktiky majú významný podiel na kultivovaní matematického a kritického uvažovania a na rozvíjaní dôležitých osobnostných vlastností, vrátane tzv. mäkkých zručností. V každom z vyššie uvedených obsahových komponentov je dôležité vykonávať také činnosti v matematike, ktoré umožňujú rozvíjať u žiakov tímovú spoluprácu, komunikačné, argumentačné a prezentačné zručnosti, tvorivé a kritické myslenie, ale zároveň aj vytrvalosť, presnosť, či zmysel pre používanie rôznorodých reprezentácií, techník, stratégií a spôsobov uvažovania. Sú príležitosťou pre vnímanie jedinečnosti a rozmanitosti ľudského myslenia. Matematické praktiky sú členené na tri činnostné jednotky: *matematické reprezentácie*; *matematické modelovanie* a *matematický jazyk, komunikácia a argumentácia*.

Matematické reprezentácie sú zamerané na rozvíjanie schopnosti vyberať, používať a interpretovať vhodné reprezentácie, resp. modely matematických objektov alebo situácií. Reprezentácie pojmov, vzťahov a postupov majú rôznu stupeň abstrakcie (enaktívne, ikonické a symbolické). Na úrovni uvádzania do matematickej gramotnosti je vhodné používať enaktívne a ikonické reprezentácie založené na používaní konkrétnych predmetov, obrázkov, schém, tabuliek a iných znázornení, na úrovni rozvinutej gramotnosti majú formu symbolických reprezentácií v podobe výrazov, rovníc, vzorcov a podobne.

Matematické modelovanie zahŕňa návrh stratégie riešenia problému počnúc pochopením a analýzou problému, matematizáciou problému s využitím matematických reprezentácií, vyriešením matematického problému a reflexiou riešenia v kontexte pôvodnej úlohy. Matematické modelovanie zároveň vyžaduje používanie matematických nástrojov, vrátane elektronických, či digitálnych nástrojov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia vplyvajú na rozvíjanie matematického a kritického uvažovania a sú závislé nielen od úrovne matematickej gramotnosti žiaka. Schopnosť žiakov používať matematický jazyk, komunikovať o hľadaní stratégií a riešení problémov a schopnosť argumentačne podporiť, resp. zamietnuť matematické myšlienky sú dôležitými predpokladmi na aktívne zapojenie sa do spoločenského života.

Obrázok č. 1 Mapa obsahových komponentov v matematickom vzdelávaní

Osvojenie si matematického obsahu a matematických praktík je prostriedkom na rozvoj matematickej gramotnosti, ktorú je schopný žiak primerane použiť pri riešení každodenných problémov a situácií.

Ciele predmetu

1. *Disponovať primeraným matematickým aparátom* – rozumieť matematickým pojmom, vzťahom a postupom na úrovni zodpovedajúcej edukačným potrebám a schopnostiam žiakov.
2. *Používať matematické reprezentácie* – používať vhodné modely a reprezentácie matematických pojmov, vzťahov a postupov v rôznych situáciách a interpretovať ich.
3. *Navrhnuť stratégie riešenia problémov* – transformovať jednoduché problémy reálnych situácií do matematickej podoby (matematizovať ich), navrhnúť, vyhodnotiť a aplikovať rôzne metódy riešenia problémov, prezentovať a posúdiť výsledky v kontexte pôvodného problému a ovládať postupy na kontrolu riešení.
4. *Kriticky uvažovať a argumentovať* – tvoriť jednoduché predpoklady, navrhovať, kriticky vyhodnocovať a optimalizovať stratégie riešenia matematických problémov, vyvodzovať logické dôsledky a zdôvodňovať riešenie problému, vrátane identifikácie chyby, opravy chyby a jej vnímania ako nevyhnutnej súčasti učenia sa.
5. *Používať matematický jazyk a komunikovať* – počúvať s porozumením, vecne a presne komunikovať pomocou prirodzeného aj matematického (vrátane symbolického) jazyka, diskutovať o problémoch a tímovo spolupracovať pri riešení matematických úloh.
6. *Používať matematické nástroje* – zmysluplne vyberať a použiť vhodné matematické nástroje (reálne, elektronické a digitálne pomôcky/nástroje) na reprezentáciu a riešenie problémov a posúdiť ich efektívnosť.

Vzdelávacie štandardy z matematiky pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu matematického vzdelávania je, aby žiaci nadobudli matematickú gramotnosť na elementárnej úrovni, teda mali osvojený základný matematický obsah, aktivované prvotné matematické kompetencie, vytvorené základy matematických praktík, matematickej identity a pozitívneho obrazu o význame matematiky.

Výkonový štandard

1. cieľ

Používať prirodzené čísla, operácie s prirodzenými číslami a ich vlastnosti na riešenie jednoduchých aplikačných a kontextových úloh.

Žiak vie/dokáže:

- používať prirodzené čísla do 10 000 v rôznych kontextoch a aplikovať poznatky z numerácie do 10 000 pri riešení úloh,
- sčítavať a odčítavať prirodzené čísla v obore do 1 000 s použitím pamäťových, písomných a elektronických algoritmov, použitím vlastností operácií a vzťahov medzi nimi,
- vykonávať násobenie a delenie v obore do 100 aj mimo oboru násobilky využitím algoritmov, vlastností operácií a vzťahov medzi nimi a pracovať so zlomkami na prípravnej úrovni.

2. cieľ

Orientovať sa v jednoduchej tabuľke a grafe a používať ich pri riešení aplikačných úloh zameraných na vyhľadávanie, zber, zaznamenávanie, triedenie, usporiadanie a interpretáciu údajov.

Žiak vie/dokáže:

- používať jednoduché tabuľky a grafy na zber, triedenie, usporiadanie, zaznamenávanie a správnu interpretáciu údajov v reálnom živote a v aplikačných úlohách.

3. cieľ

Objavovať, opísať a aplikovať jednoduché pravidlá, závislosti a vzťahy.

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať, opísať a aplikovať jednoduché pravidlá opakujúceho sa vzoru (tvoreného znakmi, symbolmi, obrázkami, číslami, slovami) a jednoduchej číselnej postupnosti a nachádzať ich reprezentácie v rôznych oblastiach života,
- opísať jednoduché pozorované závislosti z reálneho života, vysvetliť ich, modelovať a používať v každodennom živote,
- pochopiť jednoduché kombinatorické a pravdepodobnostné situácie a ich reprezentácie, navrhovať a aplikovať stratégie ich riešenia na úrovni manipulácie s predmetmi a využívania jednoduchých pokusov a reprezentácií.

4. cieľ Rozlišovať jednoduché rovinné a priestorové geometrické útvary, opisovať ich významné prvky a vlastnosti, triediť, skladať a rozkladať ich.

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať, pomenovať, opísať, vymodelovať, skladať a rozkladať jednoduché rovinné útvary, nachádzať ich reprezentácie v realite a vykonávať jednoduché geometrické konštrukcie pomocou pravítka, kružidla alebo iných (vrátane digitálnych) nástrojov,
- rozlišovať, pomenovať, vymodelovať a opísať jednoduché priestorové útvary, nachádzať ich reprezentácie v realite, skladať a rozkladať priestorové útvary.

5. cieľ Orientovať sa v rovine a v priestore, riešiť jednoduché polohové a metrické geometrické úlohy.

Žiak vie/dokáže:

- orientovať sa v rovine, v priestore a používať prirodzený aj symbolický jazyk na určenie polohy a hľadanie cesty,
- rozoznávať jednoduché reálne orientačné situácie a riešiť ich pomocou algoritmických postupov,
- merať a odhadovať dĺžku úsečky, používať vlastné aj univerzálne jednotky dĺžky a využívať ich v reálnom živote,
- rozlišovať súmerné útvary, nachádzať ich v realite a tvoriť jednoduché osovo súmerné rovinné útvary.

6. cieľ Tvoríť jednoduché reprezentácie matematických pojmov a vzťahov, používať ich pri riešení problémov, veku primerane používať jednoduchý matematický jazyk.

Žiak vie/dokáže:

- riešiť jednoduché aplikačné úlohy v rôznych kontextoch pomocou aritmetických výrazov, jednoduchých rovníc a nerovnic (bez použitia neznámej) a s využitím vlastností a vzťahov aritmetických operácií.

7. cieľ Používať priame logické úsudky a riešiť problémy v situáciách a kontexte svojho individuálneho života.

Žiak vie/dokáže:

- používať elementárne poznatky z logiky a množín v konkrétnych situáciách na riešenie jednoduchých matematických úloh na prípravnej úrovni.

Obsahový štandard

Čísla a operácie s číslami

1. Prirodzené čísla v obore do 10 000

Pojmy	<p>Aktívne: pravda/nepravda, platí/neplatí, všetci, každý, niekto, nikto, aspoň, najviac, najmenej, práve, patrí/nepatrí; číslo, číslica, cifra, jednociferné číslo, viacciferné číslo (dvoj-, troj-, štvor-), jednotky, desiatky, stovky, tisícky, párne/nepárne číslo; porovnávanie, väčší, menší, rovný, najväčší, najmenší; usporiadanie (od najmenšieho po najväčšie a naopak), pred, za, hneď pred, hneď za, prvý, posledný, predposledný, číselná os; zaokrúhľovanie, približne,</p> <p>Pasívne: rozklad; číselný rad.</p>
Vzťahy	<p>Porovnávanie a usporiadanie prirodzených čísel, rád čísla a číslice a ich vzťah, pozičný a rozvinutý zápis prirodzeného čísla a ich vzťah.</p>
Postupy	<p>Práca s množinami a ich prvkami (tvorba, usporiadanie, triedenie, porovnávanie), číslo ako množstvo, číslo ako poradie, číslo ako predchodca alebo nasledovník, rozklady čísla; metódy porovnávania čísel a zápis výsledku porovnania, usporiadanie čísel v obore do 10 000 (vzostupné, zostupné), modelovanie párneho a nepárneho počtu prvkov; orientácia v číselnom rade (vzostupnom, zostupnom), práca s číselnou osou; zaokrúhľovanie na desiatky, stovky a tisícky, zaokrúhľovanie v reálnom kontexte (približne), riešenie jednoduchých nerovníc na prípravnej úrovni.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie rôznych reprezentácií čísel v obore do 10 000 a modelovanie rôznych rozkladov čísel; používanie číselnej osi ako univerzálneho modelu usporiadania prirodzených čísel; používanie pomôcok, matematických reprezentácií a nástrojov na modelovanie a riešenie jednoduchých problémov.

Matematické modelovanie – využívanie poznatkov a postupov pri práci s množinami v matematizácii úloh; používanie poznatkov a modelov z numerácie do 10 000 (porovnávanie, usporiadanie, rozklady, zaokrúhľovanie) pri riešení jednoduchých slovných úloh a reálnych problémov, ktoré žiak dokáže opísať.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – porozumenie jednoduchým výrokom (tvrdeniam) a ich používanie, rozhodovanie o ich pravdivosti, rozlišovanie a formulovanie jednoduchých kvantifikovaných výrokov a ich používanie v diskusiách pri riešení problémov; správne čítanie a písanie čísla do 10 000; interpretovanie čísla do 10 000 v rôznych kontextoch (počet, poradie, adresa a iné); rozlišovanie čísel a číslic (cifier) v komunikácii a argumentácii; vysvetlenie významu pozičnej hodnoty číslice v čísle; používanie znakov porovnávania a zaokrúhľovania.

2. Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 1 000

Pojmy	<p>Aktívne: sčítanie, odčítanie, plus, mínus, o koľko menej/viac.</p> <p>Pasívne: sčítanec, súčet, menšenec, menšiteľ, rozdiel.</p>
Vzťahy	<p>Vzťah sčítania a odčítania ako inverzných operácií; vlastnosti sčítania (komutatívnosť, asociatívnosť, neutrálnosť nuly) a vlastnosti odčítania; porovnávanie rozdielom.</p>
Postupy	<p>Kardinálny (počet prvkov množiny) a ordinálny (poradie prvku v usporiadanej množine) prístup k sčítaniu, prístupy k odčítaniu odoberaním a dopočítaním; základné spoje sčítania a odčítania na úrovni automatizácie; pamäťové, písomné a elektronické algoritmy sčítania a odčítania v obore do 1 000; objavovanie vlastností sčítania a odčítania pomocou modelov a ich používanie pri numerických výpočtoch; overovanie výsledkov (skúška správnosti) pomocou inverznej operácie.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – využívanie rôznych reprezentácií sčítania a odčítania na usporiadaných aj neusporiadaných množinách; znalosť a používanie statických a dynamických modelov sčítania a odčítania.

Matematické modelovanie – používanie vzťahov medzi sčítaním a odčítaním pri matematizácii a riešení úloh; používanie vlastností sčítania a odčítania pri zjednodušovaní výpočtov, resp. pri overovaní výsledkov; využívanie rôznych matematických nástrojov pri riešení úloh na sčítanie a odčítanie.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a zapisovanie sčítania a odčítania; používanie symbolických znakov sčítania a odčítania; vysvetľovanie postupov sčítania a odčítania; identifikovanie a zdôvodnenie použitia sčítania a odčítania pri riešení úloh, interpretovanie a overovanie výsledkov.

3. Násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 100

Pojmy	<p>Aktívne: násobenie, delenie, krát, delené, koľkokrát viac/menej.</p> <p>Pasívne: násobok, najbližší menší/väčší násobok; činiteľ, súčin; zvyšok po delení, delenec, deliteľ, podiel; zlomok.</p>
Vzťahy	<p>Vzťah násobenia a delenia ako inverzných operácií; vlastnosti násobenia (komutatívnosť, asociatívnosť, 0 ako agresívny prvok, 1 ako neutrálny prvok násobenia) a delenia (význam 0 a 1 pri delení); porovnávanie podielom; vzťah medzi sčítaním a násobením, vzťah medzi delením a odčítaním; vzťah delenia a zlomku, porovnávanie zlomkov na rovnakých modeloch; poradie operácií.</p>

Postupy

Násobenie a delenie – násobenie ako zjednotenie rovnako početných disjunktných množín a ako karteziánsky súčin množín, delenie na rovnaké časti a delenie podľa obsahu; delenie so zvyškom na úrovni manipulácie s predmetmi; základné spoje násobenia a delenia na úrovni automatizácie; pamäťové (rozkladom, nie memorovaním), písomné a elektronické algoritmy násobenia a delenia do 100 aj mimo oboru násobilky; skúška správnosti pomocou inverznej operácie; zlomok – zlomok ako časť celku a počet prvkov časti celku na úrovni modelovania (obdĺžnikový, kruhový, úsečkový model); určenie časti celku vyjadrenej zlomkom, pomenovanie vyznačenej časti celku.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a využívanie rôznych reprezentácií násobenia a delenia; používanie viacerých modelov na znázornenie zlomku.

Matematické modelovanie – používanie vlastností násobenia a delenia pri riešení matematických úloh; používanie vzťahov medzi operáciami pri zjednodušovaní a optimalizácii výpočtov, resp. overovaní výsledkov; riešenie úloh na porovnávanie zlomkov na prípravnej úrovni (pomocou modelov).

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a zapisovanie násobenia a delenia; používanie symbolických znakov násobenia a delenia; vysvetľovanie postupu násobenia a delenia v obore do 100 pomocou konkrétnych modelov; identifikovanie a zdôvodnenie použitia násobenia a delenia v obore do 100 pri riešení jednoduchých úloh a interpretovanie výsledkov; identifikovanie výskytu zlomkov v bežnom živote a ich interpretovanie.

4. Číselné výrazy v riešení úloh

Pojmy | **Aktívne:** zátvorky.

Vzťahy | Vzťahy medzi aritmetickými operáciami v obore prirodzených čísel; poradie operácií.

Postupy

Číselné výrazy – vykonávanie operácií s číselnými výrazmi (aj so zátvorkami) a ich optimalizácia; rovnice a nerovnice – určenie neznámeho čísla vo vzťahu rovnosti alebo nerovnosti vyjadreného symbolom alebo obrázkom (metódou pokus-omyl alebo postupným dosadzovaním čísel), overovanie správnosti riešenia jednoduchých rovníc a nerovnic (bez použitia písmena ako neznámej) pomocou inverzných operácií alebo kalkulačky; slovné úlohy – riešenie jednoduchých slovných úloh (zväčšenie/zmenšenie čísla o niekoľko jednotiek, porovnávanie rozdielom); riešenie nepriamo formulovaných slovných úloh na sčítanie a odčítanie; riešenie jednoduchých slovných úloh na násobenie a delenie (zväčšenie/zmenšenie čísla niekoľkokrát, porovnávanie podielom); riešenie zložených slovných úloh.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie pomôcok, matematických reprezentácií a nástrojov (vrátane digitálnych) na modelovanie a riešenie jednoduchých problémov a slovných úloh.

Matematické modelovanie – analyzovanie a navrhovanie stratégie riešenia jednoduchej reálnej situácie; dodržiavanie štandardných postupov riešenia slovných úloh a znalosť metód ich riešenia; posúdenie reálnosti výsledkov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – určovanie a vysvetľovanie správneho poradia aritmetických operácií; diskutovanie o počte riešení jednoduchých rovníc a nerovníc (bez použitia neznámej); vysvetľovanie a zdôvodňovanie výberu metódy riešenia aplikačnej slovnej úlohy; zdôvodňovanie a overovanie výsledkov; formulovanie jednoduchých úloh, v ktorých sa aplikujú a modelujú aritmetické operácie; používanie osvojenej jednoduchej matematickej terminológie z numerácie a operácií.

Závislosti, vzťahy a práca s údajmi**1. Základy práce so vzormi a postupnosťami****Pojmy**

Pasívne: vzor/rad (znakov, symbolov, obrázkov, čísel), rytmus; pravidlo; číselná postupnosť.

Vzťahy

Pravidlo opakujúceho sa vzoru a pravidlo číselnej postupnosti.

Postupy

Identifikácia prvkov/členov a pravidla opakujúceho sa vzoru (tvoreného znakmi, symbolmi, obrázkami, číslami, napr. typu "ab", "abb", "aabb", "abc", "abbb"); určenie a doplnenie chýbajúcich členov vo vzore a v číselnej postupnosti; identifikácia vzorov prítomných v reálnom živote (v prírode, v kultúre, v športe a umení).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a aplikovanie auditívnych, vizuálnych, kinestetických reprezentácií jednoduchých lineárnych opakujúcich sa vzorov a číselných postupností.

Matematické modelovanie – objavenie jednoduchého pravidla vo vytvorenom vzore alebo postupnosti a jeho aplikovanie; vyhľadanie chyby vo vzore/postupnosti a navrhnutie jej opravy.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – identifikovanie prvkov a opísanie pravidiel aplikovaných vo vzoroch/postupnostiach; identifikovanie chyby vo vzore/postupnosti, diskutovanie a zdôvodnenie spôsobu jej opravy.

2. Základy práce s jednoduchými závislosťami a vzťahmi

Pojmy	<p>Aktívne: euro, cent, minca, bankovka; hodina, minúta, sekunda, polhodina, štvrtá hodina, trištvrtá hodina, deň, týždeň, víkend, mesiac, rok, kalendár, vek.</p> <p>Pasívne: ručičkové a digitálne hodiny.</p>
Vzťahy	<p>Peňažné vzťahy – vzťahy medzi peňažnými jednotkami a ich hodnotou; časové vzťahy – vzťahy medzi časovými jednotkami, vzťah medzi časom zapísaným digitálne a z ručičkových hodín; priama úmernosť – závislosti medzi dvomi veličinami v priamej úmernosti na prípravnej úrovni.</p>
Postupy	<p>Priama úmernosť – objavovanie a identifikácia pravidiel v priamej úmernosti, doplnenie chýbajúcich hodnôt do tabuľky priamej úmernosti; peniaze – rozmieňanie bankoviek a mincí, premeny peňažných jednotiek (eurá a centy), porovnávanie a usporiadanie peňažných jednotiek pomocou peňažných modelov; čas – označovanie a pomenovanie jednotiek času, určovanie (čítanie, zapisovanie) a znázornenie času na ručičkových a digitálnych hodinách, zapísanie času z ručičkových do digitálnych hodín a naopak, orientácia v časových intervaloch (od – do); premeny susedných jednotiek času pomocou modelov ručičkových hodín; iné jednoduché vzťahy – objavovanie iných, netradičných vzťahov a závislostí v štvorcovej sieti (napr. magický štvorec, sudoku).</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie tabuľky ako reprezentácie priamej úmernosti; používanie reprezentácie pre základné a odvodené peňažné jednotky, znalosť a používanie národnej meny (platidlo); používanie reprezentácie pre základné a odvodené časové jednotky.

Matematické modelovanie – modelovanie a riešenie jednoduchých prípravných úloh s priamou úmernosťou; riešenie úloh súvisiacich s orientáciou v čase; aplikovanie úvodných poznatkov z finančnej gramotnosti o hodnote peňazí pri riešení jednoduchých úloh.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – diskutovanie o vzťahoch a závislostiach medzi číslami; používanie jednotiek času a vzťahov medzi nimi v každodennej komunikácii; diskutovanie o hodnote peňazí a o vzťahoch medzi peňažnými jednotkami.

3. Základy riešenia jednoduchých kombinatorických situácií

Pojmy	Pasívne: možnosť, počet možností, systém.
Vzťahy	Organizačný princíp (systém) usporiadania dvoch, troch a štyroch prvkov.

Postupy

Objavenie a dodržanie systému usporiadania dvoj-, troj- a štvorprvkových množín (predmetov, znakov, symbolov, číslíc); vytvorenie rôznych dvoj-, troj- a štvorciferných čísel z množiny číslíc (čísllice sa môžu opakovať); hľadanie všetkých spôsobov a určenie počtu možností v jednoduchej kombinatorickej situácii.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť, používanie a tvorba rôznych reprezentácií na znázornenie systému usporiadania (konkrétne predmety, grafy, tabuľky).

Matematické modelovanie – riešenie problémov o usporiadaní dvoch, troch, štyroch predmetov, znakov, symbolov a číslíc (aj s opakovaním prvkov) manipulačnou činnosťou; využívanie skúsenosti s usporiadaním prvkov pri riešení jednoduchých slovných úloh s kombinatorickou situáciou.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – opísanie, vysvetlenie a zaznamenanie jednoduchej kombinatorickej situácie a jej riešenie; komunikovanie a zdôvodňovanie využitia usporiadania prvkov v reálnom živote.

4. Pozorovanie jednoduchých pravdepodobnostných situácií**Pojmy**

Pasívne: isté, možné, nemožné, určite áno/nie.

Vzťahy

Porovnanie výsledkov v jednoduchých pravdepodobnostných situáciách.

Postupy

Rozlišovanie istej, novej a nemožnej konkrétnej udalosti vytvorenej pomocou konkrétnych predmetov.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba jednoduchých reprezentácií istej, novej a nemožnej situácie.

Matematické modelovanie – vykonávanie jednoduchých pravdepodobnostných experimentov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – rozhodovanie a diskutovanie o istej, novej a nemožnej udalosti v jednoduchých a konkrétnych pravdepodobnostných situáciách a jednoduchých hrách.

5. Základy práce s údajmi**Pojmy**

Aktívne: tabuľka, riadok, stĺpec.

Pasívne: údaj, graf, stĺpcový graf.

Vzťahy

Početnosti údajov a ich porovnávanie; súvislosti medzi údajmi a ich interpretácia; súradnice v súradnicovom systéme.

Postupy

Orientácia a interpretácia údajov z jednoduchých tabuliek, grafov a diagramov; zber, triedenie, usporiadanie a zaznamenávanie údajov (graficky, numericky) rôznymi spôsobmi (tabuľka, graf, diagram, piktogram, početnosti vyjadrené sčítacími čiarkami a numericky); doplnenie chýbajúcich údajov do tabuliek a grafov; určovanie súradníc objektov a umiestňovanie objektov podľa daných súradníc do tabuliek a štvorcových sietí.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie rôznych reprezentácií údajov (tabuľka, graf, piktogram) a orientácia v nich.

Matematické modelovanie – simulovanie jednoduchých pokusov, zaznamenávanie a vyhodnocovanie výsledkov; používanie jednoduchej tabuľky alebo grafu ako nástroja na riešenie aplikačných úloh s kvantitatívnymi aj kvalitatívnymi údajmi v rôznych oblastiach života.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – interpretovanie údajov v konkrétnych kontextoch a situáciách; zaznamenávanie údajov pomocou tabuliek a diagramov; diskutovanie o riešení jednoduchých aplikačných úloh s údajmi; využívanie súradníc štvorcovej siete pri komunikácii počas jednoduchých hier.

Geometria**1. Orientácia v rovine a priestore****Pojmy**

Aktívne: smer, hore, dole, vpravo, vľavo, nad, pod, do, na, pred, za, vedľa, medzi, vpredu, vzadu, šípka (symbol ukazujúci smer).

Pasívne: súradnice bodu/štvorca v štvorcovej sieti.

Vzťahy

Určovanie polohy objektov vzhľadom k sebe, k inému objektu a dvoch objektov navzájom.

Postupy

Určovanie polohy objektov v rovine a priestore; orientácia v priestore, opis (slovný/šípkami) a zaznamenávanie pohybu v rovine (v štvorcovej sieti a jednoduchej mape), resp. vykonávanie pohybu podľa záznamu alebo slovného opisu; hľadanie a opisovanie cesty v labyrinte, v štvorcovej sieti alebo na mape; určovanie súradníc štvorcov alebo mrežových bodov v štvorcovej sieti, vyznačovanie štvorcov alebo (mrežových) bodov v štvorcovej sieti.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie jednoduchých reprezentácií na orientáciu v rovine a priestore (určovanie polohy, opis a realizácia pohybu).

Matematické modelovanie – používanie algoritmických postupov pri riešení úloh a problémov na určovanie polohy a orientáciu v rovine a priestore; riešenie úloh o hľadaní cesty a uvažovanie o jej dĺžke.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – znalosť a používanie jednoduchých symbolov na orientáciu v štvorcovej sieti alebo inej podložke; aplikovanie algoritmického uvažovania pri komunikácii o polohe alebo pohybe v rovine a priestore; interpretovanie jednoduchých záznamov pohybu/cesty.

2. Základy skúmania geometrických útvarov v rovine

Pojmy	<p>Aktívne: rovná/krivá čiara, bod, úsečka, stred úsečky, polpriamka, priamka, trojuholník, štvorec, obdĺžnik, vrchol, strana, kružnica, kruh, stred, polomer.</p> <p>Pasívne: lomená čiara, uzavretá čiara, otvorená čiara, krajné body úsečky, začiatok polpriamky, rovina, štvoruholník, mnohouholník.</p>
Vzťahy	<p>Leží medzi dvomi bodmi, patrí/nepatrí (leží/neleží); zhodnosť úsečiek, porovnávanie a usporiadanie úsečiek podľa dĺžky; trojuholníková nerovnosť na úrovni manipulácie.</p>
Postupy	<p>Určenie a vyznačenie bodov, ktoré patria/nepatria útvaru (ležia/neležia na útvaru); rozlišovanie a triedenie rovinných útvarov (podľa významných prvkov a vlastností); rysovania a označovanie rovinných útvarov (úsečka, polpriamka, priamka), rysovania štvorcov, obdĺžnikov a trojuholníkov v štvorcovej sieti a vyznačovanie ich vrcholov; skladanie a rozkladanie jednoduchých rovinných útvarov (štvorcov, obdĺžnikov, trojuholníkov a iných mnohouholníkov); objavovanie trojuholníkovej nerovnosti manipuláciou s predmetmi; rysovania kružníc (s ľubovoľným/daným stredom, s ľubovoľným/daným polomerom a prechádzajúcich daným bodom); prenášanie úsečiek, porovnávanie a usporiadanie úsečiek na úrovni manipulácie s predmetmi; modelovanie a určovanie stredu úsečky.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a tvorba modelov základných a odvodených rovinných geometrických útvarov (v rôznych polohách, veľkostiach a podľa ďalších kritérií) pomocou rozličných nástrojov (aj rysovacích potrieb) za dodržiavania zásad rysovania (vrátane bezpečnosti práce s rysovacími pomôckami); používanie modelov mnohouholníkov na skladanie a rozkladanie útvarov.

Matematické modelovanie – použitie vlastností rovinných útvarov pri ich triedení podľa vybraných kritérií (počet strán, vrcholov, strany rovnakej/rôznej dĺžky a pod.); aplikovanie geometrických postupov pri riešení jednoduchých praktických situácií a problémov; overovanie správnosti jednoduchej geometrickej konštrukcie.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie jednoduchých geometrických pojmov na opis geometrických útvarov v rovine a ich významných prvkov a vlastností; pomenovanie a symbolické označenie rovinných geometrických útvarov bez ohľadu na ich polohu a veľkosť; zdôvodňovanie identifikácie, triedenia rovinných útvarov a diskutovanie o ďalších jednoduchých geometrických vzťahoch.

3. Základy skúmania geometrických útvarov v priestore

Pojmy	<p>Aktívne: kocka, guľa, kváder, valec, stena, hrana.</p> <p>Pasívne: ihlan, kužeľ; stavba z telies/kociek, plán stavby z kociek.</p>
Vzťahy	Súvislosti medzi rovinnými a priestorovými útvarmi; vzťah medzi plánom stavby a počtom kociek v stavbe.
Postupy	Určovanie významných prvkov priestorových útvarov (vrcholy, hrany, steny); rozlišovanie a triedenie priestorových útvarov (podľa významných prvkov a vlastností); stavanie stavieb z telies alebo z kociek podľa vzoru (reálna stavba alebo stavba na obrázku), podľa plánu alebo podľa slovného opisu, tvorba jednoduchého plánu stavby z kociek; tvorba modelov priestorových útvarov z danej siete.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie rôznych techník na modelovanie priestorových geometrických útvarov; znalosť, tvorba a používanie jednoduchej reprezentácie stavieb z kociek a iných telies.

Matematické modelovanie – aplikovanie geometrických postupov pri riešení jednoduchých praktických situácií a problémov; používanie vlastností priestorových útvarov pri ich triedení podľa vybraných kritérií (počet stien, vrcholov, hrán, stien rovnakého tvaru a pod.); používanie skladania a rozkladania priestorových útvarov pri riešení jednoduchých geometrických úloh; riešenie problémových úloh so stavbami z kociek/telies; korigovanie a kontrolovanie postupu a správnosť riešení; identifikovanie chyby v stavbe alebo pláne a jej oprava.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie jednoduchých geometrických pojmov na pomenovanie a opis geometrických útvarov v priestore a ich významných prvkov a vlastností; zdôvodňovanie identifikácie a triedenia priestorových útvarov; opisovanie stavby z kociek; interpretovanie symbolických záznamov stavieb z kociek/telies.

4. Jednoduché postupy merania a určovania miery

Pojmy	<p>Aktívne: dĺžka, kratší/dlhší, najkratší/najdlhší, nižší/vyšší, najnižší/najvyšší, užší/širší, najužší/najširší</p> <p>Pasívne: vzdialenosť, šírka, výška.</p>
--------------	--

Vzťahy | Porovnávanie a usporiadanie jednotiek dĺžky (bez premieňania).

Postupy

Porovnávanie a usporiadanie jednotiek dĺžky (kratšie v mm a cm, dlhšie v dm, m a km) na základe porozumenia (bez premieňania); určovanie dĺžky meraním, odhadovanie dĺžky, vzdialenosti, šírky, výšky a overovanie odhadu meraním; zostrojenie úsečky s danou dĺžkou s presnosťou na centimetre.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie konkrétnych pomôcok ako reprezentácie miery úsečky (vlastné jednotky: ceruzka, dlaň, lakeť, palec, stopa, krok a pod., univerzálne jednotky: mm, cm, dm, m, km).

Matematické modelovanie – používanie vhodných nástrojov na meranie dĺžky úsečky; určenie/odmeranie dĺžky úsečky (lomenej čiary) a vyjadrenie (zapísanie) výsledku merania pomocou vlastných a univerzálnych jednotiek; využívanie odhadu a merania v riešení geometrických úloh a v reálnom živote.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie jednotiek dĺžky v komunikácii, diskutovanie o dĺžkach, vzdialenostiach, šírkach a výškach; odhadovanie dĺžky pomocou vhodných vlastných a univerzálnych jednotiek.

5. Základy skúmania a tvorby súmerných útvarov

Pojmy | **Pasívne:** súmerný, nesúmerný.

Vzťahy | Vlastnosti osovo súmerného útvaru na intuitívnej úrovni (vzťah vzor – obraz).

Postupy

Rozlišovanie a modelovanie osovo súmerných a nesúmerných útvarov; skúmanie osovo súmerných útvarov a ich vlastností, modelovanie osi súmernosti; dokreslenie osovo súmerných útvarov v štvorcovej sieti (podľa vodorovnej a zvislej osi súmernosti).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba modelov osovo súmerných útvarov pomocou skladania a strihania papiera, v štvorcovej sieti, alebo pomocou iných nástrojov.

Matematické modelovanie – skladanie jednoduchých osovo súmerných útvarov alebo mozaiky a manipulačné overovanie súmernosti.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – zdôvodňovanie súmernosti útvarov; zdôvodňovanie a diskutovanie o postupe tvorby jednoduchých súmerných útvarov.

Vzdelávacie štandardy z matematiky pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu matematického vzdelávania je, aby žiaci preukázali základy matematickej gramotnosti, disponovali základnými matematickými poznatkami a používali veku a schopnostiam primerané matematické praktiky na riešenie problémov.

Výkonový štandard

1. cieľ	Pracovať s prirodzenými číslami, zlomkami, desatinnými číslami a s celými zápornými číslami pri riešení úloh a problémov.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- používať prirodzené čísla pri riešení problémov, na vyjadrovanie, odôvodňovanie a posudzovanie kvantitatívnych myšlienok a tvrdení,
- riešiť problémy v rôznych kontextoch pomocou aritmetických výrazov, vlastností a vzťahov medzi operáciami s prirodzenými číslami a modelovať aplikačné úlohy pomocou jednoduchých rovníc, nerovníc, resp. ďalších matematických nástrojov,
- interpretovať zlomky, identifikovať ich význam a výskyt v bežnom živote, používať ich pri riešení jednoduchých matematických a reálnych problémov na určenie časti celku a počtu prvkov časti celku,
- používať a interpretovať desatinné čísla v reálnych situáciách, vykonávať jednoduché operácie s desatinnými číslami a využívať ich pri premenách jednotiek,
- používať reprezentácie a poznať význam záporných čísel v bežnom živote a porovnávať celé záporné čísla.

2. cieľ	Analyzovať, opísať a uplatniť pravidlá vo vzoroch a postupnostiach a riešiť praktické úlohy s využitím závislostí medzi veličinami alebo využitím vzťahov medzi rôznymi jednotkami miery.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- objavovať, identifikovať a uplatňovať závislosti a vzťahy v matematických a aplikovaných zložitejších vzoroch a postupnostiach,
- objavovať priamu úmernosť v reálnom živote a opísať ju matematickým jazykom a využiť matematické nástroje pri riešení úloh s priamou úmernosťou,
- riešiť praktické úlohy vyžadujúce odhady a prevody jednotiek času, hmotnosti a objemu.

3. cieľ**Zbierať, zaznamenávať, usporiadať a triediť údaje, hľadať vhodnú organizáciu údajov, tvoriť jednoduché frekvenčné tabuľky a grafy a interpretovať výsledky.****Žiak vie/dokáže:**

- zbierať reálne a kontextovo relevantné údaje na základe pozorovania, merania alebo jednoduchého experimentu, prezentovať ich pomocou frekvenčných tabuliek, diagramov a aritmetického priemeru a interpretovať údaje z reálneho života v jednoduchých súvislostiach.

4. cieľ**Riešiť jednoduché kombinatorické a pravdepodobnostné situácie.****Žiak vie/dokáže:**

- modelovať a riešiť jednoduché kombinatorické situácie pomocou organizačného princípu, odhadovať a overovať ich výsledky, rozpoznávať ich v reálnom živote a hľadať stratégie na ich riešenie,
- modelovať a riešiť jednoduché pravdepodobnostné situácie vykonávaním experimentov, odhadovať a overovať ich výsledky, rozpoznávať ich v reálnom živote a posúdiť pravdepodobnosť udalosti.

5. cieľ**Analyzovať zložitejšie geometrické útvary v rovine a priestore, využívať polohové a metrické vlastnosti útvarov pri riešení jednoduchých geometrických úloh.****Žiak vie/dokáže:**

- rozlišovať, pomenovať a opísať rovinné a priestorové útvary pomocou ich významných prvkov a charakteristických vlastností a objavovať súvislosti medzi rovinnými a priestorovými útvarmi,
- využívať jednoduché geometrické vzťahy, polohové a metrické vlastnosti geometrických útvarov pri riešení jednoduchých konštrukčných úloh pomocou vhodných nástrojov,
- riešiť jednoduché geometrické problémy s využitím uhlov a pochopiť podstatu porovnávania uhlov a operácií s uhlami,
- určovať mieru jednoduchých rovinných a priestorových útvarov pomocou vlastných a univerzálnych jednotiek dĺžky, obvodu, obsahu a objemu a používať ju v reálnom kontexte,
- určovať súmerné útvary a určovať zhodné útvary, používať osovú súmernosť a posunutie v jednoduchých aplikačných úlohách a hrách.

6. cieľ**Riešiť úlohy na orientáciu v rovine a v priestore a úlohy rozvíjajúce priestorovú predstavivosť.****Žiak vie/dokáže:**

- orientovať sa v priestore, opísať a zaznamenať polohu a pohyb v priestore,
- objavovať súvislosti medzi rovinnými a priestorovými útvarmi a riešiť problémy zaznamenávania jednoduchých stavieb z kociek.

7. cieľ

Formulovať zložitejšie logické úvahy, objavovať a vysvetliť chyby v postupe, navrhovať stratégie a riešiť aplikačné úlohy.

Žiak vie/dokáže:

- používať matematické nástroje výrokovej logiky a množín na riešenie problémov, na komunikáciu a argumentáciu v súvislostiach na veku primeranej úrovni.

Obsahový štandard**Čísla a operácie s číslami****1. Rozširovanie oboru prirodzených čísel****Pojmy**

Aktívne: zaokrúhľovanie, zaokrúhľovanie nahor a nadol, približne, presne.

Pasívne: rozklad čísel; rád číslice a čísla; opačné čísla; odhad, záporné a kladné celé číslo.

Vzťahy

Porovnávanie, usporiadanie (vzostupné/zostupné) primerane veľkých prirodzených čísel; pozičný a rozvinutý zápis prirodzeného čísla do milión; vlastnosť navzájom opačných čísel; porovnávanie a usporiadanie celých čísel.

Postupy

Používanie pozičného a rozvinutého zápisu prirodzeného čísla, skladanie a rozkladanie prirodzeného čísla; zaokrúhľovanie primerane veľkých prirodzených čísel na daný rád, zaokrúhľovanie nahor/nadol; znázornenie celých záporných čísel na číselnej osi, porovnávanie a usporadúvanie celých čísel; modelovanie sčítania a odčítania celých čísel na prípravnej úrovni.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie reprezentácií prirodzených čísel do a nad milión; voľba vhodnej číselnej osi na znázornenie prirodzených čísel do a nad milión a na znázornenie celých čísel v rozsahu $\langle -100, 100 \rangle$; znalosť reprezentácií a reálnych interpretácií celých čísel.

Matematické modelovanie – modelovanie a riešenie situácií s prázdny aj neprázdny prienikom, riešenie úloh s primerane veľkými prirodzenými číslami, používanie odhadu a zaokrúhľovania pri riešení reálnych problémov s primerane veľkými prirodzenými číslami.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a písanie primerane veľkých prirodzených čísel; komunikácia o primerane veľkých prirodzených číslach pri riešení úloh; používanie znaku "-" pre zápis záporného čísla, čítanie a písanie celých čísel v intervale $\langle -100, 100 \rangle$.

2. Základy práce so zlomkami

Pojmy	Aktívne: zlomok, zlomková čiara, čitateľ, menovateľ.
Vzťahy	Ekvivalentnosť zlomkov (na modeloch); porovnávanie a usporiadanie zlomkov (pomocou modelov).
Postupy	Používanie modelov zlomkov pri porovnávaní a usporadúvaní; vyznačenie a identifikácia rôzne zapísaných zlomkov, ktoré predstavujú tú istú časť celku (ekvivalentnosť zlomkov); vyznačenie a určenie zlomku ako čísla na číselnej osi medzi 0 a 1; určenie počtu prvkov časti celku; určenie celku, ak je daná jeho časť; sčítanie a odčítanie zlomkov s rovnakým menovateľom alebo s využitím ekvivalentných zlomkov v obore kladných čísel.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie geometrických modelov zlomkov (úsečkový, obdĺžnikový a kruhový) na porovnávanie, usporiadanie a jednoduché sčítanie a odčítanie zlomkov; používanie modelu číselnej osi na znázornenie zlomku; používanie predmetov na tvorbu reprezentácií pri určovaní počtu prvkov časti celku.

Matematické modelovanie – riešenie jednoduchých slovných úloh so zlomkami na určenie časti celku a počtu prvkov časti celku s porozumením; využívanie modelu ekvivalentných zlomkov pri sčítaní a odčítaní v obore kladných čísel.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a zapisovanie zlomkov, početové operácie so zlomkami; používanie proporčných vzťahov vyjadrených zlomkom v komunikácii a argumentácii; vysvetľovanie významu a použitie zlomkov v jednoduchých súvislostiach.

3. Základy práce s desatinnými číslami

Pojmy	Aktívne: desatinné číslo, desatinná čiarka, desatinné miesto.
Vzťahy	Desatinné číslo ako alternatívny zápis desatinného zlomku; porovnávanie, usporiadanie a zaokrúhľovanie (nahor/nadol) desatinných čísel; súvis desatinných a prirodzených čísel.
Postupy	Používanie písomných, pamäťových a elektronických algoritmov sčítania a odčítania v obore desatinných čísel; násobenie a delenie desatinných čísel číslami 10, 100 a 1 000; riešenie aplikačných úloh s desatinnými číslami (napr. premeny peňažných jednotiek, jednotiek dĺžky a hmotnosti).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie vhodných reálnych reprezentácií desatinných čísel, voľba a používanie vhodnej číselnej osi na znázornenie desatinných čísel, na ich porovnávanie, usporiadanie a zaokrúhľovanie.

Matematické modelovanie – riešenie matematických a aplikačných úloh pomocou desatinných čísel s využitím sčítania a odčítania desatinných čísel; overovanie správnosti výsledkov pomocou navzájom opačných operácií s desatinnými číslami.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie, zapisovanie a znázorňovanie desatinných čísel; vysvetľovanie jednoduchých súvislostí medzi desatinnými číslami a desatinnými zlomkami; interpretovanie výsledkov riešenia úloh s desatinnými číslami a diskutovanie o relevantnosti výsledkov v kontexte aplikačnej úlohy.

4. Číselné výrazy a jednoduché rovnice a nerovnice v riešení úloh**Pojmy**

Aktívne: súčet, sčítanec, rozdiel, menšenec, menšiteľ; súčin, činiteľ, podiel, delenec, deliteľ, zvyšok.

Pasívne: neúplný podiel, neznáma.

Vzťahy

Vlastnosti operácií (komutatívnosť a asociatívnosť sčítania a násobenia; distributívnosť násobenia a delenia vzhľadom na sčítanie a odčítanie); vzťahy medzi operáciami, poradie operácií.

Postupy

Pamäťové, písomné a elektronické algoritmy operácií – sčítanie a odčítanie s primerane veľkými prirodzenými číslami, násobenie prirodzeného čísla dvojčiferným a trojčiferným číslom, delenie prirodzeného čísla jednociferným aj dvojčiferným deliteľom bezo zvyšku aj so zvyškom; určenie a dodržiavanie poradia operácií a pravidiel pre počítanie so zátvorkami; identifikácia a oprava chýb v úprave a aplikácii aritmetických výrazov v riešení úloh; riešenie jednoduchých aj zložených slovných úloh na sčítanie, odčítanie, násobenie a delenie, vrátane nepriamo formulovaných slovných úloh; tvorba jednoduchých slovných úloh podľa vzoru alebo matematickej reprezentácie; riešenie jednoduchých rovníc a nerovnic a skúška správnosti.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť, výber a použitie reprezentácií aritmetických operácií.

Matematické modelovanie – rozhodovanie o použití a aplikovanie aritmetických operácií v obore prirodzených čísel na modelovanie a matematizáciu reálnych situácií; navrhovanie a vyberanie stratégie riešenia aplikačných úloh, využívanie vlastností a vzťahov medzi operáciami a dodržiavanie postupu riešenia slovných úloh; modelovanie matematických problémov pomocou jednoduchých rovníc a nerovnic a ich riešenie primeranými metódami.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – aktívne využívanie reprezentácií aritmetických operácií pri formulácii a interpretácii problémov; diskutovanie o vlastnostiach aritmetických operácií a ich použitie pri riešení problémov; vysvetľovanie zástupného symbolu alebo neznámej v jednoduchej rovnici alebo nerovnici; diskutovanie o zmyslupnosti výsledkov riešenia aplikačných úloh.

Závislosti, vzťahy a práca s údajmi

1. Práca so vzormi a postupnosťami

Pojmy	<p>Aktívne: pravidlo.</p> <p>Pasívne: vzor, postupnosť čísel.</p>
Vzťahy	Pravidlo a vlastnosti číselného alebo iného vzoru/postupnosti.
Postupy	Objavovanie pravidiel vzorov a postupností a ich aplikovanie; identifikácia jadra a pravidla vzoru alebo numerickej postupnosti; tvorba vzorov a číselných postupností podľa daného pravidla, použitie pravidla na doplnenie chýbajúceho člena/časti opakujúceho sa, rastúceho vzoru (napr. olo, ollo, ollo, ...) alebo číselnej postupnosti; identifikácia a oprava chyby vo vzore alebo číselnej postupnosti; tvorba vlastných vzorov a postupností.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie a tvorba reprezentácií vzorov (opakujúcich sa aj rastúcich) a postupností (tvorených symbolmi, obrázkami, slovami, číslami).

Matematické modelovanie – analyzovanie a porovnávanie náročnejších vzorov s aplikovanými viacerými pravidlami alebo s viacerými správnymi riešeniami; nachádzanie vzorov v realite a ich matematické opísanie pomocou vybraných vhodných symbolov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – komunikácia a diskutovanie o vlastnostiach vzorov a číselných postupností; zdôvodňovanie zaradenia a poradia prvkov vo vzore a postupnosti.

2. Rozšírené nástroje na prácu so závislosťami a vzťahmi

Pojmy	<p>Aktívne: súčet, rozdiel, súčin, podiel, "o _ viac/menej", "_-krát viac/menej", "_násobok", hmotnosť, gram, dekagram, kilogram, tona; objem, mililiter, deciliter, liter.</p> <p>Pasívne: číselný výraz.</p>
Vzťahy	Závislosti medzi dvomi veličinami v priamej úmernosti; vzťahy medzi časovými, hmotnostnými, objemovými jednotkami.

Postupy

Vyčísľovanie číselných výrazov s použitím zátvoriek; vyjadrovanie matematických vzťahov pomocou symboliky aritmetiky; doplnenie alebo rozšírenie tabuľky priamej úmernosti; znázorňovanie údajov z tabuľky priamej úmernosti ako množiny bodov alebo priamky v súradnicovej sústave; premeny jednotiek času, hmotnosti a objemu; zmiešané jednotky a zložitejšie premeny (nielen susedné); odhadovanie hmotnosti a objemu (rádovo).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – znalosť a používanie reprezentácií priamej úmernosti (tabuľka, graf priamej úmernosti); znalosť a používanie reálnych reprezentácií jednotiek času, hmotnosti a objemu.

Matematické modelovanie – spoľahlivé používanie aritmetických operácií a vyčíslenie číselných výrazov pri matematizácii a riešení úloh; navrhovanie stratégie a riešenie slovných úloh na priamu úmernosť pomocou reprezentácií (tabuľky, grafy, matematické zápisy); využívanie predstáv a skúseností s jednotkami času, hmotnosti a objemu pre odhadovanie a riešenie praktických úloh vyžadujúcich prevody týchto jednotiek.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – vyjadrovanie aritmetických vzťahov slovne a naopak; interpretovanie a zapísanie slovne vyjadrených aritmetických vzťahov; používanie aritmetickej symboliky (zátvorky a znaky operácií) na zápis vzťahov vyjadrených slovne a ich vyčíslenie; slovné opisovanie priamej úmernosti, interpretovanie súvislostí medzi priamo úmernými veličinami a zdôvodňovanie riešenia úloh s priamou úmernosťou; aktívne používanie jednotiek času, hmotnosti a objemu v komunikácii.

3. Rozšírené kombinatorické postupy a nástroje

Pojmy | **Pasívne:** možnosť, počet možností, systém.

Vzťahy | Pravidlá usporiadania viacerých prvkov, organizačný princíp usporiadania prvkov.

Postupy

Vytvorenie a aplikovanie organizačného princípu (systému) na vypisovanie všetkých možností; určovanie počtu možností kombinatorickej situácie manipulačnou činnosťou s predmetmi, vypisovaním všetkých možností alebo použitím tabuľky či grafu; hľadanie chýbajúcej možnosti; tvorba dvoj-, troj- a štvorciferných čísel z danej množiny čísel, tvorba dvoj-, troj- a štvorprvkových množín z danej množiny predmetov/symbolov/farieb atď.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – vyberanie a používanie vhodných reprezentácií kombinatorickej situácie (zoznam, tabuľka, graf, schéma).

Matematické modelovanie – voľba stratégie riešenia jednoduchej kombinatorickej úlohy a jej úprava v priebehu riešenia podľa potreby.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – opisovanie, zaznamenávanie a zdôvodňovanie systému usporiadania a vypisovania možností v kombinatorických situáciách.

4. Riešenie jednoduchých pravdepodobnostných situácií**Pojmy**

Aktívne: isté, nemožné.

Pasívne: pravdepodobné, nepravdepodobné, pravdepodobnosť.

Vzťahy

Rovnako, viac alebo menej pravdepodobné situácie (na jednoduchých modeloch).

Postupy

Skúmanie a objavovanie pravdepodobnosti pomocou hier, pokusov a pozorovaní, rozlišovanie viac alebo menej pravdepodobnej situácie; tvorba predpokladov o viac alebo menej pravdepodobných udalostiach a ich overovanie pomocou jednoduchých experimentov; zisťovanie experimentálnej pravdepodobnosti jednoduchej pravdepodobnostnej hry použitím pokusu alebo pozorovania.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie vhodných reprezentácií na modelovanie a zaznamenanie pravdepodobnostnej situácie (zoznam, tabuľka).

Matematické modelovanie – realizovanie jednoduchých experimentov a riešenie jednoduchých problémov o pravdepodobnosti udalosti.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – komunikácia o viac alebo menej pravdepodobných situáciách, spolupráca pri realizácii jednoduchých pravdepodobnostných experimentov, interpretovanie a prezentovanie ich výsledkov; diskutovanie o stratégiách jednoduchých hier.

5. Rozšírené nástroje na prácu s údajmi**Pojmy**

Aktívne: aritmetický priemer.

Pasívne: legenda tabuľky/grafu.

Vzťahy

Súvislosť medzi údajmi a aritmetickým priemerom.

Postupy

Návrh a tvorba jednoduchej tabuľky a grafu zo súboru kvantitatívnych alebo kvalitatívnych údajov; odhadovanie aritmetického priemeru z grafickej reprezentácie hodnôt súboru; výpočet aritmetického priemeru súboru údajov (aj pomocou kalkulačky).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba tabuľky alebo frekvenčného diagramu pomocou čísel, ikon a symbolov na základe pozorovania, experimentu alebo matematickej úvahy.

Matematické modelovanie – riešenie aplikačných úloh vyžadujúcich zber údajov a ich jednoduché spracovanie (usporiadanie a triedenie), interpretáciu tabuliek a jednoduchých diagramov (stĺpcový, čiarový, kruhový, piktogram); používanie digitálnych technológií (tabuľkový procesor) na vytvorenie jednoduchej tabuľky a grafu.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – diskutovanie o spôsoboch zberu údajov a ich spracovaní; používanie pojmu aritmetický priemer a priemerná hodnota v komunikácii a argumentácii; interpretovanie vlastností číselných súborov pomocou aritmetického priemeru.

Geometria**1. Jednoduché rovinné geometrické útvary, vlastnosti a vzťahy****Pojmy**

Aktívne: trojuholník (vrcholy a strany), štvoruholník (vrcholy, strany a uhlopriečky), štvorec, obdĺžnik, susedné strany, protiľahlé strany, uhlopriečka; kružnica, kruh, stred, polomer, priemer, polkruh, štvrtkruh; stred úsečky, os úsečky, rovnobežky, rôznobežky, priesečník, kolmice

Pasívne: polrovina, rovina, opačné polpriamky; päta kolmice; mnohouholník, rovnobežník, rôznobežník.

Vzťahy

Patrí/nepatrí, leží/neleží; vzájomná poloha dvoch priamok v rovine; vlastnosť stredu úsečky ako bodu rovnako vzdialeného od krajných bodov úsečky; kružnica a os úsečky ako množiny bodov s danou vlastnosťou; vzťah medzi polomerom a priemerom kružnice/kruhu.

Postupy

Rozlišovanie, vyznačovanie a označovanie rovinných útvarov (polrovina, rovina, opačné polpriamky, trojuholníky, štvoruholník, mnohouholník) nezávisle na ich polohe; rozhodovanie o incidencii bodov (patrí/nepatrí, leží/neleží) s útvarmi; identifikácia a rysovanie dvojíc rovnobežných, rôznobežných a kolmých priamok, označovanie priesečníkov a päty kolmice; rysovanie trojuholníka, štvorca a obdĺžnika s danými dĺžkami strán (pomocou pravítka a kružidla alebo dynamickej geometrie), rysovanie ďalších mnohouholníkov v štvorcovej sieti; triedenie štvoruholníkov podľa

vzájomnej polohy a dĺžky strán; určenie stredu úsečky manipulačnou činnosťou, odhadom, meraním alebo rysovaním pomocou kružidla; objavenie (experimentovaním) spoločnej vlastnosti bodov ležiacich na kružnici a na osi úsečky; tvorba útvarov (modelovaním a náčrtom) podľa zadaných vlastností a rozpoznávanie situácií, ktoré sa nedajú geometricky modelovať.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – modelovanie a nachádzanie v realite rôznych polôh priamok v rovine pomocou predmetov, náčrtu a rysovania; tvorba rôznych reprezentácií trojuholníkov, štvoruholníkov a mnohoúhelníkov prostredníctvom pomôcok, rysovania alebo softvérových produktov; rozpoznávanie modelov a nemodelov trojuholníkov a štvoruholníkov.

Matematické modelovanie – riešenie aplikačných geometrických úloh a riešenie jednoduchých konštrukčných úloh s využitím geometrických vzťahov, polohových a metrických vlastností geometrických útvarov; identifikovanie praktických situácií, v ktorých sa používa geometrické modelovanie a ich riešenie pomocou dostupných nástrojov; využívanie vlastností trojuholníkov, štvoruholníkov a ďalších rovinných útvarov v analýze a riešení konštrukčných úloh.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – diskutovanie a argumentovanie o incidencii bodov s útvarmi a vzájomnej polohe útvarov; používanie symbolického zápisu geometrických útvarov a vzťahov (patrí/nepatrí, kružnica daná stredom a polomerom, kolmost', rovnobežnosť); opisovanie vlastností trojuholníkov a štvoruholníkov a ich aplikovanie pri triedení; nachádzanie inkluzívnych (podmnožinových) vzťahov medzi štvoruholníkmi, diskutovanie o nich a komunikovanie o rôznych triediacich kritériách štvoruholníkov; diskutovanie a argumentovanie o podmienkach existencie geometrických útvarov

2. Jednoduché priestorové geometrické útvary, vlastnosti a vzťahy

Pojmy

Aktívne: kocka, kváder (steny, vrcholy a hrany), valec, kužeľ, ihlan, guľa, hranatý, oblý.

Pasívne: sieť kociek, kvádra, telesa; pohľad zhora, spredu, z boku, plán stavby z kociek; súradnice bodu.

Vzťahy

Vzťahy medzi rovinnými a priestorovými útvarmi; vzťah medzi protiľahlými ohodnotenými stenami na hracej kocke.

Postupy

Telesá a ich siete – rozlišovanie a určovanie priestorových útvarov (kocka, kváder, valec, kužeľ, ihlan, guľa); určovanie rovinných útvarov na telesách (štvoruholníky a trojuholníky ako steny telies, body a úsečky ako vrcholy a hrany); objavovanie sietí kociek a kvádra manipulačnou činnosťou a ich zaznamenávanie; stavby z kociek – stavanie zložitejších stavieb z kociek podľa plánu a tvorba plánu podľa stavby; slovné alebo symbolické (šifra) opisovanie a zaznamenávanie stavby z kociek; identifikácia a oprava chyby v zázname stavby z kociek alebo v stavbe z kociek; záznam

stavby z kociek zhora, spredu a zboku; stavba z kociek podľa daného pohľadu zhora, zboku a spredu; skúmanie a určovanie pohľadov spredu, zhora a zboku na telesá zložené z kociek a kvádrov; orientácia v priestore – určenie súradníc bodu a zakreslenie bodu so zadanými súradnicami v prvom kvadrante karteziánskej sústavy súradníc; umiestňovanie predmetov/útvarov a realizácia pohybu v rovine a priestore na základe pokynov; riešenie zložitejších labyrintov, hľadanie optimálnej cesty podľa požiadaviek a jej slovný opis, odvaľovanie kocky s odlišenými stenami (pomocou farieb, symbolov alebo čísel) podľa grafického predpisu (stopy odvaľovania) alebo slovného opisu pohybu.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – modelovanie telies, sietí jednoduchých telies a stavieb z kociek a iných telies pomocou stavebníc alebo iných pomôcok (vrátane digitálnych); znalosť a používanie reprezentácií záznamov stavieb z kociek (pohľady, plán a pod.).

Matematické modelovanie – rozhodovanie, ktoré rovinné útvary môžu/nemôžu byť sieťou kocky alebo kvádra; objavovanie jednoznačnosti plánu stavby z kociek a využívanie vzťahov medzi plánom a počtom kociek v stavbe; objavovanie nejednoznačnosti troch pohľadov (zhora, spredu, zboku) na stavbu z kociek, t. j. jednému záznamu 3 pohľadov môžu existovať rôzne stavby; využívanie vzťahu medzi protiláhlými stenami na hracej kocke pri riešení úloh zameraných na rozvíjanie orientácie v priestore a priestorovú predstavivosť.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – opisovanie vlastností a významných prvkov jednoduchých telies; komunikovanie o stavbách z kociek a telies a zdôvodňovanie ich záznamov, resp. diskutovanie o zistených chybách; používanie slovného opisu pri algoritmickom postupe stavania stavby z kociek; diskutovanie o existencii a počte sietí kocky a kvádra; používanie karteziánskej súradnicovej sústavy pri komunikácii o polohách bodov a útvarov v prvom kvadrante a pri opise pohybu (cesty) v rovine.

3. Práca s uhlom a operácie s uhlami

Pojmy

Aktívne: uhol, vrchol, ramená, ostrý, pravý, tupý a priamy uhol.

Pasívne: os uhla.

Vzťahy

Vzťah pravého a priameho uhla; porovnávanie uhlov (väčší, menší, zhodný).

Postupy

Modelovanie a vyznačovanie uhlov ako časti roviny; určovanie významných prvkov uhla; určovanie a vyznačovanie bodov patriacich/nepatriacich uhlu; odhadovanie veľkosti uhla podľa klasifikácie (ostrý, pravý, tupý, priamy); prenášanie a porovnávanie uhlov pomocou manipulácie; súčet a rozdiel uhlov pomocou manipulácie; modelovanie osi uhla.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – vyhľadávanie príkladov a používanie reprezentácií rôznych typov uhlov (ostrý, pravý, tupý, priamy) na manipulačnej úrovni.

Matematické modelovanie – riešenie jednoduchých aplikačných úloh s využitím polohových vlastností uhlov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie geometrických pojmov pri komunikácii o uhloch, ich označovanie; zdôvodňovanie svojho odhadu typu uhla, klasifikácie uhlov.

4. Rozšírené postupy merania a určovania miery

Pojmy	<p>Aktívne: dĺžka úsečky, dĺžka strany, jednotky dĺžky (mm, cm, dm, m, km); obvod, obsah.</p> <p>Pasívne: obsah v jednotkovej štvorcovej sieti; objem ako počet jednotkových kociek.</p>
Vzťahy	<p>Vzťahy medzi jednotkami dĺžky a ich premeny; nejednoznačnosť vzťahu medzi obsahom a obvodom útvarov (útvary s rovnakým obvodom môžu mať rôzny obsah a naopak; útvar s menším obsahom môže mať väčší obvod v porovnaní s iným útvarom a naopak).</p>
Postupy	<p>Prenášanie, porovnávanie a usporiadanie úsečiek podľa dĺžky rysovaním alebo inými nástrojmi; modelovanie grafického súčtu, rozdielu úsečiek a grafického násobku úsečiek; premeny jednotiek dĺžky – premieňanie jednotiek dĺžky (aj nesusedných, aj zmiešaných); obvod – určenie obvodu štvorca a obdĺžnika v štvorcovej sieti; určenie obvodu nepravidelných mnohoúhelníkov zložených z jednotkových štvorcov; určovanie grafického obvodu trojuholníka, štvorca a obdĺžnika; určenie obvodu výpočtom (sčítaním známych dĺžok strán); tvorba (modelovaním a náčrtom) útvarov so zadaným obvodom; obsah – určovanie obsahu obdĺžnika, štvorca a pravouhlého trojuholníka zo štvorcovej siete; určovanie obsahu nepravidelných mnohoúhelníkov zložených zo štvorcov, obdĺžnikov a jednotkových pravouhlých trojuholníkov; výpočet obsahu obdĺžnika a štvorca s celočíselnými dĺžkami strán na základe poznatkov z násobenia (bez vzorcov); tvorba (modelovaním a náčrtom) útvarov so zadaným obsahom; objem – objem kocky a kvádra pomocou modelovania z jednotkových kociek; odhad a určenie objemu kocky a kvádra na základe skúseností z modelovania pomocou jednotkových kociek.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie reprezentácií jednotiek dĺžky, obvodu, obsahu, objemu (vlastné jednotky, univerzálne jednotky) na odhadovanie a určovanie miery útvarov; používanie meracích a iných nástrojov na zistenie miery dĺžky, obvodu a obsahu.

Matematické modelovanie – riešenie aplikačných úloh s využitím elementárnych poznatkov o miere rovinných útvarov (dĺžka, obvod, obsah) a s využitím jednotkovej dĺžky a využitím vzťahov medzi nimi, resp. využitím jednotkového štvorca alebo inej vhodnej jednotky; používanie skladania a rozkladania útvarov na určenie ich miery a ich porovnanie.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie pojmov miery (dĺžka, obvod, obsah, objem) a univerzálnych jednotiek dĺžky, obvodu a obsahu; odhadovanie miery útvarov na základe predstavy o jednotkách dĺžky (vzdialenosť, obvod), predstavy o jednotkových štvorcoch (obsah), jednotkových kockách (objem) a diskutovanie o presnosti odhadu a merania; diskutovanie o vzťahu medzi obvodom a obsahom útvarov v štvorcovej sieti a argumentovanie o nejednoznačnosti tohto vzťahu pomocou príkladov.

5. Skúmanie vlastností súmernosti a základy posunutia

Pojmy

Aktívne: osová súmernosť, os súmernosti, vzor, obraz.

Pasívne: posunutie v štvorcovej sieti.

Vzťahy

Zhodnosť geometrických útvarov v osovej súmernosti a posunutí.

Postupy

Identifikácia osovo súmerných útvarov, určenie a vyznačenie osi súmernosti osovo súmerných útvarov; práca s osovo súmernými útvarmi v štvorcovej sieti (podľa vodorovnej, zvislej aj šikmej osi súmernosti), ich dokreslenie, resp. oprava; nakreslenie/zostrojenie obrazu jednoduchého útvaru (bodu, úsečky alebo mnohouholníka) v osovej súmernosti podľa osi súmernosti (vodorovnej, zvislej aj šikmej); identifikácia posunutých útvarov v štvorcovej sieti, určenie smeru a veľkosti posunutia; zakresľovanie výsledku posunutia jednoduchého útvaru/symbolu v štvorcovej sieti pri zadanom smere (šípka) a veľkosti posunutia (počet štvorčekov siete); doplnenie a tvorba mozaiky ako aplikácie zhodných zobrazení na úrovni manipulácie.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – rozoznávajúce a modelovanie osovo súmerných útvarov skladaním a strihaním papiera, v štvorcovej sieti, pomocou priesvitky alebo iných nástrojov; znalosť a používanie reálnych reprezentácií posunutia v hrách.

Matematické modelovanie – využívanie osovej súmernosti v praktických činnostiach a situáciách a jej aplikovanie pri riešení jednoduchých geometrických úloh; tvorba a skladanie jednoduchých mozaík (tesalácie, vyplňovanie roviny) s použitím zhodných zobrazení v rovine.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie jednoduchej, veku primeranej terminológie osovej súmernosti a posunutia; komunikovanie o jednoduchých pozorovaných vlastnostiach osovej súmernosti a posunutia; overovanie a zdôvodňovanie postupu a výsledkov riešení problémov súvisiacich s osovou súmernosťou a posunutím.

Vzdelávacie štandardy z matematiky pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu matematického vzdelávania je, aby žiaci disponovali rozvinutou matematickou gramotnosťou, primerane abstraktne uvažovali o pojmoch, vzťahoch a postupoch a mali osvojené matematické praktiky na takej úrovni, ktorá im umožňuje nielen samostatne riešiť, ale aj efektívne spolupracovať pri riešení zložitejších matematických úloh.

Výkonový štandard

1. cieľ	Používať prirodzené, celé, racionálne a reálne čísla, operácie s číslami a ich vlastnosti v matematickom modelovaní problémov.
----------------	---

Žiak vie/dokáže:

- riešiť, vysvetľovať a interpretovať zložitejšie problémy pomocou prirodzených čísel s využitím ich vlastností a aplikovaním operácií s prirodzenými číslami,
- riešiť, vysvetľovať a interpretovať zložitejšie problémy pomocou celých čísel s využitím ich vlastností a aplikovaním operácií s celými číslami,
- vykonávať operácie vyžadujúce prepojenie viacerých vyjadrení racionálnych čísel a aplikovať ich pri riešení matematických a kontextových úloh, zdôvodňovať vzťahy medzi rôznymi formami zápisu racionálnych čísel, uvažovať o existencii racionálneho čísla a vysvetľovať prácu s racionálnymi číslami,
- integrovať poznatky a skúsenosti z rôznych číselných oborov, modelovať problémové situácie pomocou vybraných reprezentácií reálnych čísel a využívať matematický aparát a digitálne nástroje na riešenie problémov v rôznych oblastiach života.

2. cieľ	Spôľahlivo pracovať s algebrickými výrazmi, rovnicami a nerovnicami, uvažovať o ich zmysluplnosti a význame v riešení úloh.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- matematizovať a riešiť reálne situácie využitím algebrických výrazov, lineárnych rovníc a nerovníc,
- špecifikovať obmedzenia alebo predpoklady riešenia úlohy a identifikovať a riešiť úlohy s chýbajúcimi alebo nadbytočnými informáciami.

3. cieľ

Identifikovať náročnejšie vzťahy v číselných postupnostiach, nachádzať funkčné vzťahy v reálnych súvislostiach, použiť matematické nástroje na ich modelovanie a interpretáciu.

Žiak vie/dokáže:

- rozhodovať o podstate závislostí, aplikovať priamu a nepriamu úmernosť v praktických situáciách a matematických úlohách, vyjadrovať vzťahy medzi členmi postupností,
- skúmať lineárne funkcie, orientovať sa v tabuľkách, grafoch a symbolických predpisoch lineárnych funkcií a využívať ich na modelovanie a riešenie matematických a praktických problémov.

4. cieľ

Objavovať analógie v kombinatorických situáciách, vyhodnocovať pravdepodobnostné situácie v jednoduchých pokusoch, tvoriť jednoduché hypotézy, overovať ich a vyvodzovať závery.

Žiak vie/dokáže:

- strategicky uvažovať pri riešení kombinatorických situácií, rozpoznať analogické kombinatorické situácie v rôznych reprezentáciách a uplatňovať objavené pravidlá pri ich riešení,
- simulovať pravdepodobnostné situácie pomocou primeraných hier alebo pokusov, určovať a zvažovať pravdepodobnosť udalostí pri opakovaných pokusoch a skúmať vzťah medzi teoretickou a experimentálnou pravdepodobnosťou.

5. cieľ

Používať a určovať jednoduché štatistické charakteristiky pri spracovaní a interpretácii údajov, diskutovať o chybných interpretáciách a ich vplyve na opis skutočnosti.

Žiak vie/dokáže:

- prepájať súvislosti medzi údajmi z rôznych reprezentácií a modelov, ilustrovať, predpovedať, porovnávať, analyzovať a interpretovať (primárne alebo sekundárne) štatistické dáta.

6. cieľ

Využívať polohové a metrické vlastnosti geometrických útvarov na riešenie zložitejších geometrických aj praktických úloh s využitím množín bodov s danou vlastnosťou.

Žiak vie/dokáže:

- skúmať zložitejšie planimetrické situácie, uvažovať o vlastnostiach rovinných útvarov, využívať polohové aj metrické vlastnosti útvarov pri riešení geometrických problémov, systematizovať planimetrické poznatky a využiť skúsenosti z postupu riešenia jednoduchých geometrických úloh pri riešení praktických problémov,

- uvažovať a diskutovať o geometrických útvaroch v priestore, o ich významných prvkoch a vlastnostiach, objavovať vzťahy medzi nimi a riešiť jednoduché stereometrické problémy,
- navrhovať a aplikovať postupy merania a určovania miery rovinných a priestorových útvarov, zovšeobecňovať ich, symbolicky vyjadrovať metrické závislosti, riešiť aplikačné úlohy na určenie miery útvarov a diskutovať o ich využití v každodennom živote a rôznych profesiách,
- uvažovať o zhodných a podobných zobrazeniach v rovine, o ich vlastnostiach a aplikovať ich pri riešení úloh v praktickom aj geometrickom kontexte,
- konceptualizovať a zovšeobecňovať geometrické činnosti vedúce ku vzniku množín bodov s danou vlastnosťou a aplikovať ich pri riešení konštrukčných úloh v planimetrii.

7. cieľ

Konceptualizovať a zovšeobecňovať matematické situácie a skúsenosti z ich riešenia, hľadať alternatívne stratégie a využívať primerané argumenty na zdôvodnenie.

Žiak vie/dokáže:

- využívať matematické poznatky, symbolické a formálne množinové operácie a vzťahy na riešenie úloh vyžadujúcich logické uvažovanie, formuláciu záverov, interpretáciu a argumentáciu,
- uvažovať o obmedzeniach použitia matematických reprezentácií, používať prevažne symbolické reprezentácie a vyberať vhodné matematické nástroje (vrátane digitálnych) na riešenie problémov.

Obsahový štandard**Čísla a operácie s číslami****1. Prirodzené čísla, vlastnosti a operácie****Pojmy**

Aktívne: deliteľnosť, zvyšok po delení, prvočíslo, zložené číslo, násobok, deliteľ, najmenší spoločný násobok, najväčší spoločný deliteľ.

Vzťahy

Deliteľnosť prirodzených čísel: kritériá deliteľnosti, zložené číslo ako súčin prvočísel; súdeliteľné a nesúdeliteľné čísla.

Postupy

Riešenie úloh s viacerými operáciami (aj pomocou digitálnych nástrojov) a aplikovanie poradia operácií s prirodzenými číslami; objavovanie, používanie a overovanie kritérií deliteľnosti 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 100; hľadanie najmenšieho spoločného násobku a najväčšieho spoločného deliteľa; rozklad prirodzeného čísla na súčin prvočísel.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie reprezentácií prirodzených čísel (modely z reálneho sveta), používanie číselnej osi ako univerzálneho modelu na znázornenie prirodzených čísel; vhodné (grafické, symbolické) reprezentovanie čísla deliteľného, resp. nedeliteľného daným prirodzeným číslom.

Matematické modelovanie – navrhovanie stratégie na riešenie problémov s využitím prirodzených čísel a operácií s nimi aj s využitím ich vlastností a kritérií deliteľnosti prirodzených čísel; riešenie kontextových úloh s prirodzenými číslami a aplikačné úlohy s využitím najmenšieho spoločného násobku a najväčšieho spoločného deliteľa.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – správne používanie terminológie pri opisovaní vlastností prirodzených čísel, argumentovanie kritéria deliteľnosti 2, 5, 10, 100 na kognitívne primeranej úrovni a na neformálnej úrovni odôvodnenie kritéria deliteľnosti 3 a 9.

2. Celé čísla, vlastnosti a operácie

Pojmy | **Aktívne:** kladné a záporné celé číslo; opačné čísla, absolútna hodnota.

Vzťahy | Porovnávanie a usporiadanie celých čísel; priorita operátorov; aritmetické operácie s celými číslami.

Postupy | Znázorňovanie a určovanie celých čísel na číselnej osi; určovanie opačných celých čísel; porovnávanie a usporiadanie celých čísel; aplikovanie a vysvetľovanie pamäťových, písomných a elektronických algoritmov aritmetických operácií s celými číslami (sčítanie, odčítanie, násobenie, delenie); určenie absolútnej hodnoty celého čísla a objavenie jej geometrického významu.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie reprezentácie celých čísel (modely z reálneho sveta); používanie číselnej osi ako univerzálneho modelu na znázornenie celých čísel.

Matematické modelovanie – navrhovanie stratégie a riešenie aplikačných úloh s využitím (kladných a záporných) celých čísel, ich vlastností a operácií s nimi, vykonávanie skúšky správnosti.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a zapisovanie celých čísel; správne používanie terminológie a opis vlastností celých čísel v diskusiách a písomnej komunikácii; hľadanie, zdôvodnenie a oprava chyby vo výpočtovom postupe s celými číslami.

3. Racionálne čísla, vlastnosti a operácie

Pojmy | **Aktívne:** desatinné číslo, desatinná čiarka, celá a desatinná časť desatinného čísla, zlomok, čitateľ, menovateľ, zlomková čiara, spoločný menovateľ, základný tvar

zlomku, desatinný zlomok, zložený zlomok, percento (%), základ, počet percent, hodnota prislúchajúca počtu percent.

Pasívne: periodické číslo, perióda; rozšírený tvar zlomku, prevrátený zlomok, zmiešané číslo; promile, úrok, jednoduché úrokovanie; úroková miera, pôžička, úver, vklad, debet, kredit, rozpočet, transakcia, istina, DPH.

Vzťahy

Porovnávanie a usporiadanie racionálnych čísel; ekvivalencia zlomkov; súvislosti medzi rôznymi vyjadreniami racionálnych čísel: zlomok, desatinné číslo, percento.

Postupy

Určovanie absolútnej hodnoty racionálnych čísel; porovnávanie, usporiadanie a zaokrúhľovanie kladných i záporných desatinných čísel, znázornenie desatinných čísel na číselnej osi, rozvinutý zápis čísla v desiatkovej sústave; vykonávanie aritmetických operácií s desatinnými číslami (súčet, rozdiel, súčin, podiel); objavenie periodických čísel a určovanie periódy; zlomky – modelovanie zlomkov ako časti celku a ako počet prvkov časti celku, reprezentovanie zlomku ako čísla a ako operátora; tvorba ekvivalentných zlomkov; porovnávanie a usporiadanie zlomkov, zjednodušovanie zlomkov, rozširovanie zlomkov, úprava zloženého zlomku, úprava zmiešaného čísla na zlomok a opačne; uvažovanie a rozhodovanie, kedy má/nemá zlomok zmysel; aritmetické operácie so zlomkami; výpočet zlomkovej časti z celku; zápis zlomkov v tvare desatinných čísel a naopak; odhad veľkosti zlomku a odhad výsledku aritmetickej operácie so zlomkami; percentá – určovanie 1 % ako stotiny základu a 1 promile ako tisíciny základu, určovanie a výpočet percent, základu, hodnoty prislúchajúcej počtu percent; výpočet výšky zľavy (resp. ceny po zľave), určovanie a výpočet ceny bez DPH a s DPH; čítanie a interpretácia údajov súvisiacich s počtom percent/promile z diagramov; výpočet istiny, úroku z danej istiny pri danej úrokovej miere; tvorba rozpočtu (rodinného, na výlet, oslavu a pod.).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – aktívne používanie rôznych reprezentácií desatinných čísel, zlomkov a percent; využívanie číselnej osi ako univerzálneho modelu na znázornenie racionálnych čísel.

Matematické modelovanie – analyzovanie a navrhovanie riešenia aplikačných úloh s využitím reprezentácií a vzťahov medzi racionálnymi číslami, vykonávanie aritmetických operácií s racionálnymi číslami pri riešení a interpretácii aplikačných úloh; využívanie zaokrúhľovania, odhadu a približných hodnôt racionálnych čísel pri riešení aplikačných úloh; riešenie primeraných kontextových úloh z oblasti finančnej gramotnosti.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie, zapisovanie, grafické znázornenie racionálnych čísel a ich zaokrúhlených hodnôt; zdôvodnenie algoritmu pre aritmetické operácie s racionálnymi číslami; diskutovanie o význame hodnôt vyšších ako 100 % a nižších ako 1 %, posudzovanie reálnych situácií o výhodnosti zliav.

4. Reálne čísla, vlastnosti a operácie

Pojmy	<p>Aktívne: druhá a tretia mocnina a odmocnina, číslo π (pí).</p> <p>Pasívne: základ (mocnenec), exponent (mocniteľ), stupeň odmocnenia, základ odmocniny; celočíselný exponent; iracionálne číslo.</p>
Vzťahy	<p>Súvis mocnín čísla 10 s predponami; vzťahy medzi reprezentáciami druhej a tretej mocniny (obsah štvorca, objem kocky).</p>
Postupy	<p>Zapisovanie súčinu väčšieho počtu rovnakých činiteľov v tvare mocniny a opačne; algoritmy počítania druhých a tretích mocnín, resp. mocnín racionálnych čísel s celočíselným exponentom s využitím digitálnych nástrojov; práca s mocninami čísla 10, čítanie, zapisovanie, znázorňovanie na číselnej osi, približné hodnoty reálnych čísel a ich porovnávanie; používanie vedeckého zápisu čísla ($a \cdot 10^n$, $1 \leq a \leq 10$); narábanie s veľmi veľkými a veľmi malými číslami (umocnenie čísel medzi 0 a 1, umocnenie čísel väčších ako 1); odhadovanie a zaokrúhľovanie reálnych čísel.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie rôznych reprezentácií reálnych čísel (vrátane miesta na číselnej osi s danou presnosťou); využívanie geometrickej reprezentácie druhej/tretej mocniny/odmocniny a čísla π .

Matematické modelovanie – riešenie aplikačných úloh s využitím reálnych čísel a ich vlastností a aplikovanie operácií s reálnymi číslami; využívanie odhadu a približných hodnôt pri riešení praktických úloh.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – čítanie a zapisovanie druhej a tretej mocniny ľubovoľného racionálneho čísla; čítanie a zapisovanie druhej odmocniny ľubovoľného kladného racionálneho čísla a tretej odmocniny ľubovoľného racionálneho čísla; používanie rôzneho vyjadrenia reálnych čísel v komunikácii a diskusiách pri riešení problémov.

Závislosti, vzťahy a práca s údajmi

1. Algebrické výrazy, rovnice a nerovnice

Pojmy	<p>Aktívne: výraz, hodnota číselného výrazu, koeficient, premenná, člen s premennou, neznáma, lineárna rovnica/nerovnica s jednou neznámou, pravá a ľavá strana rovnice/nerovnice, riešenie (koreň) rovnice/nerovnice.</p> <p>Pasívne: číselný výraz, algebrický výraz, výraz s jednou a viacerými premennými, výraz s premennou v menovateli; podmienka riešiteľnosti.</p>
--------------	---

Vzťahy

Rovnosť a nerovnosť číselných výrazov; podmienka pre výraz s premennou v menovateli a pre riešenie rovnice a nerovnice; ekvivalencia algebrických výrazov; súvis algebrického a grafického vyjadrenia rovnice a nerovnice.

Postupy

Určovanie hodnoty výrazu, dosadzovanie čísel za premenné, rozhodovanie o rovnosti/nerovnosti číselných a algebrických výrazov, určovanie, kedy má/nemá výraz zmysel; aritmetické operácie s číselnými a algebrickými výrazmi; modelovanie súčtu, rozdielu a súčinu mnohočlenov; použitie analógií s operáciami so zlomkami pri súčte, pri rozdieloch a pri súčine lomených výrazov; zjednodušovanie výrazov s premennými: roznásobovanie zátvoriek, vynímanie pred zátvorku; úprava na spoločného menovateľa (aj s premennou v menovateli); modelovanie druhej mocniny dvojčlena $(a \pm b)^2$ a $a^2 - b^2$ a úpravy výrazov, ktoré ich obsahujú, určovanie podmienok riešiteľnosti rovníc/nerovnic; reprezentácia a vykonávanie ekvivalentných úprav a riešenie rovníc/nerovnic s jednou neznámou a skúška správnosti; vyjadrovanie a výpočet neznámej zo vzorca (napr. Pytagorova veta); zápis slovnej podmienky nerovnicou; riešenie jednoduchých sústav lineárnych rovníc a nerovnic na prípravnej úrovni, grafické riešenie (aj s využitím vhodného digitálneho nástroja); tvorba číselných a algebrických výrazov opisujúcich reálnu alebo matematickú situáciu.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – modelovanie súčtu a rozdielu mnohočlenov pomocou konkrétnych reprezentácií členov; modelovanie súčinu dvojčlena typu $(a + b)(c + d)$ ako obdĺžnika so stranami $(a + b)$ a $(c + d)$; analogicky súčiny typu $(a - b)(c + d)$, súčin dvojčlena a trojčlena atď.; výraz $(a \pm b)^2$ ako obsah štvorca so stranou $(a + b)$ resp. $(a - b)$; výraz $a^2 - b^2$ ako obsah obdĺžnika so stranami $(a + b)$ a $(a - b)$; použitie vhodných pomôcok na reprezentáciu ekvivalentných úprav.

Matematické modelovanie – používanie symbolického jazyka pri tvorbe výrazov podľa slovného opisu a pri matematizácii problému vedúceho k použitiu lineárnych rovníc/nerovnic; navrhovanie vhodnej stratégie riešenia slovných úloh, jej modelovanie a riešenie pomocou lineárnych rovníc/nerovnic a ich úprav, overovanie riešenia; interpretovanie matematického modelu slovnej úlohy vyjadrenej rovnicou/nerovnicou.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – slovná interpretácia výrazov a rovníc/nerovnic; diskutovanie o neznámej vo vyjadrení výrazu, vo vyjadrení rovnice/nerovnice a o podmienkach riešiteľnosti úlohy; interpretovanie, obhajovanie a odôvodňovanie postupu a výsledku v kontexte riešenej situácie; diskutovanie o častých chybách pri použití algebrických identít (napríklad $(a + b)^2 \neq a^2 + b^2$) a argumentácia s pomocou reprezentácií.

2. Pomer, úmernosti a postupnosti

Pojmy	<p>Aktívne: pomer, priama a nepriama úmernosť, postupnosť, člen postupnosti.</p> <p>Pasívne: prevrátený pomer, postupný pomer ako skrátenejší zápis jednoduchých pomerov; mierka mapy a plánu.</p>
Vzťahy	<p>Zväčšenie/zmenšenie čísla/množstva vyjadrené zlomkom, desatinným číslom i percentom; vzťah medzi zmenou dĺžok strán, resp. hrán a vplyvom na obsah, obvod útvaru, prípadne povrch a objem telesa; priamo úmerné a nepriamo úmerné závislosti; vzťahy medzi členmi postupností.</p>
Postupy	<p>Rozdeľovanie, zväčšovanie a zmenšovanie čísla/množstva v danom pomere; zisťovanie skutočnej veľkosti/vzdialenosti využitím mierky mapy a plánu; tvorba jednoduchého plánu s využitím vhodnej mierky; rozhodovanie o vzťahu priamej a nepriamej úmernosti, čítanie a použitie údajov z grafu alebo z tabuľky priamej a nepriamej úmernosti, zostavenie tabuľky závislosti; objavovanie a aplikovanie metód na výpočet priamej a nepriamej úmernosti, objavovanie pravidiel zložitejších postupností (obrázkové, číselné) a doplnenie chýbajúcich členov.</p>

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – rozoznávanie a používanie reprezentácií rôznych závislostí (úmernosti, postupnosti) a práca s reprezentáciami pomeru (mapy, plány).

Matematické modelovanie – navrhovanie stratégie a riešenie kontextových úloh na priamu a nepriamu úmernosť a primerané slovné úlohy na pomer, praktické úlohy s použitím mierky plánu a mapy aj za pomoci digitálnych technológií.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – ústne vyjadrovanie podstaty závislostí; zapisovanie, symbolické a grafické vyjadrovanie závislostí a vytváranie ich kontextu; vysvetľovanie významu a použitie pomeru na mapách a vysvetlenie činnosti súvisiacej s tvorbou a použitím plánov.

3. Základy práce s funkciami a lineárna funkcia

Pojmy	<p>Aktívne: súradnicové osi, súradnice bodu, lineárna funkcia, graf.</p> <p>Pasívne: pravouhlý systém súradníc, sústava súradníc v rovine, funkcia, funkčná hodnota, graf funkcie; lineárna závislosť.</p>
Vzťahy	<p>Najväčšia, najmenšia, nulová hodnota; bod na grafe a vzťah medzi jeho prvou a druhou súradnicou; súvislosti medzi reprezentáciami lineárnej funkcie (tabuľka, predpis, graf).</p>

Postupy

Používanie pravouhlej súradnicovej sústavy na znázornenie bodov (daných súradnicami), úsečiek alebo mnohoúhelníkov; doplnenie chýbajúcej súradnice bodu vyznačeného v súradnicovej sústave; prevod medzi reprezentáciami lineárnej funkcie (predpis, graf, tabuľka) aj s využitím digitálnych nástrojov; práca s vlastnosťami funkcií na intuitívnej a prípravnej úrovni pomocou čítania z grafu (určenie najväčšej a najmenšej hodnoty, monotónnosť funkcie, priesečníky grafu s osami).

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – používanie pravouhlej súradnicovej sústavy ako univerzálneho modelu na znázornenie bodov a funkčných závislostí; využívanie reprezentácií lineárnej funkcie (tabuľka, predpis, graf).

Matematické modelovanie – navrhovanie stratégie a riešenia úlohy s využitím jednoduchých funkčných závislostí a interpretovanie výsledkov, riešenie aplikačných úloh s využitím funkčných závislostí a pozorovanie priebehu funkcie.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – ústne, písomné, symbolické a grafické vyjadrovanie funkčných vzťahov, vytváranie ich kontextu; zovšeobecňovanie a argumentovanie lineárnej závislosti.

4. Pokročilé kombinatorické postupy a nástroje**Pojmy**

Pasívne: usporiadanie prvkov s opakovaním a bez opakovania.

Vzťahy

Pravidlo súčinu a súčtu.

Postupy

Hľadanie organizačného princípu kombinatorických situácií; systematické vypisovanie alebo grafické znázornenie možností podľa zvoleného kritéria; objavenie pravidla súčtu a súčinu a aplikovanie pravidla pri určovaní počtu možností.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – rozhodovanie a výber vhodnej reprezentácie prvkov a ich usporiadania v kombinatorických situáciách (tabuľka, strom alebo iný diagram).

Matematické modelovanie – navrhovanie stratégie riešenia zložitejších kombinatorických situácií a ich konceptualizácia, vyhodnocovanie a aplikovanie podmienok pri usporadúvaní prvkov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – formulovanie a odôvodňovanie vlastného pravidla pre zistenie počtu objektov vybraných z daného súboru; používanie kvantifikátorov v komunikácii pri riešení kombinatorických úloh, zdôvodňovanie ich významu a vplyvu na počet riešení úlohy.

5. Riešenie zložitejších pravdepodobnostných situácií

Pojmy	<p>Aktívne: udalosť, istá, možná, nemožná udalosť; pravdepodobnosť.</p> <p>Pasívne: doplnková pravdepodobnosť; experimentálna a teoretická pravdepodobnosť.</p>
Vzťahy	Vzťah medzi experimentálnou a teoretickou pravdepodobnosťou (na primeranej kognitívnej úrovni); udalosť a k nej doplnková udalosť; pravdepodobnosť a k nej doplnková pravdepodobnosť.
Postupy	Vykonávanie jednoduchých pokusov (hier) a pozorovanie pravdepodobnosti udalosti v závislosti od počtu pokusov; porovnávanie rôznych udalostí vzhľadom na mieru ich pravdepodobnosti; určenie pravdepodobnosti jednoduchých nezávislých javov; určenie doplnkovej pravdepodobnosti.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – narábanie s modelmi a vytváranie jednoduchých modelov pre nemožné, možné a isté udalosti, tiež pre veľmi nepravdepodobné a veľmi pravdepodobné udalosti; využívanie vhodných grafických reprezentácií (Vennov diagram, strom) pre určenie pravdepodobnosti pri jednoduchých a opakovaných pokusoch.

Matematické modelovanie – zovšeobecnenie pozorovaných postupov do jednoduchých pravidiel; zostavovanie matematického modelu jednoduchej pravdepodobnostnej reálnej situácie, ktorú možno simulovať; využívanie poznatkov o pravdepodobnosti jednoduchých nezávislých javov a ich opakovania pri tvorbe jednoduchých hypotéz a ich overovania; sledovanie informácií s pravdepodobnostným charakterom v bežnom živote a ich konfrontácia so skutočnosťou.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – formulovanie odhadov pravdepodobnosti a diskutovanie o priebehu a výsledku pravdepodobnostných situácií v jednoduchých pokusoch a hrách; vyjadrovanie pravdepodobnosti pre výrazy používané v bežnom jazyku (asi, určite, možno, zriedka a pod.) a diskusia o subjektívnom vnímaní týchto výrazov.

6. Pokročilé nástroje na prácu s údajmi

Pojmy	<p>Aktívne: údaj, hodnota, aritmetický priemer, medián, najmenšia (minimálna) a najväčšia (maximálna) hodnota, frekvenčná tabuľka/graf.</p> <p>Pasívne: štatistika, štatistický súbor, štatistická jednotka a znak, dáta, štatistický prieskum; absolútna a relatívna početnosť.</p>
Vzťahy	Charakteristiky polohy (priemer, medián) a vzťahy medzi nimi a hodnotami v štatistickom súbore (neformálna úroveň); súvis priemernej absolútnej odchýlky s rozložením údajov v súbore.

Postupy

Vyhľadanie alebo doplnenie údajov v texte, tabuľke alebo diagrame; určovanie absolútnej a relatívnej početnosti; určovanie aritmetického priemeru, mediánu a rozhodovanie o vhodnosti ich použitia; výpočet priemernej absolútnej odchýlky a interpretácia jej významu ako charakteristiky súboru dát; tvorba frekvenčných tabuliek a grafov, aj využitím vhodného digitálneho nástroja; interpretácia získaných dát.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – voľba vhodnej reprezentácie údajov a charakteristík na opis súboru údajov; porovnávanie rôznych znázornení dát (tabuľka, kruhový, stĺpcový a iné diagramy) daného súboru údajov.

Matematické modelovanie – modelovanie vplyvu vlastností výberu na výsledky štatistických výskumov; zostavenie, vyhodnotenie a prezentovanie jednoduchých štatistických prieskumov a odôvodnenie voľby metódy a krokov; využívanie vhodných/dostupných digitálnych nástrojov na spracovanie údajov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie jednoduchých pojmov matematickej štatistiky v komunikácii a argumentácii; diskutovanie, kritické posudzovanie a interpretovanie dostupných jednoduchých reprezentácií a vyhodnotenie údajov z bežného života; diskutovanie o reprezentatívnosti a veľkosti výberu na presnosť štatistického výskumu.

Geometria**1. Rovinné geometrické útvary, vlastnosti a vzťahy****Pojmy**

Aktívne: rovnobežné a rôznobežné priamky, uhol, ramená uhla, vrchol uhla; priamy, pravý, ostrý, tupý, uhol väčší ako priamy; os uhla; vrcholový, susedný, striedavý a súhlasný uhol, vnútorný a vonkajší uhol mnohouholníka; trojuholník (vrcholy, strany), pravouhlý, ostrouhlý a tupouhlý trojuholník; rovnostranný, rovnoramenný, rôznostranný trojuholník; základňa a ramená rovnoramenného trojuholníka, odvesny a prepona pravouhlého trojuholníka, významné prvky trojuholníka (výška, päta výšky, ťažnica, ťažisko, priesečník výšok), trojuholníková nerovnosť, štvoruholník, rovnobežník, pravouholník (štvorec, obdĺžnik), kosoštvorec, kosodĺžnik, lichobežník (pravouhlý, rovnoramenný, všeobecný), základňa, rameno, výška lichobežníka; mnohouholník; pravidelný šesťuholník, pravidelný osemuholník; kružnica a kruh (stred, polomer, priemer), kružnicový oblúk, dotyčnica.

Pasívne: medzikružie, kruhový odsek a výsek, tetiva; sečnica, nesečnica.

Vzťahy

Vzájomné polohy útvarov; súčet vnútorných uhlov v trojuholníku a štvoruholníku; vzťah medzi vnútorným a vonkajším uhlom v trojuholníku, vlastnosti súhlasných a striedavých uhlov; vlastnosti a vzťahy významných prvkov v trojuholníku; trojuholníková nerovnosť; ťažnica a vzdialenosť ťažiska od strany a vrcholu (deliaci pomer); vlastnosti štvoruholníkov a ich klasifikácia podľa počtu a dĺžky strán, veľkosti vnútorných uhlov, vlastností uhlopriečok a ich priesečníkov; vzťah polomeru a priemeru, stredový uhol.

Postupy

Opisovanie, pomenovanie a charakteristika významných prvkov a vlastností rovinných útvarov, triedenie rovinných útvarov podľa vlastností, práca s modelmi a nemodelmi útvarov, hľadanie príkladov a protipríkladov geometrických situácií; rozhodovanie o vzájomných polohách priamok, vzájomných polohách priamky a kružnice a ich konštrukcia; identifikácia súhlasných a striedavých uhlov a ich využitie pri riešení geometrických úloh; konštrukcia uhla; modelovanie a konštrukcia výšok a ťažníc a osí strán a objavenie, že každá trojica sa pretína v jednom bode (ortocentrum, ťažisko); objav vlastnosti priesečníka osí strán (stred opísanej kružnice); skúmanie možných polôh ťažiska, ortocentra a stred opísanej kružnice pomocou dynamickej geometrie; konštrukcie trojuholníka s využitím množín bodov danej vlastnosti, zdôvodnenie a využitie trojuholníkovej nerovnosti; konštrukcia štvoruholníkov; konštrukcia výšok a ďalších významných prvkov v štvoruholníku, konštrukcia pravidelného šesťuholníka; konštrukcia kružnice, určovanie vzdialenosti stred od tetivy, objavenie postupu konštrukcie a konštrukcia dotýčnice ku kružnici; identifikácia kružnicového oblúka a výseku prislúchajúcich stredovému uhlu, vyznačenie kruhového odseku; riešenie polohových a metrických konštrukčných úloh s využitím množín bodov danej vlastnosti.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba a využívanie reprezentácie modelov a nemodelov rovinných útvarov (napr. pomocou štvorcovej, trojuholníkovej alebo inej siete, konštruovaním pomocou rysovacích alebo softvérových nástrojov) podľa daných vlastností v rôznych polohách a veľkostiach; hľadanie útvarov so zadanými vlastnosťami pomocou náčrtov.

Matematické modelovanie – používanie skúseností a poznatkov o rovinných útvaroch pri návrhu stratégií a riešení polohových a metrických geometrických úloh v matematickom aj aplikačnom kontexte; modelovanie reálnych problémov planimetrického charakteru pomocou geometrických nástrojov a algoritmov, využívanie nástrojov na realizáciu riešenia geometrického problému, interpretovanie a využívanie výsledkov v reálnych súvislostiach; využívanie polohových a metrických vlastností útvarov pri riešení konštrukčných úloh.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie terminológie rovinatej geometrie, diskutovanie o polohových aj metrických vlastnostiach rovinných útvarov; diskutovanie a argumentovanie o podmienkach existencie geometrických útvarov, diskusia o výbere vlastností, ktoré definujú zvolený útvar, slovné opisovanie a formálne zapisovanie postupu geometrickej konštrukcie a zdôvodnenie riešenia primeranou argumentáciou o vzťahoch medzi významnými prvkami útvarov a využitím množín bodov so spoločnou vlastnosťou.

2. Priestorové geometrické útvary, vlastnosti a vzťahy

Pojmy

Aktívne: kocka, kváder, hranol, ihlan, vrchol, hrana, stena, výška telesa, stenová a telesová uhlopriečka; valec, kužeľ, guľa (stred, polomer, priemer), podstava, plášť, sieť telesa; pohľad spredu, zhora a z boku.

Pasívne: teleso (jednoduché a zložené), hranol (kolmý, pravidelný, n-boký), ihlan (pravidelný, n-boký), guľová plocha; nárys, pôdorys a bokorys.

Vzťahy

Hierarchické a inkluzívne vzťahy medzi priestorovými útvarmi; vzťahy medzi počtom vrcholov, stien a hrán pravidelných telies.

Postupy

Určovanie a triedenie jednoduchých telies na základe ich vlastností, určovanie kritérií triedenia; objavovanie hierarchických a inkluzívnych vzťahov medzi priestorovými útvarmi; zaznamenávanie a tvorba modelov jednoduchých telies a stavieb z telies (voľné rovnobežné premietanie, nárys, pôdorys a bokorys, siete telies); tvorba telies z kociek a kvádrov podľa záznamu alebo slovného opisu; identifikácia a znázorňovanie viditeľných a neviditeľných hrán v pohľade; objavovanie vzťahov medzi počtom vrcholov, stien a hrán pravidelných telies; identifikácia a konštrukcia siete telies, modelovanie sietí kocky využitím dĺžky siete; určovanie a tvorba pohľadov na jednoduché a zložené telesá.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba a používanie rôznych reprezentácií (predmetné modely a záznamy) jednoduchých telies na skúmanie ich významných prvkov a vlastností; tvorba modelov sietí jednoduchých telies pomocou konštrukčných nástrojov alebo softvéru; tvorba a používanie modelov zložených telies a stavieb z telies.

Matematické modelovanie – riešenie úloh súvisiacich s rozvíjaním priestorovej predstavivosti a problémové úlohy o vzťahoch medzi dvojrozmernými a trojrozmernými útvarmi, medzi jednoduchými a zloženými telesami.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – aktívne opisovanie, pomenovanie a zaznamenanie jednoduchých a zložených telies v rôznych veľkostiach a polohách; komunikovanie o vlastnostiach telies a ich významných prvkoch; interpretovanie rôznych záznamov telies a ich zdôvodnenie, identifikovanie chyby a navrhovanie jej korekcie.

3. Pokročilé postupy merania a určovania miery

Pojmy

Aktívne: veľkosť uhla, uhlomer; stupeň, minúta; obvod, jednotky dĺžky; obsah, jednotky obsahu (mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , km^2 , a, ha); povrch a objem telies (kocka, kváder, ihlan, valec); jednotky povrchu (mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , km^2), jednotky objemu (mm^3 , cm^3 , dm^3 , m^3 , cl, ml, dl, l, hl); jednotky hmotnosti (g, dg, kg, t); číslo pí (π)

Pasívne: výmera.

Vzťahy

Vzťah medzi vrcholovými uhlami a susednými uhlami; vzťah medzi stupňami a minútami; vzťahy medzi jednotkami dĺžky a ich premeny; vzťahy medzi jednotkami obsahu a ich premeny; vzťahy medzi jednotkami povrchu a ich premeny; vzťahy medzi jednotkami objemu a ich premeny ($1\text{ l} = 1\text{ dm}^3$); vzťahy medzi jednotkami hmotnosti; vzťah súčtu vnútorných uhlov trojuholníka a štvoruholníka; vzťah medzi priemerom a polomerom kruhu/kružnice; vzťah medzi obvodom kruhu a jeho priemerom (odhady a približné hodnoty čísla π a jeho geometrická interpretácia); Pytagorova veta a jej význam.

Postupy

Odhadovanie a určenie veľkosti daného uhla v stupňovej miere s presnosťou na stupne, konštrukcia uhla s danou veľkosťou; určenie súčtu a rozdielu veľkostí uhlov; určenie veľkosti susedného a vrcholového uhla k danému uhlu; prevody medzi stupňami a minútami a naopak; odvodenie a aplikovanie vzťahu o súčte veľkostí vnútorných uhlov v trojuholníku; výpočet veľkosti vnútorného alebo vonkajšieho uhla v trojuholníku; využitie Pytagorovej vety, odhad a výpočet obvodu útvarov (rovnoobežník, trojuholník, lichobežník, pravidelný n-uholník, kruh, resp. dĺžka kružnice a kružnicového oblúka) úvahou a aplikovaním odvodených vzťahov; odhad a výpočet obsahu útvarov (rovnoobežník, trojuholník, lichobežník, kruh, kruhový výsek, zložený útvar) úvahou a aplikovaním odvodených vzťahov; odhad a výpočet objemu a povrchu telies úvahou a aplikovaním odvodených vzťahov; premeny jednotiek hmotnosti a ich využitie v praxi.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – tvorba a používanie reprezentácií na vysvetlenie podstaty merania, odhadovanie a určovanie miery (štvorcová sieť, jednotkové kocky a pod.) útvarov; používanie vlastných a univerzálnych jednotiek, rozličné meracie nástroje (vrátane digitálnych) na meranie a určovanie miery útvarov; používanie manipulácie alebo vhodných grafických reprezentácií na objavenie vzťahu pre súčet vnútorných uhlov trojuholníka a štvoruholníka a vzťahu medzi vnútornými a vonkajšími uhlami trojuholníka.

Matematické modelovanie – vytváranie a riešenie geometrických situácií zameraných na proces merania, riešenie primeraných aplikačných úloh na určenie miery rovinných a priestorových útvarov (veľkosť uhla, dĺžka úsečky, obvod, obsah, objem, povrch) aj s využitím premeny jednotiek; využívanie polohových a metrických vlastností útvarov pri riešení konštrukčných úloh.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – používanie správnej terminológie a symbolického jazyka v kontexte určovania miery rovinných a priestorových útvarov; slovné interpretovanie a vysvetľovanie vzťahov súvisiacich s mierou a jednotkami miery; diskutovanie o rôznych postupoch merania a ich presnosti, porovnávanie nameraných hodnôt s predbežným odhadom i výpočtom, argumentácia o dostatočnosti odhadu či potreby presného merania v praktických situáciách.

4. Skúmanie množín bodov v geometrii

Pojmy | **Aktívne:** os úsečky, os uhla; Tálesova kružnica.

Vzťahy | Spoločná vlastnosť bodov ležiacich na významných množinách bodov v rovine (os úsečky, os uhla, dotyčnice ku kružnici, Tálesova kružnica).

Postupy | Skúmanie a opis množín bodov s danou vlastnosťou (vrátane osi úsečky, osi uhla, Tálesovej kružnice); konštrukcia množín bodov s danou vlastnosťou (os úsečky, os uhla, Tálesova kružnica) pomocou rysovacích nástrojov alebo geometrického softvéru; konštrukcia vpísanej a opísanej kružnice trojuholníku; využitie Tálesovej kružnice pri konštrukcii trojuholníka a dotyčnice ku kružnici.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – voľba a aplikovanie vhodnej reprezentácie množiny bodov danej vlastnosti (pomocou náčrtu, pravítka a kružidla alebo geometrického softvéru).

Matematické modelovanie – využívanie polohových a metrických vlastností útvarov pri riešení konštrukčných úloh; aplikovanie znalosti o množinách bodov pri hľadaní riešení komplexnejších matematických a praktických úloh využitím vhodných nástrojov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – diskutovanie o množinách bodov s danou vlastnosťou a vysvetľovanie ich praktického významu; zovšeobecňovanie konštrukčných postupov na zostrojenie množín bodov s danou vlastnosťou; prepojenie geometrickej konštrukcie, jej slovného opisu a symbolického zápisu.

5. Skúmanie zhodných a podobných zobrazení v rovine a ich vlastností

Pojmy | **Aktívne:** osová a stredová súmernosť, stred súmernosti, os súmernosti, vzor a obraz; osovo a stredovo súmerné útvary; zhodné a podobné trojuholníky, pomer/koefficient podobnosti.

Pasívne: zhodnosť a podobnosť geometrických útvarov.

Vzťahy | Vzťah medzi súmernosťou a zhodnosťou geometrických útvarov; vety o zhodnosti trojuholníkov (sss, sus, usu); vety o podobnosti trojuholníkov (sss, sus, uu).

Postupy

Zhodné zobrazenia – rozhodovanie o zhodnosti rovinných útvarov; objavovanie podmienok pre zhodnosť trojuholníkov na základe konštrukcie trojuholníka pri zadaní troch strán, dvoch strán a jedného uhla, dvoch uhlov a jednej strany (manipuláciou alebo použitím geometrického softvéru); rozhodovanie o zhodnosti dvoch trojuholníkov v rovine a aplikovanie viet o zhodnosti trojuholníkov v konštrukčných úlohách; identifikácia osovo a stredovo súmerných útvarov; určovanie vzorov a obrazov útvarov v osovej a stredovej súmernosti (bod, úsečka, trojuholník, štvoruholník, kružnica/kruh alebo iný jednoduchý útvar), určovanie stredu/osi v stredovej/osovej súmernosti; konštrukcia osovo a stredovo súmerného útvaru pomocou rysovacích alebo digitálnych nástrojov; podobné zobrazenia – rozhodovanie o podobnosti útvarov, objavovanie podmienok pre podobnosť trojuholníkov na základe analógie s vetami o zhodnosti trojuholníkov; určovanie pomeru podobnosti dvoch podobných trojuholníkov; aplikovanie viet o podobnosti trojuholníkov pri riešení výpočtových a konštrukčných úloh; odhadovanie skutočných vzdialeností a výšok v teréne pomocou vlastnosti podobnosti trojuholníkov; určovanie skutočnej vzdialenosti využitím mierky mapy alebo skutočných rozmerov miestností/ predmetov podľa mierky plánu.

Matematické praktiky:

Matematické reprezentácie – využívanie a tvorba reprezentácie zhodných a podobných útvarov (napr. zrkadlo, tlačiareň, lupa, digitálny geometrický systém) a uvažovanie o ich obmedzeniach a výhodách.

Matematické modelovanie – navrhovanie postupov riešenia praktických geometrických a konštrukčných úloh s využitím poznatkov o zhodných a podobných zobrazeniach; tvorenie mozaík (tesalácie, vyplňovanie roviny) s použitím zhodných zobrazení v rovine pomocou rysovacích alebo digitálnych nástrojov.

Matematický jazyk, komunikácia a argumentácia – zapisovanie a interpretovanie geometrických postupov vyžadujúcich využitie symetrií a škálovania (zväčšenie, zmenšenie); vysvetľovanie podstaty zhodnosti a podobnosti a zdôvodňovanie riešení súvisiacich so zhodnými a podobnými zobrazeniami; diskutovanie o jednoduchých pozorovaných vlastnostiach zhodných a podobných zobrazení.

Predmet informatika

Charakteristika predmetu

Informatické vzdelávanie na základných školách má vytvárať príležitosti na osvojenie si informatického obsahu a kultivovať aj informatické činnosti, akými sú napríklad objavovanie a zovšeobecňovanie vzťahov, zákonitostí a postupov, kvantitatívne i abstraktné uvažovanie a správna argumentácia. Integrácia informatických činností do vzdelávania vedie k rozvoju dôležitých osobnostných vlastností, akými sú presnosť, vytrvalosť a kritické myslenie, ale aj k rozvoju sociálnych kompetencií, akými sú spolupráca a komunikácia.

Cieľom informatického vzdelávania je vytvoriť veku a schopnostiam primerané podmienky na dosiahnutie rozvinutej informatickej gramotnosti, ďalších doménových gramotností a prierezových spôsobilostí žiakov. Rozvíjanie informatickej gramotnosti znamená osvojenie si informatického obsahu a informatických postupov, ktoré umožňujú riešiť problémy pomocou nástrojov informatiky. Osvojenie si informatického obsahu a informatických výkonov je prostriedkom na rozvoj **informatickej gramotnosti**, ktorú je schopný žiak primerane použiť pri riešení každodenných problémov a situácií.

Ciele predmetu

1. Disponovať primeraným informatickým aparátom – rozumieť informatickým pojmom, vzťahom a procesom na primeranej úrovni zodpovedajúcej potrebám a schopnostiam žiakov,
2. používať informatické reprezentácie – používať a interpretovať vhodné modely, štruktúry a reprezentácie údajov, stavov a procesov,
3. navrhnuť riešenie problémov – analyzovať a porozumieť jednoduchým problémom z reálnych situácií, navrhnuť postup a vhodný nástroj na riešenie problémov,
4. používať jazyk – porozumieť, interpretovať, vytvárať a zapisovať vzťahy, návody na riešenie daného problému pomocou konštrukcií formálneho jazyka, prezentovať výsledky v kontexte pôvodného problému,
5. kriticky uvažovať a argumentovať – tvoriť jednoduché predpoklady, navrhovať, zdôvodňovať, optimalizovať a kriticky posudzovať riešenia informatických problémov, vyvodzovať dôsledky, vrátane identifikácie a opravy chýb,
6. používať digitálne technológie – zmysluplne vyberať a používať vhodné nástroje na dosiahnutie cieľov, korektne a bezpečne pracovať v digitálnom prostredí.

Vzdelávacie štandardy z informatiky pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu v línii informatického myslenia je zoznamovať sa hlavne so spôsobom riešenia algoritmických úloh, zatiaľ iba sekvenčných, s propedeutikou na jednoduché cykly a s dôrazom na rozpoznanie správnosti riešenia, riešiteľnosti úlohy a chybových situácií. V línii digitálnej gramotnosti slúži na prvé zoznámenie sa s nástrojmi pre textovú a grafickú informáciu, ich kombinácii pri tvorbe veku a spôsobilostiam primeraných artefaktov s použitím vhodných stránok webu a multimediálnych súborov.

Výkonový štandard

1. cieľ | Analyzovať elementárne problémy a zoznamovať sa s elementárnou logikou.

Žiak vie/dokáže:

- rozhodnúť sa o pravdivosti/neppravdivosti jednoduchého tvrdenia, vybrať prvky/možnosti podľa pravdivosti tvrdenia,
- uvažovať o budúcom riešení.

2. cieľ | Riešiť elementárne problémy programovaním postupnosti príkazov.

Žiak vie/dokáže:

- riešiť problém priamym riadením vykonávateľa (napríklad robot, korytnačka),
- vytvoriť program skladaním príkazov do postupnosti,
- aplikovať elementárne pravidlá na riadenie vykonávateľa,
- doplniť, dokončiť, modifikovať rozpracovaný program.

3. cieľ | Na intuitívnej úrovni skúmať a hodnotiť riešenie.

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať program, simulovať činnosť vykonávateľa a krokovať riešenie s postupnosťou príkazov,
- vyhľadať a opraviť chybu v zápise riešenia a vo výsledku po vykonaní postupnosti príkazov,
- diskutovať o svojich riešeniach.

4. cieľ | Zoznámiť sa s nástrojmi na prácu s textom a grafikou.

Žiak vie/dokáže:

- použiť konkrétne nástroje editora na tvorbu a úpravu obrázkov a textov,
- nájsť, odhaliť a opraviť chyby pri úprave obrázkov a textov.

5. cieľ | Zoznámiť sa s elementárnou lineárnou a tabuľkovou reprezentáciou údajov.

Žiak vie/dokáže:

- orientovať sa v jednoduchej štruktúre – vyhľadávať a získavať informácie z jednoduchej štruktúry podľa zadaných kritérií,
- organizovať informácie do štruktúr – podľa zadania vytvárať jednoduché štruktúry údajov, podľa konkrétnych jednoduchých pravidiel manipulovať so štruktúrami údajov.

6. cieľ | Zoznámiť sa so základnou prácou s digitálnymi technológiami a aplikáciami.**Žiak vie/dokáže:**

- pracovať so základným hardvérom na používateľskej úrovni,
- spustiť program/aplikáciu, ukončiť bežiacu aplikáciu,
- prihlásiť sa a odhlásiť sa z programu/aplikácie.

7. cieľ | Zoznámiť sa s digitálnym prostredím pre prácu s webovými stránkami.**Žiak vie/dokáže:**

- použiť nástroje na prezeranie webových stránok,
- získať informácie z webových stránok,
- vyhľadať a získať informáciu na zadaných stránkach internetu,
- diskutovať o výsledkoch vyhľadávania,
- diskutovať o rizikách na internete.

8. cieľ | Zoznámiť sa s vplyvom digitálnych technológií na spoločnosť.**Žiak vie/dokáže:**

- diskutovať o digitálnych technológiách a o ich využití pri učení sa, doma a na zábavu.

Obsahový štandard**Programovanie****1. Analýza problému**

Vzťahy | Pravda – nepravda, platí – neplatí, áno/alebo/nie (neformálne).

Procesy | Idea sekvencie príkazov, rozhodovanie o pravdivosti tvrdenia.

Činnosti

Navrhovanie riešenia, vyjadrenie plánu riešenia ako postupnosti krokov.

Riešenie problémov, v ktorých sa treba rozhodnúť o pravdivosti/nepravdivosti jednoduchého tvrdenia.

Riešenie problémov, v ktorých treba vybrať prvky/možnosti podľa pravdivosti tvrdenia.

Diskusia o budúcom riešení.

2. Konštrukcie jazyka

Pojmy	Príkaz, parameter príkazu, postupnosť príkazov.
Vzťahy	Priamy príkaz – akcia vykonávateľa, ako súvisí príkaz/poradie príkazov a výsledok.
Procesy	Riadenie vykonávateľa v priamom režime, používať jazyk vykonávateľa, zostavenie a upravenie príkazu/príkazov, vyhodnotenie postupnosti príkazov.
Činnosti	Riešenie problémov priamym riadením vykonávateľa (napríklad robot, korytnačka). Vytvorenie programu skladaním príkazov do postupnosti. Doplnenie, dokončenie, modifikovanie rozpracovaného programu.

3. Interpretácia zápisu riešenia, hľadanie, opravovanie chýb

Vzťahy	Chyba ako zlý výsledok, chyba v postupnosti príkazov.
Procesy	Krokovanie, rozpoznanie chyby.
Činnosti	Interpretovanie programu, simulovanie činnosti vykonávateľa a krokovanie riešenia s postupnosťou príkazov. Vyhľadanie a oprava chyby v zápise riešenia a vo výsledku po vykonaní postupnosti príkazov. Diskusia o vlastných riešeniach.

Údaje

1. Práca s údajmi rôznych typov

Pojmy	Oblasť, odsek.
Vzťahy	Zvýraznenie textu, zarovnanie odseku, obrázok v texte.
Procesy	Kreslenie základných útvarov, nastavenia grafických parametrov, opravovanie textu.

Činnosti	Použitie konkrétnych nástrojov editora na tvorbu a úpravu obrázkov, textov. Hľadanie, odhalenie a oprava chyby pri úprave obrázkov a textov.
-----------------	---

2. Údajové štruktúry

Pojmy	Postupnosť, tabuľka, riadok, stĺpec.
--------------	--------------------------------------

Vzťahy	Pozícia v postupnosti a v tabuľke.
---------------	------------------------------------

Činnosti	Riešenie problémov, v ktorých treba vyhľadávať a získavať informácie z jednoduchej štruktúry podľa zadaných kritérií. Vytváranie jednoduchých štruktúr údajov podľa zadania. Manipulácia so štruktúrami údajov podľa konkrétnych jednoduchých pravidiel.
-----------------	--

Technológie

1. Hardvér a softvér

Pojmy	Aplikácia, ikona, okno, pracovná plocha.
--------------	--

Vzťahy	Ikona ako reprezentácia programu alebo dokumentu.
---------------	---

Procesy	Ovládanie programov pohybom, klikaním a ťahaním, zadávanie jednoduchých textov.
----------------	---

Činnosti	Práca so základným hardvérom na používateľskej úrovni (klávesnica, myš, obrazovka). Spustenie aplikácie na pracovnej ploche, ukončenie bežiackej aplikácie. Prihlásenie sa a odhlásenie sa z programu/aplikácie.
-----------------	--

2. Počítačové siete

Pojmy	Webová stránka, prehliadač, vyhľadávač.
--------------	---

Vzťahy	Adresa stránky identifikuje konkrétnu stránku a súvisí s jej obsahom a zobrazením, odkazy ako prepojenia na webové stránky, prehliadač ako nástroj na zobrazovanie webových stránok.
Procesy	Orientácia na webovej stránke, vyhľadávanie textov a obrázkov na zadaných stránkach, bezpečné správanie sa na internete.
Činnosti	Použitie webového prehliadača na prezeranie webových stránok a vyhľadanie a získanie informácie na zadaných stránkach internetu. Diskusia o výsledkoch vyhľadávania. Diskusia o rizikách na internete.

3. Digitálna spoločnosť

Vzťahy	Digitálne technológie okolo nás, digitálne technológie ako nástroje pre komunikáciu, digitálne technológie doma, v škole.
Procesy	Používanie nástrojov na vlastné učenie sa, zábavu a spoznávanie.
Činnosti	Diskusia o digitálnych technológiách a o ich využití pri učení sa, doma a na zábavu.

Vzdelávacie štandardy z informatiky pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je v línii infromatického myslenia umožniť žiakom objaviť prvé mechanizmy niektorých z programových konštrukcií, napríklad podmienené príkazy, opakovanie a pod-programy. Na tejto úrovni sa s dátovými údajmi a štruktúrami zoznamujú len pri manipulácii prostredníctvom vhodných aplikácií. V línii digitálnej gramotnosti sa žiaci zoznamujú s reprezentáciami dát a ich spracovaním len pomocou softvérov vhodných pre tento vek, ale aj spôsobilosti žiakov. Podobne sa zásada primeranosti rešpektuje aj pri orientácii vo využívaní internetu a aplikácii v operačnom systéme. Predpokladáme aj diskusie o rizikách informačných technológií.

Výkonový štandard

1. cieľ | Analyzovať problémy a spoznávať pravidlá elementárnej logiky.

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať opakujúce sa vzory,
- rozhodnúť o pravdivosti/nepravdivosti tvrdenia (výroku), vybrať prvky alebo možnosti podľa pravdivosti tvrdenia,
- uvažovať o budúcom riešení.

2. cieľ | Riešiť elementárne problémy programovaním postupnosti príkazov a cyklov s konkrétnym počtom opakovaní.

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť program skladaním príkazov do postupnosti,
- vytvoriť program, ktorý vyžaduje známy počet opakovaní,
- doplniť, dokončiť, modifikovať rozpracovaný program.

3. cieľ | Skúmať a hodnotiť správnosť riešenia a opravovať chyby.

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať program, simulovať činnosť vykonávateľa a krokovať riešenie s cyklami,
- rozpoznať, že program pracuje nesprávne a hľadať chybu vo vlastnom nesprávne pracujúcom programe a opraviť ju,
- diskutovať o svojich riešeniach,
- navrhnúť vylepšené riešenia.

4. cieľ | Zoznámiť sa s nástrojmi na prácu s textom, grafikou, prezentáciami, zvukom a videom.

Žiak vie/dokáže:

- použiť konkrétne nástroje na tvorbu a úpravu obrázkov, animácií, textov, príbehov a prezentácií, na spúšťanie zvukov a videa,
- hľadať, odhaľovať a opraviť chyby pri úprave obrázkov, animácií, textov a prezentácií,
- kombinovať grafiku rôznych typov a z rôznych zdrojov,
- voliť vhodný nástroj na prácu s textom,
- používať nástroje na vyhľadanie a nahradenie textu,
- skúmať nové nástroje v konkrétnom editore.

5. cieľ | Získavať, vyhľadávať a spracovávať informácie rôznych typov.**Žiak vie/dokáže:**

- vyhľadávať a získavať informácie v informačnom systéme a databáze,
- získavať informácie rôznych typov pomocou konkrétnych nástrojov,
- vyberať vhodné nástroje na spracovanie informácií,
- zašifrovať a rozšifrovať text podľa jednoduchých pravidiel (reprezentovať znaky a slová).

6. cieľ | Spoznať elementárne princípy a koncepty informatiky, vrátane reprezentácie údajov v tabuľkách, stromoch a grafoch.**Žiak vie/dokáže:**

- orientovať sa v jednoduchej štruktúre – vyhľadávať a získať informácie zo štruktúry podľa zadaných kritérií,
- organizovať informácie do štruktúr – vytvárať a manipulovať so štruktúrami, ktoré obsahujú údaje a jednoduché vzťahy,
- interpretovať údaje zo štruktúr – vyvodiť existujúce vzťahy zo zadaných údajov v štruktúre, prerozprávať informácie uložené v štruktúre vlastnými slovami,
- používať konkrétne nástroje na prácu s rôznymi štruktúrami.

7. cieľ | Zoznámiť sa s prácou s počítačom, zariadeniami, súbormi, priečinkami a aplikáciami.**Žiak vie/dokáže:**

- pracovať so základnými vstupnými a výstupnými zariadeniami,
- ukladať produkt do súboru,
- otvoriť rozpracovaný produkt zo súboru,
- orientovať sa v konkrétnej štruktúre priečinkov,
- spustiť program/aplikáciu a otvoriť v nej dokument,
- použiť rôzny aplikačný softvér, ktorý je primeraný veku.

8. cieľ | Zoznámiť sa s vyhľadávaním a získavaním informácií v počítačovej sieti.**Žiak vie/dokáže:**

- získavať informácie z webových stránok a použiť ich vo svojich produktoch,
- vyhľadávať rôzne typy informácií na webe,
- diskutovať o výsledkoch vyhľadávania (či spĺňajú naše očakávania),
- diskutovať o rizikách na internete.

9. cieľ | Bezpečne sa pohybovať v digitálnom prostredí.

Žiak vie/dokáže:

- diskutovať o počítačovej kriminalite,
- diskutovať o etickom používaní digitálnych produktov,
- diskutovať o nebezpečných aplikáciách,
- diskutovať o využití konkrétnych nástrojov digitálnych technológií pri učení sa iných predmetov.

Obsahový štandard

Programovanie

1. Analýza problému

Vzťahy | Platí – neplatí, a/alebo/nie (neformálne).

Procesy | Krokovanie sekvencie a opakovania, rozhodovanie o pravdivosti tvrdenia.

Činnosti | Identifikovanie vzorov, ktoré sa dajú realizovať pomocou konštrukcie opakovania.
Rozhodovanie o pravdivosti/nepravdivosti tvrdenia (výroku), keď niečo platí – neplatí aj so spojkami a/alebo/nie (neformálne).
Vyberanie prvkov alebo možností podľa pravdivosti tvrdenia.
Uvažovanie o budúcich riešeniach.

2. Konštrukcie jazyka

Pojmy | Príkaz, parameter príkazu, postupnosť príkazov, opakovanie, počet opakovaní, telo cyklu.

Vzťahy | Zápis postupnosti príkazov a cyklu v jazyku ako návod pre vykonávateľa, ako súvisí počet opakovaní s výsledkom.

Procesy | Zostavovanie a úprava programu v jazyku vykonávateľa, spustenie programu.

Činnosti	<p>Vytváranie programu skladaním príkazov aj s parametrami príkazu do postupnosti.</p> <p>Vytváranie programu, ktorý vyžaduje známy počet opakovaní.</p> <p>Zapisovanie postupnosti príkazov a cyklu v jazyku ako návod pre vykonávateľa.</p> <p>Diskusia o tom, ako súvisí počet opakovaní a telo cyklu s výsledkom rozpracovaného programu.</p> <p>Zostavovanie a úprava (dopĺňanie, dokončovanie, modifikovanie) programu v jazyku vykonávateľa.</p> <p>Spustenie programu.</p>
-----------------	--

3. Interpretácia zápisu riešenia, hľadanie, opravovanie chýb

Vzťahy	Jazyk – vykonanie programu, chyba ako nesprávny zápis programu, chyba ako nesprávny výsledok, chyba v postupnosti príkazov a v cykle.
Procesy	Krokovanie, čo sa deje v počítači v prípade chyby v programe, hľadanie chyby.
Činnosti	<p>Interpretovanie programu, simulovanie činnosti vykonávateľa a krokovanie riešenia s postupnosťou príkazov a s cyklami.</p> <p>Analyzovanie, čo sa deje v počítači v prípade chyby v programe.</p> <p>Rozpoznávanie, že program pracuje nesprávne, hľadanie chyby vo vlastnom nesprávne pracujúcom programe a jej opravovanie.</p> <p>Diskusia o svojich vlastných riešeniach a návrh vylepšenia.</p>

Údaje

1. Práca s údajmi rôznych typov

Pojmy	Schránka, oblasť, animácia, pozadie, snímka, prezentácia, odrážky, číslovanie.
Vzťahy	Obrázok v rasti alebo ako vektorová grafika, animácia ako postupnosť obrázkov, poradie snímok v príbehu a prezentácii.
Procesy	Používanie nástrojov na kreslenie, prácu s textom, vytváranie animácií, príbehov a prezentácií, prehrávanie zvuku a videa.

Činnosti	Používanie konkrétneho nástroja na tvorbu a úpravu obrázkov, animácií, textov, príbehov a prezentácií, na spúšťanie zvukov a videa.
	Hľadanie, odhaľovanie a oprava chýb pri úprave obrázkov, animácií, textov a prezentácií.
	Kombinovanie grafiky rôznych typov a z rôznych zdrojov, používanie schránky, oblasti.
	Voľba vhodného nástroja na úpravu animácie, pozadia, snímky, prezentácie, odrážok, číslovania.
	Používanie nástrojov na vyhľadanie a nahradenie textu.
	Skúmanie nových nástrojov v konkrétnom editore.
	Diskusia o vlastnostiach obrázka v rastri alebo ako vektorovej grafiky, o animácii ako postupnosti obrázkov, o poradí snímok v príbehu a prezentácii.

2. Informácie

Pojmy	Vzťahy medzi jednotlivými typmi informácie (grafika, text, čísla, zvuk).
Činnosti	Vyhľadávanie a získavanie informácií v informačnom systéme a databáze.
	Získavanie informácií rôznych typov (grafika, text, zvuk, čísla) pomocou konkrétnych nástrojov.
	Výber vhodných nástrojov na spracovanie informácií.
	Zašifrovanie a rozšifrovanie textu podľa jednoduchých pravidiel (rôzna reprezentácia znakov a slov).

3. Údajové štruktúry

Pojmy	Postupnosť, tabuľka (v zmysle frekvenčná, kódovacia, slovník, mriežka), riadok, stĺpec, bunka, adresa bunky.
Vzťahy	Poradie objektov a ich pozícia v postupnosti, adresa bunky ako pozícia objektov (bunky) v tabuľke.
Procesy	Práca s grafovými štruktúrami a stromovými štruktúrami, navigácia v štruktúre.

Činnosti

Organizovanie informácií do štruktúr, ako sú postupnosti, tabuľka (v zmysle frekvenčná, kódovacia, slovník, mriežka), stromy, grafy (v zmysle rodostrom a jednoduché mapy) – vytváranie a manipulácia so štruktúrami, ktoré obsahujú údaje a jednoduché vzťahy.

Orientovanie sa v jednoduchej štruktúre – vyhľadávanie a získavanie informácií zo štruktúry podľa zadaných kritérií.

Interpretovanie údajov zo štruktúry – vyvodenie existujúcich vzťahov zo zadaných údajov v štruktúre (napríklad vplyv poradia objektov a ich pozície v postupnosti), prerozprávanie informácie uloženej v štruktúre vlastnými slovami.

Používanie konkrétnych nástrojov na prácu s tabuľkami (práca s riadkom, stĺpcom, bunkou, adresou bunky ako pozíciou objektu v tabuľke), stromami a grafmi (napríklad pojmové mapy).

Technológie**1. Hardvér a softvér****Pojmy**

Súbor, priečinok.

Vzťahy

Vstupné a výstupné zariadenie ako nástroj na komunikáciu s počítačom, rôzne typy súborov pre rôzne typy informácií.

Procesy

Vytvorenie, ukladanie dokumentov, používanie školského vzdelávacieho softvéru, práca s digitálnou učebnicou a encyklopédiou.

Činnosti

Práca so základnými vstupnými a výstupnými zariadeniami ako nástrojmi na komunikáciu s počítačom.

Ukladanie produktov a dokumentov s informáciami rôznych typov do súboru v danom priečinku.

Otvorenie rozpracovaného produktu alebo dokumentu zo súboru.

Orientovanie sa v konkrétnej štruktúre priečinkov.

Spustenie programu/aplikácie a otvorenie dokumentu v nej.

Používanie rôzneho aplikačného softvéru (napríklad školského vzdelávacieho softvéru, digitálnej učebnice, encyklopédie), ktorý je primeraný veku.

2. Počítačové siete

Pojmy	Vyhľadávač.
Vzťahy	Text a hypertext ako súčasť dokumentov na internete a v encyklopédiách, riziká na internete.
Procesy	Vyhľadávanie textov, stránok, obrázkov, videa, spoznávanie bezpečného a etického správania na internete.
Činnosti	<p>Vyhľadávanie informácií rôznych typov (textov, stránok, obrázkov, videa) na webe. Získavanie informácií z webových stránok a ich používanie vo svojich produktoch.</p> <p>Diskusia o texte a hypertexte ako súčasti dokumentov na internete a v encyklopédiách.</p> <p>Diskusia o výsledkoch vyhľadávania (či spĺňajú očakávania).</p> <p>Diskusia o rizikách a etickom správaní na internete.</p>

3. Digitálna spoločnosť

Vzťahy	Dôveryhodnosť získaných informácií, softvér ako výsledok niekoho práce, vírus ako škodlivý softvér, špehovanie ako nepovolená aktivita softvéru alebo webových stránok, digitálne technológie ako nástroje pre výpočet, komunikáciu, modelovanie.
Procesy	Budovanie korektného postoja k používaniu digitálnych diel, používanie nástrojov na vlastné učenie sa, zábavu a spoznávanie.
Činnosti	<p>Diskusia o počítačovej kriminalite, dôveryhodnosti získaných informácií.</p> <p>Diskusia o etickom používaní digitálnych produktov a budovanie korektného postoja k používaniu digitálnych diel (aj softvéru ako výsledku niekoho práce), používanie nástrojov na vlastné učenie sa, zábavu a spoznávanie.</p> <p>Diskusia o nebezpečných aplikáciách, víruse ako škodlivom softvéri, špehovaní ako nepovolenej aktivite softvéru alebo webových stránok.</p> <p>Diskusia o využití konkrétnych nástrojov digitálnych technológií ako nástrojov pre výpočet, komunikáciu, modelovanie a pri učení sa iných predmetov.</p>

Vzdelávacie štandardy z informatiky pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je v línii informatického myslenia zoznámiť žiakov so základnou úrovňou vyššieho programovacieho jazyka, ktorý bude zahŕňať základné dátové typy, podmienené príkazy, cykly a pomenované bloky (podprogramy/funkcie). Nástroje (aplikácie) na spracovanie údajov v rôznych reprezentáciách sa nemôžu sústrediť na konkrétneho výrobcu, ale osvojujú sa na principiálnej úrovni. Podobne aj nástroje internetu a operačného systému sa sústreďujú na princípy fungovania.

Výkonový štandard

1. cieľ | Analyzovať problémy a rozvíjať abstrakciu a logiku.

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať údaje, ktoré si treba zapamätať,
- rozpoznať miesta, kde sa treba rozhodovať, opakovať činnosť,
- vlastnými slovami sformulovať plán budúceho riešenia,
- rozhodnúť sa o pravdivosti/nepravdivosti tvrdenia/výroku, uviesť kontra príklad, keď niečo neplatí, nefunguje.

2. cieľ | Riešiť elementárne problémy programovaním s využitím jednoduchých premenných, postupnosti príkazov, cyklov s konkrétnym počtom opakovaní a vetvením.

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť program, v ktorom si treba zapamätať neštruktúrované hodnoty a neskôr ich jednoducho použiť,
- vytvoriť program, ktorý vyžaduje daný známy počet opakovaní,
- vytvoriť program, ktorý vyžaduje vetvenie s jednoduchou podmienkou,
- vytvoriť program, ktorý reaguje na vstup,
- vytvoriť program, ktorý obsahuje podprogramy,
- doplniť, dokončiť, modifikovať rozpracovaný program.

3. cieľ | Skúmať a posudzovať správnosť riešenia, riešiteľnosť úlohy a opravovať chyby.

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať program, simulovať činnosť vykonávateľa a krokovať riešenie s premennými, cyklami a vetvením,

- hľadať chybu vo vlastnom nesprávne pracujúcom programe a opraviť ju,
- navrhnúť vylepšenie,
- diskutovať o riešiteľnosti úlohy.

4. cieľ | Pomocou vhodných nástrojov spracovať a kombinovať údaje rôznych typov.

Žiak vie/dokáže:

- digitalizovať grafickú informáciu,
- zvoliť vhodný formát súboru pre uloženie obrázkov rôznych typov,
- posudzovať vplyv formátovacích nástrojov a skrytých znakov na výsledný text a operácie s textom,
- použiť nástroje editora na tvorbu a úpravu prezentácií,
- použiť konkrétne nástroje editora na skombinovanie videa, zvuku a textu.

5. cieľ | Zoznámiť sa digitálnou reprezentáciou informácií rôznych typov.

Žiak vie/dokáže:

- voliť vhodnú reprezentáciu reálnej informácie,
- zakódovať informáciu podľa pokynov do konkrétnej reprezentácie,
- dekodovať informáciu z jednoduchých reprezentácií,
- vyhľadať a získať informácie v informačnom systéme a databáze (knížnica, el. obchod, rezervácie lístkov...),
- získať informácie rôznych typov pomocou konkrétnych nástrojov (napríklad zoskenovaním, odfotením, nahraním zvuku, videa, ...).

6. cieľ | Spoznať princípy a koncepty informatiky, vrátane reprezentácie a spracovania údajov v tabuľkách, stromoch a grafoch.

Žiak vie/dokáže:

- organizovať informácie do štruktúr,
- interpretovať údaje zo štruktúr,
- použiť konkrétne nástroje na prácu s tabuľkami,
- zvoliť a používať funkcie pre jednoduché výpočty.

7. cieľ | Pracovať s počítačom, zariadeniami, štruktúrou priečinkov a aplikáciami.

Žiak vie/dokáže:

- pracovať s pamäťovými a prídavnými zariadeniami: prenášať, ukladať, kopírovať informácie,

- rozlíšiť vstupné a výstupné zariadenia,
- navrhnuť štruktúru priečinkov,
- preorganizovať súbory do danej štruktúry priečinkov,
- zistiť parametre súborov, priečinkov,
- preniesť informácie medzi spustenými aplikáciami pomocou schránky.

8. cieľ Používať sieťové zariadenia a nástroje na prácu v počítačovej sieti.

Žiak vie/dokáže:

- použiť nástroje na zdieľanie, kopírovanie, prenášanie a ukladanie súborov v rámci počítačovej siete,
- pracovať so sieťovými zariadeniami,
- použiť nástroj na prispievanie do webového obsahu,
- diskutovať o správnosti a kvalite vyhladaných informácií (výstup vyhľadávania),
- pripojiť prílohu správy, zobrazíť prijatú prílohu prostredníctvom konkrétneho e-mailového nástroja.

9. cieľ Analyticky posudzovať digitálne technológie.

Žiak vie/dokáže:

- diskutovať o škodlivom softvéri, nebezpečných web stránkach a službách a ochrany pred nimi,
- diskutovať o schopnostiach vírusov ako programov,
- diskutovať o digitálnych technológiách a ich vplyve na ostatných,
- diskutovať o informatike z pohľadu povolania.

Obsahový štandard

Programovanie

1. Analýza problému

Vzťahy

Aký informatický problém je v zadaní úlohy, platí – neplatí, a/alebo/nie (neformálne), premenná ako označenie.

Procesy

Idea sekvencie, opakovania, vetvenia, jednoduchej manipulácie s údajmi, rozhodovanie o pravdivosti tvrdenia.

Činnosti	<p>Identifikovanie údajov, ktoré si treba zapamätať, rozpoznávanie miest, kde sa treba rozhodovať, opakovať činnosť.</p> <p>Formulovanie plánu riešenia a jeho vyjadrenie vlastnými slovami s využitím sekvencie, opakovania, vetvenia a jednoduchej manipulácie s údajmi.</p> <p>Rozhodovanie o pravdivosti/nepravdivosti tvrdenia/výroku s príkladmi a kontra-príkladmi, keď niečo platí – neplatí, funguje – nefunguje aj so spojkami a/alebo/nie (neformálne).</p> <p>Uvažovanie o budúcich riešeniach.</p>
-----------------	---

2. Konštrukcie jazyka

Pojmy	Premenná, parameter príkazu, postupnosť príkazov, opakovanie, vetvenie, podmienka, podprogram.
Vzťahy	Vstup – program – výsledok, konštrukcie jazyka: postupnosť príkazov, cyklus, podmienený príkaz, pomenovaná postupnosť príkazov, pravidlá jazyka pre použitie premennej, prostriedky jazyka pre: získanie vstupu, spracovanie vstupu a zobrazenie výstupu.
Procesy	Zostavovanie programu v jazyku vykonávateľa, spustenie programu, zostavenie a úprava príkazov, čakanie na neznámy vstup – vykonanie akcie – výstup, následný efekt.
Činnosti	<p>Vytváranie programov, v ktorých si treba pomocou premennej zapamätať neštruktúrované hodnoty a neskôr ich jednoducho použiť.</p> <p>Vytváranie programov, v ktorých sa vyžaduje daný známy počet opakovaní.</p> <p>Vytváranie programov, v ktorých sa vyžaduje vetvenie s jednoduchou podmienkou.</p> <p>Vytváranie programov, ktoré reagujú na vstup.</p> <p>Používanie premennej, parametrov príkazu, postupnosti príkazov, podprogramu, konštrukcie opakovania a vetvenia podľa podmienky.</p> <p>Zostavovanie programu v jazyku vykonávateľa, spustenie programu, zostavenie a úprava príkazov, čakanie na neznámy vstup – vykonanie akcie – výstup, následný efekt.</p> <p>Dopĺňanie, dokončovanie a modifikovanie rozpracovaných programov.</p>

3. Interpretácia zápisu riešenia, hľadanie, opravovanie chýb

Vzťahy	Jazyk – vykonanie programu, chyba pri realizácii (logická chyba), chyba v zápise (syntaktická chyba), chyba v postupnosti príkazov s premennými, cyklom a vetvením.
Procesy	Krokovanie, čo sa deje v počítači v prípade chyby v programe, hľadanie chyby.
Činnosti	<p>Interpretovanie programu, simulovanie činnosti vykonávateľa a krokovanie riešenia s premennými, cyklami a vetvením.</p> <p>Analyzovanie, čo sa deje v počítači v prípade chyby v programe.</p> <p>Hľadanie rôznych typov chýb (syntaktická chyba v zápise, logická chyba pri realizácii programu), vo vlastnom nesprávne pracujúcom programe a jej opravovanie.</p> <p>Diskusia a návrh vylepšení riešenia.</p> <p>Diskusia o tom, či má úloha riešenie.</p>

Údaje

1. Práca s údajmi rôznych typov

Pojmy	Odrážky a číslovanie, časová os.
Vzťahy	Obrázok v rastri alebo vo vektorovom tvare, formáty súborov a ich vzťah k uloženému obrázku, obrázok ako súčasť textu, neformátovaný a formátovaný text, video ako postupnosť klipov, efektov, prechodov.
Procesy	Vkladanie tabuľky do textu, manipulácia s poradím snímok, vloženie prepojenia, strihanie videa.
Činnosti	<p>Digitalizácia grafickej informácie, voľba vhodného súborového formátu pre uloženie obrázkov rôznych typov.</p> <p>Porovnávanie rastrových a vektorových obrázkov s ohľadom na ich vlastnosti, možnosti úprav, formáty súborov.</p> <p>Posudzovanie vplyvu formátovacích nástrojov a skrytých znakov na výsledný text a operácie s textom.</p> <p>Práca s obrázkom ako súčasťou textu.</p> <p>Používanie nástrojov editora na tvorbu a úpravu prezentácií, na skombinovanie videa, zvuku a textu.</p> <p>Vkladanie tabuľky do textu, manipulácia s poradím snímok, vloženie prepojenia, strihanie videa.</p>

2. Informácie

Pojmy	Textová informácia, grafická informácia.
Vzťahy	Vzťahy medzi jednotlivými typmi informácie (grafika, text, čísla, zvuk), text a hypertext (napríklad na internete, v encyklopédii), možnosť vyhľadávať reťazce (napríklad dá sa v texte, a nie v grafike).
Činnosti	Voľba vhodnej reprezentácie reálnej informácie. Zakódovanie informácie podľa pokynov do konkrétnej reprezentácie. Dekódovanie informácie z jednoduchých reprezentácií. Vyhľadávanie a získavanie informácie v informačnom systéme a databáze (knižnica, el. obchod, rezervácie lístkov...).
Činnosti	Získavanie informácií rôznych typov pomocou konkrétnych nástrojov (napríklad zoskenovaním, odfotením, nahraním zvuku, videa, ...). Analyzovanie vlastností a vzťahov medzi jednotlivými typmi informácií – napríklad grafika, text, čísla, zvuk, resp. text a hypertext (napríklad na internete, v encyklopédii), analyzovanie možností vyhľadávať reťazce (napríklad dá sa v texte, a nie v grafike).

3. Údajové štruktúry

Pojmy	Postupnosť, tabuľka (v zmysle frekvenčná, kódovacia, slovník, mriežka).
Vzťahy	Adresa bunky ako pozícia bunky v tabuľke, bunky a typy údajov (číslo, text), bunky so vzorcami.
Procesy	Práca s grafovými a stromovými štruktúrami, upravovanie údajov a jednoduché výpočty v tabuľke.
Činnosti	Organizovanie informácií do štruktúr, interpretovanie údajov zo štruktúr, ako sú postupnosti, tabuľky (v zmysle frekvenčná, kódovacia, slovník, mriežka). Používanie konkrétnych nástrojov na prácu s tabuľkami. Práca s grafovými a stromovými štruktúrami, upravovanie údajov a jednoduché výpočty v tabuľke. Vytváranie a používanie buniek so vzorcami pre rôzne typy údajov (číslo, text) a funkciami pre jednoduché výpočty v tabuľke aj s adresou ako pozíciou bunky.

Technológie

1. Hardvér a softvér

Pojmy	Program, procesor, pamäť.
Vzťahy	Rôzne typy súborov pre rôzne typy informácií, cesta k súboru a priečinku, operačný systém a aplikácia ako softvér, zariadenia na digitalizáciu údajov, rozdiel medzi hardvérom a softvérom.
Procesy	Nastavenie zvuku, pracovnej plochy a klávesnice, používanie nástrojov na simulovanie, modelovanie.
Činnosti	Práca s pamäťovými a prídavnými zariadeniami: prenášanie, ukladanie, kopírovanie informácií rôznych typov. Používanie cesty k súboru a priečinku. Navrhovanie štruktúry priečinkov, preorganizovanie súborov do danej štruktúry priečinkov, zisťovanie parametrov súborov, priečinkov. Diskusia o rôznych typoch súborov pre rôzne typy informácií. Diskusia o operačnom systéme a aplikáciách ako softvéri, o rozdieloch medzi hardvérom a softvérom. Používanie zariadení na digitalizáciu údajov. Rozlišovanie častí počítača: procesor, pamäť, vstupné a výstupné zariadenia. Prenášanie informácií medzi spustenými aplikáciami pomocou schránky. Nastavenie zvuku, pracovnej plochy a klávesnice. Používanie nástrojov na simulovanie, modelovanie.

2. Počítačové siete

Pojmy	Sieť, doména, správa, e-mail, e-mailová adresa, kôš, príloha, adresár.
Vzťahy	Lokálne súbory a súbory na sieti, cesta ako zápis, ktorý identifikuje údaje v sieti, počítačová sieť ako prepojenie počítačov a zariadení, internet ako celosvetová počítačová sieť.
Procesy	Sťahovanie a posielanie súborov, práca s nástrojmi e-mailového klienta.

Činnosti

Používanie nástrojov na zdieľanie, kopírovanie, prenášanie a ukladanie súborov v rámci počítačovej siete.

Používanie sieťových zariadení.

Prispievanie do webového obsahu.

Diskusia o správnosti a kvalite vyhladaných informácií (výstup vyhľadávania).

Sťahovanie a posielanie súborov.

Práca s nástrojmi e-mailového klienta: pripojenie prílohy správy, zobrazenie prijatej prílohy prostredníctvom konkrétneho e-mailového nástroja.

Rozlišovanie lokálnych súborov a súborov na sieti, chápanie cesty ako zápisu, ktorý identifikuje údaje v sieti.

Diskusia o počítačovej sieti ako prepojení počítačov a zariadení.

Diskusia o internete ako celosvetovej počítačovej sieti.

3. Digitálna spoločnosť**Vzťahy**

Spam ako nevyžiadaná správa, antivírus ako program na blokovanie škodlivých činností, riziká na internete a sociálnych sieťach, informatika ako povolanie, digitálne technológie ako nástroje pre výpočet, komunikáciu, modelovanie, umelá inteligencia a jej možnosti/obmedzenia.

Procesy

Bezpečné správanie sa na internete, činnosť hekerov.

Činnosti

Diskusia o škodlivom softvéri, o činnosti hekerov, o nebezpečných web stránkach a službách, o spame ako nevyžiadanej správe a ochrane pred nimi.

Diskusia o schopnostiach vírusov ako programov, antivírusov ako programov na blokovanie škodlivých činností.

Diskusia o digitálnych technológiách a ich vplyve na ostatných, o rizikách na internete a sociálnych sieťach.

Diskusia o informatike z pohľadu povolania.

Diskusia o digitálnych technológiách ako nástrojoch pre výpočet, komunikáciu, modelovanie.

Diskusia o umelej inteligencii a jej možnostiach/obmedzeniach.

Diskusia o bezpečnom správaní sa na internete.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a príroda

Vzdelávacia oblasť človek a príroda

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Vzdelávacia oblasť Človek a príroda sa zameriava na rozvoj prírodovednej gramotnosti. Prírodovedná gramotnosť je charakterizovaná ako spôsobilosť používať prírodovedné poznatky, identifikovať a formulovať otázky a hľadať odpovede v podobe dôkazmi podložených záverov pre pochopenie sveta a tvorbu rozhodnutí o svete, v ktorom žijeme, prírode a zmenách, ktoré v našom prostredí samovoľne aj v dôsledku ľudskej aktivity nastali a nastávajú. Zahŕňa porozumenie princípom objektivizovaného a systematického skúmania, ako aj úlohe prírodných vied v našej spoločnosti.

V prvom a druhom cykle má vzdelávacia oblasť podobu prírodovedne zameraného integrovaného predmetu. V treťom cykle má škola možnosť pokračovať úplnou, prípadne čiastočnou integráciou prírodovedných disciplín alebo výučbou samostatných predmetov.

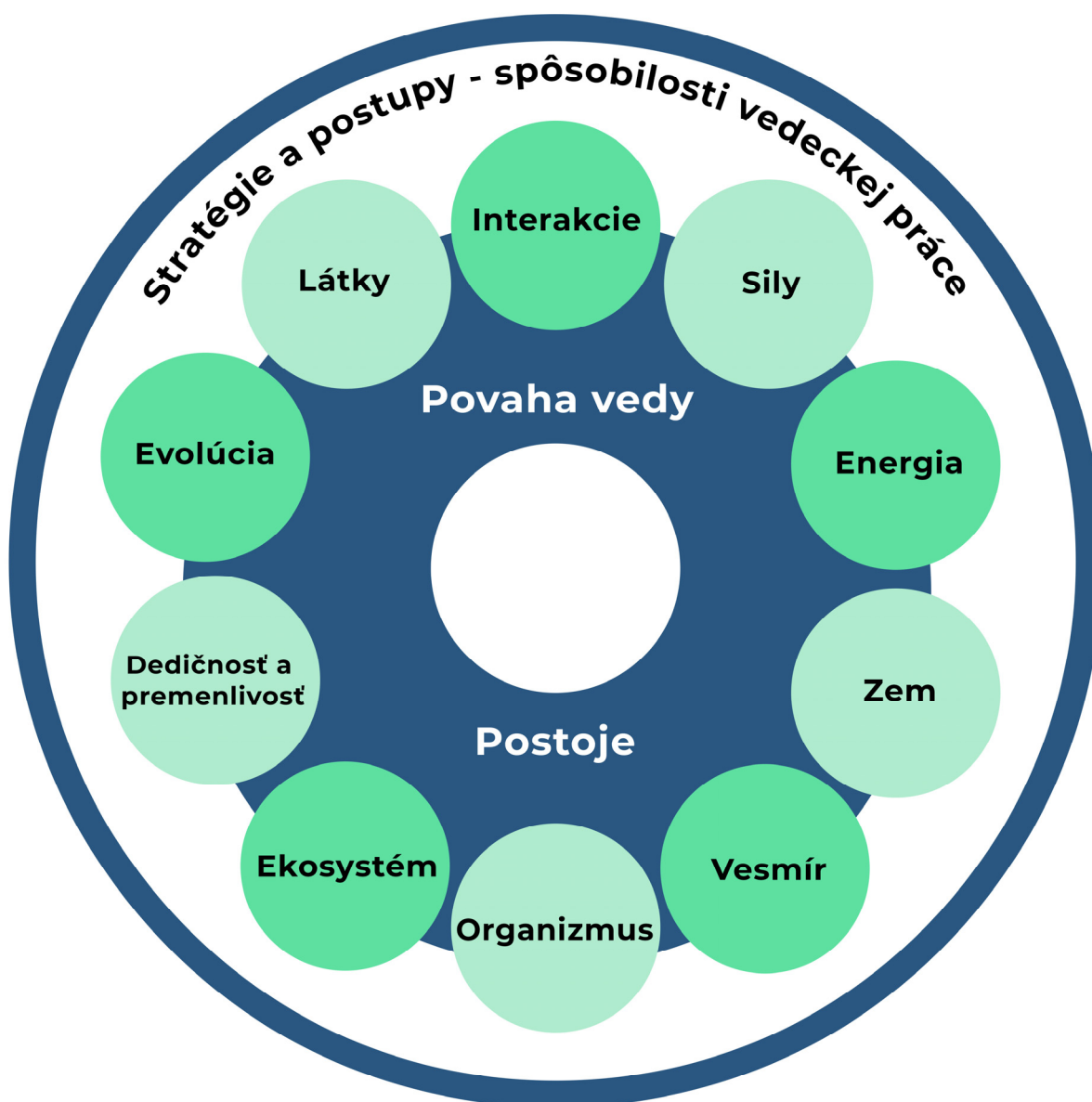
Rozvoj prírodovednej gramotnosti pozostáva z troch zložiek: tvorby a rozvoja prírodovedných predstáv (obsahový rámec), tvorby a rozvoja postoja k okolitému prostrediu (postojový rámec) a spôsobilostí vedeckej práce, postupov a stratégií objektivizovaného poznávania (procesuálny rámec).

Procesuálny rámec predstavuje osvojenie si nástrojov vytvárania a usporiadania informácií o svete okolo nás. Reprezentuje ovládanie a využívanie typických prírodovedných spôsobov myslenia a pracovných postupov, ktoré majú svoje vzory v mechanizmoch objektivizovaného poznávania. Cieľom je, aby si žiaci osvojili prvky poznávania dominujúce v prírodných vedách a zároveň reflektovali vlastné poznávacie činnosti. Okrem špecifických činností jednotlivých prírodovedných disciplín (biologické, fyzikálne, chemické a geologické výskumné postupy) existujú spoločné postupy v poznávacej činnosti jednotlivých prírodovedných disciplín. Vyučovací proces má viesť k budovaniu spôsobilostí, ktoré nazývame spôsobilosti vedeckej práce a je súčasťou výkonového štandardu.

Postojový rámec sa prejavuje záujmom žiakov o prírodu a javy, ktoré v nej prebiehajú, aktívnym a angažovaným prístupom k prírodným zdrojom, ochrane životného prostredia, klímy a zdravia človeka, tendenciou/snahou konať zodpovedne, napr. vo vzťahu k prírodným zdrojom, životnému prostrediu, ale aj záujmom o výskumné aktivity či prírodné vedy. Zasahuje postojovú sféru osobnosti žiaka v sociálnej oblasti, v oblasti sebarozvoja a osobnostného rastu.

Žiak je vedený k uvedomovaniu si toho, že svojou činnosťou môže ovplyvňovať jednotlivé zložky prírodného, resp. životného prostredia. Snaží sa orientovať v množstve informácií, ktoré sú dnes bezprostredne dostupné a využívať ich v argumentácii. Skúsenosti z vlastnej poznávacej činnosti, reflektujúce postupy vedeckého poznávania, sprostredkujú žiakovi postupy kritického uvažovania. Umožnia mu chápať zmeny a postupne zdokonaľovať porozumenie prírodovedným pojmom a teóriám. Uvedené postupy sú predpokladom pre vnímanie úplne nového, dnes ešte neznámeho sveta. Týka sa to aj poznatkov a informácií, ktoré sú s ohľadom na aktuálnu úroveň psychických možností žiaka základnej školy alebo rozsah základného vzdelania preňho zatiaľ nedostupné.

Obsahový rámec predstavuje súbor prírodovedných poznatkov (faktov, pojmov a zovšeobecnení) a ich vzťahov, ktoré majú integrujúci charakter (v zmysle integrácie biologických, fyzikálnych, chemických a geologických konceptov). Kľúčové nosné myšlienky sú predstavené prostredníctvom 10 obsahových komponentov.

Obrázok č. 1 Rozvoj prírodovednej gramotnosti je realizovaný poznávaním reálnych javov a procesov a má dominantne činnosť a induktívny charakter.

Ciele vzdelávacej oblasti

1. Disponovať rozvinutými prírodovednými predstavami o vybraných prírodných javoch a procesoch.
2. Samostatne/v skupinách spoznávať životné prostredie a zmeny, ktoré sa v ňom dejú, s dôrazom na identifikáciu súvislostí.
3. Disponovať spôsobilosťami vedeckej práce. Navrhovať jednoduché postupy objektívneho a systematického skúmania okolitého sveta, v rámci ktorého sa identifikujú výskumné otázky, k výskumnej otázke vysloviť predpoklady a primerane ich zdôvodniť na základe predchádzajúceho poznania. Navrhnutý postup skúmania zrealizovať, zaznamenať údaje a formulovať záver. Vhodne využívať relevantný matematický aparát a dostupné technológie.
4. Diskutovať o vybraných prírodovedných javoch a objektoch, argumentovať a vplyvom argumentácie meniť svoje predstavy a vysvetlenia.
5. Vyhľadávať chýbajúce informácie v rôznych informačných zdrojoch a uvažovať o ich dôveryhodnosti. Vnímať výsledky svojej výskumnej/učebnej činnosti ako dôveryhodný zdroj informácií.
6. V rámci komunikácie získať a následne komunikovať údaje usporiadané do rôznych systematizovaných súborov (tabuľky, grafy, schémy a pod.).
7. Disponovať základnými predstavami o vedeckých postupoch a aplikovať ich vo svojom vlastnom procese poznávania. Chápať, že veda tvorí poznanie, pričom vysvetlenia, teórie a modely vyjadrujú porozumenie, ktoré najlepšie korešponduje s výsledkami skúmania známymi v danom čase.
8. Akceptovať význam vedeckého skúmania v každodennom živote a zároveň identifikovať niektoré etické, sociálne, environmentálne a ekonomické dôsledky vedeckého výskumu.
9. Aplikovať nadobudnuté prírodovedné poznanie pri riešení nových lokálnych aj globálnych výziev. Zároveň v procese prírodovedného poznávania používať vhodné (technické) zariadenia.
10. Aktívne sa zapájať do identifikácie a riešenia environmentálnych problémov a ochrany prírody. Identifikovať lokálne i globálne problémy a témy rôzneho charakteru, vedieť sa k nim adekvátne vyjadriť a reflektovať ich. Uvedomovať si, že svojou činnosťou ovplyvňujú jednotlivé zložky životného prostredia i seba samého.
11. Zodpovedne pristupovať k vlastnému zdraviu a zdraviu ostatných, k živej i neživej prírode a životnému prostrediu. Aktívne dbať na ochranu životného prostredia a prírody prostredníctvom vedomého zodpovedného rozhodovania sa z pohľadu konzumenta a člena spoločnosti. Prevziať zodpovednosť za svoje správanie, správanie v spoločnosti a k životnému prostrediu na individuálnej a kolektívnej úrovni.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a príroda pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je elementárny rozvoj prírodovednej gramotnosti. V rámci prvého cyklu sa očakáva, že žiaci na tejto úrovni rozvoja prírodovednej gramotnosti disponujú určitými čiastočne rozvinutými prírodovednými predstavami a v známych situáciách vedú poskytnúť možné vysvetlenia alebo formulovať závery z jednoduchých pozorovaní a riadených jednoduchých výskumných aktivít. Títo žiaci sú schopní jednoduchého uvažovania a vysvetlenia výsledkov svojho empirického poznávania. Výkonové štandardy vyjadrujú procesuálny a postojový rámec prírodovednej gramotnosti.

Výkonový štandard

1. cieľ	Prostredníctvom jednoduchších foriem skúmania – pozorovaním, usudzovaním, triedením a meraním rozvíjať svoje aktuálne poznanie.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- na základe formulovanej jednoduchej výskumnej otázky pozorovať tak, aby získal informácie potrebné na zodpovedanie danej otázky,
- formulovať predpoklad a zdôvodniť ho skúsenosťou,
- pri pozorovaní získať presné a spoľahlivé údaje, a ak je to potrebné, pozorovanie opakovať,
- zdôvodniť triedenie objektov do vopred určeného počtu špecifikovaných skupín,
- porovnať podobnosti a odlišnosti objektov s cieľom identifikovať možné znaky triedenia,
- navrhnúť jednoduché vlastné meradlá, používať jednoduché štandardné meradlá,
- vnímať nepotvrdený predpoklad ako novú informáciu, nie ako chybu,
- vyhýbať sa chybám pri práci s údajmi.

2. cieľ	Vyjadrovať a diskutovať o svojich prírodovedných predstavách.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť tvrdenie predchádzajúcou skúsenosťou a/alebo získanými údajmi zo skúmania na podnet učiteľa,
- formulovať predpoklad a zdôvodniť ho skúsenosťou,
- formulovať záver v podobe odpovede na výskumnú otázku s odvolaním sa na údaje získané skúmaním,
- porovnať výsledky svojho skúmania s výsledkami vrstovníkov a zdôvodniť prípadné rozdiely,
- rešpektovať rôznorodosť v uvažovaní a pri riešení výskumných otázok rovesníkmi.

3. cieľ

Po vzore učiteľa systematicky a objektívne získavať údaje, usporadúvať ich, na ich základe tvoriť záver a ten prezentovať.

Žiak vie/dokáže:

- zaznamenať získané údaje do poskytnutej tabuľky alebo vopred pripraveného diagramu,
- vytvoriť záznam zo skúmania do vopred pripravenej štruktúry,
- vyhodnotiť proces a výsledky získané skúmaním,
- zdôvodniť tvrdenie predchádzajúcou skúsenosťou a/alebo získanými údajmi zo skúmania na podnet učiteľa,
- formulovať záver v podobe odpovede na výskumnú otázku s odvolaním sa na údaje získané skúmaním,
- vytvárať logické úsudky z údajov získaných skúmaním,
- vyhľadať konkrétne informácie na základe poskytnutého postupu,
- uvedomiť si, že existujú rôzne informačné zdroje s rôznou mierou dôveryhodnosti.

4. cieľ

Kooperatívne pracovať na riešení čiastkových úloh a aplikovať pritom mäkké zručnosti.

Žiak vie/dokáže:

- porovnať výsledky svojho skúmania s výsledkami vrstovníkov a zdôvodniť prípadné rozdiely,
- mať záujem o spoluprácu pri riešení problému,
- rešpektovať rôznorodosť v uvažovaní a pri riešení výskumných otázok rovesníkmi,
- komunikovať a spolupracovať s cieľom efektívnejšej práce a/alebo zaujímavejších riešení.

5. cieľ

Dôverovať výsledkom svojej vlastnej výskumnej činnosti.

Žiak vie/dokáže:

- prejavíť záujem o skúmanie okolitého prostredia,
- svoju výskumnú činnosť vnímať ako jeden zo zdrojov nových poznatkov,
- s pomocou učiteľa hodnotiť svoju výskumnú prácu.

6. cieľ

Správať sa zodpovedne voči svojmu prostrediu a vlastnému zdraviu, osobne sa angažovať v rámci riešenia lokálnych problémov.

Žiak vie/dokáže:

- prejavíť rešpekt voči prírode a uvedomovať si potrebu ju chrániť,
- citlivo manipulovať so živými organizmami,

- vnímať prejavy a dôsledky nezodpovedného správania sa v prírode s ohľadom na ochranu vlastného zdravia, zdravia iných, prírodných zdrojov a životného prostredia,
- uvedomovať si vplyv okolitého prostredia na zdravie človeka,
- starať sa o svoje telo a chrániť svoje zdravie.

Obsahový štandard

Pojmy uvedené v štandarde majú byť v prvom cykle žiakmi zvládnuté na úrovni predispozičnej predstavy. Miera rozvoja predispozičnej predstavy je charakterizovaná prostredníctvom faktov a vzťahov, ktorými má žiak disponovať.

Látky

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom **hmotnosť, objem, hustota, skupenstvá látok, skupenské zmeny látok, rozpúšťanie a filtrácia.**

- Všetky objekty zaberajú priestor, majú svoj objem a svoju hmotnosť.
- Objekty s rovnakým objemom nemusia mať rovnakú hmotnosť a objekty s rovnakou hmotnosťou nemusia mať rovnaký objem.
- To, či objekt na vode pláva alebo nepláva, závisí od materiálu/látky, z ktorej je objekt vyrobený a/alebo od jeho tvaru.
- Všetky materiály/látky môžu byť tuhého, kvapalného alebo plynného skupenstva, v závislosti na vonkajších podmienkach.
- Materiály/látky môžu meniť skupenstvo. Topenie predstavuje premenu tuhého skupenstva na kvapalné. Tuhnutie predstavuje premenu kvapalného na tuhé skupenstvo. Vyparovanie predstavuje premenu kvapalného na plynné skupenstvo. Kondenzácia predstavuje premenu plynného na kvapalné skupenstvo.
- Nie všetky látky sa vo vode (rozpúšťadle) rozpúšťajú.
- Proces rozpúšťania látok vo vode (rozpúšťadle) je možné urýchliť.
- Nie všetky zložky zmesí je možné oddeliť filtráciou.
- Výsledok filtrácie závisí od toho, aký hustý filter použijeme.

Činnosti

Porovnávanie objemu a hmotnosti objektov, objavovanie princípu merania hmotnosti a objemu objektov.

Porovnávanie hmotnosti objektov, ktoré majú rovnaký objem a porovnávanie objemu objektov, ktoré majú rovnakú hmotnosť.

Skúmanie plávania objektov na vode vzhľadom na ich tvar, hmotnosť, objem, materiál, z ktorého sú vyrobené.

Porovnávanie vlastností materiálov/látok v tuhom, kvapalnom a plynnom skupenstve.

Skúmanie zmeny skupenstva vody v súvislosti s meniacou sa teplotou (topenie, tuhnutie, vyparovanie, kondenzácia).

Identifikácia teploty topenia a varu vody.

Skúmanie rozpúšťania rôznych materiálov/látok vo vode.

Dokazovanie prítomnosti rozpustených látok vo vode.

Skúmanie urýchlenia rozpúšťania materiálov/látok vo vode.

Odlíšenie procesu topenia a rozpúšťania.

Identifikácia zložiek zmesí, ktoré je možné oddeliť filtráciou.

Porovnávanie výsledkov filtrácie pri použití rôznych filtrov/sietiek.

Interakcie

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom magnetizmus, svetlo, vlastnosti látok.

- Magnetom sú priťahované len kovy, avšak nie všetky.
- Na každom magnetu je možné identifikovať dva póly, severný a južný.
- Pri vzájomnej interakcii magnetov sa súhlasné póly dvoch magnetov odpudzujú a nesúhlasné priťahujú.
- Magnety sa vzájomne odlišujú svojimi magnetickými vlastnosťami.
- Podľa toho, koľko svetla objekt prepúšťa, môžu vznikáť rôzne tmavé a rôzne farebné tieň.
- Dĺžka a smerovanie tieňa závisí od vzájomnej pozície svetelného zdroja, objektu a plochy, na ktorej sa tieň zobrazuje.
- Zdanlivý pohyb Slnka počas dňa a roka spôsobuje zmenu smerovania a dĺžky tieňov objektov upevnených v zemi.

Činnosti

Skúmanie správania sa magnetov pri ich vzájomnej interakcii.

Skúmanie správania sa magnetov voči nekovovým a rôznym kovovým predmetom.

Porovnávanie magnetických vlastností rôznych magnetov.

Skúmanie priepustnosti svetla rôznymi objektmi/materiálmi.

Skúmanie tvorby tieňa.

Porovnávanie dĺžky tieňa v závislosti od pozície svetelného zdroja a objektu, ktorý tieň vytvára.

Skúmanie súvislosti tieňov a zdanlivého pohybu Slnka po oblohe.

Energia

Pojmy	Rozvoj predispozície k pojmom tepelná energia, teplota, telesná teplota.
Vzťahy	
Fakty	

- Zahrievanie a ochladzovanie objektov je proces, ktorý sa vyskytuje všade okolo nás.
- Zdrojom tepla (tepelnej energie) sú aj mnohé organizmy, vrátane človeka.
- Ľudské telo si udržiava stálu telesnú teplotu, ktorá je u všetkých ľudí približne rovnaká.
- Dodaním tepla (tepelnej energie) je možné zvýšiť teplotu telesa.
- Vzduch s vyššou teplotou stúpa hore, vzduch s nižšou teplotou klesá dolu.

Činnosti	Identifikácia zdrojov tepla (vrátane živých organizmov) v pozorovateľnom okolí. Subjektívne (pocitové) a objektívne (s použitím teplomera) posudzovanie teploty objektov. Porovnávanie teploty objektov pred a po zahrievaní. Porovnávanie teploty ľudského tela rôznych ľudí. Skúmanie zmien teploty tela človeka počas dňa. Skúmanie prúdenia teplého a studeného vzduchu.
----------	---

Zem

Pojmy	Rozvoj predispozície k pojmom voda (hydrosféra), vzduch (atmosféra), pôda, horniny, minerály (litosféra).
Vzťahy	
Fakty	

- Pôda obsahuje živé a neživé zložky, pričom časť neživých zložiek pochádza z odumretých organizmov.
- Humus ako zložka pôdy predstavuje materiál tvorený odumretými zvyškami organizmov, ktorý je dôležitý pre úrodnosť pôdy.
- Voda a vzduch sú dôležitými súčasťami pôdy a vplývajú na jej úrodnosť.
- Pod vrstvou pôdy sa nachádzajú horniny.
- Horniny aj minerály sa od seba odlišujú rôznymi vlastnosťami.
- Voda sa v prírode nachádza v rôznych formách a to v kvapalnom, tuhom a plynnom skupenstve.
- Voda je podmienkou života organizmov. Pitie vody z neoverených zdrojov môže byť pre zdravie a život človeka nebezpečné.
- Prítomnosť vzduchu je podmienkou života človeka. Vzduch je plyn, ktorý vyplňa aj priestory, ktoré sa zdajú byť prázdne.

Činnosti	<p>Skúmanie zloženia vzoriek pôdy, identifikácia živých, neživých zložiek, a zložiek, ktoré majú pôvod v živých organizmoch (odumreté).</p> <p>Porovnávanie vlastností rôznych druhov pôd a hornín.</p> <p>Triedenie rôznych minerálov a hornín na základe jednoznačne pozorovateľných znakov (tvrdosť, farba, lesk, vryp, pórovitosť, skúška s octom).</p> <p>Porovnávanie vody z rôznych lokálnych zdrojov.</p> <p>Identifikácia prítomnosti vody v rastlinách a v pôde.</p> <p>Porovnávanie a špecifikácia pitnej a nepitnej vody, (ne)identifikovateľnosť prítomnosti rôznych materiálov/látok/objektov vo vode.</p> <p>Identifikácia prítomnosti vzduchu v prostredí.</p>
-----------------	--

Vesmír

Pojmy Vzťahy Fakty	Rozvoj predispozície k pojmom hviezda, súhvezdie, prirodzená družica - Mesiace, mesačné fázy.
---	--

- Najbližšou hviezdou k planéte Zem je Slnko. Okrem Slnka je možné na oblohe v noci pozorovať aj ďalšie hviezdy.
- Slnko sa každý deň zdanlivo pohybuje po oblohe od východu na západ.
- Na nočnej oblohe je možné pozorovať rôzne stále zoskupenia hviezd, ktoré nazývame súhvezdia.
- Medzi najznámejšie, na Slovensku pozorovateľné súhvezdia, patria: Veľký voz (Veľká medvedica), Labuť, Kasiopea, Orión.
- V rôznych ročných obdobiach dominujú na nočnej oblohe rôzne súhvezdia.
- Niektoré hviezdy je možné vidieť na nočnej oblohe počas celého roka, napríklad Polárku.
- Mesiace je prirodzená družica Zeme, na oblohe počas roka pozorujeme jej rôzne veľkú osvetlenú časť.
- Tvar osvetlenej časti Mesiaca na oblohe sa z dňa na deň mení, pričom sa pravidelne striedajú fázy nov, prvá štvrt', spln a posledná štvrt'.

Činnosti	<p>Pozorovanie zdanlivého pohybu Slnka po oblohe počas dňa a počas roka v reálnych a modelových situáciách.</p> <p>Pozorovanie zmien mesačných fáz (nov, prvá štvrt', spln, posledná štvrt') počas mesiaca a roka.</p> <p>Rozpoznávanie známych súhvezdí nočnej oblohy.</p>
-----------------	---

Organizmus

Pojmy	Rozvoj predispozície k pojmom životné prejavy organizmov, klíčenie a rast rastlín, životný cyklus rastlín, húb a živočíchov, obehová, dýchacia, pohybová a oporná sústava človeka, zmyslové orgány.
Vzťahy	
Fakty	

- Živé od neživých zložiek prírody vieme odlišiť pomocou identifikácie životných prejavov organizmov. Medzi prejavy života patrí pohyb, rozmnožovanie, príjem potravy, rast, vývin, dýchanie a reakcie na podnety z prostredia.
- Mnohé rastliny sa rozmnožujú semenami, ktoré sa často nachádzajú v rôznych plodoch. Plody obsahujúce semená vznikajú z kvetov. Nie z každého kvetu vznikne plod obsahujúci semená, jednou z podmienok je prenos peľu z kvetu inej rastliny rovnakého druhu.
- Semená rastlín potrebujú na klíčenie vodu, vzduch a vhodnú teplotu. Po vyklíčení rastlina potrebuje pre svoj rast okrem vody, vzduchu a vhodnej teploty aj svetlo a živiny z pôdy.
- Životný cyklus rastliny začína klíčením semien a je ukončený odumretím rastliny, ktorá priniesla semená pre vznik novej generácie.
- Základnými orgánmi rastlín sú koreň, stonka, list, kvet a plod, ktorý obsahuje semená.
- Každý orgán má pre život rastliny dôležitú funkciu. Koreň, stonka a listy zabezpečujú upevnenie v pôde, príjem dôležitých látok z prostredia a vylučovanie nepotrebných látok do prostredia. Kvety a plody so semenami zabezpečujú rozmnožovanie rastliny.
- Základnými orgánmi obehovej sústavy sú srdce a cievy.
- Srdce funguje ako pumpa na krv, ktorá je cievami rozvádzaná po celom tele.
- Prostredníctvom krvi sú po tele rozvádzané všetky dôležité látky, napríklad tie, ktoré človek prijíma potravou, či dýchaním.
- Základným orgánom dýchacej sústavy sú pľúca. Prostredníctvom pľúc získava človek zo vzduchu kyslík, ktorý je pre život človeka nevyhnutný. Zároveň sa pomocou pľúc človek pri výdychu zbavuje oxidu uhličitého.
- Základnými orgánmi oporno-pohybovej sústavy sú kostra a svaly, ktoré zabezpečujú všetky vedomé aj podvedomé pohyby tela. Pravidelný pohyb je pre rozvoj svalov a zdravie organizmu veľmi dôležitý.
- Človek získava informácie z prostredia prostredníctvom zmyslov: zrakom, sluchom, hmatom, čuchom a chuťou.

Činnosti	<p>Pozorovanie rôznych zložiek prírody a identifikácia životných prejavov rôznych druhov živočíchov, rastlín a húb (pohyb, rozmnožovanie, príjem potravy, rast, vývin, dýchanie, reakcia na podnety z prostredia).</p> <p>Skúmanie podmienok klíčenia rastlín (a ich rastu), porovnávanie podmienok klíčenia (a rastu) rôznych rastlín.</p> <p>Porovnávanie rastlinných plodov a semien rôznych rastlín vzhľadom na ich spôsob rozširovania v prostredí.</p>
-----------------	--

Skúmanie vegetatívneho rozmnožovania rastlín.
 Porovnávanie životného cyklu živočíchov so životným cyklom rastlín a húb.
 Identifikácia, z ktorej časti rastliny pochádza určitý druh ovocia/zeleniny.
 Skúmanie významu zmyslových orgánov pre život človeka.
 Identifikácia základných orgánov dýchacej, obehovej, opornej a pohybovej sústavy človeka.
 Skúmanie vonkajších prejavov fungovania dýchacej, obehovej a oporno-pohybovej sústavy človeka.
 Uvažovanie o význame krvi v tele človeka v súvislosti s príjmom potravy a dýchaním.
 Identifikácia princípov starostlivosti o vlastné zdravie na základe poznatkov o fungovaní vybraných orgánových sústav.

Ekosystém

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom ekosystém, potravný vzťah.

- Všetky živé organizmy potrebujú potravu a líšia sa nárokmi na potravu.
- Rôzne organizmy žijú v rôznom prostredí, podľa toho, aké podmienky pre život potrebujú, napríklad vyžadujú rôzne množstvo a kvalitu vody, vzduchu, pôdy a prítomnosť iných organizmov.
- Život človeka je od rastlín, húb a živočíchov závislý, využíva ich nielen ako potravu, ale aj ako zdroj surovín na výrobu rôznych predmetov dennej potreby.
- Rastliny produkujú kyslík, ktorý je pre život človeka nevyhnutný.
- Rovnako, ako je človek závislý od rastlín a živočíchov, je závislý aj od neživej prírody.
- Rôzne druhy rastlín, húb a živočíchov môžu byť pre človeka nebezpečné.

Činnosti

Porovnávanie prostredí, v ktorých žijú rôzne rastliny vzhľadom na množstvo vody, tepla a svetla, ako aj kvality substrátu (živnej pôdy).
 Porovnávanie zloženia potravy rôznych druhov živočíchov, identifikácia potravných konkurentov.
 Porovnávanie živočíchov podľa zloženia ich potravy.
 Rozpoznávanie vybraných poľnohospodárskych, liečivých a jedovatých rastlín a húb blízkeho okolia, hospodárskych a jedovatých živočíchov.
 Skúmanie závislosti človeka od rastlín, živočíchov a neživej zložky ekosystému.

Dedičnosť a premenlivosť

Pojmy	Rozvoj predispozície k pojmom rod, druh a jedinec, dedičnosť, premenlivosť.
Vzťahy	
Fakty	

- Pre určitý typ rastliny je typický konkrétny tvar, veľkosť, farba rastlinného orgánu a odlišuje sa tým od iných rastlín.
- Zo semena určitej rastliny vyrastie rastlina rovnakého druhu.
- Mláďatá určitých druhov živočíchov sa na svojich rodičov podobajú viac ako na iné jedince rovnakého druhu, čo je spôsobené dedičnosťou.

Činnosti	Rozpoznávanie rastlinných a živočíšnych druhov podľa identifikačných znakov uvedených v atlase rastlín alebo živočíchov.
	Skúmanie rastu rastlín rovnakého druhu a identifikácia podobností (dedičnosť) a odlišností (premenlivosť).
	Skúmanie podobností a odlišností rastlín a živočíchov rovnakého druhu a rôznych druhov (druhovú rozmanitosť).
	Porovnávanie mláďat a dospelých jedincov a vyvodzovanie záverov, ktoré mláďatá sa na dospelé jedince podobajú a ktoré nie.
	Identifikácia prirodzenej rôznorodosti ľudí (v rámci rodiny i mimo nej).

Evolúcia

Pojmy	Rozvoj predispozície k pojmom adaptácie k prežitiu, kamufláž, mimikry, taxonómia organizmov.
Vzťahy	
Fakty	

- Spôsob života rôznych druhov rastlín, húb a živočíchov je jedinečný.
- Rôzne skupiny organizmov sa prispôbili rôznemu spôsobu života a podľa podobností ich vieme zaraďovať do rôznych skupín a podskupín.
- Podľa miery ich vzájomnej príbuznosti triedime živočíchy do skupín: bezstavovce, ryby, obojživelníky, plazy, vtáky, cicavce.
- Na základe rozpoznania typických znakov organizmov ich vieme zaradiť do skupiny a pomenovať.
- Niektoré organizmy sa dnes na Zemi nevyskytujú (vyhynuli), zachovali sa ich zvyšky a stopy po ich živote.

Činnosti	<p>Skúmanie prispôsobenia sa rastlín a živočíchov životu v konkrétnych podmienkach.</p> <p>Porovnávanie tvaru časti tel živočíchov vzhľadom na ich spôsob života.</p> <p>Porovnávanie a zoskupovanie živočíchov a rastlín podľa miery ich vzájomnej podobnosti/príbuznosti.</p> <p>Rozpoznávanie a pomenúvanie vybraných lokálnych druhov rastlín, húb a živočíchov.</p> <p>Porovnávanie súčasných a vyhynutých organizmov, uvažovanie o prispôbovaní sa prostrediu.</p> <p>Skúmanie výstražného a maskovacieho zafarbenia rôznych druhov živočíchov a uvažovanie o ich význame pre prežitie organizmov v prostredí.</p> <p>Porovnávanie sfarbenia samcov a samíc rôznych živočíšnych druhov, porovnávanie sfarbenia mláďat a dospelých jedincov vzhľadom na snahu prežiť v prostredí.</p> <p>Porovnávanie výhod a nevýhod spoločenského a samotárskeho spôsobu života živočíchov.</p>
-----------------	--

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a príroda pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je v rámci rozvoja prírodovednej gramotnosti rozvoj spôsobilostí identifikovať prírodovedné problémy v rôznych situáciách. Žiaci sú schopní vybrať fakty a vedomosti potrebné na vysvetlenie javov a použiť jednoduché modely alebo stratégie skúmania. Dokážu vysvetliť prírodovedné pojmy z rôznych vedných oblastí a použiť ich na krátke zdôvodnenia a tvorbu rozhodnutí založených na ich vedomostiach. Títo žiaci dokážu svoje prírodovedné vedomosti využiť aj vysvetliť ostatným. Výkonové štandardy vyjadrujú procesuálny a postojový rámec prírodovednej gramotnosti.

Výkonový štandard

1. cieľ	Prostredníctvom jednoduchších foriem skúmania – pozorovaním, usudzovaním, triedením, meraním a vyhľadávaním v informačných zdrojoch rozvíjať svoje aktuálne poznanie.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- opísať pozorovaný objekt, jav, situáciu, proces s použitím odbornej terminológie,
- identifikovať zámer pozorovania a formulovať výskumnú otázku,
- formulovať zdôvodnený predpoklad súvisiaci so skúmaným problémom,
- rozhodnúť sa pre jeden z ponúknutých predpokladov a svoj výber zdôvodniť,

- navrhnuť postup a podmienky pozorovania na základe stanovenej výskumnej otázky,
- realizovať pozorovanie s cieľom overiť predpoklad,
- odlíšiť pri pozorovaní to, čo je pre zodpovedanie výskumnej otázky podstatné,
- vytvoriť kategórie a podkategórie triedenia objektov a zaradiť objekty do vytvorených kategórií,
- identifikovať vlastnosť (premennú), ktorú je potrebné merať,
- merať vlastnosti pozorovaných objektov a materiálov/látok štandardnými meradlami a vyjadriť výsledok v štandardných jednotkách,
- porovnať údaje získané skúmaním so svojím predpokladom a predpoklad vyhodnotiť,
- vytvoriť úsudok o vzťahoch a súvislostiach pozorovaných premenných,
- vyhľadať chýbajúce informácie a na podnet ich overiť v ďalších informačných zdrojoch,
- overiť si výsledok svojho skúmania vyhľadávaním v informačných zdrojoch.

2. cieľ**Diskutovať a porovnávať svoje prírodovedné predstavy s predstavami vrstovníkov.****Žiak vie/dokáže:**

- porovnávať rôznorodosť v uvažovaní a pri riešení výskumných otázok rovesníkmi,
- zodpovedať za svoju úlohu v skupine.

3. cieľ**Zdôvodňovať svoj názor, úsudok, či rozhodnutie predchádzajúcou skúsenosťou, doterajším poznaním alebo výsledkami skúmania.****Žiak vie/dokáže:**

- zdôvodniť tvrdenia predchádzajúcou skúsenosťou, získanými údajmi a/alebo už existujúcimi poznatkami,
- vytvárať úsudky na základe poskytnutých informácií, vrátane informácií v tabuľkách, schémach a diagramoch,
- pri tvorbe záveru brať do úvahy všetky relevantné údaje bez tendencie vyberať len tie, ktoré potvrdzujú jeho aktuálne predstavy,
- vytvárať zdôvodnené úsudky o príčinách a dôsledkoch zmien objektov, javov a situácií v priestore a čase.

4. cieľ**Systematicky získavať údaje, usporadúvať ich a na ich základe tvoriť záver a ten prezentovať.****Žiak vie/dokáže:**

- vytvoriť záznam z pozorovania,
- navrhnuť postup merania, ktorý zabezpečí získanie dôveryhodných údajov,

- identifikovať na základe inštrukcie chybné údaje a vylúčiť ich pri tvorbe záveru, zdôvodniť potrebu opakovať meranie a opakované meranie realizovať,
- navrhnúť tabuľky/schémy/diagramy na zápis kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov získaných skúmaním,
- čítať informácie z poskytnutých tabuliek, jednoduchých schém a diagramov,
- prenášať údaje z tabuľky do jednoduchého diagramu,
- vytvoriť štruktúrovaný záznam zo skúmania určitého objektu alebo javu a na základe záznamu opísať pozorované zmeny,
- identifikovať podobnosti a odlišnosti v údajoch získaných vlastným skúmaním a na ich základe vytvoriť zovšeobecňujúci záver,
- minimalizovať subjektívne vplyvy vo svojej výskumnej činnosti,
- uvedomiť si, že existujú rôzne postupy získavania informácií a rôzne informačné zdroje,
- uvedomiť si, že nie všetky informačné zdroje poskytujú dôveryhodné informácie,
- prezentovať a obhajovať výsledky svojej práce rôznymi formami (napr. plagáty, modely, prezentácie).

5. cieľ

Prepájať svoje aktuálne prírodovedné predstavy a zistenia s ich zodpovedným, udržateľným, praktickým a technologickým využitím.

Žiak vie/dokáže:

- uvedomiť si závislosť človeka od prírodných zdrojov,
- oceniť význam organizmov pre život na Zemi,
- reflektovať svoje každodenné návyky vzhľadom na poznatky o zdravom životnom štýle,
- uvedomiť si mieru zodpovednosti za svoje zdravie a zdravie iných,
- rešpektovať bezpečnosť a zásady ochrany zdravia pri práci,
- uvedomiť si prínos a význam vedy a techniky.

6. cieľ

Reflektovať vlastný poznávací proces, ktorý je zameraný na hľadanie vysvetlení pozorovaných javov a ktorého vysvetlenia musia byť podložené relevantnými údajmi.

Žiak vie/dokáže:

- vnímať svoju (výskumnú) činnosť ako jeden zo zdrojov nových poznatkov,
- rozpoznať nesúlad/chyby v získaných výsledkoch z pozorovania a identifikovať ich príčiny,
- objektívne hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov.

7. cieľ

Navrhovať čiastkové riešenia jednoduchých prírodovedných, environmentálnych, či technických problémov a tieto riešenia zdôvodňovať vlastným poznáním. Posudzovať nielen funkčnosť, ale aj efektívnosť (ekonomickú, environmentálnu a pod.) rôznych riešení lokálnych problémov.

Žiak vie/dokáže:

- zvažovať rozhodnutia s menším negatívnym dosahom na prírodné prostredie,
- zhodnocovať dôvody ochrany prírody,
- identifikovať aktivity smerujúce k ochrane a zlepšeniu životného prostredia širšieho okolia školy a obce/mesta.

Obsahový štandard

Pojmy uvedené v štandarde majú byť v druhom cykle žiakmi zvládnuté na úrovni predispozičnej predstavy. Miera rozvoja predispozičnej predstavy je charakterizovaná prostredníctvom faktov a vzťahov, ktorými má žiak disponovať.

Látky

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom hmotnosť, objem, skupenské zmeny látok, kolobeh vody v prírode, rozpustnosť, odparovanie.

- Na meranie objemu a hmotnosti sa používajú štandardné meradlá, pomocou ktorých je možné vyjadriť ich množstvo v štandardných jednotkách.
- Základnou jednotkou merania hmotnosti je kilogram.
- Jednou z jednotiek merania objemu je liter.
- Vyparovanie vody závisí od teploty a veľkosti odparovacej plochy.
- Zdroje kvapalnej (zrážková, povrchová, podzemná), tuhej (ľadovce) a plynnej (vodná para) vody v prírode existujú v rôznych formách a sú vzájomne prepojené.
- Voda sa v prírode nachádza v rôznych formách a skupenstvách a vplyvom neustálych skupenských premien sa deje kolobeh vody v prírode.
- Zdroje kvapalnej (zrážková, povrchová, podzemná), tuhej (ľadovce) a plynnej (vodná para) vody v prírode existujú v rôznych formách a sú vzájomne prepojené, vplyvom neustálych skupenských premien sa deje kolobeh vody v prírode.
- Človek svojou činnosťou spôsobuje znečisťovanie vodných zdrojov a zároveň je od čistých zdrojov vody závislý, vodné zdroje je potrebné chrániť.
- Kolobeh vody v prírode môže byť narušený ľudskou činnosťou.
- Rozpúšťanie látok vo vode je zväčša obmedzené.
- Odparovaním vody zo zmesi vody a inej tuhej látky je možné získať jednotlivé zložky zmesi.

Činnosti	<p>Porovnávanie hmotnosti a objemu objektov a určitého množstva materiálu/látky pomocou rozdielu hodnôt hmotnosti a objemu zistených použitím štandardných meradiel (rovnoramenné a digitálne váhy, odmerný valec).</p> <p>Používanie vybraných jednotiek objemu a hmotnosti (kilogram, dekagram, gram, liter, deciliter, mililiter).</p> <p>Skúmanie intenzity vyparovania vody pri rôznej zmene podmienok vyparovania (pri rôznej teplote prostredia v súvislosti s veľkosťou plochy, z ktorej sa voda vyparuje; v rôznych poveternostných podmienkach).</p> <p>Skúmanie prítomnosti vody v prírode (v pôde, vydychovanom vzduchu, rastlinách a pod.).</p> <p>Identifikácia skupenských premien vody v prírode.</p> <p>Identifikácia súvislostí medzi rôznymi zdrojmi vody v tuhom, kvapalnom a plynnom skupenstve, aplikácia poznatkov o skupenských premenách vody.</p> <p>Skúmanie vzniku dažďa a hmly.</p> <p>Porovnávanie schém kolobehu vody v prírode.</p> <p>Identifikácia možných zdrojov znečistenia vody a narušení kolobehu vody ľudskou činnosťou.</p> <p>Skúmanie rozpustnosti látok vo vode (množstva látky, ktoré je možné rozpustiť v určitom množstve vody). Oddeľovanie tuhej látky a vody odparovaním.</p>
-----------------	--

Interakcie

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom magnetizmus, svetlo (žiarenie).

- Magnet pôsobí aj cez rôzne materiály.
- Kompas funguje na princípe magnetickej strelky, ktorá sa otáča v magnetickom poli Zeme. Magnetický pól Zeme sa nachádza v blízkosti geografického pólu Zeme.
- Svetlo (slnečné žiarenie) môže spôsobiť zahrievanie (zmenu teploty) objektov.
- Intenzita zahrievania objektov vplyvom pôsobenia slnečného žiarenia závisí aj od farby objektu.

Činnosti Skúmanie pôsobenia magnetov cez rôzne druhy prostredí.

Skúmanie kompasu a podmienok zmeny jeho funkčnosti.

Skúmanie zmeny teploty vplyvom slnečného žiarenia v skleníku (modely skleníka) a mimo skleníka.

Skúmanie vplyvu farby nádoby na zmenu teploty vzduchu v osvetlenej nádobe.

Sily

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom sila, práca, výkon.

- Jednoduché stroje sa používajú na zjednodušenie vykonávanej činnosti alebo na zmenšenie vynaloženej sily.
- Medzi jednoduché stroje patria: naklonená rovina, páka, kladka, ozubené súkolesie.
- Veľkosť sily potrebnej na vytiahnutie nákladu po naklonenej rovine závisí od sklonu naklonenej roviny. Veľkosť sily potrebnej na zdvihnutie nákladu pomocou páky závisí od dĺžky použitej páky a od umiestnenia pevného bodu (osi otáčania).
- Kladka zjednodušuje vyťahovanie nákladu do výšky, voľná kladka a kladkostroj znižujú silu potrebnú na vytiahnutie nákladu do výšky.
- Podľa toho, aké veľké kolesá použijeme v ozubenom súkolesí, vieme zrýchliť alebo spomaliť ich pohyb.
- Frekvencia kmitania kyvadla závisí od dĺžky závesu závažia a nezávisí od hmotnosti závažia.

Činnosti

Vyhľadávanie príkladov využitia jednoduchých strojov v bežnom živote.

Porovnávanie sily potrebnej na zdvihnutie nákladu do výšky použitím naklonenej roviny a bez nej, s použitím rôzne naklonenej roviny.

Porovnávanie sily potrebnej na zdvihnutie nákladu pomocou rozličných spôsobov použitia rôzne dlhej páky.

Skúmanie konštrukcie pevnej kladky a voľnej kladky, identifikácia rozdielov v konštrukcii kladiiek a efektu ich použitia.

Skúmanie smeru a rýchlosti točenia kolies v ozubenom súkolesí.

Skúmanie vplyvu rôznych vlastností kyvadla (hmotnosť závažia, dĺžka závesu závažia) na frekvenciu kmitania kyvadla.

Energia

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom teplo (tepelná energia), teplota, tepelný izolant.

- Teplotu objektov meriame pomocou teplomeru a hodnotu vyjadrujeme v jednotke °C.
- Na meranie teploty objektov si musíme zvoliť teplomer, ktorý má primeraný rozsah merania teploty.
- Pomocou rôznych materiálov vieme obmedziť znižovanie alebo zvyšovanie teploty objektov.
- Objekt tepelne izolujeme od okolia.

Činnosti	<p>Meranie teploty objektov pomocou analógového a digitálneho teplomera.</p> <p>Porovnávanie teploty objektov a porovnávanie zmeny teploty rôznych objektov rôznymi druhmi teplomerov.</p> <p>Skúmanie vplyvu izolačných materiálov na zmenu teploty kvapaliny v nádobe.</p> <p>Identifikácia využitia izolačných materiálov v bežnom živote.</p>
-----------------	---

Zem

Pojmy Vzťahy Fakty	Rozvoj predispozície k pojmom horniny, nerasty, kryštalizácia, atmosféra, počasie.
---	---

- Horniny aj nerasty sa vzájomne od seba odlišujú rôznymi vlastnosťami, napr. leskom, farbou, vrypom, tvrdosťou. Na základe poznania týchto vlastností ich človek využíva.
- Človek ťaží rôzne nerastné suroviny, niektoré v tuhom (železná ruda, štrk, piesok, soľ a pod.), iné v kvapalnom (ropa) a tiež v plynnom skupenstve (zemný plyn).
- Zemeguľa je obklopená plynným obalom (atmosférou).
- Vzduch na Zemi sa neustále hýbe a ovplyvňuje tým počasie.
- Vzduch sa na určitých miestach Zeme zahrieva viac, na iných menej. Stúpanie teplého a klesanie studeného vzduchu v atmosfére prispieva k vzniku vetra.
- Mnohé organizmy sú od prítomnosti vzduchu a jeho kvality závislé. Medzi dôležité zložky vzduchu z pohľadu života rôznych organizmov patria kyslík, oxid uhličitý a vodná para.

Činnosti	<p>Skúmanie a porovnávanie spôsobov získavania, ťažby, spracovania a praktického využitia bežne využívaných nerastných surovín, napr. soľ, štrk, piesok.</p> <p>Skúmanie kryštalizácie kuchynskej soli z roztoku, porovnávanie kryštálu kuchynskej soli s kryštálmi iných látok.</p> <p>Skúmanie hornín použitých v okolí školy (napr. obrubníky, obklady budov, pamätníky, náhrobné kamene).</p> <p>Identifikácia prítomnosti plynného obalu Zeme skúmaním informácií o podmienkach života na Zemi a vo vesmíre.</p> <p>Identifikácia zloženia vzduchu na základe informačných zdrojov, usudzovanie o dôležitosti kyslíka pre život človeka a iných organizmov.</p> <p>Skúmanie zmien teploty vzduchu počas dňa a v priebehu niekoľkých dní, porovnávanie s meteorologickou predpoveďou.</p> <p>Skúmanie zmien smeru a rýchlosti prúdenia vzduchu v blízkom okolí.</p>
-----------------	---

Vesmír

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom planéta, hviezda, prirodzená družica, Slnčná sústava, zatmenie Mesiaca, zatmenie Slnka, deň, rok.

- Slnko je základným zdrojom energie na Zemi.
- Centrom Slnčnej sústavy je hviezda nazývaná Slnko, okolo ktorej obieha osem planét: Merkúr, Venuša, Zem, Mars, Jupiter, Saturn, Urán a Neptún.
- Zem sa točí okolo vlastnej osi a zároveň obieha okolo Slnka.
- Striedanie dňa a noci na Zemi je spôsobené rotáciou Zeme okolo vlastnej osi.
- Jeden obeh Zeme okolo Slnka trvá jeden rok.
- Okolo Zeme obieha Mesiac – prirodzená družica Zeme. Mesiac obehne okolo Zeme približne za jeden mesiac.
- Ak sa dostane Slnko, Mesiac a Zem do zákrytu, na Zemi je možné pozorovať zatmenie Slnka.
- Ak sa dostane Slnko, Zem a Mesiac do zákrytu, na Zemi je možné pozorovať zatmenie Mesiaca.

Činnosti

Skúmanie pohybu Zeme okolo vlastnej osi (24 hodín) a okolo Slnka (približne 365 dní) s cieľom vysvetliť, čo spôsobuje striedanie dňa a noci na Zemi.

Modelovanie situácií, ktoré vyjadrujú pozíciu Slnka, Zeme a Mesiaca počas pozorovania splnu, novu, prvej a poslednej štvrte a odlíšenie od situácií, v ktorých nastáva zatmenie Slnka a/alebo Mesiaca.

Skúmanie pohybu Mesiaca okolo Zeme s cieľom vysvetliť striedanie mesačných fáz.

Skúmanie pohybu Mesiaca okolo Zeme s cieľom vysvetliť jav privrátenej a odvrátenej strany Mesiaca.

Identifikácia planét Slnčnej sústavy (a ďalších objektov Slnčnej sústavy) a ich porovnanie na základe informačných zdrojov.

Organizmus

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom zmyslové orgány, trávenie, vylučovanie, dýchanie, pitný režim, životospráva, krvný obeh, rozmnožovanie.

- Organizmy prijímajú informácie z prostredia prostredníctvom zmyslov, spracúvajú ich a reagujú na ne.
- Tráviaca sústava zabezpečuje príjem, spracovanie potravy a vylúčenie nepotrebných zvyškov.
- Trávenie je proces, ktorý prebieha v tráviacej sústave a zabezpečuje prijímanie využiteľných látok z potravy.

- Prostredníctvom potravy je získavaná energia potrebná na všetky životné procesy.
- Ak telo prijme v potrave viac energie, ako potrebuje, ukladá si ju v podobe tukových zásob.
- Dlhodobá nerovnováha príjmu a výdaja energie vedie k vzniku ochorení obezity, či anorexie.
- Prostredníctvom vylučovacej sústavy sa telo zbavuje nepotrebných a škodlivých látok.
- Dýchanie je proces výmeny plynov medzi organizmom a prostredím.
- Prostredníctvom dýchania sa môžu prenášať rôzne ochorenia, ak sa vo vydychovanom vzduchu nachádzajú pôvodcovia ochorení.
- Telo je popretkávané krvnými cievami, ktoré sa rozvetvujú od najhrubších, ktoré vychádzajú zo srdca (tepny), alebo do neho vstupujú (žily), až po najtenšie (vlásočnice), ktoré prekrvujú rôzne časti tela.
- Všetky cievy sú prepojené, tvoria uzavretý krvný obeh, do ktorého srdce v pravidelných intervaloch pumpuje krv. Táto činnosť srdca sa prejavuje ako srdcový tep.
- Krv rozvádza po tele rôzne látky. Ak ich vyžaduje napríklad pri námahe telo viac, srdce pumpuje krv rýchlejšie, čo sa prejaví zvýšeným tepom.
- Telo človeka sa od narodenia vyvíja, rastie, postupne dospieva a neskôr starne.
- V čase dospievania sa objavujú znaky pohlavnej zrelosti. Pohlavne zrelý muž a pohlavne zrelá žena môžu splodiť dieťa.
- Dieťa sa v tele matky vyvíja 9 mesiacov.

Činnosti

Pozorovanie rôznych typov zmyslových receptorov živočíchov, ktoré zachytávajú špecifické typy informácií v prostredí, v súvislosti s významom pre prežitie v prostredí.

Pozorovanie reakcie živočíchov na rôzne vonkajšie podnety.

Uvažovanie o spôsobe spracovania získaných informácií u živočíchov.

Skúmanie fungovania tráviacej, vylučovacej, dýchacej a obehovej sústavy človeka a navrhovanie zmien v životospráve na základe získaných poznatkov.

Porovnávanie zastúpenia základných živín v potravinách a uvažovanie o potrebe príjmu energie vzhľadom k jej výdaju pri rôznych činnostiach a stavoch (rast, vývin).

Skúmanie vonkajších prejavov dýchania a srdcovej činnosti a porovnávanie zmien frekvencie dýchania a tepu vplyvom zmeny intenzity fyzickej činnosti, uvažovanie o vplyve ďalších faktorov (stres, psychoaktívne látky).

Pozorovanie rozloženia krvných ciev v tele človeka s využitím poznatkov o funkcii krvi v tele človeka.

Identifikovanie významu darcovstva krvi a nebezpečenstva náhlejšej straty krvi na základe informácií o funkcii krvi v tele človeka.

Identifikovanie spôsobov, ktorými sa do krvného obehu človeka dostávajú rôzne potrebné, ale i nebezpečné látky a vytváranie súvislostí s princípmi správnej životosprávy.

Modelovanie šírenia infekčného respiračného ochorenia.
 Porovnávanie možných spôsobov ochrany pred prenosom ochorenia.
 Zdôvodňovanie významu vetrania miestností poznatkami o fungovaní dýchacej sústavy človeka.
 Identifikácia pozorovateľných zmien v raste a vývine človeka, identifikácia znakov dospievania a starnutia.
 Rozlišovanie orgánov rozmnožovacej sústavy ženy a muža a vysvetlenie ich významu.
 Porovnávanie znakov pohlavnej zrelosti u mužov a žien.
 Pozorovanie zmien ľudského plodu počas tehotenstva so zameraním sa na fyzické zmeny plodu i tela matky.

Ekosystém

Pojmy
 Vzťahy
 Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom prírodné spoločenstvo, druh, potravný reťazec, mikroorganizmy, vonkajšia stavba tela rastlín a húb, vonkajšia stavba tela živočíchov, parazity, chránené, liečivé a jedovaté rastliny, lišajníky, chránené živočích, ľudské sídlo, ochrana prírody.

- Organizmy sa medzi sebou odlišujú vonkajšou stavbou.
- Organizmy sú od neživých zložiek prostredia často priamo závislé.
- Rôzne druhy organizmov, ktoré spolu žijú na jednom mieste, predstavujú prírodné spoločenstvo.
- Medzi organizmami žijúcimi v spoločenstve existujú vzájomné vzťahy.
- Prírodné spoločenstvo tvorí spoločenstvo rastlín, živočíchov, húb a mikroorganizmov.
- V spoločenstvách žijú aj chránené živočích a chránené, liečivé a jedovaté rastliny.
- Podľa priestoru, kde sa spoločenstvo vyskytuje, rozlišujeme lesné, vodné, poľné, lúčne a vysokohorské spoločenstvo.
- Poškodzovanie životného prostredia a narušovanie vzťahov v spoločenstve má negatívne dôsledky na život organizmov, vrátane človeka.
- Pestovanie rastlín a chov živočíchov má pre človeka veľký význam.
- Vonkajšie a vnútorné parazity spôsobujú rôzne ochorenia organizmov.

Činnosti

Pozorovanie organizmov voľným okom, mikroskopom alebo lupou.
 Identifikovanie vybraných zástupcov skupín organizmov s využitím kľúča na určovanie rastlín, húb a živočíchov v prírodných spoločenstvách.
 Vytvorenie zbierky prírodnín a systematizovanie organizmov.
 Skúmanie konkrétnych spoločenstiev z pohľadu výskytu rôznych druhov organizmov.

Pozorovanie druhov organizmov v rôznych prírodných spoločenstvách a opísanie ich spôsobu života.

Pozorovanie správania sa vybraných zástupcov spoločenstiev a zaznamenávanie vzájomných vzťahov medzi organizmami.

Skúmanie typu potravy a spôsobu jej získavania u vybraných druhov organizmov (producent, konzument, rozkladač).

Zostavenie potravných reťazcov, zdôvodnenie potravných vzťahov medzi organizmami žijúcimi v danom spoločenstve.

Mapovanie výskytu liečivých, chránených, invázných a jedovatých druhov organizmov v regióne.

Monitorovanie činností organizácií venujúcich sa ochrane a záchrane ohrozených druhov rastlín a živočíchov na Slovensku.

Posudzovanie významu ochrany organizmov a spoločenstiev.

Pozorovanie a zaznamenávanie poškodzovania prírody nevhodnou činnosťou človeka. Porovnanie súčasného a predchádzajúceho stavu krajiny, sledovanie zmien v dôsledku činnosti človeka, prostredníctvom máp a/alebo fotografií.

Skúmanie vplyvu činnosti človeka na vlastné zdravie a životné prostredie prostredníctvom informačných zdrojov.

Identifikovanie vybraných zástupcov pestovaných rastlín a chovaných živočíchov žijúcich v ľudských sídlach. Pozorovanie morfológických znakov a správania sa chovateľsky významných druhov.

Skúmanie adaptácií organizmov na život s človekom (v blízkosti ľudských sídel, domestikované druhy vs. druhy, ktoré sa domestikovať nepodarilo).

Monitorovanie spôsobov chovu domácich a hospodárskych zvierat.

Hodnotenie významu pestovania rastlín a chovu živočíchov pre človeka.

Rozlišovanie vonkajších a vnútorných parazitov podľa vonkajších znakov.

Diskutovanie o škodlivosti parazitov pre človeka a ich význame.

Diskutovanie o vplyve premnoženia vybraných druhov živočíchov na život človeka.

Vyhľadanie informácií o spôsoboch prevencie pred šírením rôznych ochorení.

Porovnanie pozitív a negatív aplikácie biologickej a chemickej ochrany organizmov.

Dedičnosť a premenlivosť

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Rozvoj predispozície k pojmom znak, vlastnosť, dedičnosť, premenlivosť.

- Živé organizmy produkujú potomstvo rovnakého druhu, ale potomstvo sa líši a nie je totožné s rodičmi.
- Prenos vlastností z jednej generácie organizmov na druhú je prejavom dedičnosti.

Činnosti	<p>Porovnávanie spoločných a rozdielnych znakov a vlastností rodičov a ich potomstva.</p> <p>Identifikácia rôznorodosti rastlín a živočíchov rovnakého rodu alebo druhu a porovnávanie spoločných a rozdielnych znakov.</p>
-----------------	---

Evolúcia

Pojmy Vzťahy Fakty	Rozvoj predispozície k pojmom rôznorodosť organizmov, klasifikácia organizmov, vývoj, prispôsobovanie sa organizmov.
---	---

- Organizmy klasifikujeme na základe spoločných a rozdielnych znakov.
- Organizmy sa prispôsobujú rôznymi spôsobmi prostrediu, v ktorom žijú.
- Druhovú rozmanitosť je významná pre život na Zemi.

Činnosti	<p>Skúmanie rôznorodosti organizmov na základe identifikácie ich spoločných a rozdielnych vonkajších znakov a spôsobu života.</p> <p>Kategorizovanie organizmov na základe pozorovaných spoločných a rozdielnych znakov.</p> <p>Klasifikovanie organizmov podľa príbuznosti a charakteristických vonkajších znakov.</p> <p>Identifikovanie prispôsobenia sa organizmov danému prostrediu na konkrétnych príkladoch.</p> <p>Zhotovenie a porovnanie odtlačkov a odliatkov organizmov a ich stôp.</p>
-----------------	---

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a príroda pre 3. cyklus

V treťom cykle je vo vzdelávacej oblasti možnosť pokračovať úplnou, prípadne čiastočnou integráciou prírodovedných disciplín alebo výučbou samostatných predmetov, ktoré sú naznačené indexami (B, F, CH).

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvinúť prírodovednú gramotnosť tak, aby žiaci dokázali identifikovať prírodovedné aspekty mnohých zložitých situácií a v týchto situáciách aplikovať nielen prírodovedné vedomosti, zručnosti a postoje, ale aj princípy poznávania v prírodných vedách. Žiaci sú schopní na konci 3. cyklu skúmať a následne vhodne prepojiť vedomosti a kritické uvažovanie. S takto rozvinutou prírodovednou gramotnosťou vedia porovnať, vybrať, zhodnotiť, zdôvodniť i sformulovať vysvetlenia vychádzajúce z kritickej analýzy výsledkov a argumentácie. Výkonové štandardy vyjadrujú procesuálny a postojový rámec prírodovednej gramotnosti.

Výkonový štandard

1. cieľ | Plánovať a realizovať experiment.

Žiak vie/dokáže:

- formulovať výskumné otázky, na ktoré môže získať odpoveď vlastným skúmaním,
- formulovať hypotézu,
- navrhnúť spôsob získavania údajov,
- identifikovať a zaznamenať podobné a odlišné znaky a vlastnosti objektov, látok, alebo javov,
- rozhodnúť, ktoré znaky vedú k identifikácii kategórií a následnému triedeniu,
- navrhovať a realizovať rôzne druhy merania,
- vykonať odhad skúmanej veličiny a vybrať vhodné meradlo,
- spresniť hodnotu meranej veličiny opakovaným meraním,
- navrhnúť a používať vhodné nástroje (meradlá, technologické postupy) na získanie presných údajov,
- identifikovať závislú a nezávislú premennú a vyjadriť medzi nimi predpokladaný odôvodnený vzťah,
- realizovať experiment podľa žiakom navrhovaného postupu,
- určiť podmienky experimentu a sledovať ich,
- kontrolovať premenné experimentu,
- použiť a zdôvodniť využitie kontrolnej vzorky v experimente,
- zostaviť aparatúru a opísať jej časti (podľa schémy alebo vopred daného postupu, podľa vlastného návrhu).

2. cieľ | Systematicky usporiadať, prezentovať a interpretovať získané údaje.

Žiak vie/dokáže:

- upraviť pôvodne vytvorené kritériá triedenia pri práci s rovnakým súborom,
- vyhľadať údaje v informačných zdrojoch na identifikáciu látok a pri riešení úloh,
- formalizovať zápis výskumnej činnosti,
- vytvoriť záznam z výskumnej činnosti samostatne,
- identifikovať relevantné údaje prezentované formou textov, obrázkov, tabuliek, diagramov a grafov,
- zostrojiť tabuľku zo získaných údajov (hodnoty veličín s príslušnými jednotkami),
- porovnať údaje v tabuľke,
- zostrojiť graf na základe získaných údajov,

- opísať alebo kvantitatívne vyjadriť vzťah medzi skúmanými premennými na základe získaných údajov,
- interpretovať grafické závislosti,
- získať údaje interpoláciou a extrapoláciou z grafu.

3. cieľ**Tvoriť závery a zovšeobecnenia, vrátane mentálnych modelov a teórií o rôznych prírodovedných javoch.****Žiak vie/dokáže:**

- navrhnuť myšlienkové modely, ktoré sú v súlade so získanými údajmi,
- opísať zložky modelovej situácie,
- identifikovať vzory, relačné/príčinné vzťahy,
- vysvetliť vzťah medzi modelom a reálnym javom/objektom,
- identifikovať relevantné údaje pri tvorbe záveru.

4. cieľ**Divergentne uvažovať a argumentovať, zvažovať efektívnosť riešení v lokálnych a globálnych kontextoch.****Žiak vie/dokáže:**

- reflektovať obmedzenia a výhody zvoleného druhu merania,
- zvažovať rôzne pozitívne a negatívne sociálne, ekonomické, politické a legislatívne aspekty vedy, techniky a ich inovácií,
- kriticky posudzovať využitie výsledkov (vedeckého) výskumu pre človeka a spoločnosť,
- identifikovať lokálne a globálne problémy a navrhovať na ne rozličné riešenia,
- oceniť význam ochrany a tvorby životného prostredia,
- oceniť význam uchovania prírodného bohatstva a chránených území,
- hodnotiť a navrhovať scenáre udržateľného rozvoja.

5. cieľ**Komunikovať a spolupracovať v tíme.****Žiak vie/dokáže:**

- aktívne spolupracovať a vytvárať tak synergický efekt skupiny,
- reagovať na návrhy/argumentáciu rovesníkov, rozhodovať o akceptovateľnosti/neakceptovateľnosti návrhov a tvrdení vhodnými argumentmi.

6. cieľ

Reflektovať poznávací proces a prehodnocovať svoje doterajšie poznanie na základe nových informácií.

Žiak vie/dokáže:

- analyzovať chyby vo svojej výskumnej činnosti, určiť chybu merania danú použitým meradlom,
- prehodnotiť svoju realizovanú výskumnú činnosť a navrhnúť efektívnejšie riešenie výskumného problému,
- má tendenciu overiť svoje zistenia vo viacerých zdrojoch,
- zvažovať dôveryhodnosť informácií a zdrojov,
- vnímať svoju (výskumnú) činnosť ako jeden zo zdrojov nových poznatkov,
- akceptovať, že výsledok skúmania predstavuje najlepšie možné aktuálne vysvetlenie toho, čo bolo skúmané, a v budúcnosti sa môže meniť alebo byť vyvrátené,
- reflektovať zásady zdravého životného štýlu,
- uvedomiť si zodpovednosť človeka za jeho sexuálne a reprodukčné správanie a zdravie,
- rešpektovať zásady ochrany zdravia a bezpečnosti práce,
- zdôvodňovať a prehodnocovať svoje spotrebiteľské správanie,
- vyhodnocovať mieru vlastnej spoluzodpovednosti za lokálne a globálne (environmentálne a ekonomické) problémy,
- angažovať sa pri riešení lokálnych a globálnych problémov.

Obsahový štandard

Obsahové štandardy je možné dosahovať úplnou, prípadne čiastočnou integráciou prírodovedných disciplín alebo výučbou samostatných predmetov, ktoré sú naznačené indexami (^F – odporúčané pre predmet fyzika, ^B – odporúčané pre predmet biológia, ^{CH} – odporúčané pre predmet chémia).

Látky**1. Vlastnosti látok**

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Vlastnosti látok a telies (skupenstvo, tvrdosť, kujnosť, rozpustnosť v rôznych rozpúšťadlách, tepelná vodivosť, vzhľad – farba, lesk, textúra, zápach, magnetické a elektrické vlastnosti, zápalnosť a horľavosť, hustota)^{F, CH}, chemicky čisté látky, heterogénne a homogénne zmesi^{CH}, zloženie roztokov, hmotnostný a objemový zlomok, nasýtený roztok^{CH}, metódy oddeľovania zložiek zmesi^{CH, F}, separácia odpadov^{CH}.

Činnosti

Identifikovanie, porovnanie a charakterizovanie vlastností látok a telies.^{F, CH}
Identifikovanie, porovnanie a charakterizovanie vlastností chemicky čistých látok a zmesí.^{CH}

Príprava a zisťovanie zloženia roztokov. ^{CH}

Oddeľovanie zložiek zmesi rôznymi vhodnými metódami. ^{CH, F}

2. Meranie vlastností telies

Pojmy Fyzikálne veličiny (dĺžka, hmotnosť, objem, hustota, teplota, čas) a ich jednotky (ich používané násobky a diely) ^F, hustota kvapalných a tuhých látok,
Vzťahy vzťah pre výpočet hustoty ^F, vplyv teploty na zmenu hustoty ^F, správanie sa telies v kvapalinách v súvislosti s ich hustotou ^F, hmotnosť kvapaliny vytlačenej telesom ^F.
Fakty

Činnosti Zrealizovanie a vyhodnotenie odhadu dĺžky, hmotnosti, objemu. ^F
 Kalibrovanie vlastného meradla. ^F
 Meranie dĺžky, hmotnosti, objemu. ^F
 Určenie hustoty kvapalných a tuhých látok metódou výpočtu a pomocou grafu. ^F
 Skúmanie javov súvisiacich so zmenou hustoty vplyvom teploty. ^F
 Porovnávanie hmotnosti telies s hmotnosťou nimi vytlačenej kvapaliny. ^F

3. Stavba látok

Pojmy Ióny, molekuly, atómy ako stavebné častice látok ^{CH}, pohyb základných stavebných častíc látok v závislosti od teploty látky a veľkosti (hmotnosti) častíc ^{CH, F},
Vzťahy Avogadrov zákon ^{CH}, časticový model látky v rozličných skupenstvách, premena skupenstiev z pohľadu častíc ^{CH, F}.
Fakty

Činnosti Pozorovanie makroskopických javov, ktoré poukazujú na existenciu častíc a rôznorodosť stavebných častíc. ^{CH}
 Modelovanie časticového zloženia látok v tuhom, kvapalnom a plynnom skupenstve. ^{CH}

4. Chemická väzba

Pojmy Iónové zlúčeniny, kovalentné polárne a nepolárne zlúčeniny, kovy ^{CH}, chemická
Vzťahy väzba (iónová, kovalentná a kovová) vo vzťahu k vlastnostiam látok ^{CH}, elektróny valenčnej vrstvy ^{CH, F}.
Fakty

Činnosti Pozorovanie/vyhľadávanie vlastností iónových a kovalentných zlúčenín a kovov. ^{CH}

5. Stavba atómu

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Štruktúra atómu ^{CH, F}, modely atómu vrátane ich historického vývoja ^{CH, F}, jadro a obal atómu, elektrón, protón, neutrón ^{CH, F}.

Činnosti

Modelovanie štruktúry atómu. ^{CH, F}
Zobrazovanie štruktúr elektrónových obalov atómov a iónov. ^{CH}

6. Periodická sústava prvkov

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Chemické prvky, ich vlastnosti a zlúčeniny (kovy, oxidy, halogenidy, hydroxidy, kyseliny, soli) ^{CH}, symbolický zápis chemických prvkov a zlúčenín ^{CH}, vlastnosti prvkov a štruktúra ich atómov vo vzťahu k ich polohe v periodickej sústave prvkov a typu chemickej väzby ^{CH}, princípy usporiadania prvkov v periodickej sústave prvkov ^{CH}.

Činnosti

Skúmanie (pozorovanie, vyhľadávanie) vlastností chemických prvkov, skupín prvkov periodickej sústavy prvkov a ich zlúčenín. ^{CH}
Triedenie prvkov a ich zlúčenín s podobnými vlastnosťami do skupín. ^{CH}

7. Zákonitosti chemického deja

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Zákon zachovania hmotnosti ^{CH}, vznik nových zlúčenín ^{CH}, reaktant, produkt ^{CH}, chemická reakcia, chemická rovnica ^{CH}, faktory ovplyvňujúce rýchlosť chemickej reakcie ^{CH}, dôležité chemické deje v bežnom živote a chemickom priemysle (v regióne) ^{CH}.

Činnosti

Pozorovanie chemických dejov a prejavov chemickej reakcie: reakcie prebiehajúce rôznou rýchlosťou, vznik zrazeniny, únik plynu, zmena zafarbenia reakčnej zmesi, zmena farby indikátora. ^{CH}
Porovnávanie hmotností a vlastností reaktantov a produktov. ^{CH}
Formalizácia priebehu vybraných chemických reakcií od verbálneho opisu po symbolický zápis. ^{CH}
Skúmanie vplyvu teploty, veľkosti povrchu, koncentrácie a katalyzátora na priebeh chemickej reakcie. ^{CH}
Navrhovanie postupov a podmienok urýchlenia, spomalenia a zastavenia chemických reakcií, posúdenie ich významu pri práci s horľavinami, výbušninami a v biochemických procesoch. ^{CH}

8. Klasifikácia chemických reakcií

Pojmy	Oxidačno-redukčné reakcie, elektrolýza, pokovovanie ^{CH, F} , katión, anión, oxidácia, redukcia ^{CH, F} , elektrolyt, elektródy (anóda, katóda), galvanický článok, akumulátory, batérie ^{CH, F} elektrochemický rad napätia kovov ^{CH, F} , vylučovacie reakcie ^{CH} , acidobázické reakcie, acidobázické indikátory ^{CH} , environmentálne aspekty chemických reakcií ^{CH, F} .
Vzťahy	
Fakty	
Činnosti	Skúmanie acidobázických reakcií/procesu neutralizácie s využitím rôznych acidobázických indikátorov. ^{CH} Určovanie pH rôznych látok. ^{CH} Skúmanie oxidačno-redukčných reakcií. ^{CH, F} Skúmanie vylučovacích reakcií: tvorba zrazenín, vznik plynu. ^{CH} Zostrojenie galvanického článku. ^{CH, F} Skúmanie environmentálnych aspektov spojených s prítomnosťou kyselinotvorných plynov v ovzduší (príčin a dôsledkov kyslých dažďov), likvidáciou batérií a akumulátorov, výrobou kovov. ^{CH}

9. Zlúčeniny uhlíka

Pojmy	Špecifickosť uhlíka v jeho zlúčeninách ^{CH} , vzťah medzi prvkovým zložením uhľovodíkov, ich relatívnou atómovou hmotnosťou a väzbovosťou ^{CH} , izoméry ^{CH} , jednoduchá a násobná väzba medzi atómami uhlíka v organických zlúčeninách ^{CH} , štruktúra uhľovodíkov, vybraných derivátov uhľovodíkov a plastov: prvkové zloženie, prítomnosť charakteristických skupín v derivátoch uhľovodíkov, chemické väzby ^{CH} , pravidlá pomenovania uhľovodíkov a bežných derivátov uhľovodíkov ^{CH} , vlastnosti organických zlúčenín vo vzťahu k ich využitiu ^{CH} , plasty a iné polymérne uhľovodíky ^{CH} , environmentálne aspekty spojené s uhľovodíkmi (produkty horenia uhľovodíkov, ropa – jej ťažba, transport a spracovanie) ^{CH, B} .
Vzťahy	
Fakty	
Činnosti	Porovnávanie zlúčenín uhlíka študovaných organickou a anorganickou chémiou. ^{CH} Modelovanie vnútornej štruktúry uhľovodíkov, izomérov. ^{CH} Dokazovanie prítomnosti jednoduchej a násobnej chemickej väzby medzi atómami uhlíka. ^{CH} Skúmanie (vyhľadávanie) vlastností a využitia bežných uhľovodíkov, ich derivátov a plastov. ^{CH} Identifikovanie produktov horenia uhľovodíkov. ^{CH}

Interakcie

1. Optické javy

Pojmy Vzťahy Fakty	Zdroje svetla ^F , šírenie svetelných lúčov po odraze od rovinného zrkadla ^F , fyzikálne veličiny (ohnisková vzdialenosť, optická mohutnosť) ^F , odraz, úplný odraz a lom svetla na rozhraniach dvoch priehľadných prostredí ^F , šírenie svetla pri prechode tenkými šošovkami ^F , jednoduché optické zariadenia ^F , korekcie chýb oka ^{F, B} , faktory, ktoré poškodzujú zrak ^{F, B} , rozklad bieleho svetla na spektrum ^F , skladanie farebných svetelných lúčov ^F , absorpcia svetla ^F , prechod svetla skleneným vláknom, optické káble a ich využitie ^F , svetelné znečistenie ^{F, B} .
---	---

Činnosti	Identifikovanie a klasifikovanie zdrojov svetla. ^F Využitie zákona odrazu svetla pri riešení problémov. ^F Znázornenie obrazu predmetu v rovinnom zrkadle, spojnou a rozptylnou šošovkou. ^F Zostrojenie a objasnenie princípu fungovania jednoduchých optických zariadení. ^F Navrhovanie spôsobov ako predchádzať poškodzovaniu zraku. ^{F, B} Rozlišovanie odrazeného, prepusteného a absorbovaného svetla. ^F Pozorovanie rozkladu bieleho svetla na spektrum a skladanie farebných svetelných lúčov. ^F Skúmanie prenosu svetelného signálu skleneným vláknom, využitie optických káblov. ^F Vyhľadávanie informácií o škodlivosti svetelného znečistenia a navrhovanie zmien vo svojom okolí na jeho odstránenie. ^{F, B}
-----------------	--

2. Akustické javy

Pojmy Vzťahy Fakty	Šírenie zvuku prostrediami, rýchlosť zvuku ^F , fyzikálne veličiny (frekvencia, perióda, hladina intenzity zvuku) ^F , zvuk hudobných nástrojov, výška tónu ^F , hlukové znečistenie ^{F, B} , ultrazvuk a jeho využitie ^{F, B} , spôsoby ochrany pred hlukom ^{F, B} .
---	--

Činnosti	Skúmanie kmitajúcich telies ako zdrojov zvuku. ^F Vyhľadávanie informácií o ultrazvuku a jeho využití. ^{F, B} Posúdenie vplyvu hluku na ľudský organizmus a životné prostredie. ^{F, B} Navrhovanie spôsobov ochrany pred hlukom vo svojom okolí. ^{F, B}
-----------------	---

3. Elektrické javy

Pojmy Vzťahy Fakty	Elektrostatické javy (zelektrizovanie telies, elektrostatická indukcia, polarizácia dielektrika) ^{F, CH} , schematické znázornenie elektrických obvodov značkami ^F , fyzikálne veličiny (elektrický prúd, elektrické napätie, elektrický odpor vodiča, rezistivita, elektrická práca, elektrický príkon) ^F , graf závislosti elektrického prúdu od napätia pre rezistor, Ohmov zákon ^F , sériové a paralelné zapojenie elektrických spotrebičov ^F , výsledný odpor sériovo a paralelne zapojených rezistorov v elektrickom obvode ^F , závislosť elektrického odporu od vlastností vodiča ^F , funkcie bleskozvodu ^F , vznik magnetického poľa v okolí vodiča s elektrickým prúdom (Oerstedov pokus) a magnetického poľa v cievke s prúdom ^F , výroba a prenos elektrickej energie ^F , pravidlá bezpečnosti pri práci s elektrickými spotrebičmi ^F .
--------------------------	---

Činnosti	<p>Skúmanie vybraných elektrostatických javov: zelektrizovanie telies, elektrostatická indukcia, polarizácia dielektrika.^{F, CH}</p> <p>Zapájanie elektrických obvodov podľa schémy a ich zakresľovanie schematickými značkami.^F</p> <p>Meranie veľkosti elektrického prúdu a napätia v elektrickom obvode a na rezistore.^F</p> <p>Meranie závislosti prúdu od napätia pre rezistor.^F</p> <p>Meranie závislosti elektrického odporu od vlastností vodiča.^F</p> <p>Aplikovanie vzťahov pre výpočet elektrického odporu vodiča a výsledného odporu v elektrickom obvode.^F</p> <p>Aplikovanie vzťahov pre výpočet elektrickej práce, elektrického príkonu.^F</p> <p>Posudzovanie energetickej spotreby bežných zariadení a skúmanie možnosti energetických úspor pri každodenných aktivitách.^F</p> <p>Demonštrovanie prítomnosti magnetického poľa v okolí magnetu, elektrického vodiča (cievky) s prúdom a jeho využitia.^F</p> <p>Modelovanie sústavy na prenos elektrickej energie.^F</p>
----------	--

Sily

1. Optické javy

Pojmy Vzťahy Fakty	Vzájomné pôsobenie telies a účinky pôsobenia výslednej sily na teleso ^F , fyzikálne veličiny (sila, gravitačná sila, gravitačné zrýchlenie, moment sily, trecia sila) ^F , grafické znázornenie síl (gravitačnej sily pôsobiacej na teleso, vzájomne pôsobiacich síl medzi telesami, trecej sily) ^F , výslednica síl pôsobiacich v jednej priamke ^F , rovnováha síl na páke ^F , ťažisko telesa ^F , faktory ovplyvňujúce veľkosť trecej sily ^F , situácie, v ktorých sa prejavujú účinky trecej sily ^F .
--------------------------	--

Činnosti	<p>Znázornenie sily a pôsobenie viacerých síl na teleso. ^F</p> <p>Meranie veľkosti sily silomerom. ^F</p> <p>Aplikovanie vzťahu pre výpočet gravitačnej sily. ^F</p> <p>Stanovenie výslednej sily pôsobiacej na teleso pri skladaní síl pôsobiacich na teleso v jednej priamke. ^F</p> <p>Skúmanie podmienky rovnováhy na páke. ^F</p> <p>Určenie ťažiska telesa. ^F</p> <p>Skúmanie, meranie a výpočet trecej sily. ^F</p> <p>Analyzovanie situácií, v ktorých sa prejavujú účinky trenia. ^F</p>
-----------------	---

2. Vytváranie predstáv o pojme tlak

Pojmy	<p>Fyzikálne veličiny (tlaková sila, tlak, hydrostatický tlak, vztlaková sila) ^F, grafické znázornenie síl (tlakovej sily, vztlakovej sily) ^F závislosť tlaku a tlakovej sily ^F, závislosť hydrostatického tlaku od hĺbky ponoru a hustoty kvapaliny ^F, faktory ovplyvňujúce veľkosť vztlakovej sily ^F, závislosť atmosférického tlaku od nadmorskej výšky ^F.</p>
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Aplikovanie vzťahu pre výpočet tlaku a hydrostatického tlaku. ^F</p> <p>Analyzovanie grafu závislosti hydrostatického tlaku od hĺbky ponoru a hustoty kvapaliny. ^F</p> <p>Skúmanie vztlakovej sily v kvapalinách a v plynch. ^F</p> <p>Aplikovanie vzťahu na výpočet vztlakovej sily v kvapalinách a plynch. ^F</p> <p>Analyzovanie grafu závislosti atmosférického tlaku od nadmorskej výšky. ^F</p>
-----------------	---

3. Vybrané druhy pohybu telies a ich grafické zobrazenia

Pojmy	<p>Relatívnosť pohybu telesa vzhľadom na iné teleso ^F, druhy pohybu ^F, fyzikálne veličiny (rýchlosť, dráha) ^F, grafické znázornenie závislosti rýchlosti a dráhy pohybu od času pre rovnomerný pohyb ^F.</p>
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Porovnávanie pokoja a pohybu telesa a určenie druhu pohybu. ^F</p> <p>Modelovanie rovnomerného pohybu. ^F</p> <p>Aplikovanie vzťahu pre rýchlosť rovnomerného pohybu. ^F</p>
-----------------	---

Energia

1. Premeny skupenstva látok

Pojmy Vzťahy Fakty	Rôzne druhy teplomerov ^F , skupenské premeny rôznych látok ^{F, CH} , premeny skupenstva z pohľadu časticovej stavby kvapalných, plynných a tuhých látok ^{F, CH} .
--------------------------	--

Činnosti	Meranie teploty a času pri skupenských premenách, zostrojenie a analyzovanie grafu závislosti teploty od času. ^{F, CH}
----------	---

2. Premeny energie

Pojmy Vzťahy Fakty	Rôzne formy energie a energetické zmeny počas chemickej reakcie ^{CH, F, B} , exotermické a endotermické reakcie ^{CH} , zákon zachovania energie vo vzťahu k vzniku a zániku chemických väzieb ^{CH} , spôsoby šírenia tepla, tepelná vodivosť ^F , tepelná výmena a rovnováha ^F , fyzikálne veličiny (hmotnostná tepelná kapacita, teplo) ^F , energetická hodnota potravín ^{F, CH, B} , transformácia energie v živých systémoch ^{CH, B} , premeny svetelnej energie na teplo ^F , zariadenia využívajúce slnečnú energiu ^F , fyzikálne veličiny (mechanická práca, výkon, pohybová a polohová energia telesa, elektrická práca) ^F , vzájomné premeny pohybovej a polohovej energie telesa ^F , zákon zachovania energie ^F , elektrická energia a jej premeny ^F , jadrová energia, jadrová elektrárňa, ochrana ľudí pred rádioaktívnym žiarením ^{F, CH, B} , účinky rádioaktivity, využitie rádionuklidov v medicíne, technike, poľnohospodárstve, archeológii ^{F, CH, B} , pôsobenie neviditeľných žiarení: infračervené, ultrafialové, röntgenové, rádioaktívne žiarenie, ich vplyv na zdravie človeka a životné prostredie ^{F, B, CH} , zásady ochrany človeka a životného prostredia pred účinkami rádioaktívneho žiarenia ^{F, B} .
--------------------------	---

Činnosti	Demonštrovanie spôsobov šírenia tepla. ^F Aplikovanie vzťahu pre výpočet tepla. ^F Porovnanie veľkosti prijatého a odovzdaného tepla pri tepelnej výmene. ^F Zisťovanie energetickej hodnoty potravín a skúmanie súvislosti s teplom vyprodukovaným ich spálením. ^{F, CH, B} Aplikovanie vzťahu pre výpočet mechanickej práce, výkonu a polohovej energie. ^F Skúmanie rôznych foriem energie, ktoré sprevádzajú priebeh chemickej reakcie, napr. svetelná, tepelná, akustická, pohybová, elektrická a ich využitie. ^{CH, F} Skúmanie tepelného efektu chemickej reakcie pri rôznej koncentrácii a objeme reaktantov. ^{CH} Vyhľadanie informácií o jadrovej reťazovej reakcii a možnostiach jej využitia. ^{F, CH} Modelovanie činnosti okruhov jadrovej elektrárne. ^F Demonštrovanie vzájomnej premeny foriem energie na príkladoch. ^{F, CH, B} Demonštrovanie zákona zachovania energie vo vzťahu k vzniku a zániku chemických väzieb na príkladoch. ^{F, CH}
----------	--

Zem

1. Závislosť organizmov od neživej prírody a ich vplyv na neživú prírodu

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Interakcie medzi živou a neživou prírodou ^{B, CH}.

Činnosti

Pozorovanie zložiek neživej prírody a interakcií medzi živou a neživou prírodou. ^BPosúdenie neživej prírody ako zdroja živín pre organizmy. ^BSkúmanie vplyvu zloženia horninového substrátu na druhovú rozmanitosť rastlín. ^BSkúmanie vplyvu abiotických a biotických faktorov na rozklad hornín v najbližšom okolí. ^BVyhľadanie a spracovanie informácií o dôsledkoch vulkanickej činnosti na organizmy a klímu. ^{B, CH}

2. Vlastnosti, význam a využitie minerálov a hornín

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Minerály, horniny, typy hornín, vlastnosti minerálov ^{B, CH}, nerastné suroviny ^{B, CH}.

Činnosti

Mapovanie výskytu rôznych typov hornín na geologickej mape Slovenska a opísanie hornín blízkeho okolia podľa geologickej mapy. ^BRozlíšenie pôvodných a nepôvodných hornín v blízkom okolí. ^BPozorovanie minerálov a hornín a ich kategorizovanie na základe ich vlastností a pôvodu (spôsobu vzniku). ^BMapovanie a určovanie minerálov a hornín v blízkom okolí podľa určovacieho kľúča. ^BVytvorenie zbierky minerálov a hornín. ^BSkúmanie a porovnanie fyzikálnych a chemických vlastností minerálov. ^{B, F, CH}Zisťovanie konkrétnych príkladov použitia minerálov a hornín v predmetoch dennej potreby. ^{B, CH}Monitorovanie významu nerastných surovín pre život človeka. ^{B, CH}Hodnotenie vplyvu ťažby nerastných surovín na životné prostredie. ^{CH, B}

3. História Zeme

Pojmy	Vek hornín ^{B, CH} , skameneliny ^B , vedúce skameneliny ^B , vývoj života ^B .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	Modelovanie vzniku skameneliny. ^B Určovanie vedúcich skamenelín. ^B
----------	---

4. Geologické procesy a ich dôsledky

Pojmy	Kras ^{B, CH} , krasové útvary ^{B, CH} , geologické éry ^B , geologické procesy ^{B, CH} , vplyv geologických procesov na zemský povrch ^{B, CH} .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	Modelovanie biosféry jednotlivých geologických ér. ^B Modelovanie významných geologických procesov prebiehajúcich v jednotlivých geologických érach. ^{B, CH} Skúmanie dôsledkov pôsobenia vonkajších geologických činiteľov na zemský povrch. ^{B, CH} Monitorovanie rizikových území v okolí, ktoré súvisia s pôsobením vonkajších geologických činiteľov. ^B Modelovanie vzniku krasu a krasových útvarov. ^{B, CH} Modelovanie vplyvu geologických procesov na tvary zemského povrchu a na život organizmov. ^B Porovnanie následkov katastrofických geologických procesov na Slovensku a vo svete. ^B
----------	--

5. Skúmanie javov v atmosfére a ich vplyv na životné prostredie

Pojmy	Skleníkový efekt ^{CH, F, B} , vznik a účinky ozónu v stratosfére a troposfére ^{CH, F} , vplyv jednotlivca a spoločnosti na meniacu sa klímu ^{CH, B} .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	Realizovanie a analyzovanie dlhodobých meteorologických pozorovaní. ^F Modelovanie vplyvu skleníkových plynov na meniacu sa teplotu prostredia a vysvetlenie príčin zosilneného skleníkového efektu. ^{CH} Modelovanie vzniku ozónovej vrstvy v stratosfére. ^{CH} Skúmanie vzniku a účinku prízemného ozónu. ^{CH}
----------	--

6. Zdroje materiálov a energie

Pojmy Vzťahy Fakty	Zdroje a využitie uhľovodíkov petrochemického priemyslu^{CH}, environmentálne problémy spojené s uhľovodíkmi a ich zdrojmi^{CH}, obnoviteľné a neobnoviteľné zdroje energie^{CH, B}, zelená chémia^{CH, B}, vlastnosti materiálov a nerastných surovín, proces ich získavania a recyklácie^{CH, B}.
Činnosti	Zhodnotenie významu, výskytu a využitia rôznych energetických a surovinových zdrojov (v regióne). ^{CH, F, B} Posúdenie významu fosílnych palív, ich vplyv na životné prostredie, ekonomiku a možnosti eliminácie týchto vplyvov. ^{F, CH, B} Hodnotenie výhod a nevýhod využívania rôznych zdrojov elektrickej energie z hľadiska ich vplyvu na životné prostredie. ^{F, CH, B} Posúdenie environmentálnych aspektov chemických reakcií a/alebo znečisťovateľov životného prostredia. ^{CH, B}

Vesmír

1. Vesmírne telesá Slnčnej sústavy

Pojmy Vzťahy Fakty	Slnčná sústava, astronomická jednotka^F, model Slnčnej sústavy^F, vzájomné pohyby Slnka, Zeme a Mesiaca a ich súvis s dĺžkou roka, mesiaca a dňa^F, hviezdy, planéty a mesiace^F.
Činnosti	Vytváranie predstáv o pohyboch planét podľa Platóna, Ptolemaia, Keplera, Kopernika, Galilea a Newtona. ^F Návrh modelu Slnčnej sústavy a vyhľadávanie informácií o jej objektoch. ^F Skúmanie periodických dejov súvisiacich s pojmami rok, mesiac a deň. ^F

2. Skúmanie zmien na oblohe počas dňa a roka

Pojmy Vzťahy Fakty	Azimut a výška^F, východ a západ slnka v rôznych obdobiach roka^F, hviezdna obloha počas dňa a počas roka^F.
Činnosti	Porovnanie charakteristík hviezd, planét a mesiacov. ^F Pozorovanie a vysvetlenie zmeny vzhľadu oblohy počas dňa a počas roka. ^F

Organizmus

1. Organizácia živej hmoty organizmov

Pojmy	Bunkové a nebunkové organizmy ^B , jednobunkový a mnohobunkový organizmus ^B , bunkové štruktúry ^B , rastlinná a živočíšna bunka ^B , pletivo, tkanivo, orgán, orgánová sústava ^B .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Pozorovanie jednobunkových a mnohobunkových organizmov mikroskopom.^B</p> <p>Pozorovanie bunkových štruktúr (bunková stena, cytoplazmatická membrána, jadro, chloroplasty, mitochondrie).^B</p> <p>Porovnanie rastlinnej a živočíšnej bunky, zdôvodnenie odlišnosti ich stavby a funkcie.^B</p> <p>Pozorovanie a porovnanie stavby vírusu a jednobunkového organizmu.^B</p> <p>Skúmanie organizácie tela organizmov (bunky, pletivá, tkanivá, orgány, orgánové sústavy) a špecializácie pletív, tkanív a orgánov na ich funkciu.^B</p>
----------	---

2. Stavba a funkcie štruktúr, orgánov a orgánových sústav organizmov

Pojmy	Stavba a funkcia orgánov rastlín ^B , stavba a funkcia orgánov živočíchov ^B , stavba tela rastlín a húb ^B , stavba tela bezstavovcov ^B , stavba tela stavovcov ^B .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Pozorovanie stavby tela rias, rastlín, húb a lišajníkov.^B</p> <p>Pozorovanie orgánov, orgánových sústav živočíchov vrátane človeka a ich osobitostí.^B</p> <p>Porovnanie stavby tela bezstavovcov a stavovcov.^B</p>
----------	--

3. Životné procesy v ľudskom organizme

Pojmy	Zdroje cukrov, tukov a bielkovín ^{B, CH} , cukry, tuky a bielkoviny ako stavebné zložky organizmov a zdroje energie ^{CH, B} , vlastnosti cukrov, tukov a bielkovín vo vzťahu k ich zloženiu ^{CH, B} , zloženie potravy ^{B, CH} , enzýmy ^{B, CH} , metabolizmus ^{B, CH} , trávenie ^{B, CH} , vstrebávanie ^B , dýchanie ^B , vylučovanie ^B , filtrácia krvi ^B , krvný obeh ^B , regulačné mechanizmy ^B , hormóny ^B , dráždivosť ^B , rozmnožovanie ^B , pohlavné znaky ^B , rast a vývin ^B .
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Zisťovanie energetických potrieb jedinca v dennom jedálničku a návrh vyváženého denného príjmu potravy.^{B, CH}</p> <p>Skúmanie zloženia potravy (cukry, tuky, bielkoviny, vitamíny, minerály, voda).^{CH, B}</p> <p>Skúmanie vlastností, zloženia a štruktúry cukrov, tukov a bielkovín.^{CH, B}</p> <p>Demonštrovanie mechanického a chemického spracovania potravy.^{B, CH}</p>
----------	---

Demonštrovanie procesov trávenia a vstrebávania v jednotlivých častiach tráviacej sústavy. ^{B, CH}

Zisťovanie a porovnávanie zloženia vdychovaného a vydychovaného vzduchu. ^B

Analyzovanie výsledkov hematologického vyšetrenia, identifikovanie vybraných látok prítomných v krvi (glukóza, cholesterol, metabolity vylučovania). ^B

Zisťovanie vplyvu rôznych faktorov na zmeny srdcovej frekvencie a frekvencie dýchania. ^B

Demonštrovanie procesu filtrácie krvi v obličkách. ^B

Skúmanie rôznych spôsobov vylučovania nepotrebných a škodlivých látok organizmami. ^B

Simulovanie mechanizmu hormonálnej a nervovej regulácie. ^B

Porovnanie primárnych a sekundárnych pohlavných znakov dievčat a chlapcov a zdôvodnenie ich významu. ^B

Pozorovanie dráždivosti zmyslových orgánov. ^B

4. Vzájomné prepojenia orgánových sústav človeka

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Orgánové sústavy (koža, oporná, pohybová, tráviaca, dýchacia, obehová, vylučovacia, rozmnožovacia, nervová, hormonálna, zmysly) ^B.

Činnosti

Opísanie orgánových sústav človeka ako navzájom fungujúcich a ovplyvňujúcich sa systémov. ^B

Analyzovanie tvaru, stavby, funkcie a zloženia kostí. ^B

Skúmanie stavby, funkcie a unaviteľnosti kostrového svalu. ^B

Rozlišovanie orgánov oporno-pohybovej sústavy človeka. ^B

Porovnávanie významu orgánov rozmnožovacej sústavy ženy a muža. ^B

Posúdenie významu nervovej sústavy pri zmyslovom vnímaní. ^B

Posúdenie rozdielu medzi podmieneným a nepodmieneným reflexom. ^B

Pozorovanie činnosti zmyslových receptorov a skúmanie ich vzájomného prepojenia. ^B

5. Vplyv životného štýlu človeka a životného prostredia na jeho zdravie

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Vplyv látok (vitamíny, liečivá, omamné a psychotropné látky) na živé organizmy ^{CH, B}, závislosť ^B, zdravie ^B, environmentálne zdravie ^B, zdravý životný štýl ^B, stres ^B, imunita ^B, očkovanie ^B, zásady predlekárskej prvej pomoci ^B, poranenia ^B, prevencia ^B, sexuálne a reprodukčné zdravie ^B.

Činnosti

Skúmanie faktorov poškodzujúcich štruktúru alebo funkciu buniek. ^B

Posúdenie dôsledkov nesprávnej funkcie buniek a regulačných mechanizmov (enzýmov, hormónov a jednotlivých častí nervovej sústavy). ^B

Plánovanie a uskutočnenie prieskumu v súvislosti so zdravím alebo zdravým životným štýlom človeka. ^B

Posúdenie vplyvu životného štýlu človeka a životného prostredia na jeho zdravie (ochorenia orgánových sústav, prevencia). ^B

Skúmanie environmentálnych faktorov a ich vplyvu na zdravie človeka. ^B

Vyhľadávanie a spracovanie informácií o chorobách a možnostiach nákazy. ^B
 Posudzovanie zásad a spôsobov predchádzania pred vznikom a šírením chorôb. ^B
 Posúdenie vplyvu a dôsledkov látok (vitamíny, liečivá, omamné a psychotropné látky) na živé organizmy. ^{CH, B}
 Diskutovanie o význame reprodukčného a sexuálneho zdravia. ^B
 Diskutovanie o význame plánovaného rodičovstva. ^B
 Demonštrovanie a nácvik zručností potrebných k poskytnutiu predlekárskej prvej pomoci pri poraneniach. ^B

5. Vplyv životného štýlu človeka a životného prostredia na jeho zdravie

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Vplyv látok (vitamíny, liečivá, omamné a psychotropné látky) na živé organizmy ^{CH, B}, **závislosť** ^B, **zdravie** ^B, **environmentálne zdravie** ^B, **zdravý životný štýl** ^B, **stres** ^B, **imunita** ^B, **očkovanie** ^B, **zásady predlekárskej prvej pomoci** ^B, **poranenia** ^B, **prevencia** ^B, **sexuálne a reprodukčné zdravie** ^B.

Činnosti

Skúmanie faktorov poškodzujúcich štruktúru alebo funkciu buniek. ^B
 Posúdenie dôsledkov nesprávnej funkcie buniek a regulačných mechanizmov (enzýmov, hormónov a jednotlivých častí nervovej sústavy). ^B
 Plánovanie a uskutočnenie prieskumu v súvislosti so zdravím alebo zdravým životným štýlom človeka. ^B
 Posúdenie vplyvu životného štýlu človeka a životného prostredia na jeho zdravie (ochorenia orgánových sústav, prevencia). ^B
 Skúmanie environmentálnych faktorov a ich vplyvu na zdravie človeka. ^B
 Vyhľadávanie a spracovanie informácií o chorobách a možnostiach nákazy. ^B
 Posudzovanie zásad a spôsobov predchádzania pred vznikom a šírením chorôb. ^B
 Posúdenie vplyvu a dôsledkov látok (vitamíny, liečivá, omamné a psychotropné látky) na živé organizmy. ^{CH, B}
 Diskutovanie o význame reprodukčného a sexuálneho zdravia. ^B
 Diskutovanie o význame plánovaného rodičovstva. ^B
 Demonštrovanie a nácvik zručností potrebných k poskytnutiu predlekárskej prvej pomoci pri poraneniach. ^B

6. Životné procesy rastlín a živočíchov

Pojmy
Vzťahy
Fakty

Výživa organizmov ^{B, CH}, **spôsoby výživy** ^B, **fotosyntéza** ^{B, CH, F}, **dýchanie organizmov** ^{B, CH}, **vylučovanie organizmov** ^B, **transport látok** ^{B, CH, F}, **difúzia** ^{B, CH}, **osmóza** ^{B, CH}, **dráždivosť organizmov** ^B, **rastlinné hormóny** ^B, **pohyb organizmov** ^B, **spôsoby rozmnožovania** ^B, **delenie buniek** ^B, **vnútorné a vonkajšie oplodnenie** ^B, **životný cyklus organizmov** ^B.

Činnosti

Skúmanie vplyvu svetla, oxidu uhličitého a asimilačných farbív na priebeh fotosyntézy. ^{B, CH}
 Dokazovanie kyslíka ako produktu fotosyntézy. ^{B, CH}
 Skúmanie príjmu vody a v nej rozpustených látok prostredníctvom koreňa rastlín. ^{B, CH, F}
 Skúmanie dýchania rastlín. ^{B, CH}

Dokazovanie, že rastliny ukladajú zásobnú látku škrob do zásobných orgánov. ^{B, CH}
 Analyzovanie spôsobu výživy rastlín a živočíchov. ^B
 Analyzovanie významu výživy a dýchania rastlín a živočíchov. ^B
 Analyzovanie odlišností tráviacich sústav živočíchov v závislosti od potravy. ^B
 Určovanie rozdielov obehovej sústavy živočíchov. ^B
 Porovnávanie transportu látok u rastlín a živočíchov. ^B
 Porovnávanie spôsobov vylučovania nepotrebných a škodlivých látok u rastlín a živočíchov. ^B
 Skúmanie dráždivosti a pohybu rastlín a živočíchov. ^B
 Porovnanie životného cyklu rastlín, húb a živočíchov. ^B
 Pozorovanie priebehu rôznych spôsobov pohlavného rozmnožovania rastlín a živočíchov. ^B
 Porovnanie pohlavného a nepohlavného spôsobu rozmnožovania. ^B

Ekosystém

1. Interakcie v ekosystéme

Pojmy
 Vzťahy
 Fakty

Druh ^B, ekosystém ^B, interakcie v ekosystéme ^B, zdroje v prostredí ^B, podmienky prostredia ^B, faktory prostredia ^B, potravné vzťahy ^B, potravné siete ^B.

Činnosti

Skúmanie špecifických podmienok prostredia vybraných organizmov. ^B
 Pozorovanie a analyzovanie interakcií medzi organizmami a medzi organizmami a prostredím v ekosystéme. ^B
 Porovnanie rozsahu nárokov organizmov na faktory prostredia na konkrétnych príkladoch. ^B
 Usudzovanie o potravnnej nezávislosti rastlín od živočíchov. ^B
 Predpovedanie spoločných vzorov interakcií medzi organizmami a ich prostredím v rôznych ekosystémoch. ^B
 Zostavenie potravných sietí v rôznych ekosystémoch. Určenie potravných vzťahov medzi organizmami. ^B
 Posúdenie vplyvu nepôvodných (invázných) druhov rastlín a živočíchov na vzťahy v ekosystémoch. ^B

2. Kolobeh látok v ekosystéme

Pojmy
 Vzťahy
 Fakty

Producent ^{B, CH}, konzument ^{B, CH}, rozkladač ^{B, CH}, obeh látok ^{B, CH}, tok energie ^{B, CH, F}, biomasa ^B.

Činnosti	<p>Analyzovanie množstva energie v rovnakom množstve biomasy producenta a konzumenta. ^{B, CH}</p> <p>Pozorovanie rozkladných procesov v komposte a aplikácia jeho využitia. ^{B, CH}</p> <p>Pozorovanie rastu a rozmnožovania organizmov v hnojenej a nehnojenej pôde. ^B</p> <p>Modelovanie kolobehu látok (vody, uhlíka, dusíka) a skúmanie jeho narušenia vplyvom človeka ^{CH, B}</p> <p>Posúdenie významu kolobehu vody v ekosystéme pre všetky živé organizmy. ^B</p> <p>Posúdenie vplyvu slnečného žiarenia na udržanie kolobehu látok v ekosystéme. ^{B, F, CH}</p>
-----------------	--

3. Dôsledky narušenia biotickej a/alebo abiotickej zložky ekosystému

Pojmy Vzťahy Fakty	Abiotické a biotické zložky ^B, biologická rovnováha ^B, znečistenie životného prostredia ^{B, CH}, vplyv človeka na zložky životného prostredia ^B, biodiverzita ^B.
Činnosti	<p>Modelovanie narušenia biologickej rovnováhy v ekosystéme a jeho dôsledky na ekosystém. ^B</p> <p>Skúmanie faktorov a dôsledkov narušenia biotickej a/alebo abiotickej zložky ekosystému. ^B Monitorovanie, zaznamenanie a hodnotenie znečistenia ovzdušia, vody, pôdy. Porovnanie výsledkov medzi regiónmi/krajinami. ^{B, CH}</p> <p>Diskutovanie o vplyve znečistenia abiotickej zložky na biotickú zložku ekosystému a na vzťahy v ekosystéme. ^{B, CH}</p> <p>Analyzovanie možných stresových faktorov, ktorými môže klimatická zmena ovplyvniť jednotlivé typy ekosystémov (napr. sucho, zvyšovanie teploty, výdatné nárazové zrážky, rýchla zmena počasia, záplavy a pod.) ^{B, CH}</p> <p>Monitorovanie nakladania s odpadmi, analyzovanie ich vplyvu na životné prostredie a navrhovanie možných riešení ich predchádzania, spracovania a opätovného využitia. ^{B, CH}</p> <p>Mapovanie nelegálnych skládok v okolí a navrhnutie/zrealizovanie nápravy. ^B</p> <p>Mapovanie zásahov človeka do životného prostredia a vplyvu na biodiverzitu. ^B</p> <p>Analyzovanie vplyvu človeka na adaptáciu organizmov z lokálneho a globálneho hľadiska. ^B Hodnotenie pozitívnych a negatívnych zásahov človeka do zložiek životného prostredia. ^B</p>

4. Možnosti zachovania a obnovy biodiverzity a ekosystémových služieb

Pojmy Vzťahy Fakty	Obnova ekosystému ^B, ekosystémové služby ^{B, CH}, ekologické hospodárenie ^{B, CH}, udržateľnosť ^{B, CH}, starostlivosť o životné prostredie ^{B, CH}.
-----------------------------------	--

Činnosti	<p>Analyzovanie procesu obnovy ekosystému. ^B</p> <p>Mapovanie ekosystémov v okolí bydliska, hodnotenie ekosystémových služieb a negatívnych vplyvov ľudskej činnosti na tieto ekosystémy. ^{B, CH}</p> <p>Navrhovanie, realizovanie a prezentovanie riešení zameraných na ochranu rastlinných a živočíšnych druhov, ekosystémov a podporu udržateľnosti poskytovaných ekosystémových služieb. ^{B, CH}</p> <p>Posúdenie výhod ekologického poľnohospodárstva. ^{B, CH}</p> <p>Zmapovanie činnosti organizácií, ktoré sa venujú ochrane životného prostredia a klímy. ^{B, CH}</p> <p>Skúmanie úpravy pitnej vody a čistenie odpadových vôd. ^{CH, B}</p>
-----------------	---

Dedičnosť a premenlivosť

1. Podstata dedičnosti

Pojmy	<p>Dedičnosť ^B, premenlivosť ^B, genetická informácia ^B, DNA ^B, tvorba kópie DNA ^B, chromozóm ^B, telová a pohlavná bunka ^B, gén ^B, dedičný znak ^B.</p>
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Pozorovanie a zaznamenanie tvaru chromozómov počas delenia bunky. ^B</p> <p>Pozorovanie a rozlíšenie chromozómu pred a po vytvorení kópie nukleovej kyseliny. ^B Porovnanie počtu chromozómov a chromozómových sád rôznych organizmov. ^B</p> <p>Pozorovanie odlišností chromozómov medzi pohlaviami. ^B</p> <p>Pozorovanie a porovnanie vzniku telových a pohlavných buniek (animácie, schémy). ^B</p>
-----------------	--

2. Zákonitosti prenosu dedičných znakov

Pojmy	<p>Dominantná alela ^B, recesívna alela ^B, získané a vrodené znaky ^B, kríženie ^B, vplyv prostredia na vznik znaku ^B, dedičnosť viazaná na pohlavie ^B, dedičná choroba ^B.</p>
Vzťahy	
Fakty	

Činnosti	<p>Pozorovanie a analyzovanie experimentov J. G. Mendela. ^B</p> <p>Zobrazovanie prenosu určitého znaku z rodičov na potomkov prostredníctvom schém. ^B</p> <p>Určovanie vybraných znakov organizmu na základe dominance a recesivity alel. ^B</p> <p>Posúdenie vzniku pozorovaného znaku u potomstva po krížení jedincov s konkrétnymi alelami v pozorovanom znaku. ^B</p>
-----------------	---

Vyhľadanie a spracovanie informácií o vybraných dedičných ochoreniach viazaných na pohlavie.^B

Monitorovanie a schematické znázornenie prenosu vybraného dedične podmieneného znaku v rodine.^B

Určovanie znakov, ktoré sú determinované viac ako jedným génom a posúdenie vplyvu prostredia na vznik týchto znakov.^B

3. Význam dedičnosti a premenlivosti pre život organizmov

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Dedičná a nededičná premenlivosť^B, mutácie^B.

Činnosti

Skúmanie premenlivosti vybraných znakov organizmov žijúcich v odlišných životných podmienkach a analyzovanie jej vplyvu na vývoj organizmov.^B

Rozlišovanie dedičnej a nededičnej premenlivosti na konkrétnych príkladoch a hodnotenie ich významu pre človeka.^B

Identifikovanie možných dôsledkov vzniku mutácií (pozitívne, negatívne, neutrálné).^B

Vyhľadávanie a spracovanie informácií o vplyve rôznych typov mutagénov na vznik mutácií a ich vplyv na organizmy.^B

4. Význam poznatkov genetiky pre život jednotlivca a spoločnosti

Pojmy

Vzťahy

Fakty

Génové inžinierstvo^B, genetické poradenstvo^B, šľachtenie^B, odroda^B, plemeno^B, geneticky modifikované organizmy^B, biotechnológie^{B,CH}.

Činnosti

Vyhľadávanie a spracovanie informácií o význame genetického poradenstva pre človeka.^B

Analyzovanie a porovnávanie vlastností vyšľachtených odrôd rastlín a plemien živočíchov.^B

Rozlišovanie selektovaných vlastností rastlín a živočíchov.^B

Identifikovanie geneticky modifikovaných organizmov.^B

Zhodnotenie využitia biotechnológií v živote človeka a jeho budúcnosti.^{B,CH}

Evolúcia

1. Variabilita organizmov

Pojmy	
Vzťahy	Variabilita ^B , degradácia ^B .
Fakty	

Činnosti	Skúmanie diverzity súčasných i fosílnych organizmov. ^B Pozorovanie funkčnej a tvarovej rozmanitosti živých organizmov. ^B Analyzovanie príčin a následkov znižovania biodiverzity a degradácie ekosystémov, ako aj vhodných opatrení na nápravu. ^B
----------	--

2. Pôvod a vývoj človeka

Pojmy	
Vzťahy	Fylogenetická príbuznosť ^B , vývoj organizmov ^B , znaky ľudského organizmu ^B , ľudoop ^B , vymieranie organizmov ^B .
Fakty	

Činnosti	Klasifikovanie organizmov na základe fylogenetickkej príbuznosti. ^B Porovnanie spoločných a odlišných znakov človeka s inými živočíšnymi druhmi a vyhľadávanie znakov, ktoré indikujú ich biologickú príbuznosť. ^B Porovnanie spoločných znakov s ľudoopmi a posúdenie odlišností človeka od biologicky príbuzných druhov. ^B Analyzovanie vplyvu abiotických faktorov a ľudskej činnosti na prežitie a zánik organizmov. ^B
----------	---

3. Evolučný význam adaptácie organizmov

Pojmy	
Vzťahy	Adaptácia ^B , prírodný výber ^B .
Fakty	

Činnosti	Pozorovanie adaptácií rastlín a živočíchov vrátane človeka na príkladoch modelových druhov. ^B Analyzovanie významu štrukturálnych a etologických adaptácií. ^B Hodnotenie rôznorodých prostredí ako životného priestoru pre organizmy. ^B Posúdenie vplyvu zmeny klímy na adaptácie organizmov. ^B Analyzovanie príkladov adaptácií organizmov na špecifické podmienky prostredia. ^B
----------	--

4. Prírodný a pohlavný výber

Pojmy	
Vzťahy	Pohlavný výber ^B , pohlavná dvojtvarosť ^B , koevolúcia ^B .
Fakty	

Činnosti	<p>Pozorovanie a analyzovanie prírodného a pohlavného výberu na príkladoch, simulovanie prírodného výberu.^B</p> <p>Pozorovanie pohlavného dimorfizmu, porovnanie mechanizmov pohlavného výberu: kompetícia o partnera v rámci jedného pohlavia a pohlavný výber medzi pohlaviami.^B</p> <p>Pozorovanie koevolúcie rastlín a živočíchov.^B</p> <p>Pozorovanie správania sa živočíchov a rastlinných štruktúr, ktoré ovplyvňujú úspešné rozmnožovanie a prežitie organizmov.^B</p>
----------	---

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

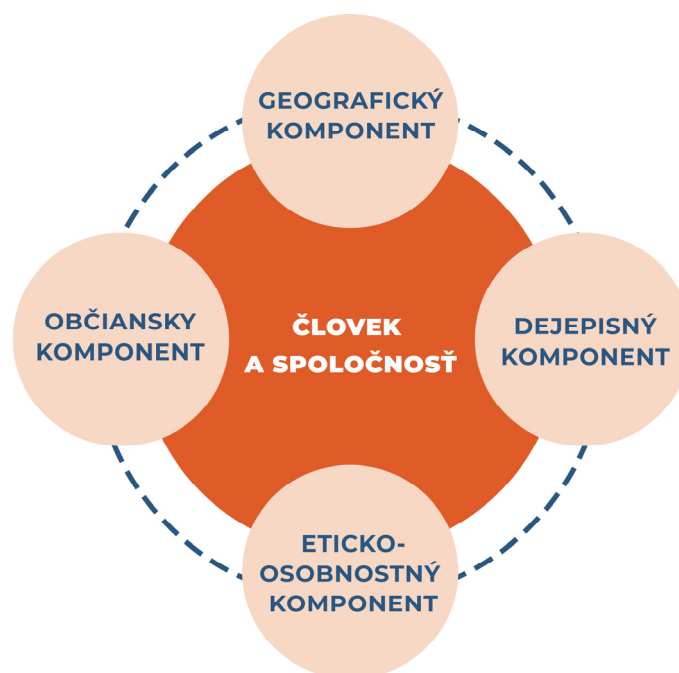
Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Charakteristika oblasti

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť pripravuje žiakov k tomu, aby sa prejavovali ako samostatné, slobodné a zodpovedné osobnosti, uplatňovali svoje práva a naplňali svoje povinnosti. Umožňuje porozumieť geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám v rôznych častiach sveta, čo vedie k rešpektu a ohľaduplnosti voči iným ľuďom, kultúram a duchovným hodnotám, ako aj voči sebe. U žiakov rozvíja pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti, krajine a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Posilňuje ich aktívny postoj k riešeniu aktuálnych výziev a problémov. Rozvíja uvedomenie si vlastnej identity v globalizovanom svete. Okrem vedomostí rozvíja u žiakov aj spôsobilosti získavať, vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe. Žiaci z nich vyvodzujú logicky správne závery a dokážu ich argumentačne podložiť a odprezentovať.

Vzdelávacia oblasť pozostáva zo štyroch komponentov – **geografický komponent, dejepisný komponent, občiansky komponent a eticko-osobnostný komponent**. Pomocou komponentov sú vymedzené obsahové štandardy jednotlivých zložiek spoločenskovednej gramotnosti, ktorá v sebe zahŕňa geografické, dejepisné, občianske a eticko-osobnostné spôsobilosti. Komponenty vystupujú vo vzájomnom prepojení, ktoré je posilnené začlenením vybraných prierezových gramotností do ich obsahu.

V prvom a druhom cykle má vzdelávacia oblasť podobu **integrovaného predmetu Človek a spoločnosť** a samostatných predmetov etická výchova a náboženská výchova vyučovaných v alternácii. V treťom cykle tvoria vzdelávaciu oblasť **vyučovacie predmety geografia, dejepis, občianska náuka a etická alebo náboženská výchova**, pričom má škola možnosť pokračovať aj v tomto cykle **integrovanou verziou** predmetu Človek a spoločnosť vcelku alebo čiastočne.

Obrázok č. 1. Komponenty vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť

Geografický komponent objasňuje špecifiká rôznych miest, rozmiestnenie ľudí a ich činností, vzájomné vzťahy medzi javmi a procesmi, ktoré sa na Zemi odohrávajú a vyvíjajú. Žiaci skúmajú interakcie medzi prírodnými zložkami a zároveň vzťahy medzi nimi a človekom. Rozvíjajú svoju schopnosť myslieť v súvislostiach a porozumieť problémom na rôznych úrovniach, od lokálnej po globálnu. Rôzne aspekty priestoru skúmajú pomocou širokej škály prameňov, čo im umožňuje sa v ňom orientovať, a zároveň v ňom konať spôsobom, ktorý je zodpovedný voči životnému prostrediu a potrebám druhých. V procese poznávania priestoru sa žiaci učia klásť a odpovedať otázky (Čo to je?, Kde to je?, Prečo je to tam?, Ako to vzniklo, Aký to má vplyv? a pod.), ktoré sú kľúčové pre formovanie ich priestorového myslenia.

Dejepisný komponent rozvíja a kultivuje objektívne poznanie minulosti a jej prepojenosti s prítomnosťou. Žiaci si rozvíjajú historickú gramotnosť, spoznávajú historické fakty, súvislosti, javy a procesy v širšom spoločenskom kontexte. Prostredníctvom bádateľských otázok a kritickej analýzy historických prameňov, identifikovania príčin a dôsledkov rôznorodých javov a procesov rozlišujú ich historický význam a rôzne uhly pohľadov. Na základe poznania minulosti žiaci reflektujú vlastnú príslušnosť k regiónu, národu a európskemu spoločenstvu. Komponent u žiakov rozvíja aj hodnoty a kompetencie demokratickej kultúry a vzťah ku kultúrnemu a historickému dedičstvu.

Občiansky komponent približuje fungovanie spoločnosti. Žiaci spoznávajú medziľudské vzťahy, budujú si postoj k ľudskej rozmanitosti a vnímajú prínos jej pozitívnych prvkov. Rovnako vnímajú úlohu hodnôt a sociálnych noriem, význam a chod rôznych inštitúcií. Zároveň vnímajú vplyv sociálnych a ekonomických faktorov na rozhodnutia v spoločnosti, nielen v prítomnosti, ale aj minulosti. Reflektujú princípy trvalo udržateľného života, význam obchodných vzťahov i úlohu štátu v hospodárskych vzťahoch. Významnou súčasťou tohto komponentu je výchova k aktívnemu občianstvu, rešpektovaniu princípov slobody a demokracie, ako aj k ochrane ľudských práv.

Eticko-osobnostný komponent prispieva k osobnostnému, sociálnemu a morálnemu rozvoju žiakov, s dôrazom na uvedomovanie si, prijatie a rozvíjanie vlastnej identity vo vzťahu k druhým ľuďom a všetkému živému na našej planéte. Neoddeliteľnou súčasťou týchto procesov je kultivovanie charakteru, morálnych (etických) a duchovných kvalít žiakov, ich religiózneho vedomia.

Obsahové štandardy komponentu sú určené pre všetkých žiakov, realizujú sa na vyučovaní celej vzdelávacej oblasti – naprieč všetkými témami, prípadne (v 3. cykle) predmetmi. V 2. a 3. cykle sa môžu realizovať aj v rámci tematických dní. V rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa okrem všetkých činností komponentu človek realizujú aj rozširujúce činnosti špecifické pre vyučovanie ETV, ktoré sú v dokumente aj vyznačené.

Vzdelávacie štandardy je potrebné vnímať ako celok, nie ako súbor jednotlivých, od seba nezávislých častí. Je žiaduce, aby sa vzdelávacie štandardy vo výučbe vhodne kombinovali, prepájali a vzájomne doplňovali. Poradie, v akom sú obsahové štandardy v jednotlivých cykloch a komponentoch pod sebou uvedené, neuvádza záväznú časovú postupnosť, v ktorej majú byť v danom vzdelávacom cykle napĺňané.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti sú odstupňované pre jednotlivé vzdelávacie cykly. K cieľom sa v jednotlivých cykloch viažu výkonové štandardy, ktoré majú žiaci zvládnuť na konci príslušného cyklu. Spôsobilosti uvedené vo výkonových štandardoch sa dosahujú prostredníctvom viacerých obsahových štandardov, niekedy aj z rôznych komponentov. **Vzájomným prepájaním vzdelávacích štandardov** v rámci vzdelávacej oblasti sa zabezpečí celistvosť a hĺbka poznania, ako aj jeho využitie v ďalšom vzdelávaní a živote.

Časť obsahu vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť sa v 2. a 3. cykle **vyučuje formou tematických dní**. Škola realizuje v 2. a v 3. cykle pre každú triedu tematické dni zamerané na rozvoj prierezových gramotností v rozsahu najmenej 4 vyučovacích dní v jednom školskom polroku, pričom jeden vyučovací deň predstavuje 6 vyučovacích hodín. Ciele a obsah tematických dní pre jednotlivé ročníky vychádzajú zo vzdelávacích štandardov. Možné námety na tematické dni sú vyznačené v obsahovom štandarde.

Ciele vzdelávacej oblasti

1. Disponovať znalosťami o vybraných spoločenských, geografických a historických procesoch a javoch v rôznych kontextoch a situáciách.
2. Využívať rôzne metódy získavania, spracovávanía, interpretácie informácií a prezentácie výsledkov vlastného bádania.
3. Rozlišovať procesy kontinuity a zmeny, porozumieť súvislostiam, príčinám a dôsledkom historických a spoločenských javov a procesov.
4. Posúdiť vzťahy v rámci prírodných zložiek krajiny a vzájomné vzťahy medzi životným prostredím a činnosťou človeka od lokálnej po globálnu úroveň; rozumieť potrebe udržateľného využívania prírodných zdrojov.
5. Rozpoznať rôzne vrstvy svojej identity, rešpektovať a oceňovať rozmanitosť ľudí a skupín v globalizovanom svete.
6. Zvládať svoje emócie, prejať empatiu, rozumieť rozličným názorom a postojom, formulovať vlastný názor, aktívne spolupracovať a konštruktívne komunikovať.
7. Mať rozvinuté charakterové vlastnosti, presadzovať morálne a etické princípy, vymedziť vlastnú hodnotovú orientáciu pre svoje rozhodnutia a napĺňanie osobných cieľov.
8. Uplatňovať práva a povinnosti, pravidlá a normy spoločenského života v demokratickej spoločnosti, niesť zodpovednosť za vlastné rozhodnutia.
9. Orientovať sa v zdrojoch informácií, prejať kritický a rozlišujúci postoj k médiám, bezpečne a eticky sa prezentovať v online prostredí.
10. Prejavovať záujem o dianie okolo seba, vo svete a participovať na veku primeraných prospešných aktivitách.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je podporovať u žiakov schopnosť skúmať svoju obec, jej blízke okolie a vzťahy medzi ľuďmi. Žiaci pozorujú, porovnávajú a zaznamenávajú vybrané aspekty fungovania komunity, v ktorej žijú. Vedia sa orientovať vo svojom okolí a poznajú jeho špecifiká. Poznajú základné časové intervaly. Sú si vedomí, že súčasnosť je výsledkom konania v minulosti. Vnímajú jedinečnosť a vzácnosť seba samého a druhých. Rešpektujú základné pravidlá spolunažívania a komunikácie. Zaujímajú sa o svoje okolie a sú ochotní zapájať sa do aktivít na jeho zlepšovanie.

Výkonový štandard

1. cieľ

Identifikovať javy, procesy, udalosti a osoby významné pre život žiaka, komunity a obec.

Žiak vie/dokáže:

- používať pojmy potrebné na orientáciu v miestnej krajine,
- určiť polohu svojej obce, Slovenska a svetadielov na mapách rôznej mierky,
- mať prehľad o významných prírodných, kultúrnych a historických prvkoch vo svojom okolí,
- stručne opísať význam kľúčových osôb, úradov, inštitúcií, občianskych iniciatív a udalostí v komunite a obci,
- orientovať sa v čase pomocou konvenčných prostriedkov určovania času.

2. cieľ

S pomocou učiteľa využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií, osvojiť si základy spolupráce v skupine.

Žiak vie/dokáže:

- získať informácie pozorovaním vo svojom okolí,
- viesť rozhovor za účelom získania potrebných informácií k vybranej téme,
- získať a interpretovať informácie z obrazových zdrojov (obrázky, fotografie, ilustrácie, video) a veku primeraných textov umeleckej a vecnej literatúry,
- zaznamenať, porovnať a triediť informácie slovne, pomocou zápiskov alebo jednoduchých grafických organizérov,
- podieľať sa v rámci skupiny na spoločnom riešení úlohy podľa predpísaného postupu,
- prezentovať výsledky svojej práce krátkym slovným opisom a v podobe nákresu, plagátu alebo modelu,
- čítať obsah jednoduchej mapy s porozumením významu v nej použitých farieb a základných mapových znakov,
- orientovať sa v priestore podľa orientačných bodov,
- orientovať sa v známom priestore na základe jeho zobrazenia v pláne a na jednoduchej mape,
- uskutočniť jednoduchý prieskum o názoroch na vybraný problém v škole alebo jej okolí.

3. cieľ

Identifikovať zmeny v čase a priestore vo svojom okolí.

Žiak vie/dokáže:

- rozvrhnúť si čas na prácu, učenie, zábavu a odpočinok,
- ilustrovať plynutie času na vybraných príkladoch z minulosti rodiny,

- porovnať obrazy obce v minulosti a v súčasnosti,
- prerozprávať príbeh viažuci sa k obci alebo regiónu,
- opísať kam, ako a prečo cestujú ľudia z rodiny alebo blízkeho okolia.

4. cieľ

Rozlišovať a skúmať vzťahy medzi prírodným prostredím a činnosťou človeka na lokálnej úrovni, rozumieť potrebe starostlivosti o životné prostredie na príkladoch z miestnej krajiny.

Žiak vie/dokáže:

- rozpoznať vzájomné vzťahy medzi človekom a krajinou na príkladoch z miestnej krajiny,
- opísať vplyv počasia na krajinu a život ľudí v priebehu dňa a roka,
- uplatňovať šetrný vzťah k prírodným zdrojom a životnému prostrediu vo svojom okolí.

5. cieľ

Uvedomiť si jedinečnosť a vzácnosť seba samého a druhých.

Žiak vie/dokáže:

- opísať vlastnú jedinečnosť a jedinečnosť druhých,
- pomenovať roly, ktoré zastáva v rodine, triede, kamarátskych skupinách,
- pomenovať, čo ho spája s ostatnými,
- preukázať citlivosť voči rôznym potrebám ľudí v blízkom okolí (k spolužiakom, kamarátom, susedom),
- uviesť jednoduché príklady rozmanitosti v bezprostrednom okolí.

6. cieľ

Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom.

Žiak vie/dokáže:

- používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu,
- vyjadriť svoje myšlienky a pocity na primeranej úrovni,
- pomenovať a regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni tak, aby ich prejavy boli bezpečné, rešpektujúce k dohodnutým pravidlám a podporné,
- vypočuť si myšlienky a názory druhých, rešpektovať ich spôsob uvažovania,
- aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite.

7. cieľ | **Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní.****Žiak vie/dokáže:**

- opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny,
- oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých a akceptovať, že vlastnosti a schopnosti je možné rozvíjať,
- vytvoriť predstavu o hrdinskom alebo morálnom vzore v konaní postáv rozličných príbehov,
- pomenovať príčiny a dôsledky ľudského správania, s ktorými sa stretáva a posúdiť ich etický rozmer,
- riadiť sa podľa priorít v rozličných druhoch hodnôt – čo je nevyhnutné, potrebné, užitočné, prospešné a príjemné.

8. cieľ | **Chápať zmysel a význam pravidiel, práv a povinností vo svojom živote i v spo-
lužití s inými.****Žiak vie/dokáže:**

- spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá platné v triede a škole,
- uplatňovať svoje práva a povinnosti v rôznych životných situáciách,
- vysvetliť, prečo ľudia vykonávajú rôzne povolania,
- posúdiť vlastné možnosti kúpy vybraného tovaru a služby.

9. cieľ | **Vysvetliť, odkiaľ sa berú informácie, aké sú ich zdroje a rozumieť dôsledkom
rôznych typov správ.****Žiak vie/dokáže:**

- pomenovať rôzne zdroje informácií,
- rozpoznať druhy a základnú úlohu médií,
- uviesť príklad nepravdivej správy,
- identifikovať, ktoré mediálne výstupy sú reklamou.

10. cieľ | **Zapájať sa do prospešnej aktivity na úrovni triedy a školy.****Žiak vie/dokáže:**

- podieľať sa na uskutočnení opatrenia na zlepšenie života v triede a škole.

Obsahový štandard

Geografický komponent

1. Orientácia v okolí školy, v obci a jej blízkom okolí

Pojmy

Miestna krajina, orientácia, poloha v priestore, prírodné a historické prvky, turistické značenie.

Činnosti

Určovanie orientačných bodov v okolí školy, vyhľadávanie vybraných objektov, vytváranie predstáv o priestorových vzťahoch v škole, v obci a jej okolí.

Určovanie relatívnej polohy vybraného objektu voči inému objektu (rovno, vpravo, vľavo, hore, dole, blízko, ďaleko, pred, za a i.) v teréne alebo na mape (v pláne) a navigácia na trase medzi nimi s využitím orientačných bodov.

Opis a zaznamenávanie cesty do školy alebo k inému objektu v obci a miestnej krajine.

Orientovanie sa podľa svetových strán v teréne.

Využívanie turistického značenia pri plánovaní výletov a orientácii v teréne.

Spoznávanie prírodných a historických prvkov obce a jej okolia podľa miestnych daností (napríklad park, les, chránený strom, prírodná rezervácia, potok, rieka, rybník, vrch, kostol, socha, fontána, brána, hrad), vrátane posúdenia ich stavu (udržiavaný, neudržiavaný, bezpečný, nebezpečný a i.).

Rozlišovanie pojmov podľa podmienok obce (napríklad dolina, údolie, vrch, pohorie, tiesňava, rovina, rieka, potok, jazero, rybník, breh, ostrov, les, pole, kameňolom, námestie, ulica).

Hľadanie odpovedí na otázky o krajine mimo nášho zorného poľa – „Čo je za tým vrchom? Kam vedie táto cesta? Odkiaľ a kam tečie potok?“ a pod.

2. Orientácia v pláne a na mape

Pojmy

Plán, mapa, mapové znaky, legenda, grafická mierka, vzdialenosť, svetové strany, poloha na mape, letecká snímka, glóbus, svetadiely a oceány.

Činnosti

Vyjadrovanie žiackych predstáv o priestorovom rozmiestnení objektov v triede a v okolí školy z vertikálneho pohľadu (vtáčej perspektívy) formou jednoduchých modelov alebo náčrtkov.

Tvorba jednoduchého orientačného plánu (mapového náčrtku) obce alebo jej časti na základe leteckej snímky.

Orientácia plánu a orientácia v pláne.

Určovanie svetových strán na mape.

Nazeranie na krajinu v rôznej mierke od blízkeho k vzdialenému, od malého k veľkému.

Odhadovanie skutočnej vzdialenosti medzi bodmi na mape pomocou grafickej mierky.

Lokalizovanie svojho bydliska a školy na leteckej snímke a mape veľkej mierky.

Rozpoznávanie základných prvkov obsahu mapy a glóbusu (farby, tvary) pomocou legendy.

Určovanie polohy obce na mape Slovenska a polohy Slovenska na mape Európy.

Pomenovanie svetadielov a oceánov na glóbusu na jednoduchovej mape sveta.

3. Procesy v miestnej krajine a ich vplyv na človeka a životné prostredie

Pojmy

Prírodné a umelé prostredie, počasie, cestovanie, doprava, mesto a vidiek, spôsob života.

Činnosti

Posudzovanie vplyvu rôzneho prostredia na človeka – prírodné a umelé, tiché a hlučné, upravené a neupravené, nové a staré, čisté a znečistené, jednotné a rôznorodé.

Pozorovanie počasia a jeho vplyvu na prírodu a ľudí počas dňa a roka spojené s grafickým zaznamenávaním oblačnosti a jednoduchým zápisom nameraných hodnôt teploty vzduchu.

Identifikovanie dôvodu (za prácou, vzdelaním, službami, oddychom, poznaním, priateľmi), cieľa (blízka obec, okresné mesto, krajské mesto, zahraničie) a pravidelnosti (denne, týždenne, mesačne, ročne) cestovania ľudí vo svojej rodine a v rodinách spolužiakov.

Porovnávanie vhodnosti jednotlivých druhov dopravy v obci spojené s posúdením ich vplyvu na životné prostredie.

Hľadanie rozdielov medzi mestom a vidieckou obcou na žiakom známych príkladoch.

Uvažovanie nad výhodami a nevýhodami bývania vo veľkom meste, malom meste, vidieckej obci alebo satelite.

Identifikovanie základných podobností a odlišností svojej obce (prírodné prostredie, architektúra, spôsob života) a vybranej obce zo zahraničia.

Dejepisný komponent

1. Orientácia v čase

Pojmy

Časová postupnosť, plánovanie času, meranie času, kalendár.

Činnosti	<p>Určovanie vzájomných vzťahov (pred/po) medzi susednými a nesusednými dňami a mesiacmi, opakujúci sa cyklus s vytváraním celkov (deň, týždeň, mesiac, rok).</p> <p>Zoradovanie postupnosti udalostí (skôr, neskôr, nedávno, dávno, dnes, včera, predvčerom, zajtra, pozajtra...).</p> <p>Tvorba vlastného kalendára jedného mesiaca podľa aktuálneho roka, porovnanie radenia dní v mesiaci aktuálneho a minulého roka.</p> <p>Personalizácia cieľov, vytváranie priorít a ich zdôvodnenie, odlišenie činností podľa osobnej dôležitosti (povinností, užitočných a oddychových aktivít).</p> <p>Tvorba časového harmonogramu dňa a týždňa.</p> <p>Porovnanie a zdôvodnenie používania rôznych spôsobov merania času (rytmus dňa, prírody, konvenčné merače).</p> <p>Určovanie času na hodinách.</p>
-----------------	---

2. Pozorovanie zmien v čase

Pojmy | Rodostrom, vzájomné rodinné vzťahy, povesť, pamiatky.

Činnosti	<p>Určovanie základných vzťahov medzi členmi rodiny z pozície žiaka aj z pozície iného člena.</p> <p>Zostavovanie trojgeneračného rodostromu ako vizualizácie rodinných vzťahov.</p> <p>Prerozprávanie alebo stvárnenie príbehu (povesť, legenda) spojeného s obcou alebo jej okolím.</p> <p>Pozorovanie zmien v čase na príklade ľudí, krajiny, budov a artefaktov.</p> <p>Porovnávanie spôsobu života ľudí v súčasnosti a minulosti (škola, hračky, práca a zamestnanie, odev, obchod) na základe informácií získaných z rôznych prameňov.</p> <p>Pátranie po najstarších pamiatkach v obci, miestach pamäti (najstarší hrob na cintoríne, artefakty v rodine, historické budovy, pamätníky, staré stromy a pod.).</p>
-----------------	--

Občiansky komponent

1. Poznávanie pravidiel vo svojom živote

Pojmy | Pravidlá, školský poriadok, férovosť.

Činnosti	<p>Spoznávanie zmyslu pravidiel pre život ľudí (na príklade pravidiel hry).</p> <p>Opísanie pravidiel v rodine žiaka a poukázanie na ich význam.</p> <p>Spoločná tvorba pravidiel života v triede, počas vyučovania i mimo neho, a zaviazanie sa dodržiavať ich (fair play).</p> <p>Zdôvodňovanie konkrétnych pravidiel v školskom poriadku alebo v obci.</p>
-----------------	---

2. Život obce a vzťahy v komunite

Pojmy	Obec, inštitúcie, komunita, súkromný a verejný priestor, symboly, sviatky, tradície, rozmanitosť.
Činnosti	<p>Identifikovanie významných inštitúcií a služieb v obci s posúdením ich funkcie pre život komunity podľa podmienok obce (napríklad obecný úrad, obchody, služby, kostol, pošta, policajná a hasičská stanica, lekáreň, ambulancia, železničná a autobusová stanica alebo zastávka, kultúrne a komunitné centrum, zberný dvor, útulok pre zvieratá, čistiareň odpadových vôd, výrobný podnik, poľnohospodárske družstvo).</p> <p>Rozlišovanie súkromného a verejného priestoru na konkrétnych príkladoch v obci a jej okolí.</p> <p>Zhodnotenie využitia a udržiavania verejných priestorov na príklade žiakom známeho verejného priestoru.</p> <p>Identifikovanie miest náboženského charakteru v obci a ich významu pre spoločnosť veriacich.</p> <p>Identifikovanie významných kultúrnych a športových podujatí v obci a jej okolí.</p> <p>Rozpoznávanie príkladov používania identifikačných znakov, symbolov a vlajok (štátne a obecné symboly, symboly EÚ, logá).</p> <p>Oboznamovanie sa s pôvodom a rôznymi spôsobmi slávenia sviatkov a dodržiavania tradícií vo svojej rodine, v rodine priateľov, spolužiakov, v obci, cirkvi a spoločnosti.</p> <p>Spoznávanie rozmanitosti kultúrnych prejavov a preukazovanie citlivosti voči druhým v bezprostrednom okolí (triede, škole, susedstve, obci).</p>

3. Zodpovedné hospodárenie

Pojmy	Povolania, tovary a služby, cena, peniaze, šetrenie.
Činnosti	<p>Oboznamovanie sa s deľbou práce na konkrétnych príkladoch v komunite a v obci.</p> <p>Spoznávanie rôznych povolání so základným opisom ich pracovnej náplne.</p> <p>Rozlíšenie ponuky tovarov a služieb v najbližšom okolí.</p> <p>Odhad, zistenie a porovnanie cien vybraných tovarov a služieb.</p> <p>Diskutovanie o potrebe starostlivosti o svoje, o zverenú či zdieľanú veci a statky.</p> <p>Osvojovanie si návykov smerujúcich k šetrnému zaobchádzaniu so svojimi zdrojmi, prírodnými zdrojmi a životným prostredím (predchádzanie vzniku odpadu a jeho separovanie, šetrenie spotreby vody a elektrickej energie)</p>

4. Základy aktívneho občianstva

Pojmy | Aktívny obyvateľ obce, spolupráca, pomoc, dobročinnosť.

Činnosti | Identifikovanie činností, ktoré zlepšujú kvalitu prostredia a zdravie ľudí v obci a činností, ktoré sú pre prostredie a zdravie ľudí škodlivé.

Skúmanie vybraného problému v obci a jej okolí, ktorý je spôsobený nevhodnou činnosťou človeka (napr. nevhodné zaobchádzanie so zvieratami, vandalizmus, znečistenie verejných priestorov, nelegálna skládka, spaľovanie odpadu, parkovanie na chodníkoch, vizuálny smog).

Realizácia jednoduchého prieskumu s cieľom identifikovať možnosti zlepšenia života a prostredia v triede, škole, obci a jej blízkom okolí.

Identifikovanie konkrétnych potrieb solidarity v škole a okolí alebo doma a okolí (napr. vo vzťahu k novým spolužiakom z iných oblastí a krajín, k ľuďom so špeciálnymi a inými potrebami a znevýhodnením, k starším a chorým osobám).

Riešenie modelových situácií (napr. koho a ako požiadať o pomoc, tiesňové linky).

5. Základy práce s mediálnym obsahom

Pojmy | Zdroje informácií, médiá, reklama.

Činnosti | Identifikovanie spôsobov vzniku a rôznych podôb šírenia informácií.

Rozlišovanie fikcie a reality, zdrojov informácií (kniha, správy, youtube, televízia, rozprávka).

Identifikovanie druhov médií a dôvody ich využívania (zdroj informácií a zábavy).

Navrhovanie zásad veku primeraného využívania rôznych médií a neublížujúceho správania v online priestore voči iným.

Odlíšenie pravdivej a nepravdivej (zavádzajúcej) informácie a pomenovanie jej dôsledkov na konkrétnych príkladoch.

Pomenovanie vplyvu reklamy na naše túžby a správanie.

Eticko-osobnostný komponent

Komponent človek zahŕňa predovšetkým hodnotové, morálno-výchovné a etické súčasti školskej výchovy a vzdelávania. Sú určené pre všetkých žiakov, realizujú sa naprieč témami celej vzdelávacej oblasti, no v rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa prehlbujú a rozvíjajú špecifickým spôsobom. V rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa okrem všetkých činností komponentu človek realizujú aj rozširujúce činnosti špecifické pre vyučovanie ETV, ktoré sú takto v dokumente aj vyznačené.

1. Vyjadrovanie zdvorilosti ako znaku úcty

Pojmy	Slušnosť, úcta, pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie, kladenie otázok, súhlas a nesúhlas, počúvanie.
Činnosti	<p>Používanie pravidiel slušnej a rešpektujúcej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu (pozdrav, oslovenie, úsmev, odzdravenie).</p> <p>Aktívne používanie prejavov zdvorilosti (prosím, ďakujem, prepáč) a uvedomovanie si ich dôsledkov.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Vyjadrovanie a rešpektovanie súhlasu a nesúhlasu v rôznych situáciách.</p> <p>Prejavovanie záujmu o druhého, kladenie otázok a aktívne počúvanie.</p>

2. Sebapoznávanie

Pojmy	Túžby, sny, osobné plány, vlastnosti, možnosti rozvíjania.
Činnosti	<p>Určovanie a opis svojich dobrých charakterových vlastností a možností.</p> <p>Posudzovanie možností rozvíjania a využitia svojich schopností a dobrých vlastností v budúcom konaní.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Rozprávanie o vlastných záľubách a o tom, ako pomáhajú v živote a vo vzťahoch s druhými.</p> <p>Tvorivé vyjadrovanie želaní a túžob a plánu na ich realizáciu.</p>

3. Vnímanie jedinečnosti v každom človeku

Pojmy	Vzácnosť druhého, kamarátstvo, spolužitie a spolupráca, obdarovanie, ocenenie, rozlišovanie dobrého a zlého konania, pomoc a dobročinnosť.
Činnosti	<p>Identifikovanie jedinečných a zaujímavých črt druhého človeka.</p> <p>Uvedomovanie si, že v každom človeku je niečo cenné a vzácne, hoci sa odlišujeme povahou aj vzhľadom.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Vnímanie kamarátstva ako dobrého modelu komunikácie, vzťahov, spolužitia a spolupráce.</p> <p>Tvorivé obdarovávanie a oceňovanie druhého, druhých.</p> <p>Rozlišovanie a chápanie dôsledkov dobrého (napomáhajúceho) a zlého (ubližujúceho) správania.</p>

4. Spoznávanie a vyjadrovanie emócií

Pojmy	Emócie (nadšenie, radosť, hrdosť, súcit, dôvera, rozrušenie, strach, hnev, prekvapenie a i.), vyjadrenie citov, reakcie, zvládanie emócií, emócie vo vzťahoch.
Činnosti	<p>Rozlišovanie emócií, ich prejavov a dopadov ich vyjadrenia na seba a druhých.</p> <p>Vyjadrovanie citov a prežívania v rozličných situáciách.</p> <p>Vnímanie potrieb druhých/iných.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Posilňovanie pozitívneho sebaobrazu.</p> <p>Modelovanie reakcií na rozlične vyjadrené emócie nadšenia, šťastia, hnevu, znechutenia a i.</p> <p>Zvládanie prejavov vlastných emócií tak, aby boli autentické a zároveň neranili druhých.</p>

5. Konanie dobra – aj keď sa nikto nepozera

Pojmy	Čestnosť a pravdovravnosť, odvaha, hrdinstvo, dobré činy, dobré vlastnosti.
Činnosti	<p>Rozpoznávanie dôsledkov pravdovravnosti a klamstva na život.</p> <p>Posilňovanie odvahy hovoriť pravdu aj napriek nepríjemným dôsledkom.</p> <p>Diskusia o vlastných vzoroch.</p> <p>Zoznamovanie sa s reálnymi alebo zobrazenými príbehmi prosociálnych a morálnych hrdinov.</p> <p>Spoznávanie vybraných biblických a archetypálnych príbehov.</p> <p>Identifikovanie posolstva týchto príbehov a vzorov pre život človeka a spoločnosti.</p> <p>Identifikovanie dobrých vlastností postáv z uvedených príbehov (dôvera, odvaha, dobrota a pod.).</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Odlišovanie dobrých a zlých vlastností ľudí a ich konania na príkladoch postavy/postáv z bežných príbehov, alebo z dejín, literatúry, seriálov alebo filmov.</p> <p>Identifikovanie morálnych prvkov v konaní vybraných postáv, medzi akými rozhodnutiami váhajú a k akým dôsledkom ich rozhodnutia vedú.</p> <p>Diskutovanie o detských hrdinoch.</p> <p>Posudzovanie situácií, v ktorých sa stretáme s klamstvom alebo nečestným správaním.</p>

6. Sebariadenie

Pojmy	Túžby, potreby, sebaovládanie, rebríček hodnôt, osobné ciele, odolnosť.
--------------	---

Činnosti	<p>Rozpoznávanie významu sebaovládania a sebariadenia – nie každú túžbu je dobré ihneď uspokojiť.</p> <p>Určovanie priorít v rozličných druhoch hodnôt – čo je nevyhnutné, potrebné, užitočné, prospešné a príjemné.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Kultivovanie schopnosti odolávať lákavým ponukám, ak sa dostanú do sporu s dôležitejšími osobnými cieľmi.</p>
-----------------	---

7. Rozvíjanie vzťahov v rodine a v komunite

Pojmy | Domov, rodina, príbuzní a blízki, komunita, inšpiratívni ľudia.

Činnosti	<p>Zamýšľanie sa nad hodnotou domova.</p> <p>Vnímanie domova ako miesta pre život a rozvíjanie vzťahov v rodine a komunite.</p> <p>Preukazovanie vďačnosti rodičom, starým rodičom a blízkym osobám.</p> <p>Identifikovanie a pomenovanie členov rodiny, ich rôzne roly, úlohy a zodpovednosti.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Oceňovanie hodnôt spojených s rodinou alebo blízkymi osobami (bezpečie, láska, zodpovednosť, rešpekt, prijatie).</p> <p>Poznávanie variability rodín a rôznych životných situácií detí.</p> <p>Identifikovanie inšpiratívnych ľudí v komunite a ich bližšie spoznávanie.</p>
-----------------	---

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjať poznatky z oblasti geografických, historických a spoločenskovedných javov a procesov. Formujú sa základy aktívneho občianstva, žiaci sú vedení k uvedomeniu si práv, povinností a zároveň aj možností pozitívne ovplyvňovať svet vo svojom bezprostrednom okolí. Žiaci dokážu spolupracovať na riešení výziev a konfliktov. Rozvíjajú svoje schopnosti pracovať s mapou a inými zdrojmi informácií pri skúmaní prírodných a spoločenských pomerov Slovenska. Zároveň dokážu poznávať minulosť pomocou práce s jednoduchými historickými prameňmi.

Výkonový štandard

1. cieľ	Rozvíjať poznanie z oblasti spoločenských, geografických a historických procesov a javov.
----------------	--

Žiak vie/dokáže:

- správne používať pojmy potrebné na skúmanie minulosti, geografických a spoločenskovedných javov a procesov,

- poznať názvy a rozmiestnenie najdôležitejších geografických prvkov na mape Slovenska,
- vymedziť polohu Slovenska voči susedným štátom a porovnať jeho rozlohu v rámci Európy,
- uviesť základnú charakteristiku obyvateľstva Slovenska z hľadiska počtu, rozmiestnenia, národnostného a náboženského zloženia,
- opísať význam jednotlivých hospodárskych činností na zabezpečenie ľudských potrieb,
- identifikovať rozmanitosť prírody a obyvateľstva Zeme na vybraných príkladoch,
- rozpoznať prírodné a kultúrno-historické pamiatky, ktoré sú dôležité z hľadiska národnej a regionálnej identity alebo sú významnými lokalitami cestovného ruchu na Slovensku,
- identifikovať význam historických udalostí, osobností a miest pamäti vo svojom okolí,
- charakterizovať vybrané príklady kultúr v minulosti.

2. cieľ**Samostatne využívať základné metódy získavania, analýzy a interpretácie informácií.****Žiak vie/dokáže:**

- klásť si základné bádateľské otázky (Čo to je?, Kde to je?, Aké to je?, Prečo to je?, Ako a kedy to vzniklo?, Aký to má vplyv? a i.) a hľadať na ne odpovede,
- rozlíšiť a vyhodnotiť rôzne zdroje informácií,
- získať informácie pre potreby vlastného bádania v detských encyklopédiách alebo na internete,
- porovnať a usporiadať skúmané javy, procesy a udalosti podľa určených kritérií,
- interpretovať a vytvárať grafické zobrazenia vzťahov medzi procesmi alebo javmi (časová os, mapa mysle, graf, schéma, Vennov diagram a i.),
- porovnať rôzne pohľady a názory na vybranú tému alebo problém,
- dohodnúť sa v rámci skupiny na spoločnom riešení úlohy,
- skontrolovať svoju hotovú prácu a ohodnotiť ju podľa vopred stanovených kritérií hodnotenia,
- prezentovať svoje zistenia jasne a zrozumiteľne s využitím vhodných pojmov a pomocou vizuálneho spracovania,
- interpretovať mapové znaky na rôznych druhoch máp pomocou legendy a použiť grafickú mierku,
- opísať rozmiestnenie vybraných javov a procesov na geografickej a historickej mape,
- naplánovať vychádzku alebo výlet pomocou turistickej mapy a orientovať sa podľa nej v teréne,
- uskutočniť jednoduchý prieskum o názoroch na vybraný problém v komunite alebo obci.

3. cieľ**Porovnať zmeny života ľudskej spoločnosti v čase a priestore.****Žiak vie/dokáže:**

- porovnať život v minulosti a súčasnosti na príkladoch z regiónu a Slovenska,
- sprítomniť vybranú historickú udalosť alebo postavu z minulosti Slovenska,
- mapovať miesta pamäti v regióne a na Slovensku,

- vysvetliť význam pamätných dní a štátnych sviatkov v kalendári,
- zdokumentovať príklady tradícií spojených s regiónom,
- interpretovať príbeh z minulosti (povešť, legenda, ľudová pieseň),
- rozlišovať blízku a dávnu minulosť, historické obdobia,
- rozlišovať súvislosti, príčiny a dôsledky udalostí v dejinách,
- ilustrovať príklady kultúrnych, umeleckých a náboženských prejavov človeka na konkrétnych príkladoch,
- vysvetliť dôvody pohybu ľudí na príkladoch zo Slovenska a sveta.

4. cieľ

Posúdiť vzájomné vzťahy medzi krajinou a činnosťou človeka na Slovensku, uviesť význam chránených území pri ochrane prírody a krajiny.

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť vzťah medzi prírodnými podmienkami, osídlením a spôsobom života ľudí v súčasnosti a minulosti,
- uviesť príklady, ako človek využíva a pretvára krajinu,
- interpretovať predpoveď počasia,
- opísať vznik pohorí a vybraných tvarov zemského povrchu vytvorených činnosťou vody, ľadovca a vetra,
- vysvetliť význam územnej ochrany prírody na príkladoch chránených území na Slovensku.

5. cieľ

Rozvíjať jedinečnosť seba samého, pomenovať základné zložky vlastnej identity a svoje sociálne roly, uplatňovať rešpektujúci prístup k druhým.

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať prínos svojich jedinečných vlastností pre druhých (rovesnícka skupina, komunita),
- uplatniť rešpekt vo vzťahu k druhým a identifikovať stereotypy vo svojom hodnotení druhých,
- opísať sociálne roly, s ktorými sa stotožňuje a poznať sociálne roly, ktoré sa od neho očakávajú,
- tvoriť a udržiavať pozitívne medziľudské vzťahy s ľuďmi v blízkom okolí, ktorí majú odlišné potreby (v škole – v lokálnej komunite),
- poznať lokálne a regionálne kultúrno-spoločenské reálie a históriu a ich význam pri budovaní vlastnej kultúrnej identity.

6. cieľ

Komunikovať konštruktívne a s ohľadom na spolupatričnosť a spoluprácu žiakov.

Žiak vie/dokáže:

- viesť rešpektujúci, oceňujúci a konštruktívny dialóg s druhými,
- komunikovať s využitím jednoduchej, vecne správnej argumentácie,

- vyvodíť a uplatňovať zásady dobrej spolupráce,
- uplatňovať empatiu a asertivitu pri vzťahoch s ľuďmi v okolí,
- porozumieť, že na jednotlivé udalosti, javy, procesy a osoby môže existovať viacero pohľadov.

7. cieľ | Poznať a zhodnocovať vlastné charakterové črty aj s ohľadom na druhých.**Žiak vie/dokáže:**

- uvedomiť si vlastnú osobnosť ako dobrú šancu pre život,
- zhodnotiť svoje silné a slabé stránky s odstupom,
- vypracovať jednoduchý plán vlastného sebarozvoja.

8. cieľ | Chápať zmysel a význam pravidiel, povinností a uplatňovať práva ako člen komunity.**Žiak vie/dokáže:**

- rozpoznať práva a povinnosti z perspektívy obyvateľa obce,
- rešpektovať pravidlá platné v škole aj v obci a vyžadovať ich dodržiavanie,
- vysvetliť úlohu úradov, inštitúcií, občianskych iniciatív v obci a jej okolí na konkrétnych príkladoch,
- zdôvodniť úlohu a význam fungovania zastupiteľskej demokracie na príklade žiackeho parlamentu a obecnej samosprávy,
- analyzovať na jednoduchých príkladoch vzťah cien a vybraných komodít.

9. cieľ | Rozlíšiť dôveryhodnosť zdrojov informácií a bezpečne sa správať v online prostredí.**Žiak vie/dokáže:**

- rozlíšiť kvalitu informačných zdrojov a rôznych typov médií,
- uviesť príklady dôveryhodných a nedôveryhodných zdrojov informácií,
- poznať zásady správania sa v online prostredí aj vo vzťahu k iným,
- pomenovať prínosy a riziká sociálnych sietí, audiovizuálnej produkcie a reklamy.

10. cieľ | Aktívne sa angažovať v aktivitách na skvalitnenie fungovania školy a/alebo obce.**Žiak vie/dokáže:**

- v spolupráci s druhými navrhnúť a uskutočniť aktivitu na riešenie vybraného problému vo svojom okolí alebo aktivitu na pomoc druhým pre podporu solidarity a spoločného dobra.

Obsahový štandard

Geografický komponent

1. Využívanie mapy ako zdroja informácií

Činnosti uvedené v téme Využívanie mapy ako zdroja informácií sa uskutočňujú v prepojení s činnosťami ostatných tém priebežne počas celého vzdelávacieho cyklu a je možné ich realizovať aj s využitím geoinformačných technológií.

Pojmy | **Mapové znaky, druhy máp, turistická mapa, grafická mierka, vrstevnice, nadmorská výška, digitálne mapy, GPS navigácia.**

Činnosti | Určovanie prvkov obsahu mapy – čítanie mapy.
 Vyhľadávanie objektov, trás a osvojovanie si základov merania vzdialeností na mape.
 Rozpoznávanie druhov máp a príkladov ich využitia, osvojovanie si základov práce s nimi – všeobecnogeografická, topografická a tematická mapa (politická, turistická, dopravná).
 Tvorba jednoduchej tematickej mapy (mapového náčrtku) s využitím bodových, líniových alebo plošných mapových znakov.
 Určovanie nadmorskej výšky a prevýšenia medzi vybranými bodmi na turistickej mape.
 Rozpoznávanie základných tvarov reliéfu (rovina, údolie, vrch, plošina) pomocou vrstevníc a kót.

2. Poloha a rozloha Slovenska, poznávanie prírody našej vlasti

Pojmy | **Susedné štáty Slovenska, najznámejšie prírodné prvky na mape Slovenska, územná ochrana prírody, vegetačné stupne, meteorologické prvky, poveternostné javy, predpoveď počasia, podnebie, horotvorná činnosť, riečna a ľadovcová dolina, tiesňava, kaňon, prírodné pamiatky.**

Činnosti | Opis polohy a porovnávanie rozlohy Slovenska (väčšie ako/menšie ako) voči susedným štátom a v rámci Európy.
 Určovanie polohy najvýznamnejších povrchových celkov, riek, vodných plôch a chránených území na mape Slovenska spojené s ich základnou charakteristikou.
 Ako človek pretvára krajinu? Opis krajiny a spôsobov jej využívania na príkladoch rôznych typov krajín zo Slovenska – na základe práce s fotografiami a leteckými snímkami.

Usporiadanie rastlinstva a živočíšstva podľa nadmorskej výšky pomocou ná-kresu.

Zdôvodnenie významu ochrany prírody a krajiny na vybraných príkladoch chrá-nených území, osvojovanie si zásad správania sa a pohybu v prírode.

Identifikovanie nebezpečných poveternostných javov vyskytujúcich sa na Slo-vensku.

Interpretovanie jednoduchšej grafickej, textovej alebo televíznej predpovede po-časía.

Modelovanie vzniku pohorí na príkladoch vrásového a sopečného pohoria.

Rozpoznávanie procesov vzniku vybraných tvarov zemského povrchu vytvore-ných činnosťou vody, ľadovca a vetra na konkrétnych príkladoch zo Slovenska a z iných častí Zeme.

Identifikovanie cenných a turisticky atraktívnych prírodných lokalít na Slovensku.

3. Obyvateľstvo Slovenska a jeho činnosť v krajine

Pojmy Počet obyvateľov Slovenska, etnická a kultúrna rozmanitosť, administratívne členenie, hlavné mesto, krajské mestá, významné sídla, kultúrne pamiatky, pa-miatky UNESCO, cestovný ruch.

Činnosti Porovnávanie počtu obyvateľov Slovenska s inými štátmi Európy (viac ako/me-nej ako).
 Spoznávanie, že Slovensko nie je domovom len pre Slovákov a že Slováci nežijú len na Slovensku.
 Zisťovanie dôvodov sťahovania ľudí (v rámci Slovenska, zo Slovenska a na Slo-vensko).
 Členenie územia Slovenska na kraje, okresy a kultúrne (tradičné) regióny.
 Určovanie polohy hlavného mesta, krajských miest a ďalších dôležitých sídiel na mape Slovenska spojené s opisom toho, čím sú známe alebo jedinečné.
 Identifikovanie hlavných hospodárskych činností na Slovensku a v regióne.
 Odhaľovanie pôvodu vybraných tovarov bežnej spotreby, spôsobu ich výroby, dopravy k spotrebiteľom a zhodnocovania po využití.
 Spoznávanie najvýznamnejších kultúrno-historických pamiatok na Slovensku s dô-razom na pamiatky v regióne, v ktorom sídli škola.
 Vyhľadávanie zaujímavých turistických cieľov na Slovensku podľa osobných preferencií spojené s tvorbou jednoduchého plánu poznávacieho výletu.

4. Poznávanie Zeme a jej rozmanitosti

Pojmy	Všeobecnogeografická mapa sveta, politická mapa sveta, prírodná a kultúrna rozmanitosť.
Činnosti	<p>Rozpoznávanie geografických útvarov ako sú ostrov, polostrov, súostrovie, more, záliv, prieliv, prieplav a ústie na obrázku, mape a glóbose.</p> <p>Základná orientácia na mape sveta a glóbose spojená s vyhľadávaním a zaradovaním významných objektov (napríklad štát, pohorie, rieka, mesto, pamiatka) k jednotlivým svetadielom.</p> <p>Opis a porovnávanie vybraných riek sveta pomocou fotografií, satelitných snímok a mapy – činnosť rieky v rôznych častiach toku (erózia, prenos, ukladanie materiálu) a vplyv rieky na život človeka.</p> <p>Spoznávanie rozmanitosti sveta prostredníctvom najznámejších prírodných a kultúrno-historických pamiatok.</p> <p>Porovnávanie prírodných podmienok a spôsobu života na Slovensku a vo vybranom štáte Európy a sveta. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p>

Dejepisný komponent

1. Spôsoby určovania času a zaznamenávania a skúmania minulosti

Pojmy	Časová os, storočie, tisícročie, letopočet, múzeum, archív, knižnica, galéria, skanzen, pomník, pamätník, pamätná tabuľa, socha, virtuálna expozícia, kultúrna a technická pamiatka, organizácia UNESCO, vybrané profesie súvisiace so skúmaním minulosti (archeológ, etnológ, archivár, muzeológ, historik), historické pramene – hmotné, ústne, písomné, primárne, sekundárne.
Činnosti	<p>Identifikovanie rôznych spôsobov určovania času (lineárny/historický a cyklický/prírodný).</p> <p>Zoraďovanie udalostí na časovej osi, určovanie ich vzájomných vzťahov.</p> <p>Tvorba časovej priamky z rodinnej histórie/z vybraného historického obdobia.</p> <p>Identifikovanie spôsobov uchovávanía a pripomínania minulosti (udalostí, osobností).</p> <p>Skúmanie rôznorodých prameňov o minulosti.</p> <p>Mapovanie miest pamäti v regióne a na Slovensku.</p> <p>Zaznamenanie a vysvetlenie významu pamätných dní a štátnych sviatkov v kalendári.</p> <p>Návšteva pamäťovej inštitúcie – múzeum, archív, galéria a i. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p>

Tematická sonda – život a dielo osobnosti z regionálnych dejín (príprava expozície, simulovanie práce vybranej profesie súvisiacej so skúmaním minulosti). (TEMATICKÝ DEŇ)

Tematická sonda z regionálnej histórie – ochrana kultúrneho a historického dedičstva; interpretácia povesti, legendy, ľudovej piesne. (TEMATICKÝ DEŇ)

2. Počiatky ľudskej spoločnosti

Pojmy | Zberač, lovec, migrácia – osídlenie sveta - mapa, najstaršie stopy človeka na svete (napr. Venuša, mohyla).

Činnosti | Zaznamenávanie lokalít najstarších stôp života človeka – hmotné a archeologické pramene.

Rozpoznávanie zmien v životných podmienkach pravekých ľudí v súvislosti s prvými objavmi a vynálezmi (oheň, pästný klin, bronz, železo, koleso a i.).

3. Prvé civilizácie

Pojmy | Počiatky poľnohospodárstva, mestské štáty, riečne civilizácie, rozvrstvenie spoločnosti, náboženské predstavy, vynález písma, staroveké poznanie a veda (matematika, architektúra, medicína, kultúra a umenie).

Činnosti | Identifikovanie vplyvu prírodných faktorov a zdrojov na ľudské osídlenie a činnosť človeka v minulosti, vzťahu človeka a prírody, domestikácia.

Charakteristika vybranej starovekej civilizácie – vláda, každodenný život, náboženstvo, kultúra.

Občiansky komponent

1. Rozlišovanie pravidiel, práv a povinností

Pojmy | Práva a povinnosti obyvateľa obce.

Činnosti | Zisťovanie, na čo mám ako obyvateľ obce nárok.

Poznávanie rôznych nariadení, daní a poplatkov, ich zdôvodnenie a dôsledky nedodržiavania (pálenie záhradného odpadu, nočný pokoj, parkovanie, poplatok za psa, nelegálne skládky odpadu a i.).

2. Možnosti zlepšovania života vo svojom okolí a v obci

Pojmy | Samosprávne riadenie, starosta, primátor, poslanec, miestny úrad, obecné zastupiteľstvo, voľby.

Činnosti | Diskusia o právach a povinnostiach v škole a v obci.
 Monitorovanie činnosti triednej samosprávy a žiackeho parlamentu.
 Porovnávanie starostlivosti o obec so starostlivosťou o domácnosť.
 Poznávanie typov služieb, ktoré poskytuje obec.
 Komunikovanie požiadavky z pozície žiaka vedeniu školy alebo z pozície občana na obecnom/mestskom úrade.
 Popis procesu volieb do zastupiteľských orgánov na lokálnej úrovni.
 Opis príkladov situácií, ktoré rieši obecné zastupiteľstvo.
 Riešenie susedských konfliktov na konkrétnych príkladoch.

3. Zodpovedné hospodárenie

Pojmy | Platená práca, mzda, rodinný rozpočet, bankový účet, platobná karta.

Činnosti | Posúdenie rozdielu medzi prácou a inými činnosťami.
 Analyzovanie zdrojov odmeny za prácu – učiteľ/ka, mama, dôchodca, predavač/ka, výrobca zmrzliny.
 Získavanie prehľadu o rodinnom rozpočte, príjmy a výdavky na fiktívnom príklade.
 Porovnávanie cien vybraných tovarov na základe rôznych kritérií – veľkosť tovaru, rôzni výrobcovia a poskytovatelia, miesto výroby, vzácnosť, vplyv na životné prostredie.

4. Základy aktívneho občianstva

Pojmy | Práva dieťaťa, analyzovanie a riešenie problému.

Činnosti | Diskutovanie o právach dieťaťa, ktoré sa dodržujú alebo porušujú v prostredí žiaka.
 Aktívne prejavovanie solidarity s deťmi, ktoré dlhodobo trpia nedodržiavaním ich práv.
 Analyzovanie vybraného problému na základe výsledkov žiackeho pozorovania alebo pomocou informácií získaných z jednoduchých informačných zdrojov či dotazníkového prieskumu. (TEMATICKÝ DEŇ)
 Navrhnutie, realizácia a vyhodnotenie postupu pri riešení jednoduchého opatrenia, ktoré smeruje k zlepšeniu života v komunite a bezprostrednom okolí. (TEMATICKÝ DEŇ)
 Vypracovanie spoločného vyhlásenia triedy zastupiteľstvu obce k aktuálnej téme.

5. Mediálna gramotnosť

Pojmy | Bezpečnosť v online prostredí, reklama, dôveryhodnosť informácií.

Činnosti | Rozpoznávanie prínosov a nebezpečenstva online sveta (hľadanie a sledovanie obsahu, chat, zasielanie údajov a i.). (TEMATICKÝ DEŇ)
 Posúdenie pravdivosti/zavádzania reklamy na vybranom príklade.
 Identifikovanie dôveryhodných a nedôveryhodných zdrojov informácií.
 Vytvorenie odporúčaní a osobných pravidiel bezpečného a etického správania sa v online prostredí a možnosti pomoci (pri vyhľadávaní obsahu, sledovaní obsahu, čítaní, zasielaní údajov, súkromie a intimita online a i.). (TEMATICKÝ DEŇ)

Eticko-osobnostný komponent

Komponent človek zahŕňa predovšetkým hodnotové, morálno-výchovné a etické súčasti školskej výchovy a vzdelávania. Sú určené pre všetkých žiakov, realizujú sa naprieč témami celej vzdelávacej oblasti, no v rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa prehlbujú a rozvíjajú špecifickým spôsobom. V rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa okrem všetkých činností komponentu človek realizujú aj rozširujúce činnosti špecifické pre vyučovanie ETV, ktoré sú takto v dokumente aj vyznačené.

1. Rozvíjanie silných stránok osobnosti

Pojmy | Silné a slabé stránky osoby, charakter, sebarozvoj, život ako dar a príležitosť.

Činnosti | Porovnávanie vlastného pohľadu na svoje charakterové vlastnosti s pohľadom iných.
 Diskutovanie o hodnote života a jeho výziev - teším sa, že žijem a mám šancu sa rozvíjať.
Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:
 Hodnotenie svojich silných a slabých stránok a možností rozvíjať svoje schopnosti.
 Vypracovanie jednoduchého plánu vlastného sebarozvoja aj s ohľadom na druhých. (TEMATICKÝ DEŇ)

2. Kvalita vzťahov a oceňovanie ľudí blízko nás

Pojmy | Priateľstvo, láska, úcta, akceptovanie a oceňovanie druhých, vzťahy v skupine, vzory.

Činnosti	<p>Rôzne spôsoby vyjadrenia priateľstva a lásky, vďačnosti, úcty a prijatia (rodičom, príbuzným, učiteľom, iným dospelým, spolužiakom, kamarátom, partnerom a pod.).</p> <p>Identifikovanie obdivuhodných a inšpirujúcich vlastností na spolužiakovi a kamarátovi.</p> <p>Oceňovanie druhého za to, kým je a čo robí.</p> <p>Akceptovanie druhých takých, akí sú – uplatňovanie ústretovosti a rešpektu vo vzťahoch s druhými.</p>
-----------------	--

3. Etická komunikácia

Pojmy | Pravidlá komunikácie, argumentovanie, etický dialóg.

Činnosti	<p>Komunikácia v triede a škole, vytvorenie pravidiel komunikácie.</p> <p>Vedenie zmysluplného rozhovoru.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Rozlišovanie efektívnej a neefektívnej verbálnej a neverbálnej komunikácie (aktívne počúvanie, vyjadrovanie pocitov, priamy očný kontakt, porozumenie vs. nepočúvanie, neprejavovanie pocitov, odvracanie sa, manipulácia a i.) s ohľadom na pravdivosť a úprimnosť vyjadrovania.</p> <p>Aplikovanie pravidiel komunikácie s ohľadom na etické princípy v dialógu a diskusii.</p> <p>Racionálne argumentovanie a zdôvodňovanie názorov v diskusii na základnej úrovni, „filozofovanie s deťmi“. (TEMATICKÝ DEŇ)</p>
-----------------	--

4. Spolupatričnosť a spolupráca

Pojmy | Spolupráca, zásady spolupráce.

Činnosti	<p>Reflektovanie zážitkov a odkrývanie hodnoty spolupráce a spolupatričnosti.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Vyvodzovanie zásad dobrej spolupráce v skupine a tréning ich využívania v praktických činnostiach. (TEMATICKÝ DEŇ)</p> <p>Vyhodnotenie úspešnosti spolupráce pri práci v skupine, interpretovanie príčin a dôsledkov vydarenej alebo neúspešnej spolupráce. (TEMATICKÝ DEŇ)</p>
-----------------	--

5. Sebauvedomovanie a sebaregulácia, uvedomovanie si potrieb iných

Pojmy | Zorný uhol, empatia, asertivita, oprávnený nárok, zvládanie konfliktov.

Činnosti	<p>Vyjadrovanie empatie s druhým tak, aby cítil podporu a zažil skutočnú pomoc.</p> <p>Regulácia a pozitívne uplatňovanie svojich emócií v interakcii s druhými.</p> <p>Nácvik asertívnych postojov ako prevencie násilia, šikanovania, manipulácie a zneužívania.</p> <p>Pomenovanie spôsobov, ako čeliť negatívnemu tlaku rovesníckych skupín.</p> <p>Empatické postoje a neubližujúce správanie pri vzťahoch so zvieratami ako cítiacimi tvormi.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Výmena zorného uhla a vnímanie konkrétnej situácie očami spolužiaka a vžiť sa do jeho prežívania.</p> <p>Nácvik schopnosti zadefinovať oprávnený nárok.</p> <p>Zoznamovanie sa s technikami riešenia a zvládania konfliktov. (TEMATICKÝ DEŇ)</p>
-----------------	---

6. Poznávanie náboženstiev na Slovensku

Pojmy	Vierovyznanie, kresťanstvo a iné náboženstvá u nás, vzájomný rešpekt, náboženské sviatky.
Činnosti	<p>Oboznamovanie sa s vierovyznaniami na Slovensku a ich prejavmi vo verejnom priestore a kultúre.</p> <p>Uvedomovanie si významu pokojného a rešpektujúceho spolunažívania medzi ľuďmi s odlišnou vierou a bez vyznania.</p> <p>Odhaľovanie súvislostí sviatkov s vierovyznaniami na Slovensku.</p>

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je porozumieť vybraným geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským, hospodárskym a politickým špecifikám v rôznych častiach sveta. Žiaci rozvíjajú svoj pozitívny vzťah k demokratickej spoločnosti a k potrebe udržateľnosti života na Zemi. Aktívne sa zapájajú do riešenia aktuálnych výziev a problémov. Uvedomujú si vlastnú identitu v globalizovanom svete. Rešpektujú a prejavujú ohľaduplnosť voči iným ľuďom, kultúram a duchovným hodnotám. Žiaci kriticky pristupujú k zdrojom informácií a mediálnym obsahom. Disponujú rozvinutými spôsobmi získavať, vyhľadávať, analyzovať a interpretovať informácie v rôznej podobe.

Organizácia výučby vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť v 3. cykle

Vyučovanie vzdelávacej oblasti v 3. cykle sa realizuje v podobe samostatných predmetov (geografia, dejepis, občianska náuka, etická výchova), prípadne ako plne alebo čiastočne integrovaný predmet. Výkonové štandardy sú uvádzané pre všetky komponenty spoločne. Cieľom je posilniť vzájomné medzipredmetové vzťahy v rámci vzdelávacej oblasti. Obsahové štandardy sú formulo-

vané pre jednotlivé komponenty. Vzdelávacie štandardy eticko-osobnostného komponentu sa realizujú prioritne na predmete etická výchova, čiastočne však aj prierezovo, v rámci výučby iných predmetov vzdelávacej oblasti.

Výkonový štandard

1. cieľ | **Využívať znalosti o vybraných spoločenských, geografických a historických javoch a procesoch v širších súvislostiach a rôznych kontextoch.**

Žiak vie/dokáže:

- disponovať geografickou, dejepisnou a spoločenskovednou terminológiou a osvojené pojmy používať v správne kontexte,
- lokalizovať kľúčové geografické prvky na mape sveta, Európy a Slovenska,
- porovnať geografické špecifiká vybraných regiónov a štátov v Európe a vo svete,
- zhodnotiť demografické javy a procesy vo svete, vybraných regiónoch a na Slovensku,
- uviesť príčiny a dôsledky regionálnych rozdielov vo svete, v Európe a na Slovensku,
- zhodnotiť geografické, spoločenské a historické aspekty európskej integrácie,
- zaujať informovaný postoj k vybraným spoločenským javom, procesom, udalostiam alebo výzvam od lokálnej po globálnu úroveň,
- orientovať sa v kľúčových historických obdobiach v priestore a čase,
- zovšeobecniť základné znaky historického obdobia a črty jeho umeleckého vyjadrenia,
- vymedziť hlavné medzníky kľúčových historických procesov,
- zaujať postoj k vybranému historickému javu, osobnosti a procesu významnému pre európsku kultúru a svetové dejiny,
- opísať základné spoločné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami,
- orientovať sa v sociálnej a politickej štruktúre spoločnosti,
- vysvetliť základné ekonomické vzťahy medzi štátom a občanmi,
- vysvetliť spôsoby, ako môže ako občan ovplyvňovať správu vecí verejných a politické rozhodnutia.

2. cieľ | **Vyberať, navrhnúť a uplatniť metódy a postupy získavania, analýzy a interpretácie informácií vedúce k riešeniu rôznych úloh, výziev a problémov.**

Žiak vie/dokáže:

- vybrať vhodné zdroje informácií potrebné pri hľadaní odpovedí na otázky geografického, historického alebo spoločenskovedného charakteru a vyvodiť z nich správne závery,
- rozlíšiť fakty, argumenty, názory a interpretácie; podstatné informácie od nepodstatných,

- klásť si otázky relevantné pre poznávanie samého seba, vo vzťahu k druhým a okolitému svetu,
- preniesť údaje z jednej formy do druhej (napr. z tabuľky do grafu, zo schémy do textu a naopak),
- sformulovať predpoklad a navrhnúť spôsoby alebo postupy jeho možného overenia,
- argumentačne obhájiť pozíciu v diskusii na základe analyzovaných textových a iných zdrojov,
- podieľať sa v rámci skupiny na návrhu a overení postupu riešenia úlohy,
- ohodnotiť svoju hotovú prácu a navrhnúť možnosti jej zlepšenia,
- prezentovať výsledky svojej práce vo verbálnej, textovej a vizuálnej podobe s využitím správnej terminológie,
- určiť geografickú polohu objektov na mape a použiť číselnú mierku,
- použiť rôzne druhy máp ako zdroj informácií o geografických, spoločenských a historických javoch, procesoch a vzťahoch medzi nimi,
- orientovať sa v neznámom priestore pomocou mapy alebo GPS,
- vytvoriť tematickú mapu v papierovej alebo digitálnej podobe,
- interpretovať spoločenské a historické javy alebo udalosti z rôznych perspektív,
- zostaviť projektový zámer s prvkami podnikavosti a inovatívnosti,
- realizovať jednoduchý geografický prieskum v miestnej krajine.

3. cieľ**Porozumieť významu a princípom spoločenských a historických javov a procesov.****Žiak vie/dokáže:**

- zhodnotiť príčiny a dôsledky historických javov a procesov,
- zhodnotiť význam historického javu, osobnosti alebo procesu pre európsku kultúru a svetové dejiny,
- charakterizovať príčiny (faktory) zániku ríše, kultúry, civilizácie na vybranom príklade,
- zhodnotiť krátkodobé a dlhodobé dôsledky historického javu, procesu, osobnosti,
- interpretovať dobové svedectvo alebo umelecké dielo z vybraného obdobia,
- analyzovať význam a činitele ovplyvňujúce rozmiestnenie kľúčových hospodárskych činností v súčasnosti a v minulosti,
- rozpoznať vplyv historických udalostí na každodenný život ľudí, uviesť príklady z každodenného života rôznych skupín, vrstiev obyvateľstva v konkrétnom historickom období,
- pochopiť úlohu svetových náboženstiev v spoločnosti a kultúre,
- rozpoznať hlavné idey reformných hnutí v Európe,
- zhodnotiť procesy modernizácie spoločnosti na vybranom príklade,
- porovnať formy revolúcií na vybraných príkladoch,
- porozumieť a reflektovať etický rozmer v dejinách,
- zhodnotiť príčiny a dôsledky migrácie,
- analyzovať zmeny v počte a rozmiestnení obyvateľstva na globálnej a regionálnej úrovni,
- vysvetliť na vybraných príkladoch zmeny a prepojenosť v súčasnom svete vplyvom globalizácie.

4. cieľ

Posúdiť vzájomnú previazanosť prírodných zložiek krajiny s činnosťou človeka na regionálnej a globálnej úrovni, poznať možnosti vedúce k udržateľnému spôsobu života na Zemi.

Žiak vie/dokáže:

- opísať dôsledky tvaru a pohybov Zeme, sklonu zemskej osi na život na Zemi,
- zhodnotiť vplyv geologických procesov na formovanie povrchu Zeme,
- určiť príčiny a dôsledky prírodných katastrof, oblasti ich výskytu a možnosti predchádzania ich vzniku alebo zmierňovania nimi spôsobených škôd,
- porovnať vplyv rôznych prírodných podmienok na život na Zemi,
- posúdiť vplyv klimatotvorných činiteľov na podnebie na Zemi, v Európe a na Slovensku,
- porovnať základné charakteristiky podnebných pásiem alebo podnebných oblastí,
- vysvetliť vznik vegetačných pásiem a ich usporiadanie na Zemi, v Európe a na Slovensku,
- vysvetliť, ako človek ovplyvňuje životné prostredie od lokálnej po globálnu úroveň,
- identifikovať prejavy a dôsledky klimatickej zmeny v rôznych častiach Zeme,
- uviesť možnosti vedúce k udržateľnejšiemu spôsobu života.

5. cieľ

Rozpoznať osobnostné, sociálne, kultúrne stránky svojej identity a rešpektovať pozitívne prvky rozmanitosti ľudí a skupín v blízkom aj širšom okolí.

Žiak vie/dokáže:

- posúdiť vplyv rôznych faktorov na správanie, rozhodovanie a formovanie názorov a postojov človeka,
- pomenovať dôležité faktory, ktoré utvárajú identitu a osobnú integritu človeka vo vzťahu k témam intimity, sexuality a sexuálneho správania a rodičovstva,
- identifikovať rôzne skupiny a komunity, do ktorých patrí, chcem patriť, môžem patriť,
- uplatňovať prosociálnosť ako integrujúcu zložku vlastnej identity,
- rešpektovať druhých bez ohľadu na sociálne a ekonomické zázemie, zdravotný stav, etnickú, kultúrnu, náboženskú príslušnosť, pôvod, svetonázor, vek, pohlavie alebo sebavnímanie,
- opísať základné spoločné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami a porozumieť vplyvu náboženstiev pre kultúrne systémy v ľudských spoločnostiach a každodenný život,
- identifikovať rôzne zdroje vlastnej kultúrnej identity od lokálnej po globálnu,
- utvárať zdravú formu patriotizmu a úctu k národu.

6. cieľ

Komunikovať konštruktívne s ohľadom na perspektívu iných ľudí a na prehĺbovanie osobných vzťahov.

Žiak vie/dokáže:

- prakticky využívať spoločenské a komunikačné návyky,

- zaujať informovaný postoj k vybraným spoločenským javom, procesom, udalostiam a výzvam od lokálnej po globálnu úroveň,
- slobodne prijať jednoduché záväzky v skupine a splniť ich,
- rozlíšiť rôzne typy správania k druhým a zvoliť si to, ktoré je spravodlivé a prosociálne,
- vytvárať slobodné a zodpovedné priateľské vzťahy,
- využívať zásady empatického a súčasne asertívneho správania v spoločenských vzťahoch,
- vnímať rôzne perspektívy a dôvody, ktoré formujú názory a postoje iných ľudí.

7. cieľ | Uplatňovať vnútorné motivácie na konanie dobra.

Žiak vie/dokáže:

- rešpektovať život človeka ako najvyššiu hodnotu,
- identifikovať podmienky a faktory pôsobiace na rozvoj človeka,
- chrániť život vo všetkých jeho formách,
- analyzovať a vyhodnotiť morálne dilematickú situáciu,
- identifikovať cnosti v konaní reálnych alebo zobrazených postáv,
- rozlíšiť kvalitu priateľstva a rozhodovať sa pre cnostné priateľstvá,
- odlíšiť morálne dobré konanie od čisto užitočného alebo príjemného,
- robiť správne a morálne dobré rozhodnutia aj vtedy, keď sa nikto nepozerala,
- plánovať svoju krátkodobú a dlhodobú budúcnosť v súlade so svojim potenciálom, potrebami a hranicami a prijímať zodpovedné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú jeho životné smerovanie.

8. cieľ | Chápať zmysel a význam pravidiel a povinností, uplatňovať práva ako člen demokratickej spoločnosti.

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť význam rozdelenia moci na rozličných príkladoch,
- zdôvodniť praktický význam právnych poznatkov pre budovanie svojho právneho vedomia,
- reagovať adekvátne v situáciách, pri ktorých je ohrozená integrita alebo porušované právo,
- posúdiť výhody života v demokratickom zriadení v porovnaní s autoritatívnym režimom,
- využiť svoj potenciál smerom k podnikavosti a inovatívnosti.

9. cieľ | Analyzovať mediálne obsahy, vrátane sociálnych sietí a ich vplyv na správanie a postoje ľudí, regulovať vlastné správanie v online prostredí.

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať vybrané mediálne obsahy ako zdroj informácií o aktuálnom dianí doma a vo svete,
- rozpoznať dezinformácie a nepravdivé mediálne obsahy,

- eticky a rešpektujúco sa prezentovať v online prostredí,
- pomenovať zásady kyberbezpečnosti,
- identifikovať vhodné a nevhodné mediálne obsahy a ich vplyv na sebaobraz a vlastné postoje.

10. cieľ | **Participovať na prospešných aktivitách na rôznej úrovni, aplikovať stratégie aktívneho občianstva a spoluzodpovednosti za Slovensko, Európu a svet.**

Žiak vie/dokáže:

- aplikovať environmentálne poznanie do vlastných postojov a správania,
- aplikovať stratégie aktívneho občianstva za účelom pozitívnej zmeny,
- zaujať aktívny postoj proti prejavom ľudskej neznášanlivosti a prejaviť solidaritu k znevýhodneným skupinám obyvateľstva,
- navrhnúť, realizovať a vyhodnotiť primerane náročný dobrovoľnícky projekt.

Obsahový štandard

Geografický komponent/geografia

1. Zdroje geografického poznávania

Činnosti uvedené v téme Zdroje geografického poznávania sa uskutočňujú v prepojení s činnosťami ostatných tém priebežne počas celého vzdelávacieho cyklu a je možné ich realizovať aj s využitím geoinformačných technológií.

Pojmy | **Geografická sieť, nultý poludník, poludníky, rovník, rovnobežky, obratníky, polárne kružnice, zemské poglobule, časové pásma, číselná mierka mapy, satelitná snímka, geoinformačné technológie (GPS, GIS), kartogram.**

Činnosti | Určovanie polohy vybraných objektov na mape pomocou geografických súradníc a vlastnej polohy v teréne pomocou GPS.
 Určovanie skutočnej vzdialenosti medzi objektmi na mape pomocou grafickej a číselnej mierky.
 Určovanie času v rôznych častiach Zeme s využitím mapy časových pásiem.
 Určovanie a porovnávanie usporiadania objektov a javov na mapách rôzneho druhu – identifikácia priestorových vzťahov (analýza mapy).
 Formulovanie záverov a jednoduchých hypotéz na základe mapy (interpretácia mapy).
 Tvorba tematickej mapy s využitím vhodného mapového prostriedku (napríklad kartogram).

Využívanie štatistických údajov (vo forme tabuliek, grafov, diagramov), obrázkov, fotografií, textov a videí na získanie, spracovanie a prezentáciu informácií, identifikovanie súvislostí a tvorbu záverov.

2. Planéta Zem a jej prírodné krajinné sféry

Pojmy

Tvar a pohyby Zeme, sklon zemskej osi, stavba Zeme, platňová tektonika, prírodné riziká a hrozby, atmosféra, klimatotvorné činitele, klimatický diagram, podnebie (klíma), podnebné pásma, výšková stupňovitosť, šírková pásmovitosť, typy krajín (biómy), pevninské a horské ľadovce.

Činnosti

Objasňovanie súvisu tvaru Zeme, pohybov Zeme a sklonu zemskej osi so striedaním dňa a noci, striedaním ročných období a existenciou podnebných pásiem na Zemi.

Opis stavby Zeme a skúmanie vplyvu platňovej tektoniky na formovanie zemského povrchu na vybraných príkladoch zo sveta (napríklad Himaláje, Andy a Východoafrická priekopová prepadlina).

Určovanie príčin a dôsledkov seizmickej a vulkanickej činnosti; lokalizovanie oblastí na Zemi, ktoré sú touto činnosťou najviac zasiahnuté.

Lokalizovanie najznámejších povrchových celkov (pohoria, nížiny a i.) a prvkov vodstva na mape sveta a ich vzájomné porovnanie.

Rozpoznávanie rozdielu medzi počasím a podnebím.

Základná charakteristika podnebných pásiem na základe teploty vzduchu a množstva zrážok spojená s vymedzením ich priestorového rozšírenia.

Určovanie vplyvu klimatotvorných činiteľov (geografická šírka, vzdialenosť od morí a oceánov, morské prúdy, nadmorská výška, činnosť človeka) na podnebie a typy krajín na Zemi.

Identifikovanie príčin, dôsledkov a oblastí výskytu monzúnov, tropických cyklón a tornád.

Porovnávanie vybraných typov krajín (biómov) z hľadiska prírodných pomerov, činnosti človeka a ich priestorového rozšírenia na Zemi.

Porovnávanie pevninských a horských ľadovcov – oblasti výskytu, význam, príčiny a dôsledky topenia ľadovcov.

3. Obyvateľstvo Zeme

Pojmy

Populácia, vývoj počtu obyvateľov, rozmiestnenie obyvateľstva, hustota zaľudnenia, najľudnatejšie štáty a mestá sveta, veková pyramída, kultúrna rozmanitosť, svetové náboženstvá, migrácia, urbanizácia.

Činnosti	<p>Lokalizovanie husto a riedko zaľudnených oblastí na Zemi spojené s identifikáciou faktorov, ktoré vplývajú na rozmiestnenie obyvateľstva.</p> <p>Porovnávanie počtu obyvateľov jednotlivých svetadielov a vybraných štátov pomocou štatistických údajov v rôznej podobe; identifikovanie najľudnatejších štátov a miest sveta.</p> <p>Posudzovanie vývoja svetovej populácie a určenie dôvodov, pre ktoré existujú rozdiely vo vývoji a počte obyvateľov medzi jednotlivými svetadielmi alebo štátmi.</p> <p>Spoznávanie rozmanitosti obyvateľstva z náboženského, kultúrneho a jazykového hľadiska.</p> <p>Skúmanie príčin a dôsledkov migrácie na vybraných príkladoch zo sveta. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p> <p>Skúmanie príčin a dôsledkov urbanizácie na vybraných príkladoch zo sveta.</p>
-----------------	---

4. Činnosť ľudí na Zemi

Pojmy	<p>Štruktúra hospodárstva (primárny, sekundárny, terciárny a kvartérny sektor), potravinové, surovinové a energetické zdroje, významné hospodárske oblasti, globálny obchod, medzinárodná delba práce.</p>
Činnosti	<p>Klasifikácia, posudzovanie významu a dôsledkov rôznych hospodárskych činností, príčiny ich priestorového rozmiestnenia.</p> <p>Lokalizovanie oblastí s koncentráciou vybraných hospodárskych činností (napríklad ťažba ropy, zemného plynu, uhlia alebo drahých kovov, výroba automobilov, oblečenia, elektroniky, pestovanie poľnohospodárskych plodín, služby, cestovný ruch) a určenie činiteľov, ktoré ich podmieňujú.</p> <p>Odhaľovanie, ako vývoj v doprave a informačných technológiách mení časové vzdialenosti medzi miestami a regiónmi, čím sa mení ich relatívna geografická poloha.</p> <p>Ilustrovanie vzájomného prepojenia súčasného sveta prostredníctvom globálneho obchodu na príkladoch vybraných komodít od miesta získavania surovín a spracovania, cez dopravu až po miesta spotreby – so základným posúdením vplyvu globalizácie na výrobcov, spotrebiteľov a životné prostredie v rôznych častiach sveta. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p>

5. Regióny sveta

Pojmy	<p>Najznámejšie moria, ostrovy, polostrovy, zálivy, rieky a povrchové celky Európy, podnebné pásma a typy krajín Európy, rozmanitosť obyvateľstva, štáty Európy, hlavné a iné významné mestá európskych štátov, Európska únia, významné regióny a štáty sveta, priestorové vzťahy.</p>
--------------	---

Činnosti	<p>Vymedzenie hraníc Európy a určenie polohy najvýznamnejších európskych ostrovov, polostrovov, morí, zálivov, povrchových celkov, riek a jazier na všeobecnogeografickej mape.</p> <p>Posudzovanie vplyvu Gofského prúdu a prevládajúceho západného prúdenia vzduchu na vznik podnebných pásiem Európy.</p> <p>Porovnávanie charakteristík podnebných pásiem Európy na základe klimatických diagramov.</p> <p>Zhodnotenie hospodárskeho významu riek na príklade vybranej európskej rieky.</p> <p>Zdôvodňovanie rozmiestnenia jednotlivých typov krajín v Európe spojené s ich základnou charakteristikou.</p> <p>Analýza údajov o počte, rozmiestnení, národnostnej, jazykovej a náboženskej štruktúre obyvateľstva Európy – kultúrna diverzita Európy.</p> <p>Určovanie polohy európskych štátov, ich hlavných a ďalších významných miest na mape.</p> <p>Porovnávanie geografických špecifík vybraných oblastí a štátov Európy (napríklad Spojené kráľovstvo, Nemecko, Francúzsko, Rusko, Poľsko, Ukrajina, Česko, Maďarsko, Taliansko, Španielsko, Švédsko).</p> <p>Identifikovanie geografických aspektov európskej integrácie (Európska únia, Schengenský priestor, eurozóna, kandidátske štáty) – vzájomné prepojenie Európy na vybraných príkladoch.</p> <p>Analýza vybraných výziev a problémov súčasnej Európy a hľadanie možností ich riešenia (napríklad konflikty a vojny, migrácia, starnutie obyvateľstva, environmentálne problémy, regionálne rozdiely, zdroje energie).</p> <p>Ostatné regióny sveta</p> <p>Spoznávanie geografických špecifík významných štátov alebo regiónov sveta (napríklad Čína, India, Japonsko, Blízky východ, Austrália, USA, Brazília, Nigéria, Arktída).</p> <p>Porovnávanie prírodných podmienok a spoločensko-hospodárskych charakteristík vybraných štátov alebo regiónov sveta, identifikovanie ich spoločných a odlišných znakov.</p>
-----------------	---

6. Slovensko

Pojmy	<p>Významné povrchové celky, rieky a sídla na mape Slovenska, činitele ovplyvňujúce podnebie Slovenska, klimatické oblasti, využívanie krajiny, regionálne rozdiely, počet a štruktúra obyvateľstva, hospodárstvo Slovenska, výroba elektrickej energie.</p>
Činnosti	<p>Porovnávanie polohy, rozlohy a počtu obyvateľov Slovenska v európskom a globálnom kontexte.</p> <p>Určovanie polohy významných povrchových celkov, riek a vodných plôch v rôznych častiach Slovenska s posúdením ich vplyvu na osídlenie a činnosť človeka.</p>

Identifikovanie činiteľov ovplyvňujúcich podnebie Slovenska; určovanie hlavných podnebných oblastí na mape a stručný opis ich charakteristík (teplota vzduchu, množstvo zrážok).

Rozpoznávanie krajinej pokrývky Slovenska a identifikovanie jej premien pričinením človeka – aj so zameraním na miestnu krajinu.

Hľadanie príčin rozdielov vo vodnom stave vybraných vodných tokov na Slovensku počas roka; identifikácia faktorov, ktoré vedú k vzniku povodní, a možnosti ich predchádzania.

Analýza údajov o počte, rozmiestnení, národnostnej, náboženskej a vekovej štruktúre obyvateľstva Slovenska spojená s posúdením zmien v čase – aj so zameraním na kraj a obec.

Porovnávanie vybraných sídiel Slovenska z hľadiska polohy, počtu obyvateľov a funkcií, ktoré poskytujú svojim obyvateľom a návštevníkom.

Identifikovanie kľúčových odvetví hospodárstva na Slovensku a vo vybranom regióne s posúdením ich vplyvu na zamestnanosť, zahraničný obchod a životné prostredie.

Skúmanie pôvodu na Slovensku vyrobenej elektriny z hľadiska využívania obnoviteľných a neobnoviteľných zdrojov energie alebo výroby podľa typov elektrární.

Určovanie geografických podmienok vhodných na využívanie obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku, prípadne aj v miestnej krajine (napríklad vodná, slnečná, veterná, geotermálna).

Posudzovanie zmien vo využívaní krajiny a ich dôsledkov na životné prostredie a spoločnosť na vybraných príkladoch zo Slovenska (napríklad výstavba nových obytných štvrtí, rekreačných objektov, priemyselných závodov, diaľnic alebo obchvatov; rekultivácia nevyužívaného priemyselného areálu alebo niekdajšej lokality ťažby surovín). (TEMATICKÝ DEŇ)

Porovnávanie hospodársky najviac a najmenej rozvinutých oblastí Slovenska – príčiny a dôsledky existujúcich regionálnych rozdielov.

Analýza cestovného ruchu na Slovensku s posúdením jeho silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození – aj so zameraním na príklady z regiónov alebo obcí.

Prípadové štúdie o výzvach a problémoch Slovenska alebo jeho regiónov (napríklad vyľudňovanie vidieka, suburbanizácia, starnutie obyvateľstva, nezamestnanosť, environmentálne problémy, prírodné riziká a hrozby, nedostatočná dopravná infraštruktúra, migrácia do zahraničia).

7. Výzvy a problémy súčasného sveta

Pojmy

Ukazovatele rozvoja (napríklad HDP/obyv., prístup ku vzdelaniu, miera dojčenskej úmrtnosti, stredná dĺžka života, počet detí na jednu ženu, HDI – index ľudského rozvoja), nerovnosť, chudoba, konflikty, porušovanie ľudských práv, utečenci, klimatická zmena, environmentálne problémy, medzinárodná spolupráca, humanitárna a rozvojová pomoc, udržateľnosť.

Činnosti	<p>Identifikovanie rozdielov v spoločenských a hospodárskych podmienkach medzi hospodársky viac a menej rozvinutými štátmi sveta na základe vybraných ukazovateľov.</p> <p>Posudzovanie vplyvu chudoby a zlých životných podmienok na život v menej rozvinutých regiónoch sveta; možnosti pomoci a rozvoja na vybraných príkladoch.</p> <p>Analýza príčin a dôsledkov najzávažnejších environmentálnych problémov (napríklad dlhodobé sucho, znižovanie biodiverzity, dezertifikácia, znečistenie oceánov, riek a ovzdušia) – od lokálnej až po globálnu úroveň; hľadanie možností ich riešenia na úrovni jednotlivca a celej spoločnosti.</p> <p>Identifikovanie súčasných aj predpokladaných prejavov a dôsledkov klimatickej zmeny na príkladoch zo Slovenska a vo svete.</p>
-----------------	--

8. Geografia v teréne

Pojmy | Geografický prieskum, primárne a sekundárne zdroje informácií.

Činnosti	<p>Získavanie a vyhodnocovanie primárnych kvantitatívnych (namerané alebo spočítané údaje) a kvalitatívnych dát (napríklad v podobe náčrtku, fotografie, videa, prieskumu verejnej mienky) o skúmanom jave alebo procese v miestnej krajine.</p> <p>Výber a analýza dostupných sekundárnych dát vhodných pri riešení jednoduchého prieskumu zameraného na miestnu krajinu.</p> <p>Interpretácia dát a prezentácia výsledkov prieskumu. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p>
-----------------	---

Dejepisný komponent/dejepis

1. Starovekí Gréci

Pojmy | Antika, polis, kolonizácia, otroctvo, tyran, demokracia, kolonizácia, umenie.

Činnosti	<p>Porovnanie spoločnosti v Sparte a Aténach.</p> <p>Charakterizovanie základných princípov aténskej demokracie a porovnanie s modernou zastupiteľskou demokraciou.</p> <p>Tematická sonda – grécke divadlo, architektúra, literatúra, olympijské hry, výchova.</p>
-----------------	---

2. Staroveký Rím

Pojmy | Republika, patricijovia, plebejci, cisárstvo, provincie, Limes Romanus, Gerulata, náboženské predstavy.

Činnosti	Zaznamenávanie priebehu a dôsledkov rímskej expanzie na mape. Porovnávanie rôznych foriem vlády v starovekom Ríme. Identifikovanie odkazu starovekého Ríma v európskom umení, kultúre a práve. Tematická sonda – každodenný život v starovekom Ríme.
-----------------	---

3. Stredovek

Pojmy	Veľká Morava, byzantská misia, kráľ, léno, hrad, šľachta, poddaní, duchovenstvo, kláštor, stredoveké mesto, remeslá, cech, univerzita, Franská ríša, islam, Korán, Arabská ríša, Byzantská ríša, románsky sloh, gotika, katedrála, stredoveké Uhorsko, kolonizácia, banské mestá.
--------------	--

Činnosti	Opis života na stredovekom hrade a dedine, v stredovekom meste a kláštore. Spoznávanie úlohy cirkvi a zbožnosti v živote stredovekého človeka. Interpretácia prínosu významnej stredovekej osobnosti. Návšteva historicky významnej lokality. Interpretácia vybranej stredovekej legendy. Tematická sonda z regionálnych dejín – stopy stredoveku v regióne.
-----------------	---

4. Novovek

Pojmy	Renesancia, humanizmus, Academia Istropolitana, Nový svet, objavitelia, dobyvatelia, objavení, kolonializmus, kolónie, reformácia, protestant, katolík, turecký vpád, Bratislava – hlavné mesto Uhorska.
--------------	---

Činnosti	Analyzovanie predpokladov európskej expanzie a kolonizácie v novoveku. Porovnanie krátkodobých a dlhodobých dôsledkov európskej kolonizácie vybranej krajiny. Opis kultúry vybranej neeurópskej civilizácie. Porovnanie východísk a prejavov reformácie a protireformácie. Charakteristika podstaty a východísk nového svetonázoru v období humanizmu a renesancie. Tematická sonda – priebeh a dôsledky kolonizácie jednej z európskych krajín. Tematická sonda z regionálnych dejín – príbeh novovekej stavby alebo osobnosti.
-----------------	--

5. Obdobie revolúcií a reforiem

Pojmy	Konštitučná monarchia, absolutistická monarchia, osvietenstvo, Veľká revolúcia, viedenský kongres, politika rovnováhy síl, priemyselná revolúcia, industrializácia, kapitalizmus, hnutie za zrušenie otroctva, nacionalizmus, národný štát, imperializmus, liberalizmus, konzervativizmus, socializmus, boj za nezávislosť
--------------	---

kolónií, tereziánske a jozefínske reformy, náboženská sloboda, revolučný rok 1848/1849, Slovenská národná rada, slovenské politické programy, rakúsko-uhorské vyrovnanie, modernizácia, maďarizácia.

Činnosti	<p>Analyzovanie vývoja predstáv o správe vecí verejných.</p> <p>Analyzovanie priemyselnej revolúcie ako zásadného zlomu v dejinách ľudstva.</p> <p>Zhodnotenie vplyvu industrializácie na globalizáciu a životné prostredie.</p> <p>Identifikovanie predpokladov vzniku zjednotených národných štátov a vplyvu na mocenské pomery v Európe.</p> <p>Zhodnotenie cieľov a foriem politiky veľmocí a jej dôsledkov na dnešný svet.</p> <p>Analyzovanie postavenia pôvodného obyvateľstva vo vybranej európskej kolónii.</p> <p>Porovnanie procesu spoločenských zmien cestou reforiem a revolúcií.</p> <p>Porovnanie cieľov a výsledkov slovenského národného hnutia.</p> <p>Zhodnotenie dôsledkov rakúsko-uhorského vyrovnania.</p> <p>Tematická sonda z regionálnych dejín – príčiny a dôsledky vysťahovalectva zo Slovenska do zámoria v porovnaní so súčasnosťou.</p> <p>Tematická sonda – zrod konceptu, uplatňovanie, dodržiavanie, rešpektovanie ľudských a občianskych práv.</p>
-----------------	---

6. Prvá svetová vojna

Pojmy	<p>Trojspolok, dohoda, zákopová vojna, fronty, zázemie, odboj, československé légie, Versaillský systém, nástupnícke štáty.</p>
Činnosti	<p>Analýza príčin prvej svetovej vojny na základe historických prameňov.</p> <p>Identifikovanie kľúčových medzníkov v priebehu prvej svetovej vojny.</p> <p>Zhodnotenie podmienok života na fronte a v zázemí.</p> <p>Zhodnotenie cieľov a výsledkov zahraničného a domáceho odboja.</p> <p>Interpretácia príbehu z veľkej vojny na základe dobových prameňov a umeleckého diela z pohľadu žien a detí.</p> <p>Zaznamenanie na mape zmien hraníc na základe Versaillského systému.</p> <p>Tematická sonda z regionálnych dejín – pamätne miesta, pamäťové inštitúcie, pamätníky. <small>(TEMATICKÝ DEŇ)</small></p>

7. Európa a Československo medzi dvoma svetovými vojnami

Pojmy	<p>Svetová hospodárska kríza, parlamentná demokracia, politická pluralita, diktatúra, komunizmus, fašizmus, nacizmus, propaganda, gulag, politika appeasementu, Československá republika, národnostná politika, rozvoj školstva, hospodárstva, kultúry, spolkový život, moderný slovenský národ, centralizmus, autonómia, T. G. Masaryk, M. R. Štefánik.</p>
--------------	--

Činnosti	<p>Porovnanie kapitalizmu a centrálne plánovanej ekonomiky.</p> <p>Identifikovať základné medzníky vzniku prvej Československej republiky.</p> <p>Analýza vzťahov národnostných menšín.</p> <p>Porovnanie demokratických a nedemokratických režimov.</p> <p>Porovnanie diktatúry a parlamentnej demokracie vo vzťahu k občianskym právam.</p> <p>Zhodnotenie cieľov a následkov politiky Spoločnosti národov a appeasementu.</p> <p>Analýza úlohy médií a dobových prameňov so zameraním na odhaľovanie mechanizmov manipulácie a propagandy.</p> <p>Interpretácia príbehu/vizuálneho/zvukového diela z medzivojnového obdobia.</p> <p>Tematická sonda – zmena postavenia ženy v spoločnosti.</p>
-----------------	---

8. Druhá svetová vojna a Slovenská republika

Pojmy	<p>Mníchovská dohoda, Viedenská arbitráž, fašistická os, protihitlerovská koalícia, totálna vojna, protifašistický odboj, cenzúra, perzekúcie, genocída, holokaust, koncentračné tábory, štátostrana, totalitný politický systém, židovský kódex, deportácie, arizácia, kolaborácia, odboj, Slovenské národné povstanie, konferencie Veľkej trojky, Spravodliví medzi národmi.</p>
Činnosti	<p>Charakteristika totalitného štátu.</p> <p>Analýza dobových prameňov so zameraním na cenzúru a propagandu.</p> <p>Analýza literatúry – príbehy pamätníkov, preživších.</p> <p>Zhodnotenie cieľov a výsledkov zahraničného a domáceho odboja.</p> <p>Tematická sonda z regionálnych dejín – miesta pamäti, príbeh z SNP. (TEMATICKÝ DEŇ)</p> <p>Tematická sonda – postavenie žien v ideológii totalitného štátu. (TEMATICKÝ DEŇ)</p> <p>Reflexia druhej svetovej vojny v umení.</p>

9. Studená vojna

Pojmy	<p>Marshallov plán, OSN, supervelmoci, železná opona, disent, samizdat, studená vojna, hospodárske a vojenské bloky, jadrové zbrane, dekolonizácia, svet ako „globálna dedina“, pád železnej opony, zjednotenie Nemecka, rozpad ZSSR, európska integrácia.</p>
Činnosti	<p>Interpretácia povojnového sveta – obnova, premeny Európy.</p> <p>Charakteristika bipolárneho sveta.</p> <p>Identifikácia prejavov občianskeho odporu obyvateľstva vo východnom bloku.</p>

Vystihnúť základných predpokladov, cieľov a medzníkov procesu európskej integrácie.

Zhodnotenie príčin a dôsledkov dekolonizácie na vybranom príklade.

Tematická sonda – život počas socializmu v regióne. (TEMATICKÝ DEŇ)

Tematická sonda – rola médií v spoločnosti na vybranom príklade. (TEMATICKÝ DEŇ)

Tematická sonda – osudy menších v povojnovej Európe na vybranom príklade.

10. Československo za železnou oponou

Pojmy

Národný front, februárový prevrat, zbor povereníkov, politické procesy, menová reforma, znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia, socialistický realizmus, reformný proces, okupácia 1968, normalizácia, Charta 77, disent, samizdat, sviečková manifestácia, nežná revolúcia, vlny emigrácie z Československa.

Činnosti

Analýza dôsledkov februárového prevratu.

Zhodnotenie predpokladov a cieľov pokusu o reformu socializmu.

Identifikovanie premien krajiny, mesta a dediny. (TEMATICKÝ DEŇ)

Tematická sonda – spomienky svedkov okupácie 1968. (TEMATICKÝ DEŇ)

Tematická sonda – prejavy normalizácie v každodennom živote ľudí. (TEMATICKÝ DEŇ)

Analýza umeleckého dobového a súčasného diela k totalite.

Tematická sonda – osudy menších v povojnovej Európe na vybranom príklade.

11. Zápas o demokraciu po roku 1989

Pojmy

Parlamentná demokracia, vznik Slovenskej republiky, privatizácia, reštitúcia, plnenie kritérií demokratického štátu, vstup Slovenskej republiky do NATO a Európskej únie, prijatie eura, plnenie kritérií demokratického štátu, korupcia, autoritárske tendencie politikov a politických strán, populizmus, globalizácia.

Činnosti

Analýza hlavných zmien v Československu po roku 1989.

Porovnanie cieľov a následkov spoločensko-ekonomickej transformácie po roku 1989.

Objasnenie hlavných príčin a dôsledkov rozdelenia Československa.

Rozpoznanie pozitívnych a negatívnych znakov vnútropolitického vývoja Slovenskej republiky.

Rozvíjanie historickej empatie na citlivé témy pre hlbšie porozumenie historických procesov.

Diskutovanie o úlohe historickej pamäte pri vyrovnávaní sa s minulosťou.

Občiansky komponent/občianska náuka

1. Identita a sociálny rozvoj človeka

Pojmy

Základné pojmy psychológie, osobnosť človeka, sociálne skupiny, sociálne vzťahy, štruktúra spoločnosti.

Činnosti

Posudzovanie dôvodov záujmu psychológie o duševnú stránku človeka (biologický, psychologický, sociálny a filozofický spôsob nazerania na človeka).

Ilustrovanie významu základných pojmov a konceptov psychológie na reálnych životných situáciách: pamäť, myslenie, zabúdanie; emócie, nálady, afekty; osobnosť, temperament, talent, nadanie, vlohy; štýly učenia; význam vôle pri prekonávaní prekážok; mentálne zdravie, poruchy správania; sebavedomie, sebahodnotenie.

Diskutovanie o základných psychologických aspektoch v období dospievania a ich vplyv na vnútorné prežívanie človeka.

Rozlišovanie emócií spojenými s láskou, priateľstvom, zamilovanosťou a sexuálnou príťažlivosťou.

Vypracovanie zoznamu osôb, vecí a činností, ktoré napomáhajú udržaniu vlastnej psychickej pohody.

Význam konkrétnych materiálnych i duševných potrieb a užitočnosti ich napĺňania (subjektívna a objektívna hodnota vecí).

Zostavenie vlastnej hierarchie potrieb a hodnôt.

Analyzovanie rôznych faktorov vplývajúcich na formovanie názorov a postojov a spoločenskú rolu človeka.

Ilustrovanie pojmov majorita, minority, subkultúra, kontrakultúra, alternatívne kultúry (príklady kultúrnej rozmanitosti) v kontexte noriem spoločnosti.

Skúmanie vplyvu rodových očakávaní na naše správanie, vzťahy a spoločnosť.

Osvojovanie znakov zdravých vzťahov (rešpekt, dôvera, vzájomná podpora, kompromisy, komunikácia, počúvanie, práca s emóciami, rovnosť, úprimnosť, starostlivosť, súhlas, bezpečie).

Aplikovanie princípov zodpovedného a informovaného rozhodovania o správaní sa k sebe a k druhým ľuďom (vrátane sexuálneho správania) v duchu hodnôt osobnej slobody, rešpektu k slobode iných a kultivovaného spolužitia v spoločnosti.

Aplikovanie pravidiel a zásad slušného správania sa v spoločnosti (bontón), význam etikety.

2. Moc, autorita, riadenie, občianske ideály a nástroje aktívneho občianstva

Pojmy

Demokracia, voľby, štát, deľba moci, štátne inštitúcie, tretí sektor, zneužívanie moci.

Činnosti	<p>Diskutovanie o formálnych a neformálnych autoritách v mojom okolí.</p> <p>Vysvetlenie podstaty decentralizácie moci: od riadenia obce k riadeniu na úrovni štátu.</p> <p>Vymedzenie orgánov a inštitúcií podieľajúcich sa na správe obcí, samosprávnych krajov, štátu a vzťahov medzi nimi.</p> <p>Vysvetlenie delby štátnej moci a ich vzájomnej kontroly na konkrétnych príkladoch.</p> <p>Príklady prepojenia riadenia štátu na každodenný občiansky život.</p> <p>Analyzovanie významu a mechanizmu volieb na rôznych úrovniach a súvisiacich procesov, volebný program a kampaň.</p> <p>Uvedenie príkladov a zdôvodnenie významu tretieho sektora (občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie).</p> <p>Využívanie nástrojov občianskej participácie a nespokojnosti (protest, petícia, referendum, politické organizovanie).</p> <p>Poznávanie možností komunikácie s inštitúciami a úradmi, digitálne služby štátu a rôznych úradov ako nástroj obmedzenia byrokracie.</p> <p>Pomenovanie znakov demokratického spôsobu rozhodovania a riadenia štátu.</p> <p>Rozbor príkladov zneužívania moci, populizmu, ohýbania pravdy a polarizácie, rodinkárstva, príčiny a dôsledky korupcie.</p> <p>Žiakom blízke príklady dobrovoľníctva, charitatívnej činnosti, solidarity, aktivity a spoločenského altruizmu.</p> <p>Aktívne komunitné organizovanie (identifikovanie potrieb a problémov komunity, nástrojov na ich riešenie a zostavenie plánov na zmenu).</p> <p>Reagovanie na nenávistné prejavy a diskriminačné situácie (vrátane online prostredia).</p> <p>Identifikovanie roly občana pri zabezpečovaní bezpečnosti a obrany štátu (krízové situácie, branná povinnosť), úlohy, poslanie a využitie jednotlivých zložiek bezpečnostného systému a systému obrany štátu (OS SR, PZ SR, HaZZ).</p>
-----------------	--

3. Rovnosť a spravodlivosť

Pojmy	Právo, funkcie práva, hierarchia právnych predpisov, odvetvia práva, ústava, ľudské práva.
Činnosti	<p>Porovnanie intuitívneho pochopenia spravodlivosti a inštitucionálneho poňatia práva.</p> <p>Rozlišovanie rôznych odvetví práva s dôrazom na občianske, pracovné, rodinné a trestné právo.</p> <p>Ilustrovanie významu Ústavy SR na vybraných príkladoch.</p> <p>Rozlíšenie medzi činmi, ktoré sú legálne a nelegálne, rozdiel medzi priestupkom</p>

a trestným činom, nahlasovanie protiprávneho konania, trestné oznámenie.
 Poznávanie orgánov právnej ochrany a funkcie súdov.
 Argumentácia v otázkach spravodlivosti nespravodlivosti na vzorových situáciách.
 Uplatňovanie princípov ochrany spotrebiteľa.
 Zdôvodnenie existencie ochrany ľudských práv a slobôd, generácie ľudských práv.
 Analyzovanie dokumentov – Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohovor o právach dieťaťa.
 Rozpoznávanie násilného správania (na verejnosti, fyzické aj psychické násilie, domáce násilie, sexuálne násilie, rasistické a extrémistické správanie).
 Zdokumentovanie príkladov porušovania ľudských, detských a občianskych práv.
 Aplikovanie postupov, ktoré vytvárajú inkluzívne prostredie rešpektujúce sociálne a ekonomické zázemie, zdravotný stav, etnickú, kultúrnu, náboženskú príslušnosť, pôvod, svetonázor, pohlavie alebo sebavnímanie. (TEMATICKÝ DEŇ)

4. Ekonomické vzťahy

Pojmy

Konkurencia, princípy a limity fungovania trhového mechanizmu, práca, dopyt a ponuka – ich vzájomný vzťah, spotreba, ochrana spotrebiteľa, finančné inštitúcie.

Činnosti

Vysvetlenie podstaty ekonomických vzťahov: príklady pracovného trhu v rôznych lokalitách, regiónoch a sektoroch, čo znamená byť zamestnávateľom, zamestnancom, podnikateľom, vlastníkom, nezamestnaným, práca na dohodu, TPP, DOVP, živnosť, stáž, brigáda, zamestnanecké benefity, hrubá a čistá mzda, priemerná a minimálna mzda, rôzne faktory vplyvajúce na dopyt a ponuku.
 Analýza vzťahov medzi pojmami zisk, príjem, náklady cez príklady: cena tovarov služieb a práce v závislosti od miesta a spôsobu výroby, cena bývania v závislosti od lokality; cena tovarov služieb v závislosti od etických princípov podnikania.
 Posudzovanie vplyvu vývoja cien základných potravín, surovín a energií na život občanov v štáte.
 Zostavenie jednoduchého modelového rozpočtu domácnosti s rozlíšením jednorazových a pravidelných príjmov a výdavkov versus štátny rozpočet.
 Diskutovanie o jednoduchých príkladoch služieb štátu (sociálne politiky, dôchodkový systém, sociálne a zdravotné poistenie, podpora v nezamestnanosti, dávky v hmotnej núdzi): dôvody platenia daní a odvodov, preferencie pri plánovaní štátneho rozpočtu: príjmy a výdavky, význam fiškálnej zodpovednosti štátu (dlh, deficit) pre udržateľný ekonomický systém.
 Diskutovanie o príkladoch ekonomickej a sociálnej nerovnosti na lokálnej, regionálnej a celoštátnej úrovni; faktory vplyvajúce na ekonomický a spoločenský status a mobilitu (sociálny a kultúrny kapitál, majetok, moc, prestíž, vzdelanie, prostredie, generačná chudoba, rodinkárstvo, diskriminácia).

Rozpoznanie rôznorodosti finančných inštitúcií a ich služieb.

Zostavenie projektového návrhu s prvkami podnikavosti a inovatívnosti: exkluzivita a originalita nápadu, podnikateľský a nepodnikateľský zámer, získanie zdrojov – granty, crowdfunding, zbierka, startup, nadácie, harmonogram projektu, ľudské zdroje, marketing a reklama, spoločenská zodpovednosť. (TEMATICKÝ DEŇ)

5. Kritický prístup k mediálnym obsahom

Pojmy | Mediálny obsah, dezinformácie, umelá inteligencia, kyberbezpečnosť.

Činnosti
(TEMATICKÝ DEŇ)

Analyzovanie vplyvu médií, dezinformácií, reklamy a inej audiovizuálnej produkcie na správanie ľudí a verejnú mienku.

Využívanie nástrojov na overovanie relevantnosti a pravdivosti informácií.

Kritická analýza formy a obsahu na vybranom príklade internetovej diskusie alebo príspevku s nepravdivou informáciou.

Porovnávanie virtuálneho a reálneho sveta; vzťahov, ktoré si v nich vytvárame, vplyv sociálnych sietí na osobnosť človeka.

Regulovanie vlastného správania v mediálnom prostredí (sociálne siete, virtuálna realita, umelá inteligencia) vrátane objemu stráveného času.

Analyzovanie protiprávneho konania, zásad a foriem pomoci v téme kybernetického obťažovania (šikana, zneužívanie, sexting, grooming).

Rozpoznávanie vhodných a nevhodných obsahov v médiách a ich vplyv na sebaobraz a vzťahy (rasizmus, násilie, sexizmus a sexuálny obsah v mediálnom prostredí a ich vplyv na sebaobraz a vzťahy).

6. Slovensko ako súčasť sveta

Pojmy | Integrácia, globalizácia.

Činnosti

Ilustrovanie globálnych fenoménov súčasnosti na konkrétnych príkladoch: migrácia, kultúrna rozmanitosť, politické, ekonomické a informačné prepojenia, popkultúra, konzumerizmus.

Reflektovanie vrstiev lokálnej, regionálnej, národnej a európskej identity v globalizovanom svete.

Uplatňovanie základných hodnôt a princípov EÚ v konkrétnych situáciách, vplyv členstva v EÚ na bežný život občana, príklady projektov realizovaných s finančnou podporou EÚ v blízkom okolí.

Zdôvodnenie významu členstva SR v medzinárodných organizáciách (OSN, NATO, OBSE, V4).

7. Uvažovanie o spoločenských výzvach súčasnosti

Pojmy | Fakt, argument, tvrdenie, názor, diskusia.

Činnosti | Analyzovanie rôznych textových a iných zdrojov s cieľom argumentovať v diskusii na rôzne témy. Príklady tém:

- otázky vzťahu človeka a prírody (individuálne a systémové riešenia environmentálnych problémov),
- etické limity a otázky hospodárskeho využívania prírody a zvierat,
- mier a vojna,
- spravodlivosť (oko za oko, zub za zub; chudoba a bohatstvo),
- postavenie menších a znevýhodnených skupín na Slovensku,
- riziká zadlženia a neschopnosti splácať finančné záväzky,
- etické aspekty používania umelej inteligencie,

Význam zahĺbenia sa do štúdia a kladenie si základných filozofických otázok.

Eticko-osobnostný komponent

Komponent človek zahŕňa predovšetkým hodnotové, morálno-výchovné a etické súčasti školskej výchovy a vzdelávania. Sú určené pre všetkých žiakov, realizujú sa naprieč témami celej vzdelávacej oblasti, no v rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa prehlbujú a rozvíjajú špecifickým spôsobom. V rámci vyučovania etickej výchovy (ETV) sa okrem všetkých činností komponentu človek realizujú aj rozširujúce činnosti špecifické pre vyučovanie ETV, ktoré sú takto v dokumente aj vyznačené.

1. Črty dobrého charakteru

Pojmy | Dôstojnosť človeka, cnosť, dobré konanie, motivácia, pravdivosť, čestnosť, odvaha, práca na sebe.

Činnosti | Rozlišovanie dobra a zla, identifikovanie cnostného konania v činnosti postáv. Rozvíjanie vnútornej motivácie konať dobro prostredníctvom analyzovania príčin a dôsledkov konania. Rozpoznávanie motívov pre objavovanie pravdy, rozvíjanie čestnosti a odvahy. Rozvíjanie vlastného sebapoznania, sebahodnotenia, sebaúcty a sebaovládania. Práca na sebe a sebarozvoj – kladenie si primerane náročných cieľov pre integrálny rozvoj fyzickej, duševnej, sociálno-vzťahovej a duchovnej oblasti.

Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:

Diskusia o dôstojnosti ako nemennej danosti každého človeka a dôstojnosti ako inštrumentálnej hodnote (nadobúdanej/strácanej konkrétnymi rozhodnutiami). Reflexia morálnej hodnoty a autenticity vzoru verejne známej osoby. Odlíšenie legalizmu (formálneho plnenia pravidiel) od zmyslu pre spravodlivosť.

2. Vytváranie a udržiavanie vzťahov s druhými

Pojmy	Vlastná identita, vernosť záväzkom a zdôvodnenie, typy priateľstva, spolupráca, druhy správania.
Činnosti	<p>Rozvíjanie vlastnej identity v interakcii s druhými.</p> <p>Diskusia o hraniciach medzi vlastnou nezávislosťou, rešpektovaním a prijatím druhých.</p> <p>Posilňovanie priateľstva a spolupráce - ich význam pre zdravý rozvoj človeka.</p> <p>Rozlíšenie, vysvetlenie a uplatňovanie správania v prospech druhého, prosociálneho správania, ktoré nenaruší vlastnú identitu a identitu osoby druhého.</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Slobodné prijatie záväzkov a vernosť k nim ako predpoklad zrelosti (napr. prijímanie úloh v rodine, v žiackom kolektíve, v záujmových skupinách, v partnerských vzťahoch) a zdôvodnenie ich akceptácie.</p> <p>Rozpoznanie rozdielov v typoch priateľstva: priateľstvo založené na vášni a pocitoch, na výhodnosti a cnotné priateľstvo (kvôli dobru).</p>

3. Rozvíjanie empatie v praxi

Pojmy	Druhy empatie, význam empatie, modelovanie empatie, rozvíjanie empatie, súcitiť.
Činnosti	<p>Rozvíjanie empatie – porozumenie afektívnych kľúčov v komunikácii druhých; porozumenie životného kontextu druhých; otvorenosť druhému, aktívne počúvanie, primeraná citová reakcia na situáciu druhého. (TEMATICKÝ DEŇ)</p> <p>Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:</p> <p>Uvedomovanie si a uplatňovanie kognitívnej a emocionálnej empatie.</p> <p>Reflexia empatie a jej významu v medziľudských vzťahoch, faktory ovplyvňujúce empatiu.</p> <p>Nacvičovanie empatie v modelových situáciách, význam empatie pri riešení problémov.</p>

4. Tréning asertivity v praxi

Pojmy	Asertivita, modelové situácie, oprávnený nárok, konštruktívna kritika.
Činnosti	<p>Rozpoznávanie asertivity a typov správania (pasívne, agresívne, asertívne) a ich identifikácia v interpersonálnom kontakte.</p> <p>Reakcia na konštruktívnu kritiku ako podnet na vlastný sebarozvoj.</p>

Vyjadrovanie nesúhlasu a obhajovanie vlastnej dôstojnosti v prípade manipulatívneho, alebo násilného správania druhých, najmä pri pokusoch o zneužitie. (TEMATICKÝ DEŇ)

Účinné spôsoby reakcie na šikanovanie, sexuálne zneužívanie alebo obťažovania a spôsoby vyhľadania pomoci a podpory (úradu, služby, dôveryhodná osoba, psychologická pomoc...) pre seba alebo niekoho iného v prípade násilia. (TEMATICKÝ DEŇ)

Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:

Uplatnenie asertívnych techník v modelových situáciách, ich význam v medziľudskej komunikácii.

Porozumenie vlastným právam a právam druhých, ich aplikovanie vo svojom konaní a správaní.

Hájenie oprávnených nárokov a potrieb pre seba i druhých.

Hľadanie konštruktívnych riešení konfliktných situácií – hľadanie konsenzu, prípadne kompromisu a dohody, zásady nenásilnej komunikácie.

5. Návčik diskusie o etických témach a riešenie morálnych dilem

Pojmy

Morálna dilema, pravidlá diskusie, morálne usudzovanie, hodnoty, prosociálnosť a solidarita, ľudská dôstojnosť, bioetické otázky, etika v súčasnom svete.

Činnosti (TEMATICKÝ DEŇ)

Zostavenie a návčik pravidiel rešpektujúcej diskusie v skupine.

Rozpoznanie a porozumenie prítomnosti morálnej dilemy v danej životnej situácii.

Formulovanie problému hlavnej postavy morálnej dilemy.

Kultivované obhajovanie svojho názoru aj v prípade, že nie je v zhode s názorom väčšiny v referenčnej skupine (v triede, v rovesníckej skupine a pod.).

Opísanie hodnôt ovplyvňujúcich naše správanie a rozhodovanie.

Rozvíjanie komplexnej prosociálnosti a ľudskej dôstojnosti (byť aktívnymi, ochotnými zasadiť sa za dobro v skupine a v prospech marginalizovaných skupín).

Porozumenie solidarite (vojnové konflikty, chudoba, problémy menej rozvinutých krajín sveta).

Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:

Postup tvorby argumentov, oboznámenie sa argumentačnými faulmi, a tak práca s konceptom kritického myslenia.

Návčik a uplatňovanie argumentačných spôsobilostí v diskusii s ohľadom na riešený aktuálny etický problém.

Porozumenie morálnej dileme a morálnemu problému cez konflikt hodnôt.

Základné argumentácie objavujúce sa v spoločnosti v bioetických otázkach života (od počatia po smrť človeka, telesnosť a sexualita, zdravie a krása, "vylepšovanie" ľudského tela, eutanázia, interrupcia, prenatálna medicína, výskumy na ľuďoch a zvieratách, etické aspekty vzťahu k zvieratám, genetické modifikácie) s rešpektom k rôznym názorom vzhľadom na kontroverziu niektorých tém.

Uvedomovanie si morálnych princípov a hľadanie etických limitov vo svete vedy, techniky a kultúry.

6. Rodina, intimita, sexualita a rodičovstvo

Pojmy

Hodnota života, priateľstvo, láska, intimita, sex, manželstvo, rodičovstvo, zrelosť, pripravenosť, partnerský život.

Činnosti

(TEMATICKÝ DEŇ)

Prijímanie vlastnej primeranej zodpovednosti v rodine.

Utváranie predstáv o budúcom partnerovi, charakteristiky a zodpovednosti dlhodobých záväzkov: partnerstva, manželstva a rodičovstva.

Uvažovanie o hodnote života – počatie a prenatálny vývin ľudského plodu.

Rozlíšenie pohlavnej zrelosti od pripravenosti na rodičovstvo, výhody a nevýhody rôznych foriem metód plánovania rodičovstva.

Diskusia o predčasnom sexuálnom styku, jeho príčinách a dôsledkoch (právnych, zdravotných, sociálnych, vzťahových...).

Pomenovanie nevyhnutných pilierov zodpovedného a informovaného rozhodovania človeka o sexuálnom správaní a rešpektovanie rozhodnutia druhých osôb.

Porozumenie významu sebaregulácie a vzdialenej prípravy na partnerský život.

Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:

Rešpektovanie a spoluvytváranie pravidiel života v rodine.

Reflexia zdravej a nezdravej kritickosti v rodine.

Rozlíšenie pojmov vzťah, priateľstvo, láska, dôvera a intimita.

Diskutovanie o sexuálnej identite a zrelosti a ich integrácii do osobnosti človeka.

7. Udržiavanie zdravého životného štýlu

Pojmy

Hodnota zdravia, telesné a duševné zdravie, závislosti, zodpovednosť za život a zdravie, zdravá sebaláska a seba prijatie.

Činnosti

(TEMATICKÝ DEŇ)

Rozlíšenie telesného a duševného zdravia (well-being) a ich vzájomného súvisu (psychosomatika).

Duševné zdravie a duševná hygiena – prevencia úzkosti a depresívnych tendencií (možnosti aktívnej psychohygieny).

Diskusia o látkových a nelátkových závislostiach a zdravom životnom štýle.

Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:

Reflexia o zmysle života.

Reflexia o ochrane a starostlivosti o vlastné zdravie.

Spracovanie osobného plánu na udržanie telesného a duševného zdravia počas dospievania.

8. Poznávanie etických aspektov ekonomiky

Pojmy | Práca, podnikanie, peniaze, konzum, šetrnosť, umiernenosť, solidarita.

Činnosti | Uvažovanie nad konzumným spôsobom života, umiernenosťou a šetrnosťou, štedrosťou, prajnosťou, podnikavosťou (etickými aspektmi finančnej kultúry).
Rozlišovanie funkcií peňazí – ako cieľ alebo prostriedok, materiálne a nemateriálne hodnoty.
Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV:
Identifikovanie a porovnanie konzumného a nekonzumného (udržateľného) spôsobu života cez prejavy a vonkajšie znaky, ich hodnotové ukotvenie.
Odhaľovanie manipulácií vedúcich ku konzumnému spôsobu života (nadspotrebe) a orientácia na rozvoj viacerých stránok človeka.
Spoznávanie vzťahov medzi ekonomikou a uplatňovaním prosociálnosti: solidarita, subsidiarita, dobrovoľníctvo, charita.
Hľadanie hraníc súcitu – súcitiť ako aktívna motivácia vs. ľútosť ako pasívny pocit.
Rozlišovanie hraníc pomoci – pomoci, ktorá naozaj pomáha, ktorá ubližuje a ktorá je zneužívaním.

9. Kultivovanie medzináboženského dialógu a dialógu veriacich a neveriacich

Pojmy | Zmysel náboženstva, medzináboženský dialóg, úcta, rešpekt.

Činnosti | Uvažovanie nad veľkými otázkami ľudstva (Prečo vznikol svet?, Prečo žijem?) a skúmanie odpovedí rôznych náboženstiev.
Hľadanie spoločných etických prienikov v medzináboženskom dialógu vs. polarizácia spoločnosti.
Rešpektovanie ľudí s iným vierovyznaním a bez vyznania.
Reflexia úcty k posvätnu v živote ľudí súčasnej doby.
Diskusia o aktuálnych problémoch – sekty, kulty, zneužívanie, náboženská a antináboženská neznášanlivosť.

10. Formovanie environmentálne-etického povedomia

Pojmy | Krása prírody, zodpovednosť, udržateľnosť, environmentálne aktivity.

Činnosti | Vnímanie krásy a hodnoty prírody, obdiv a úcta ku všetkým formám života.
(**TEMATICKÝ DEŇ**) Návrh a realizácia prospešných aktivít smerujúcich k udržateľnosti.
Činnosti špecifické pre vyučovanie ETV: (**TEMATICKÝ DEŇ**)
Upevňovanie etických postojov vedúcich k udržateľnosti života na Zemi.
Zhodnotenie vlastných a spoločenských možností riešenia environmentálnych problémov na lokálnej a globálnej úrovni.

11. Realizácia projektu s pridanou hodnotou

Činnosti (TEMATICKÝ DEŇ)	<p>Aktívne všímanie si a analyzovanie potrieb ľudí vo vlastnom životnom kontexte (rodinných príslušníkov, spolužiakov, priateľov, núdznych ľudí a pod.).</p> <p>Organizácia a kooperácia v širšom prosociálnom projekte (dlhodobej pomoci, dlhodobej starostlivosti a pod.).</p> <p>Zdôvodnenie a kooperatívna realizácia environmentálneho projektu, napr. v areáli školy, v obci.</p> <p>Vyhodnotenie a prezentácia realizovaného projektu.</p>
------------------------------------	---

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce

Vzdelávacia oblasť človek a svet práce

Charakteristika oblasti

Základnými stavebnými prvkami oblasti Človek a svet práce sú tri komponenty: Technika, Podnikavosť a iniciatívnosť, Kariérová výchova. Všetky tri komponenty sú navzájom prepojené tak, aby bol dôraz kladený na rozvoj technického, tvorivého a kritického myslenia vo vzdelávacej oblasti. Dôraz je kladený na rozvíjanie technickej a profesijnej gramotnosti u žiakov. Pojem technická gramotnosť sa vzťahuje na schopnosť žiakov používať, riadiť, hodnotiť a chápať techniku. Aby sa žiak stal technicky gramotným jedincom, mal by pochopiť, čo je technika a technológie, ako fungujú, ako formujú spoločnosť a ako ich formuje spoločnosť. Technicky gramotný žiak má navyše určité schopnosti technicky myslieť a pracovať s technickými zariadeniami, ktoré mu umožňujú využiť ich vynaliezavosť pri navrhovaní a stavbe vecí, pri riešení praktických problémov, ktoré sú technologického charakteru. Vo všeobecnej rovine sa profesijná gramotnosť označuje ako schopnosť identifikovať a rozvíjať reálny profesijný cieľ. Charakteristickou črtou profesijne gramotného žiaka je, že pozná svoje silné stránky, vie prijať a vyjadriť spätnú väzbu a v procese kariérového plánovania vytvárať konštruktívne rozhodnutia. Profesijná gramotnosť zahŕňa víziu, v ktorej má každý žiak určitý stupeň vedomostí o kariérových hodnotách, osobnom kariérovom smerovaní a kariérovom plánovaní ako celoživotnom procese.

Pre jednoduché metodické spracovanie problematiky boli definované tri komponenty (technika, podnikavosť a iniciatívnosť, kariérová výchova), ktoré umožňujú komplexne nahliadať na VO Človek a svet práce. Jednotlivé komponenty sa vzájomne dopĺňajú a tvoria dynamický celok. Vzájomná previazanosť komponentov je vyjadrená princípmi, ktoré sú pre VO Človek a svet práce dominantné: tvoriť/konštruovať a interpretovať/prezentovať. Tieto princípy sa spájajú s uplatňovaním tvorivého a kritického myslenia.

Obsah vzdelávacej oblasti Človek a svet práce je prepojený s riešením praktických úloh, ktoré sú procesne spojené s plánovaním, aktívnym experimentovaním a učením sa zo získaných skúseností. Žiaci by mali byť schopní orientovať sa vo svete technológií, porozumieť trendom technologického rozvoja a súvislostiam vedeckého pokroku, ale aj dopadom ľudskej činnosti na svet. Dôraz je kladený na kreatívne a inovatívne používanie technologických nástrojov pre dosiahnutie cieľa, príp. na vyvodzovanie záveru na základe dôkazov. Súčasťou spôsobilostí v tejto vzdelávacej oblasti je tiež kritické uvedomovanie si a podpora environmentálnej bezpečnosti, čiže minimalizácia odpadu či správne nakladanie s vytvoreným odpadom. Zameriava sa na rozvoj všeobecných užívateľských zručností, moderného technologického myslenia, formovanie postojov a hodnôt potrebných vo svete práce. Žiaci sa učia kombinovať myslenie s manuálnymi činnosťami a porozumieť tak súvislostiam toho, čo študujú v škole, v spojitosti so svojím neskorším produktívnym vekom. Pozornosť je zameraná na schopnosť žiakov pochopiť, že svojou prácou vytvárajú hodnoty užitočné pre ostatných jednotlivcov v spoločnosti a svoje nápady vedia premeniť na reálne činy. Sú schopní iniciatívy, nie sú zodpovední, prijať riziko a dosahovať stanovené ciele. Iniciatívnosť a vytrvalosť sú schopnosti, ktoré tiež umožňujú žiakom spolupracovať s ostatnými, s cieľom plánovať a riadiť projekty, ktoré majú kultúrnu, spoločenskú alebo komerčnú hodnotu. Kariérová výchova sa výrazne podieľa na rozvoji spôsobilosti žiakov plánovať si významné životné kroky v profesijnom aj osobnom živote, stanoviť si alternatívne životné ciele, nachádzať efektívne spôsoby ich dosiahnutia a

konštruktívne sa vyrovnávať s prípadným neúspechom. Rozvoj týchto cieľov je v úzkom vzťahu s osobnostným rozvojom žiaka, rozvojom sociálnych a komunikačných spôsobilostí, schopnosťou učiť sa a plánovať vlastnú kariéru.

Obrázok č. 1. Obsah vzdelávacej oblasti Človek a svet práce

Obsah vzdelávacej oblasti Človek a svet práce je charakterizovaný tromi základnými komponentmi: Technika, Podnikavosť a iniciatívnosť a Kariérová výchova (Obrázok 1).

Ciele vzdelávacej oblasti

- Využívať vedomosti z oblasti vedy, techniky, technických materiálov a rozvíjať zručnosti pri realizácii vlastných návrhov a podporovať inovatívne myslenie.
- Používať a zaobchádzať s technickými nástrojmi a prístrojmi, ako aj vedeckými údajmi na dosiahnutie cieľov.
- Prijímať rozhodnutia, vyslovovať názory na základe dôkazov.
- Uvedomovať si potrebu environmentálnej udržateľnosti ako životného cyklu výrobkov, environmentálnej bezpečnosti ako minimalizácie odpadu či správne nakladanie s vytvoreným odpadom, najmä pokiaľ ide o vedecko-technický pokrok v súvislosti s jednotlivcom, rodinou, komunitou a celosvetovými otázkami.
- Schopnosť pracovať v tíme a efektívne spolupracovať pri riešení problémov, ako aj vedieť prezentovať svoje návrhy a riešenia.
- Vnímať a chápať základné ekonomické princípy a aplikovať princípy zodpovedného rozhodovania a správania sa vo svete finančných, prírodných i ľudských zdrojov.

- Rozvíjať u žiakov spôsobilosti dôležité pri rozhodovaní o významných životných krokoch v rámci kariérového rozvoja a pri plánovaní budúcnosti – navrhnuť, vyhodnotiť a aplikovať rôzne metódy, ktoré budú prispievať k životnej a profesijnej orientácii žiakov a k tvorbe konštruktívnych kariérových rozhodnutí.
- Rozširovať poznatky žiakov o svete práce a informovať o možnostiach ďalšieho uplatnenia absolventov základnej školy.
- Identifikovať jednoduché technické problémy pri používaní digitálnych zariadení a navrhnuť jednoduché spôsoby ich riešenia. Rozpoznať potreby rozvoja vlastných digitálnych zručností a nájsť možnosti vlastného rozvoja.
- Rozvíjať u žiakov bádateľské schopnosti (pozorovať, merať, komunikovať, klasifikovať, interpretovať, tvoriť predpoklady, experimentovať).

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a svet práce pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je, aby žiaci v nadväznosti na rozvoj technickej gramotnosti v predprimárnom vzdelávaní získavali poznatky o rôznych prírodných a technických materiáloch, pracovných postupoch, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité. Tým sa uvádzajú do technickej gramotnosti a učia sa využívať nadobudnuté prírodovedné poznanie pri riešení technickej otázky. Žiaci sa učia chápať techniku a porozumieť elementárnym javom a zákonitostiam v technike. Žiaci tiež získavajú poznatky o vzájomne súvisiacich pracovných činnostiach a profesiách v minulosti s poukázaním na možnosti využitia nadobudnutých pracovných zručností a návykov v rôznych oblastiach ľudskej činnosti v minulosti aj v súčasnosti, a tým získajú úvodné spôsobilosti profesijnej gramotnosti.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- získať poznatky o rôznych prírodných a technických materiáloch, pracovných postupoch, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité,
- učiť sa využívať nadobudnuté prírodovedné poznanie pri riešení technickej otázky,
- realizovať jednoduché projekty s využitím primeraných techník, technológií, prírodných a technických materiálov,
- používať vlastnú predstavu pri konštruovaní jednoduchých statických a pohyblivých modelov,
- získať poznatky o pracovných činnostiach a profesiách v minulosti a dnes,
- rozpoznať hodnoty vzťahujúce sa k práci,
- pomenovať a prezentovať vlastné záľuby,
- rešpektovať a správať sa podľa spoločne dohodnutých pravidiel skupiny, vytvárať v skupine pozitívne vzťahy,
- realizovať jednoduchý nápad.

Technika

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- získavať poznatky o rôznych prírodných a technických materiáloch, pracovných postupoch, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité,
- učiť sa využívať nadobudnuté prírodovedné poznanie pri riešení technickej otázky,
- realizovať jednoduché projekty s využitím primeraných techník, technológií, prírodných a technických materiálov s dodržaním BOZP,
- používať vlastnú predstavu pri konštruovaní jednoduchých statických a pohyblivých modelov,
- získať poznatky o pracovných činnostiach a profesiách (s akcentom na obec a región), realizovať jednoduchý nápad.

Obsahový štandard

Poznávanie vlastností modelovacích materiálov:

- druhy a vlastnosti netvrdnúcich, samotvrdnúcich a tvrdnúcich modelovacích materiálov: cesto, hlina, modurit a pod.,
- v tvorivých činnostiach poznávanie rôznych druhov a vlastností modelovacích materiálov.

Poznávanie vlastností a možností využitia prírodných, technických ako aj odpadových materiálov:

- prírodný a technický materiál: druhy, vlastnosti a možnosti využitia,
- zhotovovanie výrobkov z rôznych prírodných materiálov ako mach, vlna, šúpolie, kamienky a z technických materiálov ako drôt, gombíky, korálky a pod.,
- odpadový materiál, jeho triedenie a druhotné využitie.

Papier a kartón: druhy, vlastnosti, základné suroviny na výrobu papiera, využitie:

- v tvorivých činnostiach poznávanie rôznych druhov a vlastnosti papiera napr. kancelársky, kresliaci, novinový baliaci a pod.,
- skúmanie a poznávanie surovín potrebných na výrobu papiera, výroba recyklovaného papiera.

Textil - základné druhy, vlastnosti, spracovanie, možnosti a spôsoby využitia:

- poznávanie rôznych druhov textílií na základe väzby tkaniny a informácií z etikety výrobku,
- poznávanie vlastností ako udržiavanie tepla, nasiakavosť, krčivosť, pevnosť, odolnosť a iné,
- v tvorivých činnostiach poznávať základné stehy: predný, zadný.

Drevo - mechanické vlastnosti, základy opracovania a využitie:

- poznávanie rôznych mechanických vlastností pri brúsení, rezaní a pilovaní rovnobežne a kolmo na vlákna dreva.

Kovy - druhy, vlastnosti, spracovanie a možnosti využitia:

- v tvorivých konštrukčných činnostiach rozlišovanie a poznávanie kovových a nekovových predmetov, súčastí stavebníc, skladačiek.

Skúmanie vlastností plastov:

- plasty: druhy, vlastnosti, triedenie, druhotné využitie,
- poznávanie plastov na základe informácií na obaloch výrobkov.

Poznávanie techniky v domácnosti, v doprave:

- technika v domácnosti, v doprave: druhy, technika v minulosti a dnes,
- poznávanie spôsobov prepravy tovaru, význam a využitie dopravných prostriedkov alebo zdvižných zariadení,
- konštrukčné časti bicykla a elementárna údržba.

Konštruovanie:

- budovy, objekty, konštrukcie okolo nás,
- v tvorivých konštrukčných činnostiach priestorová tvorba predmetov, objektov, rôznych druhov konštrukcií.

Činnosti Práca s technickým, prírodným a drobným materiálom. Zhotovenie jednoduchých výrobkov z technických, drobných a prírodných materiálov. Zhotovenie darčkových predmetov, jednoduchej hračky, alebo výrobku z modelovacích materiálov podľa ľudovej predlohy tradičnou ľudovou technikou. Opísanie významu technických objektov okolo nás. Konštruovanie jednoduchých modelov technických objektov, dopravných prostriedkov a zdvižných zariadení. Posúdenie rozdielov medzi modelovacími materiálmi. Porovnanie plastov v domácnosti a predmetov z plastov. Porovnanie techniky – dnes a v minulosti. Návšteva dielne remeselníka, technickej pamiatky, technického diela v obci alebo v regióne.

Kariérová výchova**Výkonový štandard****Žiak vie/dokáže:**

- porovnávať rôzne druhy povolání, pričom má reálnu predstavu o ich pracovnej náplni,

- prezentovať kariérové hodnoty vzťahujúce sa k vlastnostiam pracovnej činnosti z pohľadu budúcej voľby povolania/remesla a k oceneniu významu práce,
- spoznávať a prezentovať svoje záľuby a úspechy v prepojení na konkrétny druh povolania/remesla.

Obsahový štandard

Charakterizovanie vybraných povolání

- charakteristika vybraných povolání podľa pracovných činností, pracovného prostredia, pracovných prostriedkov, predmetov a objektov. Učebná činnosť žiaka ako osobitný druh práce.
- kariérové hodnoty vzťahujúce sa k vlastnostiam pracovnej činnosti, ako súčasť základnej zložky pre budúcu voľbu povolania.

Poznávanie vlastných záľub a hodnôt

- záľuby ako významný faktor, ktorý ovplyvňuje pracovný úspech.

Činnosti | Orientácia v pojmoch a procesoch sveta práce (pracovná činnosť, pracovné prostredie, a pod.). Oboznamovanie sa s hodnotami vzťahujúcimi sa k práci. Prezentácia záľub a úspechov v prepojení na konkrétny druh povolania/remesla.

Podnikavosť a iniciatívnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- na základe nápadu navrhnuť jednoduchý produkt,
- byť motivovaný pre prácu na nápade a venovať mu primeranú pozornosť a úsilie,
- pochopiť význam práce pre človeka v základných ekonomických súvislostiach,
- podeliť sa o zdroje pri práci a výrobe výrobkov, neplytváť nimi a recyklovať ich.

Obsahový štandard

Stanovenie cieľov a tvorba nápadu

- stanovenie si cieľov a kritérií úspechu potrebných pre proces prípravy a tvorby nápadu,
- návrh a príprava nápadu,
- spolupráca na spoločnom nápade,

- ocenenie úspechu po ukončení realizácie cieľa,
- vyjadrenie, ako k procesu prispelo vynaložené úsilie.

Základy finančnej a ekonomickej gramotnosti

- mzda ako odmena za prácu, peniaze ako nositeľ hodnôt a prostriedok výmeny,
- porozumieť vzťahu peniaze a mzda ako odmena za prácu, ktoré slúžia na uspokojovanie základných potrieb,
- peniaze ako prostriedok na výmenu za tovary a služby,
- recyklácia, upcyclácia, šetrenie ako súčasť zodpovedného správania.

Činnosti | Práca a spolupráca pri tvorbe nápadu. Reflexia, hodnotenie tímovej práce a vlastnej práce na výsledku. Prezentácia cieľov a činností potrebných k ich dosiahnutiu. Recyklácia, upcyclácia a šetrenie.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a svet práce pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je, aby sa žiaci učili riešiť technické úlohy a prezentovať ich. Žiaci sa učia používať jednoduché technické zariadenia v každodennom živote. Sú prostredníctvom technických činností schopní identifikovať technický problém a kvalifikovane navrhnúť možné riešenia, a tým dokazovať zvládnutie základov technickej gramotnosti. Majú prehľad o profesiách a povolaniach súvisiacich s rôznymi odbormi v minulosti a dnes (s akcentom na regionálne špecifiká), poznajú možnosti ďalšieho štúdia súvisiaceho s oblasťou ich záujmov, vedia vytvoriť osobné kariérové portfólio, a tým preukázať zvládnutie základov profesijnej gramotnosti.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- spoznávať vlastnosti a druhotné využitie technických materiálov, zoznamovať sa s úžitkovými a darčkovými predmetmi a so základmi konštruovania,
- identifikovať technický problém a kvalifikovane navrhnúť možné riešenia,
- vedieť zohľadniť v procese navrhovania objektov prepojenie ich dizajnu s funkčnosťou, estetikou a kultúrnymi tradíciami,
- posúdiť vplyv objektov na životné prostredie v procese výroby a po jej ukončení,
- prezentovať vlastné záujmy, hodnoty, priority a rešpektovať záujmy, hodnoty a priority iných,
- vytvoriť osobné kariérové portfólio,
- realizovať praktický a užitočný nápad,
- zodpovedne hospodáriť so zdrojmi pri práci a výrobe produktov,
- vysvetliť pojem mzda ako odmena za prácu.

Technika

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať a využiť základné vlastnosti technických materiálov (papier, kartón, lepenka, textil, drevo, kov, plasty), definovať spôsob ich výroby, využitia a recyklácie,
- vybrať vhodné technické materiály a nástroje na zhotovenie jednoduchého tradičného výrobku podľa regionálnej predlohy,
- vytvoriť náčrt výrobku (súčasného, tradičného) a podľa neho výrobok vytvoriť,
- skonštruovať jednoduchý objekt,
- uviesť zdroje elektrickej energie (obnoviteľné, neobnoviteľné),
- pri práci dodržiavať základné zásady BOZP,
- navrhnuť a vypracovať projekt s využitím zapojenia jednoduchého elektrického obvodu,
- podľa návodu, aj vlastného námetu konštruovať mechanické, elektronické, robotické stroje, prístroje, objekty,
- predstaviť svoje konštrukčné návrhy a riešenia a využiť možnosti umelej inteligencie pri návrhu rôznych technických problémov,
- využívať technické komunikačné prostriedky, porovnať komunikáciu na diaľku v minulosti a v súčasnosti,
- pomenovať rozdiely, výhody a nevýhody moderných komunikačných digitálnych a multimedialných prostriedkov,
- identifikovať a riešiť technický problém so zohľadnením dizajnu, estetických kvalít, kultúrneho významu a ochrany životného prostredia,
- prezentovať a obhájiť výsledky svojej práce v oblasti jednoduchej konštrukcie a dizajnu pred skupinou.

Obsahový štandard

Skúmanie technických materiálov a ich vlastností

- papier, kartón, lepenka: chemické, fyzikálne vlastnosti, spôsoby výroby, využitie a recyklácia, tvorivá činnosť žiakov (tvorba výrobkov),
- textil: rozdelenie textilných vlákien, vlastnosti textilu, údržba textilu, tvorivá činnosť žiakov (tvorba výrobkov),
- plasty: fyzikálne vlastnosti, rozdelenie, využitie a recyklácia, tvorivá činnosť žiakov (tvorba výrobkov),
- drevo: rozdelenie drevín, fyzikálne, mechanické vlastnosti, využitie a recyklácia, tvorivá činnosť žiakov (tvorba výrobkov),
- kovy: fyzikálne a mechanické vlastnosti kovov, ich využitie a recyklácia, tvorivá činnosť žiakov (tvorba výrobkov).

Konštrukcie okolo nás

- konštrukcie okolo nás: druhy, spoločenský význam, architektúra, dizajn.

Skúmanie tradičných a moderných technických prostredí

- jednoduchý elektrický obvod (zdroj elektrického napätia, vodiče, spínač, spotrebič), vplyv elektrickej energie na životné prostredie. Tvorivá činnosť žiakov (tvorba jednoduchého elektrického obvodu),
- mechanika, elektronika a robotika: rozdelenie, stroje, prístroje, mechanizmy, moderné technické výtvarníctvo, umelá inteligencia,
- technické komunikačné, digitálne a multimediálne prostriedky: rozdiel medzi pojmi, historické a moderné, výhody a nevýhody, 2D zobrazovanie.

Činnosti | Skúmanie vlastností technických materiálov. Zhotovenie darčkových a úžitkových výrobkov, príp. regionálneho suveníru z technických materiálov. Návrh a zhotovenie jednoduchých elektrických obvodov. Konštruovanie jednoduchých elektronických, robotických a mechanických strojov, prístrojov a objektov. Tvorba jednoduchých 2D zobrazení technických predmetov.

Kariérová výchova

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- realizovať sebareflexiu, pomenovať a prezentovať svoje silné stránky v súvislostiach budúcej voľby povolania,
- prijať a vyjadriť spätnú väzbu ako dôležitú súčasť sebapoznania a identifikovania inšpirujúcich vlastností na spolužiakovi a kamarátovi,
- vytvoriť a prezentovať osobné kariérové portfólio.

Obsahový štandard

Sebareflexia a spätná väzba

- sebareflexia ako súčasť cielenej spätnej väzby, všeobecné princípy poskytovania spätnej väzby – konkrétnosť a pozitívna orientácia, formulácia a vyjadrenie myšlienok, pocitov a postrehov súvisiacich so získanými skúsenosťami,
- sebapoznanie prostredníctvom realizácie individuálnej sebareflexie, v ktorej žiak identifikuje svoje schopnosti, záujmy, hodnoty a silné stránky v súvislostiach budúcej voľby povolania,
- aplikácia výsledkov spätnej väzby pri identifikácii dispozícií dôležitých pri výbere povolania.

Kariérové portfólio ako nástroj rozvoja potenciálu žiaka

- tvorba a analýza podkladov pre vyplnenie kategórií kariérového portfólia,
- tvorba kariérového portfólia prostredníctvom súboru rôznych výstupov žiaka z edukačného prostredia,
- prezentácia kariérového portfólia.

Činnosti | Poznávanie a prezentácia vlastných silných stránok v súvislostiach budúcej voľby povolania. Tvorba systému v osobných a pracovných materiáloch, ktoré tvoria podklad pre sebareprezentáciu. Prezentácia výsledkov vlastnej práce prostredníctvom kariérového portfólia.

Podnikavosť a iniciatívnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- urobiť výber najvhodnejšieho nápadu, ktorý bude realizovaný,
- zostaviť časový plán realizácie, systém kontroly a vyhodnocovania tak, aby bola práca dokončená v stanovenom termíne,
- určiť materiál a ostatné pomôcky potrebné pre realizáciu nápadu,
- akceptovať a dohodnúť sa na rôznych rolách pri práci v skupinách,
- prebrať svoj podiel zodpovednosti za spoločnú prácu,
- opísať vplyv ľudskej činnosti (klady a zápory) na prácu človeka a životné prostredie
- vyjadriť hodnotu produktu aj ako výsledku práce,
- vysvetliť pojem mzda ako odmena za prácu,
- správať sa zodpovedne pri hospodárení s peniazmi aj v rámci stanovení finančných nákladov na projekt.

Obsahový štandard

Výber nápadov

- vplyv správneho časového manažmentu a plánu na prácu,
- spolupráca pri výbere nápadu,
- tvorba harmonogramu práce a časového plánu postupov,
- výber najvhodnejšieho nápadu na realizáciu a kontrola postupu prác.

Ľudská práca a jej vplyvy

- vplyv ľudskej práce na životné prostredie pri tvorbe produktov,
- zodpovednosť pri hospodárení s peniazmi potrebnými na realizáciu nápadu,
- zodpovednosť pri práci za stanovené úlohy,
- stanovenie odmeny za prácu – mzda,
- hospodárne využívanie rôznych zdrojov pri práci.

Činnosti Výber najvhodnejšieho nápadu na realizáciu. Zostavenie časového harmonogramu jeho realizácie. Výber vhodného materiálu a ostatných pomôcok. Reflexia a zhodnotenie výsledku spoločnej práce a procesu spolupráce. Identifikácia úspechov v rámci procesu spolupráce a stanovenie možností na zlepšenie. Zodpovedné správanie a hospodárne využívanie zdrojov potrebných na realizáciu. Stanovenie odmeny za prácu (mzdy).

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Človek a svet práce pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je, oboznamovať sa a pracovať s materiálmi a technológiami na ich opravovanie. Žiaci sa učia nielen používať technické zariadenia, predmety, ale ich aj navrhovať, zhotovovať a hodnotiť. Učia sa analyzovať svoje tvorivé a technologické schopnosti, a tým rozvíjajú svoju technickú gramotnosť. Žiaci vedia aplikovať základné stratégie a metódy plánovania v rámci kariérneho smerovania, a tým rozvíjajú svoju profesijnú gramotnosť.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- realizovať kreatívne nápady pomocou vhodných techník a materiálov,
- vedieť analyzovať svoje tvorivé a technologické schopnosti, a tým rozvíjať svoju technickú gramotnosť,
- využívať digitálne nástroje pri rôznych pracovných činnostiach, tímových projektoch,
- spolupracovať v zdieľanom pracovnom prostredí,
- vyberať vhodné technické materiály a nástroje na implementáciu svojich myšlienok a na zhotovenie úžitkového produktu,
- vedieť identifikovať, navrhovať a realizovať technicky primerané a realizovateľné riešenia a analyzovať súvisiace efekty a nebezpečenstvá,
- aplikovať digitálne technológie pri riešení technických problémových úloh,
- pomenúvať prínos, riziká, obmedzenia vedeckých teórií, aplikácií a technológií v spoločnosti (napr. v súvislosti s efektivitou práce, s morálnymi otázkami, kultúrou, bezpečnosťou, environmentálnou udržateľnosťou ako životným cyklom výrobkov),

- identifikovať vlastné schopnosti a zručnosti ako súčasť sebarozvoja s víziou potreby celoživotného vzdelávania,
- aplikovať základné stratégie a metódy plánovania kariérneho smerovania,
- aplikovať online nástroje a služby v procese tvorby kariérového rozhodnutia,
- vyhľadávať, hodnotiť a využívať informácie dôležité pre voľbu povolania,
- definovať užitočnosť nápadu a konkretizovať, aký problém rieši,
- aktívne hľadať príležitosti na rozvoj svojho nápadu a jeho uplatnenie v praxi,
- zhromaždiť a zabezpečiť dostupné zdroje v súvislosti s realizáciou nápadu a efektívne ich spravovať,
- chápať základy fungovania trhu, trhového hospodárstva a uviesť základné druhy podnikateľských aktivít.

Technika

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- samostatne vyhľadať a využiť poznatky o rôznych vynálezoch, objavoch a patentoch,
- narysovať jednoduchý technický výkres, vybrať vhodný pohľad na zobrazenie telesa v 2D zobrazení (pohľad spredu, zhora, z boku), vytvoriť technickú dokumentáciu k vlastnému jednoduchému výrobku v elektronickej podobe,
- simulovať a porovnať úlohy konštruktéra, projektanta, dizajnéra a robotníka,
- porovnať, rozlíšiť a skúmať vlastnosti rôznych drevín, kovov, plastov, keramických a kompozitných materiálov, skla, gumy, textilu s tým, že dokáže uviesť príklady ich využitia a vykonať jednoduchý experiment na porovnanie vybraných vlastností rôznych druhov materiálov,
- poukázať na možnosti recyklovania, separovania a zneškodňovania vybraných technických materiálov z technického hľadiska,
- zrealizovať na výrobku vybrané pracovné postupy ručného a strojového obrábania materiálov podľa technického výkresu a zdôvodniť výber strojového opracovania pri tvorbe jednoduchého výrobku,
- správať sa ako uvedomelý spotrebiteľ a využívať digitálne nástroje pri rôznych pracovných činnostiach a tímových projektoch s uplatňovaním zásad BOZP pri práci,
- vytvoriť vlastný jednoduchý elektrický obvod s využitím virtuálnej elektronickej stavebnice a vizualizovať ho využitím digitálnych technológií,
- uplatniť princípy jednoduchých strojov v praxi a definovať druhy prevodov v zariadeniach používaných v domácnosti,
- identifikovať potenciálne nebezpečenstvo pri práci so strojmi, zariadeniami, robotmi a napríklad aj pomocou umelej inteligencie vytvoriť zoznam pravidiel a postupov k odstráneniu jednoduchých porúch v bytovej inštalácii s dodržaním BOZP,

- použiť umelú inteligenciu pri riešení konkrétnych úloh, zhodnotiť prácu s umelou inteligenciou, odpovede umelej inteligencie overiť prostredníctvom iných zdrojov a kriticky ich posúdiť,
- vypočítať spotrebu a finančné náklady na prevádzku strojov a zariadení používaných v domácnosti na základe energetického štítku,
- zdôvodniť zber, triedenie a likvidáciu nebezpečného elektroodpadu, rozlíšiť stroje a zariadenia na rôzny pohon a zvážiť ich dopad na ŽP a vyhľadať informácie o obnoviteľných zdrojoch energie a ich využití,
- spolupracovať v zdieľanom pracovnom prostredí.

Obsahový štandard

Poznávanie histórie techniky a základy grafickej komunikácie

- história techniky – zhotovenie projektu na tému slovenskí a svetoví vynálezcovia a námetu na pozoruhodné technické riešenia v živote mestského a dedinského človeka v minulosti,
- vytváranie technického výkresu,
- grafická komunikácia – aplikácia druhov čiar a pravouhlého premietania pri tvorbe technického výkresu,
- zobrazovanie predmetov v 2D,
- posúdenie rozdielu medzi konštruktérom, projektantom, dizajnérom, robotníkom – ich hlavné úlohy, činnosti a rozdiely medzi nimi.

Využívanie vlastností technických materiálov pri tvorbe výrobkov

- technické materiály (drevo, kovy, plasty, keramika, guma, sklo a pod.),
- základné vlastnosti technických materiálov, recyklácia technických materiálov,
- činnosti pri ručnom opracovaní technických materiálov (meranie, obrysovanie, rezanie, strihanie, ohýbanie, vyrovnávanie, pilovanie, rašpľovanie, dlabanie, sekanie, vrtanie, spájkovanie, konštrukčné spájanie dreva, povrchová úprava drevených a kovových materiálov a pod.),
- strojové a progresívne metódy spracovania dreva, kovov, plastov,
- samostatná tvorivá činnosť žiakov (návrh, tvorba výrobkov).

Skúmanie využívania jednoduchých strojov a mechanizmov v domácnosti

- jednoduché stroje, mechanizmy v domácnosti – využitie jednoduchých strojov a mechanizmov v praxi vzhľadom na ich spotrebu a finančné náklady podľa energetického štítku,
- bytová inštalácia (vodoinštalácia, kanalizácia, plynoinštalácia, elektroinštalácia, vykurovanie, chladenie, rekuperácia),
- jednoduché elektrické obvody (zapojenie spotrebiča do elektrického obvodu, dióda a tranzistor v elektrickom obvode),
- mechanické, plynové, benzínové a elektrické spotrebiče a zariadenia v domácnosti – obsluha a údržba spotrebičov a zariadení v domácnosti, ich vplyv na ŽP,
- obnoviteľné zdroje energií a ich využitie.

Činnosti Tvorba technických výkresov. Samostatné ručné spracovanie technických materiálov a zhotovenie technických výrobkov. Práca na malých sústruhoch, s ručnou vrtačkou a strojové spracovanie technických materiálov (drevo, neželezné kovy a plasty). Posúdenie významu a využitia jednoduchých strojov a mechanizmov v praxi. Vykonanie drobnej údržby spotrebičov a zariadení v domácnosti. Zapojenie jednoduchých elektrických obvodov. Zapojenie polovodičov (dióda, tranzistor) do elektrického obvodu. Práca so stavebnicami zameranými na bytovú a domovú inštaláciu. Rozlíšenie objavov, vynálezov a patentov. Aplikácia príkladov využitia slovenských a svetových vynálezov v praxi.

Kariérová výchova

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aplikovať základné techniky, stratégie a metódy akčného plánovania s ohľadom na vlastné kariérové smerovanie,
- aplikovať online nástroje, online služby a aplikácie, ktoré prispievajú k tvorbe konštruktívnych kariérových rozhodnutí,
- samostatne vyhľadať, hodnotiť a využívať informácie dôležité pre tvorbu základov profesijnej orientácie,
- analyzovať faktory, ktoré majú vplyv na zosúladovanie pracovného a rodinného života – work-life balance a vysvetliť ich dôležitosť pre duševné zdravie človeka.

Obsahový štandard

Rozhodovanie a tvorba akčného plánu

- rozhodovanie a faktory, ktoré ho ovplyvňujú,
- posúdenie možností pri rozhodovaní o voľbe vhodného povolania a profesijnej prípravy,
- metódy, techniky a pomôcky pri tvorbe rozhodnutia,
- tvorba konštruktívneho rozhodnutia o kariérovom smerovaní s využitím získaných informácií,
- tvorba akčného plánu,
- tvorba kognitívnej mapy povolania s cieľom podpory protektívnych faktorov.

Vzdelanie a trh práce

- trendy a smer vývoja trhu práce,
- vzdelanie a trh práce,
- posúdenie rôznych zdrojov kariérových informácií,
- tvorba informačnej základne pre potreby kariérového smerovania.

Životná rovnováha (work-life balance) a duševné zdravie (wellbeing)

- hospodárenie s časom a duševné zdravie,
- udržanie rovnováhy medzi osobnými, vzdelávacími a pracovnými úlohami,
- identifikácia a posúdenie faktorov, ktoré vplyvajú na zachovanie životnej rovnováhy a zdravého životného štýlu,
- aplikácia metód efektívneho plánovania využitia času, tvorba časového snímku bežného dňa, organizácia pracovného prostredia a pod.

Činnosti | Aplikácia metód kritického myslenia pri posudzovaní vlastných zručností ako súčasť sebarozvoja s víziou potreby celoživotného vzdelávania. Vyhľadávanie, hodnotenie a použitie kariérových informácií. Aplikácia online nástrojov a služieb v procese kariérového smerovania. Tvorba konštruktívneho kariérového rozhodnutia. Realizácia kariérového plánovania.

Podnikavosť a iniciatívnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- definovať, pre koho je nápad užitočný, komu pomôže a aký problém rieši,
- vytvárať nápadom pozitívne hodnoty aj v súlade s ekologickým rozmerom svojho nápadu a využiť pri tom princíp obehového hospodárstva,
- vyvinúť primeranú iniciatívu a samostatne hľadať príležitosti pre rozvoj vlastného nápadu,
- poučiť sa z neúspechu jeho nápadu, prepracovať ho a ponúknuť nové riešenie vzniknutého problému,
- vnímať chybu ako nevyhnutnú a pozitívnu súčasť procesu učenia,
- kombinovať svoje schopnosti so schopnosťami členov svojho tímu, rozhodovať a prevziať zodpovednosť,
- rešpektovať duševné vlastníctvo pri tvorbe a prezentácii svojho nápadu,
- poznať rôzne formy podnikania,
- uviesť rôzne druhy podnikateľských aktivít.

Obsahový štandard

Realizácia nápadu a overenie jeho funkčnosti

- stanovenie miery užitočnosti nápadu,
- výber najvhodnejšieho nápadu na realizáciu,

- realizácia nápadu v praxi a overenie jeho funkčnosti,
- tvorba produktu s využitím modelu obehového hospodárstva – zdieľanie, požičiavanie, opätovné využitie, oprava a recyklácia, pokiaľ je to možné,
- práca s chybou a úprava nefunkčných častí, ktoré sa neoverili v praxi pri realizácii.

Riešenie problémov

- nadobúdanie zručností pri organizácii práce a rozdelení pracovných úloh,
- rešpektovanie rôznorodosti členov tímu a vnímanie prínosu rôznorodosti členov skupiny pri spoločnej práci,
- rozvoj zručností pri riešení problémov v oblasti riadenia a organizácie práce,
- návrh a posúdenie riešenia aj zložitého problému a budovanie reziliencie,
- používanie vhodného tónu komunikácie a vhodných komunikačných prostriedkov v prípade vzniku konfliktu s cieľom konflikt vyriešiť/ukončiť.

Zdroje financovania nápadov

- stanovenie si nákladov na realizáciu,
- podnikanie ako možnosť realizácie nápadu v praxi,
- aktívne vyhľadávanie rôznych zdrojov príležitostí pre financovanie, rozvoj a realizáciu nápadov/projektov, prostredníctvom aktivít, súťaží, grantov.

Činnosti | Vytvárať pozitívne hodnoty vlastným nápadom pre jedinca alebo spoločnosť. Práca s chybou a poučenie sa z neúspechu. Vyvíjanie iniciatívy pri hľadaní príležitostí na rozvoj nápadu. Naučiť sa prebrať zodpovednosť za svoje rozhodnutia pri neúspechoch, nezhodách a konfliktoch. Budovať rezilienciu.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra

Umenie a kultúra

Charakteristika oblasti

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* poskytuje možnosti na spoznávanie sveta cez univerzálne formy ľudského vyjadrovania. Rozvíja osobnosť žiaka vo všetkých základných oblastiach – kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej. Umožňuje prepájanie rôznorodých poznatkov vzdelávania, pričom ich vnútorne ukotvuje prostredníctvom osobnej skúsenosti z tvorivej činnosti a podnetov z oblasti umenia a kultúry. Významným špecifikom vzdelávacej oblasti je činnostný prístup vytvárajúci priestor na uplatnenie vlastného videnia sveta, pričom sprostredkúva zážitok a umožňuje jeho zdieľanie. Tým sa vytvára priestor pre utváranie vlastnej identity, ako aj vnímanie a oceňovanie rozmanitosti okolo seba. Vzdelávacia oblasť prispieva k formovaniu pozitívneho a rešpektujúceho vzťahu žiakov ku vzdelávaniu, umeniu a kultúre, a tiež k formovaniu ich individuálnych postojov a hodnotových preferencií. Rovnako ich motivuje k celoživotnému záujmu o umelecké a kultúrne dianie.

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* je reprezentovaná vyučovacími predmetmi **hudobná výchova** a **výtvarná výchova**. V nich je vytvorený priestor pre integrovanie všetkých druhov umenia: hudobného, výtvarného, vizuálneho, audiovizuálneho, tanečného, literárneho aj dramatického. Rôzne druhy umenia umožňujú reagovať na podnety z rôznych oblastí života a vyjadrovať sa prostredníctvom symbolických a metaforických foriem, ktoré sú jedinečné pre dané umenie. Spoznávaním umeleckých artefaktov naprieč druhmi umenia a dejinami sa žiaci identifikujú s vlastnou kultúrou a jej prejavmi, ale tiež konfrontujú s kultúrnymi prejavmi iných, čo vedie k pozitívnemu vnímaniu interkultúrnych vzťahov a prispieva k funkčnej a inkluzívnej spoločnosti.

Ťažiskom vzdelávacej oblasti je tvorivosť, ktorú žiaci uplatňujú a rozvíjajú pri rozmanitých činnostiach – objavovanie, experimentovanie, tvorba, sebvýjadrovanie, tvorivé interpretovanie, stvárňovanie, reflektovanie, a pod. Niektoré z činností – plánovanie, prezentovanie, sebaregulácia či hodnotenie, vytvárajú priestor na rozvoj metakognitívnych zručností.

Vzájomné prepojenie vyučovacích predmetov **hudobná výchova** a **výtvarná výchova** do vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* vytvára synergiu rozvoja **umeleckej gramotnosti**. Umelecká gramotnosť je schopnosť vnímať, prijímať, chápať, interpretovať a vyjadrovať sa prostredníctvom rôznych druhov a foriem umenia. Zahŕňa umelecké spôsobilosti potrebné na autentický vzťah k umeniu. Umelecky gramotní žiaci sú schopní prenášať umelecké spôsobilosti aj do iných vzdelávacích oblastí, prostredí a kontextov. Vnímajú hodnotu umenia pre seba aj spoločnosť.

V **1. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja prostredníctvom spontánnych expresívnych reakcií na rozmanité podnety a spoznávaní umeleckých výrazových prostriedkov. Žiaci sú postupne uvádzaní do umeleckej gramotnosti objavovaním zákonitostí vzniku a existencie rôznych druhov a foriem umenia, tiež elementárnych podôb produkcie a percepcie.

V **2. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja spoznávaním možností umeleckých výrazových prostriedkov, objavovaním a uvedomeným používaním zákonitostí umeleckého jazyka a komunikácie. Žiaci postupne zvládajú základy umeleckej gramotnosti, dokážu sa hudbou a výtvarne vyjadriť, interpretovať, zdieľať a elementárne hodnotiť vlastné prijímanie hudby a výtvarného umenia, tiež schopnosť rešpektovať rozmanité umelecké a kultúrne prejavy. Tvorivosť, hravosť a otvorenosť spoznávaní sú stále nosnými kvalitami.

V **3. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja zmysluplnou komunikáciou, tvorivým a cieľavedomým využívaním prostriedkov umeleckého jazyka. Žiaci si osvojujú spôsoby interpretácie, ktoré uplatňujú pri percepcii podnetov z rôznych druhov a foriem umenia, tiež kultúrnych prejavov.

Žiaci sú schopní reflektovať aktuálne témy a podnety z umenia, tradičného ľudového umenia a kultúry, uvedomujú si ich vplyv na spoločnosť a každodenný život. Nosnými kvalitami zostáva tvorivosť, otvorenosť spoznávaniu, ku ktorým sa pridáva schopnosť prezentovať výsledky svojej tvorivej činnosti, analyzovať a hodnotiť umelecké artefakty.

Hudobná výchova

Charakteristika oblasti

Hudba je druhom umenia so špecifickými vyjadrovacími prostriedkami, ktoré tvoria nenahradiiteľnú súčasť neverbálnej kultúry. Vzniká ako výsledok špecifickej ľudskej aktivity v priestore a čase, zoskupením tónov a zvukov, prezentuje ľudskú skúsenosť a usiluje o estetickú komunikáciu. Vplyva na celú osobnosť človeka, jeho fyzickú i psychickú podstatu v kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej oblasti. Je dôležitá pre osobnostný a sociálny rozvoj v kontexte kultúrnej a umeleckej komunikácie, vo vzťahu k vnímaniu a produkovaniu hudby ako nehmotnému kultúrnemu dedičstvu. Základnou úlohou hudobného vzdelávania je rozvoj hudobnosti žiakov. Na Slovensku nadväzujeme na európske trendy a dedičstvo našej pedagogickej tradície, ktoré holistickým prístupom formujú žiakove hudobné spôsobilosti využívajúc kreatívne a integratívne prístupy k hudbe. Na základe porozumenia procesov prijímania (počúvania), produkovania (spev, hra na nástroji) stvárňovania a integrovania (tanec, slovo, tvorivá dramatika) hudby sa rozvíjajú umelecko-expresívne spôsobilosti žiakov.

V hudobnej výchove je dôležité rozvíjať potrebu seberealizácie žiaka, motivovať a usmerňovať jeho snahy o individuálnu a kolektívnu prezentáciu hudby, podporovať jeho zvedavosť pri objavovaní hudby, vzájomnú kooperáciu a toleranciu v hudobnej interpretácii a komunikácii a zároveň formovať jeho individuálny vkus. To všetko pri rešpektovaní miery žiakovho hudobného nadania ako predpokladu pre aktívne muzicírovanie.

Obsahy hudobnej výchovy sa značnou mierou podieľajú na rozvoji doménových aj prierezových gramotností základného vzdelávania. Orientáciou v metrorytmickej štruktúre hudby, objavovaním logiky výstavby hudobného diela, čítaním grafickej partitúry rozvíjajú matematickú gramotnosť, zápis a analýza hudby rozvíja analyticko-syntetické myslenie. Práca s hlasom (spev) rozvíja správne fyzické a fyziologické návyky, skvalitňuje čitateľskú a jazykovú gramotnosť. Prostredníctvom komunikácie hudbou a zdieľania informácií o hudbe s ohľadom na jej estetické funkcie žiak rozvíja komunikačné a prezentačné spôsobilosti. Elementárna improvizácia, komponovanie, ich záznam, tvorivé obohacovanie, ukladanie a spracovanie v digitálnom priestore, technické a technologické spracovanie rozvíja jemnú motoriku a vo virtuálnom priestore aj digitálnu a technickú gramotnosť. Východiskom hudobného vzdelávania je aktívny a tvorivý kontakt s hudbou v jej troch základných podobách: počúvanie, tvorba a stvárňovanie, ktoré sú obsiahnuté v 5 komponentoch: **spev, hra na hudobnom nástroji, počúvanie hudby, hudobno-pohybové vyjadrenie hudby a hudobno-dramatické vyjadrenie hudby.**

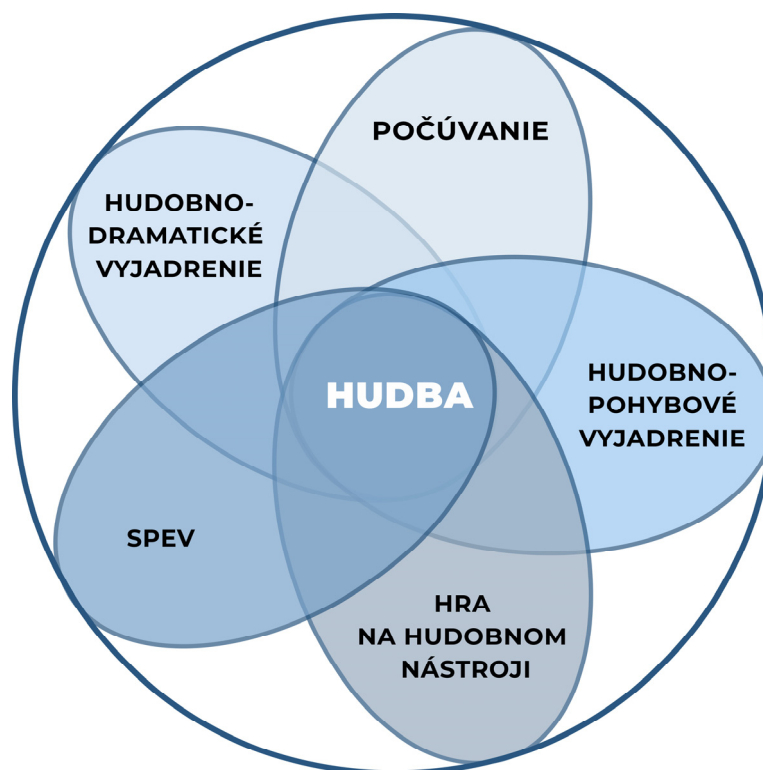
Komponent spev predstavuje prirodzený, najjednoduchší a najdostupnejší spôsob aktívnej hudobnej produkcie a sebarealizácie žiaka v škole. Je podmienený zvládnutím elementárnej hlasovej techniky a dodržiavaním zásad hlasovej hygieny. Obsahom speváckych aktivít je tvorivá práca s hlasom, imitovanie zvukov okolitého sveta, hra s hlasom, interpretovanie hlasových modelov a popevkov, reprodukovanie zapamätaných melódií, resp. vytváranie rôznorodých melódií, odpovedí na spievané otázky, spev v primeranej hlasovej polohe imitačne aj podľa nôt (grafickej partitúry, obrázkov, gesta), jednohlasne aj dvojhlasne. Poznanie hudobnej abecedy nie je cieľom, ale len prostriedkom pre postupné samostatné objavovanie, pochopenie a zmocňovanie sa hudby.

Komponent hra na hudobnom nástroji predstavuje spoznávanie a produkciu hudby na rôznych hudobných nástrojoch (Orffove hudobné nástroje, vlastnoručne zhotovené a iné elementárne hudobné nástroje, hudobné hračky, ľudové hudobné nástroje, elektronické a virtuálne hudobné nástroje). Cieľom je poznať techniku hrania na ne, experimentovať s ich zvukovou farbou, využívať ich na interpretáciu sprievodov k spevu, interpretáciu samostatných inštrumentálnych miniatúr.

Komponent počúvanie hudby predstavuje špecifický proces aktívneho prijímania hudby poslucháčom – žiakom. Zámerom je aktívne (uvedomene) počúvať hudbu rôzneho charakteru, druhov a žánrov, rôznych štýlových období, poznať jej funkcie, identifikovať jej vyjadrovacie prostriedky. Vnímať vplyv hudby na telesné a duševné prežívanie a využívať ju ako jeden z prostriedkov emocionálnej regulácie. Počúvať sprostredkovanú hudobnú produkciu i živú hudobnú produkciu profesionálneho alebo poloprofesionálneho umeleckého výkonu. Pochopiť vzťah medzi hudbou a ostatnými druhmi umenia a kultúrou vôbec. Hodnotiť hudobné artefakty z hľadiska ich funkcií v živote človeka. Vnímať hudbu ako špecifickú výpoveď rozmanitých kultúrnych spoločností.

Komponent hudobno-pohybové vyjadrenie hudby je prejavom poznávania a overovania hudobných zákonitostí, aj prostriedkom komunikácie. Je to spôsob posilňovania a prehľbovania hudobného vnímania a zážitku, ale aj pochopenia štruktúry skladby prostriedkami neverbálnej komunikácie a pohybovej improvizácie, v ktorej je rozhodujúca prirodzenosť a voľnosť pohybu, koordinovanosť a súlad so znejúcou hudbou. Prechádza od spontánnych pohybových reakcií na hudbu, kultivovania a usmerňovania pohybového prejavu, voľného vyjadrenia hudby, imitácie a osvojovania rôznych spôsobov pohybového stvárnenia hudby, až k tvorivému pohybovému sebavyjadreniu a tancu.

Komponent hudobno-dramatické vyjadrenie hudby predstavuje najsyntetickejšiu formu prienikov vyjadrovacích prostriedkov viacerých umení, v ktorých sa integruje hudba so slovnými, pohybovými a výtvarnými prejavmi na princípoch tvorivej dramatiky, hudobného divadla a zážitkového učenia. Využíva tvorivú rytmickú, melodickú, interpretačnú a pohybovú improvizáciu a rôznorodé vlastné vyjadrenie – interpretáciu hudobného diela, piesne, situácie a pod. Má podoby hudobno-dramatickej hry, obrazu či hudobno-dramatického projektu.

Obrázok č. 1. Komponenty vyučovacieho predmetu hudobná výchova

Ciele vyučovacieho predmetu

- Slobodne prejavovať a uplatňovať umeleckú a hudobnú gramotnosť pri napĺňaní osobných kultúrnych potrieb a životných cieľov.
- Uplatňovať základné hudobné spôsobilosti (schopnosti, zručnosti a návyky) v oblasti spevu, hry na hudobných nástrojoch, počúvania hudby, hudobno-pohybového, hudobno-dramatického, verbálneho a vizuálneho vyjadrovania a spájania hudby rôznymi spôsobmi, prístupmi, prejavmi a prezentáciami.
- Orientovať sa v hudobnej kultúre minulosti i v jej súčasných podobách, vo svetovej aj slovenskej hudobnej kultúre, hudobnej kultúre etník, národností, malých i veľkých sociálnych skupín.
- Komunikovať a hodnotiť rôznorodé hudobné obsahy, využívať ich aj pri vyhodnocovaní hudobných informácií v rôznych životných situáciách.
- Hodnotiť, oceňovať a chrániť národné hudobné dedičstvo aj rôzne podoby globálnej kultúry ako súčasť vlastnej kultúrnej identity.
- Oceňovať hudobné dedičstvo iných kultúrnych spoločností.
- Interpretovať a aplikovať hudobné pojmy, javy a vzťahy z oblasti teórie hudby aj histórie, ktoré vychádzajú zo znejúcej počúvanej aj produkovanej hudby.
- Zodpovedne a bezpečne využívať digitálne technológie a médiá na umeleckú a estetickú hudobnú komunikáciu.
- Byť tvorivý, kooperovať, byť empatický, schopný sebareflexie aj zodpovedného konania pri tvorbe, prijímaní, vyjadrovaní a integrácii hudby vo vlastnej komunite aj širšej spoločnosti.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je objavovať zákonitosti vzniku a existencie hudby v jej elementárnych podobách produkcie, počúvania aj vyjadrovania a stvárňovania.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Sluchom identifikovať zvuk a tón, hlasom, hrou na tele a hrou na hudobných nástrojoch realizovať základné vlastnosti tónu (výška, sila, farba, dĺžka).
- Objavovať možnosti vlastného hlasu, znenia hudobných nástrojov, možnosti spontánneho pohybového a dramatického vyjadrenia hudobných obsahov.
- Spievať rôznorodé piesne v skupine, aj s inštrumentálnym sprievodom.
- Hrať rytmicko-melodické modely, sprievody, uplatniť ich pri vyjadrení charakteru piesne a hudby.
- Identifikovať a aplikovať vyjadrovacie prostriedky hudby pri speve, hre na hudobných nástrojoch, pri počúvaní hudby aj pohybovom a dramatickom vyjadrovaní hudby.
- Vyjadriť pocity z počúvanej aj produkovanej hudby verbálne, spontánnym pohybom aj inými umeleckými prostriedkami.
- Vyjadriť dej, náladu, charakteristiku postáv príbehu hlasom, pohybom, rytmickými, melodicnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku.
- Spolupracovať pri tvorbe aj stvárňovaní hudby, vyjadriť sa k výsledku vlastnej i skupinovej činnosti.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- ovládať na elementárnej úrovni svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke, v primeranej hlasovej polohe (c1 – c2), spamäti,
- prirodzene uplatňovať elementárnu hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve,
- spievať v kolektíve, v menšej skupine, a capella i so sprievodom hudobného nástroja, udržať melodicnú líniu, reagovať na taktovacie gestá učiteľa,
- na elementárnej úrovni rytmizovať a melodizovať reč v rámci určeného tónového priestoru durovej stupnice,
- uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách, hlasom experimentovať a improvizovať.

Obsahový štandard

Spievanie **hlasových modelov, riekaniak, dialogických hier**, detských **piesní** rôzneho druhu a žánru (**autorské – umelé, slovenské ľudové, miestne a regionálne ľudové**) v durových i molových tóninách.

Rozvíjanie elementárnych **speváckych návykov, spevu** legato a v primeranej dynamike, zjednocovanie spoločného spevu.

Rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie rytmických útvarov, ich otextovanie, smerovanie k uvedomovaniu si melodických postupov a ich zachyteniu gestom ruky, graficky (linkou, obrázkom, farbou, grafickým znakom), pomocou rôznorodých predmetov.

Pri praktických činnostiach osvojovanie **hudobnej abecedy a rytmických hodnôt**: osminová, štvrtová, polová nota a pomlčka, ich rôzne kombinácie, príslušné **rytmické slabiky**, 2/4, 3/4 takt, tónový priestor v dur: 5.-3.; 5.-6.-5.-3.; 5.-3.-1. a 5.-4.-3.-2.-1. stupňa durovej stupnice (C dur), príslušné **solmizačné slabiky**, ľubovoľné **gestá** znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo **fonogestika**.

Objavovanie **možností vlastného hlasu**, imitovanie zvukov okolitého sveta, rolové spievanie, vytváranie rôznorodých melodií podľa fantázie, dotváranie príbehov a situácií prostredníctvom zvukomalby hlasom.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, technicky správne, sám i v skupine, podľa gesta učiteľa,
- hrať na rytmických aj melodických nástrojoch, na zhotovených vlastných elementárnych hudobných nástrojoch, okolitých zvukových objektoch,
- vytvárať rytmické a melodické miniatúry, hrať elementárne hudobné sprievody,
- experimentovať s farbou znenia hudobného nástroja a zvukomalebne vyjadriť mimohudobný obsah (napr. pocity, predstavy, náladu, charakter postavy),
- orientovať sa v symbolickom aj v notovom zápise,
- byť súčasťou spoločnej hry, spolupracovať pri hre.

Obsahový štandard

Hra na **elementárnych hudobných nástrojoch**: Orffov inštrumentár, regionálne detské ľudové hudobné nástroje, zvukové hračky, vlastnoručne vyrobené hudobné nástroje, okolité **zvukové objekty, prírodný materiál**.

Hra podľa **grafickej partitúry** aj z **notového zápisu** osminové, štvrtkové hodnoty, **hra sprievodov** k piesňam, riekankám aj tancom.

Vytváranie predohier, medzihier, dohier.

Experimentovanie s farbou znenia hudobného nástroja, vytváranie elementárnych hudobných a zvukových miniatúr, vychádzajúcich z rytmickej štruktúry slova, slovných spojení, rýmovačiek v tónovom priestore pentatoniky.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať zvuk a tón, porovnávať ich vlastnosti,
- charakterizovať základné výrazové prostriedky hudby a ich vlastnosti, základnú štruktúru a hudobnú formu,
- verbálne, výtvarne, pohybom vyjadriť charakter, emocionálny aspekt, mimohudobný obsah a pocity z počúvanej skladby.

Obsahový štandard

Intuitívne, zámerné a aktívne počúvanie rôznorodnej hudby.

Identifikovanie **vlastností tónu** produkovanej aj počúvanej hudby (výška, dĺžka, sila, farba).

Nachádzanie totožnosti, podobnosti a kontrastu **výrazových prostriedkov** (melódia, rytmus, tempo, dynamika) a **hudobnej formy** znejúcej hudby.

Pri počúvaní rozlišovanie a určenie **vokálnej a inštrumentálnej hudby**.

Na základe farby zvuku identifikovanie vybraných znejúcich **klasických aj ľudových hudobných nástrojov a ľudských hlasov** (detský, mužský, ženský).

Objavovanie mimohudobného **obsahu a námetu skladby**, verbálne a iné vyjadrenie fantazijných predstáv a vlastných pocitov pri počúvaní hudby.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spontánnym a koordinovaným pohybom vyjadriť charakter, formu, tempo, metrum, rytmus a dynamiku počúvanej alebo produkovanej hudby,
- imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách a v hrách so spevom,
- uplatniť základné tanečné prvky, zapamätať si sled tanečných pohybov v jednoduchej choreografii, tancovať vo dvojici, prípadne v skupine.

Obsahový štandard

Kultivovanie držania tela a formovanie **tanečného postoja** pri vyjadrovaní a stvárňovaní hudby.

Využívanie vlastného tela ako rytmického hudobného nástroja (**hra na tele**).

Imitovanie pohybu v **hudobno-pohybových hrách a ľudových pohybových hrách so spevom**.

Uplatňovanie prirodzeného tanečného pohybu, **tanečných prvkov** (chôdze a behu v metrickej pulzácii, prísunový krok vpred, vzad, do strán v pérovaní, valaský krok) v jednoduchých tanečných choreografiách.

Umocňovanie hudobného vnímania a zážitku pohybovou interpretáciou hudby.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- stvárniť obsah, charakter a formu piesne či riekanky, fragmenty ľudových hudobno-pohybových hier prostriedkami hudobnej dramatiky,
- tvoriť zvukomaľbu k rôznym príbehom a situáciám,
- tvoriť melódie, odpovede na spievané či hrané otázky,
- vyjadriť dej, náladu, charakteristiku mimohudobných obsahov, literárnej predlohy hlasom, pohybom, hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku,
- rešpektovať originálny prístup jednotlivca pri hudobno-dramatickom stvárňovaní.

Obsahový štandard

Dramatické stvárňovanie **riekaniek, piesní, básní, rozprávok, ľudových hudobno-dramatických hier**.

Uplatňovanie **dialogických hier**, rytmizovaných alebo melodizovaných textov, zvukomaľby, mimiky, gest, využívanie okolitých objektov a rekvizít, pohybovej improvizácie v **dramatických obrázkoch alebo príbehoch**.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je poznať a aplikovať hudobnú gramotnosť pri uvedenom zmocňovaní sa hudby v procese jej produkcie, prijímania aj vyjadrovania a integrácie s inými druhmi umenia.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Spievať vo vhodnej hlasovej polohe, imitačne aj podľa notového zápisu (fonogestiky), spamäti, rôznorodý piesňový repertoár vrátane jednoduchého dvojhlasu.
- Identifikovať a aplikovať výrazové prostriedky hudby pri speve a hre na hudobných nástrojoch.
- Hrať na rôznorodých elementárnych hudobných nástrojoch jednoduché rytmické a melodické modely, hrať v malých inštrumentálnych zoskupeniach.
- Komunikovať a hodnotiť vlastné prijímanie hudby, interpretovať hudbu verbálne, pohybom aj inými umeleckými prostriedkami, prijímať odlišnosť vnímania a interpretácie iných.
- Vyjadriť mimohudobný obsah (dej, predstavy, charakteristiku postáv príbehu) hlasom, pohybom, dramaticky, hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku.
- V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, v kolektíve, vyjadriť pocity, hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby.
- Spoznávať hudobné prejavy a preferencie vo vlastnej rodine a miestnej komunite.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- primerane ovládať svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke v hlasovej polohe (a – d2), spamäti aj s oporou o notový zápis,
- spievať v kolektíve so sprievodom hudobného nástroja i a capella, prirodzene aplikovať hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve,
- udržať melodickú líniu v jednohlase i jednoducho dvojhlase, reagovať na taktovacie gestá učiteľa,
- rytmizovať a melodizovať reč v známom tónovom priestore v rámci celej durovej stupnice (C dur),
- uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách, hlasom experimentovať, improvizovať a komponovať.

Obsahový štandard

Spievanie hrových **hlasových modelov**, melodizovaných útvarov ľudovej slovesnosti, **piesní rôzneho druhu a žánru** (autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, populárne, kánon, melodické ostinato a i.) v rôznych tóninách.

Rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie krátkych hudobných útvarov.

Osvojovanie **hudobnej abecedy** vychádzajúce z praktickej činnosti: osminová, štvrtková, polová,

polová nota s bodkou, celá nota, pomlčky v rovnakých rytmických hodnotách, ich rôzne kombinácie, príslušné rytmické slabiky, rytmický dvojhlas, 2/4, 3/4, 4/4 takt, tónový priestor v C dur, príslušné **solmizačné slabiky**, ľubovoľné gestá znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo fonogestika.

Imitovanie **zvukov okolitého sveta**, tvorenie rôznorodých melódií, zvukomaľby k rôznym príbehom a situáciám, smerovanie k uvedomeniu melodických postupov a ich zachyteniu solmizačnou slabikou, ľubovoľným gestom, graficky, audionahrávkou.

Zjednotenie spoločného spevu, upevňovanie **speváckych návykov**, kooperovanie, počúvanie seba aj druhých, slovné reflektovanie speváckeho výkonu – ocenenia, návrhy, (seba)korekcia.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji rytmicky správne, v primeranom tempe, s dynamikou,
- hrať a vytvárať malé hudobné celky, hudobné sprievody samostatne aj v skupine, reagovať na gestá učiteľa,
- samostatne zahrať jednoduchú melódiu (pieseň) na vybranom melodickom hudobnom nástroji,
- hrať podľa symbolického a notového zápisu,
- orientovať sa na klaviatúre v C dur, aktívne počúvať druhých, spolupracovať, byť súčasťou spoločnej hry, byť schopný vyjadrenia vlastných pocitov, byť schopný slovnej reflexie hudobného výsledku – ocenenia, (seba)korekcie.

Obsahový štandard

Hra na **rytmických aj melodických hudobných nástrojoch** a regionálnych ľudových nástrojoch.

Vytváranie spontánnych rytmických inštrumentálnych celkov vychádzajúc z rytmickej štruktúry slovných spojení.

Hra osminových, štvrtových, polových hodnôt podľa **notového zápisu**.

Hra **jednoduchých melódií** (piesní) v tónovom priestore stupnice C dur na melodický nástroj (napr. zvonkohra, xylofón, zobcová flauta, pastierska píšťala, nástroj s klaviatúrou – keyboard a pod.).

Vytváranie **sprievodov** k piesňam, tancom, rešpektujúc ich charakter a hudobnú formu.

Sprevádzanie resp. dotváranie počúvanej autorskej skladby rozličných štýlových období.

Počúvanie druhých, kooperácia, rozvíjanie spoločnej hry, slovná reflexia hudobného výsledku, vyjadrenie pocitov, ocenenia, návrhy, (seba)korekcia.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať, pomenovať a charakterizovať základné výrazové prostriedky hudby a ich vlastnosti, priradiť im funkciu a význam v oblasti hudobného symbolizmu,
- identifikovať a charakterizovať typy vokálnej a inštrumentálnej hudby a jej funkcie,
- komunikovať a hodnotiť vlastné prijímanie hudby,
- spoznávať hudobné prejavy a preferencie vo vlastnej rodine a miestnej komunite.

Obsahový štandard

Analytické počúvanie **rôznorodej hudby**, identifikovanie **vyjadrovacích prostriedkov** a emocionálneho aspektu v počúvanej hudbe.

Identifikovanie nástrojového a speváckeho zloženia znejúcej hudby.

Rozpoznávanie základných **typov hudby**: klasickej, modernej, populárnej, ľudovej, regionálnej ľudovej.

Určovanie základných **formových štruktúr** (verzia, refrén, predohra, medzihra, dohra, jednodielna, dvojdielna, trojdielna **piesňová forma**), **charakteru a funkcie počúvanej hudby** (k tancu, pochod, pieseň).

Vyjadrenie a hodnotenie vlastného prežívania pri počúvaní hudby.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spontánnym a koordinovaným pohybom interpretovať počúvanú hudbu, piesne, mimohudobné obsahy,
- napodobňovať typické tanečné prvky vybraných štýlov,
- ovládať jednoduché tanečné hry a tanec vo dvojici,
- reagovať pohybom a výrazom na metroritmickú štruktúru skladby, formovú výstavbu a melodickú líniu.

Obsahový štandard

Spontánne napodobňovanie vybraných vzorových **pohybových stereotypov**, imitovanie rôznych **žánrov a štýlov tanca**, jednoduchých tanečných hier, vybraných **typov ľudových tancov**.

Jednokročkový/dvojkročkový pohyb, polka a základný valčíkový **krok**, valaský premenný krok.

Využívanie vlastného tela (**hry na tele**) ako rytmického hudobného nástroja pri tanci, pri tvorbe zvukových prostredí alebo improvizovaného beatboxu.

Vyjadrovanie **hudobného** (metrum, tempo, dynamika, melódia, forma) aj **mimohudobného obsahu hudby** (dej, predstavy) spontánnym pohybom.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať dramatické útvary a hry spevom, hrou na hudobných nástrojoch, pohybom, rytmizovaným a melodizovaným textom,
- improvizovať, prostriedkami tvorivej dramatiky vyjadriť pieseň, riekanku, literárnu alebo výtvarnú predlohu.

Obsahový štandard

Hudobno-dramatické stvárňovanie rôznych **hudobných a nehudobných predlôh** (poézie, prózy, výtvarných artefaktov) a hudobno-dramatických hier.

Príprava a realizácia **hudobno-dramatického celku** (výber námetu, tvorba scenára, dialógov, zhudobnenie textu, tvorba zvukových kulís, jednoduchej choreografie, pohyb v priestore).

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je uplatňovať hudobnú gramotnosť v oblasti vnímania, porozumenia a interpretácie hudobného materiálu. Tvoriť a prezentovať hudbu, analyzovať, hodnotiť, diskutovať, selektovať, akceptovať a reflektovať rozmanitosť hudobného umenia a hudobných prejavov.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Interpretovať piesne a krátke skladby s primeraným výrazom.
- Využívať nadobudnuté poznatky a skúsenosti pri tvorbe, interpretácii, zaznamenávaní, spracovaní a upravovaní záznamu digitálnymi technológiami vo všetkých komponentoch v spojení s ostatnými druhmi umenia.
- Poznať významné diela a hudobné prejavy slovenskej a svetovej hudobnej kultúry, podoby

ľudovej hudobnej kultúry Slovenska, kultúry etník a národností ako prostriedku interkultúrnej komunikácie a vzájomného porozumenia.

- V úzkom prepojení na znejúcu hudbu reflektovať rozmanitosť umenia, vnímať vzťahy medzi druhmi umenia.
- Poznať základné žánre a štýly v kontexte historickej a súčasnej hudobnej produkcie.
- Analyzovať, hodnotiť umeleckú a interpretačnú kvalitu produkovanej aj počúvanej hudby na základe primeranej argumentácie a poznania.
- V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, v kolektíve, vyjadriť svoje pocity, hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby.
- Tvoriť, improvizovať, vytvoriť hudobné predstavenie v spojení s inými druhmi umenia a oblasťami vzdelávania vychádzajúc z individuálnych možností každého žiaka a podmienok školy.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spievať v primeranej hlasovej polohe, vedome uplatňovať zásady hlasovej hygieny v hovorenom i spievanom prejave s prihliadnutím na mutačné obdobie žiakov,
- spievať a capella i so sprievodom hudobného nástroja alebo hudobného podkladu,
- rytmizovať a melodizovať reč, uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách s hlasom.

Obsahový štandard

Interpretovanie **piesní rôzneho druhu a žánru** (autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, inonárodné i populárne piesne).

Tvorivé využívanie prostriedkov silovej, časovej, farebnej a výškovej **modulácie hlasu**: zvuky, reč, spev, šepot, farebné a dynamické odtiene.

Rytmizovanie nonsensových a básnických textov, rytmický viachlas.

Tvorba melódií v známom tónovom priestore, **melodizovanie textov**, ich grafické alebo audiovizuálne zaznamenanie.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, s dynamikou,
- elementárne improvizovať a komponovať,

- tvoriť a interpretovať sprievod k piesni, k skladbe,
- aktívne a vedome používať hudobné písmo,
- aktívne a efektívne spolupracovať na príprave hudobného projektu (vystúpenia) podľa individuálnych možností každého žiaka a podmienok školy,
- reflektovať hudobný výsledok – ocenenie, návrh na zmenu, (seba)korekcia.

Obsahový štandard

Hra v triednom alebo **školskom ansámblí** (folklórnom súbore, kapele populárnej hudby, súbore orffových nástrojov, súbore voľnej nástrojovej konštelácie) na triednych, školských alebo mimoškolských vystúpeniach.

Hra podľa grafickej **partitúry**, klasickej notácie a akordických značiek.

Elementárne komponovanie s použitím **hudobných softvérov a digitálnych technológií**, inštrumentálne **sprievody** k piesňam, zvuková interpretácia literárneho textu, výtvarného diela, videa, tvorba inštrumentálnych častí hudobno-pohybového a hudobno-dramatického celku (predstavenia), nahrávka **hudobného diela**.

Kooperovanie, rešpektovanie hry druhých, rozvíjanie spoločnej hry, slovná reflexia hudobného výsledku.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať charakteristiky, štruktúry, faktúru, formu a tonalitu skladby, ľudské hlasy, nástroje a nástrojové skupiny súborovej hry,
- identifikovať štýlové znaky klasickej a modernej populárnej hudby,
- orientovať sa v chronológii umeleckých smerov a vybraných predstaviteľov Slovenskej a svetovej hudby,
- identifikovať štýlové znaky ľudovej hudby, špecifiká hudobnej kultúry vlastného a ostatných regiónov Slovenska, národnostných menšín Slovenska, etník a sociálnych skupín, piesňové skupiny a žánre, autentickú a štylizovanú podobu tradičnej ľudovej hudobnej kultúry,
- vyjadriť zážitok z počúvanej hudby s využitím primeranej argumentácie, prezentovať svoje vkusové preferencie v oblasti hudby, tvoriť si vlastné hudobné preferencie v oblasti všetkých typov hudby a rešpektovať preferencie iných,
- hodnotiť živú hudobnú produkciu profesionálneho alebo poloprofesionálneho umeleckého výkonu jednotlivca alebo renomovaných hudobných inštitúcií,
- vyhľadávať a technicky upraviť hudobné artefakty pre modelové situácie s ohľadom na funkcie hudby.

Obsahový štandard

Aktívne počúvanie **hudby rôznych druhov, štýlov a žánrov**, identifikovanie a charakterizovanie farby zvuku rôznych typov hudobných telies a zoskupení, **štruktúry, faktúry, formy a tonality** počúvanej hudby.

Na základe aktívneho počúvania rámcové orientovanie sa v typológii a chronológii **umeleckých štýlov a žánrov hudby** na Slovensku a vo svete, v klasickej, ľudovej, tradičnej a modernej populárnej hudbe.

Objavovanie a pomenovanie charakteristických **znakov ľudovej hudobnej kultúry** vlastného regiónu, etnografických regiónov Slovenska, autentickej podoby tradičnej ľudovej hudobnej kultúry.

Využívanie **funkcií hudby** pri hudobnej podpore modelových situácií.

Vyjadrovanie vlastných vkusových **hudobných preferencií** v oblasti všetkých typov hudby.

Návšteva **koncertu, hudobného divadla**, hodnotenie reprodukovanej aj živej hudobnej produkcie hudby podporené primeranou argumentáciou.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- koordinovaným štruktúrovaným a neštruktúrovaným pohybom interpretovať počúvanú hudbu,
- uplatňovať prvky vybraných spoločenských, populárnych a tradičných regionálnych tancov a etiketu v spoločenskom kontexte,
- uplatňovať pohybovú improvizáciu pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov i štýlových období.

Obsahový štandard

Uplatňovanie voľného a útvarového **pohybu**, synchronného pohybu v skupine vo väzbe na počúvanú hudbu.

Napodobňovanie a adaptovanie jednoduchých rytmických **tancov tradičnej regionálnej a národnej kultúry**, tanečných predlôh z rôznych žánrov.

Uplatňovanie základnej **etikety** v spoločenskom kontakte a pri tanci.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- improvizovať a interpretovať hudobné a mimohudobné obsahy prostriedkami hudobnej dramatiky,

- uplatňovať dramatickú, hudobnú (melodickú, rytmickú), pohybovú improvizáciu a interpretáciu pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov, funkcií i štýlových období,
- vytvárať hudobno-dramatické celky na rôzne námety, vytvárať umelú realitu, modelové situácie zo života a fantastického sveta,
- pri tvorbe výsledného dramatického produktu používať vhodné a bezpečné technické a digitálne prostriedky,
- hodnotiť hudobno-dramatické predstavenie vlastnej produkcie aj renomovaného hudobno-dramatického telesa primeranou argumentáciou.

Obsahový štandard

Využívanie vlastného hlasu, okolitých objektov, rôznorodých hudobných nástrojov, virtuálnych hudobných nástrojov aj hudobných softvérov pri **tvorbe hudobno-dramatického celku**.

Reflektovanie a hodnotenie vlastného **hudobno-dramatického predstavenia** aj predstavenia renomovaného hudobno-dramatického telesa, napr. po vzhliadnutí predstavenia profesionálneho súboru (napr. muzikál, opereta, balet, opera, pantomíma) primeranou argumentáciou.

Výtvarná výchova

Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova sprostredkúva žiakovi možnosť rozvíjať svoje cítenie, myslenie a tvorivé zručnosti, a tiež uvádza žiaka do oblasti vizuálnej kultúry, ktorá je v súčasnosti podstatným zdrojom informácií a prostriedkom komunikácie. Kultivuje osobnosť žiaka a jeho spôsobilosti predovšetkým prostredníctvom vnímania, reflektovania a sebaujadrovania. Výtvarná výchova vďaka svojej **činnostnej** povahe umožňuje žiakovi získať zážitok z procesu tvorby a použitia nástrojov, techník a technológií. Tvorivá činnosť zahŕňa procesy bádania a experimentovania, pričom rovnako rozvíja zmyslovú, emocionálnu a racionálnu stránku osobnosti žiaka. Výtvarná výchova formou sebaujadrovania žiaka vytvára priestor na rozvoj myslenia, metakognitívnych zručností a budovania postojov. Je príležitosťou pre objavovanie a oceňovanie jedinečnosti a rozmanitosti.

Vyučovací predmet výtvarná výchova kladie dôraz na rozvoj **vizuálnej gramotnosti** ako jednej z kľúčových prierezových gramotností. Dosiahnutie funkčnej vizuálnej gramotnosti definujú ciele vzdelávania predmetu pre jednotlivé cykly. Jej funkčnosť je súborom viacerých spôsobilostí vo vizuálnej komunikácii, ktoré žiak nadobudne vo vizuálnej komunikácii, vnímaní a schopnosti tvoriť. Ide o citlivosť vnímania, ktorú využívame v každodennom živote, vnímanie prostredia a vzťahov vo svojom bezprostrednom okolí. Ďalšou spôsobilosťou je využívať vizuálny jazyk na rôzne spôsoby vyjadrovania, spôsobilosť porozumieť vizuálnemu jazyku, a tiež schopnosť prijímať estetické podnety a tvoriť rôzne vizuálne vnímateľné artefakty. Charakter vyučovacieho predmetu vytvára priestor na rozvoj ďalších prierezových gramotností, a to predovšetkým **čitateľskej gramotnosti** (napr. vzťah obrazu a slova, mediálny obsah – podnety z neho, jeho tvorba, ale aj kritické čítanie), **digitálnej gramotnosti** (napr. digitálne médiá a technológie, ale aj témy ako autorské práva, licencie) a v neposlednom rade **sociálnej a emocionálnej gramotnosti** (napr. sebaopoznávanie, vyjadrenie emócií a pocity, práca v kolektíve, reflexia tvorby).

Výtvarná výchova sa zameriava na rozvoj osobnosti žiaka a jeho schopnosť myslieť a komunikovať prostredníctvom výtvarného jazyka v rámci vizuálnej kultúry, a to pri

rešpektovaní individuality žiaka, jeho vývinových charakteristík, osobnosti a nadania. Osvojovanie si výtvarného jazyka umožňuje žiakovi vyjadriť svoje myšlienkové koncepty, predstavy, fantáziu, skúsenosti a pocity.

Štruktúru vyučovacieho predmetu výtvarná výchova tvoria 3 komponenty: **komunikácia, umenie a vizuálna kultúra, osobnosť**. Jednotlivé komponenty sa delia na výkonové a obsahové štandardy, ktoré tvoria dynamický celok. Vzájomne sa prekrývajú, rozvíjajú a dopĺňajú. Sú formulované tak, aby zmysluplne gradovali v cykloch vzhľadom na funkčnosť vzťahov medzi cieľmi, výkonmi a obsahmi.

Komponent komunikácia je zameraný na spoznávanie a používanie jednotlivých výtvarných vyjadrovacích prvkov (bod, línia, farba, tvar, škvŕna, priestor, plocha, objem, textúra, svetlo, záber) a kompozičných princípov (rovnováha, pohyb, rytmus, symetria, dôraz, kontrast, jednota, variácie/rozmanitosť, proporcie, sekvencia, čas), prostredníctvom ktorých žiak vyjadruje svoje predstavy, fantáziu, myšlienky, skúsenosti a pocity.

Oboznamovanie sa s nimi prebieha prostredníctvom vlastnej tvorby žiaka, ale aj skúmaním a analyzovaním tvorby iných. Dôležitou súčasťou komponentu komunikácia je osvojovanie si tvorivých postupov a ich kombinácií, techník (napr. kresby, maľby, grafiky a priestorového vytvárania), návykov potrebných pre prácu s nástrojmi, materiálmi, médiami a technológiami, vrátane experimentovania s nimi. Neoddeliteľnou súčasťou tohto komponentu je tiež overenie komunikačných účinkov na prijímateľa, získanie spätnej väzby na proces a výsledky tvorby aj rozvoj interpretačnej zložky. Jednotlivé obsahy a výkony graduujú spôsobilosti žiaka od spoznávania výtvarného jazyka po jeho cieľavedomé používanie.

Komponent umenie a vizuálna kultúra zabezpečuje, aby sa žiak prostredníctvom tvorivej interpretácie dokázal orientovať vo svete umenia, ako aj prepájať ho s každodenným životom. Komponent pracuje s celou škálou podnetov výtvarného umenia ako je maľba, kresba, grafika, socha, objekt, inštalácia, fotografia, multimédiá, performancia, tiež architektúra, urbanizmus, dizajn, aplikované umenie, film, scénografia. Zahŕňa tiež ľudové umenie, umenie subkultúr, minorít, Art Brut a pod. Pestrosť podnetov z diel slovenských umelcov a umelkýň, ako aj zahraničných – európskych a mimoeurópskych vedie k vnímaniu rozmanitosti umeleckých prejavov. Tradičné a elektronické podnety z vizuálnej kultúry (napr. reklama, svet značiek, piktogramov, bannerov, billboardov) spájajú komponent s aktuálnym spoločenským prostredím. Vytvára sa tým priestor na rozvoj spôsobilosti kriticky čítať obrazy, tiež schopnosti odhaľovať deepfake, ako aj rôzne formy manipulácie. Komponent dáva priestor aj možnosti neformálneho vzdelávania formou návštevy galérií, múzeí, v prípade možnosti divadla a iných inštitúcií, ako aj absolvovaním ich vzdelávacích aktivít. Aktívne osvojovanie najrozmanitejších kultúrnych a umeleckých hodnôt vedie žiaka k ich rešpektovaniu a oceňovaniu. Rovnako ho motivuje k celoživotnému záujmu o umelecké a kultúrne dianie.

Komponent osobnosť upriamuje pozornosť na sociálny a osobnostný rozvoj žiaka. Na dosahovanie cieľov a plnenie výkonových štandardov využíva obsahy aj z iných komponentov, pretože oblasť postojov, hodnôt, emócií a pocitov nie je možné oddeľovať od samotnej tvorby, komunikácie, ani od vnímania a interpretovania podnetov z umenia a vizuálnej kultúry. Prostredníctvom tvorby – uplatňovaním subjektivity, vyjadrením emócií a pocitov, reflexiou tvorby, ako aj schopnosťou prezentovať jej výsledky, sa rozvíjajú aj mäkké zručnosti žiaka a nachádzajú odpovede na otázky svojej osobnostnej i skupinovej identity. Pri výtvarných projektoch sa učí definovať vlastné ciele a hľadať vhodné stratégie na ich dosiahnutie. Rozvíja sa jeho schopnosť plánovať, organizovať, realizovať a hodnotiť. Prepojením mentálnych operácií (predstavy, fantázie, nápady) s objavovaním ich formálneho vyjadrenia (obrazom, tvarom) a technickou realizáciou (tvorba artefaktu) sa rozvíja tvorivosť a komplexnosť vyjadrovania. Dôraz na vlastné riešenia žiaka rozvíja autenticnosť osobnosti.

Obrázok č. 2. Komponenty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova

Ciele vyučovacieho predmetu

- Samostatne a tvorivo rozvíjať svoje spôsobilosti v oblasti umenia a vizuálnej kultúry.
- Vyjadriť prostredníctvom vizuálneho jazyka svoje myšlienky, predstavy, fantáziu, pocity a vzťahy medzi nimi.
- Cieľavedome používať vizuálne médiá, nástroje, techniky a technológie na sebarealizáciu a komunikáciu.
- Samostatne kriticky a tvorivo pracovať s vizuálnymi informáciami, rozumieť ich dôležitosť.
- Interpretovať podnety z umenia a vizuálnej kultúry a rešpektovať kultúrnu rozmanitosť.
- Sebarefektovať, reflektovať, prezentovať a hodnotiť tvorbu v oblasti výtvarného umenia a vizuálnej kultúry.
- Zdôvodniť význam realizácie a verejnej prezentácie, sprostredkovania a uchovávanía výsledkov umeleckej tvorby.
- Rešpektovať a používať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.
- Vyjadriť súvislosť medzi tvorbou a spoločenským, kultúrnym a historickým kontextom.
- Vysvetliť vplyv umenia a kultúry na utváranie hodnôt a postojov jednotlivca a spoločnosti.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je, v nadväznosti na detský výtvarný prejav, aby si žiak osvojil základné výtvarné vyjadrovacie prostriedky a prvky výtvarného jazyka. Spolu so získavaním skúseností s nástrojmi, materiálmi a technológiami sa žiak učí vyjadrovať vlastné predstavy, fantázie, myšlienky, skúsenosti, pocity a emócie. Prostredníctvom tvorby a umenia spoznáva okolitý svet a rozvíja sa jeho zmyslová citlivosť, zručnosti a sebazpoznanie. Spracovávaním podnetov z umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry sa učí vnímať rozmanitosť prejavov myslenia, videnia a cítenia ľudí.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Rozpoznať výtvarné vyjadrovacie prostriedky, porovnať a triediť ich na základe skúsenosti, zážitkov a predstáv, následne ich využiť pri uplatňovaní základných kompozičných princípov.
- Prostredníctvom výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a ich kombináciou vyjadriť vlastné predstavy, fantáziu, myšlienky, skúsenosti, pocity a emócie.
- Pri tvorivej činnosti primerane použiť nástroje, materiály, technológie, médiá a postupy.
- Experimentovať s nástrojmi a materiálmi.
- Tvorivo interpretovať umelecké diela a podnety z umenia a vizuálnej kultúry.
- Poznať úlohu múzeí a galérií.
- Výtvarne reagovať na rozdielne pocity a emócie.
- Reflektovať proces tvorby a jej výsledky, rešpektovať prácu druhých a rozmanitosť myslenia, videnia a cítenia.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť, pomenovať a použiť vybrané výtvarné vyjadrovacie prvky a kompozičné princípy,
- vyjadriť myšlienky a rozvíjať fantáziu prostredníctvom hravého experimentovania, skúmania nástrojov, materiálov, techník, technológií a postupov,
- identifikovať dostupné digitálne zariadenia na tvorbu digitálneho obsahu.

Obsahový štandard

Výtvarné vyjadrovacie prostriedky – prvky a kompozičné princípy, ich vlastnosti a kombinácie.

Výtvarné asociácie na rôzne zmyslové podnety.

Tvorenie prostredníctvom rôznych **nástrojov, materiálov, technológií a postupov – kresba, maľba, grafika, modelovanie, priestorová tvorba, pohybová expresia** a experimentovanie s nimi. Výtvarné laborovanie s postupmi vybraných **ľudových tradičných remesiel**.

Výtvarné aktivity v interiéri a exteriéri, aj v prírode.

Tvorenie **dočasných a procesuálnych prác.**

Rozlišovanie **digitálnych zariadení** a typov **digitálneho obsahu.**

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať diela a opísať podnety z umenia, tradičného ľudového umenia, online prostredia, vizuálnej kultúry a okolitého sveta,
- opísať proces vzniku vlastného výtvarného artefaktu,
- porovnať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- vyjadriť pocity a zážitky z návštevy výstavy, galérie, múzea, iných inštitúcií a objektov z obce a regiónu,
- identifikovať kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy.

Obsahový štandard

Vizuálne obrazné vyjadrovanie **námetov a tém z umenia a kultúry**, a tiež iných **vzdelávacích oblastí – globálne témy a naratívy.**

Vizuálna symbolika z dôležitých oblastí života.

Objavovanie a porovnanie základných **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** a **kompozičných princípov** v **dielach** zahraničných a slovenských **umelkýň a umelcov.**

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo prehliadka **virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkýň a umelcov.**

Objavovanie spôsobov prezentovania **umeleckých diel a artefaktov** vizuálnej kultúry a pátranie po dôvodoch ich **prezentácie.**

Reklama v rôznom prostredí.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť pocity a emócie,
- reflektovať proces vlastnej tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať rôzne osobné hodnoty.

Obsahový štandard

Tvorenie **kolektívnych prác**.

Pocity a emócie vyjadrené v umení a vizuálnej kultúre.

Druhy a formy reflexie.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu **výtvarná výchova pre 2. cyklus**

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozširovať a prehľbovať u žiaka spôsobilosti v používaní výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a výtvarného jazyka. Je vedený k tomu, aby si dokázal vybrať a používať nástroje, materiály, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázie, myšlienok, skúseností, pocitov a emócií. Prostredníctvom tvorby a umenia sa u žiaka prehľbuje zmyslová citlivosť a sebaopoznanie. Umenie, tradičné ľudové umenie a vizuálna kultúra podnecujú žiaka ku kritickému pohľadu a rešpektu rozmanitých prejavov kultúry a spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Tvorivo použiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky a princípy kompozície.
- Tvorivo použiť nástroje, materiály, médiá, techniky, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázií, myšlienok, skúseností a pocitov.
- Tvorivo interpretovať diela a artefakty z umenia a vizuálnej kultúry, objavovať nimi komunikovaný obsah.
- Overiť účinky vizuálnej komunikácie.
- Vnímať prínos a poslanie múzeí a galérií.
- Vyjadriť a pomenovať rozdielne pocity a emócie.
- Reflektovať proces tvorby a jej výsledky, rešpektovať prejavy kultúrnej rozmanitosti.
- Opísať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť vlastné myšlienky, skúsenosti, pocity, emócie, fantáziu prostredníctvom vedomého výberu výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a ich kombináciou,
- zdôvodniť výber výtvarných vyjadrovacích prostriedkov,
- uplatniť získané skúsenosti a vedomosti pri bádani a experimentovaní s výtvarnými nástrojmi, materiálmi, technikami, technológiami a postupmi,
- cielene použiť nástroje, materiály, techniky, technológie,

- pomenovať postupy základných techník – kresba, maľba, grafika, priestorová tvorba,
- použiť jednoduché digitálne technológie a nástroje na vizuálnu komunikáciu,
- vyhľadať informácie a digitálny obsah v oblasti umenia a vizuálnej kultúry,
- opísať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií,
- pomenovať komunikačné účinky tvorby.

Obsahový štandard

Rôzna kvalita **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** prostredníctvom tvorby a podnetov z **umenia, tradičného ľudového umenia, ľudovej a vizuálnej kultúry**.

Výtvarné asociácie na rôzne **zmyslové podnety**.

Techniky **kresby, maľby, grafiky, modelovania, priestorovej tvorby** a ich kombinácie.

Výtvarné laborovanie s postupmi vybraných **tradičných ľudových remesiel**.

Výtvarné aktivity v **interiéri a exteriéri, aj v prírode**.

Tvorenie dočasných a **procesuálnych prác**.

Overovanie vizuálnych informácií, **digitálneho obsahu** a ich autenticity.

Digitálne médiá – počítačová grafika, fotografia, video, animácia.

Syntéza textu a obrazu.

Etické zásady, základy autorských práv a licencií – ich uplatnenie vo vizuálnej kultúre.

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať a rozlíšiť podnety z vybraných období z dejín umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry,
- pomenovať okolnosti vzniku výtvarného artefaktu/umeleckého diela,
- porovnať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- vyjadriť pocity a skúsenosti z návštevy výstavy, galérie, múzea, iných inštitúcií a objektov z obce a regiónu,
- opísať činnosti a funkcie múzeí, galérií,
- rešpektovať kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy,
- použiť postupy a nástroje na vyhľadávanie a overovanie zdrojov vizuálnych vyobrazení a ich autenticity.

Obsahový štandard

Analyzovanie a tvorivé interpretovanie artefaktov z **dejín umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry** na základe vybraných **globálnych tém a naratívov**.

Porovnanie diel vybraných **umelcov, kultúr, období a umeleckých prejavov**.

Premena výtvarných **vyjadrovacích prostriedkov a žánrov** naprieč **dejinami výtvarného umenia a vizuálnou kultúrou**.

Podnety z **pravekého umenia, umenie starovekých civilizácií** a ich odraz v **modernom a súčasnom umení**.

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo prehliadka **virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkyní a umelcov**.

Rola **kurátora, galerijného pedagóga, kritika, umelca**.

Spôsoby prezentácie, možnosti **školskej galérie**, príprava a **realizácia výstavy** alebo prezentácie.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať a vyjadriť pocity a emócie,
- reflektovať a rešpektovať proces tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne a s rešpektom k druhým pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať a rešpektovať rôzne osobné hodnoty,
- prezentovať výsledky tvorby.

Obsahový štandard

Pocity a emócie vyjadrené v **umení a vizuálnej kultúre**.

Tvorenie **kolektívnych prác**.

Jednotlivé **etapy procesu tvorby**.

Druhy a formy reflexie.

Reflektovanie **stereotypných zobrazení; variácie a inovácie** stereotypov.

Možnosti **prezentácie** výsledkov výtvarnej činnosti.

Vytváranie **portfólia**.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je pripraviť žiaka na cieľavedomé používanie výtvarného jazyka a jeho komunikačných účinkov. Tvorbou a kritickou percepciou sa prehlbuje zmyslová citlivosť a sebaopoznanie žiaka. Prostredníctvom umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry žiak reflektuje aktuálne spoločenské témy, ich vplyv na spoločnosť a každodenný život.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Cieľavedome použiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky, nástroje, materiály, médiá, techniky, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázií, myšlienok, skúseností a pocitov a emócií.
- Tvorivo interpretovať diela, artefakty z umenia a vizuálnej kultúry a reflektovať ich účel, zmysel aj hodnotu.
- Zámerne využiť výtvarný prejav ako vizuálny komunikačný nástroj a pomenovať jeho účinky.
- Oceniť celospoločenskú rolu múzeí a galérií.
- Reflektovať pocity a emócie.
- Rešpektovať, oceniť tvorbu a prejavy kultúrnej rozmanitosti.
- Dodržiavať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.
- Porozumieť významom, kriticky čítať a identifikovať prvky manipulácie vo vizuálnej komunikácii.
- Pri tvorbe aplikovať hodnotiace kritériá.
- Posúdiť vplyv umenia a kultúry na každodennosť človeka a spoločnosti.
- Vyjadriť postoj ku globálnym, historickým a spoločenským súvislostiam umenia a kultúry.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- cieľavedome a tvorivo využiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky, ich kombinácie,
- zdôvodniť výber výtvarných vyjadrovacích prostriedkov,
- vybrať a cielene použiť postupy a nástroje, materiály, techniky, technológie a ich kombinácie pri vyjadrení predstáv, fantázie, myšlienok, skúseností, pocitov a emócií,
- zodpovedne využiť digitálne technológie a médiá na vizuálnu komunikáciu;
- vyhľadať informácie a digitálny obsah v oblasti umenia a vizuálnej kultúry a overiť ich dôveryhodnosť a spoľahlivosť,
- rešpektovať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií,
- reflektovať komunikačné účinky tvorby,
- navrhnúť, overiť a obhájiť riešenie výtvarného problému.

Obsahový štandard

Možné podoby a transformácie **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** a **výtvarného jazyka** a **motívu** v artefaktoch **voľného, aplikovaného umenia** a **vizuálnej kultúry**.

Výtvarné asociácie na rôzne **zmyslové podnety**.

Podoby a transformácie techník **kresby, maľby, grafiky, fotografie** a **priestorového vytvárania** do súčasných vizuálnych foriem.

Možnosti **tradičných techník** a **originálnych autorských postupov**.

Tvorenie **dočasných a procesuálnych prác**.

Vyjadrovacie prostriedky **digitálnych médií** a ich **komunikačné účinky**.

Transformácie **vzťahu obrazu** a **textu**.

Etické zásady, autorské práva a licencie – ich význam vo svete vizuálnej kultúry.

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať a analyzovať podnety z umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry,
- zdôvodniť okolnosti vzniku výtvarného artefaktu/umeleckého diela,
- analyzovať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- reflektovať činnosť a význam galérií, múzeí, umelcov, kurátorov, galerijných pedagógov, kritikov a teoretikov umenia,
- rešpektovať a oceniť kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy,
- odhaliť význam vizuálne obrazných vyjadrení, ich vplyv a účel,
- vyhľadať zdroje informácií a overiť ich pôvod, relevantnosť a autorstvo,
- prostredníctvom tvorby aplikovať základné charakteristiky vybraných umeleckých smerov a diel umelcov,
- reflektovať vzťah umenia a sociálnych sietí,
- identifikovať vplyv vizuality na každodennosť človeka a spoločnosti.

Obsahový štandard

Analyzovanie a tvorivé **interpretovanie** vybraných **globálnych tém** a **naratívov** naprieč **dejinami umenia** a **vizuálnej kultúry**.

Vybrané diela zahraničných a slovenských umelkyní a umelcov **2. pol. 20. storočia po súčasnosť**.

Podnety z umenia a kultúry **1. pol. 20. storočia po súčasnosť**.

Angažované umenie a **umenie vo verejnom priestore**.

Podnety z **konceptuálnej** a **multimediálnej tvorby**, **performancie**, **videa**, **animácie** a **filmu**.

Podnety z **mimoeurópskeho umenia a kultúry**.

Druhy a funkcie **dizajnu**.

Premeny a podoby **architektúry**.

Ekológia a udržateľnosť v **umeleckých stratégiách, materiáloch a tvorbe**.

Manipulácia prostredníctvom **umenia a vizuálnej kultúry**, jej celospoločenský vplyv a dosah na naše každodenné rozhodovanie.

Porovnanie diela vybraných **umelcov, kultúr, období a umeleckých prejavov**.

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo **prehliadka virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkých a umelcov**.

Spoločenské poslanie **galérií a múzeí**.

Hodnota umeleckého diela a trh s umením.

Médiá a ich vplyv na **hodnoty a názory**.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na pocity a emócie,
- reflektovať a oceniť proces vlastnej tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne a s rešpektom k druhým pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať a oceniť rôzne osobné hodnoty,
- prezentovať proces tvorby a jej výsledky,
- použiť kritériá hodnotenia vo vzťahu k vlastnej výtvarnej práci, k výtvarnej práci rôznych autorov.

Obsahový štandard

Participatívna tvorba, tvorenie **kolektívnych prác**.

Pocity a emócie vyjadrené v umení a **vizuálnej kultúre**.

Jednotlivé **etapy procesu tvorby**.

Vytváranie obrazu sveta v koncepciách rôznych **umeleckých smerov**.

Reflexia tvorby a **hodnotiace kritériá**.

Reflektovanie autentických **autorských prejavov**.

Sociálne médiá ako priestor na **prezentáciu** a ich celospoločenský vplyv.

Diskutovanie o pravdivosti, komplexnosti **vizuálnych informácií**, autenticite.

Vytváranie a práca s **portfóliom**.

Spôsoby **prezentácie** výsledkov výtvarnej činnosti, možnosti **školskej galérie, príprava a realizácia výstavy**.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb

Zdravie a pohyb

Charakteristika oblasti

Vzdelávacia oblasť *Zdravie a pohyb* vytvára u žiaka priestor pre rozvoj pohybovej a zdravotnej gramotnosti, so zameraním sa na osvojenie vedomostí a zručností súvisiacich so zdravým spôsobom života, pohybovou a športovou aktivitou. Zdravotná gramotnosť znamená dosiahnutie úrovne vedomostí, osobných zručností a sebadôvery pri prijímaní opatrení na zlepšenie osobného a komunitného zdravia zmenou osobného životného štýlu a životných podmienok. Zlepšením prístupu k informáciám o zdraví a ich schopnosti efektívne ich využívať je zdravotná gramotnosť rozhodujúca pre posilnenie postavenia starostlivosti o svoje zdravie (WHO, 1998).¹ Pod pohybovou gramotnosťou rozumieme zastrešujúci koncept, ktorý zachytáva vedomosti, zručnosti, porozumenie a hodnoty týkajúce sa prevzatia zodpovednosti za cieľavedomú pohybovú aktivitu a pohyb človeka v priebehu celého života, bez ohľadu na fyzické alebo psychologické obmedzenia (Dudley, 2015).² Žiaci porozumejú významu pohybovej a športovej aktivity pri upevňovaní telesného a duševného zdravia a spoznajú účinok vykonávaných cvičení na organizmus.

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb rozvíja sociálnu, emočnú, intelektuálnu ako i etickú stránku žiaka. Pri realizovaní obsahu vzdelávacej oblasti je dôležité rešpektovať individuálne dispozície žiakov v súlade so základnými princípmi inklúzie. Významnou súčasťou je motivácia žiakov k dosiahnutiu individuálnych zlepšení svojej všeobecnej pohybovej výkonnosti, pri akceptovaní vlastných pohybových kompetencií a ich limitov. Aktivity vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb realizované prostredníctvom vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova, ako aj každodenné školské pohybové aktivity, kurzové formy výučby a výchovná činnosť v rámci školského klubu detí, sa realizujú v rámci konceptu aktívnej školy. Dôležitým poslaním vzdelávacej oblasti je vytváranie pozitívneho vzťahu žiakov k pravidelnej pohybovej a športovej činnosti ako nevyhnutného základu aktívneho využívania voľného času. Jedným z hlavných cieľov vzdelávacej oblasti je pochopiť význam pohybu ako esenciálnej súčasti každodenného života a jeho vplyv na duševné a telesné zdravie.

Pohybovú aktivitu by mali žiaci vnímať ako primárnu možnosť trávenia voľného času. Pre začlenenie pohybovej aktivity do každodenného života je nevyhnutné rozvíjať pohybové schopnosti a osvojiť si pohybové zručnosti v rôznych oblastiach pohybových, tanečných a športových aktivít, ktoré následne budú vytvárať priestor pre rozvoj celkovej pohybovej gramotnosti. Súčasne by žiaci mali mať predstavu o svojich vlastných pohybových kompetenciách, mali by v rámci telesnej a športovej výchovy dostať príležitosť spoznávať zákonitosti fungovania ľudského tela. Tie je možné odhaľovať pravidelným monitorovaním telesnej zdatnosti a všeobecnej pohybovej výkonnosti, ktoré poskytne žiakom príležitosť získať informácie o vlastných pohybových možnostiach. Súčasťou vzdelávacej oblasti je aj získavanie základných vedomostí a zručností pre zvládanie situácií ohrozenia bezpečnosti, zdravia a života v rámci praktických účelových cvičení.

¹ World Health Organization. Division of Health Promotion, Education, and Communication. (1998). Health promotion glossary. World Health Organization.

² Dudley, D.A., 2015. Conceptual Model of Observed Physical Literacy. In: *The Physical Educator* 72(5): 236 – 260.

Komponenty vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb vychádzajú z jej charakteristiky a jej cieľov. Základné komponenty sú (obr. 1):

- Zdravie a životný štýl
- Pohybové kompetencie
- Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť
- Šport a pohybová aktivita
- Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Obrázok č. 1. Komponenty vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb

Ciele vzdelávacej oblasti

1. Vytvoriť pozitívny vzťah k pohybovej aktivite a športu,
2. rozvíjať pohybovú gramotnosť,
3. porozumieť vplyvu pohybu na telesné a duševné zdravie,
4. vnímať pohybovú aktivitu ako možnosť trávenia voľného času,
5. chápať význam diagnostiky ako prostriedku pre získanie informácií o úrovni vlastnej telesnej zdatnosti vo vzťahu ku zdraviu,
6. rozvíjať pohybové schopnosti a osvojiť si pohybové zručnosti pohybovými a športovými aktivitami,
7. získať vedomosti a zručnosti potrebné pre ochranu života a zdravia v krízových situáciách.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je, aby žiaci chápali význam pohybu pre svoje zdravie a vnímali pohyb ako každodennú súčasť svojho života. Žiaci by mali poznať a zlepšovať úroveň svojej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Očakáva sa, že v 1. cykle budú mať žiaci nadobudnuté základné pohybové zručnosti, ktoré budú predpokladom pre rozvoj pohybovej gramotnosti. Žiaci budú chápať význam fair-play v športe a budú sa snažiť dodržiavať dohodnuté pravidlá v realizovaných pohybových a športových hrách, ktoré podporia ich zmysel pre kolektívnosť a spolupatričnosť. Dôležitou súčasťou je i pochopenie ochrany svojho života a zdravia ako i života a zdravia iných ľudí vo svojom okolí.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Identifikovať charakteristiky zdravého životného štýlu,
- ovládať základné pohybové zručnosti,
- dodržiavať dohodnuté pravidlá pohybových a športových hier,
- oznámiť ohrozujúcu situáciu, privolať, resp. poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni,
- dodržiavať pravidlá cestnej premávky pre chodcov a cyklistov.

Zdravie a životný štýl

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pochopiť dôležitosť starostlivosti o svoje zdravie,
- identifikovať aspoň tri zdravu prospešné potraviny,
- dodržiavať základné hygienické zásady pri vykonávaní pohybových aktivít,
- rozlišovať správne a chybné držanie tela,
- predviesť aspoň dve cvičenia pre podporu správneho držania tela.

Obsahový štandard

- zásady zdravého životného štýlu, pitný režim, zdravé a nezdravé potraviny, pohyb a odpočinok v dennom režime,
- hygienické zásady pred, pri a po cvičení, hygiena cvičebných úborov, význam dodržiavania základných hygienických zásad,
- organizácia cvičenia, dopomoc pri cvičení,
- zásady správneho držania tela, správne držanie tela v stoji, v sede, v ľahu, príčiny chybného držania tela, cvičenia pre správne držanie tela.

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- dosiahnuť individuálne zlepšenie v úrovni pohybovej výkonnosti a telesnej zdatnosti,
- vysvetliť význam pohybu, ktorý je potrebný pre rozvoj telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- predviesť aspoň dve pohybové hry pre rozvoj pohybových schopností.

Obsahový štandard

- poznatky o vonkajších prejavoch únavy pri telesnom zaťažení, potenie, dýchanie, farba, pokožky, koordinácia pohybov,
- pohybové prostriedky pre rozvoj pohybových schopností (cvičenia, hry, štafety, súťaže, prekážkové dráhy),
- význam pravidelnosti cvičenia pri rozvíjaní pohybových schopností.

Pohybové kompetencie

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- správne pomenovať a vykonať základné polohy tela, jeho častí a reagovať na základné povely,
- využívať základnú techniku behu, skoku a hod loptičkou,
- využívať základné gymnastické cvičenia v rôznych obmenách,
- ukázať aspoň dve úpolové cvičenia,
- využívať základnú techniku manipulácie s náčiním a uplatniť ju v pohybovej alebo športovej hre,
- zladať pohyby tela, chôdzu, skoky a beh s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, hudbou,
- uplatňovať základné zručnosti pri realizácii sezónnych pohybových aktivít,
- bezpečne sa pohybovať v rôznom priestore a teréne a v rôznych prírodných podmienkach.

Obsahový štandard

- základné postoje, obraty – rad, zástup, kruh, polkruh, jednotlivec, dvojica, trojica, na značky, čiara, priestor, ihrisko, poradové cvičenia a hry ako prostriedky účelnej organizácie činností v priestore,
- lokomočné zručnosti – bežecká abeceda, beh rýchly, beh vytrvalostný, beh akceleračný, štarty z rôznych polôh, beh so zmenami smeru, hod loptičkou, hod plnou loptou, skok do diaľky znožmo z miesta,

- gymnastika – základné gymnastické cvičenia (základné polohy a postoje, cvičenia okolo rôznych osí tela cvičiaceho ako prevaly, obraty a kotúle, stojka na lopatkách), cvičenie na náradí (lavičky, rebriny, debna, preliezky, mostík, trampolínka),
- úpolové cvičenia a hry (preťahy, pretlaky a odpory),
- manipulačné zručnosti – pohybové hry a cvičenia zamerané na manipuláciu s rôznym tradičným, ale aj netradičným náčiním a pomôckami (lopta, stuha, obruč, krátka tyč, švihadlo, lano a pod.), lezecké a prekážkové dráhy,
- rytmické cvičenia spojené s vytlieskavaním, vydupávaním, hrou na tele, cvičenia a hry na rozvoj rytmickej schopnosti, tanečná a štylizovaná chôdza, beh, skoky a poskoky,
- chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom na povrch a terén, turistika – jej druhy a formy,
- sezónne pohybové aktivity podľa podmienok školy – cvičenia a hry zamerané na oboznámenie sa s vodným prostredím (splývanie, dýchanie a orientácia vo vode, skoky do vody z rôznych polôh, nácvik techniky plaveckých spôsobov kraul, znak a prsia), cvičenia a hry zamerané na osvojenie si základných zručností z in-line korčuľovania a korčuľovania na ľade (jazda vpred, vzad, zastavenie, obraty a oblúky a pod.), cvičenia a hry zamerané na osvojenie si základných zručností z lyžovania a snowboardingu (manipulácia so snowboardom, lyžami a palicami, zapínanie a vypínanie lyží a snowboardu, základné postoje, chôdza, obraty, výstupy, jazda po spádnicí, obojstranný prívrat, jazda šikmo svahom, oblúky v prívrate a z prívratu, padajúci list a pod.), iné sezónne pohybové aktivity (cyklistika, bežecké lyžovanie, sánkovanie a pod.) – cvičenia a hry zamerané na osvojenie si iných základných sezónnych zručností.

Šport a pohybová aktivita

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rešpektovať dohodnuté pravidlá v hre a športovej činnosti,
- uplatňovať zásady fair-play pri hre a športových činnostiach,
- identifikovať základné olympijské symboly, olympijské motto, pojem olympiáda a minimálne troch slovenských športovcov – olympionikov.

Obsahový štandard

- základné pravidlá realizovaných hier a športových činností (priebeh, bezpečnosť, výber športového náčinia v súlade s určeným účelom a pod.),
- význam a základy fair-play (športová etika), kooperácia a špecifiká komunikácie v pohybových a športových činnostiach,
- základy olympizmu – symboly, motto a základné pojmy, slovenský olympizmus.

Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni,
- rozpoznať a oznámiť situácie ohrozujúce bezpečnosť, zdravie a život obyvateľstva,
- dodržiavať pravidlá cestnej premávky pre chodcov a cyklistov,
- identifikovať osoby, na ktoré by sa mali obrátiť v prípade ohrozenia zdravia alebo života.

Obsahový štandard

- kolektívne aktivity (organizované prechádzky na určené miesta, účelové hry s cieľom poukázať na dôležitosť spolupatričnosti a kolektívnosti),
- význam vzťahov s inými ľuďmi vrátane rodičov, rovesníkov, spolupráca v skupine, sebaochrana, rešpekt, sebaúcta, poznanie svojich schopností,
- prvá pomoc pri drobných poraneniach,
- simulácia ohrozujúcej situácie v prostredí triedy a nácvik privolania pomoci,
- základné poznatky súvisiace s ochranou života a zdravia v mimoriadnych situáciách,
- základné pravidlá cestnej premávky.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je pravidelná realizácia pohybových a športových aktivít ako súčasť zdravého životného štýlu. Žiaci si osvoja nové pohybové zručnosti a dokážu ich aplikovať v pohybových a športových hrách. Žiaci dokážu rozpoznať nebezpečenstvo návykových látok a ich negatívny vplyv na zdravie človeka. Žiaci by mali vnímať šport ako prostriedok podpory sociálnych zručností a morálneho správania a postupne sa naučiť reagovať v krízových situáciách.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Vytvoriť si vlastný zdraviu prospešný jedálniček,
- identifikovať negatívne vplyvy návykových látok,
- chápať účinok pohybovej aktivity na organizmus a na správne držanie tela,
- využívať získané pohybové zručnosti v rôznom prostredí a v rôznych podmienkach,
- orientovať sa v športovej terminológii a v oblasti športu (vymenovať slovenských reprezentantov, olympijské myšlienky a podobne),
- ovládať základy orientácie v prírode a teréne, rozumieť organizovaným presunom, poznať základné varovné signály civilnej ochrany, privolať a poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni.

Zdravie a životný štýl

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať zdravú a nezdravú výživu,
- rozpoznať nebezpečenstvo návykových látok a ich negatívny vplyv na zdravie človeka,
- identifikovať základné príčiny nesprávneho držania tela a predviesť aspoň tri cvičenia na podporu správneho držania tela,
- dodržiavať základné hygienické zásady a bezpečnosť pri vykonávaní pohybových aktivít,
- vysvetliť význam rozcvičenia pred vykonávaním pohybovej aktivity.

Obsahový štandard

- zdraviu prospešné potraviny ako základ vhodného jedálnička, význam príjmu a výdaja energie,
- negatívne vplyvy fajčenia, alkoholu, nedovolených látok a iných závislostí na zdravie človeka
- význam pohybu pre zdravie človeka,
- zásady správneho držania tela, príčiny chybného držania tela, odchýlky v držaní tela, cvičenia pre správne držanie tela,
- pravidlá bezpečného správania sa pri pohybových aktivitách,
- hygienické zásady pri pohybových aktivitách,
- úloha rozcvičenia – príprava na pohybovú aktivitu a prevencia pred zranením.

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- dosiahnuť individuálne zlepšenie v úrovni pohybovej výkonnosti a telesnej zdatnosti,
- odmerať pulzovú frekvenciu a s pomocou učiteľa interpretovať úroveň telesného zaťaženia,
- predviesť aspoň tri pohybové hry na rozvoj pohybových schopností,
- rozpoznať základné prejavy únavy pri telesnej záťaži.

Obsahový štandard

- motivácia k zlepšeniu vlastnej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- poznatky o rozvoji a diagnostikovaní pohybovej výkonnosti,
- meranie pulzovej frekvencie, príčiny zmien, poznatky o vonkajších prejavoch únavy pri telesnom zaťažení, potenie, dýchanie, farba pokožky, koordinácia pohybov,
- pohybové schopnosti (kondičné a koordinačné) a možnosti (prostriedky) ich rozvoja.

Pohybové kompetencie

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť základnej terminológii telovýchovných a športových činností, vykonať základné povely,
- zvládnuť optimálnu techniku manipulácie s náčiním a rôznymi pomôckami a uplatniť ju v pohybovej alebo športovej aktivite,
- vykonať požadované pohyby tela, chôdzu, skoky a beh v súlade s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, hudbou,
- predviesť aspoň dve strečingové cvičenia.

Obsahový štandard

- základné povely, postoje, obraty – pozor, pohov, vyrovnateľ, rozchod, vpravo vbok, vľavo vbok, čelom vzad, rad, zástup, kruh, polkruh, jednotliviec, dvojica, trojica, na značky, čiara, priestor, ihrisko, cvičenia a hry s prvkami poradovej prípravy ako prostriedky účelnej organizácie činností v priestore,
- cvičenia a pohybové hry zamerané na manipuláciu s rôznym tradičným, ale aj netradičným náčiním a pomôckami,
- rytmické cvičenia spojené s vytlieskavaním, vydupávaním, cvičenia a hry na rozvoj rytmickej schopnosti tanečná a štylizovaná chôdza, beh, skoky, poskoky, cvičenia so zameraním na správne a estetické držanie tela ako celku i jeho častí v rôznych polohách,
- strečing, relaxačné a dýchacie cvičenia.

Šport a pohybová aktivita

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlišovať pojmy technika a taktika,
- aplikovať dohodnuté pravidlá v určenej hre (hrách) a športovej činnosti a rešpektovať ich,
- riadiť sa zásadami fair-play v hre a športovej činnosti ako súťažiaci, pomocní rozhodcovia, organizátori, diváci,
- s pomocou učiteľa pripraviť a viesť jednoduchú hru alebo športovú činnosť (súťaž) pre spolužiakov ako organizátori či rozhodcovia,
- vymenovať aspoň piatich úspešných slovenských a troch zahraničných športových reprezentantov v individuálnych a/alebo kolektívnych športoch,
- vysvetliť význam základných olympijských myšlienok a posolstva olympizmu,
- predviesť techniku základných atletických cvičení – behy, skoky, hody, vrhy,

- predviesť techniku základných gymnastických cvičení – akrobacia, preskoky, kladina, kruhy, hrazda, tance,
- predviesť techniku základných úpolových cvičení,
- predviesť techniku základných herných činností vo vybraných športových hrách,
- zapojiť sa aktívne do minihry v rámci vybraných športových hier, alebo hry s dohodnutými pravidlami,
- aplikovať aspoň štyri pohybové hry zamerané na rozvoj kreativity a kooperácie,
- zvládnuť základné tanečné kroky a tanečné motívy v regionálnych ľudových resp. moderných tancoch,
- preplávať jedným plaveckým spôsobom 25 m,
- predviesť základné zručnosti súvisiace s realizáciou sezónnych pohybových aktivít.

Obsahový štandard

- pravidlá osvojovaných hier a športov, dodržiavanie fair-play, organizácia súťaží,
- úspechy slovenských a zahraničných športovcov na ME, MS, OH, olympijská symbolika, olympijské myšlienky a hodnoty, kalokagatia,
- atletika – behy, skoky, hody, vrhy,
- gymnastika – akrobacia, preskoky, kladina, kruhy, hrazda, tance,
- úpoly – zdokonaľovanie základných úpolových techník,
- športové hry – základné útočné a obranné herné činnosti jednotlivca a ich uplatnenie v minihre, resp. hre s dohodnutými pravidlami (výber športovej hry závisí od podmienok školy),
- pohybové hry ako prostriedok na upevňovanie herných činností, na rozvoj kreativity a kooperácie,
- sezónne pohybové aktivity podľa podmienok školy – zdokonaľovanie techniky plaveckých spôsobov, cvičenia a hry zamerané na zdokonaľovanie základných zručností z ďalších sezónnych pohybových aktivít (napr. jazda zručnosti na korčuliach, bicykli, plynule/bez pádu zjazdiť na lyžiach a snowboarde nenáročný lyžiarsky svah, bezpečne realizovať jazdu na lyžiarskom dopravnom zariadení, absolvovať vychádzku/výlet na bežkách a pod.).

Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni,
- rozpoznať a oznámiť nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie, využiť praktické zručnosti v sebaochrane,
- absolvovať súvislý pochod s prekonávaním terénnych prekážok, v prírode sa správať podľa zásad ochrany životného prostredia,

- dodržiavať zásady bezpečného správania sa pri vode a na horách v rôznych poveternostných podmienkach (ročných obdobiach),
- popísať postup v krízových situáciách a primerane veku na tieto situácie reagovať.

Obsahový štandard

- praktické poskytnutie prvej pomoci (stabilizovaná poloha, ošetrovanie povrchového poranenia, popálenín),
- určovanie a výber vybraných smerov presunu, výber, príprava a likvidácia táboriska a ohniska,
- presun mierne členitým terénom s prekonávaním terénnych prekážok, základné pravidlá ochrany životného prostredia, cvičenia rovnováhy na prírodných prekážkach, nosenie prírodných predmetov jednotlivo, v dvojiciach a iných skupinách (klady, kamene, brvná a pod.), pohybové hry v prírode, základy geocachingu,
- evakuácia, evakuačný batoh, úkryty, chemické ohrozenie, únik nebezpečných látok, povodne a záplavy, branné cvičenie – simulácia prežitia v prírode a správanie sa v terénne ohrozenom priamym vonkajším nebezpečenstvom.

Vzdelávacie štandardy vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je začleniť pohybovú a športovú aktivitu do každodenného režimu, pričom žiaci by mali vedieť identifikovať pohybové a športové aktivity, ktoré sú prospešné pre ich zdravie s ohľadom na svoje vlastné dispozície. Žiaci by mali vedieť využívať moderné technológie pre podporu rozvoja svojej telesnej zdatnosti a súčasne pre udržanie svojej zdravej telesnej hmotnosti. Žiaci by mali vedieť ohodnotiť svoju úroveň telesnej zdatnosti a navrhnúť vhodný pohybový program pre jej rozvoj. Mali by sa vedieť orientovať v oblasti športu, identifikovať problémy súvisiace s dopingom a návykovými látkami a nadmerným používaním digitálnych zariadení, sociálnych sietí a ich dopadom na zdravie. Žiaci vedia rozpoznať jednotlivé krízové situácie dokážu adekvátne zareagovať v prípade ohrozenia bezpečnosti zdravia a života.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Aktívne sa starať o svoje duševné a telesné zdravie,
- využívať veku primerané aplikácie a moderné technológie pre podporu svojho zdravia a rozvoj telesnej zdatnosti,
- identifikovať funkčné zmeny organizmu vplyvom telesného zaťaženia (pulzová frekvencia, potenie, začervenanie a pod.) a rozlišovať intenzitu zaťaženia,
- uplatňovať zásady fair-play v športe ako súťažiaci, pomocný rozhodca, organizátor, divák,
- prakticky aplikovať pohybové a športové zručnosti vo všetkých realizovaných pohybových a športových aktivitách,
- rozoznať jednotlivé krízové situácie, určiť postupy pri ich riešení, využiť znalosti z orientácie v prírode a teréne v prípade potreby, ochrániť seba a iných ochrannými prostriedkami a poskytnúť prvú pomoc.

Zdravie a životný štýl

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť dôležitosť starostlivosti o svoje zdravie po všetkých jeho stránkach (telesnej, duševnej, sociálnej),
- vytvoriť zdraviu prospešný jedálniček pre udržanie zdravej telesnej hmotnosti,
- vytvoriť individuálny pohybový program pre podporu správneho držania tela,
- chápať účinok pohybovej aktivity na ľudský organizmus a na vyskytujúci sa zdravotný problém,
- používať dostupné aplikácie a moderné technológie pre podporu zdravého životného štýlu.

Obsahový štandard

- zásady zdravého životného štýlu, pitný režim a stravovanie pri zvýšenej telesnej záťaži,
- význam príjmu a výdaja energie, zachovanie rovnováhy príjmu a výdaja energie pre udržanie primeranej telesnej hmotnosti,
- zásady správneho držania tela, cvičenia a programy pre správne držanie tela,
- pohybový režim, aktívny odpočinok, základné poznatky o formách pohybovej aktivity v režime dňa, ranné cvičenie, spontánna pohybová aktivita, racionálne využívanie voľného času a pod.,
- zdraviu prospešné voľnočasové pohybové a športové aktivity vo vzťahu k veku a záujmom jedinca,
- získavanie a interpretácia údajov z aplikácií a zariadení, ktoré sú zamerané na monitorovanie pohybovej aktivity, intenzity zaťaženia a vytvorenie zdraviu prospešného jedálnička.

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- dosiahnuť individuálne zlepšenie v úrovni pohybovej výkonnosti a telesnej zdatnosti,
- vysvetliť význam diagnostiky pohybovej výkonnosti pre zdravie a osobný telesný, motorický a funkčný vývin,
- využívať rôzne pohybové prostriedky na rozvoj vlastnej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- interpretovať základné fyziologické zmeny organizmu súvisiace so zaťažením pri pohybovej aktivite,
- interpretovať údaje získané z dostupných monitorovacích zariadení, ako napríklad multifunkčné hodinky alebo športtestre, prípadne mobilné aplikácie v smartfónoch, ktoré vedia zaznamenať a analyzovať údaje o telesnej zdatnosti a s ich pomocou si vedia vytvoriť vlastný, denný pohybový program.

Obsahový štandard

- poznatky o rozvoji a diagnostikovaní pohybovej výkonnosti, meranie somatometrických ukazovateľov,
- fyziologické ukazovatele organizmu súvisiace so zaťažením, vysvetlenie rozdielov v pulzovej frekvencii, príčiny zmien poznatky o vonkajších prejavoch únavy pri telesnom zaťažení (potenie, dýchanie, farba pokožky, koordinácia pohybov), zmeny telesnej zdatnosti v období puberty,
- pohybové prostriedky na rozvoj vlastnej telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- monitorovacie zariadenia, ako napríklad multifunkčné hodinky alebo športtestre, prípadne mobilné aplikácie v smartfónoch pre zaznamenávanie a analýzu údajov o telesnej zdatnosti, možnosti tvorby (plánovania) individuálnych pohybových programov na základe získaných a vyhodnotených údajov.

Pohybové kompetencie

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- uplatniť všetky osvojené základné pohybové kompetencie v pohybovej aktivite a bezpečne sa pohybovať v rôznom teréne a v rôzne zložitých podmienkach,
- poskytovať spätnú väzbu svojim spolužiakom z hľadiska správnosti vykonávania rôznych pohybových aktivít,
- predviesť aspoň tri dynamické strečingové cvičenia.

Obsahový štandard

- špecifiká pohybu v rôznych podmienkach, s rôznym náčiním a pomôckami,
- metódy hodnotenia správnosti vykonávania pohybovej aktivity a jej bezpečnosť,
- dynamický strečing,
- pohyb v rôznom prírodnom teréne a rôznych podmienkach.

Šport a pohybová aktivita

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- aplikovať pravidlá v hre a športovej činnosti a rešpektovať ich, uplatňovať zásady fair-play ako súťažiaci, pomocní rozhodcovia, organizátori, diváci,
- vymenovať aspoň 5 súčasných a/alebo minulých úspešných športových reprezentantov a/alebo trénerov z regiónu,

- vysvetliť význam základných olympijských myšlienok a hodnôt, systém olympijských hier a význam olympijských hier mládeže,
- predviesť a popísať techniku základných atletických disciplín,
- predviesť a popísať techniku základných gymnastických disciplín,
- vytvoriť vlastnú jednoduchú tanečnú choreografiu na vybraný hudobný motív,
- predviesť a popísať techniku vybraných útočných a obranných herných činností vo vybraných športových hrách, zapojiť sa aktívne do hry v rámci vybraných športových hier,
- predviesť a popísať techniku základných úpolových cvičení,
- preplávať technicky správne 50 m vybraným plaveckým spôsobom,
- absolvovať jednoduchú trať alebo preteky v rámci kurzovej formy výučby sezónnych pohybových aktivít.

Obsahový štandard

- pravidlá osvojovaných športových disciplín, dodržiavanie fair-play,
- organizácia súťaží, správanie sa športových divákov,
- významní športovci, tréneri v danom regióne, olympizmus a jeho širšie súvislosti, šport mládeže,
- atletika – upevňovanie a rozbor techniky – behy, skoky, hody, vrhy,
- gymnastika – upevňovanie a rozbor techniky – akrobacia, preskoky, kladina, kruhy, hrazda, tance,
- úpoly – upevňovanie a zdokonaľovanie základných úpolových techník,
- športové hry – nácvik a zdokonaľovanie útočných a obranných herných činností jednotlivca, herné kombinácie, vlastná hra (výber športovej hry závisí od podmienok školy),
- sezónne pohybové aktivity podľa podmienok školy – zdokonaľovanie zručností z rôznych sezónnych pohybových aktivít a možnosti využívania moderných digitálnych technológií a aplikácií pri ich realizácii.

Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni,
- rozpoznať situácie ohrozujúce bezpečnosť, zdravie a život a využívať zručnosti v sebaochrane a ochrane svojho okolia,
- orientovať sa v prírode podľa turistických značiek, mapy, buzoly, ale aj prírodných úkazov,
- vhodne sa vystrojiť a absolvovať súvislý pochod s prekonávaním terénnych prekážok a v prírode sa správať podľa zásad ochrany životného prostredia,
- adekvátne reagovať v simulovaných krízových situáciách a navrhnúť praktické postupy a riešenia.

Obsahový štandard

- praktické poskytnutie prvej pomoci (umelé dýchanie, masáž srdca, protišokové opatrenia, stabilizovaná poloha, ošetrovanie povrchového poranenia, zlomenín, omrzlín, popálenín),
- výstroj a výzbroj, príprava a údržba výstroja a výzbroje,
- cvičenia v prírode, orientácia na stanovisku podľa buzoly, určovanie azimutu, turistické značky, orientácia podľa mapy, určovanie a výber vybraných smerov presunu, výber, príprava a likvidácia táboriska a ohniska,
- presun terénom s prekonávaním zložitejších terénnych prekážok, základné pravidlá ochrany životného prostredia, pohybové hry v prírode, geocaching,
- simulácia vyhlásenia jednotlivých krízových situácií (mimoriadna situácia, núdzový stav, výnimočný stav, vojnový stav, vojna) – povinnosti žiakov a škôl, povinnosti obyvateľstva.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacia podoblasť náboženská výchova sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovací predmet náboženská výchova je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Cez náboženskú výchovu v škole žiak rozvíja svoju **náboženskú gramotnosť** a má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú, zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a religiozitou iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju vlastnú religiozitu a osobnú vieru.

Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom Etická výchova a prispieva tak k integrálnej edukácii na základných školách.

Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným životom. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesuálny a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie, cez náboženskú komunikáciu, cez tvorbu náboženského úsudku a rozhodovania sa a cez nábožensky motivovaného konania.

Vyučovací predmet Náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné obsahové oblasti, ktoré sú konkretizované v komponentoch Boh a človek, Ježiš Kristus, Sväté Písmo, Cirkev a sviatosti a Kresťanský život.

Ciele vyučovacieho predmetu

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať a vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

C2. Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením, vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehliť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné prvky Ježišovho posolstva,
- náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom a pojmom a primerane ich použiť,
- rozumie významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov a prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely náboženských presvedčení,
- otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho religiózneho života.

C4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existenciálne a transcendentálne otázky, chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C5. Vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým, zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek

Obsahový komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázku o zmysle života a Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Sväté písmo

Obsahový komponent *Sväté Písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a k uvedomeniu si jeho oslobodzujúcej sily, význam pre vlastný život a porozumieť rôznym formám prístupu k Biblii.

Komponent C: Cirkev a sviatosti

Obsahový komponent *Cirkev a sviatosti* pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi i jej spásanosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka.

Komponent D: Kresťanský život

Obsahový komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie, prispieva k výchove k hodnotám.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti.

Na základe ohlasovania „dobrej zvesti“ (kerygmy) žiak poznáva, vidí a zažíva Boha Otca ako milujúceho, starostlivého a sprevádzajúceho Stvoriteľa a priateľa. Učí sa základom vzťahu k Bohu, človeku, prírode, ktoré sú jeho dielom. Prostredníctvom Biblie spoznáva život Ježiša Krista ako priateľa. Buduje svoj vzťah dôvery k nemu a pretvára hodnoty priateľstva do priateľstva s iným človekom/kamarátom.

Žiak vníma Ježiša ako toho, ktorý je prítomný medzi nami v podobe cirkvi. Žiak spoznáva základné otázky týkajúce sa viery v trojjediného Boha a právd o ňom. Buduje svoju dôveru k Bohu cez poznanie jeho prikázaní. Biblické príbehy Svätého písma pomáhajú formovať morálne povedomie žiaka. Na jeho základe sa učí základným rozmerom fungovania, učí sa rozlišovať dobro a zlo a plnohodnotne fungovať s ostatnými.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Uvedomiť si jedinečnosť seba samého i druhého človeka a pomenovať ju.
- Porozumieť základným otázkam kresťanskej viery v Boha.
- Identifikovať a osvojiť si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha.
- Komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k nemu.
- Opísať a pochopiť príbeh o Ježišovom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní.
- Vysvetliť základnú štruktúru Biblie.
- Pomenovať základné prvky biblického rozprávania o Bohu.
- Identifikovať cirkev v miestnom spoločenstve a porozumieť bohoslužbám primeraným spôsobom.
- Pomenovať základné pravidlá spoločného života a aplikovať ich na svoj vlastný život.
- Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom.
- Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spoznávať veľkosť Božej lásky na príklade stvorenstva, uvedomovať si svoju jedinečnosť a hodnotu ako Božieho dieťaťa,
- opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny, oceniť dobré vlastnosti i schopnosti druhých,
- hľadať to, čo nás spája a menej sa zamerať na to, čo nás odlišuje,
- vnímať a vysvetliť starostlivosť, dobrotu a priateľstvo Boha k človeku cez konkrétne situácie, v ktorých je viditeľné konanie Boha ako starostlivého Otca,
- poznať základné etapy života Ježiša od jeho narodenia až po smrť a zmŕtvychvstanie,
- vnímať Ježiša ako svojho priateľa, pretvárať hodnoty priateľstva s Ježišom do priateľstva s iným človekom/kamarátom,
- vnímať/poznať Ježišovu matku – Bohorodičku ako svoju nebeskú matku.

Obsahový štandard

- objavovanie a identifikovanie krásy stvorenstva i jedinečnosti človeka na konkrétnych príkladoch vo svojom blízkom okolí,
- poznanie a prerozprávanie biblických príbehov, ktoré hovoria o starostlivosti Boha,
- uvedomenie si hodnoty sveta, v ktorom žijem – rodina, kamaráti, škola,
- prejavovanie úcty k druhému i vďačnosti za stvorený svet svojím správaním,
- osvojenie si a prerozprávanie biblických príbehov zo života Ježiša od jeho narodenia, Ježišovho detstva, ukrižovanie až po zmŕtvychvstanie Ježiša,

- poznanie Ježišovho učenia cez Ježišove podobenstvá a zázraky – ako dôverovať, odpúšťať, milovať, byť nápomocný a pomáhať, ako sa modliť,
- poznanie života Bohorodičky – Ježišovej matky Márie prostredníctvom biblických príbehov Nového zákona.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a stotožňovať sa s postavami, ktoré sú symbolom viery a dôvery v Boha.

Obsahový štandard

- poznanie a prerozprávanie jednotlivých konkrétnych biblických príbehov Starého a Nového zákona,
- uvedomenie a identifikovanie posolstva jednotlivých príbehov,
- aplikovanie posolstva biblických príbehov do vlastného života/spájanie posolstva biblických príbehov s vlastným životom.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pozvať/vnímať význam cirkvi a nachádzať si svoje miesto v nej,
- vnímať chrám/cerkov ako miesto osobitnej Božej prítomnosti a priestor modlitby a úcty,
- porozumieť základným otázkam týkajúcich sa viery v trojjediného Boha a pravdám o ňom,
- vnímať Eucharistiu ako duchovný pokrm pre dušu a poznať jej význam,
- vysvetliť, čo je sv. liturgia a pomenovať jej jednotlivé časti,
- vnímať ikonu ako neoddeliteľnú súčasť liturgického obradu a duchovného života cirkvi.

Obsahový štandard

- poznanie miestneho spoločenstva cirkvi,
- pochopenie eucharistie prostredníctvom biblických príbehov – Posledná večera,
- pochopenie liturgie cez poznanie jednotlivých častí liturgie,
- opísanie, čo je ikona, vnímanie významu ikon cez ich symboliku – opísať ikonu narodenia Ježiša Krista, ikonu Božej matky.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať modlitbu ako prejav osobného vzťahu s Bohom,
- oboznamovať sa so základnými modlitbami,
- rozlišovať dobro a zlo v každodennom živote a prehodnocovať svoje konanie na základe poznania Desatora,
- používať elementárne pravidla slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu,
- aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite,
- nachádzať hrdinsky a morálny vzor v konaní postáv biblických príbehov i okolitého sveta,
- pretvárať mravné hodnoty do svojho života v podobe skutkov lásky (byť dobrým vo svojom okolí a spoločenstve) – konať skutky lásky.

Obsahový štandard

- poznanie základných modlitieb – Raduj sa Bohorodička, Otče náš, Sláva Otcu, oboznamovanie sa s modlitbou ruženca a vyznania Verím, samostatné formulovanie vlastných strelných modlitieb,
- pochopenie a vysvetlenie významu jednotlivých Božích prikázaní prostredníctvom biblických príbehov a ich konfrontovanie s vlastným konaním,
- zapájanie sa do života miestnej cirkvi (návšteva chrámu, pomoc pri liturgii, návšteva cirkevného zboru, pomoc pri upratovaní),
- konaním dobrých skutkov rozumieť prikázaniu lásky.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je zvládnuť základy náboženskej gramotnosti.

Žiak si prehľbuje vzťah a dôveru k Bohu cez potrebu spoločenstva cirkvi a prostredníctvom biblických príbehov Starého zákona. Žiak spoznáva život cirkvi, hierarchiu, poznáva význam chrámu, posvätné zariadenia v chráme a pôsobenie Svätého Ducha, ktorý riadi život v cirkvi. Rozvíja svoju vieru v Boha prostredníctvom tajomstiev (sviatosti), liturgického slávenia a čítania Božieho slova. V duchu východných otcov cirkvi, východnej liturgie, spirituality a umenia sa žiak učí rozumieť posolstvu Biblie. Reflektuje základné otázky týkajúce sa dejín spásy obsiahnutých v Starom zákone. Prostredníctvom biblických príbehov izraelského ľudu spoznáva Božiu múdrosť a Božie vedenie. Učí sa trpezlivosti a nádeje viery v Boha cez postavy patriarchov, sudcov, kráľov a prorokov. Čítaním Biblie formuje svoju identitu kresťana, vzťahy, myslenie a konanie.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Zaujať základné stanovisko k otázkam kresťanskej viery v Boha.
- Pomenovať a vysvetliť dôležité prvky Ježišovho posolstva o Božom kráľovstve.
- Chápať Ježišovo konanie v kontexte príkazu lásky.
- Orientovať sa v Biblii.
- Reprodukovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a pochopiť ich význam.
- Chápať cirkev ako spoločenstvo kresťanov a vnímať sakrálny priestor ako miesto Božej prítomnosti a priestor modlitby.
- Charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období.
- Rozlíšiť jednotlivé sviatosti a poukázať na konkrétne formy sviatostného života.
- Použiť/osvojiť si rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.
- Pomenovať základné pravidlá správneho morálneho života a aplikovať ich na svoj vlastný život.
- Komunikovať konštruktívne s ohľadom na spolupatričnosť a spoluprácu žiakov.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozumieť biblickému opisu stvorenia človeka a odlíšiť ho od pohľadu vedy,
- upevňovať vzťah a dôveru k Bohu cez uvedomenie a rozvíjanie potreby spoločenstva cirkvi prostredníctvom biblických príbehov a postáv Starého zákona,
- interpretovať podobenstvá o Božom kráľovstve a vymenovať Ježišove zázraky.

Obsahový štandard

- prehĺbenie porozumenia biblického opisu stvorenia, vysvetlenie príčiny a následku pádu prarodičov,
- poznanie Božieho vedenia a starostlivosti prostredníctvom príbehu vyvoleného izraelského ľudu počas putovania a príchodu do zasnúbenej zeme,
- interpretovanie podobenstiev o Božom kráľovstve,
- identifikovanie/opísanie najznámejších Ježišových zázrakov.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať Sväté Písmo ako Božie slovo i literárne dielo, zdroj inšpirácie k múdrosti a konaniu dobra,
- orientovať sa vo Svätom písme,

- poznať a opísať základný obsah a jednotlivé postavy kníh Starého zákona, rozlišovať význam, prínos a bohatstvo myšlienok jednotlivých kníh Starého zákona.

Obsahový štandard

- rozvíjanie zručností práce so Sv. Písmom a orientácia v ňom,
- rozvíjanie cností na základe poznania biblických príbehov a postáv Starého zákona,
- poznávanie histórie a významu patriarchov, sudcov, kráľov a prorokov v knihách Starého zákona.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať podstatu a poslanie cirkvi v spoločnosti cez poznanie jej jednotlivých súčastí,
- poznávať pôsobenie Svätého Ducha, ktorý riadi život v cirkvi, jeho ovocie a dary,
- rozumieť a vysvetliť význam sviatostí pre život,
- charakterizovať liturgický rok, rozlíšiť jednotlivé liturgické obdobia,
- vnímať paralelu medzi Starým a Novým zákonom a životom cirkvi.

Obsahový štandard

- na základe reprodukcie biblických príbehov Nového zákona opísať začiatky cirkvi a život prvej kresťanskej komunity,
- chápanie cirkvi ako novozákonného vyvoleného Božieho ľudu na základe reprodukcie príbehov Starého zákona,
- identifikovanie vnútornej hierarchie cirkvi a charakterizovanie činnosti jej jednotlivých členov (biskupov, kňazov, diakonov),
- rozlišovanie základných pojmov súvisiacich s cirkevnou hierarchiou – Svätá stolica, arcibiskupstvo, biskupstvo (eparchia), dekanát (protopresbyterát), farnosť (presbyterát),
- vnímanie chrámu ako miesta zhromaždenia a vymenovanie základných súčastí chrámu (oltár, bohostánok, ikonostas...),
- pochopenie a charakterizovanie liturgického roka cez jednotlivé liturgické obdobia a sviatky Ježiša Krista, Bohorodičky a svätých,
- rozlišovanie a pochopenie podstaty jednotlivých sviatostí.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- opísať poslanie cirkvi v každodennom živote – spoznať cirkev v službe slabým,
- aplikovať bohatstvo obsahu kníh Starého zákona do osobného života, osobnej modlitby a modlitby cirkvi,
- aktívne sa zapájať do života cirkvi vo svojej farnosti a prejavíť konkrétnu pomoc človeku vo svojom okolí,
- viesť rešpektujúci, oceňujúci a konštruktívny dialóg s druhými.

Obsahový štandard

- identifikovanie poslania cirkvi v spoločnosti i podobu cirkvi v každodennom živote,
- praktizovanie konkrétnej pomoci vo svojom okolí,
- vnímanie Biblie ako zdroj inšpirácie k múdrosti a konaniu dobra.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je prehĺbiť náboženskú gramotnosť.

Žiak prijíma a reflektuje radostnú zvesť „Novej Zmluvy“ od predpovedania príchodu Ježiša Krista cez počatie, narodenie, Jeho verejné účinkovanie, vzkriesenie až nanebovstúpenie.

Žiak rozlišuje rôzne etapy a udalosti v dejinách katolíckej cirkvi, podrobnejšie spoznáva dejiny „svojej Cirkvi,“ do ktorej sa narodil a je vychovávaný pri pohľade na iné náboženstvá. Vie zaujať osobný postoj k cirkvi a zapojiť sa do činnosti miestnej cirkvi. Cez hlbšie poznanie Božích prikázaní žiak vie správne reagovať na požiadavky súčasnej doby, rozpoznávať hriech ako zlo, vytvárať vlastný názor a vedieť ho aj obhájiť pri prijímaní pozvania žiť sviatostný život v milosti posväcujúce. Žiak reflektuje hodnotové stránky človeka, vie si zostaviť vlastný rebríček hodnôt a určiť správny smer v priateľstve, láske, manželstve a rodine. Žiak uvažuje nad hodnotu slobody a zodpovednosti za seba a iných pri praktickom prežívaní živej viery.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Interpretovať jedinečnosť a dôstojnosť človeka na základe kresťanského posolstva.
- Vnímať vlastnú vieru v kontexte iných denominácií a náboženstiev, identifikovať, čo znamená byť kresťanom.
- Rozlíšiť dôležité prvky iných náboženstiev a s rešpektom pristupovať k ľuďom s iným náboženským presvedčením.

- Uvedomiť si historickosť osoby Ježiša Krista a reflektovať nasledovanie Ježišovho príkladu ako impulzy pre vlastné konanie.
- Interpretovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona, stotožňovať sa s biblickými postavami a vzory viery v Boha.
- Vnímať Bibliu ako Božie slovo a zdôvodniť aktuálnosť Svätého písma a jeho odkaz pre súčasný život.
- Charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období.
- Vedieť rozlíšiť jednotlivé sviatosti a poukázať na konkrétne formy sviatostného života.
- Vnímať cirkev v jej historických súvislostiach a zdôvodniť hlavné historické udalosti, ktoré formovali jej život.
- Konfrontovať sa s Desatorom a aplikovať pravidlá správneho morálneho života na vlastný život.
- Uvažovať nad dobrým a zlým správaním, reflektovať osobné správanie a kriticky ho zhodnotiť.
- Uplatňovať vnútorné motivácie na konanie dobra.
- Vnímať seba a ostatných ako jedinečných, pristupovať k nim s rešpektom a zodpovedne zaobchádzať so svojou sexualitou.
- Komunikovať konštruktívne s ohľadom na perspektívu druhých a prehĺbovanie osobných vzťahov.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- chápať poslanie a úlohu Krista ako Spasiteľa a Vykupiteľa,
- vysvetliť ohlasovanie Božieho kráľovstva cez podobenstvá, zázraky, blahoslavenstvá,
- opísať poslanie apoštolov,
- opísať silu hriechu a jeho následky pre život človeka,
- uvedomovať si silu Božieho milosrdenstva a identifikovať spôsoby vstupu do stavu milosti posväcujúcej,
- hlbšie analyzovať Božie prikázania ako zákon pravdy pri formovaní človeka a dopady na život v týchto prikázaniach.

Obsahový štandard

- reflektovanie poslanca a úlohy Krista od narodenia až po jeho nanebovstúpenie,
- oboznamovanie sa s udalosťami vyvolenia apoštolov a putovanie Ježiša Krista ako učiteľa a majstra po izraelskej krajine,
- spoznávanie/oboznamovanie sa so životom jednotlivých apoštolov,

- vnímanie sily odpustenia na príklade obrátených ľudí,
- uvedomovanie si významu potreby obrátenia cez Božie milosrdenstvo, milosť posväcujúcu a skutky telesného a duchovného milosrdenstva,
- hlbšia analýza jednotlivých prikázaní a ich prepojenie s vlastným životom.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať existenciu „Novej zmluvy“ a rozlíšiť charakter Starého a Nového zákona,
- poznať príbehy Nového zákona súvisiace so životom svätého Jána Krstiteľa, Presvätej Bohorodičky, Ježiša Krista,
- zdôvodniť pôvod Evanjelií a ich význam v súčasnej dobe.

Obsahový štandard

- Identifikovanie Evanjelia ako radostnú zvesť, vysvetlenie pôvodu a vzniku Evanjelií, formulovanie posolstvá Evanjelia pre dnešnú dobu,
- práca s biblickým textom, identifikovanie a hľadanie jeho významu a odkazu pre život.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- opísať na konkrétnych faktoch zrod a fungovanie prvotnej cirkvi,
- vnímať dejiny a život gréckokatolíckej cirkvi cez spoznávanie jej bohatstva, tradície a svätých v jej jednotlivých obdobiach od jej počiatkov až po súčasnosť,
- charakterizovať úlohu gréckokatolíckej cirkvi v súčasnosti,
- vymenovať významné osobnosti dejín gréckokatolíckej cirkvi a dopad ich konania na cirkev a spoločnosť,
- reflektovať a vymenovať jednotlivé kresťanské cirkvi na Slovensku a charakterizovať ich,
- opísať základné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami,
- identifikovať rozdiely medzi náboženstvom, cirkvou a sektou,
- porozumieť prínosu náboženstiev pre kultúrne systémy v ľudských spoločnostiach a každodenný život,
- uvedomovať si význam ikonografie vo svojom obrade a poznať úctu a modlitby pred ikonou,
- rozdeliť liturgický rok, poznať špecifickosť jednotlivých sviatkov liturgického roka, vnímať ich

- dôležitosť, rozpoznať ikony sviatkov, orientovať sa v liturgických predmetoch a farbách,
- oboznamovať sa s liturgickou modlitbou,
 - rozlíšiť význam jednotlivých sviatostí ako nadprirodzený dar od Boha pre spásu duše človeka,
 - vysvetliť „Hlavné pravdy“, „Božské cnosti“, „Kardinálne cnosti“ a oceniť ich prínos pre duchovný život,
 - nachádzať inspiráciu pre sviatostný život na vzoroch svätých a blahoslavených.

Obsahový štandard

- poznávanie historických zlomov a osobností života gréckokatolíckej cirkvi v jej jednotlivých obdobiach od počiatku až po súčasnosť,
- reflektovanie životov gréckokatolíckych mučeníkov, ktorí sú vzormi ozajstného kresťanského života a žiarivým príkladom pre mnohé generácie ľudstva,
- identifikovanie najznámejších pútnických a modlitebných miest, gréckokatolíckych inštitúcií a aktivít prebiehajúcich na území Gréckokatolíckej metropolie na Slovensku,
- pomenovanie spoločných a rozdielnych znakov a charakteristík jednotlivých kresťanských cirkví,
- porovnávanie svojho náboženstva s inými náboženstvami a identifikovanie rozdielov medzi jednotlivými náboženstvami v rozlíšení od siekt vo svete,
- oboznamovanie sa s ikonografiou a analyzovanie niektorých základných ikon,
- oboznamovanie sa s modlitbou v Božskej liturgii, modlitbou časov, Utierňou, Večierňou, Akatistom,
- poznávanie a používanie základných slov a niektorých modlitieb v cirkevnej staroslovienčine,
- identifikovanie významu jednotlivých sviatostí, opísanie obradov ich vysluhovania,
- vysvetlenie a rozlíšenie Hlavných právd, Božských cností a Kardinálnych cností,
- identifikovanie vzorov svätých a blahoslavených.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- uvedomovať si význam modlitby v každodennom osobnom a rodinnom živote,
- prakticky prijímať Sviatosti v každodennom živote,
- vytvárať vlastný názor na aktuálne problémy doby a vedieť ho obhájiť pri prijímaní pozvania žiť sviatostný život v milosti posväcujúcej,
- vyjadriť identitu gréckokatolíka cez modlitbu a liturgické slávenia,
- vysvetliť hodnotu lásky, rodiny, rodičovstva, manželstva z kresťanského pohľadu,
- utvárať svoju identitu k témam intimity, sexuality a rodičovstva,

- slobodne prijímať jednoduché záväzky v skupine a plniť ich, prijímať primeranú zodpovednosť v rodine a komunite,
- analyzovať a vyhodnotiť morálne dilematickú situáciu.

Obsahový štandard

- prehodnocovanie vlastných hodnotových stránok a určenie/rozhodnutie pre správny smer v priateľstve, láske, manželstve a v rodine,
- skúmanie svojho povolania,
- identifikovanie a porovnanie hodnoty lásky, manželstva, rodiny, rodičovstva s pseudohodnotami ponúkanými modernou dobou,
- uvedomovanie si hodnoty slobody a zodpovednosti za seba a iných pri praktickom prežívaní živej viery.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo
Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacia podoblasť náboženská výchova sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovacia predmet náboženská výchova je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Na náboženskej výchove žiak rozvíja svoju **náboženskú gramotnosť** a má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú a zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a náboženským presvedčením iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju osobnú vieru. Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom etická výchova, prispieva tak k integrálnemu edukácii na základných školách.

Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru svedectvom života. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesuálny a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie, cez náboženskú komunikáciu, tvorbu náboženského úsudku, rozhodovania sa a cez nábožensky motivované konanie.

Vyučovacia predmet náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné obsahové oblasti, ktoré sú konkretizované v komponentoch: Boh a človek, Ježiš Kristus, Sväté Písmo, Cirkev a sviatosti a Kresťanský život.

Ciele vyučovacieho predmetu

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať, vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločnosti,
- pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

C2. Nadobudnúť náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením, a vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehliť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné prvky Ježišovho posolstva,
- náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom, pojmom a primerane ich použiť,
- rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov a prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely jednotlivých náboženstiev,
- otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.

C4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existenciálne a transcendentálne otázky a chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C5. Vyjadriť svoju vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým, a zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek

Obsahový komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Ježiš Kristus

Obsahový komponent *Ježiš Kristus* umožňuje žiakom poznať blahozvesť o živote, účinkovaní, smrti a zmŕtvychvstaní Ježiša Krista a vytvoriť si k nemu osobný vzťah.

Komponent C: Sväté písmo

Obsahový komponent *Sväté Písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu a význam pre vlastný život.

Komponent D: Cirkev a sviatosti

Obsahový komponent *Cirkev a sviatosti* pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi i jej spásonosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka.

Komponent E: Kresťanský život

Obsahový komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické a morálne konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám. Ponúka tiež možnosť spoznávať iné vierovyznania a konfrontovať život kresťana s nimi.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike pre 1. cyklus

Hlavný cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine, vedia vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom a úctou. Poznajú dôležité etapy života Ježiša Krista, ktorého vnímajú ako Spasiteľa a ako priateľa a porovnávajú svoje správanie s Božími prikázaniami. Žiaci chápu modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom, vedia formulovať jednoduché modlitby, vnímajú chrám ako priestor modlitby, úcty a slávenia Bohoslužby.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus:

- pomenovať jedinečnosť človeka,
- porozumieť základným otázkam kresťanskej viery v Boha,

- poznávať a osvojiť si kresťanskú vieru v trojjediného Boha,
- komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k nemu,
- opísať a pochopiť príbeh o Ježišovom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní,
- prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna,
- chápať Cirkev ako miestne spoločenstvo a primeraným spôsobom porozumieť bohoslužbám,
- pomenovať základné pravidlá života a aplikovať vo svojom živote vzájomné odpustenie, pochopenie, porozumenie.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak dokáže/vie:

- vnímať svoju jedinečnosť a využívať pravidlá dobrej komunikácie pri budovaní vzťahov v rodine a spoločenstve,
- vyjadriť radosť z Božieho stvorenia, vnímať jeho rozmanitosť a správať sa k nemu s rešpektom a úctou,
- byť pozorný k potrebám svojich bližných a aplikovať prvky vzájomnej pomoci a solidarity v každodenných situáciách,
- chápať modlitbu ako vyjadrenie vzťahu s Bohom a objavovať spôsoby komunikácie medzi Bohom a ľuďmi,
- vnímať vieru ako súčasť života človeka a charakterizovať jej prejavy v konkrétnych situáciách,
- opísať dejiny izraelského ľudu a jeho záchrany,
- na základe Desatora rozlíšiť medzi dobrom a zlom a prehodnocovať svoje správanie.

Obsahový štandard

- Svet, v ktorom žijeme, budovanie vzťahov v rodine, v škole, vzájomná komunikácia.
- Jedinečnosť Božieho dieťaťa; dary, schopnosti a zručnosti.
- Boh – Stvoriteľ a Otec.
- Božia starostlivosť a skutky lásky.
- Komunikácia Boha s ľuďmi rôznymi spôsobmi.
- Komunikácia s Bohom v modlitbe.
- Komunikácia Boha s ľuďmi v dejinách prostredníctvom biblických príbehov.
- Viera ako dôležitá súčasť ľudského života; viera prirodzená a nadprirodzená.
- Božie pôsobenie cez sviatosti.
- Stručné dejiny izraelského národa a jeho záchrany.
- Prikázania ako pravidlá pre život.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak dokáže/vie:

- poznať dôležité etapy života Ježiša Krista od narodenia až po jeho smrť a zmŕtvychvstanie,
- prostredníctvom biblických príbehov objavovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna a vytvoriť si k nemu osobný vzťah,
- vnímať prítomnosť zla a hriechu vo svete a vo svojom živote, prehodnotiť svoje správanie a uvedomovať si dôležitosť odpustenia.

Obsahový štandard

- Ježiš – Boží Syn, jeho príchod na svet.
- Začiatky Ježišovho verejného účinkovania.
- Výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, Ježišove učenie v podobenstvách, Ježišove zázraky ako znamenia.
- Udalosti Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania.
- Zlo a hriech ako dôsledok neposlušnosti voči Bohu.
- Božie milosrdenstvo voči ľuďom, spytovanie svedomia a ľútosť nad hriechmi.
- Dôležitosť odpustenia ako súčasť uzdravenia človeka. Sviatosť zmierenia – prostriedok odpustenia hriechov.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak dokáže/vie:

- prostredníctvom biblických príbehov odhaliť výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna,
- opísať dejiny izraelského ľudu a jeho záchranu.

Obsahový štandard

- Ježiš – Boží Syn vo svetle biblických príbehov,
- Stručné dejiny izraelského národa a jeho záchranu.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak dokáže/vie:

- chápať Cirkev ako spoločenstvo, ktoré vyjadruje svoju vieru v Ježiša Krista a opísať slávenie nedele a sviatkov cirkevného roka,
- osvojiť si základné časti Svätej omše a porozumieť významu Eucharistie pre život kresťana,
- oboznámiť sa so základnými kritériami kresťanského života.

Obsahový štandard

- Cirkev ako Božia rodina, slávenie nedele ako „Deň Pána.“
- Udalosti Ježišovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania a ich význam pre život človeka a cirkvi.
- Pokračovanie Ježišovho diela aj po jeho nanebovstúpení, vznik cirkvi.
- Náš život ako súčasť cirkvi, začlenenie sa do cirkevného spoločenstva.
- Hostina v biblických príbehoch; spojitosť medzi Poslednou večerou a svätou omšou.
- Obeta a hostina, základné časti svätej omše a význam Eucharistie.
- Dôležitosť života s Ježišom – základné kritéria kresťanského života.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak dokáže/vie:

- porovnávať svoje konanie s konaním Ježiša a svätých ako morálnych vzorov a aplikovať Zlaté pravidlo vo svojom živote,
- byť pozorný k potrebám druhých a aplikovať prvky vzájomnej pomoci, úcty a solidarity v každodenných situáciách.

Obsahový štandard

- Princípy konania dobra podľa Ježišovho vzoru, rôzne formy pomoci iným.
- Príklady svätých, ktorí inšpirujú ku konaniu dobra.
- Vzťah s Ježišom v každodennom živote.
- Ježiš Kristus ako vzor pre život kresťana.
- Dôsledky odmietnutia Ježišovho učenia pre život človeka.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je, aby žiaci preukázali zvládnutie základov náboženskej gramotnosti. Žiaci si uvedomujú svoje dary a talenty a vedia konkretizovať prikázanie lásky k Bohu a blížnemu. Poznávajú Bibliu nielen ako literárne dielo, ale aj ako Božie slovo, orientujú sa v nej a pomocou nej skúmajú posolstvo o stvorení sveta. Prehlbujú svoj vzťah k Bohu v troch osobách a vedia ho vyjadriť, osvojujú si rôzne formy modlitby ako súčasť ich náboženského života. Žiaci vedia charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia ako aj jednotlivé sviatosti a poukázať na ich význam v živote kresťana.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- poznať základnú štruktúru Biblie a orientovať sa v nej,
- reprodukovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a pochopiť ich význam,
- poznávať vieru v Boha v živote biblických postáv,
- pomenovať a vysvetliť dôležité prvky Ježišovho posolstva,
- chápať Ježišovo konanie v kontexte príkazu lásky a aplikovať príkaz lásky vo svojom živote,
- chápať Cirkev ako spoločenstvo kresťanov a Božiu rodinu a vnímať sakrálny priestor ako miesto Božej prítomnosti a priestor modlitby,
- charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období,
- charakterizovať jednotlivé sviatosti, poukázať na ich význam v živote kresťana,
- používať rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poznávať vieru v Boha v živote biblických postáv a v udalostiach vyvoleného národa,
- jednoduchým spôsobom vyjadriť svoju predstavu o Bohu,
- stručne charakterizovať Boha v troch osobách a všímať si jeho pôsobenie,
- rozlíšiť biblickú pravdu o stvorení sveta od iných názorov a teórií.

Obsahový štandard

- Viera v Boha ako súčasť života človeka.
- Biblické postavy a ich viera v Boha.
- Božia starostlivosť o vyvolený národ v dejinách
- Prítomnosti Boha vo svete a jeho pôsobenie
- Boh ako Trojica, vyznanie viery
- Boh Stvoriteľ, pravda posolstva o stvorení sveta
- Boh ako Otec, Božie atribúty.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomocou Svätého písma objavovať príklady prejavu lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému,
- osvojovať si postoj lásky k blížnemu, prijímať druhých takých, akí sú a prejavíť im skutky milosrdenstva,
- vnímať svoje dary a talenty ako dar od Boha a hľadať spôsob ako ich využívať aj pre dobro iných.

Obsahový štandard

- Hlavné prikázanie lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému.
- Láska k Bohu v Starom zákone i v živote súčasného človeka.
- Láska k blížnemu a skutky milosrdenstva.
- Láska k sebe samému, moje dary a talenty.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poznať základnú štruktúru Biblie, orientovať sa v nej a predstaviť jej význam pre kresťanskú vieru,
- opísať miesta spojené s biblickou tradíciou.

Obsahový štandard

- Biblia ako Božie slovo a jej pôvod.
- Svätá zem – krajina Biblie.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- charakterizovať jednotlivé sviatosti a poukázať na ich význam v živote kresťana,
- opísať slávenie nedele a sviatkov vo svojej rodine a v spoločenstve cirkvi, do ktorej sa zapájajú a objasniť ich význam,
- spoznávať miesta modlitieb a Božej prítomnosti v minulosti i v dnešnej dobe a pomenovať ich základné prvky.

Obsahový štandard

- Spojenie s Ježišom prostredníctvom sviatostí.
- Sedem sviatostí a ich význam pre život človeka.
- Rodina ako domáca Cirkev, oslava Boha v rodine.
- Modlitba v spoločenstve cirkvi.
- Miesta modlitby a Božej prítomnosti vo Svätom písme.
- Kostol ako miesto stretnutia spoločenstva cirkvi s Bohom a s ľuďmi navzájom.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- charakterizovať jednotlivé obdobia liturgického roka a poukázať na ich symboliku,
- osvojovať si rôzne formy modlitby ako prostriedok komunikácie a vytvárania si dôvernejšieho vzťahu s Bohom.

Obsahový štandard

- Liturgický rok.
- Komunikácia s Bohom v modlitbe.
- Modlitba a jej formy.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike pre 3. cyklus

Hlavný cieľom 3. cyklu je rozvíjanie nadobudnutej náboženskej gramotnosti. Žiaci vedia vyjadriť svoje predstavy o Bohu a zaujať osobný postoj voči otázkam kresťanskej viery aj v kontexte iných náboženstiev. Žiaci vedia poukázať na aktuálnosť Svätého písma, zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a prepojiť jeho posolstvo so svojím vlastným životom. Žiaci poznávajú rôzne etapy šírenia kresťanstva a charakterizujú Cirkev a jej úlohu v súčasnosti, pričom vedia zaujať osobný postoj k cirkvi a zapojiť sa do činnosti miestnej cirkvi. Žiaci poznajú význam jednotlivých sviatostí, reflektujú svoje hodnoty, vedia si zostaviť vlastný rebríček hodnôt. Konfrontujú svoj život s Desatorom a uvažujú nad svojím životom ako osobnom povolaní vo vzťahu k sebe, druhým a k svojmu okoliu.

Ciele vzdelávanie pre 3. cyklus

- poukázať na jedinečnosť a dôstojnosť človeka na základe kresťanských hodnôt,
- uvedomiť si potrebu pravidiel, konfrontovať sa s Desatorom a aplikovať pravidlá správneho morálneho života na vlastný život,

- prehodnocovať svoje rozhodnutia a postoje s rešpektom na slobodnú vôľu každého človeka,
- zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a inšpirovať sa Ježišovým životom ako príkladom pre svoje konanie,
- interpretovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a stotožňovať sa s biblickými postavami a vzormi viery v Boha,
- vnímať Bibliu ako Božie slovo a zdôvodniť jej aktuálnosť a odkaz pre súčasný život,
- zaujať osobný postoj k otázkam kresťanskej viery v Boha,
- vnímať Cirkev v jej historických súvislostiach a poukázať na hlavné historické udalosti, ktoré zasiahli do jej života,
- porovnať kresťanské náboženstvo s inými náboženstvami, opísať ich spoločné znaky a rozdiely a vyjadriť, v čom je jedinečnosť a hodnota kresťanstva,
- s rešpektom pristupovať k ľuďom s iným náboženským presvedčením,
- charakterizovať jednotlivé sviatosti a poukázať na ich význam v živote kresťana.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- popísať dôsledky prvého hriechu a odmietnutia Božieho plánu,
- vnímať Božiu starostlivosť v živote biblických postáv a porozumieť základným faktom dejín spásy na základe časovej osi,
- prostredníctvom príbehov biblických postáv poukázať na prítomnosť viery v živote človeka a nachádzať inšpiráciu pre osobný vzťah s Bohom,
- uvedomiť si potrebu pravidiel pre svoj život a konfrontovať svoje konanie s Desatorom,
- vyjadriť súvislosť medzi slobodou a vlastným konaním, zostaviť si vlastný rebríček hodnôt,
- prehodnocovať svoje rozhodnutia a postoje s rešpektom voči slobode každého človeka.

Obsahový štandard

- Boží plán pre človeka.
- Človek – jedinečné Božie stvorenie.
- Božie pôsobenie v živote biblických postáv v dejinách – časová os.
- Viera ako odpoveď kresťana.
- Veľké postavy viery Starého zákona.
- Viera osôb povolaných do Božej služby.
- Viera Božieho ľudu v čase neslobody.
- Budovanie vzťahu človeka s Bohom.
- Vzťah s Bohom a pravidlá na Sinaji.

- Rebríček hodnôt a životný štýl mladých.
- Sloboda človeka.
- Slobodné rozhodnutie konať dobro v prospech iných.
- Sloboda a zodpovednosť.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- na základe konkrétnych faktov poukázať na historickosť osoby Ježiša Krista,
- odhaľovať výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna, pomenovať dôležité prvky jeho posolstva o Božom kráľovstve a prehodnotiť osobný vzťah k nemu,
- konfrontovať vlastné postoje s konaním Ježiša a Márie a zaujať osobný postoj k otázkam kresťanskej viery v Boha,
- hľadať v blahoslavenstvách cestu k slobode a osvojovať si postoj lásky k blížnemu cez skutky milosrdenstva.

Obsahový štandard

- Ježiš Kristus ako historická osoba (narodenie, utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie).
- Ježišovo verejné účinkovanie.
- Ježišove zázraky ako znamenia príchodu Božieho kráľovstva.
- Ježiš – učiteľ a vzor viery.
- Mária – žena viery.
- Priateľstvo s Ježišom.
- Blahoslavenstvá – cesta k slobode a ku šťastiu.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- charakterizovať Evanjeliá, poukázať na ich pôvod a význam,
- poukázať na aktuálnosť Svätého písma a biblických textov a objavovať v nich odkaz pre svoj život.

Obsahový štandard

- Evanjelium ako radostná zvesť.
- Aktuálnosť Biblie.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať Cirkev ako spoločenstvo kresťanov, ktoré pokračuje v Ježišovom poslaní a poznávaní života prvého kresťanského spoločenstva,
- charakterizovať osobnosť svätého Pavla, apoštola národov a jeho prínos pri šírení kresťanstva,
- poznávať pôsobenie Cyrila a Metoda a ich nasledovníkov, vysvetliť ich prínos pre šírenie kresťanstva na našom území,
- charakterizovať etapy šírenia kresťanstva v dejinách a poznávať ich hlavné prvky,
- konfrontovať svoj život so životom ľudí, ktorí konali skutky milosrdenstva a rozhodnúť sa pre konkrétnu formu prejavu lásky bližnému,
- charakterizovať sviatosti kresťanskej iniciácie, definovať ich spoločné znaky i odlišnosti, poukázať na ich význam v živote kresťana.

Obsahový štandard

- Vznik cirkvi a Petrov primát.
- Život a viera prvého kresťanského spoločenstva.
- Svätý Pavol a ohlasovanie evanjelia.
- Šírenie kresťanstva na našom území.
- Cirkev v stredoveku.
- Život cirkvi od stredoveku po 20. storočie.
- Cirkev a služba bližným.
- Krst a jeho význam v živote človeka.
- Sviatosť birmovania – sviatosť kresťanskej dospelosti.
- Hriech a vina v živote človeka, sviatosť zmierenia.
- Eucharistia a jej význam v živote kresťana.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- charakterizovať Cirkev a jej úlohu v súčasnosti, poznávať cirkevnú hierarchiu, prijímať výzvy k angažovanosti v cirkvi,

- oboznámiť sa s osobnosťami 20. storočia, ktoré trpeli pre vieru, vnímať zmysel ich utrpenia a konfrontovať svoje postoje s ich postojmi viery,
- porovnať kresťanské náboženstvo s inými náboženstvami, opísať ich spoločné znaky a rozdiely a vyjadriť, v čom je jedinečnosť a hodnota kresťanstva; rešpektovať ľudí s iným náboženským presvedčením,
- poukázať na význam pravidiel v živote človeka, konfrontovať svoj život s Desatorom a pravdivo zhodnotiť dôsledky porušovania prikázaní pre svoj život,
- spoznávať rôzne formy povolania v živote kresťana a uvažovať o svojom osobnom povolaní,
- chápať vieru vo večný život v kontexte kresťanskej nádeje, zaujať postoj k otázke večného života.

Obsahový štandard

- Cirkev v dnešnej dobe.
- Kresťan a Cirkev.
- Svedectvá viery kresťanov 20. storočia.
- Viera kresťana uprostred svetových náboženstiev.
- Vzťah s Bohom.
- Úcta k Božiemu menu.
- Svätí sviatočné dni.
- Úcta k rodičom a k autorite.
- Úcta k životu a jeho ochrana od počatia po prirodzenú smrť.
- Čistota a vernosť.
- Ochrana spoločného vlastníctva.
- Pravda a pravdovravnosť.
- Povolanie človeka.
- Priateľstvo, láska a povolanie k manželstvu.
- Božie kráľovstvo – cieľ života kresťana.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo

Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacia podoblasť náboženská výchova sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovací predmet náboženská výchova je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Cez náboženskú výchovu v škole žiak rozvíja svoju náboženskú gramotnosť a má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú a zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a religiozitou iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju vlastnú religiozitu a osobnú vieru. Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom Etická výchova, a prispieva tak k integrálnej edukácii na základných školách. Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným životom. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesuálny a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie cez náboženskú komunikáciu, cez tvorbu náboženského úsudku a rozhodovania sa a cez nábožensky motivovaného konania.

Vyučovací predmet náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné obsahové oblasti, ktoré sú konkretizované v komponentoch Boh a človek, Ježiš Kristus, Písmo sväté, Cirkev a sviatosti a Kresťanský život.

Ciele vzdelávacej oblasti

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať a vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- pozorovať náboženské správanie a vedieť ho objasniť.

C2. Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa nosnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznávaním dávajú význam a zmysel tomu, čo nadobudli porovnaním a pochopením, odhadujú vzťah medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a osobným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehĺbiť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné znaky Ježišovho posolstva,
- náboženské skúsenosti usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom, pojmom a primerane ich použiť,
- rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov, prvkov a vedieť ich importovať do osobnej komunikačnej gramotnosti,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely náboženských textov,
- otvorene viesť dialóg s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho religiózneho života.

C4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- identifikovať a rozlišovať rôzne prejavy morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existencionálne a transcendentálne otázky a chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C5. Vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým a zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek

Obsahový komponent Boh a človek reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Ježiš Kristus

Obsahový komponent Ježiš Kristus umožňuje žiakom poznať osobnosť Ježiša Krista v historickom kontexte, Ježišovu lásku a jeho dielo spásy. Pochopiť zmysel jeho obety na kríži pre ľudstvo a osobne pre každého človeka. Interpretovať dôležité prvky Ježišovho poslania o Božom kráľovstve a vytvoriť si osobný vzťah s Ježišom.

Komponent C: Písmo Sväté

Obsahový komponent Písmo Sväté otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu, význam pre vlastný život a porozumieť rôznym formám aj spôsobom interpretácie biblických textov.

Komponent D: Cirkev a sviatosti

Obsahový komponent Cirkev a sviatosti pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi i jej spásonosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka.

Komponent E: Kresťanský život

Obsahový komponent Kresťanský život ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie, prispieva k výchove k hodnotám.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine, vedia vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom a úctou. Žiaci poznajú základnú štruktúru Biblie a dôležité etapy života Ježiša Krista, ktorého vnímajú ako Spasiteľa a ako priateľa, porovnávajú svoje správanie s Božími prikázaniami. Žiaci chápu modlitbu ako vyjadrenie dôverného vzťahu s Bohom, vedia formulovať jednoduché modlitby, rozpoznávajú chrámy kresťanských vierovyznaní a vnímajú ich ako priestor modlitby, úcty a slávenia bohoslužby.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

Na konci prvého cyklu žiaci dokážu:

1. vyjadriť jedinečnosť človeka,
2. oboznámiť sa so základnými otázkami kresťanskej viery v Boha,
3. dokážu chápať kresťanskú vieru v trojjediného Boha,
4. komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k nemu,
5. podať základný opis príbehu o Ježišovom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstání,
6. vedia opísať, ako sa Ježiš stretával s ľuďmi,
7. vedia opísať základnú štruktúru Biblie,
8. dokážu pomenovať základné prvky biblického rozprávania o Bohu, dokážu opísať miestne spoločenstvo ako cirkev v danej lokalite, vedia sa zúčastňovať na bohoslužbách spôsobom primeraným ich veku,
9. dokážu pomenovať základné pravidlá úspešného spoločného života a aplikovať ich na svoj vlastný život,
10. vedia používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vnímať vieru ako jedinečný dar a súčasť človeka,
- posúdiť dôležitosť Božej prítomnosti v živote človeka,
- vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom a úctou,
- zdôvodniť hodnotu človeka ako jedinečného Božieho stvorenia,
- vnímať druhých ľudí s rešpektom a oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých.

Obsahový štandard

- vnímanie svojho miesta v rodine, budovanie vzťahov v rodine, vzájomná komunikácia,
- uvedomenie si svojej jedinečnosti, svojich darov a schopností,
- poznávanie Boha cez stvorenie a vyjadrenie radosti a vďaky za dar stvorenia,
- získanie základných vedomostí o Bohu a Jeho diele na základe biblických právd,
- objavovanie Božej lásky k človeku a svetu prostredníctvom biblických príbehov,
- uvedomenie si dôležitosti modlitby ako vzťahu s Pánom Bohom,
- vnímanie viery ako dôležitej súčasti ľudského života.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať základné biblické príbehy z Ježišovho života,
- posúdiť hĺbku Ježišovej lásky a odpustenia hriechov,
- vnímať Ježiša Krista ako Spasiteľa sveta, ale aj ako osobného priateľa.

Obsahový štandard

- poznanie biblických príbehov, ktoré rozprávajú o živote, utrpení, smrti a vzkriesení Ježiša Krista,
- objavovanie moci Ježiša Krista na základe jeho zázrakov a uzdravení,
- vnímanie zla a hriechu a jeho dôsledky na život človeka,
- poznanie potreby Ježišovej lásky k človeku aj svetu a potrebu odpustenia hriechov v živote človeka.

Písmo sväté

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať vybrané biblické príbehy,
- posúdiť konanie biblických postáv a vyjadriť dôsledky ich správania.

Obsahový štandard

- získanie základných znalostí o Biblii ako Božom Slove, v ktorom sa nám zjavuje Boh,
- poznanie vybraných biblických príbehov, ktoré hovoria o živote a diele Ježiša Krista a ďalších biblických postáv.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať, čo je cirkev,
- chápať cirkev ako spoločenstvo veriacich v Ježiša Krista,
- posúdiť význam cirkevných sviatkov a nedele v živote kresťana,
- pomenovať, čo sa nachádza v kostole a prečo.

Obsahový štandard

- vnímanie cirkvi ako miesta, kde patrím aj ja,
- poznanie cirkvi (cirkevného zboru) vo svojom okolí,
- chápanie dôležitosti nedele a cirkevných sviatkov v živote kresťana,
- vnímanie dôležitosti krstu v cirkvi ako prejav Božej milosti.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať vlastné modlitby a chápať ich ako vyjadrenie svojho vzťahu k Bohu,
- posúdiť potrebu dávania a prijímania lásky, odpustenia a prijímania sa navzájom,
- zdôvodniť význam vzťahov v rodinách, spoločenstve a cirkvi,
- zdieľať svoje myšlienky a postoje k osobnej viere veku primeraným spôsobom,
- vnímať potreby druhých ľudí a prejavíť im ochotu pomôcť,
- argumentovať voľbu medzi morálne správnym a nesprávnym a konaním.

Obsahový štandard

- objavovanie hĺbky modlitby ako prejavu viery a dôvery v Boha,
- uvedomenie si potreby žiť v spoločenstve s Bohom a svojimi blíždymi,
- osvojenie si Božieho zákona a konfrontovanie s vlastným konaním a životom,
- uvedomenie si prejavu vlastného správania i konania a jeho dôsledky pre nás a našich blízkych.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je zvládnuť základy náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú svoje dary, talenty a vedia konkretizovať prikázanie lásky k Bohu a blížnemu. Identifikujú Bibliu ako literárne dielo aj ako Božie slovo, orientujú sa v nej, skúmajú posolstvo o stvorení sveta, chápu charakteristiku Boha v troch osobách, vedia ju vyjadriť, a osvojujú si rôzne formy modlitby ako súčasť ich náboženského života. Žiaci vedia rozlíšiť jednotlivé liturgické obdobia ako aj jednotlivé sviatosti. Vedia pomenovať nosné princípy smerujúce k morálnemu správaniu sa.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

Na konci druhého cyklu žiaci dokážu:

1. vnímať jedinečnosť človeka,
2. vymenovať dominantné znaky iných náboženstiev,
3. zaujať vlastné stanovisko k otázkam kresťanskej viery v Boha,
4. pomenovať hlavné prvky Ježišovho poslania o Božom kráľovstve,
5. chápať Ježišovo konanie v kontexte príkazu lásky,
6. vedieť sa orientovať v Biblii,
7. vedieť reprodukovať biblické príbehy zo Starej zmluvy a Novej zmluvy,
8. chápať cirkev ako spoločenstvo kresťanov,
9. vnímať chrám ako miesto Božej prítomnosti, miesto oslavy Boha a modlitby,
10. vedieť charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období,
11. vedieť charakterizovať sviatosti Krstu svätého a Večere Pánovej a ich význam,
12. osvojiť si rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života,
13. dokázať pomenovať nosné princípy smerujúce k morálnemu správaniu sa,
14. uplatňovať empatiu aj asertivitu pri vzťahoch s druhými.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť a rozvíjať svoj vzťah k Bohu a svetu,
- uplatniť získané vedomosti o Bohu a Jeho diele na základe vybraných textov Biblie,
- charakterizovať Boha v troch osobách a porozumieť ich pôsobeniu,
- vymedziť biblické pravdy o stvorení vo vzťahu k iným jestvujúcim teóriám a názorom.

Obsahový štandard

- uvedenie si významu Božieho konania vo vzťahu k človeku a jeho zlyhaniu,
- poznávanie Boha, ktorý sa zjavuje ako Stvoriteľ, Spasiteľ a Posvätitel',
- diskutovanie o rôznych názoroch na Boha a Jeho konanie vo svete, predstavy Boha.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť a rozvíjať vzťah k Ježišovi Kristovi ako Spasiteľovi sveta a diele Jeho záchrany,
- zvoliť a použiť vybrané texty a verše, ktoré nám predstavujú osobu Ježišova Krista ako Božieho Syna,
- porovnať charakter evanjelia Novej zmluvy so zákonom v Starej zmluve.

Obsahový štandard

- orientovanie sa v základných udalostiach Ježišovho života a diela,
- získanie vedomostí o Ježišovom diele vykúpenia pre svet, ale aj zmysel Ježišovej obete pre život jednotlivca,
- objavovanie možností ako sa stať Ježišovým nasledovníkom a učeníkom.

Písmo sväté

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať základné delenie Biblie a jej význam v živote kresťana,
- identifikovať Bibliu ako Božie slovo a orientovať sa v nej,
- interpretovať základné príbehy Starej a Novej zmluvy,
- identifikovať Bibliu ako nosné posolstvo a vymedziť vzťah k iným textom.

Obsahový štandard

- získanie základných znalostí o vzniku Biblie a jej ceste k nám,
- objavovanie základných právd o Bohu prostredníctvom Biblie,
- orientovanie sa v biblických knihách, vyhľadanie príslušných textov a veršov,
- poznanie biblických príbehov Starej a Novej zmluvy,
- identifikovanie biblických textov od inej literatúry.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť vznik cirkvi a jej úlohy,
- posúdiť dôležitosť cirkvi a spoločenstva, jej poslanie a úlohy (misia),
- vyjadriť svoj vzťah k cirkvi a hľadať si v nej svoje miesto,
- pomenovať základné sviatosti cirkvi a ich dôležitosť v živote kresťana,
- poznať základné symboly cirkvi a ich význam.

Obsahový štandard

- získanie poznatkov o vzniku cirkvi a jej poslaní,
- objavovanie významu sviatostí a ich zaslúbení,
- orientovanie sa v cirkevných sviatkoch a ich význame,
- identifikovanie kresťanských symbolov a ich význam.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vytvoriť vlastné modlitby a interpretovať ich,
- vnímať svoje dary a talenty ako dar od Boha a konkretizovať ako ich dokážu využiť aj pre iných,
- posúdiť dôležitosť svojho konania a správania vo vzťahu k Bohu a svojom spoločenstvu,
- vyjadriť svoju vieru a jej význam v osobnom živote rôznymi spôsobmi, napríklad ako prejavy lásky a odpustenia svojim blízkym,
- vyjadriť primeraným spôsobom pozitívne aj negatívne emócie, postoje a názory.

Obsahový štandard

- komunikovanie s Bohom prostredníctvom modlitby v rôznych formách, poznanie Modlitby Pánovej a jej jednotlivé prosby,
- objavovanie sily viery a dôvery v Boha ako svojho osobného Spasiteľa, ktorý ma pozná a vedie,
- uvedomenie si potreby byť tu pre iných, pomáhať svojim blízkym,
- rozlišovanie správneho a nesprávneho konania a jeho dôsledky nielen na osobu človeka, ale aj okoliu v ktorom žije.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je prehĺbiť náboženskú gramotnosť. Žiaci vedia reflektovať svoje predstavy o Bohu a zaujať osobný postoj voči otázkam kresťanskej viery aj v kontexte iných náboženstiev. Žiaci vedia poukázať na aktuálnosť Svätého písma, zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a prepojiť Ježišovo poslanstvo o kráľovstve s vlastným životom. Žiaci rozlišujú rôzne etapy šírenia kresťanstva a charakterizujú cirkev a jej úlohu v súčasnosti, pričom vedia zaujať osobný postoj k cirkvi a možnosť zapojiť sa do činnosti miestnej cirkvi. Žiaci rozlišujú význam jednotlivých sviatostí, reflektujú svoje hodnoty, vedia si zostaviť vlastný rebríček hodnôt, konfrontujú svoj život s Desatorom a uvažujú nad svojím životom ako osobnom povolaní vo vzťahu k sebe, k druhým a ku prostrediu.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

Na konci tretieho cyklu žiaci dokážu:

1. interpretovať jedinečnosť a dôstojnosť človeka na základe kresťanského posolstva,
2. vnímať vlastnú vieru v kontexte iných denominácií a náboženstiev,
3. identifikovať, čo znamená byť kresťanom,
4. vie určiť nosné znaky ďalších a prijímať ľudí s odlišným náboženským presvedčením,
5. uvedomiť si pôsobenie osoby Ježiša Krista v historickom kontexte,
6. dokázať interpretovať dôležité prvky Ježišovho posolstva o Božom kráľovstve a chápať ich v kontexte osobnej viery,
7. reflektovať Ježišov príklad ako impulz pre vlastné konanie,
8. vedieť interpretovať biblické príbehy zo Starej a Novej zmluvy,
9. stotožňovať sa s biblickými postavami, ktoré sú vzorom viery v Boha,
10. vnímať Bibliu ako Božie slovo,
11. vedieť zdôvodniť aktuálnosť Biblie a jej implementáciu v súčasnosti,
12. vedieť charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období,
13. vedieť rozlíšiť jednotlivé sviatosti a poukázať na konkrétne formy sviatostného života,
14. chápať cirkev ako spoločenstvo kresťanov, do ktorého patria na základe prijatia krstu, nadväzovaním svojho vzťahu k Bohu prostredníctvom modlitby a osobnej viery,
15. vnímať dejinný vývoj cirkvi, vedieť vymenovať a interpretovať, ktoré ju formovali do terajšej podoby v súčasnosti,
16. dokázať aplikovať pravidlá morálneho života na ich vlastný život,
17. vedieť sa konfrontovať s Desatorom a uvedomovať si dôsledky plynúce s jeho nerešpektovaním v osobnom vzťahu k Bohu,
18. uvažovať nad dobrým a zlým správaním a reflektovať vlastné konanie a vedieť ho kriticky zhodnotiť,

19. usilovať sa o prosociálne správanie a uvedomovať si zodpovednosť za vlastné činy, za svoje správanie sa voči iným ľuďom a k svetu,
20. vnímať seba a ostatných ako jedinečných, pristupovať k nim s rešpektom a chápať vlastnú sexualitu ako jedinečný dar.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- posúdiť dôsledky hriechu v živote človeka a spoločnosti, charakterizovať skutočný a dedičný hriech,
- poznať a prehĺbiť pravdy o Bohu, Jeho vlastnostiach a diele,
- uvedomiť si potrebu zachovania stvorenstva a jeho ochrany,
- rešpektovať a oceniť Božie konanie vo vzťahu k človeku a svetu,
- diskutovať o viere v Boha ako Stvoriteľa, ktorý sa o nás stará vo vzťahu k vlastnej viere,
- porovnať konanie a správanie jednotlivých biblických postáv a posúdiť ich v kontexte ich života.

Obsahový štandard

- získanie a prehĺbenie vedomostí o Bohu a Jeho konaní vo vzťahu k človeku a svetu,
- predstavenie Božieho plánu na záchranu človeka,
- identifikovanie človeka ako Božie stvorenie a jeho jedinečnosť,
- identifikovanie významu viery vo svojom živote, ale aj v porovnaní so životom jednotlivých biblických postáv.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť význam Ježišovej obete vo vzťahu k človeku a jeho budúcnosti,
- porovnať božskú a ľudskú podstatu Ježiša Krista,
- porovnať význam Zákona a evanjelia v živote kresťana.

Obsahový štandard

- získanie vedomostí zo života a diela Ježiša Krista a ich dopad na duchovný život,
- orientovanie sa v historickej epoche z čias Ježiša Krista,
- poznávanie zmyslu Ježišovho utrpenia a vzkriesenia a jeho významu v dejinách spásy,
- práca s biblickými textami Novej zmluvy.

Písmo sväté

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- posúdiť dôležitosť evanjelia a šírenia misie vo svete,
- poznať osobnosti Biblie a ich konanie,
- zdôvodniť potrebu Desatora vo svojom živote,
- porovnať poslanstvo Starej a Novej zmluvy a ich vzájomného vzťahu,
- vyhľadávať vybrané texty a verše z Biblie.

Obsahový štandard

- orientovanie sa v biblických textoch Starej a Novej zmluvy,
- charakterizovať vybrané texty Biblie a ich poslanstvo,
- získanie zručností pri práci s Bibliou a formovanie pravidelného návyku čítania Biblie,
- orientovanie sa v biblických textoch a ich poslanstve.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poznať významné osobnosti v dejinách cirkvi a spoločnosti a dopad ich konania na cirkev a spoločnosť,
- poznať osobnosti svojej cirkvi v súčasnosti, ale aj osobnosti vlastného cirkevného zboru (spoločenstva),
- posúdiť hodnotu sviatostí vo svojom živote, vysvetliť ich význam v živote kresťana,
- zdôvodniť potrebu diakonie, misie, charity pre iných ľudí a ich úlohy.

Obsahový štandard

- získanie vedomostí o sviatostiach a ich zmysle v živote kresťana, zasľúbenie milosti a odpustenia hriechov,
- orientovanie sa v cirkevných dejinách, osobnostiach ovplyvňujúcich cirkev a spoločnosť a dopad ich konania na cirkev a spoločnosť,
- určovanie dôležitých historických medzníkov v dejinách cirkvi,
- určovanie hlavných znakov svetových náboženstiev ,
- určovanie spoločných a rozdielnych znakov jednotlivých kresťanských cirkví a denominácií,
- získanie prehľadu o učení siekt a ich ohrozenia na osobnú vieru človeka.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť význam Zákona a evanjelia v živote kresťana,
- kriticky zhodnotiť dopad porušovania prikázaní pre život človeka a poukázať na význam Zvesti evanjelia pre večný život,
- posúdiť a kriticky zhodnotiť učenie rôznych náboženstiev, spoločností a siekt,
- aplikovať potrebu tolerancie a akceptácie iných názorov, postojov, vedieť vysvetliť, čo je úcta a autorita,
- posúdiť vlastný rebríček hodnôt,
- diskutovať o potrebe svojho osobného rastu vo viere, schopnosť svedčiť o svojej viere a cirkvi,
- diskutovať o zmysle života, plánovať si budúcnosť,
- porovnať a vyjadriť svoj názor i postoj k iným názorom.

Obsahový štandard

- porovnávanie významu Zákona a evanjelia v Biblii,
- vytvorenie si vlastného rebríčka hodnôt a zamýšľanie sa nad osobným životom a jeho smerovaním,
- orientovanie sa vo vlastných potrebách v duchovnom raste,
- vytváranie si etických postojov na základe kresťanských hodnôt (Desatora) a diferencovanie hodnôt iných ľudí a spoločenstiev,
- formovanie svojho postoja k Bohu a spoločenstvu ľudí, akceptovanie /prijímanie iných ľudí a spoločenstiev s inými hodnotami a vierovyznaním.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo
Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacia podoblasť náboženská výchova sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovací predmet náboženská výchova je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Na náboženskej výchove žiak rozvíja svoju **náboženskú gramotnosť** a má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú a zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a náboženským presvedčením iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju osobnú vieru. Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom etická výchova a prispieva tak k integračnej edukácii na základných školách.

Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru svedectvom života. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesuálny a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie, cez náboženskú komunikáciu, tvorbu náboženského úsudku a rozhodovania sa a cez nábožensky motivované konanie.

Vyučovací predmet náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné obsahové oblasti, ktoré sú konkretizované v komponentoch Boh a človek, Ježiš Kristus, Sväté Písmo, Cirkev a sviatosti a Kresťanský život.

Ciele vyučovacieho predmetu

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať a vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

C2. Nadobudnúť náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením a vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehĺbiť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné prvky Ježišovho posolstva,
- náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom, pojmom a primerane ich použiť,
- rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov, prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely náboženských presvedčení,
- otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.

C3. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existenciálne a transcendentálne otázky, chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C4. Vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým, zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek

Obsahový komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Ježiš Kristus

Obsahový komponent *Ježiš Kristus* umožňuje žiakom poznať blahozvesť o živote, účinkovaní, smrti a zmŕtvychvstaní Ježiša Krista a vytvoriť si k nemu osobný vzťah.

Komponent C: Sväté písmo

Obsahový komponent *Sväté Písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu a význam pre vlastný život.

Komponent D: Cirkev a sviatosti

Obsahový komponent *Cirkev a sviatosti* sa zaoberá činnosťou Ducha Svätého, pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi i jej spásonosné poslanie poskytovať vo sviatostiach znaky spásy pre každého veriaceho človeka.

Komponent E: Kresťanský život

Obsahový komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické a morálne konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku pre 1. cyklus

Hlavný cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Vnímať Boha ako stvoriteľa, vyjadrovať radosť z Božieho stvorenia a ochraňovať ho.
- Komunikovať svoje predstavy o Bohu a pomenovať svoj vzťah k Bohu na základe biblických príbehov Starého a Nového zákona.
- Uvedomiť si jedinečnosť seba samého i druhého človeka.
- Vnímať, že na svete nikto nie je sám, každý má rodinu a kamarátov, patrí do nejakého spoločenstva, patrí do Božej rodiny.

- Rozvinúť vnímavosť pre potreby blížneho a ohľaduplnú komunikáciu s druhými.
- Formovať návyk pravidelnej modlitby.
- Identifikovať cirkev v miestnom spoločenstve a porozumieť bohoslužbám primeraným spôsobom.
- Identifikovať morálne dobro a zlo v konaní druhých a vo vlastnom konaní.
- Konfrontovať a prehodnotiť správanie pri sputovaní svedomia, dokázať sa ospravedlniť a prijať ospravedlnenie.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a oceniť hodnotu stvorenia pre človeka,
- vnímať, že na svete nie sme sami, definovať pojmy rodina, kamarát, Božia rodina a svoje miesto v týchto vzťahoch,
- byť pozorní k potrebám druhých ľudí a prejavíť ochotu im pomôcť,
- vnímať modlitbu, ako jedinečný dar a súčasť života veriaceho človeka.

Obsahový štandard

- pozorovanie sveta, v ktorom žijeme, definovanie vzťahov v rodine, škole, v spoločnosti,
- získanie základných vedomostí o Bohu – Jeho diele, o človeku – jeho upadnutí do hriechu a dôsledok ľudskej neposlušnosti na základe biblických príbehov,
- objavovanie a definovanie Božej lásky, starostlivosti k človeku a svetu.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať základné biblické príbehy z Ježišovho života,
- vnímať Ježiša Krista ako Spasiteľa sveta, ale aj ako osobného Priateľa,
- byť pozorní k potrebám druhých a prejavíť ochotu im pomôcť,
- uvedomiť si príčiny a dôsledky ľudského správania, s ktorými sa stretáva a posúdiť jeho etický rozmer.

Obsahový štandard

- poznávanie biblických príbehov, ktoré rozprávajú o živote, utrpení, smrti a vzkriesení Ježiša Krista,
- objavovanie a definovanie moci Ježiša Krista na základe Jeho zázrakov,
- pomenovanie a rozlišovanie dobra, zla a hriechu vo svete,
- objavenie potreby Ježišovej lásky k človeku aj k svetu a potreby odpustenia hriechov.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- reprodukovať a tvorivo interpretovať biblické príbehy,
- posúdiť konanie biblických postáv a vyjadriť dôsledky ich správania, oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých,
- aplikovať posolstvá biblických príbehov do vlastného života.

Obsahový štandard

- získavanie základných znalostí o Biblii ako Božom Slove, v ktorom sa nám zjavuje Boh,
- poznávanie vybraných biblických príbehov zo Starého zákona a Nového zákona.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- definovať, čo je cirkev,
- vysvetliť význam symbolov, obradov, sviatkov a kultúrnych tradícií pre človeka a spoločnosť,
- poznajú význam krstu, vedia opísať obrat krst,
- poznajú význam Večere Pánovej, vedia opísať obrat Večere Pánovej,
- aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite.

Obsahový štandard

- poznávanie, vymenovanie a porovnávanie kresťanských sviatkov, obradov a symbolov vlastného cirkevného spoločenstva,
- vnímanie dôležitosti krstu v cirkvi ako prejav Božej milosti.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať rozdiely medzi dobrým a zlým konaním a ich dôsledkami,
- konfrontovať svoje správanie s Desatorom a s konaním Ježiša Krista,
- uvedomiť si svoje správanie pri spytovaní svedomia, ospravedlniť sa, či odpustiť iným,
- opísať svoje dary a schopnosti, dobré aj zlé charakteristické vlastnosti,
- používať elementárne pravidla slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu,
- orientovať sa v rôznych vzťahoch svojho okolia, aktívne ich rozvíja.

Obsahový štandard

- pozorovanie a uvedomovanie Božej prítomnosti, starostlivosti v živote, vytváranie osobného vzťahu k Bohu,
- objavovanie rôznych foriem modlitby ako prejavu viery a spôsobu komunikácie s Bohom,
- konfrontovanie vlastného správania s Desatorom,
- identifikovanie vhodných a nevhodných foriem správania a prehodnotenie prejavov vlastného správania.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku pre 2. cyklus

Hlavný cieľom 2. cyklu je, aby žiaci preukázali zvládnutie základov náboženskej gramotnosti.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Zaujať základné stanovisko k otázkam kresťanskej viery v Boha.
- Poznať a zhodnocovať vlastné charakterové črty, ich jedinečnosť ako Boží dar.
- Samostatne sa orientovať v Biblii a reprodukovať biblické príbehy.
- Konfrontovať svoj život/vieru so životom/vierou biblických postáv.
- Chápať cirkev ako spoločenstvo kresťanov a vnímať sakrálny priestor ako miesto Božej prítomnosti a priestor modlitby.
- Vedieť charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia, popísať a vysvetliť ich význam.
- Pomenovať základné pravidlá správneho morálneho života a aplikovať ich na vlastný život.
- Komunikovať konštruktívne a s ohľadom na spolupatričnosť a spoluprácu.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať vieru v Boha na základe poznávania biblických postáv, udalosti Starého zákona,
- pomenovať podstatné prvky Božieho kraľovania,
- rozlíšiť rozdiely biblických právd o stvorení od iných teórií a názorov,
- charakterizovať Boha v troch osobách, porozumieť jeho pôsobeniu a vytvárať si k Nemu osobný vzťah.

Obsahový štandard

- oboznamovanie a diskutovanie o rôznych názoroch na Boha, Jeho stvorenie a konanie vo svete,
- uvedomenie si dôležitosti Božieho konania vo vzťahu k človeku a jeho pádu,
- poznávanie Boha, ktorý sa zjavuje v troch osobách ako Stvoriteľ, Spasiteľ a Posvätitel',
- identifikovanie viery v Boha cez životné osudy postáv biblických príbehov.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať prvky Ježišovho posolstva o Božom kráľovstve a prepojiť ich s vlastným životom,
- identifikovať Ježišovo konanie ako uskutočnenie príkazu lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému,
- vyjadriť a rozvíjať vzťah k Ježišovi Kristovi ako Spasiteľovi sveta a k dielu Jeho záchrany.

Obsahový štandard

- orientovanie sa v základných udalostiach Ježišovho života a diela,
- získavanie vedomostí o Ježišovom diele vykúpenia a jeho význame pre svet, život jednotlivca,
- vymenovanie charakteristiky Ježišových nasledovníkov a učeníkov, ich postojov k iným a svetu.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať vznik, základné delenie Biblie a jej význam v živote kresťana,
- identifikovať Bibliu ako Božie slovo a orientovať sa v Biblii.

Obsahový štandard

- získanie základných znalostí o vzniku Biblie a jej ceste k nám,
- orientovanie sa v biblických knihách, vyhľadanie príslušných textov a veršov,
- poznávanie krajiny biblických časov (práca s mapou), zvykov a tradícií.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- opísať vznik novozákonnej cirkvi, charakterizovať prvotnú cirkev,
- posúdiť dôležitosť cirkvi a cirkevného spoločenstva, jej poslanie a úlohy,
- vyjadriť svoj vzťah k cirkvi a nájsť si v nej svoje miesto,
- charakterizovať sviatky (kedy, čo slávime), vymenovať sviatosti a cirkevné obrady, pozná a vie vymenovať sviatosti iných kresťanských denominácií,
- poznať základné symboly cirkvi a ich zmysel,
- poznať vierovyznania na Slovensku a spôsoby, ako prejavujú v živote jednotlivcov a komúnít,
- viesť rešpektujúci, oceňujúci a konštruktívny dialóg s druhými.

Obsahový štandard

- získanie znalostí o vzniku cirkvi, jej poslaní a úlohách,
- objavovanie dôležitosti sviatostí a ich zasľúbení,
- orientovanie sa v cirkevných sviatkoch a ich význame,
- identifikovanie a priradenie kresťanských symbolov k jednotlivým vierovyznaniam s vysvetlením ich významu.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- uvedomovať si vlastnú osobnosť, posúdiť dôležitosť svojho konania a správania vo svojom okolí, ale aj vo vzťahu k Bohu,
- aplikovať biblické hodnoty empatie, priateľstva, spolupráce, zodpovednosti, asertivity, čestnosti, pomoci, odvahy a vytrvalosti v situáciách každodenného života pri vzťahoch s druhými,
- osvojovať si rôzne formy modlitby, vytvoriť vlastné modlitby a interpretovať ich.

Obsahový štandard

- osvojovanie rôznych foriem modlitby, spoznanie modlitieb biblických postáv,
- definovanie biblických hodnôt a spôsobu aplikácie v osobnom živote,
- určovanie správneho a nesprávneho konania a jeho dôsledkov vo vzťahu k jednotlivcovi či okoliu.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku pre 3. cyklus

Hlavný cieľom 3. cyklu je rozvíjanie nadobudnutej náboženskej gramotnosti.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Interpretovať jedinečnosť a dôstojnosť človeka na základe kresťanského posolstva.
- Vnímať vlastnú vieru v kontexte iných denominácií a náboženstiev a identifikovať, čo znamená byť kresťanom.
- Rozlíšiť dôležité prvky iných náboženstiev a s rešpektom pristupovať k ľuďom s iným náboženským presvedčením.
- Uvedomiť si historickosť osoby Ježiša Krista a reflektovať nasledovanie Ježišovho učenia ako impulzy pre ich vlastné konanie.
- Interpretovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a stotožňovať sa s biblickými postavami, ktoré sú vzorom viery v Boha.
- Vnímať Bibliu ako Božie slovo a vedieť zdôvodniť aktuálnosť Svätého písma a jeho odkaz pre súčasný život.
- Charakterizovať jednotlivé liturgické obdobia a popísať symboly liturgických období, definovať význam sviatosti a opísať cirkevné obrady.
- Vnímať cirkev v jej historických súvislostiach a zdôvodniť hlavné historické udalosti, ktoré formovali jej život.

- Konfrontovať sa s Desatorom a s dvojpríkázaním lásky, aplikovať pravidlá správneho morálneho života na vlastný život.
- Usilovať sa o prosociálne správanie a o zodpovednosť za svoj život, za svoje správanie voči iným ľuďom a k svetu.
- Vnímať seba a ostatných ako jedinečných, pristupovať k nim s rešpektom a zodpovedne zaobchádzať so svojou sexualitou.
- Komunikovať konštruktívne s ohľadom na perspektívu iných ľudí a prehĺbovanie osobných vzťahov.

Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- reflektovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k Bohu,
- reflektovať Božiu starostlivosť pre človeka a jeho šťastie,
- posúdiť dôsledky hriechu v živote človeka a spoločnosti, rozlíšiť hriech skutočný a dedičný,
- porovnať konanie a správanie jednotlivých biblických postáv a posúdiť ich v kontexte nášho života.

Obsahový štandard

- získavanie a prehĺbenie vedomostí o Bohu, objavenie Božieho plánu v Jeho konaní vo vzťahu k človeku a svetu,
- identifikovanie viery ako odpovede kresťana na Božiu lásku.

Ježiš Kristus

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista,
- reflektovať konanie Ježiša ako Božieho Syna,
- chápať potrebu a význam Ježišovej obete vo vzťahu k človeku a jeho budúcnosti,
- konfrontovať vlastné postoje s postojmi a konaním Ježiša.

Obsahový štandard

- poznávanie života a diela Ježiša Krista v kontexte historických udalostí týkajúcich sa jeho života,
- poznávanie zmyslu Ježišovho utrpenia a vzkriesenia i jeho významu v dejinách spásy,
- identifikovanie Ježiša Krista cez jeho verejné účinkovanie a učenie.

Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať základné fakty o Biblii ako knihe,
- identifikovať Bibliu ako Božie slovo a zdôvodniť jeho aktuálnosť v každodennom živote,
- reprodukovať príbehy biblických postáv a vyhodnotiť ich konanie,
- porovnať poslanstvo Starej a Novej zmluvy a vnímať ich súvislosti,
- samostatne pracovať s Bibliou, vyhľadávať vybrané texty a verše,
- transformovať a aplikovať biblické podobenstva a princípy do súčasnej doby a do vlastného života,
- analyzovať a vyhodnotiť morálne dilematickú situáciu.

Obsahový štandard

- identifikovanie evanjelia ako radostnej zvesti, poznávanie pôvodu a vzniku Evanjelií, ich významu pre dnešného človeka,
- pracovanie s biblickými textami, orientovanie sa v Biblii a hľadanie odkazu pre osobnostný život, t. j. formovanie pravidelného návyku čítania Biblie.

Cirkev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- reflektovať cirkev ako spoločenstvo kresťanov, ktorí sa zhromažďujú v mene Ježiša Krista a pokračujú v jeho poslaní,
- opísať základné spoločné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami,
- charakterizovať vlastnú cirkev, jej štruktúru a organizácie,
- vymenovať významné osobnosti v cirkevných dejín a dopad ich konania na cirkev a spoločnosť,
- pomenovať osobnosti svojej cirkvi v súčasnosti, ale aj osobnosti vlastného cirkevného zboru (spoločenstva),
- posúdiť hodnotu sviatostí vo svojom živote, vysvetlíť ich význam v živote kresťana,
- zdôvodniť potrebu diakonie, misie, charity pre iných ľudí a ich úlohy,
- rozlíšiť rôzne typy správania k druhým a zvoliť si to, ktoré je spravodlivé a prosociálne.

Obsahový štandard

- prehĺbenie vedomostí o sviatostiach a ich zmysle v živote kresťana,
- orientovanie sa v cirkevných dejinách a oboznámenie sa s významnými osobnosťami cirkevných dejín,
- určovanie dôležitých historických medzníkov v dejinách cirkvi,
- pomenovanie hlavných znakov a charakteristík svetových náboženstiev,
- pomenovanie spoločných aj rozdielnych znakov a charakteristík jednotlivých kresťanských cirkví.

Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- zdôvodniť význam Zákona a evanjelia v živote kresťana a kriticky zhodnotiť dopad porušovania prikázaní pre život človeka,
- posúdiť a kriticky zhodnotiť učenie rôznych náboženstiev, spoločností a siekt,
- aplikovať potrebu tolerancie a akceptácie iných názorov a postojov, vedieť vysvetliť čo je úcta a autorita,
- reflektovať správne morálne správanie vo vzťahu k sebe, druhým a ku prostrediu,
- diskutovať o potrebe svojho osobného rastu vo viere, priznávať sa ku svojej viere a cirkvi,
- diskutovať o zmysle života, plánovať si budúcnosť,
- vytvárať svoju identitu vo vzťahu k témam intimity, sexuality a rodičovstva,
- vstupovať do projektov zameraných na pomoc iným.

Obsahový štandard

- vytvorenie vlastného rebríčka hodnôt a zamýšľanie sa nad vlastným životom a jeho smerovaním,
- orientovanie sa vo vlastných potrebách v duchovnom raste,
- vytváranie etických postojov na základe kresťanských hodnôt (Desatora a dvojpríkázania lásky) a v porovnaní s hodnotami iných ľudí a spoločností,
- formovanie vlastného postoja k Bohu a spoločenstvu ľudí, budovanie tolerancie k iným ľuďom, k iným názorom a postojom.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo

Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vyučovací predmet náboženská výchova/náboženstvo sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovací predmet náboženská výchova/náboženstvo je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Cez náboženskú výchovu v škole žiak rozvíja svoju **náboženskú gramotnosť**, má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu.

Náboženskú gramotnosť chápeme ako **teopraxiu, ako schopnosť rozumieť náboženstvu, ako schopnosť žiť náboženstvo**. Náboženskú gramotnosť vnímame ako schopnosť uvedomiť si význam náboženstva v spoločenskom, kultúrnom a politickom živote.

Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a religiozitou iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju vlastnú religiozitu a osobnú vieru vo vzťahu s inými kultúrami, národnosťami, etnikami, denomináciami a náboženstvami.

Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom etická výchova a prispieva tak k integrálnej edukácii na základných školách.

Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným životom. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesualný a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie, cez náboženskú komunikáciu, tvorbu náboženského úsudku a rozhodovania sa a cez nábožensky motivované konanie.

Vyučovací predmet náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné **obsahové oblasti**, ktoré sú konkretizované v **komponentoch Boh a človek, Isus Christos (Ježiš Kristus), Sväté Písmo, Cirkev a tajiny (sviatosti) a Kresťanský život**.

Ciele vyučovacieho predmetu

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať a vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

C2. Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným poslanstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou, ako aj historickým pôsobením cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením, vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehĺbiť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné prvky Christovho poslanstva,
- náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom, pojmom a primerane ich použiť,
- rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov, prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely náboženských presvedčení,
- otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho duchovného života.

C4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existenciálne a transcendentálne otázky, chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C5. Vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť pre zodpovedné konanie voči sebe i voči druhým, zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek¹

Obsahový komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Sväté Písmo

Obsahový komponent *Sväté Písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu a význam pre vlastný život a porozumieť rôznym formám prístupu k Biblii.

Komponent C: Cirkev a tajiny (sviatosti)

Obsahový komponent *Cirkev a tajiny (sviatosti)* pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločnosti, predstavuje všeobecnosť (univerzálnosť) cirkvi i jej spásonosné poslanie poskytovať v tajinách (sviatostiach) dary spásy pre každého veriaceho človeka.

Komponent D: Kresťanský život

Obsahový komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám.

1 Komponent A1: Isus Christos (Ježiš Kristus)

Obsahový komponent *Isus Christos (Ježiš Kristus)* umožňuje žiakom poznať blahozvesť o živote, účinkovaní, smrti a zmŕtvychvstaní Isusa Christa (Ježiša Krista) a vytvoriť si aj osobný vzťah k Nemu.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Pravoslávnej cirkvi na Slovensku pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiak v škole začína novú etapu svojho života, dokáže žasnúť nad stvoreným svetom a teší sa zo zázrakov, ktoré môže objaviť v prírode. Cez rodinu a svet postupne objavuje pravdy o Bohu Otcovi Stvoriteľovi a spoznáva život Isusa Christa, Božieho Syna. Žiak cez biblické príbehy Starej i Novej Zmluvy vie pomenovať základné prvky mravného konania. Keďže viera je odpoveďou na počuté Božie slovo, žiak postupne prechádza od viery/dôvery v človeka k viere v Boha. Konfrontuje svoje postoje s Božími prikázaniami a kriticky prehodnocuje svoje správanie.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Vnímať, že na svete nie je sám, má rodinu a kamarátov, ale patrí aj do Božej rodiny – cirkvi, rozvíja svoju vnímavosť pre potreby blízkeho a všíma si, kto v jeho okolí potrebuje pomoc.
- Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom.
- Uvedomiť si jedinečnosť seba samého i druhého človeka.
- Vnímať vieru ako súčasť svojho života.
- Osvojiť si základné kresťanské modlitby a vlastnými slovami sformulovať jednoduché modlitby.
- Formovať si návyk pravidelnej modlitby a svojimi slovami ďakovať za svoj život, rodinu a svet.
- Osvojiť si a reprodukovať biblické príbehy Starej a Novej Zmluvy.
- Osvojiť si a reprodukovať príbehy biblických postáv a svätcov, ktoré sú pre neho vzorom viery v Boha a vie ich reprodukovať.
- Objavovať výnimočnosť Isusa Christa, Božieho Syna cez zázraky, ktoré konal.
- Chápať spojitosť medzi Tajomnou (Poslednou) večerou, obetou na kríži a sv. Liturgiou.
- Pomenovať svoje dary a schopnosti a uviesť príklad, ako ich dokáže využiť aj pre iných.
- Sláviť nedeľu ako osobitný deň spolu s rodinou v cirkevnom spoločenstve.
- Konfrontovať a prehodnocovať svoje správanie skúmaním svojho svedomia.
- V konfliktných situáciách odpustiť tým, ktorí mu ublížili.
- Identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní.

Komponent A: Boh a človek/Isus Christos (Ježiš Kristus)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- opísať svoje miesto v rodine, postavenie a úlohu rodičov i detí v rodine,
- opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny,
- oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých,

- aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite,
- prejavovať modlitbou vďačnosť za lásku rodičov,
- priblížiť atmosféru oslavy,
- aplikovať skúsenosť lásky z rodiny na celé Božie stvorenie,
- používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu,
- regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni tak, aby ich prejavy boli sociálne prijateľné a podporné,
- vyjadriť modlitbou a piesňou radosť z Božieho stvoriteľského diela a vďačnosť za život a stvorený svet, vďačnosť za rodičov, súrodencov, starých rodičov a ďalších príbuzných,
- prosiť v modlitbe za dobrých kamarátov a naučiť sa modlitby pred a po učení,
- vyjadriť modlitbou vďaku za Božiu vernosť a lásku,
- opísať jednotlivé dni (etapy) Božieho stvoriteľského diela,
- poukázať na krásy stvoreného sveta darované nám Bohom
- porovnať človeka s ostatnými Božími stvoreniami,
- zapamätať si, že „Boh učinil všetko dobré,“ a preto sa máme aj my podieľať na šírení dobra a lásky,
- opísať situáciu, keď dôveroval inému človeku,
- uviesť príklad obety z vlastného života a príklady pomoci druhým,
- porozprávať Mojžišov príbeh,
- opísať prostredníctvom obrazu „kríka, ktorý horel a nezhorel“ svoju predstavu o Bohu,
- opísať putovanie Božieho ľudu po púšti a Božiu starostlivosť,
- nakresliť svoje predstavy o Zaslúbenej zemi (raji, Božom kráľovstve),
- pripraviť plán vyčistenia životného prostredia v blízkosti školy (ekologické aktivity),
- predniesť a reprodukovať prikázania z Desatora,
- uviesť príklady o existencii neviditeľného sveta,
- vysvetliť úlohu anjelov ochrancov v našom živote,
- uviesť príklady Božej vernosti a odpustenia zo starozmluvných príbehov,
- vysvetliť Božiu starostlivosť o ľudí,
- vymenovať svätcov, ktorých pozná, aplikovať správanie sa svätcov na vlastné správanie,
- identifikovať pomocou rodičov na internete alebo v iných zdrojoch život svätca, ktorého meno nosia, vysvetliť význam svojho krstného mena.

Obsahové štandardy

- vnímanie cirkvi ako Božej rodiny, v ktorej žijeme, hýbeme sa a sme,
- vnímanie mojej rodiny a sveta, v ktorom žijem, vo vzťahu k Bohu a v Bohu,
- poznávanie Boha, zjaveného v troch osobách, cez stvorenie, cez život prvých ľudí v raji, cez Abraháma, Mojžiša, anjelov, cez dar ľudstvu – svojho Syna, cez pôsobenie vo sv. tajinách (sviatostiach),

- poznávanie vôle Boha cez Desatoro,
- pochopenie Božieho obrazu v nás, Božieho odpustenia a prisľúbenia spásy,
- poznávanie Božej prozreteľnosti,
- vnímanie modlitby ako základu duchovného života a vzťahu Boha a človeka,
- osvojovanie si príbehov biblických postáv a svätcov, ktoré sú pre neho vzorom viery v Boha,
- poznávanie Christových zázrakov, Christovej radostnej zvesti a Christa vo svojom srdci,
- osvojenie si životného príbehu Christa, Jeho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania.

Komponent B: Sväté Písmo

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- prerozprávať biblický príbeh o pokušení a páde prvých ľudí , prepojiť ich s prvými ľudskými skúsenosťami (hriech, pokušenie, svedomie, prarodičovský hriech, pokánie, Spasiteľ),
- rozlíšiť dobré a zlé konanie,
- uviesť príklad, kde človek svojim zlým konaním spôsobil druhému bolesť,
- vysvetliť, že Boh neopúšťa človeka ani po jeho zlyhaní,
- porovnať biblické príbehy o Kainovi a Ábelovi, potope sveta a Babylonskej veži a pochopiť podstatu slov dar, obeta, vďačnosť, závisť, nenávisť, modloslužba,
- opísať dôsledky Kainovho konania,
- vyjadriť zmysel a hodnotu daru,
- uviesť príklady Božej spravodlivosti a milosrdenstva,
- uviesť príklad namyslenosti (pýchy) zo života,
- vysvetliť dôvod príchodu Isusa Christa – Spasiteľa,
- zhodnotiť na príkladoch správanie biblických postáv,
- zdôvodniť význam prorokov pri nevernosti Božieho ľudu,
- oceniť odvahu prorokov pri hlásaní pravdy,
- vysvetliť, že zlo, utrpenie, konflikty, choroby, vojny a smrť sú dôsledkom hriechu prvých ľudí,
- poukázať na to, že nie všetko zlo a utrpenie, ktoré postihne človeka, je dôsledkom jeho osobného hriechu a zlého konania,
- uviesť príklad, kedy jeho osobný problém, ťažkosti alebo choroba boli dôsledkom jeho zlého konania,
- riadiť sa podľa priorít v rozličných druhoch hodnôt: čo je nevyhnutné, potrebné, užitočné, prospešné a príjemné.

Obsahové štandardy

- rozlíšenie Biblie na Starú a Novú Zmluvu,
- poznávanie príbehov Starej Zmluvy, ktoré súvisia s pokušením a pádom prvých ľudí, s Kainom a Ábelom, s potopou sveta a Babylonskou vežou,
- poznávanie príbehov biblických postáv (sudcovia, Gedeon, Samson, Samuel, Rút, králi, Saul, Dávid, Šalamún) a ich správania,
- poznávanie biblických príbehov prorokov (Eliáš, Izaiáš, Jeremiáš, Daniel, Jonáš) a ich úloha pri obrátení neverného Božieho ľudu,
- poznanie biblického príbehu spravodlivého Jóba ako vzoru trpezlivosti, viery a pravdy.

Komponent C: Cirkev a tajiny (sviatosti)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- nájsť, kde je v jeho bydlisku pravoslávny chrám,
- rozpoznať chrámy ostatných kresťanských vierovyznaní v jeho okolí,
- hľadať to, čo nás spája a správne vnímať to, čo nás odlišuje,
- vymenovať časti chrámu a názvy bohoslužieb,
- namaľovať, čo sa mu v chráme páčilo,
- rozpoznať základné bohoslužby,
- porozprávať, ako prežíva nedeľu a kde v blízkom okolí vidí kresťanské symboly,
- reprodukovať základné kresťanské pozdravy, oslovenie kňaza,
- poznať sviatok alebo svätého, ktorému je zasvätený chrám v jeho cirkevnej obci.

Obsahové štandardy

- pochopenie dôležitosti byť v cirkvi, v cirkevnom spoločenstve, v chráme,
- identifikovanie pojmov chrám, cerkov, kostol,
- opísanie ikony a ikonostasu,
- vnímanie kríža ako symbolu kresťanstva,
- vnímanie Evanjelia ako živého odkazu Isusa Christa,
- oboznámenie sa so základnými bohoslužbami (večerňa, utreňa, liturgia),
- oboznámenie sa so sv. tajinou krstu,
- poznanie udalostí a súvislostí Tajomnej (Poslednej) večere, obety na kríži a sv. Liturgie,
- vnímanie sv. Liturgie ako pozvania na hostinu a poďakovania Bohu za Jeho dobrodenie (Eucharistia).

Komponent D: Kresťanský život

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť ďakovnú, prosebnú a oslavnú modlitbu,
- predniesť základnú kresťanskú modlitbu Otče náš a vedieť vysvetliť jej obsah,
- rozlíšiť na príkladoch zo života dobré a zlé správanie,
- ospravedlniť sa a poprosiť o odpustenie,
- uviesť rozdiely medzi biskupom, kňazom a diakonom,
- uviesť rozdiel medzi pracovným dňom, nedeľou a sviatkom,
- vysvetliť, že nedeľa je dňom oslavy zmŕtvychvstania Isusa Christa,
- uviesť najvýznamnejšie udalosti zo života Isusa Christa a Bohorodičky, ktoré sa neskôr stali základom pre sviatok,
- vysvetliť význam symbolov, sviatkov a kultúrnych tradícií pre človeka a spoločnosť,
- namaľovať obľúbenú udalosť zo života Isusa Christa alebo Bohorodičky,
- určiť sviatky najvýznamnejších svätcov,
- povedať, akému sviatku alebo svätému je zasvätený chrám v jeho bydlisku,
- opísať oslavu Roždestva – Narodenia Isusa Christa (Vianoc) vo svojej rodine,
- vysvetliť odkaz Roždestva – Narodenia Isusa Christa a chudoby, v ktorej sa narodil,
- vysvetliť základné príbehy z Evanjelií, ktoré ukazujú Christovu moc nad prírodou, chorobou a smrťou,
- opísať vlastnosti dobrej mamy v prepojení s vlastnosťami Bohorodičky,
- prerozprávať udalosť Zvestovania s dôrazom na dôveru Bohorodičky v Boha,
- predniesť modlitbu Bohorodice Divo a vedieť vysvetliť jej obsah,
- zdôvodniť potrebu viery/dôvery v Božie slová na príklade Zachariáša,
- porozprávať o živote sv. Nikolaja (Mikuláša) a jeho dobrých skutkoch,
- prerozprávať životy sv. Cyrila a Metoda a kniežaťa Rastislava a vymaľovať ich ikony,
- predstrieť hrdinský a morálny vzor v konaní postáv z príbehov z Biblie, životopisov svätých či príbehov historických postáv cirkevných dejín,
- porovnať cyrilskú abecedu s latinkou,
- napísať k cyrilským písmenám ich výslovnosť latinkou.

Obsahové štandardy

- poznávanie rôznych podôb modlitieb: ďakovné, prosebné, oslavné,
- poznanie základných modlitieb Otče náš, Bohorodice Divo,
- poznávanie Hospodských, Bohorodičných sviatkov a sviatkov svätcov,

- oboznámenie sa so službou biskupa, kňaza, diakona a ostatných členov Božieho ľudu,
- oboznamovanie sa s príbehmi z Evanjelií, ktoré ukazujú Christovu moc nad prírodou, chorobou a smrťou a ich odkazom,
- poznávanie misie solúnskych bratov sv. Cyrila a Metoda na Veľkej Morave,
- oboznámenie sa s úlohou a významom historickej osobnosti sv. Rastislava,
- poznávanie cyriliky, hlaholiky a cirkevnej slovančiny.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Pravoslávnej cirkvi na Slovensku pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je, aby žiaci preukázali zvládnutie základov náboženskej gramotnosti. Žiak si všíma odvahu, skromnosť a hlavne pokoru Jána Krstiteľa. Tieto cnosti mu umožnili, aby pripravil ľudí na príchod Spasiteľa. Takisto si všíma poslušnosť Bohorodičky, ktorá kvôli nám prijala do svojho lona Spasiteľa. Christov život žiak vníma ako priamu prítomnosť Boha vo svete. Jeho utrpenie vníma ako nevysloviteľnú lásku ku svojmu stvoreniu. Jeho zmŕtvychvstanie prijíma ako začiatok nového života. Zoslanie Svätého Ducha chápe ako silu zvestovať svetu víťazstvo života nad smrťou. Mučeníkov vníma ako pravých svedkov toho, že Isus Christos je Boh. Žiak si všíma, že existencia cirkvi až do dnešných dní je dôkazom toho, že Isus Christos ju neopúšťa.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Vymenovať, aké dary a talenty dostal žiak od Boha ako dar, uviesť príklad, ako ich dokáže využiť aj pre iných.
- komunikovať konštruktívne a vzhľadom na spolupatričnosť a spoluprácu žiakov.
- Poznať a zhodnocovať vlastné charakterové črty v harmónii s druhými.
- Vymenovať základné udalosti zo života Bohorodičky.
- Konfrontovať svoju vieru s vierou Jána Krstiteľa a Bohorodičky.
- Vymenovať najhlavnejšie udalosti Christovho života.
- Opísať posledné dni Christovho života a Jeho zmŕtvychvstanie.
- Vnímať, ako zoslanie Svätého Ducha naplnilo apoštolov odvahou a radosťou šíriť Christovo poslanstvo.
- Vnímať mučeníkov ako nebojácnych svedkov Christovho Božstva.
- Vymenovať krajiny, kde je kresťanstvo dominantným vierovyznaním.
- Preukazovať úctu k vlastnému národu, k iným národom a kultúram.

Komponent A: Boh a človek/Isus Christos (Ježiš Kristus)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť význam 1. Všeobecného snemu (Nicejského),
- reprodukovať Symbol viery – Viruju a vysvetliť jeho obsah,
- vyrozprávať príbeh o sv. Jozefovi a Márii a o udalostiach pred narodením Isusa Christa i po ňom,
- priblížiť a opísať oslavu Roždestva Christovho vo svojej rodine,
- prerozprávať udalosť nájdenia Isusa Christa v chráme,
- vysvetliť, čo znamená, že Christos sa dáva pokrstiť a plní Otcovu vôľu,
- prerozprávať udalosť povolania učeníkov,
- prerozprávať udalosť uzdravenia ochrnutého, ktorá predstavuje aj naše uzdravenie z hriechov,
- prerozprávať príbeh o Zachejovi ako svedectvo, že Boh prijíma každého človeka takého, aký je a láskou ho mení,
- uviesť príklady ľudí odsunutých na okraj spoločnosti,
- poukázať na moc Isusa Christa pri búrke na mori,
- opísať, akým spôsobom vládli a vládnu pozemskí panovníci,
- rozpovedať udalosť vstupu Christa do Jeruzalema,
- porovnať oba spôsoby vládnutia (ľudský a Boží),
- zdôvodniť Božiu vládu prostredníctvom lásky a pokory,
- prerozprávať udalosti od Tajomnej (Poslednej) večere, cez zajatie Christa až po Jeho uloženie do hrobu,
- uviesť príklad, ako by žiaci pomohli trpiacim ľuďom,
- vyjadriť, že Zmŕtvychvstanie Isusa Christa je najväčší zázrak a najväčšie tajomstvo kresťanskej viery,
- vypísať najdôležitejšie vďakyvdania zo žalmu 103 (104).

Obsahové štandardy

- oboznámenie sa s článkami Symbolu viery – Viruju,
- oboznámenie sa s pojmami ortodoxia, heréza, dogma, kánon,
- opísanie úlohy a významu 1. Všeobecného snemu (Nicejského),
- rozlíšenie dvoch prirodzeností v Bohočloveku,
- prehľbovanie vedomostí o udalostiach zo života Isusa Christa,
- opísanie posledných dní Christovho života a Jeho Zmŕtvychvstania,
- vnímanie Christovho života ako priamej prítomnosti Boha vo svete,
- vnímanie utrpenia Christa ako nevysloviteľnej lásky ku svojmu stvoreniu,

- vnímanie Zmŕtvychvstania ako začiatku nového života,
- chápanie Zoslania Svätého Ducha ako sily zvestovať svetu víťazstvo života nad smrťou,
- osvojenie si modlitby Ja hrišnyj a Oslabi, ostavi.

Komponent B: Sväté Písmo

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- prerozprávať biblický príbeh o živote sv. Jána Krstiteľa – Predchodcu Isusa Christa,
- zdôvodniť význam ticha na hodinách a pri modlitbe,
- vyhľadať v Biblii vety, ktoré vyzývajú k sústredenému tichu,
- zdôvodniť význam pokánia v živote kresťana,
- reprodukovať modlitby Ja hrišnyj a Oslabi, ostavi.

Obsahové štandardy

- oboznamovanie sa s odvahou, skromnosťou a pokorou sv. Jána Krstiteľa – Predchodcu Isusa Christa,
- pochopenie úlohy a významu prorokov,
- oboznámenie sa so sv. tajinou pokánia.

Komponent C: Cirkev a tajiny (sviatosti)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- opísať spôsob života prvých kresťanov,
- vyjadriť, prečo je Päťdesiatnica začiatkom histórie cirkvi,
- vysvetliť dôležitosť života a práce apoštolov,
- vyjadriť zmysel slova kresťan,
- vyjadriť zmysel slova mučeník,
- vysvetliť spojenie „Christova pravda a láska nás sprevádza po celý život, Christos nás stále drží za ruku,“
- vysvetliť Christove slová: „Ak mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás“ (Jn 15,20),
- uviesť príklady, ako aj dnes môžeme preukázať neochvejnosť vo viere a ako ju môžeme posilňovať,
- vysvetliť, prečo je dôležité sa denne modliť, posilňovať vieru v Boha, konať dobré skutky, vzájomne si odpúšťať a pomáhať,

- uvedomovať si vlastnú osobnosť ako dobrú šancu pre život,
- vypracovať jednoduchý plán vlastného sebarozvoja v harmónii s druhými ľuďmi,
- uviesť príklady vzájomnej lásky,
- zhodnotiť svoje silné a slabé stránky,
- uviesť znaky správnej a nesprávnej modlitby,
- vysvetliť, že Christos zomrel na kríži, aby nám daroval večný život,
- charakterizovať Christovu cirkev,
- vysvetliť svoju účasť a správanie na bohoslužbách,
- objasniť, že každý nosí svoj kríž po celý život a chrám je Boží dom, v ktorom sa stretávame s Bohom,
- vysvetliť, kedy došlo k zrodu kresťanskej slobody v dejinách,
- charakterizovať význam jednoty kresťanstva a zodpovednosť každého veriaceho za ňu,
- sformulovať význam sv. krstu pre človeka,
- sformulovať význam myropomazania pre človeka,
- pomenovať hlavné časti sv. krstu,
- oceniť duchovnú silu Pravoslávia po celom svete,
- objasniť dôležitosť príslušnosti k cirkvi pre spásu,
- poznať vierovyznania na Slovensku a spôsoby, ako sa prejavujú v živote jednotlivcov a komunit.

Obsahové štandardy

- poznanie formovania Christovej cirkvi (zrod cirkvi, apoštoli, mučeníci, katakomby)
- oboznámenie sa s významnými udalosťami apoštolskej doby,
- oboznámenie sa s úlohou apoštolov – nebojácnych šíriteľov Christovho Evanjelia,
- identifikovanie pojmov kladenie rúk, agapé,
- oboznámenie sa s obdobím prenasledovania Cirkvi (rímski cisári, Koloseum),
- oboznámenie sa s významom mučeníkov – pravých svedkov viery,
- reflektovanie životov mučeníkov, ktorí sú vzormi ozajstného kresťanského života a žiarivým príkladom pre mnohé generácie veriacich v Christa,
- objasnenie existencie sv. ostatkov (relikvií) a správnej úcty k nim,
- poznávanie bohoslužieb a života v Cirkvi (cirkevná obec, chrám, večerňa, utreňa, liturgia),
- oboznámenie sa s Milánskym ediktom,
- uvedomovanie si hodnoty liturgického života v Cirkvi,
- špecifikovanie významu sv. tajiny krstu a Vyznanie viery,
- oboznámenie sa so sv. tajinou myropomazania,
- oboznámenie sa s misiou cirkvi a prácou misionára.

Komponent D: Kresťanský život

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- vymenovať hlavné postavy cyrilo-metodskej misie,
- charakterizovať lásku sv. Rastislava k Bohu a svojmu národu,
- interpretovať veľký duchovný prínos sv. bratov Cyrila a Metoda pre slovanské národy,
- vysvetliť význam cirkevnoslovanského jazyka ako liturgického jazyka,
- obhájiť potrebu osvietenia Svätým Duchom,
- predniesť modlitbu Otče náš v cirkevnej slovančine,
- napísať cyrilikou modlitbu Bohorodice Divo,
- predniesť ďalšie modlitby k Bohorodičke,
- zúčastniť sa na bohoslužbách konaných v cirkevnej slovančine,
- predniesť modlitby Carju nebesnyj a Dostojno jest',
- modlitbou vyjadriť vďaku za dar života a za lásku a starostlivosť rodičov,
- prerozprávať najdôležitejšie udalosti zo života Bohorodičky,
- vymenovať najznámejšie Bohorodičné pútnické miesta,
- zdôvodniť potrebu nezištnej pomoci trpiacim ľuďom,
- uviesť príklady, ako správne žiť kresťanským životom,
- viesť rešpektujúci, oceňujúci a konštruktívny dialóg s druhými,
- uplatňovať empatiu a aj asertivitu pri vzťahoch s druhými,
- rešpektovať druhých takých, akí sú.

Obsahové štandardy

- prehĺbenie poznatkov o cyrilo-metodskej misii (cirkevné školy, vyhnanstvo),
- osvojovanie si liturgického jazyka,
- osvojovanie si cyriliky,
- oboznámenie sa s Bohorodičnými sviatkami (Zvestovanie Bohorodičky, Uvedenie do chrámu, Usnutie Bohorodičky),
- pochopenie slova Bohorodička,
- poznávanie Bohorodičky ako vzoru pokory, lásky a poslušnosti prostredníctvom liturgických textov,
- oboznámenie sa so životom Joakima a Anny a s ich vytrvalosťou v modlitbe,
- osvojovanie si troch základných cností: viery, nádeje a lásky.

Vzdelávacie štandardy náboženskej výchovy/náboženstva Pravoslávnej cirkvi na Slovensku pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjanie nadobudnutej náboženskej gramotnosti. Žiak cez texty bohoslužieb (večerne, utrene a liturgie) a texty hlavných sviatkov spoznáva Isusa Christa ako pravého Spasiteľa a Jeho Matku Máriu ako vzor pokory a lásky. Toto spoznávanie pomáha žiakovi, aby Christa vnímal ako Toho, kto nás miluje a Jeho Matku ako postavu, ktorá je najviac hodná záujmu a nasledovania. Žiak si všíma, ako sa Christovo posolstvo šírilo skrze apoštolov a ich nasledovníkov do rôznych krajín. Konfrontuje sa s reakciou ľudí na kázanie apoštolov. Všíma si aj ľudí, ktorí majú iné vierovyznanie. Žiak podrobne spoznáva jednotlivé prikázania Desatora, získava podnety pre samostatné rozhodovanie sa a uvedomuje si zodpovednosť za svoje konanie pred Bohom. Cirkevné predpisy a nariadenia (pôsty a spoločné modlitby) vníma nie ako obmedzovanie osobnej slobody, ale ako návod ku skutočnej nezávislosti od hriechu, vášní a zlozvykov.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Charakterizovať obsah 12 hlavných sviatkov a sviatku Vzkriesenia Isusa Christa (Paschy).
- Vymenovať cnosti Bohorodičky.
- Uviesť, v ktorých sviatkoch sa deklaruje Božstvo Isusa Christa.
- Porovnať kresťanstvo s inými náboženstvami a uviesť, v čom je jeho hodnota a jedinečnosť.
- Rešpektovať rozmanitosť ľudí a skupín v globalizovanom svete.
- Uvedomiť si, že Isus Christos bol skutočnou osobou, žijúcou na tomto svete.
- Vysvetliť vznik cirkvi a charakterizovať prvé kresťanské spoločenstvo.
- Vymenovať, v ktorých krajinách prevláda pravoslávne kresťanstvo.
- Porovnať svoje skutky s Christovým konaním a uviesť príklad, v čom sa Mu môžeme podobať.
- Uvedomiť si, že cirkevné pôsty nám pomáhajú duchovne sa zdokonaľovať.
- Vnímať dôležitosť Božích prikázaní v živote človeka, kriticky zhodnotiť, aký dopad má porušovanie prikázaní pre život človeka, uviesť konkrétne príklady zo života.
- Osvojiť si jednotlivé prikázania Desatora a vysvetliť ich význam.
- Poznať hodnoty, ktoré budujú osobnosť človeka, zostaviť vlastný rebríček hodnôt a určiť si svoje priority.
- Komunikovať konštruktívne vzhľadom na postoj iných ľudí a prehlbovanie osobných vzťahov.
- Vedieť uplatňovať správne vnútorné motivácie na konanie dobra.

Komponent A: Boh a človek/Isus Christos (Ježiš Kristus)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť, že najväčším darom lásky nebeského Otca je Jeho Jednorodný Syn, Spasiteľ sveta,
- uvedomiť si skutočnosť, že kto uverí a žije podľa príkladu Isusa Christa, má večný život,

- zdôvodniť potrebu spolupráce cirkevného a občianskeho spoločenstva,
- vysvetliť pojem originalita ľudskej bytosti,
- popísať somatické a psychické zmeny u dospelávajúceho,
- prejaviť úctu k Bohu, rodine a okoliu,
- vyjadriť, že za všetko, čo má v živote, vďačí Bohu,
- rozlíšiť dobro od zla v konkrétnych každodenných situáciách,
- rozlíšiť dobré skutky od zlých na pozadí dnešnej doby,
- vysvetliť význam Christových slov: „Nakoľko ste to urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste to urobili.“ (Mt 25,40),
- uplatňovať prosociálnosť ako integrujúcu zložku vlastnej identity,
- aplikovať Desatoro vo svojom živote,
- prezentovať zo skúsenosti silu každodennej modlitby,
- zdôvodniť význam modlitby pred pokúšaním satana,
- sformulovať význam a morálnosť evanjeliových blaženstiev,
- vysvetliť, že podobenstvá sú pomôckami pre náš život,
- sformulovať, že Božia pravda nám ukazuje cestu a dáva nám skutočnú slobodu,
- uvedomiť si, že Boh je pôvodcom všetkého, okrem hriechu,
- zhodnotiť zákony spoločnosti, v ktorej žije,
- rozlíšiť nebezpečenstvo šovinizmu, nacionalizmu a rasovej neznášanlivosti,
- aplikovať skúsenosť lásky na svojich blížnych,
- rozlíšiť rôzne typy správania k druhým a zvoliť si to, ktoré je spravodlivé a prosociálne,
- vytvárať zodpovedné priateľské vzťahy,
- slobodne prijať jednoduché záväzky v skupine a splniť ich,
- vysvetliť pojem „jedno telo“ (Mt 19,5) v živote manželov,
- uvedomiť si, že jeden z najväčších darov, ktorý Boh môže dať rodine je, keď si vyvolí z rodiny kňaza.

Obsahové štandardy

- vnímanie Christa ako Toho, ktorý nás miluje,
- budovanie osobnosti človeka podľa vzoru Christa, ktorý je Cesta, Pravda a Život (Jn 14,6),
- poznávanie života s Bohom ako života v modlitbe, láske a slobode,
- analyzovanie Desiatich Božích prikázaní a ich vnímanie ako smeru, ktorý nám Boh ukazuje,
- analyzovanie spolupráce cirkevného a občianskeho spoločenstva,
- poznávanie Christovho verejného účinkovania,
- vnímanie skutočnosti, že Boh nám pomáha a usmerňuje nás,
- skúmanie svedomia, odolávanie pokušeniu, čerpanie sily v modlitbe,
- účasť na sv. tajinách (sviatostiach),
- oboznámenie sa so sv. tajinou manželstva.

Komponent B: Sväté Písmo

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- uvedomiť si, že všetko živé a neživé má na svete svoje miesto,
- porovnať biblický a vedecký pohľad na stvorenie sveta,
- uvedomiť si, že človek i svet okolo je dielom veľkej Božej lásky,
- prehĺbiť si vzťah k ochrane okolitej prírody.

Obsahové štandardy

- prehľbovanie svojho vzťahu k stvorenstvu,
- analyzovanie vzťahu vedy a viery,
- analyzovanie evolučnej teórie,
- analyzovanie vzťahu ekológie a teológie.

Komponent C: Cirkev a tajiny (sviatosti)

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- opísať život kresťanov a ich prenasledovanie v priebehu dejín,
- vysvetliť vznik cirkvi,
- charakterizovať starobylé patriarcháty,
- vymenovať jednotlivé miestne Pravoslávne cirkvi,
- definovať iné svetové náboženstvá,
- opísať základné spoločné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami,
- porozumieť prínosu náboženstiev pre kultúrne systémy v ľudských spoločnostiach a každodenný život,
- vysvetliť nebezpečenstvo rôznych siekt,
- rozlíšiť Boží hlas od hlasov tohto sveta,
- zdôvodniť význam pravidelnej modlitby pre duchovný život,
- vysvetliť jednotlivé časti modlitby Otče náš,
- aplikovať získané poznatky v liturgickom živote,
- uvedomiť si, čo znamená život s Christom a v Christovi,
- oceniť veľkú lásku Spasiteľa k ľudstvu,
- vysvetliť starozmluvné proroctvá o Christovi,

- vysvetliť ustanovenie sv. tajiny Eucharistie,
- vyjadriť, že Božia láska nás sprevádza po celý život,
- vysvetliť význam Bohorodičky v živote kresťana,
- vysvetliť, prečo je sv. Kríž symbolom nekonečnej lásky Boha k človeku,
- oceniť poslanie matky a jej radosť pri očakávaní a narodení dieťaťa,
- vyjadriť dôvody, prečo je Pascha sviatok sviatkov,
- zdôvodniť dôležitosť Svätého Ducha a Jeho darov pre život apoštolov i celej cirkvi,
- reprodukovať Symbol viery,
- zúčastňovať sa pravidelne na Eucharistii,
- vyjadriť, že spoločný život manželov má byť naplnený vzájomnou láskou,
- uviesť príklady zo života podľa Desiatich Božích prikázaní,
- vysvetliť, že duša a telo tvoria jednotu,
- uviesť príklady starostlivosti o duševné a fyzické zdravie,
- sformulovať, akú službu v cirkvi koná duchovenstvo a veriaci ľud,
- napláňovať si svoj konkrétny prínos pre cirkevné spoločenstvo,
- sformulovať modlitbu za pomoc k Svätému Duchu,
- vysvetliť význam pomazania olejom,
- vysvetliť, čo je to vnútorná jednota cirkvi,
- opísať základy viery v cirkev, vzkriesenie mŕtvych a večný život,
- opísať pôsobenie Svätého Ducha,
- zapamätať si, že pôsobením Svätého Ducha sa môžeme stať Božími deťmi,
- vyjadriť, že prostredie cirkvi je pre neho prirodzené,
- vysvetliť komplementaritu medzi mužom a ženou,
- zdôvodniť význam rodiny pre jednotlivca a ľudské spoločenstvo,
- opísať základnú štruktúru sv. tajiny manželstva,
- opísať svoje postavenie v rodine,
- aplikovať skúsenosť lásky z rodiny na Božie stvorenie,
- prijímať vlastnú primeranú zodpovednosť v rodine a komunite,
- charakterizovať pojmy Evanjelium, pokánie, Božie kráľovstvo.

Obsahové štandardy

- oboznámenie sa s históriou a súčasnosťou cirkvi vo svete,
- prehĺbenie poznatkov o vzniku a formovaní cirkvi, o živote kresťanov a ich prenasledovaní v priebehu dejín,
- identifikovanie pojmov patriarchát a miestna cirkev,
- oboznámenie sa s judaizmom, islamom a budhizmom,
- analyzovanie nebezpečenstva rôznych siekt,
- prehľbovanie poznatkov o bohoslužbách v Pravoslávnej cirkvi (sv. Liturgia a ostatné bohoslužby),

- osvojovanie si modlitieb (predovšetkým modlitby Otče náš),
- oboznamovanie sa s ikonami svätých, bohoslužobnými zborníkmi, liturgickými a paraliturgickými piesňami,
- vnímanie kľúčovej úlohy Presvätej Bohorodičky, sv. Jána Krstiteľa a Isusa Christa v živote cirkvi,
- vnímanie Isusa Christa ako Mesiáša, ktorý prišiel na svet vykúpiť ľudstvo,
- vnímanie viery v Trojjediného Boha, v spásu duše, vzkriesenie a večný život,
- osvojovanie si pravidiel správania sa v chráme,
- zúčastňovanie sa na chrámových a iných cirkevných slávnostiach,
- osvojovanie si liturgického roku,
- poznávanie Hospodských a Bohorodičných sviatkov (Zvestovanie Bohorodičky, Vzkriesenie – Pascha, Nanebovstúpenie, Zoslanie Svätého Ducha),
- poznanie významu chrámového sviatku cirkevnej obce,
- prehĺbovanie si poznatkov o sv. tajinách (krst, myropomazanie, Eucharistia, kňazstvo, manželstvo, pokánie a pomazanie sv. olejom),
- podrobné spoznávanie jednotlivých prikázaní Desatora na vytváranie správneho názoru pre samostatné rozhodovanie sa a uvedomovanie si zodpovednosti za svoje konanie pred Bohom,
- pochopenie skutočnosti, že človek je psychosomatická bytosť,
- oboznamovanie sa so službou duchovenstva a veriaceho ľudu v cirkvi,
- vnímanie Božej vôle a Božej lásky v živote kresťana a pretavenie Božej lásky do lásky k blížnemu,
- oboznámenie sa s hierarchiou v cirkvi,
- vnímanie jednoty cirkvi ako Tela Isusa Christa a pôsobenia Svätého Ducha v nej,
- pochopenie, čo znamená osobná Päťdesiatnica,
- pochopenie úlohy a významu muža a ženy v rodine a v manželstve,
- analyzovanie vzťahu človeka k Bohu a k cirkvi.

Komponent D: Kresťanský život

Výkonové štandardy

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť historické korene Pravoslávia,
- zhodnotiť misijnú činnosť sv. Cyrila a Metoda,
- uviesť, prečo sv. Rastislav a sv. Gorazd sú svätými Pravoslávnej cirkvi,
- vysvetliť význam cirkevnej slovančiny ako liturgického jazyka,
- sformulovať organizačnú štruktúru jeho cirkevnej obce,
- zúčastňovať sa na bohoslužobnom živote jeho cirkevnej obce,
- zdôvodniť význam a tradíciu Roždestvenského pôstu,
- definovať význam a podstatu sviatku Narodenia Christa a Bohozjavenia,
- vysvetliť, že Veľký pôst je príprava na sviatok Paschy,

- zaspievať tropár „Christos voskrese“,
- vysvetliť význam sviatku Päťdesiatnice pre veriacich,
- definovať svoje miesto na tomto svete a v spoločnosti,
- odlíšiť morálne dobré konanie od zištného alebo pôžitkárskeho,
- identifikovať cnosti v konaní konkrétnych ľudí,
- rozlíšiť kvalitu priateľstva a rozhodovať sa pre cnostné priateľstvá,
- reálne uplatňovať víziu svojho integrálneho osobnostného sebarozvoja,
- robiť správne a morálne dobré rozhodnutia aj vtedy, keď sa nikto nepozera,
- charakterizovať a opísať svoje vzory a ideály,
- vysvetliť, že jeho city, pudy a vášne majú byť pod kontrolou umu,
- chápať a rešpektovať najvyššiu hodnotu, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- charakterizovať zodpovednosť pred Bohom, cirkvou a spoločnosťou za svoje konanie,
- utvárať svoju identitu vo vzťahu k témam intimity, sexuality a rodičovstva,
- vysvetliť, že zdravie a láska sú veľkým Božím darom,
- vysvetliť, že Božie zákony chránia človeka pred závislosťou každého druhu a vedú ho ku skutočnej slobode,
- aplikovať možnosti súčasnej vedy na ochranu života,
- vysvetliť závažnosť vyrieknutých slov a ich dôsledky,
- rozlíšiť nebezpečenstvo rôznych siekt, kultov a ich spôsoby manipulácie s človekom,
- sformulovať morálne a duchovné hodnoty, ktoré získal na hodinách náboženskej výchovy.

Obsahové štandardy

- prehlbovanie si poznatkov o živote a význame sv. Rastislava, sv. Cyrila a Metoda, sv. Gorazda,
- analyzovanie cyrilo-metodskej tradície,
- prehlbovanie poznatkov z cirkevnej slovančiny,
- identifikovanie pojmu, významu a úlohy cirkevnej obce (farnosti),
- identifikovanie pojmu, významu a úlohy filantropie cirkvi,
- identifikovanie pojmu, významu a úlohy eparchie (diecézy),
- opísanie Roždestvenského pôstu, sviatku Narodenia Spasiteľa, Bohozjavenia, Päťdesiatnice,
- analyzovanie Veľkého pôstu a Paschy,
- vnímanie cirkevných dogiem, predpisov a nariadení (kánonov) nie ako obmedzovania osobnej slobody, ale ako návodu ku skutočnej nezávislosti od hriechu, vášní a zlovykov,
- oboznámenie sa s pojmi tropár a kondák,
- analyzovanie vzťahu k vlastnej osobe a okolitému svetu (vzor, charakter, pud, city, vášeň),
- analyzovanie morálnych a duchovných hodnôt, ktoré ovplyvňujú životný štýl, závislosti, sexualitu,
- analyzovanie nebezpečenstva siekt a kultov ako spôsobu predchádzania manipulácie s človekom v dôsledku nevedomosti.

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

Náboženská výchova/náboženstvo
Cirkvi bratskej v Slovenskej republike

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť – Náboženská výchova/náboženstvo

Náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacia podoblasť náboženská výchova sa vyučuje ako náboženská výchova/náboženstvo Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike, náboženská výchova/náboženstvo Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, náboženská výchova/náboženstvo Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike.

Vyučovaci predmet náboženská výchova je súčasťou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť a je špecifickým priestorom, v ktorom žiaci objavujú a poznávajú skutočnosť z pohľadu náboženstva. Cez náboženskú výchovu v škole žiak rozvíja svoju **náboženskú gramotnosť** a má možnosť nadobudnúť a prehĺbiť osobnú a zodpovednú kresťanskú a náboženskú identitu. Náboženskú gramotnosť chápeme ako komplexnú schopnosť žiaka zodpovedne zaobchádzať s vlastnou religiozitou a religiozitou iných ľudí. Na základe náboženských obsahov a vedomostí žiak dokáže správne chápať kresťanské náboženstvo, vyjadrovať a žiť svoju vlastnú religiozitu a osobnú vieru. Náboženská výchova/náboženstvo zároveň rozvíja aj eticko-hodnotový rozmer žiakov, ktorý je spoločný s predmetom Etická výchova a prispieva tak k integrálnnej edukácii na základných školách.

Náboženská výchova/náboženstvo je zameraná na nadobúdanie vedomostí, ale aj na schopnosť nábožensky vnímať skutočnosť, chápať náboženskú reč, jazyk a komunikovať ním, konať podľa vlastného náboženského presvedčenia a vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným životom. Náboženskú výchovu v škole tak môžeme chápať ako komplexný, procesuálny a dynamický edukačný proces, ktorý sa uskutočňuje ako pozorovanie a vnímanie náboženskej skutočnosti, náboženské poznávanie cez náboženskú komunikáciu, cez tvorbu náboženského úsudku a rozhodovania sa a cez nábožensky motivované konanie.

Vyučovaci predmet náboženská výchova/náboženstvo rozvíja náboženskú gramotnosť cez nasledovné obsahové oblasti, ktoré sú konkretizované v komponentoch Boh a človek, Sväté Písmo, Cirkvi a sviatosti a Kresťanský život.

Ciele vyučovacieho predmetu

C1. Pozorovať a vnímať náboženskú skutočnosť. Žiaci sú citliví na okolitý svet a vedia rozpoznať a vnímať náboženské fenomény. Schopnosť vnímať je základom náboženského poznania. Nábožensky pozorovať a vnímať znamená:

- všímať si krásu sveta a vnímať vlastnú osobu so svojimi schopnosťami a hranicami,
- objaviť základné náboženské znaky a symboly a pomenovať ich význam,
- vnímať sakrálny priestor ako miesto oslavy Boha, modlitby a spoločenstva,
- pozorovať náboženské správanie a vysvetliť ho.

C2. Rozvíjať náboženské vedomosti a poznanie. Žiaci sa oboznamujú so základným posolstvom kresťanskej viery, zaoberajú sa podstatnými pojmami a textami, náboženskou tradíciou ako aj historickým pôsobením Cirkvi. Žiaci poznaním dávajú význam a zmysel tomu, čo získali vnímaním a pochopením, vytvárajú súvis medzi poznanou náboženskou skúsenosťou a vlastným životom. Nábožensky poznávať znamená:

- identifikovať základné ľudské otázky ako náboženské,
- spoznať a prehliť základné otázky kresťanskej viery v Boha,
- osvojovať si kresťanskú vieru v Trojjediného Boha,
- pomenovať hlavné prvky Ježišovho posolstva,
- náboženské poznatky usporiadať a primerane vyjadriť.

C3. Chápať náboženskú reč a jazyk a komunikovať ním. Žiaci sa učia klásť otázky a argumentovať, pochopiť rôzne spôsoby náboženského jazyka a komunikácie, vyjadriť svoju vlastnú religiozitu a svoj osobný vzťah k svetu a Bohu. Nábožensky komunikovať znamená:

- porozumieť základným kresťanským a biblickým slovám, výrazom a pojmom a primerane ich použiť,
- rozumieť významu základných náboženských znakov, symbolov, obrazov, prvkov a dať ich do vzťahu s vlastným životom,
- spoznať spoločné znaky a rozdiely náboženských presvedčení,
- otvorene hovoriť s inými o náboženských témach,
- použiť rôzne formy modlitby ako súčasť svojho religiózneho života.

C4. Uvažovať a konať podľa vlastného náboženského presvedčenia. Skúsenosti a poznatky učia žiakov získať svoj pohľad na základe uvažovania a kritického myslenia, ale aj získať schopnosť robiť vlastné rozhodnutia. Nábožensky usudzovať znamená:

- spoznať, pomenovať rôzne spôsoby morálneho správania sa ľudí a hodnotiť ich dôsledky,
- klásť existenciálne a transcendentálne otázky a chápať význam náboženských odpovedí na otázky o zmysle života, existencii Boha, života po smrti a pod.,
- kriticky reflektovať náboženské predsudky, zaujať vlastné stanovisko voči morálnym dilemám a zdôvodniť ho.

C5. Vyjadriť svoju religiozitu a vieru nábožensky motivovaným konaním a životom. Žiaci sa učia rozhodnúť sa pre zodpovedné konanie voči sebe i druhým a zapájať sa do spoločenského, sociálneho a cirkevného života. Nábožensky konať znamená:

- prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- pomenovať a osvojiť si základné pravidlá správneho morálneho života,
- konať podľa vlastného náboženského a morálneho úsudku.

Obsahové komponenty

Komponent A: Boh a človek

Obsahový komponent *Boh a človek* reflektuje predovšetkým otázky o zmysle života a o Bohu, oboznamuje so základnými prejavmi viery a náboženstva, poskytuje možnosť chápať rôzne vierovyznania a pochopiť základy vlastnej kresťanskej viery v Trojjediného Boha, ktorý stvoril svet i človeka.

Komponent B: Sväté písmo

Obsahový komponent *Sväté Písmo* otvára žiakom prístup k pochopeniu Božieho slova v biblických textoch a uvedomiť si jeho oslobodzujúcu silu a význam pre vlastný život, porozumieť rôznym formám prístupu k Biblii.

Komponent C: Cirkev a sviatosti

Obsahový komponent *Cirkev a sviatosti* pozýva ku stretnutiu s kresťanmi v cirkvi a v spoločenstve, predstavuje univerzálnosť cirkvi a jej poslanie pri šírení zvesti evanjelia vo svete a poskytovaní sviatostí.

Komponent D: Kresťanský život

Obsahový komponent *Kresťanský život* ponúka žiakom priestor zaoberať sa konkrétnymi formami osobného i spoločného prežívania viery, poskytuje kritériá pre etické konanie a správanie sa človeka, motivuje k zodpovednému angažovaniu sa pre spravodlivosť, mier a starostlivosť o stvorenie a prispieva k výchove k hodnotám.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je uviesť žiakov do náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú jedinečnosť človeka a svoje miesto v rodine, vedia vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k nemu s rešpektom a úctou. Žiaci poznajú základnú štruktúru Biblie a dôležité etapy života Ježiša Krista, ktorého vnímajú ako Spasiteľa a ako priateľa, porovnávajú svoje správanie s Božími prikázaniami. Žiaci chápu modlitbu ako vyjadrenie dôverného vzťahu s Bohom, vedia formulovať jednoduché modlitby, vedia identifikovať cirkev v miestnom spoločenstve a porozumieť jej úlohe v živote človeka.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Uvedomiť si jedinečnosť seba samého, druhého človeka ako aj sveta vôkol nás.
- Porozumieť základným otázkam kresťanskej viery v Boha.
- Identifikovať a osvojiť si kresťanskú vieru v trojjediného Boha.
- Komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k nemu.

- Opísať a pochopiť príbeh o Ježišovom narodení, utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní.
- Reprodukovať vybrané príbehy z Biblie a nachádzať v nich poučenie pre svoj život.
- Vyjadrovať svoje myšlienky a prosby k Bohu v modlitbe.
- Komunikovať s ľuďmi vo svojom okolí ohľaduplným a primeraným spôsobom.
- identifikovať morálne dobro v konaní druhých a vo vlastnom konaní.
- Identifikovať cirkev v miestnom spoločenstve a porozumieť jej úlohe v živote človeka.

Komponent Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- opísať svoje charakterové vlastnosti, záľuby, túžby a sny,
- oceniť dobré vlastnosti a schopnosti druhých,
- aktívne rozvíjať vzťahy v rodine a v komunite,
- pomenovať rôzne oblasti rozmanitosti v bezprostrednom okolí,
- vysvetliť význam symbolov, sviatkov a kultúrnych tradícií pre človeka a spoločnosť,
- vysvetliť, prečo Boha nazývame Otcom a Stvoriteľom; nadobúdať postoj úcty a základnej dôvery voči Bohu,
- porozprávať základné udalosti z narodenia, pôsobenia, smrti a vzkriesenia Ježiša Krista,
- odhaliť výnimočnosť Ježiša ako Božieho Syna a vytvoriť si k nemu osobný vzťah,
- pomenovať kedy a kde sa stretávame s postavou Ducha Svätého,
- vnímať vieru ako súčasť života človeka.

Obsahový štandard

- identifikovanie osobných záľub, túžob, schopností a zručností, pozitívne sebahodnotenie, sebaúcta,
- rozlišovanie charakterových vlastností, povahových čŕt a schopností u rôznych ľudí, rešpektovanie rôznosti, dôstojnosť ľudskej osoby,
- identifikovanie obdivuhodných a inšpirujúcich vlastností na spolužiakovi a kamarátovi,
- ocenenie druhého za to, kým je a čo robí,
- akceptovanie druhých takých, akí sú, uplatňovanie ústretovosti a rešpektu vo vzťahoch s druhými,
- pozorovanie okolitého sveta, vnímanie Boha ako Stvoriteľa, vyjadrenie radosti a vďaky za dar stvorenia,
- uvedomenie si „života ako daru“ a ako výzvy: teším sa, že žijem a mám šancu sa rozvíjať,
- pozorovanie a identifikovania skutkov lásky a pomoci v blízkom i vzdialenom okolí, vnímanie Božieho pôsobenia a starostlivosti cez skutky lásky,
- vzťahy v rodine a škole, vzájomná komunikácia,

- objavovanie spôsobu komunikácie Boha s ľuďmi v dejinách prostredníctvom biblických príbehov z kníh Genezis, Exodus a Evanjelí,
- vnímanie viery ako dôležitej súčasti ľudského života,
- osvojovanie si biblických príbehov o Ježišom narodení, pôsobení, smrti a zmŕtvychvstaní,
- identifikovanie Ježišových zázrakov a spoznávanie Ježišovho učenia cez podobenstvá; objavenie výnimočnosti Ježiša Krista ako Božieho Syna,
- spoznávanie Boha pôsobiaceho v osobe Otca, Syna a Ducha.

Komponent Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať, čo je to Biblia a pozná jej základnú štruktúru,
- opísať cestu izraelského ľudu s Bohom a prepojiť ju so základnými ľudskými skúsenosťami,
- prerozprávať základné príbehy kníh Genezis a Exodus,
- povedať, kto to bol Adam, Noe, Abrahám, Jozef, Mojžiš a porozprávať hlavné udalosti ich života,
- vytvoriť predstavu o hrdinskom alebo morálnom vzore v konaní postáv rozličných biblických príbehov,
- aplikovať niektoré princípy Písma Svätého do vlastného života.

Obsahový štandard

- delenie Biblie na Starý a Nový zákon; porozumenie významu toho delenia,
- poznávanie základných príbehov z kníh Genezis a Exodus, hľadanie presahu do vlastného života (Stvorenie, Adam a Eva, Kain a Ábel, potopa, Abrahám, Izák, Jákob, Jozef, Mojžiš),
- poznávanie základných príbehov Evanjelí o živote Ježiša Krista a učeníkov a hľadanie presahu do vlastného života.

Komponent Cirkvev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- definovať cirkev ako spoločenstvo, ktoré vyjadruje svoju vieru v Ježiša Krista,
- opísať slávenie nedele vo svojej rodine a v cirkevnom spoločenstve do ktorého sa zapája,
- vymenovať sviatosti.

Obsahový štandard

- identifikovanie vzniku Cirkvi ako pokračovania Ježišovho diela po jeho nanebovstúpení,
- prejavy viery v rodine a cirkevnom spoločenstve, slávenie nedele, sviatky Vianoc, Veľkej Noci, svätodušné sviatky,
- poznanie významu sviatosti krstu a Večere Pánovej.

Komponent Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- používať elementárne pravidlá slušnej komunikácie s druhými na vyjadrenie úcty a dobrého vzťahu,
- regulovať svoje emócie na elementárnej úrovni tak, aby ich prejavy boli sociálne prijateľné a podporné,
- uvedomiť si príčiny a dôsledky ľudského správania, s ktorým sa stretáva a posúdiť jeho etický rozmer,
- riadiť sa podľa priorít v rozličných druhoch hodnôt: čo je nevyhnutné, potrebné, užitočné, prospešné a príjemné,
- hľadať to, čo nás spája a menej sa zamerať na to, čo nás odlišuje,
- vyjadriť radosť z Božieho stvorenia a správať sa k živej aj neživej prírode s rešpektom a úctou;
- reflektovať svoje konanie na základe základných etických noriem vyjadrených v konaní Ježiša a v Desatore,
- vnímať potreby druhých ľudí a prejaviť ochotu im pomôcť,
- chápať modlitbu ako vyjadrenie dôverného vzťahu s Bohom a vlastnými slovami formulovať jednoduché modlitby,
- jednoduchým spôsobom vysvetliť inému základnú zvesť evanjelia.

Obsahový štandard

- komunikácia v triede a škole, osvojovanie si pravidiel slušnej komunikácie, empatia,
- osvojovanie si vhodných spôsobov vyjadrovania vlastných emócií a postojov, dôsledky nevhodného vyjadrovania emócií a postojov,
- vedenie zmysluplného rozhovoru,
- rôzne spôsoby vyjadrenia priateľstva a lásky, vďačnosti a úcty,
- osvojovanie si princípov konania dobra podľa Ježišovho vzoru, rôzne formy pomoci iným, pro-sociálne správanie,
- pozorovanie okolitého sveta, živej a neživej prírody, ochrana prírody, identifikovanie vhodných a nevhodných foriem správania voči ľuďom aj prírode,

- identifikovanie momentov vnímania Ježišovej prítomnosti v osobnom živote, komunikácia s ním, vytváranie si osobného vzťahu,
- identifikácia s osobou Ježiša ako vzorom pre život kresťana, aplikovanie posolstva biblických príbehov do osobného života,
- identifikovanie rôznych spôsobov komunikácie Boha s ľuďmi a osobnej modlitby ako rozhovoru s Bohom,
- osvojovanie si základných spôsobov komunikácie zvesti evanjelia.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je zvládnuť základy náboženskej gramotnosti. Žiaci vnímajú svoje dary a talenty, vedia konkretizovať prikázanie lásky k Bohu a blížnemu. Identifikujú Bibliu ako literárne dielo aj ako Božie slovo, cez ktoré sa Boh prihovára človeku a pozýva ho do osobného vzťahu. Prehľadujú svoje poznanie biblických príbehov a biblickej histórie. Chápu charakteristiku Boha v troch osobách a vedia ju vyjadriť. Žiaci si osvojujú rôzne formy modlitby ako súčasť ich náboženského života, vedia vysvetliť vznik cirkvi, jej úlohu vo svete a rešpektovať rôznorodosť cirkevných spoločenstiev.

Ciele vzdelávania pre 2.cyklus

- Preukazovať úctu a rešpekt jedinečnosti druhého človeka k iným národom a kultúram.
- Disponovať rozvinutými poznatkami kresťanskej viery v trojjediného Boha.
- Zaujať osobné stanovisko k otázkam kresťanskej viery v Boha.
- Pomenovať a vysvetliť dôležité prvky Ježišovho posolstva.
- Disponovať základnými poznatkami biblických príbehov Starého a Nového zákona a nachádzať v nich poučenie pre vlastný život.
- Konfrontovať sa s vybranými postavami Starého a Nového Zákona.
- Využívať rôzne formy modlitby ako súčasť svojho náboženského života.
- Komunikovať konštruktívne a s ohľadom na spolupatričnosť a spoluprácu žiakov.
- Poznať a zhodnocovať vlastné charakterové črty v harmónii s druhými.
- Chápať Ježišovo konanie v kontexte príkazu lásky a na jeho základe reflektovať vlastné konanie, aplikovať základné pravidlá morálneho života vo vlastnom živote.
- Vysvetliť vznik cirkvi a jej úlohu vo svete, rešpektovať rôznorodosť cirkevných spoločenstiev.

Komponent Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- akceptovať s rešpektom druhých takých, akí sú, rešpektovať individualitu každého človeka, národnostné, kultúrne, zdravotné, sociálne, jazykové rozdiely,
- poznať vierovyznania na Slovensku a spôsoby, ako sa prejavujú v živote jednotlivcov a komunit,
- identifikovať vieru v Boha na základe poznávania biblických postáv a udalostí v živote izraelského národa ako aj v osobnom živote,
- charakterizovať Boha v troch osobách, porozumieť jeho pôsobeniu a vytvárať si k Bohu osobný vzťah,
- interpretovať dôležité prvky Ježišovho posolstva a prepojiť ich s vlastným životom,
- identifikovať Ježišovo konanie ako uskutočnenie príkazu lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému.

Obsahový štandard

- prejavy rôznosti v triede, individualita človeka, temperament, schopnosti, aktivity zamerané na prehĺbenie vzájomného porozumenia,
- multikultúrne aktivity, aktivity na rozvoj rešpektu k rôznosti kultúrnej, jazykovej, národnostnej, sociálnej aj zdravotnej,
- spoznanie základných vierovyznaní na Slovensku a ich prejavov v živote jednotlivca a komunit,
- aktivity zamerané na rozvoj vlastnej identity a sebahodnoty,
- identifikovanie a uvedomovanie si prítomnosti Boha a jeho pôsobenia v príbehoch biblických postáv aj v osobnom živote,
- uvedomenie si významu viery v Boha a spoznávanie vplyvu viery v životoch biblických postáv a veriacich ľudí v histórii,
- spoznávanie Boha v troch osobách ako Stvoriteľa, Spasiteľa, Posvätimeľa,
- spoznávanie učenia Ježiša Krista cez podobenstvá, blahoslavenstvá a Ježišove skutky lásky voči ľuďom,
- porozumenie a aplikovanie hlavného prikázania lásky k Bohu, k blížnemu a k sebe samému.

Komponent Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať Bibliu ako Božie slovo a orientovať sa v nej,
- prerozprávať základné príbehy kníh Starej aj Novej Zmluvy,
- vnímať dielo Ježiša Krista v kontexte Starej Zmluvy ako vyvrcholenie Božieho plánu spásy,

- aplikovať niektoré biblické princípy do vlastného života,
- diskutovať o otázkach vyplývajúcich z biblických textov.

Obsahový štandard

- identifikovanie Biblie ako Božieho slova, základné delenie Biblie,
- identifikovanie biblických textov od inej literatúry,
- opis krajiny, v ktorej žil Ježiš, zvyky a tradície, práca s mapou,
- poznanie základných príbehov historických kníh Starej a Novej Zmluvy,
- poznanie hlavných etáp biblickej histórie (počiatky, vyvolenie Abraháma, formovanie izraelského národa, odchod z Egypta a putovanie, osídľovanie krajiny, obdobie kráľovstva, rozpad kráľovstva, exil, narodenie Krista, vznik cirkvi),
- hľadanie presahov biblických textov do života človeka a spoločnosti, reflexia biblických princípov do osobného života.

Komponent Cirkve a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vysvetliť vznik cirkvi a jej úlohu vo svete a v šírení evanjelia,
- vysvetliť biblický koncept milosti a odpustenia,
- vymenovať sviatosti a ich význam,
- pomenovať základné prvky cirkevného spoločenstva, do ktorého sa zapájajú,
- rešpektovať rôznorodosť cirkevných spoločenstiev a prejavov viery.

Obsahový štandard

- získanie znalostí o vzniku prvotnej cirkvi a prvých cirkevných spoločenstvách,
- objavovanie významu evanjeliovej zvesti, konceptu hriechu, obete, milosti a odpustenia v každodennom živote súčasného človeka,
- objavovanie významu sviatostí pre život človeka,
- objavovanie rôznych spôsobov oslavy Boha v rodine a v cirkevnom spoločenstve; rešpekt k rôznym tradíciám,
- objavovanie rôznych spôsobov modlitby a Božej prítomnosti v Biblii.

Komponent Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- viesť rešpektujúci, oceňujúci a konštruktívny dialóg s druhými,
- uplatňovať empatiu a asertivitu pri vzťahoch s druhými,
- chápať, že na jednotlivé udalosti, javy, procesy a osoby môže existovať viacero pohľadov,
- komunikovať s využitím aspoň jednoduchej, vecne správnej argumentácie,
- vyvodiť a uplatňovať zásady dobrej spolupráce v skupine,
- uvedomovať si vlastnú osobnosť ako dobrú šancu pre život,
- zhodnotiť svoje silné a slabé stránky s odstupom,
- vypracovať jednoduchý plán vlastného sebarozvoja v harmónii s druhými,
- posúdiť dôsledky svojho konania pre seba, iných, okolie a vykonať kroky k náprave,
- vyjadriť vlastné myšlienky a prosby k Bohu v modlitbe,
- jednoduchým spôsobom vysvetliť inému základnú zvesť evanjelia.

Obsahový štandard

- poznanie metód a foriem vedenia konštruktívneho dialógu a rešpektujúcej komunikácie,
- regulácia a pozitívne uplatňovanie svojich emócií v interakcii s druhými,
- porozumenie spôsobom empatickeho a asertívneho správania,
- výmena zorného uhla a schopnosť vnímať konkrétnu situáciu očami spolužiaka a vžiť sa do jeho prežívania,
- aktivity zamerané na rozvoj osobnosti, sebahodnoty, spoznanie silných a slabých stránok osobnosti,
- práca so stanovením si osobného cieľa, vypracovanie jednoduchého plánu vlastného sebarozvoja a využívania svojich obdarovaní pre dobro iných,
- hľadanie spôsobov a možností prosociálneho správania v referenčných skupinách žiakov, spolupráca na projektoch zameraných na dobro iných,
- identifikovanie dôsledkov hriechu v živote jednotlivca aj v živote spoločnosti a hľadanie spôsobov nápravy, význam viery pri náprave následkov hriechu,
- práca s biblickými textami o modlitbe, modlitba v spoločenstve, dôležitosť osobnej modlitby, osvojovanie si rôznych foriem modlitby, poznanie významu postojov pri modlitbe,
- aktivity zamerané na rozvoj spolupráce; reflektovanie zážitkov a odkrývanie hodnoty spolupráce a spolupatričnosti,
- aktivity zamerané na podporu a rozvoj osobnej zodpovednosti,
- osvojovanie si vhodných spôsobov komunikácie zvesti evanjelia.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu náboženská výchova/náboženstvo Cirkvi bratskej v Slovenskej republike pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je prehĺbiť náboženskú gramotnosť. Žiaci vedia reflektovať svoje predstavy o Bohu a zaujať osobný postoj voči otázkam kresťanskej viery aj v kontexte iných náboženstiev. Žiaci sa vedia orientovať v Biblii ako v knihe, dokážu poukázať na aktuálnosť biblického posolstva, zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a prepojiť Ježišovo posolstvo s vlastným životom. Žiaci rozlišujú rôzne etapy šírenia kresťanstva a charakterizujú cirkev a jej úlohu v súčasnosti. Žiaci reflektujú svoje hodnoty, vedia si zostaviť vlastný rebríček hodnôt, konfrontujú svoj život s Desatorom a potrebou Božej milosti. Uvažujú nad svojím životom vo vzťahu k Bohu, k sebe, k druhým a ku prostrediu.

Ciele vzdelávania pre 3.cyklus

- Rešpektovať rozmanitosť ľudí a skupín v globalizovanom svete, jedinečnosť a dôstojnosť každého človeka.
- Identifikovať a reflektovať vlastnú vieru v kontexte iných denominácií a náboženstiev.
- Rozlíšiť dôležité prvky iných náboženstiev a s rešpektom pristupovať k ľuďom s iným náboženským presvedčením.
- Zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista a reflektovať nasledovanie Ježišovho príkladu ako impulzu pre vlastné konanie.
- Interpretovať biblické príbehy zo Starého a Nového zákona a stotožňovať sa s biblickými postavami ako vzormi viery v Boha.
- Využívať zručnosti v práci s biblickým textom na prehĺbenie porozumenia biblického odkazu pre vlastný život a pre súčasnosť.
- Vnímať cirkev v jej historických súvislostiach a zdôvodniť hlavné historické udalosti, ktoré zasiahli do jej života.
- Komunikovať konštruktívne s ohľadom na perspektívu iných ľudí a prehlbovanie osobných vzťahov.
- Uplatňovať vnútorné motivácie na konanie dobra.
- Konfrontovať sa s Desatorom, reflektovať osobné správanie a aplikovať pravidlá správneho morálneho života na vlastný život, zodpovedne zaobchádzať so svojou sexualitou.

Komponent Boh a človek

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať zdroje vlastnej identity,
- identifikovať a posúdiť dôsledky hriechu a odmietnutia Božieho plánu pre človeka,
- reflektovať Božiu starostlivosť o človeka v osobnom živote,

- reflektovať a komunikovať svoje predstavy o Bohu a svoj vzťah k Bohu,
- pomenovať a vysvetliť základné pojmy kresťanskej viery ako hriech, spasenie, vykúpenie, obrátenie, znovuzrodenie, Trojica,
- zaujať postoj voči otázkam kresťanskej viery,
- zdôvodniť historickosť osoby Ježiša Krista,
- reflektovať konanie Ježiša ako Božieho Syna v konkrétnej historickej etape dejín a Jeho pôsobenie v živote jednotlivca dnes,
- konfrontovať vlastné postoje s postojmi a konaním Ježiša,
- vnímať pôsobenie Ducha Svätého v živote človeka,
- opísať základné spoločné znaky, podobnosti a rozdiely medzi svetovými náboženstvami a kultúrami,
- porozumieť prínosu náboženstiev pre kultúrne systémy v ľudských spoločnostiach a každodenný život,
- zdôvodniť vlastnú vieru v kontexte iných denominácií a náboženstiev.

Obsahový štandard

- aktivity zamerané na porozumenie zdrojom vlastnej identity a sebapoznania,
- získanie a prehĺbenie vedomostí o Bohu a Jeho konaní vo vzťahu k človeku a svetu,
- objavenie Božieho plánu pre človeka,
- predstavenie a zdieľanie svojich predstáv o Bohu,
- poznávanie udalostí Ježišovho príchodu na svet, historickosť osoby Ježiša Krista, pramene,
- opis udalostí Ježišovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania, dôkazy o Ježišovej smrti, prázdny hrob,
- identifikovanie osobnosti Ježiša Krista, jeho verejné účinkovanie a ohlasovanie Božieho kráľovstva a poznávanie Ježišových zázrakov ako znamení príchodu Božieho kráľovstva,
- práca s biblickými textami Nového zákona,
- Ježiš ako vzor,
- rozlišovanie svetových náboženstiev, identifikovanie hlavných znakov svetových
- porozumenie vplyvu náboženstiev na spoločnosť, kultúru a život človeka.

Komponent Sväté písmo

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať základné fakty o Biblii, biblických knihách a ich autoroch,
- identifikovať Bibliu ako Božie slovo, orientovať sa v Biblii, vyhľadávať vybrané texty a verše,
- poukázať na pôvod evanjelií a ich význam v súčasnej dobe,
- zaradiť základné biblické udalosti do časovej osi,

- interpretovať Bibliu ako jeden príbeh v kontexte základného posolstva pre človeka,
- zdôvodniť aktuálnosť Svätého písma a objasniť jeho odkaz pre život,
- transformovať a aplikovať biblické podobenstvá a princípy do vlastného života a do dnešnej doby,
- diskutovať o otázkach vyplývajúcich z biblických textov s ostatnými a zmysluplne reagovať na vznesené podnety.

Obsahový štandard

- získanie vedomostí o pôvode Biblie, autoroch, delení biblických kníh,
- získanie zručností pri práci s Bibliou, orientácia v Biblii,
- identifikovanie Evanjelia ako radostnej zvesti, pôvod a vznik Evanjelií, posolstvo Evanjelia pre dnešnú dobu,
- práca s biblickou časovou osou, zaraďovanie biblických udalostí do chronologického poradia,
- práca s biblickými textami Starej aj Novej Zmluvy, identifikácia s biblickým textom, hľadanie odkazu pre vlastný život.

Komponent Cirkvev a sviatosti

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- charakterizovať cirkvev a jej úlohu v súčasnosti,
- reflektovať cirkvev ako spoločenstvo kresťanov, ktorí sa zhromažďujú v mene Ježiša Krista a pokračujú v Ježišovom poslaní,
- rozlíšiť rôzne etapy šírenia kresťanstva a poznať ich hlavné prvky,
- poukázať na prínos cirkvi a niektorých jej osobností v kultúre, literatúre, architektúre, umení, vede, spoločnosti,
- poznať základné kresťanské cirkvev a denominácie a rešpektovať rôznorodosť prejavov viery v rôznych spoločenstvách.

Obsahový štandard

- identifikovanie vzniku cirkvi, prvé kresťanské spoločenstvo, poznávanie úlohy cirkvi v dnešnej dobe,
- porozumenie prínosu apoštola Pavla v šírení evanjelia a formovaní kresťanskej vierouky, prekážky v ohlasovaní evanjelia,
- uvedomenie si úlohy kresťana v cirkvi, osobná angažovanosť v živote miestneho spoločenstva,
- jedinečnosť a hodnota kresťanstva, kresťan v multikultúrnej spoločnosti,
- identifikovanie významných osobností cirkvi na Európsku kultúru a spoločnosť,

- identifikovanie významu sviatostí v živote človeka,
- rozlišovanie hlavných kresťanských cirkví a denominácií na Slovensku, identifikovanie spoločných a rozdielnych prvkov, rešpekt a tolerancia rôznosti.

Komponent Kresťanský život

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- poukázať na význam prikázaní v živote človeka a kriticky zhodnotiť dopad porušovania prikázaní pre život človeka,
- zdôvodniť potrebu pravidiel pre svoj život a konfrontovať svoj život s Desatorom,
- rozlíšiť povolanie v živote kresťana a uvažovať o osobnom povolaní,
- vstupovať do dialógu s Bohom a so sebou samým,
- rozlíšiť rôzne typy správania k druhým a zvoliť si to, ktoré je spravodlivé a prosociálne,
- vytvárať slobodné a zodpovedné priateľské vzťahy,
- slobodne prijať jednoduché záväzky v skupine a splniť ich,
- analyzovať a vyhodnotiť eticky dilematickú situáciu,
- diskutovať na rôzne témy; kriticky myslieť a prehodnocovať rôzne názory a postoje,
- uvedomele konať ekologicky a pomenovať dôvody dôležitosti tohto konania,
- odlíšiť morálne dobré konanie od čisto užitočného alebo príjemného,
- identifikovať cnosti v konaní reálnych či zobrazených postáv,
- rozlíšiť kvalitu priateľstva a rozhodovať sa pre cnostné priateľstvá,
- reálne uplatňovať víziu svojho integrálneho osobnostného sebarozvoja,
- robiť správne a morálne dobré rozhodnutia aj vtedy, keď sa nikto nepozera,
- chápať a rešpektovať najvyššiu hodnotu, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- uplatňovať prosociálnosť ako integrujúcu zložku vlastnej identity,
- utvárať svoju identitu vo vzťahu k témam intimity, sexuality a rodičovstva,
- prijímať vlastnú primeranú zodpovednosť v rodine a komunite,
- vyjadriť súvislosť medzi slobodou a vlastným konaním, zostaviť si vlastný rebríček hodnôt.

Obsahový štandard

- Desatoro, identifikovanie dôsledkov jeho dodržiavania resp. nedodržiavania, aplikácia Desatora pre život človeka v 21. storočí a jeho význam pre osobný život,
- prehodnocovanie hodnôt svojho života, rebríček hodnôt a životný štýl mladých ľudí dnešnej doby, tvorba osobného rebríčku hodnôt,
- identifikovanie slobody človeka a jej správne pochopenie, slobodná vôľa, pozorovanie ľudí, ktorí sa slobodne rozhodli pre konanie dobra, inšpirácia a vzory,

- utváranie si správneho vzťahu s Bohom, formovanie úcty k Bohu, modlitba a sebareflexia,
- rozlíšenie medzi vierou a poverou, škodlivosť siekt,
- osvojenie si úcty k životu a jeho ochrana, poznávanie a rozlišovanie toho, čo nášmu životu škodí a ničí ho,
- identifikovanie hodnoty čistoty a zdržanlivosti, formovanie postojov zodpovednosti vo vzťahoch pred manželstvom i počas neho,
- aktivity na rozvoj kritického myslenia, práca s morálnymi dilemami,
- ochrana vlastníctva, otázka spravodlivosti, spoločné dobro a záujem o dobro iných,
- pravda a pravdovravnosť, médiá, rozlišovanie pravdivých a nepravdivých informácií,
- rozvoj ekologického myslenia a konania,
- projekty zamerané na reálnu pomoc prírode, konkrétnym ľuďom či skupinám.

Vzdelávacie štandardy

Metakognícia

Vzdelávacie štandardy – metakognícia

Metakognícia a jej rozvoj sa vzťahuje na rozvoj uvedomovania si, chápania a regulácie vlastných kognitívnych procesov a stratégií učenia sa. Zahŕňa prehĺbovanie zručností, ktoré deťom umožňujú efektívne plánovať, monitorovať, hodnotiť a upravovať svoje prístupy k učeniu.

Metakognícia sa skladá z dvoch komponentov:

1. Metakognitívne poznanie
2. Metakognitívna regulácia

Metakognitívne poznanie je pochopenie a uvedomenie si vlastných kognitívnych procesov, stratégií učenia a kognitívnych schopností jednotlivca. Zahŕňa poznanie toho, ako sa človek najlepšie učí, rozpoznanie faktorov, ktoré ovplyvňujú učenie, a identifikovanie najúčinnějších stratégií pre riešenie rôznych úloh.

Metakognitívna regulácia zahŕňa schopnosť plánovať, monitorovať a kontrolovať svoje kognitívne procesy počas učebných úloh. Zahŕňa stanovenie cieľov, výber a používanie vhodných stratégií, monitorovanie pokroku a vykonávanie úprav na zlepšenie výkonu.

Tieto dva komponenty spoločne umožňujú žiakom byť efektívnejšími a účinnejšími pri učení tým, že im umožňujú pochopiť, riadiť a optimalizovať ich myšlienkové procesy.

Komponent: Metakognitívne poznanie

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Metakognitívne poznanie je: aby žiaci na konci 9. ročníka mali dobré chápanie svojich silných stránok v myslení, ako aj oblastí, v ktorých sa môžu rozvíjať; žiaci majú poznať rôzne stratégie učenia a majú byť schopní vybrať a použiť vhodné stratégie na základe požiadaviek úlohy a osobných preferencií.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

1. Na predispozičnej úrovni opisovať svoje silné stránky v myslení, ako aj oblasti, v ktorých sa ešte potrebuje zlepšiť.

Výkonové štandardy pre 1. cieľ prvého cyklu:

- a. Dokáže v súvislosti s učebnými činnosťami, ako aj osobnými preferenciami pomenovať svoje záľuby a záujmy a hovoriť o nich, ako aj popísať to, čo ho nezaujíma.
- b. Dokáže identifikovať úlohy, ktoré považuje za ľahké vs. náročné.

2. Na predispozičnej úrovni poznať základné stratégie učenia sa.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ prvého cyklu:

- a. Dokáže sa riadiť stratégiami na vykonávanie jednoduchých úloh pod vedením učiteľa (napr. počúvanie, dodržiavanie pokynov, požiadanie o pomoc).
- b. Vie opísať a používať jednoduché stratégie na zapamätanie a usporiadanie informácií (napr. opakovanie, kategorizácia).

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

1. Prejavovať vyššiu mieru porozumenia svojim silným kognitívnym stránkam, ako aj oblastiam, v ktorých sa potrebuje rozvíjať,

Výkonové štandardy pre 1. cieľ druhého cyklu:

- a. Dokáže vlastnými slovami zhodnotiť svoj výkon pri riešení rôznych úloh s cieľom identifikovať silné kognitívne stránky a oblasti, v ktorých sa môže zlepšiť.
- b. Dokáže si na základe sebahodnotenia stanoviť jednoduché osobné vzdelávacie ciele.

2. Rozvíjať a uplatňovať rôzne stratégie učenia sa.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ druhého cyklu:

- a. Dokáže vybrať a uplatňovať vhodné stratégie učenia sa pre rôzne typy úloh (napr. zapisovanie poznámok, vizualizácia, sumarizácia).
- b. Dokáže uvažovať o a zhodnotiť účinnosť svojich zvolených stratégií a podľa potreby ich upraviť.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

1. Zdokonaľovať povedomie a chápanie osobných kognitívnych silných stránok a oblastí, v ktorých potrebuje rásť.

Výkonové štandardy pre 1. cieľ tretieho cyklu:

- a. Dokáže samostatne posúdiť a upraviť svoje vzdelávacie ciele na základe sebareflexie a spätnej väzby.
- b. Dokáže rozpoznať vplyv okolitého prostredia, zložitosti úlohy, osobných faktorov a iných kontextov na proces ich učenia.

2. Uplatňovať pokročilé stratégie učenia sa a hodnotiť ich účinnosť.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ tretieho cyklu:

- a) Dokáže samostatne vyberať, kombinovať a prispôbovať stratégie učenia sa na základe požiadaviek úlohy a osobných preferencií.
- b) Dokáže kriticky zhodnotiť účinnosť vybraných stratégií a prijímať informované rozhodnutia s cieľom optimalizovať svoje študijné výsledky.

Komponent: Metakognitívna regulácia

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Metakognitívna regulácia je: rozvíjať u žiakov spôsobilosť plánovať, organizovať, monitorovať a hodnotiť svoj sebarozvoj a učenie a využívať tieto spôsobilosti pre efektívnejšie riešenie jednoduchých aj komplexných problémov a zlepšovanie ich výsledkov v rámci ich formálneho, ako aj neformálneho vzdelávania.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

1. Na základnej úrovni a za pomoci pedagóga regulovať svoje správanie a myslenie v prospech riešenia zadanej úlohy.

Výkonové štandardy pre 1. cieľ prvého cyklu:

- a. Dokáže dodržiavať jednoduchý plán alebo postupnosť pri riešení úlohy (napr. pokyny krok za krokom).
- b. Dokáže identifikovať a používať základné nástroje na organizovanie informácií (napr. triedenie predmetov alebo myšlienok).

2. Sledovať a reflektovať svoj pokrok v učení.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ prvého cyklu:

- a. Dokáže rozpoznať a oznámiť, kedy potrebujú pomoc alebo kedy úspešne dokončili úlohu.
- b. Dokáže určiť, čo sa z úlohy naučili, a diskutovať o oblastiach, v ktorých sa môžu zlepšiť.

Na konci 2. cyklu 2 je žiak schopný:

1. Rozvíjať svoje plánovacie a organizačné zručnosti pri riešení jednoduchých aj základných komplexných úloh*.

Výkonové štandardy pre 1. cieľ druhého cyklu:

- a. Dokáže samostatne vytvoriť a dodržiavať jednoduchý plán na dokončenie úlohy s viacerými krokmi.
- b. Dokáže používať rôzne nástroje a techniky na organizáciu a správu informácií (napr. osnovy, grafické vizualizácie a pod.).

2. Rozvíjať svoju spôsobilosť monitorovať, hodnotiť a upravovať svoje stratégie učenia sa.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ druhého cyklu:

- a. Dokáže sledovať svoj pokrok počas riešenia úlohy a rozpoznať, kedy je na dobrej ceste alebo kedy potrebuje upraviť prístup.
- b. Dokáže zhodnotiť svoj výkon pri riešení úlohy a identifikovať oblasti, v ktorých sa môže zlepšiť, vrátane úpravy svojich stratégií učenia (príklady stratégií učenia sa sú napr. zapisovanie poznámok, vizualizácia, delenie úlohy či celku na menšie časti, používanie mnemotechnických pomôcok, spolupráca so spolužiakmi, memorovanie a iné).

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

1. Uplatňovať pokročilé plánovacie a organizačné zručnosti pri riešení rôznorodých komplexných problémov či úloh.

Výkonové štandardy pre 1. cieľ tretieho cyklu:

- a. Dokáže samostatne vytvárať, prispôsobovať a vyhodnocovať plány na splnenie rôznych komplexných úloh.
- b. Dokáže vybrať a použiť vhodné nástroje a techniky na efektívne usporiadanie a správu informácií (napr. digitálne nástroje, pokročilé grafické organizéry).

2. Zdokonaľovať svoju spôsobilosť monitorovať, hodnotiť a prispôsobovať stratégie učenia podľa potrieb úlohy a podľa osobných preferencií.

Výkonové štandardy pre 2. cieľ tretieho cyklu:

- a. Dokáže samostatne monitorovať svoj pokrok a upraviť svoj prístup počas riešenia úlohy na základe sebareflexie a vonkajšej spätnej väzby.
- b. Dokáže kriticky zhodnotiť svoj výkon pri riešení rôznych úloh a využiť tieto informácie pri výbere budúcich stratégií a učebných cieľov.

* príklady jednoduchých úloh sú napr. vyplňovanie pracovných listov, riešenie základných príkladov, čítanie krátkeho textu a odpovedanie na otázky, pamätanie si dátumov či definícií, spájanie pojmov alebo obrázkov s významom; príklady komplexných úloh je písanie esejí alebo výskumných prác, prezentácia projektu, riešenie matematických problémov s viacerými krokmi, analyzovanie literárnych diel a ich tém, experimenty a laboratórne práce či práca na medzipredmetových projektoch.

Vzdelávacie štandardy

Charakter

Vzdelávacie štandardy – charakter

Pod **charakterom** rozumieme súbor osobnostných morálnych črt alebo dispozícií, ktoré riadia správanie človeka, ovplyvňujú jeho motiváciu a vyvolávajú špecifické morálne city. **Prejavom dobrého charakteru je šťastný a naplnený život**, ako aj spravodlivá a solidárna spoločnosť.

Výchova charakteru zahŕňa všetky explicitné aj implicitné výchovné aktivity, ktoré pomáhajú žiakovi rozvinúť pozitívne osobnostné silné stránky, nazývané aj cnosti.

Rozvoj charakteru je formatívny proces, ktorý si vyžaduje nielen úsilie žiaka, ale aj školy. Školy by mali uvažovať o tom, akými osobnosťami by sa mali žiaci stávať, ako dobrý charakter prispieva k plnohodnotnému životu a ako vo výchovnom procese vyvážené pracovať s jednotlivými charakterovými dispozíciami (cnosťami) a hodnotami.

Záujmom školy by malo byť, aby sa žiak aktívne zapojil do života školskej komunity a získaval tak skúsenosti rozvíjajúce jeho charakter, a súčasne, aby sa učitelia usilovali o rozvoj vlastného morálneho charakteru, boli tak nielen modelom charakterového správania, ale najmä boli schopní starostlivo, s porozumením a láskavo sprevádzať žiakov. V širšom význame je vhodné, aby bola výchova charakteru prítomná **vo všetkých predmetoch a aktivitách školy**, jej kultúre a celkovom étose.

Oblasť charakteru pozostáva zo siedmich komponentov:

1. **Morálne vedomie**
2. **Túžba po poznaní**
3. **Statočnosť**
4. **Odolnosť**
5. **Úcta k druhým**
6. **Spravodlivosť**
7. **Líderstvo.**

Všetky sú v praktickom živote **vedené rozvážnosťou** (praktickou múdrosťou) a smerujú **k prosociálnemu uplatneniu**. Rozvážnosť a prosociálna orientácia charakteru prenikajú všetkými dimenziami a cnosťami a tvoria akoby osovú sústavu charakteru.

1. Komponent: Morálne vedomie

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Morálne vedomie je: viesť žiakov k tomu, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli schopní reflektovať a regulovať vlastné prežívanie na základe morálnych hodnôt.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Identifikovať a pomenovať vybrané morálne emócie - radosť, hrdosť, súcit, smútok, odpor, hnev, hanba.
- b. S pomocou nabádania učiteľa sústrediť sa určený čas.
- c. Poznať príbehy, v ktorých ľudia prekonávajú samých seba a určiť morálne emócie spojené s ich správaním.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Reflektovať vonkajšie aj vnútorné príčiny morálnych emócií.
- b. Použiť základné techniky zámerného usmernenia emócií (napr. hlboké dýchanie), keď je citovo rozrušený.
- c. Reflektovať morálne aspekty správania a v situáciách, ktoré narúšajú jeho sústredenie, je schopný ich samostatne regulovať, čiastočne sa opierajúc o pomoc učiteľa.
- d. Poznať a zhodnotiť pozitívny prínos osobností so silným morálnym charakterom.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Identifikovať nielen najintenzívnejšie prežívané morálne emócie, ale aj ich odtiene.
- b. Poznať a využiť techniky na zvládanie a zmierňovanie emócií v čoraz neznámejších situáciách.
- c. Sústrediť sa na prácu vychádzajúcu z vnútornej motivácie.
- d. Uvažovať nad sebou ako nad niekým, kto má vo svete miesto a svoje poslanie.

2. Komponent: Túžba po poznaní

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Túžba po poznaní je: viesť žiakov k zvedavosti a otvorenosti, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania: a) boli aktívni vo vyhľadávaní vecí, ktoré narušia ich doterajšie chápanie a vzorce, alebo ich aspoň rozšíria; b) mali vybudovanú intelektuálnu pokoru a dialogický prístup (uznanie, že neviem všetko a mám sa čo učiť aj v oblasti rozlišovania dobra a zla); c) chyby považovali za podnety pre ďalšie učenie sa (rastové nastavenie mysle).

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Klásť objasňujúce a bádajúce otázky bez zahanbenia, ak niečo nevie; na podnet od učiteľa si priznať chybu.
- b. Vytrvať pri riešení primerane zložitých intelektuálnych problémov, nevzdávať sa po prvom neúspechu.
- c. Uvedomovať si a rešpektovať to, že iní môžu mať na rovnakú vec odlišné názory ako on.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Identifikovať protichodné informácie a žiadať o ujasnenie.
- b. Kriticky zhodnotiť vlastný výkon na základe daných kritérií; priznať si chybu aj bez vyzvania učiteľa.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Kriticky posúdiť zdroje informácií, porovnať ich na základe zvolených kritérií.
- b. Nachádzať alternatívne (tvorivé) riešenia v zdanlivo náročných problémoch; tešiť sa, keď môže riešiť problémové úlohy.
- c. Poznať korektné postupy bádania - hľadať reprezentatívne zdroje, formulovať hypotézy, overiť hypotézy, aplikovať štruktúru argumentu.

3. Komponent: Statočnosť

Všeobecným cieľom v rámci komponentu odvaha/statočnosť je: viesť žiakov k tomu, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli rozhodní a vytrvalí v konaní dobra aj napriek prekážkam; mali schopnosť dodržať sľub; vôľu riskovať tam, kde je to potrebné; a schopnosť vyjadriť svoje hodnoty napriek tlaku väčšiny.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Na vyzvanie učiteľa vysloviť svoj názor pred skupinou.
- b. Chápať, že je dôležité postaviť sa za seba a za druhých (napr. pri ochrane slabších) a vie, kde pri tom vyhľadať pomoc.
- c. Hovoriť pravdu a priznať sa, ak urobil niečo zlé.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Aj bez vyzvania učiteľa vysloviť svoj názor pred skupinou.
- b. Všímať si prípady vylúčenia druhých alebo nespravodlivosti a pomenovať možné riešenia.
- c. S pomocou nabádania učiteľa si stanoviť (sociálne, emocionálne alebo morálne) ciele, ktoré vyžadujú vystúpenie mimo jeho zóny komfortu.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Slobodne a zároveň rešpektujúco si obhájiť svoj názor aj pred väčšinou, ktorá má iný názor.
- b. Rozpoznať vnútorné motívy svojho konania a oceniť hodnotu integrity (vytrvať v dobrom, aj keď sa nikto nepozera / v anonymnom prostredí).
- c. Rozumne zvážiť a dodržať sľub.
- d. Iniciatívne si stanoviť a dosahovať ambiciózne (sociálne, emocionálne alebo morálne) ciele, o ktorých si nie je istý, že budú úspešné.

4. Komponent: Odolnosť

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Odolnosť je: viesť žiakov k odolnosti a stálosti vo vlastnom konaní, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli schopní vytrvalo nasledovať svoje rozhodnutie konať dobre, prekonávať pritom vonkajšie prekážky i vnútorné negatívne sklony a upevňovať vlastnú orientáciu na zmysel vlastného konania.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Dokončiť prácu, ktorú začal; nevzdávať sa pri prvom neúspechu.
- b. Pomenovať ťažkosti v úlohách, ktoré si od neho vyžadujú úsilie, vytrvalosť, stálosť a požiadať o pomoc.
- c. Pomenovať na sebe charakterovú vlastnosť, ktorú by chcel zlepšiť a pokúša sa o to.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Snažiť sa podať najlepší osobný výkon. Keď jeden prístup zlyhá, vyskúša iné.
- b. Spoznávať svoje talenty a preukazovať vôľu pri ich rozvoji.
- c. Identifikovať vonkajšie prekážky a vnútorné sklony, ktoré mu bránia v uskutočňovaní dobrého rozhodnutia a vo svojom konaní ich primerane regulovať.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Prijíť zmeny a uplatňovať sebadisciplínu pri ich zvládaní.
- b. Vytrvalo pokračovať v úsilí o dosiahnutie dobrých cieľov, pričom v prípade potreby hľadá nové spôsoby na ich dosahovanie.
- c. Efektívne začleňovať náročnú spätnú väzbu.

5. Komponent: Úcta k druhým

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Úcta k druhým je: viesť žiakov k úctivým, prosociálnym a kooperatívnym postojom k druhým, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli schopní komunikovať slušne a rešpektujúco, konať ústretovo a veľkoryso a oceniť hodnotu, prínos a úspechy druhých. Na konci 3. cyklu je žiak schopný spolupracovať s ostatnými, konať dobročinne a byť prínosom pre komunitu.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Identifikovať dobré vlastnosti druhých a vyjadrovať im uznanie.
- b. Prejavovať starostlivosť o svojich blízkych a kamarátov.
- c. Poznať a zaujať základné roly v kooperatívnych úlohách.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Rešpektovať odlišné názory, pohľady ľudí a konkurenčné nápady z rozličných prostredí a oceňovať vklad druhých do spolupráce.
- b. Zaujímať sa o blaho druhých, všímať si ich viditeľné potreby.
- c. V skupine konať dobročinne a starostlivo, bez ohľadu na vlastný prospech.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Zhodnocovať perspektívy všetkých členov skupiny a iniciovať postupy spolupráce za spoločným cieľom.
- b. Prejavovať empatiu, aby pochopil nie zjavné potreby druhých a konať so súcitom a láskavosťou k jednotlivým členom komunity.
- c. Prinášať obete, keď si to vyžaduje postoj altruizmu k druhým; odpustiť.

6. Komponent: Spravodlivosť

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Spravodlivosť je: viesť žiakov k spravodlivému, čestnému a svedomitému konaniu, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli schopní rešpektovať pravidlá, zdôvodniť neetickosť podvodného správania, konať podľa princípov fair-play a rovnosti, zachovávať osobnú integritu v konaní aj keď sa nikto nepozeraá.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Rozlišovať dobré a zlé konanie v známych kontextoch a chápať, že je potrebné zaobchádzať s druhými tak, ako chceme, aby sa druhí správali k nám.
- b. Uvedomovať si, že činy a rozhodnutia môžu mať pozitívne alebo negatívne dôsledky voči sebe, ale aj voči druhým.
- c. S druhými hrať čestne a férovo, dodržiavať stanovené pravidlá a pri zavinení sa ospravedlniť.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Poznať etické pojmy ako spravodlivosť, čestnosť, rovnosť, rešpekt, tolerancia a rozlišovať dobré a zlé konanie aj v menej známych kontextoch.
- b. Reflektovať, ako môže spravodlivé či nespravodlivé správanie ovplyvniť medziľudské vzťahy, pred konaním zvažovať dôsledky činov a rozhodnutí na seba a druhých.
- c. Prispievať k tvorbe pravidiel, dodržiavať pravidlá a chápať poctivosť ako dobrý postoj.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Odlišovať a skúmať rozličné etické zdôvodnenia rozhodnutí v spoločenskej sfére a zdôvodniť vlastnú pozíciu.
- b. Robiť rozhodnutia a konať aj na základe úvahy o dôsledkoch na širšiu skupinu alebo komunitu.
- c. Konať čestne a robiť rozhodnutia založené na presvedčení o správnosti morálnych zásad, bez ohľadu na verejnú kontrolu.

7. Komponent: Líderstvo

Všeobecným cieľom v rámci komponentu Líderstvo je: pomáhať žiakom pri rozvíjaní ich schopnosti viesť druhých a preberať na seba zodpovednosť tak, aby po ukončení 3. cyklu vzdelávania boli schopní konať s ohľadom na spoločné dobro, organizovať a podnecovať konanie druhých so zameraním na spoločné ciele a byť dobrým príkladom pre druhých.

Na konci 1. cyklu je žiak schopný:

- a. Identifikovať faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie človeka v konkrétnych situáciách.
- b. Rozhodovať sa po zvážení informácií, hodnôt, cieľov a úmyslov.
- c. Chápať, že s vplyvom a mocou prichádza zodpovednosť.
- d. Reflektovať dobré príklady druhých a snažiť sa byť vzorom pre druhých.

Na konci 2. cyklu je žiak schopný:

- a. Pri rozhodovaní zohľadňovať nielen kontext situácie, ale aj dobré ciele a čestné prostriedky.
- b. Rozlišovať vlastné ciele a záujmy od spoločných a konať s ohľadom na spoločné dobro.
- c. Poznať možnosti vlastnej sily a vlastného vplyvu a usilovať sa využívať ich čo najlepšie, bez zneužívania iných.
- d. Byť zodpovedný za vykonanú prácu a uvedomovať si, že väčšia sloboda v konaní znamená aj väčšiu zodpovednosť.

Na konci 3. cyklu je žiak schopný:

- a. Analyzovať rôzne faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie človeka vo všeobecnosti a zohľadňovať ich pri dosahovaní dobrých cieľov za pomoci etických prostriedkov.
- b. Pri rozhodovaní a konaní dbať na zmysel pre spoločenstvo a spolupatričnosť, ale aj na solidaritu s inými.
- c. Delegovať činnosti iným, keď je to vhodné. Vysvetľovať informácie, podnety, zábery a predpokladané dôsledky.
- d. Pri spoločnej činnosti uplatňovať sebakontrolu, zvládať hnev a impulzivnosť, primerane uplatňovať súcit k druhým.
- e. Byť vzorom pre druhých pri uskutočňovaní úloh a preberaní zodpovednosť za prácu a za chyby.